

DMITRY GLUKHOVSKY

METRO

2033

SVĚTOVÝ APOKALYPTICKÝ BESTSELLER

KNIŽNÍ KLUB

OBSAH

KAPITOLA 1	Na okraji světa	4
KAPITOLA 2	Lovec	32
KAPITOLA 3	Jestliže se nevrátím	57
KAPITOLA 4	Hlas Tunelů	79
KAPITOLA 5	Za hrst patron	102
KAPITOLA 6	Právo silnějšího	124
KAPITOLA 7	Chanát temnoty	151
KAPITOLA 8	Čtvrtá říše	180
KAPITOLA 9	Zemřeš	210
KAPITOLA 10	No pasarán!	239
KAPITOLA 11	Vlastní cesta	267
KAPITOLA 12	Polis	295
KAPITOLA 13	Velká knihovna	323
KAPITOLA 14	Tam nahoře	356
KAPITOLA 15	Plán	379
KAPITOLA 16	Písně mrtvých	407
KAPITOLA 17	Děti červa	434
KAPITOLA 18	Moc	464
KAPITOLA 19	Poslední boj	489
KAPITOLA 20	Zrození k lezení	516
APOKALYPSA DMITRIJE GLUCHOVSKÉHO		539
POZNÁMKY		544

*Milí Moskvané a hosté hlavního města!
Moskevské metro je dopravní podnik,
ve kterém musíte počítat se zvýšeným rizikem.*

Vývěska v jednom vagonu metra

*Ten, kdo je dostatečně odvážný a vytrvalý,
aby celý život hleděl do temnoty,
spatří v ní první jako první záblesk světla.*

Chán

NA OKRAJI SVĚTA

„Kdo je tam? Hej, Art'ome, prověř to!“

Art'om neochotně vstal ze svého místa u ohně, přehodil si automatickou pušku ze zad na hrud' a vykročil do tmy. Na samém kraji osvětleného prostoru se zastavil, úmyslně hlučně odjistil a chraptivě zavolal: „Stát! Heslo!“

Před minutou slyšeli z temnoty zvláštní šustění a nesrozumitelné mumláni. Teď se ozvaly spěšné cupitavé kroky. Někdo utíkal do hlubin tunelu; vyděsil ho Art'omův chraptivý hlas a cvaknutí zbraně. Art'om se rychle vrátil k ohni a křikl na Petra Andrejeviče: „Prásknul do bot a neprozradil, kdo je.“

„Ty ospalče, snad jsi dostal jasný rozkaz - když nikdo neodpoví, okamžitě střílet! Jak bys mohl vědět, kdo to byl? Třeba se zase blíží d'áblové!“

„Ne, myslím, že to nebyl člověk... Ty zvuky... A podivné kroky. Snad ještě poznám lidské kroky, ne? A kdyby to byli d'áblové, copak by takhle utíkali? Sám přece dobře víte, Petře Andrejeviči, že ti v poslední době útočí bez varování - hlídače přepadli holýma rukama a proti kulometné palbě šli se vztyčenou hlavou. Ale tenhle vzal hned nohy na ramena... Nejspíš to bylo nějaké vyplašené zvíře.“

„No tak dobrá, Art'ome, ty toho zase víš! Když dostaneš rozkaz, laskavě ho plň a zbytečně o něm nemudruj. Možná to byl zvěd. Viděl, že je nás tu jen pár a jsme snadná oběť... Nakonec nás všechny oddělají, podříznou nám krky a zmasakrují celou stanicí, jako se to stalo na *Poležajevské*, a to všechno jen proto, že jsi toho hajzla včas neodbouchl... Dej si

na mě pozor! Příště tě za ním pošlu do tunelu!“

Artoma zamrazilo. Představil si tunel za hranicí vzdálenou sedm set metrů. Už jen pomyslení, že by se tam ocitl, bylo děsivé. Dál než 700 metrů na sever se nikdo neodvážil. Hlídky jezdily na drezíně k milníku 500 metrů, posvítily si na hraniční sloup reflektorem, a jakmile se přesvědčily, že ho nic zrudného nenarušilo, urychleně se vracely. Dokonce i rozvědčíci, statní chlapi, bývalí mariňáci, se zastavili u značky 680 metrů, zakryli rukou žhnoucí konec cigarety a zírali do přístrojů pro noční vidění. Pak pomalu a tiše ustupovali; nespouštěli z tunelu oči, natož aby se k němu obrátili zády.

Strážní stanoviště, kde teď stáli, se nacházelo na 450. metru, asi padesát metrů od hraničního sloupu. Pohraniční kontrola se prováděla jednou denně a poslední obchůzka skončila už před několika hodinami. Nyní se tedy pohybovali na nejzazším stanovišti a od poslední kontroly se stvoření, která patrola snad ještě odstrašila, určitě přiblížila. Táhlo je to k ohni, blíž k lidem...

Artom se uvelebil na svém místě a zeptal se: „A co se to vlastně stalo na *Poležajevské*?“

Ten příběh, při kterém člověku tuhla krev v žilách, vlastně znal. Podomní obchodníci ho na jeho stanici už vyprávěli. Přesto Artoma lákalo poslechnout si všechno ještě jednou - stejně jako děti zbožňují, když jim vyprávíme hrůzostrašné pohádky o bezhlavých příšerách nebo upírech unášejících kojence.

„Na *Poležajevské*? Tys to ještě neslyšel? To je podivná historka. Podivná a hrozná. Nejdřív jim tam mizely průzkumné jednotky, pěkně jedna po druhé. Odešly do tunelu a už se nevrátily. Tamní vyzvědači jsou sice břídilové, to naši jsou jiná třída, ale mají přece taky menší stanici a nežije tam tolik lidí... Tedy nežilo. Každopádně průzkumníci začali najednou mizet.

Jednotka se vydala na pochod - a byla fuč. Nejdřív si mysleli, že je něco zdrželo, tunel má u nich zákruty stejně jako u nás" - Arťomovi při tom pomyslení přeběhl mráz po zádech - „a ze strážního stanoviště ani ze stanice není nic vidět, to můžete svítit, jak libo. Jednotka zmizela, prostě tak, půl hodiny, hodinu, dvě hodiny. Řeklo by se, kam se mohla ztratit? Její příslušníci se vzdálili nanejvýš na kilometr, dál to měli zakázané - a taky to nebyli žádní idioti... Nakonec za nimi vyslali pátrací skupinu. Ta je dlouho hledala, z plna hrdla křičela - nic naplat. Nikde ani živáčka. To, že nikdo nic neviděl, bylo ještě normální. To skutečně strašlivé spočívalo v tom, že nikdo nic neslyšel, ani hlásku. A navíc tam nenašli žádné stopy.“

Arťom už litoval, že Petra Andrejeviče požádal, aby vyprávěl o *Poležajevské*. Ten byl totiž buď lépe informován, nebo se mohl pochlubit bujnou fantazií, každopádně uměl vyprávět mnohem víc podrobností než podomní obchodníci, kteří si získali neblahou proslulost svým vášnivým sklonem k výmyslům. Arťom cítil na zádech husí kůži, u ohně se začal cítit nespůj, dokonce i nevinné šelesty mu drásaly nervy.

„No, takže nejdřív si mysleli, že vyzvědači prostě práskli do bot - nejspíš byli s něčím nespokojení, a tak zdrhli. Aby je kat spral! Když tolik touží po lehkém životě, musí si zadat s nejrůznější spodinou, s anarchistickou chamradí - ať je tedy po jejich. Takhle se o tom přece jen přemýšlelo snáz a klidněji. Za týden však zmizel další průzkumný tým. Chlapi přitom nesměli dál než půl kilometru od stanice. A stalo se přesně totéž: hrobové ticho a ani náznak stopy. Když během jednoho týdne zmizí dvě jednotky, není něco v pořádku. To se musí jako přijmout opatření a tak. A proto u 300. metru vybudovali zábranu. Přivlekli tam pytle s pískem, připravili kulomet, reflektor - všechno podle pravidel opevňovacího umění.

Vyslali spěšného posla do stanice *Begovaja*, ti totiž uzavřeli konfederaci s *Ulica 1905 goda*. Dřív k nim ještě patřila i stanice *Okt'abrskoje pole*, ale pak se tam něco stalo, nikdo přesně neví co, každopádně zničehonic se stala neobyvatelnou, lidi odtud utekli - ale o to teď nejde. Vypravili tedy někoho do *Begové*, aby je tam varoval, jako že je něco ve vzduchu a jestli by v případě nouze nepomohli. První posel ještě ani nestačil pořádně dorazit na místo určení, neuplynul ani jeden celý den - na *Begové* ještě promýšleli odpověď -, když vtom přiběhl druhý posel, ze kterého se pot jen lil, a oznámil, že celá posádka hraničního stanoviště je mrtvá, přičemž nepadl jediný výstřel. Všichni ztuhli. Co na tom bylo nejděsivější? No ono to vypadalo, jako by je všechny odkráglovali ve spánku! Ale jak by si mohli dovolit jednoduše usnout, po strachu, který prožívali, pomineme-li jejich jasné instrukce?

Lidi ze stanice *Begovaja* okamžitě pochopili, že musí něco podniknout, aby náhodou nedopadli stejně. Vytvořili tedy z veteránů údernou jednotku, dobrých sto chlapů s kulomety a granátomety. Zabralo to samozřejmě nějakou dobu, asi tak půldruhého dne, ale nakonec se četa vydala na cestu. Když však přišla do *Poležajevské*, nenašla tam už ani živáčka - ale ani mrtvolu, všude byla jen krev. Tak to bylo. Čert ví, kdo to způsobil. Já osobně nevěřím, že by něčeho takového byli schopni lidé.“

„A co se stalo s *Begovoj*? zeptal se Arťom zastřeným hlasem“

„Nic. Když tu hrůzu viděli, vyhodili do povětří tunel vedoucí k *Poležajevské*. Jak jsem se doslechl, je teď dobrých čtyřicet metrů zasypaných, to se nedá odstranit bez strojů. Ale kde je vzít a nekrást? Ty už přece určitě takových patnáct let jenom rezivějí.“

Petr Andrejevič se odmlčel a zahleděl se do ohně.

Art'om si potichu odkašlal a ozval se: „Jasně... měl jsem samozřejmě střílet. Jsem to ale idiot!“

Z jižního směru, od stanice, zaslechli někoho volat: „Hej, vy tam, na 450. metru! Je u vás všechno v pořádku?“

Petr Andrejevič přiložil ruce k ústům a odpověděl: „Pojďte sem! Musíme si o něčem promluvit!“

Tunelem od stanice se k nim blížily tři postavy; na cestu si svítily kapesními svítilnami. Zřejmě to byli strážníci z 300. metru. Když přistoupili k ohni, zhasli baterky a posadili se.

„Jak se máš, Petře? A jsi to vůbec ty? Už jsem se nemohl dočkat, koho asi tak dnes pošlou na okraj světa,“ ozval se s úsměvem hodnostně nejvyšší z trojice, muž jménem Alexej a vyklepal z balíčku cigaretu.

„Dobře poslouchej, Andrjucho! Můj mladej tady něco viděl, akorát nestihl vystřelit. Schovalo se to v tunelu. Myslí si, že se to nepodobalo člověku.“

„Cože, nebyl to člověk? A co to tedy bylo?“ zeptal se Andrej Art'oma.

„No já jsem to neviděl. Když jsem se zeptal na heslo, vzalo to nohy na ramena a zmizelo na sever. Ale je fakt, že to neznělo jako lidské kroky - na to byly moc lehké a rychlé, jako by to nemělo dvě, ale čtyři nohy...“

„Nebo tři!“ Andrej významně zamrkal a zatvářil se strašidelně.

Art'omovi znenadání div nezaskočilo, protože si vzpomněl na historky o trojnohých lidech na trati do stanice *Filevskaja*, která se zčásti rozkládala na povrchu a tunel probíhal těsně pod zemí, takže neskýtal prakticky žádnou ochranu před zářením. Z téhle trati pronikaly do spleti metra samé trojnohé, dvouhlavé a jiné zrůdy.

Andrej popotáhl dým z cigarety a obrátil se ke svým lidem: „No dobře, chlapci, když už tady jednou jsme, proč bysme

chvíli neposeděli? A jestli se tu ukážou nějakí trojnozí, pomůžeme. Máte tu čajník?“

Petr Andrejevič vstal, nalil z kanystru vodu do vyboulené, začazené konvice a pověsil ji nad oheň. Za několik minut se z ní valila pára a pískala; ten důvěrně známý a domácký zvuk Art'oma trochu zahřál a uklidnil. Pozorněji si prohlédl lidi sedící kolem ohniště; všechno to byli silní a spolehliví muži, zakalení zdejším tvrdým životem. Těm se dalo věřit a člověk se o ně mohl opřít. Jejich stanice odjakživa platila za jednu z nejblahobytnějších na celé trati - a to jen proto, že tu žili takoví lidé. Všechny vzájemně spojoval hluboce citový, téměř bratrský vztah.

Art'omovi už bylo přes dvacet. Světlo světa spatřil ještě tam nahoře, a proto nebyl tak hubený a bledý jako ti, kteří se narodili v metru a nikdy se neodvážili na povrch - nikoli snad ze strachu z ozáření, nýbrž ze žhnoucí síly slunce ničícího veškerý pozemní život. Sám Art'om, pokud si vzpomínal, pobýval tam nahoře jen jedenkrát - a i to jen na okamžik; radioaktivní záření tam bylo tak intenzivní, že všichni zvědavci během pár hodin shořeli, ještě než se stačili dosyta vynadívat na bizarní svět nacházející se na povrchu.

Na otce si nevzpomínal. Matka s ním byla až do jeho pěti let; tehdy ještě žili na stanici *Timirjazevskaja*. Vedlo se jim dobře, život plynul klidně a spokojeně - až do dne, kdy na stanici zaútočily krysy.

Obrovské šedé mokré krysy se znenadání bez jakéhokoli varování přihrnuly jedním z temných postranních tunelů. Ten se na nenápadné odbočce z hlavní trasy směřující k severu ztrácel hluboko v podzemí, kde se rozplynul ve složité spleti tvořené stovkami chodeb a labyrintů překypujících hrůzou, ledovým chladem a odporným zápachem. Tunel vedl do říše krys, místa, kam se neodvažovali vkročit ani ti nejodvážnější

dobrodruzi. Dokonce i když poutník špatně četl v mapách tunelů a tras a nedopatřením se ocitl na okraji tohoto světa, cítil instinktivně temné nebezpečí, které odtud vycházelo, a s mrazením v zádech se zarazil před zejícím otvorem vchodu jako před branou města zamořeného morem.

Krasy nikdo nikdy nevyplašil. Ani živáček nesestoupil do jejich říše. Nikdo se neodvážil narušit její hranice.

Ony přišly samy od sebe.

Ten den zemřelo mnoho lidí, když proud obrovských krys, tak velkých, že něco takového ještě nikdo nikdy neviděl, přetekl přes zábrany a posléze zaplavil celou stanici. Bylo jich tolik, že pod sebou pohrbívaly lidi; ponurá masa jejich těl dusila smrtelné výkřiky obětí. Krasy se sežraly všechno, co se jim postavilo do cesty: mrtvé i živé stejně jako zabitě soukmenovce - zaslepeně, neúprosně, poháněny nepochopitelnou mocí pronikaly stále dál a dál.

Naživu zůstalo jen pár lidí. Nebyli to ženy, starci nebo děti, ačkoli se obvykle dočkají záchrany jako první, nýbrž pět silných mužů, kteří stačili smrtící proud předběhnout. Dokázali mu uniknout jen proto, že drželi stráž v jižním tunelu na stanovišti s drezínou. Když uslyšeli křik ze stanice, jeden z nich vyběhl, aby zjistil, co se stalo. *Timirjazevska* už bojovala svůj smrtelný zápas, když spatřil stanici na konci traťového úseku. Viděl, jak záplava krys směřuje na nástupiště, a okamžitě pochopil, co se stalo. Už se chystal zase zpátky, protože mu bylo jasné, že těm, kteří brání stanici, nemůže pomoci, když vtom ho někdo ze zadu uchopil za paži. Otočil se. Za rukáv ho křečovitě tahala jakási žena a s obličejem zrůzněným strachy křičela, aby namáhavě přehlušila mnohohlasý zoufalý nářek: „Zachraň ho, vojáku. Měj s námi soucit!“

Spatřil dětskou ruku, pár malých nateklých prstů, které se k

němu natahovaly. Uchopil je a nepřemýšlel o tom, že někomu zachraňuje život; byl prostě voják a požádali ho, aby projevil soucit. Táhl za sebou dítě, které se mu prostě pověsilo na paži, a běžel s prvními krysami o závod, závod se smrtí - dopředu tunelem, tam, kde čekala drezína s ostatními. Už zdálky, ze vzdálenosti dobrých padesáti metrů, na ně volal, ať nahodí motor. Byla to jediná motorizovaná drezína v okruhu deseti stanic. Okamžitě vyjeli, nejvyšší možnou rychlostí prosvištěli stanicí *Dmitrovskaja*, na které se tísnilo jen pár osídlenců. Při projíždění na ně z drezíny volali: „Utíkejte! Krysy!“ Bylo jim však jasné, že ti se už nemohou zachránit. Jakmile se přiblížili na dohled přední stráže na *Savelovské*, se kterou tehdy naštěstí žili v míru, zpomalili, aby nebyli považováni za útočníky a aby už zdálky na ně nestříleli. Z plna hrdla řvali na hlídky: „Krysy! Blíží se krysy!“ Byli smířeni s tím, že stanici *Savelovskaja* nechají za sebou a budou dál prchat, po celé Serpuchovsko-Timirjazevské trati, všude zapřísahat o propuštění, dokud bude ještě existovat nějaký cíl, kam by se mohli uchýlit, než šedá láva nakonec zaplaví celé metro.

Naštěstí se však na *Savelovské* nacházelo něco, co jim a celé stanici, ba dokonce nejspíš celé trati, zachránilo život. Jen co strážným o překot vylíčili hrozící smrtelné nebezpečí, pustili se ti odvážní muži do díla a odhalili působivý stroj. Byl to plamenomet, který zruční technici sice sestavili z jednotlivých nalezených dílů, ale přesto byl neobyčejně výkonný.

Už bylo vidět první krysy a šustění a škrábání tisíců drápků znělo z temnoty stále hlučněji. Strážní přístroj nahodili a vypnuli ho až tehdy, když došlo palivo. Oranžový několikametrový plamen s ohlušujícím syčením zaplavil tunel a pálil a škvařil krysy, nepřetržitě, dlouhých deset, patnáct, dvacet minut. Vzduch se naplnil odporným zápachem spáleného masa a smrtelným pištěním hlodavců. A za zády

strážců *Savelovské*, kteří budou později za svůj hrdinský čin vychvalováni na celé trati, se zastavila drezína, připravená k překonání dalšího úseku. Vezlo se na ní pět uprchlíků z *Timirjazevské* - a dítě, které zachránili. Byl to chlapec a jmenoval se Art'om.

Krasy se stáhly. Jeden z posledních vynálezů lidského válečného umění zlomil jejich slepou vůli. Člověk byl odjakživa vynalézavější vrah než jakákoli jiná bytost.

Krasy tedy ustoupily a vrátily se do své obrovské říše, jejíž skutečné rozměry nikdo neznal. Všechny tyto labyrinty v nepředstavitelné hloubce byly tajuplné a - alespoň to tak vypadalo - pro fungování metra naprosto bezvýznamné. Přes ujišťování někdejších zaměstnanců metra bylo obtížné si představit, že tohle bludiště vybudovali úplně obyčejní stavební dělníci.

Těch lidí, kteří kdysi stavěli metro a byli považováni za skutečné autority, už moc nezbývalo, a proto požívali o to větší úcty. Jako jediní nepropadali panice tehdy, když museli opustit bezpečný prostor vlaku a opět se sejít v temných tunelech moskevské podzemní dráhy, ve skalnatém lůně metropole. Všichni obyvatelé stanice projevovali těmto autoritám bezvýhradný respekt a vychovávali v tomto duchu i své děti. Snad právě proto si Art'om navždy zapamatoval jediného muže tohoto druhu, bývalého pomocného strojvedoucího; byl to vyzáblý muž, neduživý od dlouholeté práce v podzemí, v ošoupané a seprané uniformě zaměstnance metra, která sice už dávno ztratila fazonu, ale on ji pořád nosil se stejnou hrdoostí, s jakou si admirál ve výslužbě obléká svou slavnostní výstroj. Art'om byl tehdy ještě capart a měl dojem, že z křehké postavy pomocného vlakvedoucího vyzařuje nevýslovná velikost a síla...

Nebylo divu, bývalí pracovníci metra byli pro ostatní

obyvatele něco jako domorodý vůdce pro účastníky vědecké výpravy do džungle. Všichni jim věřili na slovo a bezvýhradně se na ně spoléhali, protože na jejich znalostech a dovednostech záviselo přežití ostatních. Když se jednotné vedení metra rozpadlo a tento rozsáhlý objekt civilní obrany a obrovský atomový a protiletectký kryt se roztříštil na mnoho jednotlivých stanic a kvůli nedostatku společných mocenských struktur se ponořil do chaosu a anarchie, převzali mnozí z nich vedení stanic, které se staly nezávislými a samostatnými. Tak vznikly zvláštní trpasličí státy s vlastními ideologiemi, režimy, vůdci a armádami. Vzájemně spolu bojovaly a spojovaly se do federací a konfederací. Po nějakou dobu to byly rozvíjející se říše, které si pak ze dne na den podrobili nebo kolonizovali někdejší přátelé nebo otroci. Proti společným nebezpečím se dočasně uzavírala spojenectví, ale jakmile riziko pominulo, všichni se začali napadat s původní zarputilostí. Zuřivě se přeli o všechno - životní prostor i potraviny, tedy bílkovinné kvasničné kultury, plantáže hub pěstovaných bez světla, drůbežárny i vepřiny, kde byli bezbarvými houbami vykrmováni vepři odchovaní v podzemí a souchotinářská kuřata. A samozřejmě o vodu - to znamená o filtry. Našli se mezi nimi barbaři, kteří neuměli opravit svá nevyhovující filtrační zařízení a hynuli na vodu kontaminovanou radioaktivitou - ti s animální zuřivostí napadali bašty civilizace, tedy stanice, kde řádně fungovala dynamo a malé podomácku vybudované vodní elektrárny, kde důsledně opravovali a čistili filtry a kde se pod pečlivýma rukama žen vlhkou půdou provrtávaly kloboučky žampionů a nasycení vepři spokojeně pochrochtávali ve výběžích.

Lidi v tomto nekonečném a zoufalém boji poháněl pud sebezáchovy a věčně revoluční princip: „Vezmi a rozděl!“ Obránci zámožných stanic, vycvičení bývalými profesionálními vojáky, tvořili úderné formace, které odolávaly

útokům vandalů až do poslední kapky krve, přecházely do protiútoků a bojovaly o každý metr tunelu mezi stanicemi. Tito bojovníci posilovali svůj vojenský potenciál, aby dokázali reagovat na přepadení trestnými výpravami, zatlačovali sousedy - pokud s nimi nežili v míru - ze životně důležitých úseků a v neposlední řadě kladli odpor zlu vycházejícímu ze všech otvorů a tunelů - zlu v podobě podivných, znetvořených a nebezpečných tvorů, z nichž každý by přivedl Darwina k zoufalství tím, jak málo odpovídá evolučním zákonům. Záření zřejmě změnilo neškodné představitele městské fauny ve zplonce pekla; je ale možné, že v oněch nedozírných hlubinách přebývali odjakživa a lidé je teď jenom vyrušili. A ať se tito netvoří sebevíc odlišovali od všech známých zvířecích druhů, tvořili část života na Zemi. Jistě, zohavenou a zpustlou, ale přesto část života. I je, jako všechny organismy na této planetě, poháněl jediný impuls - přežít. Za každou cenu...

Arťom přijal bílý smaltovaný hrnek, ve kterém šplíchal čaj, jejich čaj, čaj z jeho stanice. Byl to vlastně jen vývar ze sušených hub s nějakými přísadami, protože pravý čaj už téměř neexistoval, a proto se pil jen o velkých svátcích; byl také mnohem dražší než houbový nápoj. Lidé ze stanice měli přesto svůj lektvar rádi, byli na něj hrdí a říkali mu „čaj“. Cizinci ho zpočátku zhnuseně vyplivli, ale pak si na něj zvykli. Jejich čaj si záhy získal věhlas i za hranicemi stanice, a dokonce i podomní obchodníci se tady kvůli němu zastavovali. Nejdřív jich bylo jen pár, kteří kvůli tomu nasazovali krk, ale posléze se čaj rozšířil po celé trase, začala se o něj dokonce zajímat i Hanza, a ke stanici *VDNCh* mířily početné karavany, aby získaly tenhle kouzelný mok. Začaly téct peníze - a kde jsou peníze, tam jsou i zbraně, dřevo a vitaminy. Jedním slovem, tam je život. Počátek výroby čaje na *VDNCh* přinesl této stanici rozkvět. Z okolních stanic a traťových úseků sem

přicházeli obchodníci a postupně tu zavládl blahobyť. Lidé z *VDNCh* byli hrdí i na své vepře. Vyprávělo se dokonce, že právě odsud se tato domácí zvířata rozšířila do celého metra. Údajně se na úplném počátku několik odvážlivců probilo k polozničenému vepřínu v areálu výstaviště a odtud zahnali zbylá zvířata do stanice.

„Poslyš, Art'ome, jak se daří Suchému?“ zeptal se Andrej, který rovněž malými opatrnými doušky usrkával horký čaj.

„Strýčkovi Sašovi? Všechno v pořádku. Teprve nedávno se vrátil z výzkumné výpravy s našimi lidmi. Z expedice, ale o tom určitě také víte.“

Andrej byl o dobrých patnáct let starší než Art'om. Působil vlastně jako průzkumník a jen zřídkakdy ho bylo vidět blíž než u 450. metru, a když, pak jedině jako velitele. Tentokrát ho však přidělili na 300. metr, kvůli zajištění. Přesto ho to táhlo do hlubiny a využíval sebemenší záminky, jakéhokoli mylného poplachu, aby se přiblížil k temnotě a jejímu tajemství. Miloval tunel a znal všechny jeho odbočky. Naopak na stanici, mezi rolníky, dělníky, kupci a správními úředníky, se necítil dobře - nejspíš proto, že ho tam nikdo nepotřeboval. Nikdy by se nepřiměl k tomu, aby se přehraboval v tenkých vrstvách zeminy na pěstování hub - nebo ještě hůř, aby stál až po kolena v hnoji a těmito houbami krmil tučná prasata. Ani obchod mu nic neříkal a už od dětství nemohl kramáře vystát. Duší i tělem byl vždycky voják a bojovník, přesvědčený o tom, že pouze to je povolání důstojné pro skutečného chlapa. Byl pyšný, že celý život nedělal nic jiného, než že ochraňoval páchnoucí rolníky, nervózní obchodníky a často nesnesitelně činorodé správce i děti a ženy. Ženám se líbilo jeho blahosklonné chování vyzářující vědomí síly, dokonalá sebejistota, bezstarostnost ve vztahu k sobě samému i těm, kteří byli s ním - byl přece vždy schopen je ochránit. Ženy mu slibovaly lásku a bezpečí, ale on

se začínal cítit bezpečně až od 50. metru, když světla stanice zmizela za zatačkou. Tam s ním ovšem ženy nechodily...

Čaj ho nejspíš povzbudil, protože odložil starý černý baret, otřel si rukávem vlhký knír a vyptával se Art'oma na poslední noviny, fámy, které Art'omův nevlastní otec, zvaný strýc Saša, přinesl z expedice. Strýc Saša byl onen muž, který před devatenácti lety na stanici *Timirjazevskaja* zachránil malého chlapce před krysami a později sám převzal jeho výchovu, protože nepřenesl přes srdce, aby ho někomu odevzdal.

„Možná že toho trošku vím,“ připustil Andrej, „ale rád si to poslechnu podruhé. Nebo je ti to snad na obtíž?“

Andrej nemusel Art'oma dlouho přemlouvat. Velice rád dával historiky svého nevlastního otce k lepšímu - nakonec mu přece budou všichni bez dechu naslouchat.

„No, asi víte, kam se vydali...,“ začal Art'om.

„Vím jen to, že na jih. Ti vaši vyslanci dělají přece ze všeho strašné tajemství.“ Andrej se usmál a mrkl na jednoho ze svých lidí. „Mimořádné administrativní úkoly, no jistě!“

Art'om odmítavě mávl rukou. „Ale kdepak, tentokrát to vůbec nebylo nic tajného. Měli jednoduše prozkoumat situaci a získat informace, a to spolehlivé informace. Žvanění nějakých obchodních cestujících, kteří se tu a tam zastaví na naší stanici, se nedá věřit. Občas to bývají i provokatéři, kteří úmyslně rozšiřují falešné informace.“

„Obchodníkům by se nemělo věřit vůbec nikdy,“ zabručel Andrej. „Jsou to chamtivci. Jak by člověk mohl být s nimi v bezpečí? Dneska prodají Hanze tvůj čaj a zítra bůhvíkomu tebe, a to se vším, co máš. Asi se jen chtějí dostat k našim informacím. Upřímně řečeno, nedůvěřuju ani našim vlastním.“

„Tak to jste úplně vedle, Andreji Arkadiči. Ti jsou v pořádku. Skoro všechny je znám osobně. Jsou to normální lidi. Mají jen rádi peníze, chtějí se mít lip než ostatní, něčeho dosáhnout.“

„Vždyť to říkám. Milují peníze. Chtějí se mít lip než ostatní. A ty víš, co dělají, když zmizí v tunelu? Můžeš mi zaručit, že je na nejbližší stanici nenaverbují nějací agenti? Tak můžeš, nebo ne?“

„Jací agenti? Komu se naši obchodníci dostali do rukou?“

„No vidíš, Art'ome! Jsi ještě mladý a moc toho nevíš. Radši poslouchej starší a uvidíš, že zůstaneš naživu déle.“

„Ale někdo přece musí tu práci dělat! Kdyby nebyli obchodníci, seděli bysme tu bez munice. Se starými Berdanovými puškami bysme mohli na d'ábly střílet tak akorát sůl a popíjet čajíček.“

„No dobře, ty amatérský ekonome... Pověz mi radši, co tam viděl Suchoj. Co se děje u sousedů? Na stanicích *Alexejevskaja* nebo *Rižskaja*?“

„Na *Alexejevské*? Nic nového. Dál tam pěstujou ty svoje houby. Je to jen taková díra, nic víc. Říká se,“ Art'om ztišil hlas, „že se k nám chtějí připojit. A *Rižskaja* by taky proti tomu nic neměla. Čím dál tím víc na ně tlačí z jihu. Nálada je mizerná. Pořád se šušká o nějakých nebezpečích, všichni se něčeho bojí, ale nikdo neví čeho. Jednou prý kdesi vznikla nová říše, pak zase mají strach z Hanzy, nakonec je to něco jiného. A všechny tyhle bezvýznamný Zapadákovy ted' škrábou na naše dveře.“

„Co chtějí?“

„Abysme vytvořili federaci. Vybudovat společný obranný systém, posílit hranice na obou stranách, do spojovacích tunelů zabudovat stálé osvětlení, zorganizovat domobranu, zasypat boční tunely a chodby, zprovoznit dopravní drezíny, položit telefonní kabely, na volných plochách pěstovat houby... Prostě něco jako společný hospodářský systém, se spoluprací a vzájemnou pomocí, když na to přijde.“

„A kde byli předtím?“ zavrčel Andrej. „Kde byli, když se z

botanické zahrady na stanici *Medvedkova* vyhrnuly všechny ty potvory? A kdo o nich slyšel, když nás napadli d'áblové?“

„Hele, Andreji, nemaluj čerta na zeď,“ ozval se Petr Andrejevič. „Naštěstí tu ještě nejsou žádní d'áblové! Ale neporazili jsme je. Něco se tam muselo stát, v jejich vlastních řadách, a proto jsou teď hezky zticha. Možná jenom sbírají síly. Každopádně by se nám takové spojení hodilo, navíc přímo s našimi sousedy. Z toho by přece měly užitek obě strany.“

„A pak konečně budeme mít volnost, rovnost a bratrství,“ utrousil vztekle Andrej a demonstrativně odpočítával na prstech.

„Takže ten příběh vás už nejspíš nezajímá, že?“ ozval se trochu uraženě Art'om.

„Ale to víš, že jo, jen povídej,“ odvětil Andrej. „Petr a já se pak budeme hádat dál. Tohle je naše věčné téma.“

„No dobře. Každopádně náš šéf s tím údajně souhlasí. Musí se jenom prodiskutovat podrobnosti. Brzy svolají shromáždění. A pak bude referendum.“

Andrej se ušklíbl. „No jistě, referendum. Když lidi přikývnu, je všechno rázem jasné. Pokud to odmítnou, špatně si to promysleli a laskavě si to znovu nechají projít hlavou.“

„A co za stanicí *Rižskaja*, co se tam děje?“ zeptal se Petr Andrejevič, aniž by dbal na Andreje.

„No, co by se tam dělo? Tam je *Prospekt Mira*, naše hranice s Hanzou. Můj nevlastní otec tvrdí, že s Hanzou je to pořád stejné; mír s rudými pořád ještě platí. Po válce tam už nikdo ani nevzdechne.“

Společenství okružních stanic se nazývalo Hanza. Okružní trasa spojovala všechny linky metra. Každá stanice Hanzy ležela na průsečíku některé z obchodních cest. Proto se už od samého počátku staly místem, kde se setkávali obchodníci z celé sítě metra. Rychle bohatli a velmi brzy pochopili, že toto

bohatství vzbudí značnou závist; rozhodli se tedy, že se spojí. Oficiální označení bylo příliš zdlouhavé, a tak společenství záhy pojmenovali prostě a jednoduše Hanza, podle středověkého svazku německých obchodních měst. Hanza zpočátku zahrnovala jen část okružních stanic, ke spojování docházelo postupně. Nejprve vznikl úsek mezi stanicemi *Kijevskaja* a *Prospekt Mira*, takzvaný Severní oblouk, ke kterému se připojily stanice *Kurskaja*, *Taganskaja* a *Okťabrskaja*. Později se přidaly *Paveleckaja* a *Dobryninskaja*, a tak se vytvořil druhý oblouk, Jižní. Největší problém a nejdůležitější překážka na cestě k úplnému spojení obou oblouků však byla trasa *Sokolničeskaja*.

„Věc se má totiž tak,“ vyprávěl kdysi Artomův otčím, „trasa *Sokolničeskaja* měla odjakživa zvláštní postavení. Když se podíváte na plánec, vidíte to na první pohled. Za prvé, připomíná tvarem šíp. Za druhé, je jasně rudá, a to na všech pláncích. I názvy stanic mluví samy za sebe. Je tam například *Krasnoselskaja*, *Krasnyje vorota*, *Komsomolskaja*, *Biblioteka imeni Lenina* - a aby toho Lenina nebylo málo, tak ještě *Leninskije gory...*“ Nejspíš to byly ty názvy nebo to mělo nějaký jiný důvod, že se na téhle trase časem shromáždili všichni lidé nostalgicky toužící po návratu slavné socialistické minulosti. Různé plány na obnovení sovětského státu tam padaly na obzvlášť úrodnou půdu. Když se první stanice oficiálně přihlásila k ideálům komunismu a socialistické formy vlády, připojila se zanedlouho i sousední. Potom se revolučním nadšením nechali nakazit lidé na druhém konci tunelu, svrhli svou dosavadní administrativu a pak už nebyli k zastavení; poslední ještě žijící váleční veteráni, bývalí pracovníci komsomolu, straničtí funkcionáři a samozřejmě i „proletariát“ - ti všichni přeběhli do revolučních stanic.

Založili výbor, který měl být odpovědný za šíření nové

revoluce a komunistické ideologie v celém metru; pyšnil se téměř leninským názvem Interstacionála. Tento výbor vytvářel jednotky profesionálních revolucionářů a propagandistů a vysílal je do nepřátelského tábora. Celkově to všechno probíhalo bez velkého krveprolití, protože vyhladovělí lidi nepříliš produktivní trasy Sokolničeskaja toužili po „obnovení spravedlnosti“, čehož se podle jejich přesvědčení dalo dosáhnout jen sblížením poměrů. A tak zanedlouho na celé trase vzplál purpurový plamen revoluce. Most podzemní dráhy přes řeku Jauzu zůstal jako zázrakem nedotčený, takže spojení mezi stanicemi *Sokolniki* a *Preobraženskaja ploščad'* fungovalo. Zpočátku se dal ten krátký úsek na povrchu zvládnout jen v noci a s drezínami jedoucími plnou rychlostí. Potom však váleční zajatci a odsouzení s nasazením života most obezdili a zastřešili. Stanice se vrátily ke svým původním sovětským názvům: *Čistyje prudy* se zase jmenovala *Kirovskaja*, *Ljubjanka* se znovu změnila na *Džeržinskaja* a *Ochotnyj rjad* se opět stal *Prospektom Marksa*. Stanice s neutrálními názvy byly rychle opatřeny ideologicky jednoznačnějšími označeními: *Sportivnaja* se přejmenovala na *Kommunističeskaja*, *Sokolniki* na *Stalinskaja* a *Preobraženskaja ploščad'*, kde všechno začalo, na *Znamja Revoljucii*, tedy Prapor Revoluce. A tak se tato trasa, která se kdysi nazývala Sokolničeskaja, i když Moskvané jí nikdy nepřestali říkat rudá linka, oficiálně stala Rudou trasou.

Tím to však skončilo.

Jakmile se totiž kompletně zformovala Rudá trasa, začala vznášet první požadavky na další linky. To byla poslední kapka do číše trpělivosti ostatních stanic. Příliš mnoho lidí ještě mělo v živé paměti, co znamená sousloví „sovětská moc“; mnozí spatřovali v agitačních skupinách, které se z Interstacionály rozcházely do celého metra, metastázy nádoru, který hrozil

celému organismu zkázou. A ačkoli propagandisté Interstacionály slibovali elektrifikaci podzemní dráhy a tvrdili, že to v kombinaci s mocí sovětů povede přímo ke komunismu (jen málokdy byla tato bezostyšně uzurpovaná Leninova deviza aktuálnější), nenechali se lidé z druhé strany Rudé trasy těmito přísliby oklamat. Interstacionární krasořečníci byli všude pochytáni a odesláni nazpět do svého sovětského státu.

A tehdy rudé vedení nařídilo, že je načase jednat s veškerou rozhodností. Pokud zbytek metra sám od sebe nechce rozdmýchat radostný oheň revoluce, musí se mu s tím trochu pomoci. Sousední stanice, zneklidněné zesílenou komunistickou propagandou a podvratnými akcemi, dospěly k obdobnému závěru. Historická zkušenost jasně ukázala, že komunistickou nákazu nejlépe ze všeho šíří bajonet.

Začalo hřmít.

Koalice antikomunistických stanic v čele s Hanzou, která byla rozdělena na dvě poloviny a toužila po tom, aby se kruh přerušný rudými stanicemi zase spojil, výzvu přijala. Rudí ovšem nepočítali s organizovaným odporem a přecenili vlastní síly. Ukázalo se, že očekávané snadné vítězství je v nedohlednu.

Ve skutečnosti se rozpoutala dlouhá a krvavá válka. Pro beztak nepříliš početné obyvatelstvo metra se stala životní zkouškou. Vlekla se půldruhého roku a v podstatě sestávala z pozíčních bojů, avšak jak je v takových případech obvyklé, s partyzánskými výpady, diverzními akcemi, ničením tunelů, střílením válečných zajatců a dalšími hrůznostmi na obou stranách. Docházelo k přesunům vojsk, obklíčením, průlomům, dali o sobě vědět vojevůdci, hrdinové i zrádci. Podivné na této válce však bylo to, že žádný ze soupeřů nedokázal posunout frontovou linii o vzdálenost, která by stála za zmínku. Občas to vypadalo, že jedna strana získala převahu a obsadila jednu

spojovací stanici; protivník však vzápětí napnul všechny síly, zmobilizoval dodatečné jednotky a mísa vah se znovu vychýlila opačným směrem.

Válka však pohlcovala zdroje, požadovala nejlepší lidi a všechny účastníky smrtelně vyčerpávala.

Nakonec toho měli přeživší až po krk. Revoluční vůdci potichu a v tajnosti nahradili původní úkoly skromnějšími. Jestliže na počátku bylo jako cíl vyhlášeno rozšíření socialistické moci a komunistické ideologie v celém metru, chtěli teď mít rudí pod kontrolou alespoň svou velesvatyni - stanici *Ploščad' Revoljucii*. Za prvé, kvůli názvu Náměstí Revoluce, ale za druhé také proto, že se nacházela blíž než kterákoli jiná stanice k Rudému náměstí a Kremlu, na jehož věžích pořád ještě zářily rubínově rudé hvězdy (pokud obyvatelé metra věřili několika ideologicky kovaným snaživcům, kteří se opovážili vystoupit nahoru, aby si to ověřili). A pak tam, na povrchu, vedle Kremlu, samozřejmě stálo uprostřed Rudého náměstí mauzoleum. Nikdo nevěděl, jestli se v něm ještě nachází Leninova mrtvola - a už to ani nehrálo žádnou roli. Během dlouhých let vlády sovětů se mauzoleum osamostatnilo a z pompézní hrobky se změnilo v posvátný symbol kontinuity moci. Z jeho balkonu velcí vůdci minulosti přihlíželi vojenským přehlídkám. Není tedy divu, že právě toto místo nynější mocipány nevýslovně fascinovalo. A vyprávělo se, že z Náměstí Revoluce vedou podzemní chodby do tajných laboratoří mauzolea a odtud do někdejší Leninovy pohřební komory.

Rudí drželi ve své moci stanici *Ploščad' Sverlova*, dříve *Těatralnaja*. Byla opevněná a sloužila jako místo, kde se soustředila armáda na zteče a útoky proti stanici *Ploščad' Revoljucii*. S náboženskou horlivostí křížáckých rytířů neúnavně povolávali revoluční vůdci své věrné družiny k

útokům proti této stanici a za osvobození mauzolea. Obránci však velice dobře chápali, jaký význam má tato lokalita pro rudé, a hájili ji do posledního muže. *Ploščad' Revoljucii se* změnila v nedobytnou pevnost. Nejstrašnější a nejkrvavější boje celé války byly vybojovány v okolí této stanice a tam také padla většina vojáků. Ty bitvy odhalily hrdiny, kteří se, jako kdysi Alexandr Matrosov, vrhali do otevřené kulometné palby nebo se ověsili granáty, aby vyhodili do vzduchu nepřátelské palebné pozice. Ačkoli to bylo zakázané, používaly se tehdy proti lidem i plamenomety - bez většího úspěchu. Pokud se rudým jednoho dne podařilo obsadit stanici, nedokázali se v ní udržet - hned příští den utrpěli při protiútoky koalice bolestné ztráty a museli se zase stáhnout.

Přesně totéž, jen s opačným znaménkem, platilo o stanici *Biblioteka imeni Lenina*. Obsadili ji rudí, zatímco vojenské síly koalice se je neustále pokoušely vyhnat. Pro koalici měla tato stanice nesmírný význam, protože v případě úspěšného dobytí by rozdělila Rudou trasu na dvě části. Kromě toho se tam nacházely přechody ke třem dalším linkám, se kterými se Rudá trasa jinak nikde nestýkala. Jen tady. Ta stanice byla tedy něco jako lymfatický uzel; kdyby ho zachvátil rudý mor, mohl by se rozšířit na další životně důležité orgány. Aby se tomu zabránilo, musela ji obsadit koalice - a to za každou cenu.

Rudí se tak marně pokoušeli dobýt a udržet stanici *Ploščad' Revoljucii* a koalice se stejně neúspěšně snažila o stanici *Biblioteka imeni Lenina*.

Lidi ale toho začínali mít plné zuby. Vyskytli se první dezertéři a stále častěji docházelo k případům sbratřování, když vojáci na obou stranách fronty odhodili zbraně. Na rozdíl od první světové války to však rudým neprospívalo. Revoluční nadšení pozvolna ochabovalo. A koalici se nevedlo o nic lip: Celé rodiny se vydávaly ze stanic v centru na periferii. Hanza

se vyliďňovala a viditelně ztrácela na síle. Válka navíc negativně ovlivňovala obchod; obchodníci se Hanze vyhýbali, někdejší důležité cesty byly opuštěny a přestaly fungovat.

Politikové pochopili, že podpora jejich vlastních vojáků se stále zmenšuje. Museli rychle hledat způsob, jak ukončit válku, než se zbraně namíří proti nim samým. A tak se za nejpřísnějšího utajení setkali, jak bývá v takových případech obvyklé, na neutrální stanici vůdci znepřátelených stran: soudruh Moskvin za sovětskou stranu, prezident Hanzy Loginov a vrchní velitel Arbatské konfederace Kolpakov jako vyjednávač koalice.

Brzo se podařilo podepsat mírovou smlouvu. Strany si vyměnily stanice. Rudá trasa obdržela do bezvýhradného užívání *Ploščad' Revoljucii* a postoupila za to Arbatské konfederaci stanici *Biblioteka imeni Lenina*. Pro žádnou ze stran to nebyl snadný krok. Konfederace ztratila jednoho ze svých členů, a tím další kolonie na severovýchodě. Rudá trasa oproti tomu už nebyla úplná a spojená, přesně v jejím středu ležela stanice nepodléhající jejím rozkazům, která ji rozdělovala na dvě části. Ačkoli si obě strany vzájemně zaručily nerušený tranzit svými bývalými územími, nebyli rudí samozřejmě z tohoto výsledku nadšení. Nabídka koalice však byla příliš lákavá a Rudá trasa jí neodolala. Největší výhody získala Hanza, která ukončila svou válku, a tak odstranila poslední překážku na cestě k hospodářskému rozkvětu. Bylo dohodnuto, že strany budou respektovat existující stav a upustí od agitace a sabotáže na území někdejšího protivníka. Všichni zúčastnění byli spokojeni. A teď, když umlkli kanóny i politikové, bylo věcí propagandistů, aby masám vysvětlili, že je to právě jejich strana, která dosáhla vynikajícího diplomatického úspěchu, a tím vlastně celou válku vyhrála.

Od pamětihodného dne podepsání mírové smlouvy uplynuly

dlouhé roky. Obě strany ji dodržovaly: Hanza pohlížela na Rudou trasu jako na atraktivního hospodářského partnera a Rudá trasa zapomněla na své agresivní plány. Soudruh Moskvin, generální tajemník Komunistické strany moskevského metra V. I. Lenina, dialekticky prokázal možnost, že komunismus lze vybudovat na jedné trase, a historicky rozhodl o tom, že se tento počín uskuteční. Staré nepřátelství bylo zapomenuto.

Tuto lekci z moderních dějin si Art'om dobře zapamatoval. Pokoušel se vštípit si do paměti vše, co mu jeho nevlastní otec vyprávěl.

„Dobře, že ten masakr tehdy skončil,“ podotkl Petr Andrejevič. „Půldruhého roku jsme se nemohli na okružní trasu dostat. Všude zátarasy, kontroly totožnosti nebraly konce. Byl jsem tenkrát na obchodní cestě. Jinak než přes Hanzu se projít nedalo, a tak jsem se vydal tou trasou. A hned u stanice *Prospekt Mira* mě zastavili a div mě rovnou nepostavili ke stěně.“

„Opravdu?“ zeptal se Andrej zvědavě. „To jsi ještě nevyprávěl. Jak k tomu došlo?“

Art'om svěsil hlavu. O pověst vypravěče už zřejmě definitivně přišel. Příběh však vypadal zajímavě, a tak se do této role nehrnul.

„No, docela jednoduše. Považovali mě za rudého špiona. Vyšel jsem u *Prospekta Mira* z tunelu, ještě na naší trase, a vida: náš úsek stanice je pod kontrolou Hanzy. Takříkajíc ho anektovala. No dobře, nevypadalo to tak zle - vybuodovali tam trh, něco jako obchodní zónu. Přece víte, jak to u Hanzy chodí: stanice na okružní linii jsou v podstatě jejím domovem. Hranice probíhá někde po přechodech od okružních stanic k uzlovým trasám, se clem, pasovou kontrolou a tak dále.

„To všechno přece víme,“ přerušil ho Andrej. „Vomáčku

vynech, jdi rovnou k věci!“

„S pasovou kontrolou a tak dále,“ zopakoval mrzutě Petr Andrejevič a zachmuřil se. „Na stanicích uzlových tras se nacházejí trhy a bazary, tam pouští i cizince, ale na hranici je konec. Jak říkám, vylezl jsem u *Prospekta Mira* a měl s sebou nejmíň půl kilo čaje. Potřeboval jsem náboje do pušky, a tak jsem chtěl výměnný obchod. Byli tam ale ve válečném stavu a municí nevydávali. Zeptal jsem se jednoho, pak druhého, ale jenom zavrtěli hlavou a šli svou cestou, jako by se mnou nechtěli mít nic společného. Další mi jen zašeptal: *Co máš Jurt s patronama, ty idiote. Koukej vypadnout, už tě určitě práskli.* Zdvořile jsem poděkoval a pomalu zamířil zpět k tunelu. Právě jsem uviděl východ, když tu mě zastavila hlídka. Od stanice se ozvalo pronikavé zapískání a vzápětí přiběhli další vojáci. *Vaše dokumenty, prosím.* Ukázal jsem jim pas s razítkem naší stanice. Důkladně si ho prohlédli a zeptali se: *A kde máte propustku?* Udiveně jsem se na ně podíval: *Jakou propustku?* Ukázalo se, že bez ní vůbec nesmím vstoupit na stanici. Na konci tunelu stál stolek, tam úřadovali. Nejdřív si tě pořádně proklepnou, a pokud je vše v pořádku, dostaneš propouštěcí list. Řehtá jim tam pořádný úřední šiml...

Nevím, jak jsem mohl ten stůl přehlédnout. Proč mě ti idioti nezastavili? Zkoušejte ale něco vysvětlit hlídce. Předě mnou stál nakrátko ostříhaný debil v maskáčích a blábolil: *Proklouzl jsi, na zapřenou, ilegálně!* Znovu prolistoval pas a najednou mu padlo do oka razítko stanice *Sokolniki*. Jako podrážděný býk strhl kalašnikov z ramene a zařval: *Ruce za hlavu, ty hajzle!* Bezvadný výcvik, to bylo vidět na první pohled. Chytil mě za límec a vlekl celou stanicí ke kontrolnímu stanovišti na přechodu, kde seděl velitel stanice. Pak zabručel: *Počkej, je to jasný, potřebuju jen povolení od šéfa a pak tě jako špeha postavím ke zdi.* Neměl jsem z toho dobrý pocit. Zkusil jsem

argumentovat: *Jaký Špeh? Já jsem obchodník, mám s sebou čaj ze stanice VDNCh.* Odpověděl, že mi čajem zavře hubu a ještě mi ho tam puškou zarazí, aby se ho tam vešlo co nejvíc. Uvědomil jsem si, že nepůsobím moc přesvědčivě. Jestli mu jeho nadřízený dá zelenou, odvede mě ke 200. metru, postaví mě tváří k potrubí a postará se mi o dva přebytečné otvory v hlavě. Podle válečného práva je to zcela legální. To sis ale hloupě naběhl, napadlo mě. Došli jsme ke kontrolnímu stanovišti a ten pobuda se šel poradit. Podíval jsem se na jeho velitele a spadl mi kámen ze srdce: vždyť je to Paska Fedotov, můj spolužák! Po škole jsme byli ještě dlouho přátelé, a potom jsme se vzájemně ztratili z očí.

„Ty šibale, už jsem se o tebe začal bát! Myslel jsem, že jsi vyřízený a že tě oddělali,“ poznamenal Andrej a zazubil se. Všichni kolem ohně u 450. metru se zasmáli.

Petr Andrejevič nejdřív vrhl na Andreje vzteklý pohled, ale potom se ani on neubráníl úsměvu. Smích duněl tunelem a někde v temné hlubině vyvolal zkreslenou ozvěnu, jen těžko popsateľný, ale dost strašidelný povzdech. Muži okamžitě zmlkli a naslouchali.

Z hlubiny tunelu, směrem od severu, byly opět slyšet stejné podezřelé zvuky - šustění a lehké cupitavé kroky.

Jako první je uslyšel Andrej. Ihned všem naznačil, aby ztichli. Potom sáhl po samopalu a vstal. Pomalu odjistil, nabil a nehlukně poodstoupil od ohně. Přitiskl se ke stěně tunelu a postupoval do temnoty. Arťom se také zvedl. Hořel zvědavostí, aby uviděl, co nechal minule uniknout. Andrej se však otočil a vztekle na něho něco zasyčel.

Zapřel pažbu zbraně o rameno, zastavil se tam, kde tma začínala houstnout, lehl si na břicho a zvolal: „Posviťte sem!“

Jeden z jeho lidí držel výkonný akumulátorový světelný zářič, který elektrikáři stanice vyrobili ze starého

automobilového reflektoru. Stiskl tlačítko a oslnivý paprsek světla prořízl temnotu. Na okamžik z její moci vyrval nezřetelnou siluetu. Něco malého a nenápadného pádilo jako o život zpět k severu. Arťom to už nevydržel a zplna plic zakřičel: „No tak střílej! Vždyť to bere roha!“

Andrej však kdovíproč nevystřelil. Petr Andrejevič také vstal, zbraň připravenou k výstřelu, a zvolal: „Andrjucho! Jsi naživu?“

Muži sedící kolem ohně si znepokojeně šeptali. Bylo slyšet, jak odjistili zbraně. Ve svitu reflektoru se konečně objevil Andrej a oprášil si bundu. „No jistě že žiju!“ zasmál se.

„A čemu se řehtáš?“ zeptal se nechápavě Petr Andrejevič.

„Tři nohy! A dvě hlavy. Mutanti! Přicházejí d'áblové! Všechny vás podřežou. Střílejte, aby utekli! Kdepak, děláte tady strašný hluk, to stačí!“ popadal se za břicho Andrej.

„Proč jsi nestřílel?“ osopil se na něho vztekle Petr Andrejevič, když se Andrej vrátil k ohni. „U toho kluka to chápu, je ještě mladý, prostě mu to nedošlo. Ale proč jsi zaváhal ty? Copak nevíš, co se stalo na stanici *Poležajevskaja*?“

„O té vaší *Poležajevské* jsem to už slyšel snad desetkrát,“ opáčil Andrej. „Byl to pes! Dokonce štěně, docela malé. Už podruhé se snažil dostat k ohni, teplu a světlu. Div jste ho neodpráskli a ještě se mě ptáte, proč s ním dělám takové ciráty? Vy sadisti!“

„Jak jsem měl vědět, že je to pes?“ nadhodil utážené Arťom. „Vydával takové směšné zvuky - a kromě toho tady prý před týdnem viděli krysu velkou jako prase.“ Otřásl se. „Nasypali do ní půl zásobníku, a ona se pořád ještě měla k světu.“

„Nesmíš věřit všem povídačkám! Hned ti tu tvou krysu přinesu,“ odvětil Andrej, přehodil si pušku přes rameno a zmizel ve tmě.

Za chvíli se ze tmy ozvalo tiché pískání. Pak zazněl laskavý a vábíci hlas: „No, jen pojď... No vidíš, mrňousku, ničeho se neboj.“

Andrej někoho přemlouval, lákal a pískal dost dlouho, asi deset minut. Nakonec se jeho postava znovu vynořila z přítmí. S triumfálním úsměvem se vrátil k ohni a rozeplnul bundu. Vypadlo z ní štěně. Chvělo se, bylo zbědované, mokré a nesnesitelně špinavé. Mělo zplstnatělou srst neurčité barvy a černé oči rozšířené strachy. Jakmile se ocitlo na zemi, pokusilo se uprchnout, ale Andrej ho silnou rukou uchopil za zátylek a vrátil na původní místo. Pohládl psíka po hlavě, svlékl si bundu a přikryl ho. „Ať se ten malý smrdutec nejdřív zahřeje,“ prohodil.

„Vykašli se na něj, Andrjucho, je nejspíš celý zablěšený,“ radil mu Pett Andrejevič, „nebo má červy. Ještě něco chytneš a pak nakazíš celou stanici...“

„Nemaluj čerty na zeď, Andrejiči. Nejdřív si ho pořádně prohlídni!“ Andrej rozeplnul bundu a ukázal Petru Andrejevičovi čumáček štěněte, které se pořád třásl strachem či chladem. „Podívej se mu do očí, Andrejiči! Ty nemůžou lhát!“

Petr Andrejevič se skepticky zadíval na psíka. Ten na něho sice hleděl ustrašeně, ale nepochybně zcela upřímně. Muž roztál.

„No dobře... Mladý přírodovědec... Počkej, najdu mu něco do misky,“ zabručel a sáhl do batohu.

„Jen hledej. Třeba z něj vyroste pořádné zvíře, například německý ovčák.“ Andrej přisunul bundu se štěnětem blíž k ohni.

„A odkud se tu najednou vzal?“ zeptal se jeden z jeho mužů. „Tam vzadu už nežijou lidé, jen ďáblové. Odkdy ti drží psy?“

Otázku položil vychrtlý chlapík s rozčuchanými vlasy.

Dosud jen mlčky naslouchal, ale teď se nedůvěřivě díval na zvíře, které v teple začalo dřímat.

„Máš pravdu, Kirille,“ odpověděl vážně Andrej. „Pokud vím, d'áblové zvířata nechovají.“

„Z čeho tedy žijou? Co jedí?“ zajímal se další, jenž rovněž přišel s Andrejovou skupinou, a šustivě se poškrábal na neholené bradě. Byl to urostlý, ramenatý, svalnatý muž s holou lebkou. Měl na sobě dlouhý kožený plášť, který se nyní objevoval jen vzácně.

„Říká se, že vším možným - zdechlinami, krysami i lidmi. Nejsou zrovna vybíraví, víš?“ Andrej se zhnuseně ušklíbl.

„Kanibalové?“ nadhodil holohlavec bez nádechu údivu, jako by už měl dřív co činit s lidožrouty.

„Ano, kanibalové. Nejsou to lidé, ale d'áblové. Kdoví, kdo to vlastně je. Ještě že nemají zbraně, a tak je zatím odrážíme. Petře, pamatuješ, jak jsme před půlrokem jednoho z nich zajali živého?“

„No jistě,“ přisvědčil Petr Andrejevič. „Dva týdny proseděl u nás na samotce, ale vody ani jídla se nedotkl. Nakonec bídně zdechnul.“

„Nevyslychali jste ho?“ zeptala se holá lebka.

„Z toho, co jsme mu povídali, nerozuměl ani slovo. Normálně ho oslovíš, a on jednoduše mlčí, jako by si ukousl jazyk. Dokonce ho bili - všechno nadarmo. Nabídli mu něco k snědku, ale nedostali z něj ani hlásku. Jen občas zaryčel. Před smrtí vyl tak strašně, že probudil celou stanici.“

„A odkud se tu ten pes vzal?“ ozval se podrážděně Kirill.

„Čert ví,“ potřásl hlavou Andrej. „Možná jim utekl, protože ho chtěli sníst. Jsou to jen dva kilometry. To by snad pes mohl uběhnout. Nebo někomu patří. Od severu sem někdo zamířil a narazil na d'ábly. A pes stačil ještě včas zahrnout kramle. Je vlastně jedno, odkud pochází. Podívej se na něj, copak vypadá

jako netvor nebo mutant? Je to malý smradlavec, nic víc. Táhne ho to k lidem, což znamená, že je ochočený. Proč by se jinak tři hodiny potuloval kolem našeho ohně?“

Kirill se odmlčel a zřejmě uvažoval o Andrejových argumentech. Petr Andrejevič mezitím dolil z kanystru čajník a zeptal se: „Kdo chce ještě čaj? Poslední várka, zanedlouho nás vystřídají.“

„Skvělý nápad! Sem s ním,“ souhlasil radostně Andrej. Také ostatní zničehonic ožili.

Voda v čajníku vzkypěla. Petr Andrejevič nalil zájemcům a požádal: „Heďte, nemluvte prosím tolik o d'áblech. Naposledy jsme takhle seděli a sotva se o nich někdo zmínil, hned přilezli. Povídali to i další chlapi. Třeba je to náhoda, nejsem pověřčivý, ale kdoví? Co když to vycítí? Směna nám už končí, kdo by si chtěl na poslední chvíli mazat ruce s těmi netvory?“

„To je fakt. Radši toho necháme,“ souhlasil Art'om.

„Jen žádnou paniku, chlapče, my to zvládneme!“ ozval se Andrej. Chtěl Art'oma povzbudit, ale nevyznělo to moc přesvědčivě. I jemu při pomyšlení na d'ábly běhal mráz po zádech, ačkoli se to pokoušel utajit. Nebál se lidí - banditů, anarchistických hrdlořezů ani bojovníků Rudé armády. Při pomyšlení na ty netvory se ale necítil ve své kůži, i když se jich ve skutečnosti neobával. Kdykoli si na ně vzpomněl, zaplavil ho podivný neklid, úplně jiný než při úvahách o nebezpečí vycházejícím z lidí.

Všichni zmlkli. Rozhostilo se těžké, tísnivé ticho. Bezděčně se přisunuli blíž k ohni. V plamenech praskala sukovitá polena a z hlubin tunelu občas zaznělo temné kručení, jako by moskevské metro bylo gigantické břicho neznámé příšery. Ten zvuk naháněl ještě větší strach.

LOVEC

Arťoma znovu napadalo páté přes deváté. Dáblové. Během jeho směny se ti prokletí mutanti objevili jen jedenkrát, ale vyděsili ho víc než dost - a nebylo divu.

To takhle sedíš na hlídce a hřeješ se u ohně. Najednou zaslechneš z hlubin tunelu rovnoměrné tupé bušení, nejdřív tiché v určité vzdálenosti, ale zanedlouho se hluk přibližuje. Znenadání zaduní strašidelné hřbitovní vytí tak blízko, že ti div nepraskne bubínek. Chaos! Všichni vyskočí a spěšně na sebe vrství pytle s pískem a bedny, aby vznikla ochranná bariéra. Velitel řve z plna hrdla: „Poplach!“

Ze stanice pospíchá na pomoc záloha a strážníci u 300. metru připravují kulomet. Tady bude třeba odrazit hlavní úder. Muži se vrhají k zemi, hlavně pušek míří do hrdla tunelu, všichni zacílili... Dočkali se, bestie jsou docela blízko, jeden bojovník rozsvítil reflektor - a ve světelném kuželu je vidíme, podivné siluety jako z noční můry. Jsou nahé, mají černou lesklou kůži, obrovské oči a rozevřené tlamy. Pravidelným pochodovým krokem postupují vpřed k obranné linii, vstříc lidem a smrti, vzpřímeně, nikdo se nehrbí, přibližují se... Tři... Pět... Osm netvorů... První najednou zvrátil hlavu a strašidelně zavyl.

Na zádech tě zamrazí, nejradši ze všeho bys vyskočil a vzal roha, odhodil pušku, kamarády klidně nechal na holičkách, ať jde všechno k čertu, jen pryč odsud. Reflektor míří na obličejé těch strašlivých přízraků, oslnivé světlo jim dopadá přímo na zorničky, ale ani nezamžourají. Vytřeštěnýma očima zírají do světelného paprsku a nezadržitelně postupují vpřed. Mají vůbec

zřítelnice?

Konečně dorazili od 300. metru s kulometem, zalehají vedle nás, rozkazy létají sem a tam. Všechno je připravené. Vzduch prořízne toužebně očekávané: „Pal!“ Zarachotilo několik samopalů a zaštěkal kulomet. Dáblové se však nezastavili, ba ani nepřikrčili. Vzpřímeně a lhostejně postupovali vpřed, aniž by se na jediný krok odchýlili od stanoveného cíle. Art'om ve svitu reflektoru viděl, jak jim kulky trhají lesklá těla a odhazují je dozadu, jak padají - a hned zase vstávají a se vztyčenou hlavou se k nim přibližují. Znovu zaznělo strašidelné vytí, tentokrát chraptivě, jako z prostřeleného hrdla. Uplynulo několik minut, než železné krupobití konečně zdolalo nelidskou urputnost. Později, to už všechny bestie ležely nehybně a bez života na zemi, čekal každou z nich ještě kontrolní výstřel do hlavy, z bezpečné vzdálenosti dobrých pěti metrů. A dokonce když je po všem a mrtvolky skončily v šachtě, máš ještě dlouho před očima hrůzný výjev: jak se kulky zavrtávají do černých těl, světelný paprsek sežehuje vytřeštěné oči, a netvoří přesto odhodlaně kráčejí dál...

Art'om se při té představě otřásl. Ano, raději o tom moc nemluvit, pomyslel si, člověk nikdy neví.

„Hej, Andrejiči, pohněte sebou! Každou chvíli tam budeme!“ zavolal na ně kdosi z temnoty od jihu. „Střídání směny, šichta vám už skončila!“

Muži u ohně se probrali ze strnulosti, vstali, protáhli se a hodili si na záda batohy a zbraně. Andrej zvedl štěně. Petr Andrejevič a Art'om se vrátí na stanici, ale Andrej a jeho lidé zaujmou pozici u 300. metru - jejich šichta ještě neskončila.

Noví strážníci přistoupili k ohni, pozdravili všechny podáním ruky, poptali se, jestli se stalo něco mimořádného, a popřáli klidný odpočinek. Sedli si blíž k plamenům a pokračovali v rozhovoru, který začali dříve.

Při cestě tunelem k jihu Petr Andrejevič a Andrej energicky diskutovali, zřejmě o některé z věčně sporných otázek. Ze skupiny se vyčlenil holohlavý svalnatec, který se vyptával na stravovací návyky d'áblů, a zpomalil, až nakonec kráčel vedle Art'oma.

„Takže ty znáš Suchoje?“ zeptal se Art'oma tichým hlubokým hlasem, ale nepodíval se mu do očí.

„Strýčka Sašu? Aby ne, je to můj otčím. Bydlím u něho,“ odpověděl upřímně Art'om.

„To jsou věci,“ zamumlala holá lebka, „nevlastní otec. Nic takového neznám...“

„A jak se jmenujete?“ neudržel se Art'om po krátkém váhání. Měl pocit, že pokud se ho muž vyptává na příbuzného, má taky právo na důvěrnou otázku.

„Moje jméno?“ podivil se holohlavec. „Na co by ti bylo?“

„No, na co... Chci strýčkovi Sašovi, jako Suchojovi, vyřídít, že jste se po něm ptal.“

„Jo tak... Hunter. Řekni mu, že se o něj zajímal Hunter. Lovec. Pozdravuj ho ode mě.“

„Hunter? To přece není jméno. Vy máte takové příjmení, nebo je to jen přezdívka?“ vyzvídal Art'om.

„Příjmení? Hm, proč ne.“ Hunter se ušklíbl. „Nezní to špatně, ale není to příjmení, chlapče. Je to, jak bych ti to jen vysvětlil... povolání. A jak se jmenuješ ty?“

„Art'om.“

„Těší mě, že tě poznávám. Zdá se mi, že se naše přátelství brzy prohloubí. Měj se fajn!“ Muž na Art'oma zamrkal a zůstal s Andrejem u 300. metru.

Stanice nebyla daleko, zdálky bylo slyšet její čilý ruch. Petr Andrejevič kráčel vedle Art'oma a znepokojeně se zeptal: „Poslyš, Art'ome, co to bylo za chlapa? Co ti říkal?“

„Nějaký podivín... vyptával se na strýčka Sašu. Nejspíš jeho

známý. Vy ho znáte?“

„Zatím moc ne. Zašel sem jen na pár dní, asi kvůli nějakým záležitostem. Vypadá to, že Andrej ho zná, chtěl s ním za každou cenu na hlídku. Čert ví, na co mu to bude. Každopádně tu tvář odněkud znám...“

„Jasně, na takový zjev se jen tak nezapomíná.“

„Kde jsem ho jenom viděl? Nevíš náhodou, jak se jmenuje?“
vyptával se Petr Andrejevič.

„Hunter, tak mi to aspoň tvrdil. Netuším, co to znamená.“

„Hunter? To nezní jako ruské jméno,“ svažtil čelo Petr Andrejevič.

V dálce zablikalo rudé světlo. Na *VDNCh*, stejně jako na většině stanic, byl nedostatek proudu, a tak tamní obyvatelé už třetí desetiletí žili pod purpurovým nouzovým osvětlením. Jen v „soukromých příbytcích“ - stanech nebo místnostech - se občas rozsvítily obyčejné žárovky. Našlo se ovšem i několik bohatých stanic, které si dopřály luxus opravdových rtuťových výbojek. O jejich svitu se vyprávěly legendy a mnozí obyvatelé vzdálených a Bohem zapomenutých dočasných stanic si nic nepřáli toužebněji než se tam dostat, aby ten zázrak viděli na vlastní oči.

U východu z tunelu vydali strážným zbraně a odhlásili se. Petr Andrejevič podal Art'omovi ruku a poznamenal: „Půjdeme na kutě! Sotva stojím na nohou a ty usínáš vestoje. Srdečně zdravím Suchoje, ať zase přijde na návštěvu.“

Art'om se s ostatními rozloučil. Cítil, jak se ho zmocňuje olověná únava, a tak se odšoural do svého přístřešku.

Na stanici *VDNCh* žilo dvě stě lidí. Několik jich užívalo služební místnosti, většina přebývala ve stanech. Byly to staré a opotřebované armádní stany, ale řemeslně čistá práce. V podzemí nevanul vítr a nepršelo a často je opravovali, takže se v nich dalo docela slušně žít. Zadržovaly teplo i světlo a

odpuzovaly pachy zvenčí. Co víc si přát?

Stany se choulily pod ochranou stěn jak na nástupištích, tak i na hlavním prostranství. Nechali tam široký průchod, který sloužil jako ulice. Některé velké stany určené pro početné rodiny byly rozestaveny do oblouků. Na obou koncích shromaždiště a v jeho středu bylo několik oblouků volných. Pod nástupištěm se nacházely další prostory, ale na bydlení tam byl příliš nízký strop - na stanici *VDNCh* se proto využívaly jako zásobovací komory.

Mezi dvěma severními tunely se pár metrů před stanicí nacházela krátká spojovací kolej, kterou tu kdysi položili proto, aby se vlaky měly kde obracet a najíždět zpět. Jeden z těchto tunelů nyní končil u zmíněné spojky a za ní byl zasypán; druhý vedl na sever k Botanické zahradě a skoro až k Mytiščské železniční stanici. Nechávali ho volný pro případ nouze jako ústupovou cestu a právě tam držel Arťom hlídku. Zbytek druhého tunelu a spojovací chodba byly uvolněny pro pěstování hub. Koleje odstranili, zkyprili podloží a pohnojili ho odpady ze žump, takže nyní se všude skvěly řady bílých houbových klobouků. I jeden ze dvou jižních tunelů u 300. metru odpálili a zasypali; na konci, co nejdál od lidských příbytků, se nacházely kurníky a prasečí chlívky.

Arťomovo obydlí stálo na Hlavní ulici. Tam, v jednom z menších stanů, žil u nevlastního otce. Otčím byl důležitý člověk spojený s administrativou. Odpovídal za kontakty s jinými stanicemi, takže s nimi ve stanu už nikoho neubytovali. Byl to jejich vlastní příbytek a patřil do nejvyšší kategorie. Suchoj se poměrně často vytrácel na dva až tři týdny. Arťoma s sebou nikdy nebral, tvrdil, že jeho obchody jsou příliš nebezpečné a že ho nechce vystavovat zbytečnému riziku. Pokaždé se vracel vyhublý a zarostlý, někdy dokonce zraněný. To pak první večer vždy seděl s chlapcem a vyprávěl mu o

věcech, které byly těžko uvěřitelné i pro obyvatele jejich groteskního podzemního světa.

Art'om by se nejraději ze všeho taky vydal na cestu, ale procházet se jen tak po metru by bylo velmi nerozumné. Hlídky na nezávislých stanicích byly nedůvěřivé a nepropouštěly nikoho, kdo měl s sebou zbraň. Vydat se ovšem do tunelu neozbrojený znamenalo jistou smrt. Proto se chlapec od doby, co sem přišel s nevlastním otcem ze stanice *Savelovskaja*, nikdy moc daleko nedostal. Několikrát ho z obchodních důvodů poslali na *Alexejevskuju*, samozřejmě nikoli samotného, nýbrž se skupinou. Občas dokonce pronikli až ke stanici *Rižskaja*. Měl za sebou ještě jednu výpravu, ale nesměl se o ní nikomu zmínit ani slovem, ačkoli ho už mnohokrát nesnesitelně svrběl jazyk.

Stalo se to dávno; to ještě široko daleko kolem Botanické zahrady neměl nikdo ani potuchy o d'áblech. Byla to prostě jen opuštěná temná stanice. Hlídky z *VDNCh* se tehdy pohybovaly mnohem dál na sever a sám Art'om byl zelenáč. Jednoho dne to se dvěma přáteli riskl - při střídání směn proklouzli s kapesními svítilnami a dvouhlavňovou puškou, kterou jeden z nich ukradl rodičům, kolem poslední hlídky. Dlouho se potulovali v okolí stanice *Botaničeskij sad*. Běhal jim mráz po zádech, ale bylo to zajímavé. Ve svitu lamp viděli všude zbytky lidských obydlí: shořelé místnosti, zuhelnatělé knihy, rozbité hračky, roztrhané šaty... Kolem nich se míhaly krysy, čas od času zaznělo podivné skřípání. Tu dostal jeden Art'omův přítel - pravděpodobně Žena, nejživější a nejzvědavější z nich - nápad: co když se pokusíme otevřít zátaras a podíváme se po eskalátoru nahoru? Prostě jen tak, jak to tam vypadá? Co tam vlastně je?

Art'om byl od začátku proti. Vzpomínky na poslední vyprávění svého nevlastního otce měl pořád v živé paměti - o

lidech pobývajících na povrchu, kteří pak těžce onemocněli, i o tom, jaké hrůzy tam nahoře viděli. Avšak dva kamarádi ho přemlouvali, že se jim nabízí jedinečná šance; kdy se zase bez doprovodu dospělých dostanou do opuštěné stanice? A kdy navíc budou mít příležitost vyjít nahoru a na vlastní oči vidět, jaké to je *nemít nic* nad hlavou... Naléhání nepomáhalo, a tak prohlásili, že je zbabělec a půjdou jednoduše bez něho. Představa, že zůstane v liduprázdné stanici osamocený, a navíc se ztrapní před dvěma nejlepšími přáteli, připadala Art'omovi natolik nesnesitelná, že se k nim se skřipáním zubů připojil.

Podivili se, že dosud funguje mechanismus odstraňující zátaras mezi nástupištěm a pojezdnými schody. Právě Art'omovi se po půlhodině zoufalé dřiny podařilo s ním pohnout. Zrezivělá železná stěna se s lomozem odsunula stranou a nabídl se jim pohled na poměrně krátký eskalátor vedoucí nahoru. Některé stupně se propadly a zejícími otvory bylo ve světle kapesních svítilen vidět obrovská ozubená kola, která se před několika lety navždy zastavila. Ted' byla rozežraná rží a potažená něčím hnědým, co se téměř nezatelně pohybovalo. Chvíli trvalo, než se trojice odhodlala vkročit na eskalátor. Několikrát se pod jejich váhou propadl schod. Vzniklé díry překračovali tak, že se přidržovali držáků schodišťového osvětlení. Cesta nahoru nebyla dlouhá, ale jejich původní rozhodnost vyprchala s prvním prolomeným stupněm. Aby si dodali odvahu, namlouvali si, že jsou opravdoví stopaři.

Stalker... Přes cizorodé podivné znění proniklo toto slovo do ruštiny. Původně označovalo zchudlé lidi, kteří odvážně pronikali do opuštěných vojenských pokusných areálů, aby tam demontovali zbylé náboje a nevybuchlé trhaviny a odevzdali mosazné nábojnice ve sběrnách barevných kovů. Nebo také všechny možné podiviny, kteří v době míru prolézali kanalizace a byli všeho schopni. Měli však jedno společné -

vždy se vystavovali extrémnímu nebezpečí, nebáli se konfrontace s nezbadatelným, nepochopitelným, neblahým a nevysvětlitelným prostředím. Kdo mohl vědět, co se odehrávalo na liduprázdných vojenských polygonech, kde radioaktivně zamořená, nesčetnými explozemi zbrázděná, hroby posetá a katakombami prošpikovaná země zřejmě porodila monstra? A každý se jen domýšlel, co vyrostlo v kanalizaci tohoto obrovského města od té doby, co stavitelé uzavřeli průduchy, aby se jednou provždy zbavili tohoto ponurého, těsného a páchnoucího labyrintu.

Jako stalkeri se v metru označovali čertovští chlapi, kteří se odvážili vyjít na povrch. Ve skafandrech, s kyslíkovými maskami se ztemnělými průzory a po zuby ozbrojení hledali venku věci, které společnost v podzemí nezbytně potřebovala: munici, přístroje, náhradní díly, palivo. Osmělily se stovky lidí, ale jen pár jednotlivců se vrátilo živých. Vyvažovali je zlatem, měli dokonce vyšší kurz než bývalí pracovníci metra. Nahoře číhala nejrozmanitější nebezpečí, od záření až po děsivé netvory zrozené radioaktivním zamořením. Ano, na povrchu ještě existoval život, ale nepřipomínal nic, co pod tímto pojmem obecně chápeme.

Každý stalker byl živá legenda, polobůh, k němuž všichni vzhlíželi s neskrývaným nadšením. Děti se rodily do světa, ve kterém už neexistovalo nic, v čem by se dalo plavat nebo létat. Slova „pilot“ a „námořník“ postupně ztrácela konkrétní význam, a proto se toužily stát průzkumníky. Odcházet v třpytivé zbroji pod stovkami uctivých a horujících pohledů nahoru, k bohům. Bojovat s příšerami a při návratu do podzemí přinášet lidem pohonné látky, munici, světlo a oheň, stručně řečeno život.

Také Art'om a jeho přátelé Žeňa a věčný št'oural Vitalij se chtěli stát stalkery. Zatímco s velkým sebezapřením zdolávali

strašlivě rozvrzaný eskalátor s rozlámanými schody, představovali si, že mají na sobě skafandry s Geigerovými počítací a v rukou svírají mohutné přenosné kulometry, jak se sluší a patří na skutečné průzkumníky. Neměli dozimetry ani ochranné oblečení a místo strach nahánějících vojenských kulometů se mohli pochlubit jen předpotopní dvouhlavňovou puškou, která už nejspíš nefungovala.

Výstup poměrně brzy skončil a povrch měli na dosah ruky. Naštěstí byla noc, jinak by neodvratně oslepli. Jejich oči po dlouhých letech pod zemí přivykly jen tmě, táborovému ohni a rudým nouzovým lampám, a proto by nedokázaly odolávat pronikavým paprskům. Slepí a bezmocní by sotva našli cestu zpátky domů.

Vestibul stanice *Botaničeskij sad* byl téměř zničený, střecha se napůl zřítla a takto vzniklým otvorem bylo vidět tmavě modrou letní oblohu bez mračen radioaktivního prachu, zato posetou nesčíslnými hvězdami. Co je však hvězdná obloha pro dítě, které si ani neumí představit, co to znamená nemít nic nad hlavou? Zvednout pohled a nevidět betonový strop nebo plesnivé propletence kabelů a trubek, nýbrž azurovou propast, která ti zničehonic zeje nad hlavou - jaký je to pocit? A hvězdy! Může si člověk, který nikdy neviděl hvězdy, vůbec představit, co je to nesmrtelnost? Ten pojem nejspíš vznikl pod dojmem jasné noční oblohy. Miliony žhnoucích ohýnků, stříbrné hřebíky zatlučené do kopule z modrého sametu...

Tři, pět - ne, deset minut tam chlapci stáli a nedokázali ze sebe vypravit ani slovo. Vydrželi by tam asi až do rána a zaživa by shořeli, kdyby se neozvalo strašlivé vytí, při kterém tuhla krev v žilách. Okamžitě se vzpamatovali a překotně vyběhli zpět k eskalátoru. Pádili po něm dolů bez rozhlížení, takže párkrát skoro uvízli a zřítili se na hranatá ozubená kola. Vždy se však stačili podepřít a vzájemně se vytáhnout, takže návrat

zvládli za několik vteřin.

Posledních deset schodů se prakticky střemhlav svalili, přičemž ztratili pušku a dopadli přímo na řídicí soustrojí pro propust. Zrezivělá železná brána se však zpřičila a nevypadalo to, že by se chtěla vrátit na původní místo. Polomrtví strachem, že je nějaké příšery z povrchu pronásledují, vzali nohy na ramena a utíkali ke svým lidem na severním předsunutém stanovišti.

Věděli, že je hloupé nechat zátaras otevřený, protože tím nejspíš umožnili mutantům vstoupit do metra a ohrozit lidi. Proto se domluvili, že budou držet jazyk za zuby a dospělým za nic na světě neprozradí, kam se dostali. Předsunuté hlídce namluvili, že chtěli v postranním tunelu pronásledovat krysy, ale pak ztratili pušku, dostali strach a vrátili se.

Otčím tehdy ušetřil Art'omovi pořádný výprask. Chlapce ještě dlouho pálily hýždě od důstojnického opasku, ale začal zuby jako zajatý partyzán a nevyžvanil bojové tajemství. Jeho kamarádi také mlčeli - a všichni jim věřili.

Když si ale teď Art'om vzpomněl na dávné dobrodružství, začal přemítat, jestli přece jen jejich klukovina - a především brána, kterou nechali otevřenou - nesouvisí se strašidelnými tvory, kteří v posledních letech stále častěji napadají jejich předsunuté stanoviště.

Zdravil kolemjdoucí, tu a tam se zastavil, aby vyslechl nejnovější zprávy, známému stiskl ruku, dívku přátelsky políbil na tvář, starším mužům vylíčil, jak se daří otčímovi, a nakonec vstoupil do svého stanu. Nikdo nebyl doma, a tak se rozhodl, že nebude čekat na Suchoje, ale půjde si lehnout. Osm hodin strážní služby přece jen nebyla maličkost. Zul si boty, odložil bundu a zabořil obličej do polštáře. Spánek na sebe nedal dlouho čekat.

Stanová plachta se nadzvedla a dovnitř vklouzla svalnatá

postava, již nebylo vidět do obličeje. Od holé lebky se ponuře odráželo rudé nouzové osvětlení. Ozval se temný hlas: „Vidíš, zase jsme se potkali. Tvůj otčím tady není, ale to nevadí. Dostaneme ho, dřív nebo později, ten nám neuteče, dokud půjdeš se mnou. Musíme spolu leccos probrat, například ten zátaras u Botanické zahrady...“ Art'om strnul. Podle hlasu poznal člověka, který se vydával za Huntera. Pomalu a nehlučně se k chlapci přiblížil, nebylo mu vidět do obličeje, světlo nějak podivně dopadalo stranou... Chtěl volat o pomoc, ale velká ruka, ledová, jako by patřila umrlci, mu zakryla ústa. Konečně se mu podařilo nahmatat svítilnu, zapnout ji a namířit na mužův obličej. To, co spatřil, mu na chvíli vyrazilo dech: místo lidské tváře, třeba i surové a nelítostné, viděl černou příšeru se dvěma obrovskými bezvýraznými očima bez zorniček a široce rozevřenou hubou. Vyskočil, vymanil se ze sevření a pádil k východu ze stanu. Zničením zhaslo světlo a stanice se ponořila do tmy, jen zdálky bylo vidět plápolavý odlesk ohně. Požirač lidí za ním vyskočil ze stanu a zařval: „Stůj! Nemáš kam utéct!“ Propukl v strašlivý chechtot, který za chvíli přešel v ohlušující mrtvolné vytí. Art'om běžel a neotáčel se. Za sebou slyšel dupot těžkých bot, neuspěchaný, nýbrž klidný a uměřený, jako by jeho pronásledovatel věděl, že nemusí pospíchat, protože chlapce beztak dostihne, dřív nebo později. Když se Art'om blížil k ohni, všiml si, že tam zády k němu sedí nějaký muž. Chtěl ho uchopit za rameno a požádat o pomoc, ale neznámý se najednou převrátil na záda. Chlapec pochopil, že muž je už dlouho mrtvý - jeho obličej byl kdovíproč potažený jinovatkou. Pak poznal v tomto umrzlém nešťastníkovi svého nevlastního otce, strýce Sašu...

„No tak, Art'ome! Už ses naspal dost! Vstávat! Chrníš už sedm hodin v kuse. Pohni se, ty ospalče, máme návštěvu!“

Byl to Suchojův hlas.

Art'om se posadil na posteli a nechápavě civěl na otčíma. Chvilí jen tak bezradně mžoural a nakonec se zeptal: „Strýčku Sašo... ty... tobě se nic nestalo?“

„Ne, jak vidíš,“ odpověděl Suchoj. „Pojď už, snad by ses neválel v posteli? Představím ti přítele.“

Zvenku bylo slyšet tlumený hlas, který Art'omovi připadal známý. Na čele mu vyrazil studený pot, protože si znovu vzpomněl na noční můru.

„Copak, vy se už znáte?“ podivil se Suchoj. „No, chlapče, ty se nezdáš, ale vyznáš se!“

Host se vtěsnil do stanu. Art'om sebou trhl a přitiskl se zády k plachtě. Byl to Hunter. Znovu před sebou viděl hrůzný sen: prázdné temné oči, dupot těžkých bot za zády, zmrzlá mrtvola u ohně...

„Ano, už jsme se poznali,“ vyhrkl a neochotně podal návštěvníkovi ruku.

Mužova ruka byla teplá a suchá. Uvědomil si, že to byl jen sen. Tenhle člověk nepředstavuje zlo. Naletěl vlastní fantazii, která si s ním ve spánku nehezky zašpásovala; podnítily ji obavy, které prožil během osmihodinové hlídky v tunelu.

„Hele, Art'ome, uvař nám prosím trochu vody na čaj.“ Suchoj na hosta spiklenecky zamrkal. „Už jsi ochutnal náš čaj? Je to síla!“

Hunter přikývl. „Já vím, je to kvalita. Na stanici *Pečatniki* se o něj taky pokoušejí, ale je to jen ochucená voda. S vaším se to nedá vůbec srovnat.“

Art'om se vydal pro vodu a pak zamířil ke společnému ohni, aby na něj zavěsil kotlík. Po cestě ho napadlo, že *Pečatniki* leží na druhém konci metra. Čert ví, jak dlouho by se tam šlo! Tolik různých tras, přechodů, stanic, které by člověk mohl projít jen tak, že by usilovně podváděl, bojoval nebo hrál na strunu dobrých vztahů. A návštěvník si jen tak utrousí: *Tam se o něj*

taky pokoušejí. No, je to bezesporu zajímavý chlap, i když trochu nahání strach. Pracký má jako svěráky - a to Art'om nebyl žádná třasořitka a rád využíval podání ruky k tomu, aby si s protějškem změřil sílu.

Voda se začala vařit. Sundal kotlík a vrátil se do stanu. Hunter si svlékl kabát, pod kterým se objevil černý rolák těsně obepínající silný krk a svalnatý trup. Svetr měl zastrčený do vojenských kalhot. Art'om si všiml i vesty s mnoha kapsami. Návštěvníkovi viselo v podpaží pouzdro s kalenou pistolí nepřehlédnutelné velikosti. Teprve když se na ni pozorněji zahleděl, pochopil, že je to automatická pistole Stečkin s odšroubovaným tlumičem, na níž bylo navíc namontované další zařízení, pravděpodobně laserový zaměřovač. Taková strašlivá hračka ho musela stát jmění, to je jasné. Uvědomil si, že Hunter při představování ještě dodal: *Lovec.*

„Tak do toho, Art'ome, nalij našemu hostovi,“ zahlaholil Suchoj. „Posaď se, Lovče. Poslyš, čert ví, jak dlouho jsem tě neviděl.“

„O sobě ti povím později. Nic moc zajímavého jsem neprožil. Zato jsem slyšel, že u vás se dějí podivné věci. Prý se přibližují nějaké netvoři. Od severu. Povídali to chlapi venku na stráži. Co je to?“ Hunter mluvil svým typickým způsobem - krátkými, jakoby odsekávanými větami.

Suchojův obličej se rázem zachmuřil. „To je smrt, Lovče. Přichází konec nás všech. Plíží se sem náš osud. Tak zní odpověď.“

„Proč smrt? Slyšel jsem, že jste je velmi úspěšně odrazili. Ale odkud přicházejí a kdo to je? Na jiných stanicích jsem se o nich nic nedověděl. To znamená, že nikde jinde nejsou. Chci vědět, co to je. Cítím velké nebezpečí. Potřebuji poznat, jak je velké a jakého je druhu. Proto jsem tady.“

„Riziko se musí vždy odstranit, že?“ Suchoj se smutně

usmál. „Jsi pořád stejný kovboj. Otázka ovšem zní, jestli je to vůbec možné. V tom je ten zakopaný pes. Je to mnohem složitější, než si myslíš. Nemáme co činit s nějakými zombie nebo ožvlými mrtvolami jako v kině. Tam je to pokaždé jednoduché: nabiješ revolver stříbrnými patronami,“ - zvedl ruku a nakreslil ve vzduchu obrys pistole - „a pif paf, mocnosti zla jsou poražené. V našem případě jde o něco docela jiného. Je to děsivé. A jak víš, Lovče, mně něco jen tak strach nenažene.“

„Ty a strach?“ podivil se Hunter.

„Jejich nejsilnější zbraní je hrůza. Lidi jsou na stráži, ale nedokážou tomu odolat. Leží tam, samopaly a kulomety připravené k palbě - a ty stvůry se k nim přibližují zcela neozbrojené. Ačkoli naši obránci vědí, že jsou v převaze a mají lepší výbavu než netvoři, nejradši ze všeho by vzali nohy na ramena. Div se nezblázní strachem. A jen mezi námi, někteří jsou skutečně zralí do blázince. Nejde jen o strach, Lovče!“ Suchoj ztlumil hlas. „Nevím, jak ti to vysvětlit... Pokaždé je to silnější. Něco ovlivňuje tvou mysl. Cítíš je už zdálky - a ten pocit je pořád silnější, je to hnusný neklid, při němž se ti roztřesou kolena. Přitom zpočátku vůbec nic neslyšíš, natož abys něco viděl, ale víš, že jsou blízko. A pak se ozve to vytí, to bys na místě hned práskl do bot. Nakonec se chvěješ po celém těle. A když to máš za sebou, ještě dlouho před sebou vidíš, jak přicházejí s očima vytřeštěnými do reflektoru.“

Art'om sebou škubl. Noční můry tedy nepronásledují jen jeho. Dosud se vyhýbal tomu, aby o nich s někým mluvil, protože se obával, že by ho považovali za zbabělce nebo blázna.

„Ty potvory ti naruší psychickou rovnováhu,“ pokračoval Suchoj. „Naladí se takříkajíc na tvou vlnovou délku, abys je cítil každou buňkou svého těla. To je víc než strach. Víím, o čem mluvím.“

Hunter seděl jako socha a zkoumavě se díval na Suchoje. Zřejmě přemýšlel o tom, co právě slyšel. Pak si dopřál doušek horkého čaje a zvolna a potichu odpověděl: „Tohle nebezpečí hrozí všem, Suchoji. Celému podělanému metru, nejen vaší stanici.“

Vypadalo to, že Suchoj nechce reagovat, ale zničehonic vyhrkl: „Říkáš celému metru? Ne, nejen metru. Celé pokrokové civilizaci, která už to přece jen někam dotáhla. Teď za to musíme platit! Je to boj o život, Lovče. Bitva o přežití našeho druhu. Ti ďáblové nejsou strašidla nebo upíři. Je to *homo novus*, další evoluční stupeň, lépe přizpůsobený životnímu prostředí než my. Oni představují budoucnost! *Homo sapiens* bude možná ještě pár desetiletí nebo půl století hnit v těchhle zatracených norách, které si sám vyhrabal, když zástupců jeho druhu bylo na povrchu dost; ti, co nahoře neobstáli, strčil přes den do podzemí. Jsme bledí a neduživí jako Morlockové u Wellse, pamatuješ, ve *Stroji času*. Ti taky kdysi patřili k rodu *homo sapiens*... Samozřejmě, jsme optimisté, nechce se nám takhle zdechnout! Na vlastních výkalech pěstujeme houby a vepř je dnes nejlepší přítel člověka, v podstatě náš partner v boji o přežití. Polykáme multivitaminové tablety, které sem naši předkové v moudré předvídavosti uložili. Občas vylezeme nahoru, abysme rychle otočili benzinový kanystř, něčí staré hadry nebo hrst patron, když máme štěstí. Pak se co nejrychleji vypaříme zpátky do dusného sklepení, pořád oči na stopkách, jestli nás nikdo nesleduje. Tam nahoře už totiž nejsme doma. Svět nám přestal patřit, Lovče. Je to cizí prostředí.“ Suchoj zmlkl a díval se, jak z jeho poháru s čajem stoupá pára a rozpouští se v příšeří stanu.

Hunter nereagoval a Art'om si najednou uvědomil, že otčima ještě nikdy neslyšel takhle mluvit. Najednou nebylo ani stopy po jeho staré jistotě, že všechno dobře skončí, jako by to nebyl

on, kdo vždycky opakoval *Jen si necvrnkni do kalhot, však se nedáme!* a přitom povzbudivě zamrkal. Nebo to snad všechno jen předstíral?

„Ty mlčíš, Lovče? Jen do toho, dej mi do těla! Kde zůstal tvůj optimismus? Když jsme spolu naposledy mluvili, tvrdil jsi, že záření slábne a lidé se jednou vrátí na povrch. Ach Lovče! *Vyjde slunce nad lesem, ne však pro mě...*“ posměšně zanotoval Suchoj. Budeme se držet života v podzemí zuby nehty, nevzdáme se ho za nic na světě, protože po něm už nic nebude, ať si filozofové a sektáři tvrdí, co libo. Nechceš tomu věřit, ale kdesi hluboko v nitru dobře víš, že to tak je. Přitom se nám tenhle život tak moc líbí, že, Lovče? Oba na něm zoufale visíme. Budeme se spolu plazit tím smradlavým labyrintem, usteleme si vedle prasat, nacpeme si panděro krysami - ale přežijeme! Mám pravdu? Probud' se, Lovče! Nikdo o tobě nenapíše knihu s názvem *Pravý člověk*, nikdo nebude opětovat tvou vůli k životu a pud sebezáchovy. Jak dlouho přežiješ na houbách, multivitaminech a vepřovém? Vzdej se, *homo sapiens!* Už nejsi vládce přírody! Ne, nemusíš hned zhebnout, takoví my zase nejsme. Jen se tu chvíli ještě plaz ve smrtelné křeči a zadus se vlastními výkaly. Ale jedno bys měl vědět, *sapiens*: užil sis života až až. Evoluce, jejíž zákony jsi tak skvěle pochopil, postoupila na další stupeň. Ty rozhodně nejsi koruna veškerenstva. Jsi dinosaurus a je načase, abys uvolnil místo novým a dokonalejším tvorům. Nebud' sobec, hra skončila, pusť teď k lizu jiné. Jen ať si budoucí generace lámou hlavu, co zahubilo *homo sapiens* - ale kdo by se o něco takového zajímal.“

Během Suchojova monologu si Hunter s bohorovným klidem bedlivě prohlížel nehty na rukou. Nakonec zvedl oči, podíval se na Art'omova nevlastního otce a dunivým hlasem mu odpověděl: „Od té doby, co jsem tě naposledy viděl, jsi

vzal pěkně za své. Pamatuji si, jak jsi mi říkal: *Uchováme-li si svou kulturu, neztratíme-li odvahu, neodnaučíme-li se ruštinu a naučíme-li vlastní děti číst a psát, nebude to s námi vůbec tak špatné a možná to vydržíme i pod zemí.* Říkals to, nebo ne? A teď najednou: *Vzdej se, sapiens...* Co to znamená?“

„Prostě jsem si jen ujasnil pár věcí, Lovče. Pochopil jsem, co snad jednou dojde i tobě, ale třeba taky ne: My jsme dinosauři a prožíváme své poslední dny. Je jedno, jestli to bude ještě deset nebo sto let.

„Jakýkoli odpor je zbytečný, co?“ přerušil ho Hunter a v hlase mu zazněl zlověstný podtón. „To máš na mysli?“

Suchoj zavřel oči. Dosud nikdy a nikomu nepřiznal vlastní slabost, a tak pro něho bylo těžké říct tohle všechno starému příteli, a navíc ještě v přítomnosti Arťoma. Viditelně ho to bolelo.

„Ne, na to se ještě načekáš,“ pronesl pomalu Hunter a vztyčil se v celé své velikosti. „A ti tam nahoře jakbysmet. Nové druhy? Evoluce? Neodvratný zánik? Já jsem zažil úplně jiné věci a tohle mi strach nenažene, rozumíš? Já se nevzdám. Pud sebezáchovy? Klidně si to tak nazývej. Ano, budu se držet tohoto života jako klíště a tvoje evoluce mi může, víš co. Jen ať se jiné druhy klidně postaví do řady, já nejsem dobytče, které se prostě nechá odvést na porážku. Prosím, jak libo, klidně si to vzdej a přeběhni k těm svým dokonalejším a přizpůsobivějším kolegům, vyklid' jim své místo v historii. Jestli máš pocit, že ses už dost nabojoval, práskni do bot, dezertuj - já ti to nebudu zazlívát. Ale nepokoušej se mi nahnat strach a neopovažuj se mě tahat na jatka. Kdo má poslouchat to tvoje kázání? Protože pak nebudeš sám a můžeš se vzdát s ostatními, aby to pro tebe nebylo tak ponižující? Nebo ti snad nepřátelé slíbili hrncem horké kaše za každého kamaráda, kterého s sebou přivedeš do zajetí? Říkáš, že můj boj je marný

a že stojíme na okraji propasti? Vykašli se na svou propast! Jestli si myslíš, že tvoje místo je tady dole, zhluboka se nadechni - a vpřed! Tady se však naše cesty rozcházejí. Pokud si rozumem obdařený člověk, vzdělaný a civilizovaný *homo sapiens* zvolí kapitulaci, rád se toho čestného titulu vzdám a raději se stanu zvířetem - a jako zvíře se upnu k životu a všem ostatním půjdu po krku jen proto, abych přežil. A já přežiju, rozumíš? Já ano!“

Hunter se zase posadil a tichým hlasem požádal Art'oma, aby mu ještě dolil čaj. Suchoj se zvedl a zachmuřený a zamlklý vyšel ven, aby doplnil vodu a znovu pověsil kotlík na oheň. Art'om zůstal s Hunterem ve stanu sám. Při návštěvníkových posledních slovech, plných zvonivého pohrdání a hněvivé vůle přežít, se vnitřně rozohnil. Dlouho váhal, jestli má Lovce oslovit. Potom se však k němu obrátil sám Hunter: „A co si myslíš ty, chlapče? Klidně mluv, jen žádnou falešnou skromnost. Byl bys raději kytka? Nebo dinosaurus? Taky budeš vysedávat na svých věcech a čekat, až si pro tebe přijdou? Znáš příběh o žábě v mléce? Jednou spadly dvě žáby do hrnce plného mléka. Jedna myslela spíš racionalisticky a hned pochopila, že nemá smysl se vzpírat, svému osudu stejně nikdo neunikne. Kdoví, třeba existuje posmrtný život, proč se tedy ještě namáhat a oddávat se planým nadějím? Takže se ani nepohnula a zahynula. Druhá žába byla asi úplně pitomá, nebo ateistka. Každopádně začala kolem sebe divoce kopat. Mohl by ses zeptat proč, když je přece všechno předurčené, ale ona kolem sebe pořád kopala, až ušlapala máslo. A potom vylezla z hrnce... A teď navrhuji minutu ticha za jejího kolegu, který ve jménu filozofického pokroku a racionálního způsobu myšlení zaplatil životem.“

Art'om si odkašlal. „Kdo jste?“

„To jako já? Vždyť to víš – Lovec.“

„Co to ale znamená, lovec? Co děláte? Lovíte?“

„Jak bych ti to vysvětlil... Víš, jak je vybudovaný lidský organismus? Skládá se z milionů maličkých buněk. Jedny přenášejí elektrické signály, jiné ukládají informace, další zase přijímají živiny nebo přepravují kyslík. Ale všechny, dokonce i ty nejdůležitější z nich, by během jediného dne odumřely a celý organismus by zahynul, kdyby neexistovaly určité buňky odpovědné za imunitní obranu. Nazývají se makrofágy. Pracují metodicky a rovnoměrně, jako hodiny nebo metronom. Jakmile do těla vniknou bacily, vypátrají je, ať se veřelci schovají kdekoli, dřív nebo později je dostihnou a...“ Hunter rukama naznačil, jako by někomu zakroutil krk, a vydal přitom nepříjemně praskavý zvuk, „... odstraní je.“

„Ale co to má společného s vaším povoláním?“

„Představ si, že celé metro je něco jako lidský organismus. Komplexní organismus sestávající ze čtyřiceti tisíc buněk. A já jsem takový makrofág. Lovec. To je moje profese. Jakákoli hrozba, která je dostatečně vážná, aby poškodila celý organismus, musí být odstraněna. To je moje práce.“

Suchoj se vrátil s čajovým kotlíkem a nalil jim horký nápoj do hrnků. Bylo vidět, že se opět dokonale ovládá. Otočil se k Hunterovi: „Co podnikneš, abys ten zdroj nebezpečí odstranil, kovboji? Vydáš se na lov a zastřelíš všechny d'ábly? To se ti asi nepovede. Je to marné, Lovče. Marnost nad marnost.“

„Pořád máme východisko, i když je to krajní možnost. Vyhodit váš severní tunel do vzduchu a celý ho tak zasypat. Tím bysme odřízli ten tvůj nový druh. Ať se tam nahoře klidně množí, ale nás krtky nechají laskavě na pokoji. Náš životní prostor je teď podzemí.“

„Opravdu? Povím ti něco, co prakticky nikdo neví. Ten druhý tunel jsme už odstřelili. Jenomže nad námi, nad severními tunely, proudí spodní voda. Už tehdy div nedošlo k

potopě. Kdyby byla nálož trhaviny jen trochu silnější, bylo by navždy po naší milované *VDNCh*. Pokud tedy vyhodíme do vzduchu i druhý severní tunel, utopíme se nebo nás sežehne radioaktivní peklo. To by znamenalo konec, a nejen pro nás. V tom se skrývá skutečné nebezpečí pro metro. Kdybys bojoval o přežití takhle, náš lidský rod by prohrál. Šach.“

„A jak to vypadá s hermetickou bránou? Nedá se jednoduše zavřít?“

„Ty brány asi před patnácti lety nějakí chytrolíni na celé trase odmontovali a použili při opevňování jakési stanice, nikdo už přesně neví které. Ty o tom nic nevíš? Takže další šach.“

„Přibývá v poslední době počet útoků?“

„A jak! Nechce se ani věřit, že donedávna jsme o nich vůbec nic nevěděli. A najednou pro nás představují hlavní nebezpečí. Věř mi, není daleko den, kdy s námi nelítostně zametou, a opevnění, reflektory a kulometry nám nebudou nic platné. Nikdo přece nemůže celému metru nařídít, aby všichni hlídali nějakou zbytečnou stanici. Jistě, vaříme docela dobrý čaj, ale málokdo by za něj chtěl položit život. Navíc existuje konkurenční nálev ze stanice *Pečatniki*. Takže znovu šach.“ Suchojovi se po obličeji opět mihl smutný úsměv. „Nás nikdo nepotřebuje. Brzy nebudeme s to jim vlastními silami odolávat. Řešením není ani to, že je odřízneme vyhozením tunelu do vzduchu. Vrhout se nahoru a tam je vyhladit - lákavé, ale toho nejsme z pochopitelných důvodů schopni. Takže mat! Prohrál jsi celou partii, Lovče! A já jakbysmet. My všichni co nevidět dostaneme šachmat, jestli chápeš, co tím myslím.“

„To ještě uvidíme,“ opáčil ostře Hunter. „Uvidíme.“

Ještě chvíli spolu poseděli a plácali páte přes deváté. Často zmiňovali jména, která Arťom neznal, a narážky na různé historiky. Tu a tam vyplavaly na povrch sporné otázky, jimž moc nerozuměl; zřejmě se už vlekly dlouhé roky. Kdykoli se ti

dva rozloučili, ztratily jejich hádky na významu, ale jakmile došlo k dalšímu setkání, znovu vzplály s novou silou.

Hunter se nakonec zvedl a poznamenal, že musí jít spát, protože si na rozdíl od Art'oma nešel po hlídce lehnout. Suchoj se s ním rozloučil, ale než host vyšel ze stanu, obrátil se ještě k chlapci a zašeptal mu: „Pojď prosím na chvíli se mnou.“

Ten za ním hned vyklouzl ze stanu a nedbal na otcímův udivený pohled.

Hunter čekal venku. Zapnul si kabát a zvedl límec. „Neprojdeme se trochu?“ navrhl a beze spěchu zamířil ke stanu pro hosty, kde byl ubytovaný.

Art'om ho nerozhodně následoval. Pokoušel se uhodnout, o čem s ním chce ten muž mluvit. Je přece ještě zelenáč a dosud nevykonal žádný opravdu významný nebo užitečný čin.

„Co si myslíš o tom, co dělám?“ zeptal se Hunter.

Podle me je to báječné,“ zamumlal rozpačitě chlapec. „Kdyby vás nebylo... a těch ostatních jako vy, no jako kdyby takoví neexistovali... dávno bychom byli...“ Studem ho polilo horko, když si uvědomil, jak neobratně se vyjadřuje. Právě teď, když mu někdo chce sdělit něco osobního, nebo ho dokonce požádal o rozhovor mezi čtyřma očima, se červená jako upejpavá dívka a koktá.

Hunter se usmál. „Ty to fakt umíš ocenit? Kdyby tohle uměli všichni, nemusel bych poslouchat fatalisty. Tvůj otec je morous, to je ono. Přitom je to skutečně odvážný muž, nebo aspoň takový vždycky býval. Děje se u vás něco zlého, Art'ome. Tak to nesmí zůstat. Tvůj nevlastní otec má pravdu - nejsou to jen tak nějaké přízraky jako na tuctech jiných stanic, nemáte co činit s pouhými vandaly nebo degenerovanými bytostmi. Tohle je něco nového a zhoubného. Šíří to kolem sebe chlad a mrtvolnou hnilobu. Jsem tady jen dva dny a už i já začínám cítit, jak po mně ten strach natahuje chapadla. Čím víc

o těch tvorech víš a čím víc je zkoumáš a pozoruješ, tím silněji tě ochromuje strach. Tak si to vykládám já. Ale třeba tys je ještě mockrát neviděl, že?“

„Dosud jen jednou. Nedávno jsem měl hlídku v severním tunelu... Upřímně řečeno, jednou to stačilo. Dodnes mě trápí noční můry, ta poslední dnes. Přitom od té doby neuplynulo zrovna málo času.“

„Říkáš noční můry? Ty taky?“ Hunter svažil čelo. „To nevypadá na náhodu. Kdybych tu s vámi žil déle, třeba pár měsíců, a pravidelně se s tebou střídal na stráž, nedá se vyloučit, že i já bych ztratil odvalu. Ne, chlapče, v jedné věci se tvůj otčím mylí. To nejsou jeho slova ani myšlenky. Oni myslí za něho a promlouvají jeho prostřednictvím. Vzdejte se, vyzývají, odpor je nesmyslný. Suchoj jim slouží jen jako hlásná trouba, ale to on sám nechápe. Vypadá to, jako by ty zrůdy opravdu uměly ovlivňovat naši psychiku. Jsou to doslova ďáblové! Pověz, Arťome,“ Hunter se mu zpříma podíval do očí a oslovil ho jménem, takže chlapec pochopil, že mu jeho společník chce sdělit něco skutečně důležitého, „máš nějaké tajemství? Něco, co bys nikomu tady na stanici neprozradil, ale přitom bys to mohl svěřit cizinci?“

„No víte...,“ zakoktal Arťom. Zkušenému pozorovateli by neuniklo, že takové tajemství určitě existuje.

„Já mám taky jedno. Vyměníme si je. Musím někomu vylíčit své tajemství, ale chci si být jistý, že ten kdosi to nevyžvaní. Proto mi věnuj to svoje - jen prosím žádné dětské povídky, ale něco vážného, co jinak nikdo nesmí vědět. Je to pro mě důležité, velice důležité, chápeš?“

Chlapec zaváhal. Div nepraskl zvědavostí, a přesto se bál svěřit tomu člověku své tajemství. Hunter byl zajímavý společník s dobrodružným životem, ale zřejmě také šlo o chladnokrevného zabijáka, který odstraňoval překážky na své

cestě bez mrknutí oka. A kdyby vyšlo najevo, že Art'om je spoluviník za pronikání d'áblů do metra...

Muž na něho povzbudivě pohlédl. „Mě se nemusíš bát. Slibuju ti, že tě nepotrestám.“

Došli k Hunterově stanu, ale zastavili se venku. Art'om se naposledy zamyslel a pak se s konečnou platností rozhodl. Zhluboka se nadechl a spěšně naráz vylíčil své dobrodružství u Botanické zahrady.

Když skončil, jeho společník chvíli mlčel. Pak se ozval chraptivým hlasem: „Měl bych tě za to vlastně zabít, ale dal jsem ti slib. Ten však neplatí pro tvé přátele.“

Art'omovo srdce se křečovitě sevřelo. Cítil, jak strnul strachem. Beze slova očekával pokračování obžaloby.

„Vezmu ale ohled na váš věk a zbrklost v době činu. Kromě toho je pravděpodobně promlčený. Tímto jste tudíž omilostněni.“ Hunter zamrkal na chlapce, jako by ho chtěl zbavit strnulosti. „Ale tobě je doufám jasné, že od obyvatel stanice nemůžeš očekávat slitování. Tím jsi mi dal do ruky proti sobě zbraň. A teď ti povím své tajemství já.“ Art'om už lítoval své povídavosti, ale Hunter pokračoval: „Neprošel jsem celým metrem jen tak bezdůvodně, abych pronikl na ruto stanici. Nevzdám se vytyčeného cíle. Nebezpečí se musí odstraňovat - a toto nebezpečí bude zlikvidováno, o to se postarám. Tvůj otčím má strach. Domnívám se, že se postupně mění v jejich zbraň. Vůbec se tomu nebrání, a dokonce se pokouší vyzrát i na mě. Je-li to s tou spodní vodou pravda, nepřichází odstřelení tunelu v úvahu. Díky tomu, cos mi pověděl, vidím přece jen trochu jasněji. Jestli se d'áblové opravdu začali objevovat až poté, co jste byli nahoře, přicházejí z Botanické zahrady. Tam nepochybně vzniklo něco zlého. To znamená, že je můžeme blokovat blíž k povrchu, bez rizika záplavy. Kdo ale ví, co se děje v severním tunelu za 700.“

metrem, kde vaše moc končí a začíná vlády temnoty, která se rozprostírá ve většině moskevského metra. Vydám se do té oblasti, ale nikdo o tom nesmí vědět. Suchojovi řekni, že jsem se tě vyptával na zdejší situaci, což je ostatně pravda. Snad nebudeš muset nikomu nic vysvětlovat. Jestli všechno proběhne hladce, objasním to lidem sám. Je ovšem docela dobře možné...“ Hunter se na chvíli odmlčel a pohlédl chlapci pozorně do očí, „... že se nevrátím. Ať už dojde k výbuchu nebo ne, pokud se zítra nevrátím, musí se někdo postarat o to, aby se mí přátelé dověděli, co se mi stalo a co se děje ve vašem severním tunelu. Mluvil jsem dnes se všemi, které tu znám, včetně tvého otce. Cítím, ba téměř vidím, jak se červ pochybnosti a děsu zažral do mozků všech, kteří mají co činit s těmi netvory. Já ale potřebuji zdravého člověka, jehož rozum dosud není okupovaný. Řečeno stručně a jasně, potřebuju tebe.“

„Mě? S čím bych vám mohl pomoci?“ zeptal se udivené Art'om.

„Dobře poslouchej. Kdybych se nevrátil, musíš se za každou cenu - za každou cenu, slyšíš? - dostat do Polis. Tam vyhledáš muže jménem Mělnik a povíš mu celý příběh.“ Hunter odemkl visací zámek na vchodu a odhrnul stanovou plachtu. „Pojď dál. Dám ti něco, co předáš Mělnikovi jako důkaz, že tě posílám já.“ Umožnil Art'omovi vstoupit do stanu.

Uvnitř skoro nebylo místo, protože na zemi stála obrovská torna v maskovacích barvách a cestovní vak mimořádných rozměrů. Chlapec viděl ve svitu lampy hlaveň velké zbraně, která se ponure leskla v pootevřené tašce. Nejspíš to byl rozložený přenosný armádní kulomet. Vedle něho si všiml matně černých beden s patronovými pásy, které byly na sobě hustě navrstvené, a malými zelenými dělostřeleckými granáty.

Hunter tento arsenál ani slovem nekomentoval. Otevřel

postranní kapsu torny a vyndal z ní malou kovovou schránku zhotovenou z nábojnice. V přední části, kde se za běžných okolností nachází projektil, byl na předmět přišroubovaný závěr. Podal pouzdro Art'omovi. „Tu máš, vezmi si ho. Nečekej na mě déle než dva dny. A žádný strach. Všude najdeš lidi, kteří ti pomůžou. Musíš dojít do Polis. Víš, co na tobě záleží, nemusím ti to snad znovu opakovat? Dobře, pak mi přej štěstí a zatáhni za sebou šňůru. Musím se pořádně vyspat.“

Chlapec ze sebe namáhavě vyhrkl pár slov na rozloučenou, stiskl Hunterovu mohutnou pracku a vrátil se do svého stanu, shrbený pod tíhou uložené mise.

JESLI SE NEVRÁTÍM

Po návratu domů si byl Art'om jistý tím, že neunikne trapnému vyptávání. Jeho nevlastní otec z něj bude chtít vymáčkout, o čem mluvil s Hunterem. K velkému překvapení ho však nečekalo žádné mučení - otčím si spokojeně pochruoval; přece jen byl na nohou přes čtyřiaadvacet hodin.

Chlapec stál v noci na stráži a přes den se vyspal, takže ho znovu čekala noční směna, tentokrát v továrně na čaj.

Během dlouhých desetiletí podzemního života, v příšeří, se slabým, kalně rudým nouzovým osvětlením jako jediným zdrojem světla lidé postupně přestali rozlišovat mezi dnem a nocí. Každou noc se světlo na stanici ztlumilo, jako kdysi v nočních vlacích, aby lidi mohli spát. S výjimkou nouzových případů se však nikdy nevypínalo. Ačkoli se lidský zrak po letech strávených v temnotě zostřil, nedal se srovnávat s tím, jak skvěle viděli tvorové obývající tunely a opuštěné přechody.

Dělení na „den“ a „noc“ bylo tedy zachováno spíš ze zvyku než z nutnosti. „Noc“ byla smysluplná pouze tím, že pro většinu obyvatel stanice bylo praktičtější spát ve stejnou dobu. I dobytek si odpočinul, světlo se ztlumilo a bylo zakázáno dělat hluk. Přesný čas obyvatelé viděli na dvojích staničních hodinách umístěných po obou stranách nad vchodem do tunelu. Ty měly stejný strategický význam jako zbrojnice, vodní filtry a generátor. Byly pravidelně sledovány, sebemenší defekty se okamžitě odstraňovaly a jakýkoli pokus o narušení jejich funkčnosti, ať už s nepokrytým sabotážním úmyslem nebo jen jako projev vandalství byl nesmlouvavě přísně trestán, někdy

dokonce i vyhnáním ze stanice.

Existoval vlastní trestní zákoník, podle kterého administrativní orgány *VDNCh* odsuzovaly zločince ve zrychleném řízení. Stanice se nacházela v nepřetržitém výjimečném stavu, a proto tento kodex platil pořád. Diverzní akce proti strategickým objektům byly postihovány nejvyšším trestem. Za kouření nebo rozdělávání ohně na nástupišti mimo vymezenou oblast a nesprávné zacházení se zbraněmi nebo výbušnými látkami následovalo okamžité vyhoštění ze stanice a zabavení veškerého majetku.

Tato drakonická opatření vyplývala z toho, že už pár stanic vyhořelo až do základů. Oheň se bleskurychle rozšířil přes stanové tábory a spolykal vše bez rozdílu. Šílený křik obětí zněl ještě mnoho měsíců po katastrofě v uších všech, kteří žili na sousedních stanicích. Na zuhelnatělých mrtvých tělech pokrytých lepivou směsí roztavené umělé hmoty a zbytků stanových plachet se ve svitu lamp projíždějících obchodníků nebo náhodných chodců leskly zuby, které v nepředstavitelném žáru popraskaly.

Aby se tento ponurý osud neopakoval na jiných stanicích, vyhlásila většina z nich nedbalé zacházení s ohněm za hrdelní zločin.

Vyhnanstvím se rovněž trestala krádež, sabotáž a zlovolné odpírání práce. Obyvatelé *VDNCh* však na sebe skoro pořád viděli a žilo tu jen něco přes dvě stě lidí, a proto byly takové zločiny, ba zločiny vůbec, páchány jen zřídkakdy - a většinou cizími návštěvníky.

Na stanici panovala pracovní povinnost. Všichni, ať už staří nebo mladí, museli plnit určitou denní normu. Vepřín, pěstování hub, čajová továrna, masný kombinát, požárníci, technická služba nebo výroba zbraní - každý obyvatel měl jedno, občas dokonce dvě pracovní místa. Muži navíc museli

každé dva dny držet stráž v některém tunelu.

Pokud docházelo ke konfliktům nebo o sobě z hlubin metra dala vědět jakákoli nová nebezpečí, byly hlídky zesíleny a na kolejích stála ve dne v noci záloha plnící úlohu bojové pohotovosti.

Tak přísně byl život organizován pouze na několika stanicích. Dobrá pověst, které se *VDNCh* těšila, přitahovala hodně lidí, kteří se zde chtěli usadit. Trvalé bydliště se však cizím zájemcům poskytovalo jen zřídka a velmi neochotně.

Do noční směny v čajové továrně zbývalo několik hodin a Art'om nevěděl, jak zabít čas. Zašel tedy za přítelem Ženou, s nímž se kdysi odvážil vyjít na povrch.

Žeňa byl stejně starý, ale na rozdíl od Art'oma žil ve skutečné rodině, s otcem, matkou a mladší sestrou. To, že se dokázala zachránit celá rodina, byl vzácný případ a Art'om to příteli tajně záviděl. Samozřejmě miloval svého otčíma a cítil k němu velký respekt, dokonce i teď, kdy se Suchoj ocitl na pokraji nervového zhroucení. Velmi dobře si však uvědomoval, že to není jeho otec a nejsou nijak spřízněni; proto ho také nikdy jako otce neoslovoval.

Suchoj Art'oma na počátku sám požádal, aby mu říkal strýček Saša. Teď toho litoval. Léta plynula a protřelý tunelový vlk nedokázal založit pravou rodinu. Neměl ani ženu, která by na něho čekala, když se vracel z jízd. Srdce se mu sevřelo, když viděl matky s malými dětmi, a snil o dni, kdy už nebude muset odcházet do temnoty s tíživým vědomím, že na dlouhé týdny, ba možná navždy zmizí ze života stanice. Doufal, že se najde žena, která bude ochotna stát se *jeho* manželkou; pak přivedou na svět děti, pro které už nebude strýček Saša, ale *otec*.

Avšak stárí a s ním spojená slabost se stále přibližovaly a zbývalo méně a méně času. Postupně se s tím musel smířovat,

ale nějak se mu prostě nedařilo udělat potřebnou tlustou čáru. Řešil jeden úkol za druhým a dosud se nenašel nikdo, komu by mohl předat část své činnosti, vytvořit si osobní vztah a prozradit provozní tajemství, aby sám konečně převzal trochu méně špinavou práci. Už dlouho myslel na klidnější zaměstnání a věděl, že díky své autoritě, bezvadnému personálnímu spisu a přátelským vztahům s administrací může počítat i s vedoucí pozicí. Dosud však neviděl na obzoru důstojného nástupce, a tak žil z jednoho dne na druhý a utěšoval se pomyšlením na šťastnou budoucnost. Rozhodnutí pořád odkládal a dál skrápěl potem a krví žulu cizích stanic a beton vzdálených tunelů.

Arťom věděl, že ho otčím přes veškerou lásku nepovažuje za svého nástupce, a dokonce ho - samozřejmě neprávem - má za budižkničemu. Na delší průzkumy ho s sebou nikdy nebral, ani když chlapec povyrostl a Suchoj se už nemohl vymlouvat na to, že je ještě příliš malý, že si ho odnesou ďáblové nebo sežerou krysy. Nedošlo mu však, že právě touto nedůvěrou vhaněl Arťoma do nerozumně odvážných dobrodružství, kvůli kterým mu občas udělil výprask. Zřejmě by rád viděl, aby chlapec místo nesmyslného nasazování života žil tak, jak o tom snil sám Suchoj - s klidnou a jistou prací a dětmi, které bude vychovávat. Přitom ale zapomínal, že i on sám v mládí prožil stovky dobrodružství, a teď už jich měl prostě až po krk. Nepromlouvaly z něho moudrost a zkušenost, nýbrž stáří a únava. Arťom naopak překypoval silou. Stál teprve na počátku života a připadala mu naprosto absurdní představa, že by se měl radovat z poklidné všednodennosti, krájet houby nadrobno a sušit je, měnit plínky a nikdy nepřekročit 500. metr. Každý den v něm sílilo přání opustit stanici, protože stále jasněji chápal, jaký osud mu otčím přichystal. Kariéra čajového továrníka a role několikanásobného otce byly pro Arťoma

nejhorší představou na světě. Touhu po dobrodružství, přání nechat se unášet průvanem tunelu do neznáma - to vše v něm rozpoznal Hunter, když ho žádal o nevýslovně riskantní laskavost. On, Lovec, měl vyvinutý čich na lidi a stačil krátký rozhovor, aby pochopil, že se na chlapce může spolehnout.

Žeňa byl naštěstí doma, takže Arťom s ním trávil čas nad nejnovějšími fámami a rozhovorem o budoucnosti.

„Ty budeš dnes v noci v továrně?“ zeptal se jeho přítel po uvítání. „Výborně! Mě tam taky přidělili. Chtěl jsem se zeptat, jestli si to můžu vyměnit, ale s tebou v jedné směně to vydržím. Posunul sis dnes hlídku? Až na vnější stanoviště? Povídej! Slyšel jsem, že se u vás něco stalo. Tak co se děje?“

Arťom významně zašilhal na Ženinu mladší sestru, kterou rozhovor obou mladíků tak fascinoval, že dokonce přestala krmit látkovou panenku zbytky hub. Se zadržným dechem a vytřeštěnýma očima na ně hleděla ze zákoutí stanu.

„Hele, holčičko,“ oslovil ji Žeňa a přísně na ni pohlédl, když pochopil, co má návštěvník na mysli. „Vezmi si věci a jdi si hrát k sousedům. Myslím, že Kát'a chtěla, abys ji navštívila. Víš přece, že k sousedům musíme být milí a hodní. Takže si vezmi ty svoje sakypaky a vypadni!“

Dívka se odevzdaně začala balit a přitom nepřetržitě mluvila na panenku, která zpola opranýma očima hloupě civěla ke stropu. „Oni si myslí, bůhvíjak nejsou důležití! Stejně všechno vím. Budete zase mluvit o jedovatých houbách,“ utrousila na odchodu pohrdavě k chlapcům.

„A ty, Lenko, jsi ještě moc malá, abys poslouchala o jedovatých houbách. Ještě ti teče po bradě mateřské mléko,“ napomenul ji Arťom.

„Jaké mléko?“ zeptala se nechápavě a nejisté si otřela bradu, jestli má návštěvník pravdu. K dalšímu vysvětlování se však už nikdo neodhodlal, a tak zůstala její otázka viset ve vzduchu.

Když Lena odešla, Žeňa zapnul zevnitř plachtu a podíval se na Art'oma. „No tak co se děje, ven s tím! Už jsem leccos slyšel. Jedni tvrdí, že z tunelu přiběhla obrovská krysa, jiní zase, že jste dali na frak zvědovi d'áblů, a dokonce ho zranili. Komu mám věřit?“

„Nikomu,“ upřesnil Art'om. „Všechno to jsou žvásty. Byl to pes. Mrňavé štěně. Chytil ho Andrej, ten mariňák. Chce z něj vychovat pořádného německého ovčáka.“ Při té myšlence se neubráníl úsměvu.

„Ale sám Andrej mi řekl, že to byla krysa. To mě úmyslně obelhal, nebo co?“

„Ty to ještě nevíš? To je přece jeho oblíbený příběh o krysách velkých jako vepří. Je to prostě šprýmař. A co je nového u tebe? Slyšels něco od hochů?“

Žeňovi přátelé byli podomní obchodníci a dodávali čaj a vepřové maso na trh u stanice *Prospekt Mira*. Vraceli se s vitamínovými tabletami, použitým ošacením a vším možným harampádím. Občas přinášeli i tlusté knihy, nezdělané s chybějícími stránkami. Publikace se objevily na trhu poté, co oběhly půl metra; putovaly od jednoho obchodníka ke druhému, dokud nakonec nenašly definitivního majitele.

Na *VDNCh* byli hrdí na to, že i přes vzdálenost od centra a nejdůležitějších obchodních cest nešlo jen o pouhé přežití za dennodenně se zhoršujících podmínek, ale že uchovali i jistou kulturu lidskosti, která se jinde v metru děsivě rychle ztrácela.

Vedení stanice na to kladlo maximální důraz. Všichni museli naučit své děti číst. *VDNCh* měla malou knihovnu, do které se dostaly všechny knihy koupené na trzích. Problém spočíval v tom, že kvůli nedostatku se pořizovalo vše, co se dalo sehnat, a tak se nahromadilo i hodně braku.

Obyvatelé stanice však měli ke knihám takovou úctu, že ani z té nejhorší nikdo nikdy nevytrhl jedinou stránku. Knihy se

tady považovaly za cosi posvátného, za poslední vzpomínku na nádherný svět upadající v zapomnění. Dospělí se každou volnou chvílí kochali vzpomínkami, které jim četba oživovala. Důvěrný vztah ke knihám předávali svým dětem, ačkoli ty se už na bývalý svět samozřejmě nemohly pamatovat.

V metru existovalo jen málo míst, kde by se tištěné slovo tak uctívalo. Obyvatelé *VDNCh* považovali svou stanici s neskryvanou hrdostí za jednu z posledních bašt kultury, za severní výspu civilizace na Kalužsko-rižské trase.

Art'om a Žeňa patřili rovněž k nadšeným čtenářům. Žeňa pokaždé napjatě čekal, až se přátelé vrátí z trhů, a jako první jim běžel vstříc, aby zjistil, jestli přinášejí něco nového do knihovny. V takovém případě totiž kniha putovala nejdřív k němu a teprve potom do knihovny. Tam byla uložena zažloutlá díla, občas pokrytá plísní, místy ohryzaná krysami, nebo dokonce s hnědými skvrnami od krve, knihy, které v jejich stanici, ba snad ani v celém metru nikdo nevladil: Marquez, Kafka, Borges, Villon, někteří klasičtí ruští autoři.

„Tentokrát nic nepřinesli,“ oznámil Žeňa. „Ale Ljocha tvrdí, že jeden obchodník přinese za měsíc celou dodávku knih z Polis. Slíbil, že nám jich tu pár nechá.“

Art'om odmítavě mávl rukou. „Teď přece nemluví o knížkách. O čem se mluví? Jak vypadá situace?“

„Situace? Zřejmě není špatná. Kolují samozřejmě všemožné fámy, ale to přece není nic nového. Dobře víš, že u obchodníků to jinak nejde, oni to prostě potřebují. Nenabízej jim jídlo, raději se jich zeptej na nějaké historiky. To, jestli svým báhorkám věří, je jiná otázka. Momentálně se zdá, že je všude klid - ve srovnání s minulostí, kdy Hanza bojovala s rudými. Jo, abych nezapomněl, ve stanici *Prospekt Mira* je teď zakázáno prodávat *dur*. Když přitom obchodníka nachytají, všechno mu seberou, vyhodí ho ze stanice a zapíšou na

seznam. Pokud u něho najdou něco i podruhé, povídal Ljocha, nesmí pár let vkročit do Hanzy. Do celé Hanzy! To je pro obchodníka rozsudek smrti.“

„Neříkej, oni to prostě zakázali? Co je to najednou popadlo?“

„Říká se, že podle jejich rozhodnutí jde o drogu, protože z toho pak vznikají halucinace. A mozek pozvolna odumírá, když polykáš *dur* příliš dlouho. Je to tedy ryze preventivní opatření.“

„Ale ne, to jim najednou tak leží naše zdraví na srdci? Měli by se radši starat o vlastní!“

„Víš co?“ zareagoval Žeňa tlumeným hlasem. „Ljocha tvrdí, že to s tím nebezpečím pro zdraví je beztak jen zástěrka.“

„Jaká zástěrka?“ podivil se Art'om.

„No jako dezinformace. Poslyš, jednou totiž zašel dál než jen do stanice *Prospekt Mha*. Kvůli nějakým záležitostem zavítal až na *Sucharevskuju* a tam narazil na zajímavého chlápka. Byl to čaroděj.“

„Neříkej!“ Art'om se neubráníl úsměvu. „Čaroděj? Na stanici *Sucharevskaja*? Má všech pět pohromadě? No a daroval mu ten mág kouzelnou berlu? Nebo zázračnou květinu?“

„Ty troubo,“ opáčil uraženě Žeňa. „Myslíš si, že jsi sežral všechnu moudrost? To, žes čaroděje ještě neviděl ani o něm neslyšel, neznamená, že neexistuje. Na mutanty ze stanice *Filjovskaja* věříš přece taky, ne?“

„Proč ne? Je přece jasné, že existují. Můj otčím mi o nich vyprávěl, ale o čarodějích jsem nikdy neslyšel.“

„Nezlob se, ale ten tvůj Suchoj taky není vševěd. Ale mně je to fuk, když to nechceš slyšet, běž k čertu.“

Art'om se zazubil. „Ale jdi, Žeňo, tak povídej. Je to přece zajímavé, i když to zní trochu komicky.“

„Tak jo. Přenocovali tam u táboráku. *Sucharevskaja* není obydlená, zůstávají tam na noc jen obchodníci odjinud, protože

na stanici *Prospekt Mira* každý den po uzavření trhu hanzovní úřady všem ukážou dveře. No a pak se tam potuluje různá spodina - šarlatáni, zloději - a tu obchodníci samozřejmě odjakživa přitahovali. Odpočívají tam taky cestovatelé, než pokračují dál k jihu. Ale to, co se děje v tunelech za *Sucharevskou*, je opravdu šílené. Nikdo už tam vlastně nežije, krysy ani mutanti, a přesto se často stává, že lidi, kteří se tudy pokusí projít, zmizí. Jednoduše se beze stopy ztratí. Za touto stanicí hned následuje *Turgeněvskaja* hraničící s Rudou trasou. Dřív tu byl přechod do stanice *Čistyje prudy*, tu rudí zase přejmenovali na *Kirovskaja*, podle nějakého starého komunisty. Nikdo však nechtěl v jejím sousedství bydlet, a proto přechod zazdili. Nyní je *Turgeněvskaja* liduprázdná. To znamená, že ze *Sucharevské* k nejbližší osídlené stanici je poměrně dlouhá cesta. Proto tam lidi mizí. Hlavně když putují sami, tak se zaručeně na druhém konci už neobjeví. Dá se to projít jen v karavaně, tedy s více než deseti lidmi. Ti pak tvrdí, že je to úplně normální tunel, čistý, klidný a prázdný. Nejsou v něm žádné odbočky, kterými by se mohlo zmizet. Nikde ani živáčka, nic nešustí, žádná zvířata. Další den si někdo poslechne, jak je to tam čisté a příjemné, vykašle se na pověřčivost, vydá se do tunelu - a je pryč, jako by ho země pohltila. Jako by nikdy neexistoval.“

„Chtěl jsi vyprávět o čarodějovi.“

„K tomu se hned dostanu, počkej. Takže nikdo se do toho tunelu sám neodvážil. Všichni proto hledají v *Sucharevské* nějaké kamarády, aby společně prošli. Když ale není právě trh, bývá tam jen pár lidí. Občas se musí sedět a čekat celé dny, dokonce i týdny, než se jich shromáždí dostatek. Čím víc lidí se totiž získá, tím je to bezpečnější. Ljocha mě ujistil, že občas se tam sejdou velmi zajímaví jedinci. Pochopitelně se mezi nimi najde i chátra, je zapotřebí se aspoň trochu v lidech vyznat. Ale

tu a tam máš štěstí a to pak vyslechneš neuvěřitelné věci... Každopádně tam prý potkal čaroděje. Ne, nic takového, na co teď myslíš, žádný starý holohlavec ze zázračné lampy.

„V lampě přebývá džin, ne mág,“ opravil ho Arťom.

Žeňa poznámku ignoroval a pokračoval: „Ten muž je okultista. Půl života věnoval studiu mystické literatury. Ljoch se zmiňoval o Castanedovi nebo tak nějak. Ten chlápek umí zřejmě číst myšlenky, nazírat do budoucnosti, objevovat věci a předpovídat nebezpečí. Tvrdí, že vidí duchy. Představ si, že metrem chodí dokonce neozbrojený! Má jen zavírací nůž na urážnutí potravy a berlu z umělé hmoty. A teď přijde to nejlepší: Hlásá, že všichni, kdo vyrábějí *dur*, beznadějně sešli z pravé cesty. Je to prý něco jiného, než si myslíme. Není to žádný *dur a jedovaté houby* ve skutečnosti neexistují. V našich zeměpisných šířkách nikdy nerostly. Nedá se tu najít nic, co by jim bylo aspoň vzdáleně podobné. Jde o omyl, že to jsou jen halucinogeny, se kterými můžeš prožít pár dobrodružství - tak to aspoň tvrdí čaroděj. Připomíná, že pokud se ty věci připraví trochu jinak, lze se díky nim dostat do stavu, ve kterém můžeš ovlivňovat události v reálném světě... Nakonec Ljochovi poradil, aby příští den raději nechodil do tunelu - on se na to opravdu chystal. Poslechl však čaroděje a nešel tam. Naštěstí! Právě ten den totiž nějakí šílenci přepadli v tunelu mezi stanicemi *Sucharevskaja a. Prospekt Mira* karavanu, ačkoli údajně šlo o bezpečné území. Polovina obchodníků přitom zahynula, ostatní si jentaktak zachránili kůži. Co tomu říkáš?“

Arťom se na chvíli zamyslel. „No, kdoví. Může se stát cokoli. Strýček Saša mi vyprávěl, že na nejdálenějších stanicích lidi úplně zdivočí a znovu se změň v primitivy. Postupně tam upadá v zapomnění, že člověk je rozumný tvor, a dějí se podivné věci, které si neumíme logicky vysvětlit. Neprozradil mi však, co je to konkrétně za události. Vlastně mi

to ani osobně nevyprávěl, jen náhodou jsem ho vyslechl.“

„Jako bych to neřikal! Občas vyprávějí takové historky, že by jim normální člověk v životě neuvěřil. Mám? Něco takového nejspíš neuslyšíš ani od otčíma. Ljocha to má od jednoho obchodníka ze Serpuchovské trasy, vyprávěl mu to na trhu... Věříš na duchy?“

Art'om jen s námahou potlačil ušklíbnutí. „Víš, pokaždé, když s tebou mluvím, se nakonec sám sebe ptám, jestli na ně věřím nebo ne. Ale jakmile se ocitnu o samotě a bavím se s normálními lidmi, zase to pomine.“

„A doopravdy?“

„Hm... Samozřejmě jsem o tom leccos četl a strýček Saša mi vyprávěl pár historek. Upřímně ti povím, že na ty povídačky moc nevěřím. A vůbec, Žeňo, já ti nerozumím. Máme tady dennodenně nervy s ďábly, takovou noční můru abys pohledal snad v celém metru. Někde na centrálních stanicích vyprávějí rodiče dětem děsivé příběhy o našem životě a vzájemně se ptají: *Věříš těm pohádkám, nebo ne?* Tobě to ale nestačí. Ty asi nevíš, co je strach, vid’?“

„Ještě řekni, že se zajímáš jen o to, co kolem sebe vidíš a slyšíš! Snad si doopravdy nemyslíš, že se svět omezuje jenom na to? Například krtek nevidí nic, je od narození slepý. To přece neznamená, že věci, které nevidí, neexistují. Ty jsi na tom stejně.“

„No tak jo. Jakou historku jsi mi chtěl vyprávět? Byl tedy jeden obchodník na Serpuchovské trase.“

„Obchodník? Ano, přesně tak. Jednou se Ljocha na trhu seznámil se zajímavým chlapíkem. Ten vlastně nepocházel ze stanice *Serpuchovskaja*, nýbrž z Okruhu. Občan Hanzы bydlící na stanici *Dobryninskaja*. Právě tam existuje přestup na *Serpuchovskuju*. Nevím, jestli ti nevlastní otec říkal: Na druhé straně Okruhu je tato trasa zcela opuštěná, přesněji až od

následující stanice, to je *Tulskaja* - myslím, že tam ještě stojí stráže Hanzy. Zajišťují se tam před nebezpečím, protože dobře vědí, že je-li trasa liduprázdná, nikdy nevíš, co se na ní může objevit. Zřídili tam tedy něco jako nárazníkovou zónu. Ale dál než do stanice *Tulskaja* nikdo nechodí. Říká se, že v té oblasti nemá nikdo co pohledávat. Stanice jsou vylidněné a veškeré zařízení zničené. Je to mrtvé území - nežijí tam zvířata, monstra, ba ani krysy. Prostě nic. Obchodník měl však přítele, zvědavého tuláka, který se jednou za tu stanici odvážil. Nevím, co tam pohledával. Každopádně potom obchodníkovi vyprávěl, že se Serpuhovskou trasou není něco v pořádku. Prý si neumíme představit, co se tam děje. Není divu, že se ani Hanza nepokouší tu trasu kolonizovat, třeba jen na plantáže nebo vepřiny...“ Žeňa se odmlčel. Všiml si, že Arťom zřejmě přestal vnímat jeho cynismus a fascinovaně naslouchá. V duchu zajásal a posadil se trochu pohodlněji. „Ale tohle všechno tě nejspíš vůbec nezajímá. Jsou to jenom babské drby. Dáš si ještě čaj?“

„Jdi se vycpat s čajem! Radši mi pověz, proč Hanza nechce kolonizovat ten úsek. Vždyť je to směšné. Strýček Saša tvrdí, že Hanza má v poslední době obrovský problém s přelidněním. Jak by si mohli nechat ujít takovou příležitost? To opravdu není jejich styl.“

„Aha, takže tě to přece jen zajímá! No dobře, ten poutník zašel poměrně daleko. Říkal, že tam můžeš věčně jít a nenarazíš na živáčka. Prostě nikde nikdo, jako v tunelu za *Sucharevskou*. Představ si, ani krysy! Slyšíš jen kapání vody. Rozkládají se tam opuštěné stanice, ponořené do tmy, jako by nikdy nebyly osídlené. A pořád máš nutkavý pocit hrozícího nebezpečí. Je to hodně deprimující. Šel rychle, za půl dne za sebou nechal čtyři stanice. Určitě je to pořádný hazardér, když se sám odvážil do takové pustiny! Každopádně se dostal až ke

stanici *Sevastopolskaja*, kde je přestup na Kachovskou trasu. No, tu přece znáš, tvoří ji jen tři stanice. Spíš nedopatření, jen takový přívěšek. Rozhodl se tam přenocovat. Bylo to psychicky náročné, byl nejspíš k smrti unavený. Nasbíral trochu dřeva a rozdělal ohýnek, aby to na něho nepůsobilo tak strašidelně. Potom vlezl do spacáku, uložil se v průchodu mezi nástupišti. A v noci...“ Žeňa nečekaně vstal, protáhl se a s mírně sadistickým úsměvem pronesl: „Hele, potřebuju se teď napít čaje!“ Vyšel ze stanu s kotlíkem v ruce, aniž počkal na posluchačovu odpověď.

Arťoma samozřejmě taková neplecha rozčílila, ale rozhodl se, že vydrží až do konce příběhu a teprve potom Žeňovi řekne, co si o něm doopravdy myslí. Znenadání se mu vybavil Hunter a jeho prosba, přesněji řečeno příkaz...

Žeňa se vrátil a nalil hostovi trochu horkého nápoje do sklenky z broušeného skla zasazené do kovového držáku - takové se dříve používaly ve vlacích. Potom si sedl a pokračoval: „Takže se natáhl u ohně, aby se vyspal. Kolem něho panovalo dokonalé ticho, jako by měl v uších vatové ucpávky. Uprostřed noci ho však probudil podivný zvuk - matoucí a nepředstavitelný. Okamžitě cítil, jak mu po zádech stéká ledový pot. Slyšel totiž dětský smích. Zněl od kolejí - a to ve vzdálenosti čtyř stanic od posledního člověka! V oblasti, kde nežijou ani krysy. Není divu, že mu to nahnalo šílený strach. Vyskočil, vběhl na nástupiště - a viděl, jak se ke stanici blíží vlak. *Skutečná vlaková souprava metra!* Se zapnutými reflektory, jejich světlo oslepuje. Ten chlapík by přišel o zrak, kdyby si včas nezakryl obličej paží. Okna žlutě svítla, uvnitř jeli lidé - a to vše v absolutním tichu! Neozval se ani muk! Neslyšel vytí motoru ani rachot kol. Souprava naprosto nehlukně projela stanicí a opět pomalu zmizela v tunelu. Chlapík se musel posadit, tohle bylo na jeho srdce moc. Lidi ve

vlakem byli totiž živí, neslyšně spolu o něčem rozmlouvali... Vlak kolem něho projížděl vagon po vagonu - a pak to uviděl: u zadního okna posledního vagonu stál chlapec, zhruba sedmiletý, a hleděl na něho. Ukazoval na něho prstem a smál se. A právě jeho smích slyšel! Nejdřív ticho, že chlapík slyšel tlouct vlastní srdce, a potom ten smích... Souprava se ponořila do tunelu a smích zněl stále tišeji, až v dálce zcela utichl. Znovu se rozhostila prázdnota a absolutní, strašidelné ticho.“

„A potom se probudil?“ nadhodil ironicky Art'om, ale v hlase se mu chvěla určitá naděje.

„Kdepak! Příběhl k ohništi, které už vyhaslo, překotně se sbalil a bez zastávky pádil zpátky, až na *Tulskou*. Na celou cestu potřeboval pouhou hodinu. Určitě to pro něho byl příšerný zážitek.“

Art'om mlčel. Příběh jím hluboce otřásl. Ve stanu se rozhostilo ticho. Nakonec se vzpamatoval, odkašlal si, aby jeho hlas neprozradil, že má v krku knedlík, a co nejlhostejněji se Ženi zeptal: „Ty tomu věříš?“

„Víš, nebyla to první podobná historka, kterou jsem slyšel o Serpuchovské trase. Jen ti to prostě pokaždé hned nevěším na nos. S tebou se o tom nedá normálně mluvit, začneš hned vtípkovat... No tak jo, naseděli jsme se dost, musíme jít do práce. Sbalíme si věci. Promluvit si přece můžeme i tam.“

Art'om se neochotně zvedl, protáhl se, vyšel ze stanu a zamířil domů, aby si přichystal trochu zásob. Otčím pořád ještě spal a na celé stanici panovalo ticho. Nejspíš už začala policejní hodina, takže do začátku noční směny nezbývalo moc času. Musí si pospíšit. Když na cestě do čajové továrny procházel kolem stanu pro hosty, ve kterém byl ubytovaný Hunter, všiml si, že jedna plachta je zvednutá. Vnitřek byl liduprázdný. V chlapcově hrudi se něco křečovitě sevřelo. Postupně mu docházelo, že to, o čem mluvil s Lovcem, nebyl

sen, nýbrž skutečnost, a že další vývoj události se ho zřejmě bude bezprostředně týkat. Možná dokonce ovlivní jeho osud...

Čajová továrna stála ve slepé uličce takzvaného „nového“ východu ze stanice, který byl ještě před eskalátorem vedoucím nahoru uzavřen závorou. Označení „továrna“ bylo vlastně naprosto nevhodné, protože práce se tu vykonávala výhradně ručně - proud byl příliš drahocenný, než aby se jím plýtvalo na výrobu čaje.

Za železnými stěnami, které oddělovaly továrnu od stanice, byly od jedné strany ke druhé napnuté kovové dráty, na nichž se sušily očištěné houbové kloboučky. Při vysoké vlhkosti se pod nimi zapalovaly malé ohně, aby se na nich nevytvořila plíseň. Pod dráty stály stoly, na kterých dělníci usušené houby nejdřív nahrubo nakrájeli a pak drtili. Hotový čaj se balil do papírových nebo umělohmotných sáčků - podle toho, co bylo po ruce -, přičemž se přidávaly určité výtažky a prášky, jejichž složení znal pouze vedoucí továrny. Tím byl jednoduchý výrobní proces ukončen.

Kdyby bylo zakázáno při práci mluvit, bylo by osm hodin krájení a čištění hub nesmírně vyčerpávajících.

Na tuto noční směnu přidělili s Art'omem a Žeňou ještě věčně rozcuchaného Kirilla, jehož Art'om znal ze společné hlídky v tunelu. Když Kirill spatřil Žeňu, celý ožil a hned začal vyprávět historku, kterou zřejmě nedávno nestačil dokončit. Podle Art'oma bylo nudné naslouchat jen půlce příběhu, a proto se pohroužil do vlastních myšlenek. Ve vzpomínkách se mu opět vybavil rozhovor s Hunterem.

Co když jeho plán selhal? Lovec se rozhodl ke zcela pošetilému kroku, odvážil se do nepřátelského tábora, přímo do pekla. Nebezpečí, jemuž se vystavoval, bylo enormní; nikdo neznal jeho skutečný rozměr. Mohl se jen dohadovat, co ho čeká za 500. metrem, tam, kde neodvolatelně pohasíná odlesk

hraničního ohně, pravděpodobně posledního člověkem rozdělaného plamene severně od *VDNCh*. O d'áblech věděl přesně to, co každý obyvatel stanice. To, že se průchod, kterým tyto kreatury pronikají do metra, nachází u Botanické zahrady, byla ryzí spekulace.

Bylo tudíž vysoce pravděpodobné, že Hunter nedokáže svou misi splnit. Na druhé straně bylo nebezpečí ze severu obrovské a tak rychle narůstalo, že si už nemohl dovolit váhat. Ano, Hunter asi v této souvislosti ví něco, co nechtěl prozradit Suchojovi ani Arťomovi.

Riziko si určitě uvědomoval. Chápal, že vybraný úkol by mohl být nad jeho síly. Proč by jinak Arťoma připravoval na takový zvrát událostí? Lovec nebyl člověk, který by se pořád zajišťoval. Proto bylo vcelku realistické, ba víc než pravděpodobné, že se na *VDNCh* nevrátí.

Jak to ale má Arťom navléct, aby opustil stanici, aniž by to komukoli oznámil? Sám Hunter ho varoval, aby nikoho nezasvěcoval, ze strachu z brouků, které by tím nasazoval ostatním do hlavy, jak se vyjádřil. Jak by se Arťom mohl bez cizí pomoci dostat do Polis, legendárního společenství, navzdory všem známým i neznámým nebezpečím, která číhají na člověka v temných ponurých tunelech? Najednou litoval, že podlehl drsnému šarmu a hypnotizujícímu pohledu Lovce a sdělil mu své tajemství. Pak musel na sebe vzít nebezpečný úkol...

„Hej, Arťome! Spíš? Proč neodpovídáš?“ Žeňa mu zatřásl ramenem. „Slyšíš, co říká Kirill? Zítra večer se vydá karavana do stanice *Rižskaja*. To znamená, že naše administrativa se chce s nimi spojit. Prozatím jim pošleme humanitární pomoc na znamení toho, že jsme připraveni ke spojení. Tamní chlapi zřejmě otevřeli sklad s kabely. Ty budou položeny, aby mezi stanicemi vzniklo telefonické nebo aspoň telegrafické

spojení. Podle Kirilla může jít každý, kdo zítra nepracuje. Co myslíš?“

Arťom okamžitě pochopil osudovou výzvu. Nabízí se mu možnost jak splnit svůj úkol - pokud to bude nezbytné. Mlčky přikývl.

„Bezva!“ zvolal radostně Žeňa. „Já chci taky. Kirille, zapiš nás. V kolik to zítra vypukne, v devět?“

Do konce směny už nepronesl Arťom ani slovo. Nedokázal ze sebe setřást ponuré myšlenky. Mechanicky krouhal houby a potom je drtil na prach. Sejmout nové kloboučky z drátů, znovu nakrájet a semlít - a tak donekonečna.

Po celou dobu měl přitom před očima Hunterův obličej. Vzpomínal, jak mu Lovec říkal, že se možná už nevrátí. Byla to klidná tvář muže zvyklého nasazovat život. V Arťomově nitru však nabývala na síle temná předtucha blížícího se neštěstí.

Po práci se vrátil do stanu. Suchoj tu nebyl, nejspíš byl kvůli něčemu na cestách. Lehl si na jeho postel, zabořil obličej do polštáře a ihned usnul, ačkoli si původně umínil, že si v klidu ještě jednou promyslí nynější situaci.

Ukolébal a stále hlouběji ho stahoval sen, po všech rozhovorech, myšlenkách a zážitcích toho dne bolestný a zmatený. Viděl se, jak sedí vedle Ženi a potulného mága jménem Carlos na stanici *Sucharevskaja* u ohně. Carlos jeho a Žeňu učil, jak se z jedovatých hub dělá správný *dur*, a vysvětlil, že je skoro zločin, jak používají houby na *VDNCh*. Nejde prý totiž o houby, ale o novou formu rozumného života na Zemi, která jednoho dne podle všeho dokonce nahradí člověka. Nejsou to jen svébytné bytosti, nýbrž částice jednotného celku spojeného neurony, jakéhosi podhoubí rozvětveného po celém metru. Každý, kdo spolkne *dur*, nepozře prostě jen psychogenní látku, ale naváže kontakt s tou novou, rozumem obdařenou

formou života. Ano, budeme-li všechno dělat správně, můžeme se s ní spřátelit. Ona pak pomůže těm, kteří s ní komunikují pomocí *dur*.

Zničehonic se však objevil Suchoj, pohrozil prstem a prohlásil, že takovou bylinu nesmí nikdo brát, protože po jejím příliš intenzivním požívání dojde k proděravění mozku. Arťom se rozhodl, že si to ověří. Patřičně hlasitě oznámil, že se jde nadýchat čerstvého vzduchu, ale místo toho se tajně postavil za mága se španělským jménem a viděl, že mu chybí zátylek a je vidět mozek pokrytý červotoči tak hustě, že skoro zčernal. Svíjeli se na něm dlouzí bílí červi, zavrtávali se do tkáně, zanechávali viditelné stopy - a čaroděj mluvil dál, jako by se nic nedělo. Arťomovi se udělalo nevolno a rozhodl se, že co nejrychleji odejde. Začal Žeňu tahat za rukáv, aby vstal a šel s ním, ale ten jen netrpělivě máchnul rukou a požádal Carlose, aby vyprávěl dál. Arťom bezmocně přihlížel, jak červi z mágovy hlavy lezou po podlaze a blíží se k Žeňovi. Pak mu šplhali po zádech a pokoušeli se proniknout do mladíkových uší.

Arťom skočil do kolejiště a ze všech sil utíkal ze stanice. Potom si však uvědomil, že právě tohle je tunel, do kterého nikdo nesmí chodit sám. Otočil se a běžel zpátky ke stanici, ale bůhvíproč se k ní nedostal.

Najednou za ní vzplálo světlo a on spatřil na zemi v tunelu neuvěřitelně přesný a výrazný vlastní stín. Otočil se. Z temného metra se neúprosně přibližoval vlak. Ďábelsky skřípal, kola hlasitě rachotila; oslnivé světlo reflektoru provázel ohlušující hluk.

Arťomovi vypověděly nohy službu, podlomily se mu jako stébla. Pouhých pár metrů před ním přízračná souprava ztratila reálnou podobu, vybledla a zmizela.

Zato se objevilo něco nového a zcela odlišného. Arťom

spatřil Lovce. Byl sněhobíle oblečený v prázdné místnosti se stejně oslnivě bílými stěnami. Stál tam se sklopenou hlavou, pohled zavrtaný do podlahy. Pak zvedl oči a podíval se přímo na Art'oma. Byl to podivuhodný pocit, protože mladík v tom snu dosud necítil tělo, ale veškeré dění sledoval jakoby zvenčí. Hleděl Hunterovi do očí a narůstal v něm záhadný neklid; vypadalo to, že má před sebou něco velmi důležitého, co může každou chvíli nastat.

Jakmile Lovce promluvil, připadaly Art'omovi události tak nepochopitelně reálné, že ho ten pocit zaplavil a přemohl. Při dřívějších nočních můrách si vždy uvědomoval, že spí a vše, co se děje, je plod jeho rozjitřené fantazie. V této vizi však takový dojem zcela chyběl - rozhodně by neřekl, že se může probudit, kdy se mu zachce.

Pomalou a těžkým hlasem Hunter prohlásil: „Tvůj čas nastal. Musíš splnit, cos mi slíbil. Musíš to udělat. Pamatuj, že tohle není sen! Nezdá se ti to!“

Art'om vytřeštil oči. Znovu zřetelně uslyšel tlumený hlas: „Není to sen...“

„Není to sen,“ opakoval Art'om. Podrobnosti, například červi nebo vlak, se mu už vypařily z paměti, ale na poslední výjev se rozpomínal naprosto jasně. Lovcovo zvláštní oblečení, záhadná bílá místnost a slova *Musíš splnit, cos mi slíbil* - to vše mu nešlo z hlavy.

Do stanu vešel otčím a ustaraně se zeptal: „Hele, viděl jsi Huntera od našeho posledního rozhovoru? Bude už pomalu večer, ale jako by se po něm země slehla a jeho stan je prázdný. Že by odešel? Nesvěřil se ti včera s něčím o svých plánech?“

„Ne, strýčku Sašo, jen se mě vyptával na zdejší situaci,“ lhal Art'om.

„Dělá mi starosti. Doufám, že neprovede žádnou hloupost a vyhne se zbytečnému riziku. Nakonec by se kvůli němu mohlo

dostat i na nás. Kdyby věděl, s kým má co do činění... Ty dneska nepracuješ?“ podivil se.

„Žeňa a já jsme se přihlásili do karavany, která má namířeno do *Rižské*. Dopravíme tam pomocný materiál a kromě toho se odtud k nám mají pokládat telegrafní kabely.“ Najednou si uvědomil, že se už rozhodl. Při tom pomyšlení cítil, jak mu spadl kámen ze srdce; zaplavila ho podivná úleva a zároveň určitá vnitřní prázdnota, jako by mu z hrudi odstranili nádor, který mu tlačil na srdce a omezoval ho v dýchání.

„Do karavany? Měl bys radši zůstat doma a netoulat se bůhvíjakými tunely. Mohl bych vlastně jít s tebou, mám totiž na *Rižské* nějakou práci, ale není mi dnes nějak dobře. Neodcházíš hned, ne? V devět? Tak to se rozloučíme později. Zatím si sbal svoje věci.“ S těmi slovy Suchoj nechal Arťoma samotného.

Mladík začal hekticky cpát do ruksaku pár věcí, které možná cestou upotřebí: kapesní svítilnu, baterie, další baterie, houby, balíček čaje, jitrnici, několik drobností, které kdysi ukradl, plný zásobník do kalašnikova, plánek metra, zase baterie... Nesmí zapomenout pas! Samozřejmě nikoli do *Rižské* ale kdyby za ní padl do rukou hlídce samostatné stanice a neměl cestovní doklad, přinutili by ho buď k návratu, nebo by ho rovnou postavili ke zdi, to by záviselo na politické situaci... A Lovcovu krabičku. To bylo všechno.

Přehodil si batoh přes rameno, naposledy přešel pohledem svůj dosavadní příbytek a energicky vykročil ze stanu.

Karavana se už shromažďovala u jižního tunelu. Na kolejích stála drezína na ruční pohon, na kterou se nakládaly bedny s masem, houbami a čajem. Na celém nákladu trůnil složitý přístroj, který smontovali zdejší technici - pravděpodobně telegraf.

Kromě Kirilla a Ženi skupina sestávala ještě z dalšího

dobrovolníka a důstojníka z administrace, který měl na starosti vztahy se stanicí *Rižskaja*. Kromě Ženi tu byli všichni a krátili si čas až do signálu k odchodu hrou v domino. Automatické pušky, které jim byly na tento pochod přiděleny, postavili vedle sebe do pyramidy. Každá zbraň měla náhradní zásobník, připevněný k hlavnímu modrou izolační páskou.

Konečně přišel i Žeňa. Stačil ještě uvařit sestře něco k jídlu a pak ji poslal k sousedům, kde zůstane, dokud se rodiče nevrátí z práce.

Arťom si na poslední chvíli uvědomil, že se nerozloučil s otčímem. Omluvil se, slíbil, že se hned vrátí, odložil ruksak a rozběhl se domů. Ve stanu nikdo nebyl. Spěšně zamířil k bývalým výrobním prostorám, kde teď sídlila správa stanice. Tam seděl Suchoj naproti dozorčímu - to byl zvolený náčelník *VDNCh* - a živě s ním rozmlouval. Mladík zaklepal na zárubeň a tiše si odkašlal. „Dobrý den, Alexandře Nikolajeviči. Mohl bych si na chvíli promluvit se strýčkem Sašou?“

„No jistě, Arťome, pojď dál. Chceš čaj?“ odpověděl přátelsky dozorčí.

Suchoj odsunul židli od stolu. „Takže vy už vyrážíte? Kdy se vrátíte?“ zeptal se.

„To přesně nevím,“ zamumlal Arťom. „Uvidíme...“

Najednou pochopil, že nevlastního otce už třeba nikdy neuvidí, a nechtěl mu - jedinému člověku, který ho měl doopravdy rád - v žádném případě nalhávat, že se zítra nebo pozítří vrátí a všechno bude jako dřív... Cítil, jak ho pálí oči, a zastyděl se, že slzí. Udělal krok k otčímovi a pevně ho objal.

„Ale copak, Arťomko, copak... Zítra jste snad zase tady, ne?“ zeptal se Suchoj udiveným a zároveň uklidňujícím tónem.

„Zítra večer, když všechno poběží podle plánu,“ potvrdil Alexandr Nikolajevič.

„Opatruj se, strýčku Sašo. Měj se fajn!“ popřál Arťom

chraptivým hlasem, stiskl otčímovi ruku a rychle vyšel ven. Vlastní slabost mu připadala trapná.

Suchoj se za ním udiveně podíval. „Proč je ten kluk tak naměkko? Do *Rižské* přece nejde poprvé.“

„To je v pořádku, Sašo, časem ti tvůj chlapec dospěje v muže. Pak budeš teskně vzpomínat na dny, kdy se s tebou před pochodem přes dvě stanice loučil se slzami v očích... Tak jak to vypadá, jak se staví *Alexejevskaja* k pravidelným hlídkám v tunelu? To by nám moc pomohlo...“

Art'om přiběhl ke skupině, velitel mu proti podpisu vydal pušku a prohlásil: „Tak, chlapi, ještě chvílku posedíme, aby nás na cestě provázelo štěstí.“

Uvelebil se na staré dřevěné lavici oprýskané mnoha roky intenzivního používání. Ostatní mlčky následovali jeho příkladu.

„A teď s pánembohem jdeme!“ Velitel vstal, ztěžka seskočil na koleje a zaujal místo v čele jednotky. Art'om a Žeňa jako nejmladší účastníci vyšplhali na drezínu a připravili se na svůj ne zrovna snadný úkol. Kirill a ostatní dobrovolníci uzavírali formaci.

„Jedeme!“ zvolal důstojník. Art'om a Žeňa se opřeli do pák a Kirill zatlačil do drezíny zezadu, takže se pomalu a s ohlušující skřípotem rozjela. Skupina zanedlouho zmizela v temném jícnu jižního tunelu.

HLAS TUNELŮ

Slabý svit lampy ve velitelově ruce putoval jako špinavě žlutá skvrna po stěnách tunelu, olizoval vlhké podloží a beze stopy mizel, jakmile se svítilna namířila do dálky. Neprostupná temnota pohlcovala světlo necelých deset kroků před nimi. Drezína při jízdě monotónně skřípala a směřovala do země nikoho - stejně jako jednotvárně těžké oddechování a rovnoměrný dusot okovaných bot.

Nechali za sebou jižní stráž, vzadu v tunelu dávno pohasl poslední záblesk ohně. Území *VDNCh* se rozprostíralo za nimi. Ačkoli trasa do *Rižské* platila vzhledem k dobrému sousedství a živému provozu mezi oběma stanicemi ze bezpečnou, bylo třeba mít se neustále na pozoru.

Nebezpečí totiž zdaleka nepřicházelo vždy ze severu nebo jihu. Mohlo se schovávat nad nimi, ve větracích šachtách, nalevo nebo napravo, v nesčetných odbočkách, za zamčenými dveřmi bývalých výrobních hal a tajných východů. Číhalo pod nimi, v tajuplných šachtách, které po sobě zanechali stavitelé metra a opravářské čety na ně zapoměly nebo je prostě lhostejně opustily. Tam dole, v hlubině, která i u nejodvážnějších dobrodruhů vyvolávala závrať, začalo už dříve, když metro bylo pouhým dopravním prostředkem, rašit cosi strašlivého.

Proto světlo velitelovy lampy tak neklidně bloudilo po stěnách tunelu a prsty mužů za ním stále osahávaly pojistku pušek, kdykoli připravené přepnout na nepřetržitou palbu a stisknout spoušť. Proto byl každý, kdo tady pochodoval,

skoupý na slovo. Rozhovory by narušovaly pozornost a bránily jim naslouchat dechu tunelu.

Ačkoli byl Art'om už unavený, dál se opíral do páky, která se neustále zvedala a klesala. Převodovka jednotvárně vrzala a kola se donekonečna otáčela kolem vlastní osy. Hleděl před sebe, i když tam nic neviděl, a v hlavě mu do taktu klepání kol stejně těžce a depresivně bušila věta, kterou včera slyšel od Lovce - že moc temnoty ovládá většinu moskevské podzemní dráhy.

Pokoušel se přemýšlet, jak by mohl proniknout do Polis, ale bodavá bolest, která se pozvolna zmocňovala jeho svalů, a únava, která se šířila z pokrčených nohou přes záda a ochromovala mu ruce, mu z hlavy vytlačovala všechny alespoň trochu konzistentní myšlenky. Horký slaný pot mu zpočátku zaperlil na čele jako drobounké kapičky; nyní mu stékal po obličejí, pálil v očích a on si ho nemohl otřít, protože na druhé straně pohonu stál Žena, a kdyby Art'om pustil páku, nechal by celou váhu nákladu spočívat jen na něm. V uších mu stále hlasitěji tepala krev a musel myslet na to, jak v dětství ochotně zaujímal určitou polohu těla, aby to bušení cítil, protože tak si snáze představoval pochodový krok vojáků při vojenské přehlídce. Když zavřel oči, viděl se jako maršál konající přehlídku, zatímco věrné divize kolem něho pochodovaly s ohlušujícím dupotem a vojáci na okraji každé řady ho sledovali očima - to všechno znal z obrázků, které viděl v knihách o armádě.

Konečně se ozval velitel, který se k nim ani neotočil: „Dobře, chlapi, můžete slézt. Vyměňte si místo s dalšími. Máme polovinu za sebou.“

Art'om a Žeňa se na sebe podívali, seskočili z drezíny a oba se jako na povel posadili na kolej, ačkoli měli okamžitě zaujmout místa před a za drezínou.

Velitel se na ně pozorně zadíval a soucitně poznamenal: „Jste to ale změkčilci!“

„Jo, to jsme,“ přiznal klidně Žeňa.

„Vstávat, vstávat, tady nemůžete posedávat. Jdeme, dělejte! Povím vám něco hezkýho.“

„My vám taky můžeme leccos vyprávět,“ prohlásil Žeňa a neochotně se zvedl.

„Ty vaše historiky znám. O d'áblech, mutantech a tak. A samozřejmě o vašich houbách. Ale o pár věcech jste ještě neslyšeli. Nedá se přesně říct, jestli to nejsou jen strašidelné povídky, to zatím nikdo nedokázal ověřit. Tím chci říct, že se už našli lidi, kteří to zkusili - ti nám ovšem zaručeně neprozradí, co zjistili.“

Arťomovi stačil tenhle mnohoslibný úvod, aby zase nabral síly. Pro něj teď bylo hlavní, aby se dověděl o všem, co se děje za stanicí Prospekt Mira. Zvedl se z kolejí, přendal si automatickou pušku na hrud' a postavil se na své místo za drezínou.

Krátký náraz a kola znovu zanotovala jednotvárnou píseň. Skupina postupovala v sevřeném útvaru. Velitel soustředěně hleděl před sebe do tmy a poznamenal: „Občas se sám sebe ptám, co vůbec ví vaše generace o metru. Vyslechli jste nejspíš všechny možné báchorky. Jeden se dostal tam a tam, druhý si něco vymyslel, další zkreslí při vyprávění vše, co mu namluvil kdosi neznámý, který opět vydává příběh za vlastní a ještě si ho samozřejmě přibarvil, i když ve skutečnosti ho slyšel u čaje od bůhvíkoho... To je velký problém metra - neexistuje tu spolehlivá komunikace. Nemůžete se rychle dostat od jednoho konce ke druhému. Někde vás prostě nepustí dál, u další stanice je cesta zabarikádovaná, jinde se zase odehrávají nějaké záhadné jevy, přičemž situace se mění každý den. Myslíte si snad, že metro je celkově velké? Vlakem vám stačí z jednoho

konce na druhý hodina. Lidi ale dneska pochodují celé týdny a často se k cíli nedostanou. Nikdy totiž nevíš, co tě čeká za nejbližší zatačkou. Například my teď vezeme pomocný materiál na Rižskou, ale nikdo, já ani dozorčí, ti stoprocentně nezaručí, že nás nepřivítá sprška kulek, až tam dorazíme. Nebo že nenajdeme do základů vypálenou stanici bez jediného živáčka. Případně vyjde najevo, že Rižskaja teď patří k Hanze, a proto už nemáme přístup do zbytku metra, a to navždy. Neexistují přesné informace. Pokud jste ráno získali nějaké poznatky, jde večer už jen o veteš a následující den se na ně nemůžeš vůbec spolehnout. Jako by ses se sto let starou mapou prodíral oblastí s plovoucími písky. Kurýři potřebují tolik času, že jejich zprávy, když se konečně dostanou k cíli, jsou buď zbytečné, nebo už neodpovídají skutečnosti. Pravda se překrucuje. Pro lidi je to úplně nová situace. Radši nemyslet na to, co by se stalo, kdyby nám došlo palivo pro generátory a neměli jsme elektřinu. Četli jsme *Stroj času* od Herberta Wellse? Tam vystupují Morlockové...“

Arťom ten příběh znal, a proto bez váhání vrátil rozmluvu k původnímu tématu: „A co vědí lidé vaší generace o metru?“

„Hm... Mluvit o všech těch hrůzách v tunelech přináší neštěstí. Třeba o metru 2 a neviditelných pozorovatelích... Ne, to ne. Ale víte vůbec, že tam, kde dřív byla stanice *Puškinskaja* - s přestupem do stanic *Čechovskaja* a *Tverskaja* - to všude obsadili fašisti?“

„Jací fašisti?“ zeptal se Žeňa.

„Prostě normální fašisti. Zažil jsem je, když jsme ještě žili tam.“ Velitel ukázal prstem nahoru. „Chodili s vyholenými lebkami. Byli proti imigraci cizinců. Existovaly všechny možné skupiny, už ani nevím, jak se nazývaly. Propuklo to jako módní jev. Pak najednou zmizeli. Nebylo po nich vidu ani slechu. Před nějakou dobou se nečekaně znovu objevili na

Puškinské. Metro Rusům! Už jste to slyšeli? Nebo: Jedna, dva a tři - metro nám patří! Případně: Nechceme tu cizí hnus, v metru má být jenom Rus. Všechny neruské národnosti vyletěly z *Puškinské*, pak z *Čechovské* a nakonec i z *Tverské*. Fašisti je úplně vyhladili, pořádali děsivé masakry. Teď si tam vybudovali svou Říši. Počítám že čtvrtou nebo pátou. Dál se v současnosti nerozšiřují, ale lidem mé generace to připomnělo válečné hrůzy 20. století. Na druhou stranu, proč si lámat hlavu zrovna s fašisty. Mutanti z Filjovské trasy přece taky reálně existují. Totéž platí o našich d'áblech. A potom tu přece jsou různí sektáři, satanisti, komunisti... Je to opravdové panoptikum.

Minuli prázdný otvor pro dveře, vedoucí zřejmě do opuštěných služebních prostor. Možná tam byl dřív jen záchod, ale klidně to mohl být i ochranný kryt. Veškeré zařízení - patrové železné palandy nebo masivní potrubí - bylo dávno odvečeno a nyní se už do prázdných, temných a v tunelech všudypřítomných prostor nikdo neodvažoval. Bylo sice známo, že se tam vlastně nic nenachází, ale kdo by si tím mohl být zcela jistý...

Objevil se slabý mihotavý záblesk ohně. Blížili se k *Alexejevské*. Tato stanice nebyla hustě osídlená - u 50. metru stála pouze jediná hlídka, víc si tady nemohli dovolit. Asi čtyřicet metrů před strážným ohněm přikázal velitel zastavit. Pak několikrát v určitém pořadí zapnul a zase vypnul svítlnu. Před ohněm se rýsovala tmavá postava; někdo k nim přicházel, aby je zkontroloval. Už z dálky volal: „Zůstaňte, kde jste! Nechoďte blíž!“

Je opravdu možné, ptal se Art'om, že by je jednoho krásného dne na stanici, která byla vždy považována za spojence, přivítali nepřátelsky?

Muž k nim nijak nespíchal. Měl na sobě ošoupané

maskovací kalhoty a vatovaný kabát s tučně vytištěným písmenem A. Propadlé tváře měl neholené, v očích se mu zračila nedůvěra a rukama nervózně klouzal po hlavní samopalu, který měl zavěšený na krku. Pozorně si prohlédl obličej návštěvníků, pak se usmál, protože je poznal, a na znamení důvěry si přehodil zbraň na záda. „Vítám vás, chlapci! Jak se máte? Jdete na *Rižskou*, že? To víte, už nás informovali. Tak pojd'te!“

Velitel se začal strážného na něco vyptávat, ale ten mluvil tak, že ho nebylo slyšet. Art'om zamumlal Žeňovi: „Připadá mi nějak vyzábělý. Nevěřím, že se k nám chtějí připojit, protože se jim nevede bůhvíjak dobře.“

„No a?“ opáčil jeho přítel. „I my máme své vlastní zájmy. Pokud na to naše administrace přistoupí, znamená to, že by pro nás mohli být užiteční. Nebudeme přece do nich pořád cpát jen z ryzí lásky k bližnímu.“

Drezína minula oheň na 50. metru - seděl u něj druhý strážný, oblečený jako první - a vjela do stanice. Alexejevskaja byla špatně osvětlená a její obyvatelé působili sklíčeně; hosty z *VDNCh* však vítali radostnými pohledy. Skupina uprostřed stanice zastavila, velitel povolil přestávku pro kuřáky. Art'om a Žena museli držet stráž u drezíny, ostatní byli pozváni, aby přisedli k ohništi.

„O fašistech a Říši slyším poprvé,“ podotkl Art'om.

„Mě už někdo upozornil, že jsou v metru. Myslím, že mluvil o stanici *Novokuzněckaja*.“

„A kdo to říkal?“

„Ljoča.“

Art'om se ušklíbl. „Ten ti určitě navykládal spoustu dalších zajímavých novinek.“

„Ale ti fašisti skutečně existují! No dobře, to místo popletl, ale určitě nelhal!“

Art'om mlčel a zahloubal se. Kuřácká pauza na téhle stanici se nejspíš protáhne. Velitel musí něco projednat se zdejším vedením, nejspíš jde o nastávající sloučení. Pak se zase vydají na cestu a za pár hodin mají na dohled Rižskou. Přenocují a počkají, až se vyjasní všechny otázky a posoudí kabel. Pak musí poslat nazpět kurýra, aby přinesl další pokyny, Bude-li kabel vhodný k tomu, aby zajistil komunikaci mezi třemi stanicemi, bude nutné ho rozvinout a položit; jestli však vyjde najevo, že není vhodný, musí se všichni ihned vrátit na *VDNCh*.

To znamená, že má k dispozici nanejvýš dva dny. Během té doby ho jistě napadne nějaká záminka, aby prošel kolem strážných na předsunutých stanovištích stanice *Rižskaja*, kteří jsou ještě nedůvěřivější a byrokratičtější než na *VDNCh*. To, že byli nanejvýš podezíraví, bylo vcelku pochopitelné: tam, na jihu, začínalo „velké“ metro a jižní sídliště se mnohem častěji stávala obětí útoků. Rizika, kterým byli vystaveni obyvatelé *Rižské*, nejspíš nebyla tak záhadná a děsivá jako nebezpečí u *VDNCh*, ale zato se vyznačovala neobyčejnou mnohotvárností. Hlídky musely být vždy připravené na všechno.

Z *Rižské* k *Prospektu Mira* vedly dva tunely. Z blíže neznámých důvodů se jeden z nich nedal zasypat, takže oba musely být střeženy. To ubíralo stanici síly, a proto její administrace vždy zásadně dbala o to, aby aspoň na severu měli obyvatelé krytá záda. Kdyby se podařilo navázat spolupráci s *Alexejevskou* a především s *VDNCh*, přeneslo by se břemeno zajištění severu na jejich ramena a *Rižskaja* by se musela postarat jen o klid a pořádek v postranních tunelech.

V neposlední řadě právě na základě očekávaného sjednocení projevovaly vnější hlídky *Rižské* zvýšenou bdělost a pozornost. Musely budoucím spojencům dokázat, že je na ně plně spolehnutí, pokud jde o bezpečnost jižní hranice. Proto nebylo

jednoduché projít kolem kontrolních stanovišť ať tím či oním směrem. Art'om měl na vyřešení tohoto úkol den, nanejvýš dva.

Skutečný problém však spočíval v tom, co udělá *potom*. Až překoná jižní pohraniční stanoviště, musí najít alespoň trochu bezpečnou cestu do Polis. Doma se sice mohl vyptat pár obchodníků na možná rizika, ale odjezd pro něho nastal příliš rychle, a tak netušil, kudy se má vydat. Je vyloučené, aby se na cestu do Polis zeptal Ženi nebo někoho jiného z karavany - bylo mu jasné, že by tím okamžitě vyvolal podezření. Především Žeňa by hned pochopil, že zamýšlí něco nekalého. Na *Alexejevské* ani *Rižské* neměl známé nebo přátele a nepřicházelo v úvahu, aby se s touto záležitostí svěřil někomu cizímu.

Když se Žeňa na chvíli vzdálil, aby oslovil dívku sedící nedaleko nich, využil Art'om příležitosti a vytáhl z ruksaku plánek metra. Byl vytištěný na zadní straně zuhelnatělého letáku, který propagoval už dávno neexistující bleší trh. Špačkem tužky několikrát zakroužkoval Polis.

Cesta vypadala jednoduše. V mytických dobách, o nichž mluvil velitel, kdy lidé ještě nemuseli s sebou v metru nosit zbraně, jízda z jedné konečné stanice na druhou netrvala ani hodinu a v tunelech jezdily jen dunící vlakové soupravy - v těch dobách by vzdálenost mezi *VDNCh* a Polis překonal plynule a bez sebemenších zábran. Jednoduše po této trase až k *Turgeněvské*, tam přestoupit na stanici *Čistyje prudy*, „Čisté rybníky“, jak bylo ještě uvedeno na starém plánu, pak červená trasa, *Sokolničeskaja* vedoucí přímo k Polis. V éře vlaků a žárovek by jízda netrvala ani třicet minut. Avšak od té doby, co se nepíše červená, nýbrž Rudá trasa - ano, s velkým R -, visí nad průchodem k „Čistým rybníkům“ komunistický prapor a stanice jako taková přestala existovat. Hledat tady cestu do Polis nestálo ani za zamyšlení.

Vedení Rudé trasy sice rezignovalo na to, že přinese obyvatelům metra pravé a nefalšované štěstí pomocí šíření moci sovětů, ale přes zdání mírumilovnosti se paranoidní charakter režimu ani trochu nezměnil. Stovky agentů tajné služby, které se ze zvyku - občas dokonce s jistou nostalgií - říkalo KGB, nepřetržitě sledovaly život šťastných obyvatel Rudé trasy a jejich zájem o hosty z jiných linek opravdu neznal hranice. Bez zvláštního povolení se nikdo nedostal do žádné z jejich stanic. Na každém kroku pasové kontroly, neustálé pozorování a všeobecná, v podstatě patologická nedůvěra se staraly o to, že jak zbloudili cestovatelé, tak i speciálně pověřeni špioni byli okamžitě odhaleni. Jedny jako druhé očekával nezavidělný osud.

Ovšem cesta do srdce metra - Polis - nemohla být jednoduchá. Polis... Kdykoli v rozhovoru padl tento název, Arťom uctivě zmlkl - a reagovala tak většina lidí. Přesně si vybavoval, jak to neznámé slovo poprvé zaslechl ve vyprávění jednoho otčímova hosta. Později se na to opatrně strýčka Saši zeptal a ten mu s lítostivým nádechem v hlase odpověděl: „Arťomko, to je pravděpodobně poslední místo na Zemi, kde lidi ještě žijí jako lidi. Tam dosud nezapomněli, co znamená slovo člověk a jak má správně znít.“ A se smutným úsměvem dodal: „Je to město.“

Polis se rozkládala na největším přestupu moskevské podzemní dráhy, na průsečíku čtyř různých linek, a zabírala plochu celých čtyř stanic metra: *Alexandrovskij sad*, *Arbatskaja*, *Borovickaja* a *Biblioteka imeni Lenina*. Patřily k ní samozřejmě i spojovací průchody. Toto obrovské území bylo poslední skutečnou výspou civilizace, posledním místem, kde žilo tolik lidí, že všichni příchozí z provincií, kteří se tam ocitli, ho nenazvali jinak než „Město“. Někdo nadhodil řecké slovo pro „město" - „Polis“. Zřejmě zapůsobilo, že v cizím slově

pořád rezonovala vzdálená ozvěna mocné antické kultury, která usídlencům poskytovala ochranu - řecké označení se každopádně vžilo.

Polis byla jedinečný fenomén v celém metru. Tam a jen tam se setkávali strážci starodávného vědění, které se v tvrdých a nesmlouvavých podmínkách nového světa s jeho naprosto odlišnými zákony už nepoužívalo. Zatímco metro tonulo ve víru chaosu a ignorance, nositelé neužitečných starých vědomostí našli v Polis útočiště a byli tam vítáni s otevřenou náručí, protože tam vládli jejich duchovní soukmenovci. Pouze v Polis žili ještě profesori s neodmyslitelnou třesavkou, kdysi vedoucí kateder a ústavů na věhlasných univerzitách, jen tam se dali ještě najít vědci, herci, spisovatelé, fyzici, chemici a biologové, slovem lidé, kteří v hlavách uchovávali vše, čeho lidstvo za několik tisíciletí vývoje dosáhlo a co poznalo. Lidé, jejichž smrtí by to vše bylo navždy ztraceno.

Polis se nacházela na místě, kde dříve býval střed města. Přímo nad ní se vypínala budova Leninovy knihovny, nejobsáhlejší archiv lidských vědomostí z minulé epochy. Státisíce knih v tuctech jazyků, zahrnující pravděpodobně všechny oblasti, v nichž lidský duch dosud působil. Stovky tun papíru ozdobeného písmeny, znaky, hieroglyfy, kterým zčásti už nikdo nerozuměl - a přesto se dala číst a pochopit ještě spousta knih a jejich autoři zesnulé před staletími pořád mohli živým povědět mnoho zajímavého.

Ze všech stanic, které vůbec byly schopné provádět výpravy na povrch, byla Polis jediná, jež vysílala stopaře pro knihy. Jen tam mělo vědění takovou hodnotu, že se kvůli němu nasazoval život dobrovolníků, žoldákům se vyplácely horentní částky a rezignovalo se na hmotné statky, jen aby bylo dosaženo duchovních hodnot.

Přes zdánlivou odtažitost od života a idealismus vedení Polis

rok za rokem přežívala. Zůstala ušetřena katastrof, a pokud něco ohrožovalo její bezpečnost, vypadalo to, jako by celé metro bylo ochotné postavit se jako jeden muž na její ochranu. Dozvuky posledních bitev ve válce mezi Rudou trasou a Hanzou utichly a Polis znovu obklopovala magická aura nezranitelnosti a blahobytu.

Arťomovi při přemýšlení o tom podivuhodném místě v žádném případě nepřipadalo zvláštní, že cesta do Polis nebude jednoduchá. Musí to být naopak bludiště plné nebezpečí a zkoušek, jinak by cíl výpravy přišel o část své záhadnosti a kouzla.

Jestliže mu cesta přes stanici *Kirovskaja* podél Rudé trasy k *Biblioteke imeni Lenina* připadala neschůdná a příliš riskantní, mohl se pokusit obejít hlídky Hanzy a pokračovat přes okružní linku. Pozorněji se zahleděl na pláněk. Pokud by se mu povedlo vstoupit na území Hanzy, byla by cesta do Polis poměrně krátká. Jel prstem po čarách na plánu. Kdyby u stanice *Prospekt Mira* odbočil na jižní úsek okružní linie, dostal by se za dvěma stanicemi Hanzy ke Kurské. Tam by přestoupil na Arbatsko-Pokrovskou linku a nacházel by se co by kamenem dohodil od stanice *Arbatskaja*, která patřila k Polis. Samozřejmě by ještě musel překonat *Plosčad' Revoljucii*, území, které dostala Rudá linie výměnou za *Leninovu knihovnu*. Rudí však všem zaručovali volný průchod, byla to jedna z hlavních podmínek mírové smlouvy. Arťom navíc neměl v úmyslu vstoupit do stanice, chtěl ji jen obejít, a proto by ho měli bez problémů nechat projít. Od stanice *Prospekt Mira* se ovšem mohl vydat nejen po jižní, ale i po severní části Hanzy - projel prstem celý okruh - až ke *Kijevské*. Odtud ho na Filjovské nebo Arbatsko-Pokrovské trase dělily od Polis pouhé dvě stanice. Úkol mu už nepřipadal neřešitelný. Malé cvičení s plánkem mu dodalo sebedůvěru. Věděl, co má dělat, a přestal

pochybovat: až karavana dojde do *Rižské*, nevrátí se s ostatními na *VDNCh*, ale půjde dál k *Polis*.

„Něco plánuješ?“ zazněl mu přímo u ucha hlas Ženi.

Art'om se tak pohroužil do myšlenek, že si nevšiml, kdy se Žeňa vrátil. Překvapeně vyskočil a rozpačitě se pokoušel plánek schovat. „Ne, ne... Já... chtěl jsem se jen podívat na stanice, kde se rozkládá Říše, o které vyprávěl velitel.“

„No a našel jsi ji? Ne? Tak to sem podej, já ti ji ukážu.“ Žeňa znal metro mnohem lépe než Art'om a byl na to patřičně hrdý. Na první pohled našel a prstem ukázal na trojitý přestup spojující stanice *Čechovskaja*, *Puškinskaja* a *Tverskaja*. Art'om s úlevou vydechl, což si Žeňa vyložil jako závistivé frknutí, a proto se ho snažil utěšit: „Jednou se v metru určitě vyznáš stejně dobře jako já.“

Art'om se zatvářil vděčně a rychle změnil téma hovoru: „Jak dlouho tu ještě zůstaneme?“

„Chlapci, vstávat!“ zazněl ve stejnou chvíli silný velitelův bas. Odpočinek skončil a Art'om ani nestihl něco pojist.

Vyšplhal se Žeňou na drezínu, páky zaskřípaly, boty z umělé kůže zaduněly na betonovém podloží - a vzápětí je znovu pohltit tunel.

Skupina tentokrát postupovala mlčky. Jen velitel si přivolal Kirilla a za chůze se s ním potichu radil. Art'om neměl potřebu ani sílu jim naslouchat - ta zatracená drezína vyžadovala veškerou jeho energii.

Zadák šel sám a viditelně byl přítom celý nesvůj. Pořád se bojácně ohlížel přes rameno. Art'om stál na drezíně tváří k němu a jasně viděl, že zezadu žádné nebezpečí nehrozí. On sám však cítil neodolatelné nutkání se otočit a hledět dopředu. Stále ho pronásledovaly strach a nejistota - a zdaleka v tom nebyl sám. Každý osamělý poutník v metru znal ten pocit, dokonce pro něj vzniklo vlastní slovo: tunelová fobie.

Procházíš-li tunelem, zvláště se špatnou svítlnou, máš pořád pocit, že přímo za tvými zády číhá nebezpečí. Kdoví, kdo nebo co tam je a jak vnímá svět... Nakonec je napětí tak nesnesitelné, že se bleskurychle otočíš a namíříš svítlnu do tmy - ale nic tam není, jen ticho a prázdnota. Zdá se, že všude panuje hrobový klid. Zatímco však hledíš za sebe a civíš do tmy tak usilovně, až tě pálí oči, houstne ti za zády a znovu cítíš potřebu se prudce otočit a posvítit lampou jiným směrem - třeba se tam něco k tobě připlížilo. V takové situaci je nejdůležitější, abys neztratil sebeovládání a nepodlehł tomu strachu. Musíš si ujasnit, že všechno je to jenom šalba a není důvod k panice; není přece ani nic slyšet.

Ale přesně to je problém, nepropadnout panice - především když jsi na cestě sám. Leckdo už takhle přišel o rozum. Nedokázali se prostě uklidnit ani poté, co došli do osídlené stanice. Později se samozřejmě opět vzpamatovali, ale už se nikdy nepřiměli k tomu, aby znovu vstoupili do tunelu. Okamžitě by se jich tam zmocnila deprimující panika, kterou znal každý obyvatel metra - pro ně by se však změnila v nebezpečný záchvat.

„Nebojte se, já tam vidím!“ zavolal na posledního muže výpravy. Ten přikývl, ale za pár minut to nevydržel a znovu se ohlédl. Stísněnost byla prostě příliš silná...

„Jeden Serjožův známý se takhle zbláznil,“ poznamenal tiše Žeňa, když pochopil, co má Art'om na mysli. „Přitom neměl žádný vážný důvod. Představ si, že chtěl opravdu sám projít tunelem u stanice *Sucharevskaja*, o které jsem ti vyprávěl. A víš proč?“ Žeňa se ušklíbl. „Protože se neodvažoval dál než sto metrů. Když vyšel, byl to odvážný a rozhodný muž. Chacha, za dvacet minut se vrátil - vytřeštěné oči, vlasy mu hrůzou stály na hlavě a nevypravil ze sebe rozumné slovo. Nikdo z něj nic nevypáčil. Od té doby nesrozumitelně blábolí, vlastně většinou

jen blekotá. A hlavně už nevkročí do žádného tunelu. Zuby nehty se drží na *Sucharevské* a modlí se. Stal se tam z něho blázen. Chápeš?“

„Jo,“ odpověděl nejistě Art'om.

Karavana se chvíli pohybovala v hrobovém tichu. Art'om usilovně pracoval a pokoušel se vymyslet věrohodnou argumentaci, s níž by prošel přes strážné u východu z *Rižské*. V tom si znenadání uvědomil, že ho při přemýšlení ruší pozvolna narůstající hluk. Pocházel z tunelu před nimi; zpočátku byl sotva rozpoznatelný, kdesi na stěží určitelné hranici mezi slyšitelnou frekvencí a ultrazvukovou oblastí. Téměř nepozorovaně sílil a Art'om nedokázal říct, od které chvíle ho začal vnímat. Ted už byl poměrně hlasitý a připadal mu jako pískavý šeptot, nesrozumitelný a nelidský.

Podíval se na ostatní. Všichni se pohybovali rovnoměrně a mlčky. Velitel už nerozmlouval s Kirillem, Žeňa na něco myslel a poslední muž skupiny hleděl klidně dopředu - přestal se pořád neklidně otáčet. Nikdo z nich nedal najevo ani náznak zneklidnění. Zřejmě nic neslyšeli. Nic! Art'oma strachem zamrazilo. Klid a mlčení celé skupiny byly naprosto nepochopitelné, ba přímo děsivé. Pustil páku drezíny a narovnal se.

Žeňa na něho udiveně pohlédl. „Co je? Jsi unavený? Tos měl něco říct než prostě jen přestat makat.“

„Ty nic neslyšíš?“ zeptal se nevěřicně Art'om. Cosi v jeho hlase přimělo Žeňu k tomu, že rázem zvážněl. Zaposlouchal se, ale paže pracovaly dál. Drezína zpomalila, protože Art'om stál s bezradným výrazem v obličejí a poslouchal záhadný zvuk.

Velitel se otočil. „Co je to tam vzadu? Už toho máte plný kecky?“

„Vy nic neslyšíte?“ opakoval Art'om. Vtom se ho zmocnilo strašlivé podezření, že ve skutečnosti žádný zvuk neexistuje, a

proto ho také nikdo neslyší. Je prostě přetažený a strach v něm vyvolává halucinace.

Velitel rozkázal zastavit, aby je nerušilo skřípání drezíny a dupot bot, a znehybněl. Rukama nahmatal zbraň a napjatě se zaposlouchal do tunelu.

Podivný zvuk tu pořád ještě zněl. Art'om ho nyní zřetelně slyšel, a čím byl silnější, tím pozorněji sledoval velitelovu tvář. Vnímá to, kvůli čemu je Art'om stále neklidnější? Rysy velitelova obličej se však postupně vyhladily a mladík pocítil trapnou ostudu: zdržel skupinu, ztratil sebeovládání, ba dokonce ještě znervóznil ostatní.

Ani Žeňa zřejmě nic neslyšel, ačkoli poslouchal velmi pozorně. Jízlivě se na Art'oma zašklebil a zeptal se: „Jinak oukej?“

„Nech si toho!“ opáčil podrážděně Art'om. „Jste snad všichni hluší, nebo co?“

„Není to oukej,“ usoudil rozvážně Žeňa.

„Nic to není, zřejmě jen halucinace,“ poznamenal velitel a taktně dodal: „Nic si z toho nedělej, Art'ome, to se přece stává. Seber se, pojedeme dál.“

S těmito slovy se zase postavil do čela karavany a mladíkovi nezbývalo nic jiného než se vrátit na své místo. Pokoušel si namluvit, že si to všechno jen vyfantazíroval, snažil se na nic nemyslet, v naději, že společně se zmatenými myšlenkami zažene i ten ďábelský zvuk. Na nějakou dobu se mu skutečně podařilo vyprázdnit si hlavu, ale hluk se pak ozval ještě silněji, byl hlasitější a jasnější, čím dál postupovali k jihu, a když byl tak intenzivní, že naplnil snad celé metro, Art'om si najednou všiml, že Žeňa pracuje převážně jednou rukou a druhou si tře ucho.

„Co to děláš?“ zašeptal Art'om.

„Nevím,“ zamumlal Žeňa. „Jsou příliš... Svědí mě to.“

„A pořád nic neslyšíš?“

„Ne, ale divně mě to tlačí.“ Po ironii nezbyla v jeho hlase ani stopa.

Když hluk dosáhl vrcholu, Art'om pochopil, odkud přichází. Potrubí probíhající podél stěny tunelu na jednom místě prasklo a z černého otvoru orámovaného kusy potrhaného roztrpeného kovu zněl ten strašlivý zvuk. Sířil se tedy z temné hlubiny potrubí a mladík si právě kladl otázku, proč v něm není uložené žádné vedení a zírá na něho jen prázdnota a temnota, když se velitel zastavil a pomalu a namáhavě ze sebe vypravil: „Lidi... odpočineme si tu... Není mi moc dobře... Jako bych byl něčím omámený.“

Doklopýtal k drezíně, na kterou se chtěl posadit, ale krok před ní se zničehonic zhroutil. Žeňa se na něj nechápavě podíval; teď už si třel uši oběma rukama a nehýbal se z místa. Kirill šel dál, jako by se nic nedělo, a na Art'omovo volání nereagoval. Muž za drezínou se posadil na kolej a zničehonic se jako malé dítě bezmocně rozplakal. Světelný kužel z lampy olizoval strop tunelu. Při osvětlení zezdola vypadala celá scéna ještě strašidelněji.

Art'oma se zmocnila panika. Zřejmě jako jediný ve skupině neztratil rozum. Zvuk se však nyní stal tak nesnesitelným, že si nebyl schopen srovnat myšlenky. Zoufale si zacpál uši, což mu přineslomírnou úlevu. Potom uštědřil Žeňovi, který pořád seděl s nepřítomným výrazem, mlaskavou facku a zařval, protože si neuvědomoval, že hluk slyší jen on: „Zvedni velitele a polož ho na drezínu! Tady nesmíme zůstat!“

Sáhl po lampě a vyběhl za Kirillem, který jako náměsíčník naslepo pochodoval dál, ačkoli ve tmě neviděl na krok. Naštěstí nešel moc rychle. Art'om ho několika dlouhými skoky dohnal a poklepal mu na rameno, ale Kirill bez povšimnutí kráčel dál. Art'om ho předběhl a namířil mu světelný kužel

přímo do očí. Byly sice zavřené, ale Kirill svraštíl čelo a vypadl z rytmu. Aniž Art'om tušil, co dělá, nadzvedl jednou rukou Kirillovo víčko a posvítil mu přímo do zornice. Kirill vykřikl, zamžoural, zavrtěl hlavou, během zlomku vteřiny přišel k sobě a nechápavě na Art'oma pohlédl. Světlo ho oslnilo, takže skoro nic neviděl a Art'om ho musel na zpáteční cestě za sebou vláčet.

Na drezíně leželo velitelovo nehybné tělo, vedle - pořád se stejným tupým výrazem - seděl Žeňa. Art'om Kirilla u drezíny pustil a rozběhl se k muži, který uzavíral skupinu; ten teď seděl na koleji a plakal. Když se mu podíval do obličeje, rozpoznal v nešťastníkově pohledu bolest a utrpení; byl to tak silný pocit, že mladík bezděčně ustoupil. Cítil, že i jemu vstoupily slzy do očí.

„Všichni zahynuli... v hrozných bolestech,“ vyrozuměl Art'om z křečovitého vzlykání. Pokusil se postavit muže na nohy, ale ten se mu vytrhl a znenadání zakřičel zlým hlasem: „Prasata! Netvoři! Nikdy s vámi nepůjdu, chci zůstat tady! Jsou tady tak osamocení, bolí je to, a vy mě chcete odsud odvést? Za všechno přece můžete jenom vy! Nikam nejdu! Nikam! Nechte mě!“

Art'om ho chtěl nejdřív také zpolíčkovat, aby se vzpamatoval, ale obával se, že by se muž ve svém rozrušení mohl prát. Proto si raději před ním klekl a klidným a příjemným hlasem ho oslovil; jen obtížně přitom překonával hluk ve vlastní hlavě a samozřejmě nechápal, o co tady vůbec jde: „Ale ty jim přece chceš pomoci, že? Přeješ si, aby už nemuseli trpět?“

Muž na něho pohlédl usazenými očima, nesměle se usmál a zašeptal: „No jistě... samozřejmě že jim chci pomoci.“

„Tak to musíš nejdřív pomoci mně. Neboj, oni chtějí, abys to udělal. Jdi k drezíně a postav se k páce. Musíš mi pomoci dojet

do stanice.“

Nešťastník se na mladíka nedůvěřivě podíval. „Oni ti to takhle nařídili?“

„Ano.“

„A pak mě zase pustíš, abych se k nim mohl vrátit?“

„Máš moje slovo. Jestli se budeš chtít vrátit, nechám tě jít,“ ujistil ho Arťom a táhl muže k drezíně, než si to ve své pomatené hlavě rozmyslí.

Kirilla, muže z konce karavany a mechanicky poslouchajícího Žeňu, postavil k ručním pákám, velitele, který byl stále v bezvědomí, uložil uprostřed drezíny a sám šel napřed se samopalem namířen do tmy. Ulevilo se mu, když zaslechl, jak se za ním drezína rozjela. Bylo mu jasné, že přistoupil na nepřijatelné riziko tím, že nechal skupině nekrytá záda, ale záleželo mu hlavně na tom, aby se odsud co nejrychleji dostali.

Nyní stáli u pák tři muži, takže skupina se pohybovala rychleji než dříve. Arťom zjistil, že odporný hluk postupně slábne a pocit bezprostředního nebezpečí se rozplynul. Pořád volal na ostatní, aby udržovali tempo, když tu najednou uslyšel za sebou Žeňův zcela střízlivý a udivený hlas: „Co nás tady komanduješ?“

Arťom pochopil, že opustili rizikovou zónu. Pokynul, aby zastavili, vyčerpaně se zhroutil na zem a opřel se zády o drezínu. Postupně k sobě přicházeli i ostatní. Muž z konce skupiny přestal plakat, jen si třel spánky a udiveně se rozhlížel. Také velitel s tlumeným zasténáním vstal a hned si postěžoval na bodavou bolest hlavy.

Za půl hodiny pokračovali v cestě. Kromě Arťoma si už nikdo pořádně nevzpomínal, co se vlastně stalo.

„Víš, najednou jsem cítil takovou tíhu,“ vysvětlil velitel. „V hlavě jsem měl všechno rozplízlé a pak... jsem byl pryč. Už se

mi to kdysi stalo, daleko odsud, to byl v tunelu plyn. Ale kdyby se tady vyskytl plyn, musel by nás přece zasáhnout všechny... Říkáš, že tam bylo prasklé potrubí? A z něj se ozýval ten hluk? Víš, Art'ome, třeba jsme jen hluší ťulpasové. Ty máš zřejmě zvláštní cit pro tuhle srágoru. To je velké štěstí, chlapče!“

Do *Rižské* už nebylo daleko, v dálce se mihotal odlesk pohraničního ohně. Velitel zpomalil a dal svítilnou domluvené znamení. Strážní je rychle a bez komplikací propustili, a tak vjeli do stanice.

Rižskaja byla v mnohem lepším stavu než *Alexejevskaja*. Kdysi dávno se u východu ze stanice nacházel rozlehlý trh, a tak se mezi těmi, kteří se svého času zachránili v metru, našli četní obchodníci, lidé s podnikatelským duchem. Blahobyt stanice podporovala i skutečnost, že do stanice *Prospekt Mira*, a tudíž do Hanzy a k nejdůležitějším obchodním cestám nebylo daleko. Byla osvícena - stejně jako *VDNCh* - elektrickými nouzovými žárovkami. Hlídky na sobě měly staré obnošené maskovací oblečení, které však vypadalo působivěji než pomalované vatované kabáty na Alexejevské.

Hosté byli ubytováni v samostatném stanu. Na brzký návrat nebylo nyní pomýšlení - nebylo jasné, jaké nebezpečí číhá v tunelu a jak proti němu bojovat. Vedení stanice se sešlo s velitelem skupiny *VDNCh* k poradě, takže ostatním zbylo trochu volného času. Nervově vyčerpaný Art'om ztěžka dopadl na lehátko. Spát nemohl, ale cítil, že je zcela vyčerpaný. Za pár hodin byla pro hosty naplánovaná slavnostní večeře a - soudě podle významného mrkání a šeptání hostitelů - dalo se dokonce očekávat maso. Prozatím jim však nezbývalo nic jiného než odpočívat a pokud možno na nic nemyslet.

Za stanovou plachtou začalo být hlučno. Art'om zvědavě vyhlédl ven. Slavnostní hostina se nejspíš bude konat uprostřed sálu, kde hoří hlavní oheň. Několik lidí vytíralo podlahu a

pokládalo na ni stanové plachty. Nedaleko na kolejích se vyvrhoval poražený vepř a někdo nastříhal kleštěmi krátké kusy drátu, takže bude šašlik. Byly to neobvyklé stěny: nikoli z mramoru jako na *VDNCh* nebo *Alexajevské* nýbrž žlutě a červeně obložené. Tato zřejmě kdysi veselá barevná kombinace byla ovšem zašpiněna silnou vrstvou sazí a tuku, která se usadila na obkladačkách a stropní omítce. Přesto si stanice uchovala něco ze své útulnosti. A to nejdůležitější: na jiné koleji stál zpola ukrytý v tunelu skutečný vlak, ačkoli měl vytlučená okna a otevřené dveře.

Vlakovými soupravami se rozhodně nemohla pochlubit každá trasa, natož pak stanice. Během dvou desetiletí byly mnohé - zvláště ty, které uvízly v tunelech, a proto se nedaly využít jako příbytek - rozebrány na jednotlivé části a odvezeny. Kola, skla nebo čalounění se hodily všude, často pro nejrozmanitější účely. Arťomův nevlastní otec vyprávěl, že v Hanze odstranili z jedné koleje všechny vlaky, aby zajistili volný průjezd nákladních a osobních drezín mezi jednotlivými stanicemi; podle neověřených zpráv postupovali stejně i na Rudé trase.

Nyní se obyvatelé stanice začali pozvolna scházet, ze stanu vyšel i ospalý Žena. Za půl hodiny se dostavilo vedení s velitelem skupiny *VDNCh* a první kusy masa se ocitly na rozžhaveném dřevěném uhlí. Velitel a nejvyšší představitelé stanice se smáli a žertovali, bylo vidět, že jsou s výsledkem vyjednávání spokojeni. Kdosi přinesl velkou láhev s nějakým exotickým nápojem. Následovaly přípitky a postupně se všichni dostali do skvělé nálady. Arťom ohryzával masový špíz, olizoval si horký tuk z rukou a hleděl do žhnoucího uhlí, ze kterého nevycházelo jen teplo, ale i pocit bezpečí a klidu.

„Tos byl ty, kdo je vytáhl z pasti?“ oslovil ho nečekaně neznámý muž, jenž seděl vedle něho a už pár minut ho pozorně

sledoval.

Art'om sebou trhl. „Kdo vám to řekl?“ Nedůvěřivě se na zvědavce podíval. Ten měl vlasy zastřížené na ježka a byl neoholený, pod hrubým, ale solidně vypadajícím koženým kabátem bylo vidět hřejivé námořnické triko. Tazatel mu nepřipadal ničím podezřelý - na první pohled připomínal podomního obchodníka, kterých se po *Rižské* pohybovala spousta.

„Kdo? No, tamhle váš vedoucí.“ Kývnutím hlavy ukázal na velitele, který nedaleko živě rozmlouval se svými kolegy.

„Ano, je to pravda,“ přiznal neochotně Art'om. Ačkoli ještě nedávno plánoval, že na této stanici naváže užitečné kontakty, cítil se teď, když se mu taková příležitost nabízela, najednou nespůj.

„Jmenuju se Bourbon. A ty?“

„Bourbon? Co je to za jméno?“

„Ty to nevíš? Je to druh alkoholu. Ohnivá voda, chápeš? Prý u lidí způsobuje dobrou náladu. Takže jak říkají tobě?“

„Art'om.“

„Poslyš, Art'ome, kdy se vydáš na zpáteční cestu?“

„Nevím,“ odpověděl nedůvěřivě mladík. „To ti teď asi nikdo přesně neřekne. Pokud jste slyšel, co se nám přihodilo, určitě to chápete.“

„Můžeš mi klidně tykat, nejsem o tolik starší... Každopádně proč se ptám: chci ti navrhnout obchod. Ne vám všem, ale jen tobě, takříkajíc osobně. Potřebuji totiž, abys mi pomohl, rozumíš? Alespoň dočasně.“

Art'om vůbec nic nechápal. Chlápek mluvil zmateně a něco v jeho projevu ho zneklidňovalo. Proto chtěl ten rozhovor co nejrychleji ukončit.

„Jen klid,“ pospíšil si Bourbon, aby rozptýlil Art'omovy pochybnosti, jako by je vycítil. „Žádné riziko ani levota - no

dobře, skoro žádná... O co jde? Především se naši lidi vypravili na *Sucharevskou*, víš přece, pořád podél trasy. Bohužel tam nedošli. Vrátil se jen jeden a na nic si nevzpomínal. Objevil se u stanice Prospekt Mira a usedavě brečel - jako ten, o kterém vyprávěl váš velitel. Po ostatních není ani vidu, ani slechu. Třeba později přece jen dorazili do *Sucharevské*, třeba ale taky ne, protože už tři dny se nikdo z nich u *Prospektu Mira* neukázal. A z Prospektu se tam teď samozřejmě taky nikomu nechce. Stručně a jasně, myslím, že to byla stejná lapálie jako ve vašem případě. Jak jsem poslouchal vašeho velitele, hned mi to... no, došlo. Je to tatáž trasa. A potrubím..." Bourbon se ohlédl přes rameno, nejspíš aby prověřil, jestli ho někdo neposlouchá, a potom tiše pokračoval: „Ale ty na ten sajrajt nereaguješ. Chápeš?“

„Tak napůl,“ odpověděl Art'om nejistě.

„Musíš se tam dostat, a to za každou cenu. Bezpodmínečně! Ale může se stát, že se na cestě sesypu jako naši chlapi a vaše skupina - kromě tebe.“

„Ty..." Art'om mluvil váhavě; vychutnával si tykání a zároveň cítil, jak je nepříjemné takhle Bourbona oslovovat, „ty chceš, abych tě provedl tunelem k *Sucharevské*?“

„Tak nějak.“ Chlapík s úlevou přikývl. „Nevím, jestli jsi o tom slyšel, ale tunel za *Sucharevskou* je ještě horší než tenhle, ale musím nějak projít i tamtudy. Teď ovšem, po té lapálii s našimi... Hlavně žádnou paniku, jestli mě provedeš, poznáš, že jsem uznalý člověk. Musím sice pokračovat dál na jih, ale na *Sucharevské* mám svoje lidi, ti tě přivedou nazpět a postarají se o to, aby ti nikdo nezkrivil ani vlasek na hlavě.“

Ačkoli se Art'omovi tenhle Bourbon se svou nabídkou přičil, znenadání mu došlo, že je to jeho šance jak bez boje, ba dokonce bez jakýchkoli problémů projít jižními kontrolními stanovišti *Rižské* a proniknout ještě dál. Bourbon naznačil, že

ze *Sucharevské* chce pokračovat jižním směrem, to znamená ke stanici *Turgeněvskaja*. Odtud už bude mít Art'om možnost probít se blíž ke svému cíli. *Turgeněvskaja*, *Trubnaja*, *Cvetnoj bulvár*, *Čechovskaja*... pak je to už jen co by kamenem dohodil do *Arbatské*, to znamená do Poljs. „Čím platíš?“ Art'om se přece jen chtěl nechat trochu prosit.

„Čím chceš, ale v podstatě devizami.“ Bourbon se na mladíka Pochybovačně podíval, jako by si nebyl jistý, jestli jeho protějšek chápe, co má na mysli. „Náboji do kalašnikovů. Ale jestli chceš, klidně i jídlem, alkoholem nebo slušným množstvím dur.“ Zamrkal na něho. „Všechno se dá zařídit.“

„Ne, náboje mi vyhovují. Dva zásobníky. A jídlo na cestu tam a zpátky. Se mnou nebude nikdo handlovat.“ Pokusil se působit co nejrozhodnějším dojmem a statečně odolával Bourbonovu zvidavému pohledu.

„Ach jo, obchodník,“ poznamenal Bourbon s dvojsmyslným podtónem v hlase. „No dobře. Dva zásobníky do kalašnikova a něco na zub. V pořádku, za to mi to stojí... Dobře, Art'ome, teď půjdeme spát. Stavím se pro tebe, až si všichni lehnou. A sbal si věci. Jestli umíš psát, nech tu zprávu, aby se za tebou nevypravili. A koukej, at' jsi připravený, až přijdu.“

ZA HRST PATRON

Art'om si naštěstí svých pár věcí ještě nestačil vybalit. Otázkou bylo jen to, jak ponese zbraň, aby to nebylo nikomu nápadné. Jako vždy při takových výpravách jim přidělili obrovské armádní samopaly s kalibrem 7.62 a dřevěnou pažbou.

Ležel s hlavou pod dekou a nereagoval na udivené otázky Ženi, proč zrovna teď spí, když je venku tak báječná oslava, a jestli není náhodou nemocný. Ve stanu bylo horko a dusno, zvláště pod příkrývkou. Spánek ne a ne přijít, ačkoli se o to Art'om snažil ze všech sil; když si konečně zdříml, zdály se mu nezřetelné vidiny, jako by hleděl přes začouzené sklíčko. Někam běžel, mluvil s kýmsi bez tváře, pádil dál. A pak to byl znovu Žeňa, který mu zatřásl za rameno a zašeptal: „Hele, Art'ome, je tu takovej chlápek... Máš problémy? Radši vzbudím naše lidi,“

„Ne, všechno v pořádku,“ ujistil ho Art'om a obul se. „Musím si jenom s někým promluvit. Spi dál, hned se zase vrátím.“

Počkal, až se Žeňa znovu uloží. Potom opatrně přenesl ruksak a samopal k východu ze stanu a právě se chystal vyklouznout ven, když tu se Žeňa, jenž zaslechl kovové cvakání, znovu ustaraně zeptal: „Jsi si jistý, že je všechno oukej?“

Art'om musel na něco přijít. Odtušil, že chce jen něco ukázat známému, že je všechno v pořádku a tak dále.

„Lžeš,“ opáčil jeho přítel. „Tak dobře, kdy si mám dělat začít starosti?“

„Asi tak za rok,“ zamumlal Art'om a doufal, že mu Žeňa nerozumí. Odhrnul plachtu a vyšel ven.

„Člověče, ty si ale dáváš na čas,“ zasyčel podrážděně Bourbon. Měl na sobě stejné šaty jako předtím, jen teď na zádech nesl vysoký ruksak. Ukázal na Art'omův samopal: „Doprčic, snad se s tímhle klackem nechceš proplížít kolem strážných?“ Mladík si s údivem všiml, že Bourbon nemá zbraň.

Světlo na stanici ztlumilo. Všichni byli vyčerpaní hostinou a zřejmě už leží na pryčnách. Art'om pospíchal, protože se obával, aby nenarazil na někoho ze své skupiny. U vchodu do tunelu ho však Bourbon zastavil a naznačil mu, aby zpomalil. Hlídači na kolejích si jich všimli a zdálky se ptali, kam si to v půl druhé v noci namířili. Bourbon oslovil jednoho z nich jménem a oznámil jim, že jdou za obchody. Pak zapnul kapesní svítilnu a podíval se na Art'oma. „Dobře poslouvej. Hlídky jsou na 100, a 250. metru. Drž klapačku, já to vyřídím. Škoda že tvůj kalašnikov pamatuje ještě moje babička, ten opravdu nikam neschováš. Prosím tě, kde jsi vzal takový šrot?“

Na 100. metru proběhlo všechno hladce. U malého ohniště tu seděli dva muži v maskovacím oblečení. Jeden z nich dřímá, druhý stiskl Bourbonovi přátelsky ruku. „Za obchodem? No ja-a-sně,“ protáhl a spiklenecky se ušklíbl.

Až do 250. metru Bourbon nepromluvil ani slovo, jen si mrzutě vykračoval. Byl najednou podivně agresivní a nepřijemný - a Art'om už začínal litovat, že se s ním dal dohromady. Zpomalil, zkontroloval zbraň a položil prst na spoušť.

U poslední hlídky se zdrželi. Bud tady Bourbon neměl tak dobré známé, nebo byli až příliš dobří kamarádi, každopádně velitel mu ukázal, aby odložil ruksak u ohně, odvedl ho stranou a dlouho se ho vyptával.

Art'om zůstal stát u ostatních strážných a odpovídal

jednoslabičně na jejich otázky. Ti se zřejmě nudili a neměli nic proti rozmluvě. Mladík z vlastní zkušenosti věděl, že je to dobré znamení, když jsou hlídky hovorné. Dokud se nudí, je všechno v klidu. Jakmile se naopak začnou dít podivné věci - někdo vyleze z temného tunelu, pokusí se prorazit z jihu nebo zazní neobvyklé zvuky sedí namačkání jeden vedle druhého u ohně, nervózně mlčí a neodvažují se spustit z tunelu oči. Dnes je tedy všechno v pořádku, mohou bezstarostně pokračovat v cestě - přinejmenším do stanice *Prospekt Mira*.

Strážní se pozorně zadívali na Artomovu tvář. „Ty nejsi zdejší. Přicházíš z *Alexejevské*?“ zajímali se.

Artom si vzpomněl na Bourbonův pokyn a zamumlal cosi nesrozumitelného, co se dalo vykládat libovolným způsobem. Nakonec to strážní vzdali a začali diskutovat o jistém Michajovi, který v těchto dnech obchodoval u *Prospektu Mira* a dostal se do problémů s tamní administrací.

Mladíkovi se ulevilo, že už má od nich pokoj. Posadil se a hleděl skrz plameny do jižního tunelu. Vypadalo to, že je to stejně nekonečný a široký koridor jako severně od *VDNCh*, kde Artom ještě nedávno také držel stráž na 450. metru. Navenek se ničím nelišil. Něco jedinečného je však na každém - zvláštní pach, který vnáší do tunelu vlak, nebo vlastní atmosféra, aura, kterou má jen on, to vše mu propůjčuje individuální charakter, jímž se liší od všech ostatních. Suchoj vždycky říkal, že v metru se nenajdou dva stejné tunely, ba dokonce že se na stejném úseku odlišuje jeden směr od druhého. Tak extrémně vyvinutý cit člověk získá jen tehdy, pokud putuje metrem mnoho let. Otčím tomu říkal „slyšet tunel“, sám byl hrdý na svůj mimořádně jemný „sluch“ a chlapci několikrát podrobně vylíčil, jak díky tomuto skvěle vyvinutému smyslu ve zdraví přestál tu či onu nebezpečnou situaci. Někoho se zmocnil nevysvětlitelný strach, jiní slyšeli zvuky nebo hlasy, další přišli

o rozum, ale v jednom se všichni shodovali: i když v tunelu nebylo ani živáčka, přesto nebyl prázdný. Cosi neviditelného, stěží postižitelného tam téměř nehybně prostupovalo vzduch a naplňovalo to tunel svébytným životem jako těžká studená krev v žilách kamenného leviatana.

Právě teď, kdy už nevnímал rozhovor strážných a marně se pokoušel něco rozpoznat skrz plameny, pochopil, co měl jeho nevlastní otec na mysli. Dál než sem ještě nikdy nemusel jít, a ačkoli věděl, že za plápolavou hranicí ještě žijí lidé, připadalo mu to teď naprosto nepravděpodobné. Zdálo se, že život končí deset kroků odsud, jako by tam vpředu nebylo nic než mrtvá temnota ozývající se vlastní klamnou ozvěnou.

Avšak potom, zatímco tu tak seděl, se něco změnilo. Přestal zírat do hlubiny, jako by doufal, že tam objeví něco pozoruhodného. Měl dojem, jako by se jeho pohled v temnotě rozpustil, splynul s tunelem, stal se částí kamenné obludy, buňkou jejího organismu. Všiml si, že si zacpal uši, ale skrz prsty, které znemožnily přístup zvukům vnějšího světa, kolem sluchových orgánů, takřka přímo do mozku mu začala proudit tichá melodie - přízračný, tlumený a nezřetelný šepot zemského nitra. To nebyl děsivý ohlušující lomoz pocházející z prasklého potrubí mezi *Alexejevskou* a *Rižskou*, ne, tady měl co činit s něčím jiným, ryzím a hlubokým.

Na nějakou dobu se ponořil do klidného proudu této melodie. Pak znenadání rozpoznal - ani ne tak rozumem jako spíš intuicí, kterou zřejmě oživil zvuk z potrubí - podstatu tohoto úkazu: Proud divoce prýšticí z potrubí a tenhle éter bezstarostně a klidně prostupující tunel jsou jedno a totéž. V rouře to bylo zhnisané a nakažené, neklidně to tam bublalo, dokud to v místě, kde přeplněné vedení prasklo, nevytrysklo do vnějšího prostředí a nevyvolalo u všech živých tvorů trudnomyslnost, nevolnost a šílenství...

Art'om měl pocit, že každou chvíli mu dojde něco velmi důležitého, jako by během poslední půlhodiny, kdy se jeho duch toulal temným tunelem, v příšeří vlastního vědomí trochu nadzvedl závoj, který všem rozumem obdařeným bytostem brání v tom, aby pochopily pravou podstatu tohoto nového světa.

Současně ho zaplavil velký strach, jako by nahlédl do klíčové dírky, a z druhé strany dveří proti němu vyrazilo nesnesitelně oslnivé světlo spalující oči. Až ty dveře otevře, světlo nezadržitelně vyrazí ven a odvážného vetřelce promění v prach a popel. Ta záře však představovala právě poznání.

Vír myšlenek a pocitů ovládl mladíkovu osobnost. Něco tak silného a naléhavého rozhodně neočekával. Ale ne, byl to jen výplod fantazie - nic neslyšel ani necítil. Představitivost ho znovu napálila. Se směsicí úlevy a zklamání sledoval, jak nepopsatelná perspektiva, která se mu na okamžik otevřela v nitru, každou minutou bledne a rozplývá a jak se před vnitřním zrakem utváří obvyklý nezřetelný obraz. Právě poznání ho vylekalo, téměř odstraněný závoj opět ztěžka dosedl na své místo, možná navždy. Orkán v hlavě se utišil stejně rychle jako před chvílí nabral na síle. Art'omův rozum však jeho nečekaný nápor zpusťošil, takže mladík si teď připadal psychicky na dně.

Otřesený seděl a pokoušel se pochopit, kde končí fantazie a začíná realita, pokud se tyto pocity vůbec daly označit jako skutečné. Pozvolna mu v srdci dávala o sobě stále silněji vědět hořká obava, že ho dělil pouhý krok od osvětlení, ano, doslova osvětlení, ale že se nedokázal rozhodnout a nenašel v sobě odvalu nechat se strhnout proudem tunelového éteru, a proto musí po zbytek života tápat v temnotách. Co je vědění? ptal se sám sebe pořád dokola a pokoušel se uvážit, co si tak ukvapeně a zbaběle nechal ujít. Pohroužen do myšlenek si nevšiml, že

tato slova dokonce několikrát vyslovit nahlas.

„Vědění, chlapče, je světlo, a nevědění tma,“ vysvětlil mu jeden strážný. „Je to tak?“ Vesele zamrkal na kamaráda.

Art'om se na muže nechápavě podíval. Vtom se však vrátil Bourbon, pomohl mu vstát a začal se s hlídkou loučit - tak rádi by ještě zůstali, ale musí si pospíšet...

„Ale dej si pozor!“ zavolal za nimi velitel stráže a ukázal na Art'omův kalašnikov. „Nechám tě s tou zbraní jít, ale na zpáteční cestě s ní už neprojdeš. Mám svoje pokyny.“

„Říkal jsem ti to, ty idiote,“ zasyčel vztekle Bourbon, zatímco se rychle vzdalovali od táborového ohně. „A teď si zkus tudy znovu projít. To se můžeš rovnou připravit k boji. Věděl jsem to, říkal jsem, že k tomu dojde, zatraceně!“

Art'om mlčel. Neposlouchal Bourbonovy výčitky. Opět se mu vybavil otčím a jeho slova, že každý tunel má vlastní melodii a člověk ji může slyšet. Možná se chtěl Suchoj touto formulací jen vybraně vyjádřit, ale Art'om se domníval, že právě to se mu předtím podařilo - slyšel melodii tunelu. Vzpomínka však rychle vybledla a po půlhodině si už vůbec nebyl jistý, jestli to nebyla jen fantazie vytvořená hrou plamenů.

Bourbon se zase uklidnil. „Ale co, čert to vzal,“ ulevil si. „Nemyslel jsi to zle, nemohl jsi to vědět. Promiň, jestli jsem na tebe trochu vyjel. Mám dost stresující práci. Každopádně jsme prošli a to se počítá. Teď půjdeme k *Prospektu* pořád rovně, bez přestávky. Tam si odpočineme. Jestli bude všude klid, nepotrvá to dlouho. Pak to ale začne být problematické.“

„A to nevádí, že jdeme takhle?“ zeptal se Art'om a ohlédl se. „Chci tím říct, že na *VDNCh* chodíme vždycky nejmíň ve třech, někdo nás kryje vzadu a tak..

„Jasně, má to svoje výhody, ale taky jednu nevýhodu. Tu nepochopíš hned, musíš to zažít na vlastní kůži. Dřív jsem se

bál i já. Chodili jsme dokonce nejmiň po pěti, ba dokonce i po šesti a víc. Myslíš, že to pomáhá? Co tě vede! Jednou jsme byli na cestě s nákladem, a proto jsme měli doprovod: dva vpředu, tři uprostřed a jeden nám kryl záda, přesně jako v učebnici. Z *Třeťjakovské* jsme šli směrem... dřív se každopádně jmenovala *Marksistskaja*. Tunel nebyl nic moc. Nezamlouval se mi. Páchnul po ztuchlině a panovalo v něm dusno. Výhled stál za prd, nebylo vidět ani na pět kroků, svítlna byla k ničemu. Přivázali jsme poslednímu provaz za opasek, protáhli ho řemenem uprostřed a druhý konec si připevnil v čele skupiny velitel - to aby se nikdo v mlze neztratil. Takhle jsme si tedy vykračovali, všechno v nejlepším pořádku, žádný spěch a naštěstí nikdo nešel proti nám. Myslel jsem si, že to zvládneme za necelých čtyřicet minut. Byli jsme dokonce ještě rychlejší.“

Bourbon se otřásl a chvíli mlčel, než pokračoval: „Někde na půli cesty se Tolja, který šel uprostřed, ptá na něco posledního ve skupině. Ten mlčí. Tolja čeká a ptá se znovu. Zase mlčení. Tolja zatáhl za lano a drží v ruce volný konec. Je prokousnuté, dokonce z něj ještě kane něco mokrého... A chlap zmizel. Přitom nikdo nic neslyšel. Nic! I já sám jsem byl s Toljou uprostřed. Ukazuje mi konec lana a třesou se mu přitom kolena. Ještě jsme pak volali, kvůli pořádku, ale samozřejmě nikdo neodpověděl. Už tam totiž nikdo nebyl. Podívali jsme se na sebe - a vzali nohy na ramena. U stanice *Marksistskaja* jsme se ocitli cobydup.“

„Třeba si jen dovolil zažertovat?“

„Zažertovat? Možná, ale opravdu ho už nikdo nikdy nespatrił. Já jsem každopádně pochopil následující: když jsi na řadě, jsi prostě na řadě a nepomůže ti ochranný doprovod ani svěcená voda. Čím je vás víc, tím pomaleji postupujete. Od té doby chodím vždycky ve dvou - kromě tunelu vedoucího ze *Sucharevské* do *Turgeněvské*, ale to je samostatná kapitola...“

Když se mi něco přihodí, ten druhý mě z toho dostane. Zato jsme mnohem rychlejší. Chápeš?“

„Chápu, ale nechají nás projít do stanice *Prospekt Mira*? Mám s sebou přece tohle.“ Art'om ukázal na samopal.

„Na naší lince jo, ale na Okruhu určitě ne. Tam by tě nevpustili ani bez zbraně. My tudy našťestí nemusíme, ale nesmíme se tam ani dlouho potloukat. Jen si krátce odpočineme a hned jdeme dál. Hele, byls vůbec někdy u Prospektu?“

„Jako malý kluk, jinak ne.“

„Tak pozorně poslouchej. Tam nejsou pohraniční strážé. Je to hlavně tržiště, nikdo tam trvale nežije. Ale je tam přestup k Okruhu, to znamená k Hanze. Stanice na průsečíku přestupů je sice země nikoho, ale vojáci Hanzy tam dohlížíjí na pořádek. To znamená, že se musíme chovat tiše a nenápadně, jasné? Jinak nás poženou ke všem čertům, zakážou nám vstup do všech jejich stanic a všude jim budeme koukat do hlavní samopalů. Takže jakmile tam dorazíme, vyšplháš na nástupiště a usadíš se tam, a to tak, že tam kolem sebe nebudeš mávat touhle pekelnou mašinkou.“ Bourbon ukázal na osudem pronásledovaný kalašnikov. Musím tam... něco s někým projednat, což znamená, že na mě budeš muset počkat. Potom uvidíme, jak zvládneme tu zatracenou trasu do *Sucharevské*“

Bourbon zmlkl a Art'om tak měl na chvíli klid. Tunel vlastně nebyl špatný, jen trochu vlhký - a vedle kolejí tekla malá tmavá strouha. Za nějakou dobu však zaslechli tiché šustění a pískání. Art'omovi to připadalo jako hřebík škrábající do skla a ořásl se hnusem. Malé stvůry ještě nebylo vidět, ale jejich přítomnost byla cítit stále silněji.

„Krysy!“ Mladík to odporné slovo vyplivl a po zádech mu přešel ledový chlad. V nočních mŕách ho dosud trápily, ačkoli vzpomínka na strašlivý den, kdy jeho matka a celá stanice

Timirjazevsckaja zahynuly pod nápořem kryš, uŝ skoro upadla v zapomnĚnĚ. ZapomnĚnĚ? To ne. Jen pronikla hloubĚji, jako proniká hloubĚji do tĚla jehla, pokud se vĚas nevytáhne. Putuje jako stĚřep, který přehlĚdl neobratný chirurg. NejdřĚív se schovává a znehybnĚ, nebolĚ a není nićmĚ nápadný. Ale jednou ho neznámá síla uvede do pohybu a začíná jeho nićivá cesta cĚvami a nervovými uzly, naruŝuje ŝivotnĚ dŮleŝitĚ orgány a vystavuje svĚho hostitele nesnesitelnĚmu utrpenĚ. StejnĚ hluboko byla v Art'omovĚ podvĚdomĚ zasutá vzpomĚnka na onen den, ŝílenou honićku a nesmyslnou hrŮznost nenasytných hlodavcŮ.

V noci ho dostihla, bićovala elektrickými ranami a nutila jeho tĚlo při pohledu, ba při pouhĚm pachu tĚch tvorŮ, k neovladatelnĚmu ŝkubání. U Art'oma, jeho nevlastního otce a zřejmĚ i u dalŝích ćtyř mužŮ, kteří se tehdy zachránili na drezĚnĚ, vyvolávaly krysy nesrovnatelnĚ vĚtŝí paniku a pocit hnusu než u jiných obyvatel metra.

Na *VDNCh* se nevyskytovaly tĚmĚř ŝádnĚ krysy. Vŝude stály mechanické pasti a pokládala se i jedovatá návnada, a proto Art'om dlouho tohoto hlodavce nevidĚl. Zbytek metra se jimi vŝak jen hemŝil, coŝ úmyslnĚ zapomnĚl nebo potlačil, kdyŝ se vydával na cestu.

„Snad tĚ nevylekaly?“ zeptal se jízlivĚ Bourbon. „Tyje nemáŝ rád? Jsi nĚjaký citlivka. Radŝi si na nĚ zvykni, tady je najdeŝ na kaŝdĚm kroku. Má to ale i svou dobrou stránku - ćlovĚk nikdy nemusĚ trpĚt hladem.“ UŝklĚbl se. „Teď bez ŝertŮ. SpĚŝ by sis mĚl dĚlat starosti, kdyby tady ŝádnĚ krysy nebyly. Tam, kde nechtĚjí ŝít ani tihle hlodavci, musĚŝ počítat s nejhoroŝím. A jestliŝe to nejhoroŝí nebudou lidi, ćlovĚće, pak se začni opravdu bát. Tam, kde pobĚhají krysy, je naopak vŝechno v pořádku. Jasné?“

TakovĚmu dobrodruhovi se Art'om opravdu nechtĚl svĚřovat

se svými nejnaternějšími obavami, a tak jen mlčky přikývl. Moc kryš tady beztak není, vyhýbají se světlu baterky a skoro je není vidět. Jedna se však dostala Arťomovi pod nohy, najednou šlápl botou na něco měkkého a kluzkého a v uších ho zabořelo pronikavé zapištění. Překvapením ztratil rovnováhu a div nespádl s celou výstrojí na koleje.

„Nepanikař, chlapče,“ povzbudil ho Bourbon. „To ještě ujde. V tomhle svinčíku je pár chodeb, kde se válí jedna po druhé, musíš je prostě překročit. Stejně ti to pod nohama občas hezky zapraská.“ Hlasitě se zasmál, protože byl spokojený s dosaženým efektem.

Arťom se oťrásl. Pořád mlčel, ale ruce začal v pěst. Jak rád by teď dal Bourbonovi jednu po té jeho rozšklebené hubě!

Zdálky najednou uslyšel nedefinovatelný šepot, takže rázem zapomněl na příkoří, sevřel pažbu samopalů a tázavě pohlédl na Bourbona.

Ten mu otcovsky poklepal na rameno. „Zklidni se, blížíme se k Prospektu.“

Pro Arťoma bylo nezvyklé, prostě jen tak, bez problémů, vstoupit do cizí stanice, aniž nejdřív spatřil záblesk ohně vyznačujícího hranici a narazil přitom na nějaké překážky. Jak se blížili k východu z tunelu, hluk sílil a bylo vidět slabé světlo.

Nakonec se po levé straně objevily litinové schůdky se zábradlím nalepené na stěně tunelu. Umožňovaly vystoupat z kolejí na úroveň nástupiště. Bourbonovy okované boty zaduněly na železných stupíncích, po pár krocích tunel najednou odbočil doleva - a ocitli se ve stanici *Prospekt Mira*.

Vzápětí je oslepil oslnivý paprsek bílého světla. Z tunelu nebylo vidět, že po straně stojí stůl, u kterého sedí muž v neznámé a podivně šedivé uniformě a se starou kšiltovkou se zdobeným okrajem.

„Vítejte!“ pozdravil je a odklonil světlo stranou. „Obchod,

nebo tranzit?“

Bourbon vysvětloval cíl návštěvy a Art'om klouzal pohledem po stanici, která se honosila tím, že v názvu měla „mír“. Na nástupišti u kolejí panovalo příšeří, ale půlkruhovými oblouky probleskovalo slabé žluté světlo. Mladíkovi se při pohledu na něj znenadání sevřelo srdce. Toužil mít formality co nejdřív za sebou, aby zjistil, co se na této stanici děje, tam, za oblouky vyzářujícími bolestně známé idylické světlo. Ačkoli byl přesvědčený, že nic podobného dosud neviděl, přenesl ho nečekaný pohled na chvílku do vzdálené minulosti. Před vnitřním zrakem viděl zvláštní výjev: malou místnost zalitou teplým žlutým světlem. Stála v ní široká pohovka, na které seděla mladá žena, jejíž obličej nemohl rozpoznat; pohodlně se opírala a četla si. Uprostřed stěny s příjemně pastelovou tapetou bylo vidět tmavomodrý čtverec okna... Za okamžik se vidina rozplynula a opustila překvapeného i zneklidněného Art'oma. Co to právě viděl? Nepromítlo mu žluté světlo jakousi fólii s obrazem jeho dětství uchovávanou v podvědomí na neviditelné plátno? Byla ta mladá žena, která si na pohodlné pohovce spokojeně četla knihu, jeho matka?

Netrpělivě podal celníkovi pas, odevzdal - přes četné Bourbonovy námitky - samopal na dobu pobytu do úschovny a spěšně, jako mūra přitahovaná světlem, zamířil mezi sloupy tam, odkud zněl hluk tržiště.

Prospekt Mira se odlišoval jak od *VDNCh*, tak i od stanic *Alexejevskaja* a *Rižskaja*. Prosperující Hanza si mohla dovolit mnohem lepší osvětlení než nouzové žárovky, které Art'om znal ze stanic, které dosud poznal. Nebyla to sice opravdová svítidla, která kdysi osvětlovala celé metro, nýbrž úsporné žárovky visící každých dvacet kroků na kabelu ze stropu; mladík byl však zvyklý na kalně rudé blikání nouzových světelných zdrojů, neklidné mihotání táborového ohně a slabý

svit žároviček v kapesních svítilnách, a tak mu zdejší osvětlení připadalo skoro jako zázrak. Bylo to stejné světlo, které znal z raného dětství - tam nahore. Okouzlovalo ho, připomínalo mu něco, co už dávno pominulo. Místo aby jako ostatní lidé obcházel řady obchodníků, opíral se o sloup, chránil si rukou oči a prohlížel si pořád dokola lampy, dokud ho nerozbolely oči.

„Hele, nezbláznil ses?“ zazněl za ním Bourbonův hlas. „Co tak do toho čumíš, chceš si zničit oči? Nakonec budeš vrávorat jako slepé štěně a co si pak s tebou počnu? Když už jsi jim odevzdal tu svou bouchačku, mohl by ses aspoň porozhlídnout, co se tu děje... Na lampách toho asi moc neuvidíš!“

Zamračeně se podíval na Bourbona, ale přesto ho následoval. Na stanici nebylo nijak přeplněno, ale lidi mluvili hlasitě jeden přes druhého, obchodovali, vychvalovali, požadovali a pokoušeli se navzájem překřičet, takže tu panoval značný hluk. Na obou kolejích stálo pár vagonů předělaných na obytné prostory. V koridoru byly dvě řady prodejních stánků, u kterých se - tu řádně rozříděné, tam zase naházené na jednu hromadu - prodávaly různé nářadí a náčiní. Na jedné straně vymezovala stanici železná mříž, za kterou se kdysi nacházel východ nahoru, na druhém konci, za řadou přenosných uzavíracích zábran byly nahromaděné šedé pytle, nejspíš jako palebná postavení. Pod stropem bylo napnuté bílé plátno s nakresleným hnědým kruhem, symbolem okružní linie. Za zábranami vedly čtyři eskalátory nahoru, k Okruhu - tam začínalo území mocné Hanzy, která bránila jakýmkoli cizincům vstoupit. Jak za bezpečnostními ploty, tak i na stanici přecházely pohraniční hlídky Hanzy sem a tam. Měly na sobě kvalitní vodotěsné kombinézy s obvyklým maskovacím vzorem, které však byly z neznámého důvodu šedé. K tomu měly kapuce ve stejné barvě a samopaly přehozené přes

rameno.

„Proč mají šedé maskování?“ zeptal se Art'om Bourbona.

„Protože se mají jak prasata v žitě,“ zazněla pohrdlivá odpověď. „Hele, trochu se tu projdi, já musím něco projednat.“

Mladík neobjevil na stáncích žádné mimořádně zajímavé věci: čaj, trvanlivý salám, nabíječky pro kapesní svítilny, vesty a kabáty z vepřovice, potrhané knihy a sešity většinou s pornografickým obsahem, půllitrové láhve s neznámou, podezřele vypadající tekutinou a označením „samohonka“ na křivě nalepených etiketách. Skutečně tu nebyl jediný obchod, kde by se prodával *dur* - dříve se tu dal sehnat bez problémů. Dokonce i vychrdý mužik s modřinou na oteklém nose a slzícíma očima, který prodával tu nechutnou močku, ho chraptivým hlasem vyhazoval, když se ho mladík zeptal, jestli by neměl trochu „tamtoho“. Samozřejmě tu stál i stánek s palivovým dřívím: sukovité větve a polena, které stopaři přinesli z povrchu, hořely podivuhodně dlouho a skoro nekouřily. Platilo se matnými zašpičatělými patronami do kalašnikovů, kdysi nejoblíbenější a nejrozšířenější zbraně na světě. Sto gramů čaje stálo pět patron, trvanlivý salám patnáct, láhev samohonky dvacet. Většinou se tato měna označovala jako kulky: *Hele, člověče, podívej, co tu mám za báječnou vestu, a vůbec není drahá, 300 kulek a je tvoje! No dobře, tak 250 a plácnete si!*

Art'om si prohlížel přesně vyrovnané řady kulek na stánkových pultech a vzpomněl si na otčimova slova: *Jednou jsem četl, že Kalašnikov byl hrdý na to, že jeho samopal je nejoblíbenější na celém světě. Je prý šťastný, že díky jeho konstrukci jsou hranice Ruska v bezpečí... No nevím, kdybych to vymyslel já, nejspíš bych se pomátl. Jen pomyslení na to, že tvým vynálezem se páchá nejvíc vražd na světě! To je přece ještě strašnější pocit, než měl objevitel gilotiny.*

Každá patrona znamená smrt. Uloupený lidský život. Sto gramů čaje má hodnotu pěti životů. A salám? Prosim, velmi příznivá cena - jen patnáct životů. Poctivě ušitá kožená vesta, dnešní nabídka, místo 300 jen 250, ušetříte tedy padesát životů. Denní obrat tohoto trhu měl zřejmě hodnotu celého zbylého obyvatelstva metra.

„Tak co, našels něco?“ zeptal se Bourbon, který se k němu vrátil.

Art'om zavrtěl hlavou. „Nemají tady nic zajímavého.“

„Hm, to je fakt, je to samej šrot. Člověče, v tomhle podzemním bordelu najdeš místečka, kde dostaneš co libo.“ Bourbon si zasněně povzdechl. „Jdeš a všichni se můžou přetrhnout: *zbraně, drogy, holky, zfalšovaný dokumenty*. Ale tihle idioti,“ ukázal hlavou na vlajku Hanzy, „udělali z trhu mateřskou školu. Tohle nesmíš, tohle taky ne... Ale to je teď fuk, zajdeme pro tvou bouchačku, musíme jít dál. Čeká na nás prokletý tunel.“

Když Art'omovi vrátili samopal, posadili se na kamennou lavici před vchodem do jižního tunelu. Tady panovalo už jen příšeří. Bourbon si to místo vybral úmyslně, aby si jejich oči zvykly na tmou.

„Art'ome, jedno ti musím říct. Neručím za sebe. Ještě nikdy se mi nic takovýho nestalo, a proto nevím, co udělám, až tam na to narazíme. Zaklepeme to třikrát na dřevo, to jo, ale až to nastane... Takže jestli se najednou rozbřečím nebo přestanu slyšet, je to ještě v cajku. Ale jestli to dobře chápu, každej tam svým způsobem zcvokne. Naši chlapi se každopádně už k *Prospektu* nevrátili a myslím, že tam na ně ještě dneska narazíme. Musíš bejt připravenej na všechno, zatím jsi byl moc jemnocitnej! Až začnu blbnout, řvát nebo tě zničehonic budu chtít oddělat, pak máme problém, jasný? Vůbec nevím...“ Bourbon se na chvíli zamyslel. „No dobře! Mám pocit, že nejsi

špatnej chlap. Ty mě do zad nestřelíš. Po dobu, co půjdeme tunelem, ti dám svůj kanón. Ale dávej bacha!“ Podíval se mladíkovi pevně do očí. „Žádný vtípky! S humorem je to u mě trochu nahnutý.“ Vytřepal z ruksaku kus látky a rozvázal použitou umělohmotnou tašku s puškou. Byl to také kalašnikov, ale v krátkém provedení jako u pohraničnicků Hanzy, se skládací ramenní podpěrkou a krátkým, kónicky tvarovaným ústím místo dlouhé hlavně s otevřeným hledím jako u Arťoma. Vymul náhradní zásobník, strčil ho zpět do ruksaku a zakryl kusy prádla. Pak podal zbraň mladíkovi. „Tu máš. A nebal ji moc hluboko, možná ji budeme potřebovat. Ačkoli tunel je vlastně klidnej... Seskočil na koleje. „Tak jo, vyrazíme, ať to máme co nejdřív za sebou!“

Byl to strašný pocit. Když šli z *VDNCh* k *Rižské*, Arťom sice věděl, že se může stát všechno možné, ale lidi chodili těmi tunely dennodenně oběma směry a kromě toho jejich cílem byla osídlená stanice, kde na ně čekali. Byl to stejně nepříjemný pocit, jako když opouštíte osvětlené klidné místo. I na cestě z *Rižské* do stanice *Prospekt Mira* se mohl přes veškeré pochybnosti utěšovat myšlenkou, že se před nimi rozkládá stanice Hanzy. Věděli, kam jdou, a mohli si v bezpečí odpočinout.

Ale tady to jednoduše vypadalo děsivě. Tunel před nimi byl temný jako hrob, panovala tu neobvyklá absolutní tma, tak hustá, že se snad dala nahmatat. Lačně nasávala světlo z jejich kapesních svítilen jako porézní houba; osvětlený byl opravdu jen kousek půdy před nimi, zhruba tak na krok. Arťom nesmírně pozorně naslouchal, jestli nezachytí první náznak onoho podivného bolestivého zvuku, ale zbytečně. Zvuky pronikaly touhle tmou stejně ztuha a pomalu jako světlo. Dokonce i Bourbonovy okované boty, které celou cestu hlasitě dupaly, zněly v tunelu slabě a tlumeně.

Zničehonic se napravo od nich objevil průlom ve stěně. Paprsek ze svítilny zmizel v temné skvrně. Mladík hned nepochopil, že je to jen postranní větev hlavního tunelu, a zahleděl se tázavě na Bourbona.

„Neboj se, to byla spojnice,“ vysvětlil mu jeho protějšek. „Aby ses odsud dostal přímo na Okruh, dělali to hlavně pro vlaky. Hanza ho ale zasypala. Tak padlí na hlavu nejsou, aby nechali nějaký tunel otevřený.“

Pak šli dlouho mlčky, ale ticho Art'oma tísnilo stále víc. Nakonec už to nevydržel a vyhrkl: „Poslyš, Bourbone, je to pravda, že tu nedávno nějakí hajzlové přepadli karavanu?“

Jeho souputník hned neodpověděl. Mladík si dokonce myslel, že otázku neslyšel, a chtěl ji položit podruhé, když vtom se ozvalo: „Taky jsem něco takovýho slyšel. Tehdy jsem tady ale nebyl, takže ti o tom nemůžu říct nic bližšího.“

I tato slova zněla tlumeně a Art'om jen s námahou chápal smysl toho, co právě vyslechl. Pokusil se oddělit význam slov od svých myšlenek, které se ztěžka převalovaly kolem otázky, proč je tu vlastně všechno tak špatně slyšet. „Jak to myslíš, to je snad nikdo neviděl? Tady je přece na jednom konci stanice a na druhém jakbysmet. Kam by mohli zmizet?“ Mluvil dál, ne snad proto, že by ho to obzvlášť zajímalo, ale aby slyšel vlastní hlas.

Opět uplynulo několik minut, než Bourbon odpověděl, avšak tentokrát Art'om necítil přání ho povzbuzovat. V hlavě mu zněla ozvěna vlastních právě pronesených slov a on byl příliš zaměstnaný, než aby jí naslouchal.

„Někde tady je prej... něco jako průlez,“ ozval se Bourbon nezvykle rozmrzelým hlasem. „Maskovanej. Není vidět... Ale v téhle tmě stejně nikdy nic nerozpoznáš.“

Art'om potřeboval nějaký čas, aby si vzpomněl, o čem právě mluvili. Utrápeně se pokoušel udržet zbytek zdravých smyslů a

položit následující otázku - zase jen proto, aby hovor pokračoval. Ať to bylo jakkoli neohrabané a pracné, chránilo je to přece před tichem. „A tady je vždycky taková... tma?“ Polekaně si všiml, že tiše znějí jeho slova, jako by mu něco tlačilo na uši,

„Tma? Tady vždycky... Všude tma,“ ozval se Bourbon, který dělal podivné odmlky mezi slovy. „Přijde... velká temnota... a zahalí svět... a věčně panovat.“

„Co je to, nějaká knížka?“ vyhrkl Art'om. Musel se stále víc namáhat, aby slyšel vlastní slova. Neuniklo mu, že se řeč jeho soupevníka zneklidňujícím způsobem změnila. Scházela mu však síla, aby se nad tím zamyslel.

„Kniha... bojím... pravda ve starých... foliantech, kde... jsou slova zapsána zlatem a papír... černý jako břidlice... se nerozpadá,“ vypravil ze sebe ztěžka Bourbon a mladík vylekalo, že se jeho průvodce už neotáčí jako dřív, když k němu mluví.

„To je dobré!“ Art'om už skoro křičel. „Odkud to je?“

„A krása... se zhroutí a bude pošlapána,“ pokračoval Bourbon temně dutým hlasem. „A... proroci ustanou ve svém věšteckém snažení... Neboť budoucí... den bude... temnější než jejich nejstrašnější... obavy a oni uvidí... otráví jim rozum... Zničehonic se zastavil, otočil hlavu tak prudce, že mladík zaslechl, jak mu zapraskal krční obratel, a pohlédl Art'omovi přímo do očí.

Ten se zarazil a instinktivně nahmatal pojistku na samopal. Bourbon na něho hleděl vytřeštěnýma očima, ale zorničky měl zvláště zúžené, proměnily se ve dva drobné body, ačkoli v hluboké tmě by se měly rozšířit, aby zachytily co nejvíc světla. Měl nepřírozeně klidný obličej, všechny svaly byly uvolněné, ze rtů mu dokonce zmizel věčně jízlivý úsměšek. „Jsem mrtvý,“ vyhrkl. „Já už neexistuji.“ Strnule jako dřevo se

zhroutil a padl obličejem k zemi.

Arťoma současně znovu zaplavil onen děsivý zvuk, tentokrát však bez toho, že by postupně nabíral na síle jako předtím, nyní okamžitě zaduněl s plnou silou a byl tak ohlušující, že mu to na místě podrazilo nohy. Tady byl zvuk mnohem silnější než naposledy. S nepředstavitelnou silou přitiskl mladíka naplocho k zemi a zbavil ho veškeré vůle znovu vstát. Nakonec si zacpal uši, křičel z plna plic a s vypětím všech sil vstal. Pak se natáhl po kapesní svítilně, která vypadla Bourbonovi z ruky, a začal horečnatě osvětlovat stěny, aby zjistil zdroj zvuku. Potrubí tu však byla zcela nepoškozená - ten zvuk přicházel shora.

Jeho souputník pořád nehybně ležel. Arťom ho otočil na záda a viděl, že má otevřené oči. Pracně se rozpomínal na to, co se v takové situaci musí udělat. Nakonec sáhl po Bourbonově zápěstí, aby nahmatal pulz, aspoň slabý, nepravidelný tep... Nic! Chytil ho za ruce a táhl těžké tělo vpřed, pryč odsud. Byl to k smrti vyčerpávající počín, protože zapomněl stáhnout mužův ruksak.

Po několika krocích nečekaně narazil nohou na něco měkkého. Zároveň ucítil odporný, nasládlý pach. Hned si vzpomněl na to, co mu říkal Bourbon. *Myslím, že tam na ně ještě dneska narazíme.* Zkoušel nedívat se pod nohy, zdvojnásobil síly - a brzy nechal mrtvolu na kolejkách za sebou.

Pořád vlekl Bourbona za sebou. Mužova hlava byla bezvládně svěšená a ledové tuhnoucí ruce pořád prokluzovaly mezi Arťomovými zpocenými prsty. Mladík však na to nedbal, nechtěl si s tím lámat hlavu, musel Bourbona odsud dostat, slíbil to, vždyť se tak spolu dohodli!

Hluk postupně utichal a najednou byl tentam. Znovu zavládlo hrobové ticho. Arťom s úlevou dopadl na koleje, aby nabral dech. Bourbon ležel nehybně vedle něho. Zoufalý mladík, který stále těžce sípal, se mu zahleděl do bledého

obličej. Asi za pět minut se donutil vstát, chytil muže za zápěstí a pozpátku s ním klopýtal dál. Měl prázdnou hlavu a celého ho opanovalo zběsilé rozhodnutí dovléct toho muže za každou cenu na nejbližší stanici.

Podlomily se mu nohy, dopadl na pražce, ale za pár minut uchopil muže za límec a vrávoral dál. „Dokážu to, dokážu to, dokážu to, dokážu to,“ mumlal si pro sebe, ačkoli už tomu téměř přestal věřit. K smrti vyčerpaný sejmul samopal z ramene, nastavil ho na jednotlivou palbu, vystřelil a zakřičel: „Je tam někdo?“ Avšak zvuk, který uslyšel, nebyl lidský - v tunelu šustily krysy tlapy a ozývalo se hladové pištění.

Nevěděl, jak dlouho leží, s jednou rukou na Bourbonově límci, druhou pevně sevřenou kolem pažby kalašnikova, když tu ho znenadání oslnilo světlo. Stál nad ním neznámý starší muž s kapesní svítilnou a podivnou zbraní v ruce.

„Mladý příteli,“ oslovil Art'oma příjemně sytým hlasem. „Můžeš svého soupeřníka pustit. Je mrtvý jako Ramses Druhý. Chceš tu zůstat, aby ses s ním spojil na nebesích, nebo na tebe má ještě trochu počkat?“

„Pomozte mi odnést ho do nejbližší stanice,“ poprosil Art'om slabým hlasem a zastínil si rukou oči.

„Obávám se, že tuto myšlenku budeme muset zavrhnout,“ opáčil zasmušile muž. „Jsem rozhodně proti tomu, aby se *Sucharevskaja* změnila v hrobku, beztak se na tam nijak zvlášť pohodlně nežije. Kromě toho i kdybychom tam dopravili neživé tělo tvého přítele, stěží by se našel někdo, kdo by byl ochoten poskytnout mu zádušní péči odpovídající jeho stavu. Copak je důležité, jestli se tělo rozpadne tady nebo na stanici, pokud nesmrtelná duše už vystoupila na nebesa ke Stvořiteli? Nebo našla podle odlišné věrouky místo v jiném těle? Ačkoli všechna náboženství se v tomto bodě ve stejné míře mylí.“

„Slíbil jsem mu to,“ zasténal Art'om. „Měli jsme dohodu...“

Neznámý svažtil čelo. „Příteli! Moje trpělivost je pomalu u konce. K mým zásadám nepatří pomáhat mrtvým, protože na světě přebývá dost živých, kteří potřebují pomoci. Teď se vrátím na stanici *Sucharevskaja*, příliš dlouhý pohyb v tunelu mi beztak jen zhoršuje revma. Chceš-li shledat se svým přítelem co nejdříve, radím ti, abys tu setrval. Krysy a ostatní přátelští tvorečkové ti s tím pomohou. Ostatně pokud jde o právní aspekt této otázky, je každá smlouva považována za ukončenou, pokud se některá ze smluvních stran rozžehná s pozemským životem, není-li ve smlouvě dohodnuto jinak.“

„Nemůžeme ho tady přece nechat jen tak ležet. Byl to živý člověk. To ho máme nechat napospas krysám?“

Muž se skepticky zahleděl na mrtvolu Bourbona. „Podle všeho to skutečně býval živý člověk, ale nyní je nad veškerou pochybnost mrtvý. A to není totéž. Dobrá, když bezpodmínečně chceš, můžeš se později vrátit, abys zapálil zádušní oheň nebo co vlastně v takových případech obvykle děláváte. Ale teď vstaň!“

Arťom se neochotně zvedl.

Neznámý nehledě na protesty energickým pohybem odebral Bourbonovi ruksak, přehodil si ho přes rameno, uchopil mladíka za paži a svižně vykročil. Arťom zpočátku kráčet jen s obtížemi, ale s každým dalším krokem měl pocit, že se na něho přenáší část mužovy překypující energie. Nohy ho přestaly bolet a v hlavě se mu začalo vyjasňovat. Prohlédl si tvář toho druhého. Určitě mu bylo přes padesát, ale vypadal obdivuhodně svěží a zachovalý. Ruka, kterou ho podpíral, byla pevná a během celé cesty se ani trochu neunavila. Trochu prošedivělé, pečlivě zastřížené vlasy a krátká pěstěná bradka vyvolaly v mladíkovi pochybnosti - muž působil příliš upraveným dojmem na obyvatele metra, zvláště na Zapadákov, v němž zřejmě žil.

„Co se stalo tvému příteli?“ zeptal se neznámý po chvíli mlčení. „Na přeapadení to nevypadá, ledaže by ho předtím otrávil. Upřímně věřím, že nejde o to, nač teď myslím.“

„Ne, zemřel sám od sebe.“ Art'om nevědě, jak jinak a přesněji by měl popsat okolnosti Bourbonovy smrti. On sám začal teprve nyní tušit, co bylo jejím důvodem. „To je na dlouhé povídání.“

Vtom se tunel najednou rozšířil a ocitli se ve stanici. Art'omovi tu něco připadalo pozoruhodné a nezvyklé; uplynulo pár vteřin, než pochopil, co to je. „Tady snad... není světlo?“ zeptal se zaraženě.

„Především tu neexistuje žádná moc. Není tady nikdo, kdo by mohl obyvatelům poskytnout světlo. Proto si každý, kdo potřebuje světlo, musí sám nějaké obstarat. Někteří jsou toho schopni, jiní ne. Ale neboj se, našťestí patřím do první skupiny.“ Muž se obratně vyhoupl na nástupiště a podal Art'omovi ruku.

Prvním obloukem vstoupili do koridoru. Tvořil ho dlouhý sál se sloupy a oblouky po obou stranách a s obvyklou kovovou stěnou uzavírající cestu k eskalátorům. Na několika místech vrhala mihotavé světlo malá ohniště, ale jinak byla Sucharevskaja ponořená do absolutní tmy. Byl to bezútěšný pohled. U ohňů se sešly nepočetné skupinky lidí. Několik jedinců spalo na zemi. Mezi ohništi se pohybovaly podivné shrbené postavy zahalené do hadrů. Všichni se tlačili do středu sálu, co nejdál od tunelů.

Oheň, ke kterému muž zavedl Art'oma, plápolal viditelně jasněji než ostatní a nacházel se trochu stranou.

„Tahle stanice jednou vyhoří do základů,“ zamumlal Art'om, když sklesle pozoroval koridor.

„Ano, za čtyři sta dvacet dní,“ odpověděl klidně jeho průvodce. „Měl bys ji tedy předtím opustit. Každopádně já to

mám v úmyslu.“

„Jak to víte?“ zeptal se ohromený Arťom. Vzápětí se mu vybavily všechny příběhy o čarodějích a duchovních léčitelích. Pozorným pohledem si změřil tvář svého protějšku a hledal v ní stopy nadpozemské moudrosti.

Muž se usmál. „Vidoucí mateřské srdce je neklidné... Musíš teď spát. Pak se seznámíme a promluvíme si, co dál.“

Při těch slovech se Arťoma zmocnila nevýslovná únava, která se nahromadila v tunelu před *Rižskou*, nočních mûrách i po této poslední zkoušce pevné vůle. Nebyl schopen odporovat, uložil se na kus plachty vedle ohně, podložil si hlavu ruksakem a upadl do dlouhého těžkého bezesného spánku.

PRÁVO SILNĚJŠÍHO

Strop byl tak znečištěný sazemí, že už nebyl vidět nátěr. Art'om na něj zíral a nic nechápal. Kde se to ocitl?

„Už vzhůru?“ zaslechl známý hlas. Z rozptýlených úryvků myšlenek a událostí se vzápětí poskládal obraz předchozího dne. Opravdu to byl včerejšek? Všechno mu připadalo neskutečné. Mezi realitou a jeho vzpomínkami stála mlžná stěna spánku. Stačí jednou usnout a zase se probudit - a realita začíná ztrácet pevné obrysy. Jakmile myslíš na to, co se stalo, stěží od sebe oddělíš obrazotvornost a skutečné události; ty jsou najednou stejně neurčité jako sny nebo myšlenky na budoucnost.

„Dobry večer,“ pozdravil ho muž, který ho našel. Seděl na opačné straně ohně a mihotavá hra plamenů propůjčovala jeho obličejí cosi tajuplného. „Nyní je nejspíš načase, abychom se představili. Mám obyčejné jméno, tak podobné jménům, jež tě obklopují v životě. Je však příliš dlouhé, nic o mně nevyovídá. Jsem poslední vtělení Džingischána, takže mi můžeš říkat Chán. To je kratší.“

„Džingischán?“ Art'om se nevěřicně podíval na svůj protějšek. Kupodivu ho nejvíc udivilo to, že se neznámý označil za poslední inkarnaci Džingischána, který sám údajně nevěřil na znovuzrození.

„Příteli, studovat s tak nepokrytými pochybnostmi tvar mých očí a způsob chování je k ničemu. Zažil jsem už několik úctyhodných vtělení, avšak Džingischán je dosud nejvýznamnější milník na mé cestě, ačkoli právě na jeho život

si ke své nejhlubší lítosti vůbec nevzpomínám. A jak se jmenuješ ty?“

„Já? Arťom. Bohužel nevím, kým jsem byl v minulém životě. Možná i já jsem měl zvučnější jméno.“

„Těší mě,“ přikývl Chán, viditelně spokojený s mladíkovou odpovědí. „Doufám, že se mnou budeš sdílet můj skromný pokrm.“ Vstal a zavěsil nad oheň vyboulený ocelový kotlík - stejně jako to dělala severní hlídka u stanice *VDNCh*.

Arťom se rovněž zvedl, sáhl do ruksaku a vyndal šišku salámu, kterou zabalil ještě ve své domovské stanici. Nožikem nakrájel pár kousků a rozložil je na čistý kus látky, kterou měl také v zavazadle. „Poslužte si.“ Posunul salám k novému známému. „K čaji.“

Čaj poznal okamžitě. Pocházel z jeho stanice, *VDNCh*. Usrkával ho z emailového hrnku a mlčky si v duchu probíral události posledního dne. Jeho hostitel se zřejmě rovněž pohroužil do myšlenek a nechal ho prozatím v klidu.

Šílenství, které je v tunelech dostihlo, mělo zřejmě odlišné účinky. Arťom ho prostě vnímal jako hluk ovlivňující schopnost koncentrace a bránící jasnému myšlení. Bourbon nedokázal mohutnému náporu odolat, a tak zahynul. Mladík neočekával, že by ten zvuk mohl zabít, jinak by do tunelu nevročil.

Tentokrát se přiblížil nepozorovaně. Arťom nepochyboval, že nejdřív oklamal jejich smysly. Potlačil všechny ostatní zvuky, aniž byl sám slyšitelný. Potom zbrzdil tok jejich myšlenek, až se začaly zadržávat, váznout, jako by ztuhly pod nánosem jinovatky. A teprve potom nasadil k poslednímu ničujícímu úderu...

Proč si hned nevšiml, že Bourbon ničehonic pronáší slova, která by ze sebe nikdy nevypravil, ani kdyby si přečetl všechna apokalyptická proctví? Postupovali pořád dál, podivným

způsobem omámení, a neměli sebemenší tušení o nebezpečí. Také Art'omovi se to pletlo v hlavě, byl posedlý jedinou myšlenkou - nesmí mlčet, musí pořád mluvit. Nebyl však s to si ujasnit, co se s nimi děje - cosi mu v tom zabránilo.

Nejraději by celý příběh vyhnal z paměti a zapomněl. Jednoduše byl nad jeho chápání. Za dlouhé roky strávené na *VDNCh* znal takové události jen z doslechu; bylo snazší věřit, že něco takového není v tomto světě možné, že v něm na to jednoduše není místo... Zavrtěl hlavou a znovu se rozhlédl.

Kolem sebe měl stále stejné skličující příšeří. Nemohl se zbavit dojmu, že tady nemůže být víc světla, jen tma, pokud karavany nepřivezou už žádné dřevo pro táborový oheň. Hodiny nad vjezdy do tunelů se dávno zastavily. Neexistovalo tu žádné staniční vedení, nikdo se o nic nestaral a Art'om se sám sebe ptal, proč mu Chán popřál dobrý večer, když podle jeho propočtů je určitě ráno, nebo dokonce už poledne.

„Teď je večer?“ zeptal se udiveně.

„U mě ano,“ odpověděl zamyšleně Chán.

„Co tím chcete říct?“

„Podívej, Art'ome, ty pravděpodobně přicházíš ze stanice, kde hodiny jdou správně, všichni se k nim chovají s respektem a máte nad vchodem do tunelu vlastní hodiny s červenými číslicemi. U vás máte čas pro všechny - a totéž platí o světle. Tady je to obráceně, nikdo se nestará o ostatní. Nikdo nás, které to sem zaválo, nemusí zásobovat světlem. Pokus se to zdejšími lidem navrhnout - budou to považovat za absurdní nápad. Každý, kdo potřebuje světlo, si ho musí sám přinést. A stejně tak se to má i s časem: Kdo potřebuje čas, protože se obává chaosu, přinese si s sebou svůj. Každý tady má vlastní čas a u každého je jiný, podle toho, kdo kdy vypadl z rytmu. Všichni však mají stejnou pravdu. Každý věří ve vlastní čas a řídí svůj rytmus podle něj. U mě je teď večer, u tebe ráno - no

a? Někdo jako ty uchovává na cestě hodinky stejně opatrně jako pradávni lidé žhnoucí kousek uhlí v začazené lebce, aby z něj pak rozdělali oheň. Narazíš však i na takové jedince, kteří svůj kousek uhlí ztratili, nebo dokonce zahodili. Jak víš, v metru vlastně pořád panuje noc, a proto nemá čas žádný smysl, pokud se jím přesně neřídiš. Rozbij své hodiny a uvidíš, jak se čas promění. Je to nesmírně zajímavá zkušenost. Změní se tak, že ho už nepoznáš. Nebude rozkouskovaný, rozdělený na úseky, hodiny, minuty a vteřiny. Čas je jako rtuť - jakmile se pokusíš ho rozkouskovat, okamžitě se zase spojí a bude znovu jednotný, celostní a beztvářý. Lidé si ho ochočili a spoutali ho v hodinkách a stopkách; pro ty, kteří drží čas v řetězech, plyne stejně. Avšak dopřej mu svobodu a uvidíš, že pro každého plyne odlišně. Pro jednoho se pomalu vleče a měří ho vykouřenými cigaretami nebo počtem nádechů.

Jinému naopak letí jako šílený a jeho jednotkou jsou prožité lidské životy. Myslíš, že teď je ráno? Existuje určitá pravděpodobnost, že máš pravdu, řekněme tak pětadvacet procent. Přesto nemá to jít žádný smysl, jelikož je tam, na povrchu, kde už není život, rozhodně ne lidský. Má to, co se odehrává nahoře, nějaký význam pro ty, kteří tam nikdy nebudou? Ne. Proto ti říkám *Dobrý večer* a ty mi můžeš, jestli chceš, klidně odpovědět *Dobré jitro*. A pokud jde o tuto stanicí, nemá vůbec žádný čas, kromě jednoho zvláštního: nyní je to čtyři sta devatenáct dní a počítají se pozpátku.“ Chán se odmlčel a napil se čaje.

Arťom se usmál při vzpomínce, jak oboje staniční hodiny na *VDNCh* byly uctívány jako posvátné relikty. Co by si asi vedení stanice pomyslelo o názoru, že v podstatě žádný čas už není a existence času ztratila svůj smysl!

Za chvíli se Chán zeptal: „Nechceš mi povědět, co se stalo s tvým přítelem?“

Mladík zaváhal, jestli má tomu muži vyprávět o Bourbonově smrti a tajuplném zvuku. Pak ale pochopil, že pokud se má s těmito záležitostmi vůbec někomu svěřit, pak jedině člověku, který se považuje za poslední inkarnaci Džingischána a věří, že čas už neexistuje. Začal mluvit zmateně a nervózně. Nedbal na pořadí událostí, spíš mu při líčení svých dosavadních dobrodružství šlo o vlastní pocity než skutečnosti.

Když skončil, Chán tiše poznamenal: „To jsou hlasy mrtvých.“

„Co prosím?“

„Slyšel jsi hlasy mrtvých. Říkal jsi, že zpočátku ti to znělo jako šeptání nebo šustění? Ano, to jsou oni.“

„Jací mrtví?“

„Všichni, kteří zemřeli v metru. Proto jsem také posledním vtělením Džingischána. Už nedojde k žádným znovuzrozením. Vše směřuje k zániku, příteli. Nevím, jak k tomu přesně došlo, ale tentokrát lidstvo přecenilo vlastní síly. Neexistuje ráj ani peklo, natož pak očistec. Když duše opustí tělo - doufám, že věříš alespoň v nesmrtelnost duše -, nenajde žádné útočiště. Kolika megatun bylo zapotřebí, aby se noosféra rozpadla v prach? Přitom byla stejně reálná jako tenhle čajový kotlík. Rozhodně jsme neskrbiili - zničili jsme současně ráj i peklo. A teď musíme žít ve velmi zvláštním světě, ve kterém duše po smrti musí zůstat tam, kde se právě nachází. Rozumíš mi? Zemřeš, ale tvoje trýzněná duše se už nepromění, a protože neexistuje ráj, nedojde klidu. Je prokleta a odsouzena zůstat tam, kde jsi strávil celý život, tedy v metru. Nemohu ti posloužit exaktním teozofickým výkladem, proč to tak je, ale vím naprosto jistě, že v našem světě setrvává duše po smrti v metru. Bezcílně bude bloudit zdejšími podzemními prostory až do skonání věků. Metro v sobě spojuje materiální a obě věčné podstaty záhrobního života, jak zahradu Eden, tak i

podsvětí. Žijeme mezi dušemi zesnulých, které kolem nás vytvořily neprostupný prstenec. Jsou to všichni ti, které přejel vlak, zastřelili se, udusili, sežrali je příšery, shořeli nebo zemřeli jinou podivnou smrtí. Dlouho jsem se sám sebe ptal, kam zmizeli, proč není jejich přítomnost cítit každý den a proč stále nevnímáme jejich ledový pohled z temnoty? Víš, co je to tunelová fobie? Dříve jsem si myslel, že mrtví nás v tunelech slepě následují, krok za krokem, a když se otočíme, rozplynou se v temnotě. Oči nejsou nic platné, zrakem mrtvého nerozpoznáš. Ale když ti běhá mráz po zádech, vlasy ti stojí hrůzou na hlavě a těla se zmocnila neovladatelná třesavka, pak tě pronásledují neviditelné bytosti. Tohle jsem si vždycky myslel. Tvé vyprávění mi však mnohé objasnilo. Záhadným způsobem se dostávají do potrubí, do rozvodných sítí. Kdysi dávno, než se narodil můj otec, a dokonce i dědeček, protékala městem, které je teď nahoře vylidněné a mrtvé, říčka. Obyvatelé dokázali její tok zkrotit a svést do podzemí, kde pravděpodobně teče dodnes. Jak to vypadá, tentokrát někdo vykázal řeku mrtvých do potrubí. Tvůj kamarád pronášel podivná slova a skutečně to nebyl on, kdo mluvil. Byly to hlasy mrtvých, slyšel je ve své hlavě a opakoval je - a oni si ho nakonec odvedli.“

Art'om upřeně zíral na svůj protějšek. Během celého příběhu z něho ani jednou nespustil zrak. Na Chánově obličejí se míhaly nezřetelné stíny, v očích mu plápolal pekelný oheň. Ten muž byl zřejmě šílený. Hlasy z potrubí pravděpodobně něco našeptaly i jemu. Ačkoli mu zachránil život a přátelsky ho přijal, neuměl si představit, že by s ním setrval delší dobu. Musí přemýšlet, jak se dostane dál, pravděpodobně nejzhousebnějším ze všech tunelů vedoucím ze *Sucharevské* do *Turgeněvské*. A ani tam to ještě nekončí...

„Promiň mi prosím tu milosrdnou lež,“ dodal po odmlce

Chán. „Duše tvého přítele nebyla vzata na nebesa ke Stvořiteli, jak jsem říkal, neproměnila se a nezrodila znovu v nové formě. Ne, připojila se k oněm nešťastným duším v potrubí.“

Ted' si Art'om uvědomil, že se chtěl vrátit k Bourbonovu mrtvému tělu a dopravit ho na stanici. Bourbon tvrdil, že má tady přátele, kteří Art'omovi pomohou s návratem, pokud jejich pochod skončí úspěšně. Vzpomněl si i na ruksak, který ještě neotevřel; třeba kromě zásobníků do Bourbonova kalašnikova obsahuje ještě jiné užitečné věci. Váhal, jestli se v něm má přehrabovat, byl trochu pověřčivý, a proto do něj jen krátce nahlédl, ale ničeho se ani nedotkl.

„Nemusíš se ho obávat,“ poznamenal Chán, když vycítil jeho pochybnosti. „Tohle nyní patří jen tobě.“

„To, co jste udělal, je podle mého chápání okradení mrtvého,“ odpověděl potichu Art'om.

„Neboj se, on se nebude mstít. Už nikdy nevstoupí do žádného těla... Víš, já si myslím, že když se mrtví dostanou do toho potrubí, vytratí se. Stanou se částí celku, jejich vůle se rozplyne ve vůli ostatních a rozum vyschne. Už to nejsou samostatné osoby. Jestli se však bojíš živých, stačí, abys ruksak vyprázdnil na zem uprostřed stanice. Pak tě nikdo neobviní z krádeže a tvé svědomí bude čisté. Ty ses však pokusil toho člověka zachránit a on by ti byl za to určitě vděčný. Můžeš tedy vycházet z toho, že tohle zavazadlo je odměnou za to, co jsi vykonal.“

Z Chánových slov zaznívalo tolik sebejistoty a přesvědčení, že se Art'om odvážil sáhnout do ruksaku a vysypat jeho obsah ve svitu ohně na stanovou plachtu. Objevily se ještě čtyři další zásobníky - dva mu Bourbon už vydal se zbraní. Zvláštní, k čemu chlapík, jehož Art'om považoval za obchodníka, potřeboval tak působivý arzenál! Pět zásobníků pečlivě zabalil do kusu látky a uložil je do svého batohu, poslední vložil do

Bourbonovy zbraně. Byla ve vynikajícím stavu, pečlivě naolejovaná, z lesklé kalené oceli. Spoušť se pohybovala zlehka a v koncovém stavu tlumené cvakla, pojistka se posunovala mnohem obtížněji - všechno nasvědčovalo tomu, že ta zbraň je jako nová. Rukojeť skvěle padla do ruky a předpažbí bylo pečlivě vyleštěné. Puška vyvolávala pocit důvěryhodnosti a vyzařovala klid a sebejistotu. Mladík hned věděl, že jestli si odnese něco z Bourbonových věcí, bude to jeho zbraň.

Slíbené zásobníky kalibru 7,62 pro svůj „dábelský stroj“ však nenašel. Ptal se sám sebe, jak mu chtěl Bourbon zaplatit - a dospěl k závěru, že nejspíš vůbec nezamýšlel mu něco dát. Jakmile by minulí nebezpečné místo, zabil by ho střelou do týlu, hodil do šachty a navždy na něj zapomněl.

Kromě několika kusů šatstva, plánu metra plného čmáranic, které mohl rozluštit pouze jeho zesnulý majitel, a sta gramů *dur* našel na dně ruksaku ještě pár kousků uzeného masa zabaleného do umělohmotných sáčků a zápisník. Mladík ho nechtěl číst a obsah zavazadla ho celkově zklamal. Doufal, že najde něco tajuplného nebo drahocenného - tedy důvod, proč chtěl Bourbon stůj co stůj projít tunelem do *Sucharevské*. Arťom byl přesvědčený, že to byl kurýr, možná i pašerák nebo něco podobného. Přinejmenším to vysvětlovalo jeho rozhodnost, s jakou chtěl překonat tunel, i ochotu za to zaplatit. Když však vytáhl z ruksaku poslední kusy prádla a přes důkladné prohledání v něm nenašel nic než staré suché droby, pochopil, že Bourbon měl jiný důvod ke své tvrdohlavosti. Mladík si lámal hlavu, co Bourbon na *Sucharevské* pohledával, ale nenapadalo ho nic rozumného.

Jeho spekulace brzy potlačila myšlenka, že nechal nešťastníka napospas krysám v tunelu, ačkoli si předsevzal, že se vrátí a o mrtvolu postará. Neuměl si ovšem představit, jak

by obchodníkovi prokázal poslední poctu a co si počít s tělem. Spálit? To vyžadovalo dobré nervy; dusivý kouř a zápach páleného masa a hořících vlasů by navíc určitě pronikl do stanice, což by znamenalo mrzutosti. Na druhé straně je fakt, že vláčet mrtvolu na stanici je obtížné a nepříjemné. Jedna věc je táhnout člověka za zápěstí v naději, že je ještě naživu, a potlačovat neodbytnou myšlenku, že už nedýchá a má nehmatný pulz. Něco jiného je ovšem uchopit za ruku mrtvého. A co pak? Jestli Bourbon lhal s odměnou, mohl si docela dobře vymyslet i přátele, kteří tu na něho údajně čekají. Pak by se Art'om, pokud by sem přivlekl neznámou mrtvolu, ocitl v ještě ožehavější situaci. Po dlouhém přemítání se zeptal Chána: „Co tady děláte s těmi, kteří zemřou?“

„Co tím myslíš, příteli? Mluvíš o duších, nebo jejich pomíjivých tělech?“

„Mám na mysli mrtvoly,“ zabručel mladík, jemuž zvolna začaly jít řeči o záhrobním světě na nervy.

„Mezi stanicemi *Prospekt Mira* a *Sucharevskaja* existují dva tunely, ale projít se dá jen jedním. Ve druhém se totiž nedaleko naší stanice probořila země a vytvořila tam hlubokou roklinu, do které, jak se říká, se kdysi zřítíl celý vlak. Stojíš-li u té rozsedliny, nevidíš na protilehlý okraj a ani nejsilnější kapesní svítilna nedosáhne na dno. Proto někteří tlachalové s oblibou rozšiřují fámu o bezedné propasti. To je náš hřbitov. Tam přenášíme všechny *mrtvoly*, jak jim říkáš.“

Art'omovi se nezamlouvalo pomyšlení, že se musí vrátit tam, kde ho našel Chán, přivléct Bourbonovo už mírně ohlodané tělo, pronést ho stanicí a dopravit až k té propasti. Namlouval si, že je přece jedno, jestli mrtvého hodí do nějaké díry nebo ho zanechá v tunelu - o pohřbu se beztak nedá mluvit. Když však už byl téměř přesvědčený, že nejlepší bude nechat všechno tak, jak to je, spatřil znenadání před sebou s otřesnou zřetelností

Bourbonův obličej, jak říká: *Jsem mrtvý*. Cítil, jak mu na čele vyrazil pot. Namáhavě se zvedl, přehodil si novou zbraň přes rameno a prohlásil: „Vracím se tam. Slíbil jsem mu to. Měli jsme dohodu. Musí to být.“ Na ztuhlých nohách se dopotácel halou k železnému žebříku vedoucímu z nástupiště na koleje.

Ještě před sestupem musel rozsvítit lampu. Stanul v kolejišti a na okamžik se nerozhodně zastavil. Do tváře mu zavanul těžký vzduch páchnoucí zatuchlinou. Na chvíli mu svaly vypověděly službu, ačkoli se ze všech sil snažil udělat první krok. Když nakonec překonal strach a odpor, cítil, jak se mu na rameno položila těžká ruka. Překvapením zakřičel a otočil se. Cosi se v něm křečovitě sevřelo, věděl, že nestihne strhnout kalašnikov z ramene, na všechno je příliš pozdě...

Byl to Chán.

„Neboj se,“ uklidnil Art'oma. „Jen jsem tě zkoušel. Nemusíš tam chodit. Tělo tvého kamaráda tam není.“

Mladík na něj nechápavě pohlédl.

„Zatímco jsi spal, světil jsem pohřební rituál. Už nemáš důvod se tam vracet. Tunel je prázdný.“ Chán se otočil a pomalu se vracel zpět k obloukům.

Art'omovi se nevýslovně ulevilo a hned ho následoval. Po deseti krocích stál vedle něho a vzrušeně se zeptal: „Ale proč jste to udělal a nic mi neřekl? Tvrdil jste přece, že je jedno, jestli zůstane v tunelu nebo bude dopraven na stanici.“

Chán pokrčil rameny. „Z mého pohledu je to skutečně bezvýznamné, ale pro tebe je to důležité. Víím, že tvé putování má cíl a půjdeš dlouhou a kamenitou cestou. Netuším, co přesně je tvým posláním, ale ten náklad je na tebe samotného příliš těžký, a proto jsem se rozhodl, že ti alespoň s jednou věcí pomohu.“ S úsměvem se podíval na mladíka.

Když se vrátili k ohni a usadili na pomáčkané stanové plachtě, Art'om se už neovládl. „Co myslíte tím posláním?“

Mluvil jsem snad ze spánku?“

„Ne, příteli, ve spánku jsi mlčel, ale já jsem zažil zjevení. Nějaký muž mě v něm prosil o pomoc. Byl mi ohlášen tvůj příchod, a proto jsem ti šel naproti a postaral se o tebe, když ses vlačel s mrtvolou svého přítele tunelem,“

„Opravdu jen proto? Myslel jsem, že jste slyšel výstřel.“

„To také, tady je silná ozvěna. Ale nemyslíš vážně, že chodím do tunelu pokaždé, když se tam střílí? To by moje životní cesta skončila mnohem dříve a určitě nepříliš slavně.“

„A co to bylo za muže?“

„Nedovedu říct, kdo to byl. Nikdy jsem ho neviděl ani s ním nemluvil. Ihned jsem však vycítil jeho mimořádnou sílu. Pověřil mě, abych pomohl mladému muži, který se objeví v severním tunelu, a potom se přede mnou ztvárnil tvůj obraz. Byl to pouhý sen, ale působil natolik reálným dojmem, že jsem po probuzení chvíli hledal hranici mezi vidinou a skutečností. Ten muž měl statnou postavu a lesklou vyholenou lebku. Byl oblečený celý v bílém. Znáš ho snad?“

Art'om sebou trhl. Před očima se mu všechno rozplynulo a viděl před sebou přesně ten obraz, který popsal Chán. Byl to Hunter. Stejná vize. „Ano, znám ho.“

„Pronikl mi do snů. Obvykle to nikomu neodpouštím, ale v jeho případě je to jiné. Potřeboval mou pomoc stejně jako ty. Nic nerozkazoval, nevyžadoval, měl jsem se jen podříditi jeho vůli. Byla to spíš naléhavá prosba. Neumí ovlivňovat vůli cizího člověka nebo zkoumat jeho myšlenky. Ocítl se prostě v těžké, velice těžké situaci, zoufale na tebe myslel a hledal přátelskou ruku, rameno k odpočinku. Já jsem mu tu ruku podal a nechal ho spočinout na rameni. A potom jsem ti šel naproti.“

Art'om podlehl přívalu myšlenek, které v něm vřely, jedna po druhé vyplouvala na povrch vědomí a tam se zase rozplynula,

než ji stačil vyjádřit slovy. Opravdu ten muž věděl o jeho příchodu? Skutečně ho Lovec nějak informoval? Je Hunter naživu, nebo k nim promlouval pouze jeho stín? Pokud Chánovi uvěřil, určitě se ztotožňoval i s apokalyptickými obrazy záhrobního života, které Chán předestřel Art'omovi. Přitom bylo mnohem pohodlnější si namlouvat, že se prostě pomátl... Ale co je ještě důležitější: Jeho protějšek ví něco o úkolu, který má splnit. Nazývá ho *poslání*, a ačkoli nechápe jeho smysl, přece jen vytušil závažnost a význam této mise, soucítí s Art'omem a chce mu usnadnit osud.

„Kam jdeš?“ zeptal se potichu Chán, jako by mu četl myšlenky, a klidně se podíval mladíkovi do očí. „Pověz mi, kam tě vede cesta, a já ti pomohu udělat následující krok, je-li to v mé moci. On mě o to požádal.“

„Polis,“ vyhrkl Art'om. „Musím do Polis.“

„A jak se tam chceš z této Bohem opuštěné stanice dostat? Příteli, měl jsi jít ze stanice *Prospekt Mira* po Okruhu až do *Kurské* nebo *Kijevské*.“

„To je území Hanzy, tam nikoho neznám. Tudy bych neprošel. Ale to je teď jedno, beztak se k *Prospektu Mira* nemůžu vrátit, podruhé bych ten tunel nezvládl. Chci na *Turgeněvskou*. Na starém plánu jsem tam viděl přestup na *Sretěnskij bulvár*. Odtud vede nedokončená trasa, po které se dostanu do *Trubné*.“ Vyndal zuhelnatělý papír s mapou na zadní straně. „Na mapě je zakreslená spojka do stanice *Cvetnoj bulvár*, a jestli všechno půjde hladce, dojdu z ní přímo do Polis.“

Chán smutně zavrtěl hlavou. „Ne, tudy se do Polis nedostaneš. Ty plánky lžou. Byly vytištěné dlouho předtím, než se to všechno stalo. Najdeš v nich linky, které nikdy nebyly dokončené, stanice, které se propadly a pohřbily pod sebou stovky nevinných lidí. Nedoviš se z nich nic o strašlivých

nebezpečích číhajících na cestě, které činí mnoho tras neprůchodných. Tvůj plán je hloupý a naivní jako tříleté děcko. Podej mi to.“ Natáhl ruku.

Art'om mu poslušně vydal list. Chán ho zmačkal a pohrdavě hodil do ohně. Pak mladíka vyzval: „A teď mi ukaž plánek, který jsi našel v ruksaku svého průvodce.“

Po chvíli hledání ho našel, ale váhal, má-li ho dát z ruky, protože o něj nechtěl přijít. Chán si toho všiml. „Neboj se, nic s ním neudělám,“ uklidňoval ho. „A věř mi, že nedělám nic nadarmo. Nejspíš ti připadá, že leckteré skutky dělám nesmyslně, nebo dokonce ztřeštěně. Ale skrývá se v tom smysl, který ti není přístupný, jelikož tvé vnímání a chápání světa je omezené. Jsi teprve na začátku cesty a jsi příliš mladý, než abys některým věcem rozuměl.“

Mladík nebyl schopen něco namítnout, a tak vydal Chánovi plánek, který našel v Bourbonových věcech. Byl to čtvercový kousek lepenky, velký jako korespondenční lístek. Podobal se starému pohlednicovému blahopřání, byl stejně zažloutlý, s krásně lesklými kuličkami, malovanou jinovatkou a nápisem ŠŤASTNÝ NOVÝ ROK 2007. Vyměnil ho kdysi s Vitalikem za oprýskanou žlutou hvězdu z nárameníku, kterou našel u otčíma v kapse.

„Ten je ale těžký,“ pronesl chraptivě Chán a Art'om si všiml, že Chánova ruka klesla, jako by plánek vážil kilogram či víc. Před chvílí, když držel mapku ještě sám v ruce, mu nebylo nic nápadného - prostě kousek lepenky, nic víc. „Tehle plánek je mnohem moudřejší než tvůj. Jsou v něm uschované znalosti, které mě vedou k pochybnostem, že patřil muži, jenž s tebou šel tunelem. Vůbec nemám na mysli všechny ty poznámky a značky, kterými je posetý, ačkoli i ty by se navyprávěly. Ne, ten plánek obsahuje něco...“ Chán znenadání zmlkl. Art'om se na něho pozorně podíval. Mužovo čelo zbrázdily hluboké

vrásky a v očích se mu opět rozhořel někdejší oheň. Jeho obličej se změnil natolik, že to mladík sledoval s narůstajícími obavami. Opět pocítil nutkání co nejrychleji zmizet z této stanice - když to bude muset být, dokonce i zpátky do zlověstného tunelu, z jehož moci se dostal jen s vypětím všech sil.

„Nech mi ho,“ ozval se Chán; neznělo to jako prosba, spíš to byl rozkaz. „Věnuji ti jiný, nevšímneš si skoro žádného rozdílu. A dám ti k tomu ještě něco - cokoli si budeš přát.“

„Prosím, je tvůj,“ souhlasil s úlevou Art'om. Ta slova ze sebe vyplivl, jako by mu ucerala ústa a znehybněla jazyk. Čekala tam ve stejné chvíli, kdy Chán řekl *Dej mi ho*, a když se jich konečně zbavil, měl pocit, že nebyla jeho vlastní, nýbrž cizí, diktovaná...

Chán se znenadání odvrátil od ohně, takže jeho obličej zmizel ve tmě. Mladík se dovtípil, že se jeho protějšek před ním pokouší utajit rozbouřené city ve svém nitru.

„Abys mi správně rozuměl, mladý příteli,“ hlas ze tmy zněl najednou slabě, nerozhodně a postrádal moc a sílu vůle, která Art'omovi ještě před chvíli nahnala pořádný strach, „to není plán; lépe řečeno, je to nejen plán. Jde o průvodce metrem. Ale ano, nepochybně, je to tak. Ten, kdo ho umí vyložit, s ním projde celý systém za dva dny, neboť tento plánek... takříkajíc žije. Napovídá ti, kam a jak máš jít, varuje tě před nebezpečím, stručně a jasně: ukazuje ti cestu. Proto také bývá nazýván *Mentor*“ Chánova tvář se znovu natočila k ohni. „Slyšel jsem o něm. V metru jich existuje jen pár, možná dokonce zbývá už jen tenhle. Mám ještě jeden běžný plánek tras, jestli chceš, zapíšu na něj všechny *Mentorovy* poznámky a dám ti ho jako náhradu. A kromě toho..chvíli se přehraboval ve svých pytlech, „ti mohu nabídnout tohle.“ Vytáhl malou, podivně tvarovanou kapesní svítilnu. „Nepotřebuje baterie. Tady je takové zařízení,

připomíná to posilovač na ruce, vidíš ty dvě páky? Musíš je stisknout, přístroj sám vyrábí proud a lampa svítí. Samozřejmě jen slabě, ale vyskytnou se situace, ve kterých ti i tenhle skomírající paprsek světla bude připadat jasnější než rtuťové výbojky v Polis. Mě samotného už několikrát zachránila. Věřím, že pomůže i tobě. Vezmi si ji, patří ti. Jen ber - přesto je to nevýhodná výměna a já jsem tvůj dlužník.“

Artomovi naopak připadalo, že mu přinesla docela slušnou výhodu. Na co by mu byly mystické vlastnosti toho plánu, když on sám je necítí? Pravděpodobně by ho vyhodil, až by ho párkrát použil a marně se pokoušel rozluštit záhadné čmáranice.

„Cesta, kterou sis vybral, tě zavede do propasti,“ pokračoval Chán a pořád držel mapu opatrně v rukou. „Vezmi si můj starý plánek a ještě jednou si ho prohlédni.“ Podal mu malou mapku otištěnou na zadní straně starého kapesního kalendáře. „Mluvil jsi o přestupu z *Turgeněvské* na *Sretěnskij bulvar*. Copak nevíš nic o špatné pověsti té stanice a dlouhém tunelu odsud až do stanice *Kitaj-gorod*?“

„Jasně, říkali mi, že tam nesmím chodit sám, je to prý bezpečné jen s karavanou. Chtěl jsem to tak udělat - s karavanou na *Turgeněvskou* a pak vzít roha přestupem. Přece by mě nepronásledovali, ne?“ Cítil, jak se mu v hlavě rodí nezřetelná myšlenka, dráždila a vzrušovala ho. Co to jenom je?

„Tam není přestup. Oblouky jsou zazděné.“

No jistě, jak jen na to mohl zapomenout! Samozřejmě mu to kdysi říkali, ale jemu to uniklo. Rudí ze strachu z nějaké čertoviny v tunelu zablokovali jediný přístup k *Turgeněvské*. „Copak tam neexistuje žádný jiný východ?“ zeptal se obezřetně.

„Ne. Na pláncích o něm každopádně není zmínka. Ale i kdyby tam byl otevřený přestup, nevěřím, že bys našel dostatek

odvahy, aby ses odloučil od skupiny a zamířil tam. Zvláště až uslyšíš poslední klepy o téhle rozkošné skvrnce, zatímco budeš čekat, až se karavana sejde.“

„Ale co mám tady dělat?“ Mladík bezradně zíral na kalendářík ve své ruce.

„Můžeš jít do stanice *Kitaj-gorod*. To je zajímavé místo a mravy tam jsou velice zábavné, ale aspoň tam nemůžeš beze stopy a navždy zmizet. Na *Turgeněvské* je to totiž docela dobře možné. Z *Kitaj-goroda*, podívej,“ Chán jen prstem po plánu, „to jsou pouhé dvě stanice na *Puškinskou*, tam přestoupí na *Čechovskou*, pak ještě jednou projdeš tunelem a jsi v Polis. To je dokonce ještě kratší cesta, než jsi původně plánoval.

Arťom pohyboval rty a odpočítával stanice a přechody obou tras. Ano, ať se na to díval, jak chtěl, cesta navržená Chánem byla podstatně kratší. Nechápal, proč na to nepřišel sám. Vypadalo to však, že teď beztak nemá na výběr. „Máte pravdu,“ uznal nakonec. „Vydávají se tam často karavany?“

„Bohužel ne. Je tady taková malá, ale mrzutá okolnost. Chce-li někdo přes naši stanici do *Kitaj-goroda*, tedy chtěl by projít jižním tunelem, musel by k nám nejdřív přijít od severu. Vzpomeň si, že to není tak jednoduché.“ Chán ukázal směrem k tunelu. „Ale je to už nějaká doba, co se poslední karavana vydala na jih. Je tedy docela dobře možné, že se od té doby vytvořila nová skupina. Promluv si s lidmi, poptej se, ale moc toho nenamluv, tady se pohybují i banditi, kterým by ses rozhodně neměl svěřovat... No dobře, půjdu radši s tebou, abys netropil hlouposti.“

Arťom už sahal po ruksaku, ale Chán ho výmluvným gestem zarazil. „Neboj se o své věci. Zdejší lidé mají ze mě takový strach, že nikdo z toho plebsu by se neodvážil přiblížit k mému tábořišti. Dokud tu jsi, nacházíš se pod mou ochranou.“

Mladík nechal zavazadlo u ohniště, ale vzal si samopal - ten

nový poklad byl pro něho příliš drahocenný. Pak se rozběhl na Chánem, který se dlouhými kroky, avšak beze spěchu blížil k ohněm plápolajícím na opačném konci sálu. Ar'om s údivem sledoval, jak před nimi uhýbají vychrtlí tuláci oblečení do páchnoucích hadrů. Vypadalo to, že se Chána skutečně bojí. Ale proč?

Minuli první oheň, aniž by Chán zpomalil. Byl to malý ohýnek, který sotva hořel; tiskli se u něho k sobě dva lidé, muž a žena. Bylo slyšet rychlá šustivá slova v neznámém jazyce, jež se však rozplynula, jakmile dospěla k mladíkovým uším. Zvědavě se otáčel a nemohl se od tohoto zvláštního páru odtrhnout.

Další oheň byl velký a dával hodně světla. Vedle něj se nacházel celý tábor. Sešli se tu statní muži poměrně divokého vzhledu. Zněl hlasitý smích a vzduch protínaly š'avnaté kletby uvádějící Ar'oma do rozpaků. Chán však přistoupil k ohništi klidně a sebevědomě, pozdravil a posadil se, takže mladíkovi nezbývalo nic jiného než následovat jeho příkladu a uvelebit se vedle něho.

„... podívá se na sebe a vidí, že má stejnou vyrážku na rukou a v podpaží mu oteklo něco tvrdého a šíleně to bolí. Představ si tu hrůzu! Na něco takového reaguje každý jinak. Jeden se hned odbouchne, druhý zešílí a vrhá se na jiné lidi, pokouší se někoho dotknout, aby bídně nezhybnul sám. Najdou se i takoví, kteří utečou do nějakého Bohem zapomenutého tunelu, aby nikoho nenakazili. Každý je prostě svůj. Když to všechno spatřil, zeptal se našeho doktora: Je nějaká šance, že se zase uzdravím? Lékař na to bez obalu, že ani ta nejmenší. Jakmile se objeví vyrážka, máš před sebou nanejvýš dva týdny. Viděl jsem, jak velitel praporu rozepnul pouzdro s makarovem, kdyby náhodou pacientovi přeskočilo...“ Ten, kdo mluvil vzrušením přeskakujícím hlasem, byl malý, hubený a

rozcuchaný muž ve vatované vestě. Na přítomné se díval vodnatě šedýma očima.

Art'om sice nechápal, oč tu jde, ale atmosféra toho vyprávění a tichá pozornost společnosti, která se ještě před chvílí hlasitě smála, ho okouzly. Nechtěl na sebe upozorňovat, a tak se potichu zeptal Chána: „O čem mluví?“

„O moru,“ odpověděl trdnomyslně Chán.

Při jeho slovech Art'om ucítil zápach rozkládajících se těl a hořících mrtvol. Živě slyšel zvonit na poplach a houkat sirény.

Na *VDNCh* ani v okolí neznali žádné epidemie, Nejdůležitější přenašeči, to znamená krysy, byly vyhubeny a kromě toho měli na stanici několik schopných lékařů. O smrtelných nakažlivých chorobách se dočetl jen v knihách. Některé se mu dostaly do rukou v raném mládí, hluboce se vryly do jeho paměti a opanovaly svět dětských snů a obav. Jakmile uslyšel slovo „mor“, začal mu po zádech stékat studený pot a zatočila se mu hlava. Přestal se vyptávat a s palčivou zvědavostí naslouchal vyprávění hubeňoura ve vatované vestě.

„Ale ten rudý měl všech pět pohromadě. Asi minutu jen tak stál a pak požádal: *Dejte mi pár patron a odejdu. Nesmím s vámi zůstat.* Velitel se úlevou zhluboka nadechl, slyšel jsem to i já. No jistě, muset zastřelit vlastního muže není rozkoš, ani když je nemocný. Chlapi se složili a dali rudému na cestu celé dva zásobníky. Odešel pak severovýchodním tunelem, za stanici *Aviamotornaja*. Už jsme se s ním nikdy neshledali. Velitel se ještě zeptal lékaře, jak dlouho to trvá, než nemoc propukne naplno. Dověděl se, že inkubační doba je jeden týden. Pokud ti týden po kontaktu nic není, nenakazil ses. Velitel pak rozhodl, že půjdeme na stanici, zůstaneme tam týden a necháme se vyšetřit. Do vnitřních oblastí Okruhu teď nesmíme - když se nemoc rozšířila, vymřelo by celé metro. A

tak jsme tam týden vydrželi. Neudržovali jsme spolu skoro žádné kontakty, protože nikdo nevěděl, kdo je nakažený a kdo ne. Navíc tam byl chlápek, kterému říkali *Nálevka*, protože se rád napil. Měli z něj pořádně nahnáno, protože netajil, že je kamarád rudého. Jakmile se k někomu příliš přiblížil, utekl dotyčný až na opačný konec stanice. Další hned povytáhl bouchačku, aby chlapík pochopil, že se má stáhnout. Když mu došla voda, chlapi se s ním podělili, ale vždycky mu ji jen někde postavili a odešli. Nikdo si ho nepustil k tělu. Za týden zmizel. Vyskytly se různé fámy, někteří se dokonce domnívali, že se ho zmocnili nějakí netvoři. Ale tam, kam odešel, jsou tunely čisté. Osobně si myslím, že na sobě prostě zpozoroval vyrážku, nebo mu něco nateklo v podpaží, a tak práskl do bot. Jinak se od naší skupiny nikdo nenakazil. Ještě jsme vyčkali a potom nás velitel prohlédl. Všichni jsme byli zdraví.“

Arťom si všiml, že ostatní muži se od vypravěče odsunuli, ačkoli oheň nepatřil k největším.

„Šel jsi k nám dlouho, bratře?“ zeptal se tiše kostnatý vousatý muž v kožené vestě.

„Je to dobrých třicet dnů, co jsme se vypravili z *Aviamotorné*,“ odpověděl hubeňour.

„Hm, tak to mám pro tebe novinky. Na *Aviamotorné* vypukl mor. Mor, chápeš? Hanza uzavřela jak *Taganskou*, tak i *Kurskou*. Říká se tomu karanténa. Mám tam známé, občany Hanzy. Na obou stanicích stojí plamenomety namířené do tunelů. Každý, kdo se přiblíží na jejich dosah, bude spálen. Takříkajíc dezinfikován. Vypadá to, že u někoho trvá inkubační doba týden, ale u jiných déle, protože nákaza tam i přesto pronikla.“

„Co tím chcete říct, chlapi? Já jsem přece zdravý! Přesvědčte se sami!“ Mužik vyskočil a začal si křečovitě strhávat z těla vestu a potom nepředstavitelně špinavou košili. Spěchal, jako

by se obával, že nestačí včas podat důkaz.

Napětí stouvalo. Všichni se k sobě tiskli na opačné straně táborového ohně, mluvili jeden přes druhého a Art'om zaslechl tiché cvaknutí. Tázavě se podíval na Chána, sejmul nový samopal z ramene a připravil ho k rychlému použití.

Chán mlčel, avšak mladíka zadržel výmluvným gestem. Potom se rychle zvedl, neslyšně ustoupil od ohně a odtáhl Art'oma za sebou. Asi po deseti krocích zůstal stát a dál sledoval, co se děje.

Spěšné pohyby svlékajícího se muže vypadaly v odlesku plamenů jako bláznivý primitivní tanec. Mumlání přítomných utichlo a vše probíhalo v tichu nevěstícím nic dobrého. Nakonec se zbavil i spodního prádla a triumfálně zvolal: „Tak se podívejte! Jsem čistý! Jsem zdravý! Nic tu není! Jsem zdravý!“

Vousáč ve vestě vytáhl z ohně prkno, které na jednom konci hořelo, obezřetně se k vychrtlému mužíkovi přiblížil a s neskrývaným odporem si ho začal prohlížet. Kůže mnohomluvného naháče byla černá od špíny a mastně se leskla, ale vousáč ani přes důkladné vyšetření zřejmě neobjevil stopy po vyrážce, a proto přikázal: „Zvedni ruce!“

Nešťastníkovy paže se jediným šklubnutím ocitly nad hlavou. Pohledu přihlížejících se odhalilo řídce zarostlé podpaží. Vousáč si volnou rukou demonstrativně zacpal nos a přistoupil ještě blíž. Všechno důkladně prozkoumal; hledal nádory, ale nezjistil žádné jejich symptomy.

„Jsem zdravý! Zdravý! Už mi věříte?“ křičel muž skoro hysterickým hlasem.

V hloučku se ozval nevrlý šepot. Vousáč vystihl všeobecnou náladu a prohlásil: „No dobrá, možná jsi opravdu zdravý, ale to ještě nic neznamená!“

„Jak to, že to nic neznamená?“

„To je prosté: může být, že nejsi nemocný. Třeba jsi imunní. Můžeš však přesto v sobě nosit infekci. Udržoval jsi s tím rudým kontakt, vid’? Byl jsi s ním v jedné jednotce? Mluvili jste spolu, pil jsi třeba ze stejné láhve jako on? Podal jsi mu ruku? Samozřejmě podal, bratře, to si upřímně řekněme.“

„No a? Nejsem přece nemocný...“, zasípal zmateně hubeňour. Stál bezmocný a vyčerpaný a upřeně zíral na ostatní.

„To ovšem neznamená, že nejsi nakažený, bratře. Je nám líto, ale riziko je příliš vysoké. Prevence musí být, chápeš?“ Vousáč si rozepnul vestu, pod níž se ukázalo hnědé kožené pouzdro. Ze skupiny přihlížejících na opačné straně ohně zazněly souhlasné výkřiky a znovu bylo slyšet kovové cvakání zbraní.

„Počkejte, chlapi! Já jsem přece zdravý. Nejsem nakažený. Podívejte!“ Vyzábělý muž znovu zvedl paže, ale tentokrát všichni jen pohrdavě a zhnuseně pokrčili nos.

Vousáč vytáhl pistoli a namířil ji na muže. Ten viditelně nechápal, co se s ním děje, a pořád dokola mumlal, že je zdravý. Přitom si tiskl zmačkanou vestu k hrudi. Bylo chladno a on se zimomřivě roztřásl.

Na Art’oma to už bylo příliš. Odjistil samopal a udělal krok ke skupině za ohněm, aniž ve skutečnosti věděl, co dělá. Cítil bolestivé šubání v břiše a knedlík v krku mu bránil mluvit. Cosi na tom nešťastníkovi - snad to spočívalo v jeho prázdných zoufalých očích a nesmyslném mechanickém mumlání - se ho hluboce dotýkalo a nutilo udělat takový krok. Kdoví, čeho by se dopustil; znovu však ucítil na rameni ruku a tentokrát byla hodně těžká!

„Nehýbej se,“ přikázal klidným hlasem Chán. Art’om strnul a cítil, jak se jeho rozhodnost třísť o žulu té cizí vůle. „Nemůžeš mu pomoci. Jen sám zahyneš, nebo na sebe přivoláš jejich hněv. V obou případech zůstane tvá mise nesplněná, na to

nezapomínej!“

Vtom sebou mužík najednou škulbl, vykřikl, přitiskl si vestu k hrudi, seskočil do kolejiště a podivuhodně rychle a téměř se zvířecími skřeky pádil k černému ústí jižního tunelu. Vousáč se za ním zpočátku vrhl a namířil mu na záda, ale pak jen mávl rukou. Bylo by to zbytečné; věděli to všichni přihlížející na nástupišti. Jasně nebylo jen to, jestli štvaný muž chápe, kam běží, doufá v zázrak nebo prostě už strachy nic nevnímá.

Za několik minut jeho vyti i ozvěna kroků naráz utichly, jako by kdosi vypnul zvuk. Dokonce i ozvěna okamžitě odumřela a zavládlo hrobové ticho. Pro rozum a sluch přítomných bylo tak podivné a nezvyklé, že se ve fantazii pokoušeli vyplnit znenadání vzniklou mezeru, a proto se jim zdálo, že ještě slyší zdálky křik. Všichni však chápali, že je to pouhá iluze.

„Smečka šakalů neomylně zavěťtí nemocné zvíře, příteli,“ ozval se Chán a Arťom se polekal, když v jeho očích spatřil oheň nelítostné šelmy. „Nemocný je pro smečku přítěží a ohrožuje zdraví všech. Proto ho zakousnou a roztrhají na kusy.“

Mladíkovi chvíli trvalo, než sebral odvahu k námitce. „Ale ti lidé přece nejsou šakali.“ Najednou začal opravdu věřit, že tu má co činit se znovuzrozeným Džingischánem. „Jsou to lidé!“

„Lidstvo upadá. Naše medicína se nachází na úrovni šakalů - a stejně tolik máme i lidskosti. Proto...“

Arťtom věděl, co na to odpovědět, ale nepřipadalo mu zrovna prozřetelné, aby na této divoké a zpustlé stanici vyhledával spor se svým jediným ochráncem.

Chán změnil téma: „A nyní, když se naši přátelé prozatím vyrovnávají s tím, co právě zažili, a obávají se rozšíření infekčních chorob, musíme kout železo, dokud je žhavé. Jinak potrvá ještě dlouhé týdny, než se rozhodnou k odchodu. Právě teď bychom s tím mohli uspět.“

Lidé u ohně rozčileně mluvili o posledním zážitku. Všichni

byli neklidní a zmatení, strašlivé nebezpečí na ně vrhlo svůj strašidelný stín, a tak se nyní pokoušeli rozhodnout, co mají dělat. Myšlenky se jim však točily v bludném kruhu jako pokusné myši v labyrintu, bezradně narážely na stěny, nesmyslně pobíhaly sem a tam a nebyly schopné najít východ.

„Naši přátelé jsou na nejlepší cestě k tomu, aby podlehli panice,“ konstatoval spokojeně Chán a podíval se pobaveně na Art'oma. „Kromě toho tuší, že právě zlynčovali nevinného člověka; takový čin není zrovna nejlepší pobídkou pro rozumné uvažování. Nyní nemáme co činit se skupinou lidí, ale se smečkou. To je skvělý mentální stav pro psychické manipulování! Okolnosti nám jdou na ruku lépe, než jsem očekával.“

Chánův triumfální výraz v obličejí u mladíka opět způsobil pocit nevolnosti. Pokusil se reagovat úsměvem - jeho protějšek mu přece pořád chce pomoci -, ale dopadlo to poněkud žalostně a nepříliš přesvědčivě.

„Nejdůležitější je teď autorita. Moc. Smečka respektuje moc, nikoli logické argumenty,“ pokračoval Chán a kývl na Art'oma. „Chvíli postůj a rozhlédni se. Za necelý den můžeš pokračovat ve své cestě.“ Udělal několik dlouhých kroků a ocitl se uprostřed skupiny. „Nesmíme tu zůstat!“ zazněl jeho dunivý hlas.

Šepot rázem utichl. Muži naslouchali Chánovi s obezřetnou zvědavostí. Měl mocné, téměř hypnotizující rétorické nadání, který právě teď použil. Hned při prvních slovech se mladíka zmocnila silná předtucha nebezpečí visícího jako Damoklův meč nad každým, kdo by i nadále setrval na stanici.

„Zamořil tady všechen vzduch! Budeme-li ho ještě dýchat, znamená to nás konec! Bakterie jsou všude, a čím déle tu zůstaneme, tím větší je riziko, že si něco uženeme. Zhyneme jako mouchy, shnijeme přímo tady, uprostřed koridoru. Nikdo

sem nepřijde, aby nám pomohl, nepodléhejte planým nadějím. Můžeme se spolehnout jen sami na sebe. Znamená to, že tuhle prokletou stanicí musíme opustit. Pokud vyjdeme hned teď a všichni pohromadě, nebude obtížné projít tunelem. Ale nesmíme už na nic čekat!“

Lidé hlasitě souhlasili. Stejně jako Art'om nedokázala většina z nich odolávat Chánově obrovské přesvědčivosti. Nechal se vést jeho slovy a vnímal všechny stavy a pocity, které jeho projev obsahoval: nebezpečí, strach, paniku, bezvýchodnost, poté slabou naději, která pozvolna sílila, čím víc mluvil o řešení, s nímž sám přišel.

„Kolik vás je?“

Hned několik lidí začalo skupinu sčítat. Kromě Chána a Art'oma stálo u ohně dalších osm osob.

„Na co ještě čekáme? Je nás deset, to dokážeme! Sbalte si věci, nejpozději za hodinu musíme vyrazit...“ Chán se otočil a zašeptal mladíkovi: „Rychle, vrať se k ohni a vezmi si taky svoje věci. Teď je důležité, abychom jim neposkytli čas k přemýšlení. Pokud zaváháme, začnou pochybovat, jestli mají skutečně s námi jít na stanicí *Čistyje prudy*. Někteří z nich vlastně směřují opačným směrem a pár jich tady žije a nevědí, kam se podít. Budu tě tedy muset doprovázet až do *Kitajgoroda*, jinak se obávám, že by v tunelu rychle opadla jejich cílevědomost, nebo by rovnou zapomněli, proč se vlastně vydali na cestu.“

Mladík rychle přehodil do svého ruksaku vybrané Bourbonovy věci. Chán složil stanovou plachtu a uhasil oheň. Art'om zatím pokradmu sledoval, co se děje na opačném konci koridoru. Zpočátku byli lidé horečnatě zaměstnáni tím, že si balili své sakypaky, ale nyní jejich pohyby zpomalily a nebyly příliš koordinované. Jeden se posadil k ohni, druhý se z jakéhosi důvodu potuloval uprostřed sálu, kde se sešli dva další

a začali rozmlouvat. Mladík vytušil, co se tam děje, a zatahal Chána za rukáv. „Oni spolu mluví,“ upozornil ho varovně.

„Bohužel kontakt se sobě rovnými je nezměnitelný charakterový rys lidských bytostí,“ odušil Chán. „I když mají zlomenou vůli a jsou vlastně hypnotizováni, touží vzájemně navazovat kontakty. Člověk je sociální tvor, s tím se nedá nic dělat. V jakémkoli jiném případě bych taková hnutí lidské mysli pokládal za daná od Boha - podle toho, s kým bych se bavil. Tentokrát se musíme zapojit, mladý příteli, a jejich myšlenky správně nasměrovat.“

S těmito slovy si Chán nasadil na záda obrovský ruksak. Oheň zhasl a ze všech stran na ně padala hustá, téměř hmatatelná tma. Arťom vyndal z kapsy svítilnu, Chánův dárek, a stiskl rukojeť. Uvnitř něco zabzučelo a žárovka se probudila k životu tím, že začala vydávat nerovnoměrné mihotavé světlo.

„Jen to pořádně stiskni,“ povzbudil ho Chán. „Bude fungovat lépe.“

Když se vrátili k ostatním, zjistili, že všichni už ztratili víru v Chánovu pravdu. Do popředí znovu vystoupil vousáč, který předtím prováděl svévolné lékařské vyšetření. „Poslyš, bratře,“ oslovil nenuceně Chána.

Arťom nemusel ani zvednout oči, aby si všiml, jak se atmosféra kolem Chána nabíla neviditelnou elektřinou. Tahle sebranka ho zřejmě přiváděla k zuřivosti. Ze všech lidí, které dosud poznal, by chtěl nejméně zažít vztek právě u něho.

„Poradili jsme se,“ pokračoval vousáč, „a zjistili, že mluvíš úplné nesmysly. Například mně se vůbec nehodí, abych se vydal směrem ke stanici *Kitaj-gorod*. I ostatní chlapi jsou proti. Je to tak, Semjonyči?“ Otočil se ke skupině a hledal projevy souhlasu. Každý přikývl, ale poměrně váhavě. „My vlastně chceme na *Prospekt Mira*, do Hanzy, dokud je všechno v tunelech ještě normální. Takže ještě chvíli počkáme a pak

půjdeme po svých. Tady se nám nic nestane. Jeho věci jsme spálili a nevyprávěj nám báchorky o vzduchu, není to přece plicní mor. A jestli jsme se už nakazili, stejně nemůžeme nic dělat. Je zakázáno rozšiřovat v metru infekci. Ale třeba žádná infekce neexistuje, takže se můžeš se svými návrhy jít vycpat!“

Tak silný odpor vyvedl Art'oma na chvíli z rovnováhy. Jakmile se však podíval na svého průvodce, pochopil, že vousáč zanedlouho trpce olituje. V Chánových očích opět žhnul oranžový pekelný oheň. Vycházela z něho tak animální síla a vztek, že se mladík najednou roztrásl, vlasy má stály na hlavě, cenil zuby a měl chuť zařvat.

„Proč jsi tedy byl na něj tak hrubý, když nebyl nakažený?“ zeptal se podbízivě Chán úmyslně jemným a příjemným hlasem.

„To bylo preventivní opatření.“

„Ne, příteli, to nemá nic společného s medicínou, spíš s gaunerstvím. Jakým právem ses k němu tak choval?“

„Neříkej mi laskavě *příteli*, jasně? Jakým právem! Právem silnějšího! Už jsi o něm slyšel? A teď koukej padat, nebo tebe i toho tvého smrkáče nakopeme preventivně do zadku. Jasný?“ Pohybem, který Art'om už znal, si vousáč rozepnul vestu a položil ruku na pouzdro.

Tentokrát se Chánovi nepodařilo zadržet Art'oma včas. Ještě než mluvčí skupiny otevřel pouzdro, hleděl do hlavně samopalů. Mladík ztěžka dýchal, slyšel, jak mu tlouče srdce, ve spánku mu bušila krev, v hlavě mu bzučely nesmyslné myšlenky. Jednu věc ovšem chápal jasně: Jestli vousáč řekne ještě slovo nebo položí ruku na pažbu pistole, okamžitě stiskne spoušť. Neměl ani v nej menším chuť nechat se předhodit psům jako předtím ten hubeňour. Nepřipustí, aby ho smečka roztrhala.

Vousáč se uprostřed pohybu zarazil a vztekle zamžoural

tmavýma očima. A pak se stalo něco nepochopitelného. Chán, který tu zatím stál naprosto nezúčastněně, udělal dlouhý krok vpřed, takže stál přímo tváří v tvář svému odpůrci, podíval se mu do očí a tiše ho vyzval: „Nech to být. Budeš mě poslouchat, nebo zemřeš.“

Výhrůžný pohled zarostlého muže se zkalil a paže bezmocně svěsil k tělu. Proběhlo to tak nepřirozeně, že Art'om ani na okamžik nezapochyboval, že pokud na muže něco zapůsobila, nebyla to jeho zbraň, nýbrž Chánova slova.

„Nikdy nemluv o právu silnějšího. Na to jsi příliš slabý,“ objasnil Chán a vrátil se k mladíkovi, který se podívil, že se Chán ani nepokusil oponenta odzbrojit.

Vousáč stál jako sloup a zmateně se rozhlížel na všechny strany. Hovor utichl a lidé čekali, co Chán ještě řekne. Kontrola nad situací byla obnovena.

„Předpokládám, že diskuze skončila a jsme jednotní. Za patnáct minut vyrazíme,“ prohlásil Chán. Potom se otočil k Art'omovi. „Myslíš, že to jsou lidi? Ne, příteli, jsou to zvířata. Smečka šakalů. Chtěli nás roztrhat - a taky by to udělali. Jedno však nedocenili: oni jsou možná šakali, ale já jsem vlk. Jsou stanice, kde mě znají jen pod tímto jménem.“

Art'om mlčel. To, co právě viděl, ho fascinovalo. Konečně věděl, koho mu Chán celou dobu připomíná.

„A nemohu se zbavit pocitu, že jsi vlče,“ dodal muž za chvíli, aniž se otočil. Mladík měl dojem, že v jeho hlase zaslechl vřelý podtón.

CHANÁT TEMNOTY

Tunel byl skutečně zcela prázdný a čistý. Země byla suchá, do obličeje jim vanul příjemný vzduch, široko daleko žádná krysa. Nikde nenarazili na podezřelé odbočky nebo černá ústí štol, zahlédli jen pár zamčených dveří od služebních místností. Tady by se asi nežilo hůř než na kterékoli jiné stanici... Absolutní klid a dokonalá čistota nikomu nepřipadaly podezřelé. Všechny obavy, které předtím zazněly, byly rázem zapomenuty. Historiky o cestujících, kteří se beze stopy ztratili, jim tady připadaly jako smyšlenky. Art'om se sám sebe ptal, jestli se ta divoká scéna s nešťastníkem údajně nakaženým morem skutečně odehrála, nebo to byl pouhý sen, který se mu zdál na stanové plachtě u ohně potulného filozofa.

Oba, Chán i Art'om, šli jako poslední, protože se obávali, že by lidé jeden po druhém začali zaostávat a do stanice *Kitajgorod* by nakonec nedošel nikdo. Chán kráčel vedle mladíka pružným krokem, jako by se nic nestalo. Hluboké vrásky, jež brázdily jeho obličej během konfliktu na *Sucharevské*, se vyhladily. Bouře se utišila a před Art'omem nestál zdivočelý a všemi mastmi mazaný vlk, nýbrž opět moudrý a zdrženlivý Chán. Neomylně však vycítil, že zpětná proměna by byla záležitostí několika vteřin.

Tušil, že se mu brzy už nenaskytne příležitost, aby nahlédl za závoj některých tajemství metra, a tak si neodpustil otázku: „Víte, co se v tomhle tunelu děje?“

„To neví nikdo, ani já ne,“ odpověděl Chán. „Ó ano, existují věci, o kterých dokonce ani já nemám tušení. Mohu ti prozradit

jen jedno: je to propast. Když rozmlouvám sám se sebou, nazývám to místo Černá díra. Ty jsi asi ještě neviděl hvězdy, vid'?' Takže umírající hvězda se může v takovou díru proměnit, když pohasne a začne se pod vlivem vlastní nepředstavitelně vysoké gravitace smršťovat. Hmotu z povrchu to přitahuje do středu, čímž je hvězda stále menší, ale také hustší a těžší. S vyšší hustotou narůstá gravitace. Ten proces je nezvratný a připomíná sněhovou lavinu - s narůstající přitažlivostí monstrem pohlcuje stále větší množství hmoty. Od určitého okamžiku se vyznačuje tak enormní silou, že do sebe začíná vtahovat sousedy, tedy veškerou hmotu nacházející se v dosahu a nakonec i světelné vlny. Zběsilá síla takové hvězdy jí dokonce umožňuje pohlcovat paprsky jiných sluncí. Prostor kolem ní je mrtvý a černý a nic, čeho se jednou zmocní, jí nelze vyrvat. Je to hvězda temnoty, černé slunce šířící kolem sebe jen chlad a tmu.“ Chán se odmlčel a naslouchal rozhovorům těch, kteří kráčeli před ním.

Pět minut šli mlčky a pak to Art'om zase nevydržel: „Ale co to všechno má společného s tunelem?“

„Jak víš, jsem jasnovidec. Občas nahlížím do budoucnosti nebo minulosti a mohu se duchovně přenášet na jiná místa. Leccos je mi však utajeno, například ještě nevidím, jak skončí tvoje cesta - a vůbec tvoje budoucnost je mi záhadou. Je to stejný pocit, jako když hledíš do kalné vody a nemůžeš nic rozpoznat. Pokusím-li se však pohledem obsáhnout, co se v tomto prostoru děje, a pochopit jeho podstatu, hledím do nevýslovné tmy a paprsek mých myšlenek se z absolutní temnoty zdejšího tunelu nevrací. Proto ho nazývám Černá díra, když mluvím sám se sebou. Víc ti o tom neumím říct.“ Chán opět zmlkl, ale za chvíli nečekaně dodal: „A proto jsem tady.“

„To znamená, že nevíte, proč je tunel někdy naprosto bezpečný, ale pak zničehonic pohltní lidi, kteří jím procházejí?“

A proč to vždy postihuje osamělé poutníky?“

„Nevím o tom víc než ty, ačkoli se už třetí rok pokouším přijít těm záhadám na kloub. Marně.“

Ozvěna roznášela zvuk jejich kroků velmi daleko. Vzduch tu byl podivně průsvitný, dýchalo se neuvěřitelně lehce a tma nepůsobila tak strašidelným dojmem. Ani Chánova slova nevyvolala v Artomovi nedůvěru nebo znepokojení, takže dospěl k přesvědčení, že důvodem ponuré nálady jeho průvodce asi nejsou záhady a nebezpečí tohoto tunelu, nýbrž bezvýslednost jeho dosavadního hledání. Chánovy obavy mu připadaly přehnané, ba přímo směšné. Nynější trasa je nesporně bezpečná, vede přímo a tunel je prázdný. V hlavě mu zazněla veselá melodie. Aniž by se o to snažil, projevila se nejspíš i na jeho zevnějšku, protože Chán se na něho zničehonic jízlivě podíval a zeptal se: „Tak co, máš náladičku? Jde nám to báječně, vid? Je tu klid a čisto, co říkáš?“

„Hm,“ přikývl nadšeně Artom. Cítil se lehký a svobodný, protože Chán vystihl jeho náladu a sám se jí nechal unášet. Protože se usmíval a nezabýval se už celý mrzutý pochmurnými myšlenkami. Protože rovněž uvěřil v tunel.

Chán ho jemně uchopil za zápěstí. „Zavři oči, vezmu tě za ruku, abys neklopýtal. Vidiš něco?“

Poslušně stiskl víčka a zklamaně odpověděl: „Ne, nic. Jen mihotavé světlo baterek.“ Vzápětí však tiše vykřikl.

„Tak, teď se tě to zmocnilo,“ poznamenal Chán spokojeně. „Krása, vid?“

„Náhdera... Je to jako tehdy. Žádný strop a všechno nevýslovně modré... Panebože, to je úchvatné. A ten čerstvý vzduch!“

„To je obloha, příteli. Zajímavé, co? Vidí ji mnozí z těch, kteří tu zavrou oči a uvolní se. Je to bezesporu zvláštní. Prožívají to i ti, co nebyli na povrchu, a to než...“

„A co vy, taky to vidíte?“ zeptal se blaženě Art'om a neodvážil se otevřít oči.

„Ne. Vnímá to skoro každý, jen já ne. Vidím kolem tunelu jen hustou, skoro oslepující temnotu, jestli rozumíš, co mám na mysli. Nahoře, dole, po stranách, všude černo, jen nepatrný světelný paprsek prochází tunelem - světlo, kterého se přidržujeme, když procházíme labyrintem. Možná jsem slepý, ale třeba trpí slepotou všichni ostatní. No dobře, otevři oči, nechci si až do *Kitaj-goroda* hrát na tvého slepeckého psa.“ Zároveň pustil mladíkovo zápěstí.

Ten se pokusil jít dál se zavřenýma očima, ale klopýtl o pražec a skoro upadl i se zavazadlem. Neochotně ukončil dobrovolnou slepotu a šel notnou chvíli mlčky s přihloupěle zasněným úsměvem. Nakonec se zeptal: „Co to bylo?“

„Fantazie,“ vysvětlil mu Chán. „Sny. Nálady. Všechno dohromady, ale často se to mění. Nejsou to tvé nálady a sny. Je nás hodně, takže se prozatím nic nestane, ale tohle rozpoložení může co nevidět zmizet. Ještě to zažiješ. Podívej, tamhle je už *Turgeněvskaja*. Rychle nám to uteklo. Nesmíme tam však v žádném případě zastavit, ani na krátký oddech. Lidé budou určitě vyžadovat krátkou přestávku, ale oni tunel necítí. Většina z nich nevnímá ani to, co ty. Musíme pokračovat, i když nám to teď bude připadat stále těžší.“

Vstoupili do stanice. Světlý mramor, kterým byly obložené stěny, se nelišil od výzdoby na *Prospektu Mira* nebo *Sucharevské*, ale tam byly stěny a stropy tak začouzené a zašpiněné, že kámen skoro nebylo vidět. Tady se naopak skvěl v celé své kráse a oči se od něho jen těžko odtrhovaly. Lidé opustili toto místo tak dávno, že už nic nepřipomínalo jejich někdejší přítomnost. Také jinak se stanice zachovala v obdivuhodně dobrém stavu - zřejmě nikdy nezažila zátopy nebo požáry. Kdyby tu nepanovala absolutní tma a na zemi,

lavicích a stěnách nebyla silná vrstva prachu, těžko by se ubránili dojmu, že se každou chvíli objeví za rohem řada pasažérů nebo o sobě dá melodickým varovným signálem vědět vlak vyjíždějící z tunelu. Za dlouhé roky se tu skoro nic nezměnilo; Arťomovi o tom s úctou vyprávěl i nevlastní otec.

Na *Turgeněvské* neexistovaly sloupy - nízké oblouky se ve velkých vzdálenostech zařezávaly do mohutné mramorové stěny. Lampy karavany nebyly dostatečně silné, aby překonalo tmu v koridoru až k protější stěně; proto vznikal pocit, jako by za těmi oblouky nebylo vůbec nic, jen černá prázdnota. Jako by se ocitli na okraji vesmíru, u propasti, kde končí útvar zvaný svět.

Chánovy obavy se nenaplnily. Nikdo si nepřál se tady zastavit, a tak se zanedlouho ocitli na opačném konci stanice. Muži vypadali ustaraně a stále častěji připomínali, že se chtěli co nejrychleji dostat na obydlené místo.

„Cítíš to? Nálada se mění,“ poznamenal tiše Chán. Zvedl prst, jako by chtěl zjistit směr větru. „Musíme odsud co nejrychleji zmizet. Oni to cítí na vlastní kůži stejně jasně jako já intuicí. Něco mi však brání v odchodu. Počkej chvíliku...“ Opatrně vyndal z náprsní kapsy plánek, který nazýval *Mentor*, vyzval ostatní, aby se nehýbali z místa, z jakéhosi důvodu zhasl lampu, udělal pár kroků a ztratil se ve tmě.

Jakmile zmizel z dohledu, vystoupil z přední skupiny muž a pomalu, jako by proti své vůli, se přiblížil k Arťomovi. Oslovil mladíka a v hlase mu zněl tak ostýchavě, že v něm hned nepoznal podsaditého vousáče, který jim vyhrožoval na *Sucharevské*. „Poslyš, chlapče, to není dobře, že jsme se tady zastavili. Řekni mu, že máme strach. Jasně, je nás dost, ale kdoví. Celý tunel je prokletý a tahle stanice jakbysmet. Pověz mu, že musíme jít dál. Slyšíš? Vyřid' mu to... prosím.“ Muž se otočil a spěšně se vrátil ke svým.

Jeho poslední slovo „prosím“ Art'oma nepříjemně překvapilo, ba dokonce jím otřásl. Popošel trochu dopředu, aby se přiblížil ke skupině a slyšel, o čem se tam mluví. Znenadání si všiml, že ho dobrá nálada opustila. V hlavě, kde mu malý orchestr vyhrával břesknou pochodovou hudbu, bylo najednou tísnivé prázdno a ticho. Bylo slyšet jen ozvěnu větru, který tiše skučel v tunelu. Mladíkovo nitro strnulo v deprimujícím očekávání, předtuše neodvratných změn. Během zlomku vteřiny jako by ho zalehl neviditelný stín, byla mu zima a uvědomil si, že mu začíná být nevolno. Klid a jistota, které stále cítil od vstupu do tunelu, rázem zmizely. Vybavila se mu Chánova slova, že to nejsou jeho vlastní nálady - ani radost - a že změny jeho stavu nezáleží na něm. Nervózně přejížděl světelným kuzelem sem a tam, protože měl nepříjemný pocit, že nedaleko je kdosi neznámý. Zaprášený bílý mramor se kalně zaleskl, ale hustý černý závěs mezi oblouky zůstal i přes Art'omovo usilovné svícení neproniknutelný, což ještě posilovalo iluzi, že za ním končí svět. Nakonec to nevydržel a zamířil k ostatním, přičemž se div nerozběhl.

„Pojď k nám, jen pojď, chlapče,“ ozval se někdo z čekajících, jehož obličej nerozpoznal. Zřejmě se snažili Šetřit baterie. „Ničeho se neboj. Jsi člověk jako my a v takové situaci musíme my lidi táhnout za jeden provaz. Taky to tak cítíš?“

Art'om bez váhání uznal, že něco visí ve vzduchu. Strach mu rozvázal jazyk, a tak začal s ostatními horlivě diskutovat o svých pocitech. Myšlenky mu však pořád kroužily kolem otázky, kam odešel

Chán a proč po něm není už víc než deset minut ani vidu, ani slechu. Jakmile však o tom začal důkladně přemýšlet, objevil se jeho průvodce vedle něho a ostatní muži hned ožili.

„Nechtějí už tady zůstat,“ ozval se prosebným hlasem mladík. „Mají strach. Musíme jít dál. Já to taky cítím.“

„To, co cítí, ještě není strach,“ ujistil ho Chán a rozhlédl se. Když pokračoval, měl Art'om dojem, jako by jinak pevný a trochu i chraptivý hlas trochu znejistěl, „Ani ty dosud nevíš, co je strach, ale nemá cenu se kvůli tomu hádat. Strach je to, co cítím *já*, a proto takovými slovy lehkomyšlně kolem sebe nepohazuji. Pronikl jsem i do temnoty na opačné straně stanice. *Mentor* mi zakázal učinit další krok, jinak bych byl neodvolatelně ztracen. Nemůžeme pokračovat, protože se tam něco skrývá. Můj pohled se však nedostane hlouběji, a tak nevím, co přesně nás tam očekává. Podívej!“ Rychlým pohybem přidržel mladíkovi plánek před očima. „Vidíš? Sem se dívej! Prohlédni si tunel odsud do *Kitaj-goroda*. Pořád sis ničeho nevšiml?“

Art'om hleděl na nepatrný úsek mapky tak usilovně, až ho rozbolely oči. Nerozeznal nic neobvyklého, ale neodvážil se to přiznat.

„Slepé kuře!“ zasyčel Chán. „Skutečně nic nevidíš? Je to úplně černé! To je smrt!“ Netrpělivě mu vytrhl plánek z ruky.

Mladík si ho změřil podezíravým pohledem. Chán mu zase připadal jako šílenec. Vzpomněl si na Ženin příběh o muži, který šel do tunelu sám - sice přežil, ale strachy zešílel. Co když se Chánovi přihodilo totéž?

„Ale vrátit se už také nemůžeme,“ zašeptal Chán. „Během první etapy jsme vystihli okamžik, kdy panovala dobrá nálada. Teď temnota houstne a blíží se bouře. To jediné, co můžeme udělat, je pokračovat - ale ne tímhle, nýbrž vedlejším tunelem. Snad je ještě průchodný.“ Otočil se k ostatním. „Hej! Máte pravdu. Musíme jít dál, ale ne touhle cestou. Vpředu na nás čeká smrt.“

„Jak tedy?“ zazněla váhavá otázka.

„Půjdeme souběžným tunelem na druhé straně stanice, a to co nejrychleji.“

„To ne,“ odmítl kdosi. „Každý ví, že jít protilehlým tunelem, když je hlavní volný, je špatné znamení přinášející smrt! Levým rozhodně nepůjdeme!“

Bylo slyšet souhlasné mumlání a nerozhodné přešlapování na místě.

„O čem to mluví?“ zeptal se udiveně Art'om.

Chán sraštil čelo. „Zřejmě pověra. K čertu! Na přemlouvání nemáme čas a moje síly slábnou... Poslouchejte! Odcházím paralelním tunelem. Kdo mi věří, může se mnou. S ostatními se navždy loučím. Jdeme!“ Hodil ruksak na nástupiště, přitáhl se pažemi a vydrápal se přes okraj.

Art'om se nerozhodně zastavil. Na jedné straně to, co Chán věděl o těchto tunelech a celém metru, zdaleka přesahovalo hranice lidského rozumu a nejspíš se na něho dalo spolehnout. Neplatí však zároveň neporušitelný zákon, že se vždy má jít s většinou, protože jen ta je příslibem úspěchu?

Chán se podíval na mladíka. „Co se děje? Opustily tě síly? Pomohu ti!“ Jednou nohou poklekl a podal mu ruku.

Art'om se vyhnul tomu, aby se mu podíval do očí, protože se obával, že v nich zase uvidí to šílené jiskření, které ho pokaždé nevýslovně vylekalo. Ví Chán vůbec, co dělá, když vyzývá nejen lidi ve skupině, ale i podstatu tunelu? Opravdu má všechny potřebné informace? Cítí to? Ten úsek na plánku linek metra - v *Mentorovi* - nebyl černý. Mohl by přísahat, že byl světle oranžový jako celá trasa. Zůstávalo však otevřenou otázkou, kdo z nich dvou je slepý?

„Tak pojď už! Na co ještě čekáš? Nechápeš, že jakékoli zaváhání nás může stát život? Tvou ruku! Podej mi ji konečně!“ Chán křičel, ale Art'om už od něho pomalými kroky odcházel. Stále měl zrak sklopený k zemi, ale klopýtal dál ke skupině lidí.

„Dobře děláš, chlapče,“ zaslechl z hloučku, „že jdeš s námi.“

Radši si s tím šilencem nic nezačínej.“

„Hlupáku!“ volal za ním Chán. „Zahyneš s nimi. Pokud pro tebe nic neznamená vlastní život, pamatuj aspoň na své poslání!“

Konečně se mladík odvážil vzhlednout. Podíval se do Chánových vytřeštěných očí. Neviděl v nich ani jiskřičku šílenství, jen zoufalství a únavu. Zarazil se - a vtom ucítil na rameni ruku, která ho jemně usměřňovala. „Půjdeme! Ať tady zhyne sám, nemusí stáhnout do hrobu ještě tebe.“ Jen s vypětím všech sil pochopil význam těch slov, myšlení najednou ztěžklo a po chvíli váhání se nechal věst.

Skupina vykročila a blížila se k černému jícnu jižního tunelu. Všichni šli zvláště pomalu, jako by museli překonávat nějaký odpor nebo se potápěli.

Chán najednou s překvapující lehkostí seskočil na koleje, dvěma skoky překonal vzdálenost dělicí ho od skupiny, úderem pěstí srazil muže, který držel Art'oma, k zemi, uchopil mladíka za trup a vši silou ho vlekl zpátky.

Ten vše prožíval jako ve zpomaleném filmu. Chánův skok - vypadalo to, že trval několik vteřin - sledoval s němým obdivem a se stejným tupým ohromením přihlížel, jak se vousáč v kabátě z plachtoviny vedle něho zhroutil na zem.

Avšak když ho Chán k sobě strhl, čas zase zrychlil a reakce ostatních, kteří se po úderu otočili, mu připadala téměř blesková. Vykročili k vetřelci a strhli zbraně z ramen. Chán skoro tanečnými kroky ustoupil stranou, jednou paží k sobě tiskl stále nehybného Art'oma, ale držel ho za sebou a chránil vlastním tělem. Druhou ruku měl nataženou a svíral v ní mladíkův nový, matně lesklý samopal.

„Jděte pryč,“ zvolal chraptivě. „Nevidím žádný smysl v tom, abych vás tu pozabíjel. Za necelou hodinu budete stejně mrtví. Dejte nám pokoj a zmizte!“ Krok za krokem mířil do středu

stanice tak dlouho, dokud se muži váhavě nezastavili a jejich obrysy se začaly ve tmě rozplývat.

Bylo slyšet pár spěšných pohybů - zřejmě zvedli vousáče ze země - a pak se skupina odebrala ke vchodu do jižního tunelu. Lidé zřejmě nechtěli nic riskovat.

Teprve teď Chán sklonil zbraň a ostrým hlasem Art'omovi přikázal, aby vylezl na nástupiště. „Ještě jednou a přejde mě chuť tě zachraňovat, příteli,“ zasyčel s neskrývanou zlobou.

Mladík poslušně vyšplhal nahoru. Chán ho okamžitě následoval, nasadil si ruksak, prošel černým obloukem a táhl Art'oma za sebou.

Koridor *Turgeněvské* nebyl dlouhý. Po levici končil mramorovou stěnou, na druhém konci - pokud se to dalo ve světle baterek rozpoznat - ho uzavírala zábrana z vlnitého plechu. Všechny stěny pokrýval mírné zažloutlý mramor, jen tři velké oblouky, mezi kterými se nacházel přestup na stanici *Čistye prudy* čili *Kirovskou*, jak ji nazývají komunisté, byly zazděné hrubými šedými betonovými kvádry. Bylo tady liduprázdno a neležel tu žádný předmět. Nikde sebemenší stopy po lidech, krysách ani švábech. Art'om se rozhlížel a vzpomněl si na Bourbonova slova: samotných krys se nemusíš bát, ale pokud někde nejsou ani ty, je to hodně nahnuté.

Chán ho uchopil za rameno a spěšně vedl koridorem. Mladík dokonce i přes kabát cítil, že se jeho průvodci chvěje ruka, jako by trpěl zimnicí. Když odložili zavazadla na okraji nástupiště a chystali se seskočit na koleje, zasáhl je znenadání do zad paprsek světla. Art'om se znovu nestačil divit, jak bleskurychle reaguje jeho zkušený doprovod na nebezpečí. Během zlomku vteřiny ležel Chán na břicho a mířil zbraní na zdroj světla. To nebylo nijak zvlášť silné, ale svítilo jim přímo do očí, a proto nemohli rozpoznat, kdo je sleduje. Mladík neohrabaně dopadl na zem s nepatrným zpožděním. Připlazil se k ruksaku a snažil

se uvolnit svou starou zbraň. Ačkoli byla velká a nešikovná, zanechávala po sobě bezvadné otvory ráže 7.62; málokdo s takovými průhledy v těle se mohl považovat za plně funkčního.

„Co je?“ zaduněl Chánův hlas.

Art'oma napadlo, že kdyby je chtěl někdo sprovodit ze světa, mohl to udělat už dávno. Docela živě si představoval, jak by to asi vypadalo. Kroutí se na zemi jako žížala, ve svitu lampy a v zaměřovacím kříži útočnicka. Svíjí se bezmocně jako hlemýžď pod botou. Jistě, kdyby je chtěl někdo zabít, dávno by leželi v tratolišti krve.

„Nestřílejte!“ zazněl hlas.

„Zhasněte!“ vyzval Chán, který využil krátké odmlky k tomu, aby se schoval za obloukem a vyndal vlastní svítidlo.

Art'omovi se konečně podařilo uvolnit drát. Pevně sevřel samopal za hlaveň, odkutálel se stranou do palebné pozice a také se ukryl za obloukem. Teď se mohl z boku připlížit k neznámému a skolit ho salvou, pokud by na ně sám začal pálit.

Nezvaný host však poslechl a Chán mu klidnějším hlasem přikázal: „Dobrá, teď zbraň na zem, rychle!“

Na žulových dlaždicích něco zarachotilo. Art'om vyšel s namířenou zbraní do koridoru. Zrak ho opravdu neklamal: patnáct kroků od něho stál ve svitu Chánovy baterky se zdviženýma rukama onen vousáč, s nímž se střetli na *Sucharevské*.

„Nestřílejte,“ požádal znovu rozechvělým hlasem. „Nechci vám ublížit. Dovolte mi jít s vámi. Říkali jste přece, že se k vám může připojit, kdo chce. Já... já ti věřím. Taky cítím, že v tom pravém tunelu něco je. Oni už odešli; všichni jsou pryč. Zůstal jsem jen já. Chci to zkusit s vámi.“

„Máš dobrý instinkt,“ uznal Chán a pozorně si muže prohlížel, „Ale pořád ti nedůvěřuji - a také nevím proč. Každopádně tvou nabídku posoudíme - s podmínkou, že mi

okamžitě vydáš celý svůj arsenál. V tunelu půjdeš před námi. A žádné hloupé žerty, jinak si nás nepřej.

Vousáč nohou přisunul k Chánovi pistoli a opatrně vedle sebe položil několik zásobníků.

Art'om se zvedl a přistoupil k němu; zbraň měl stále připravenou k výstřelu. „Zkontroluju ho!“ zvolal.

„Ruce nech pořád hezky nad hlavou,“ zvýšil hlas Chán. „Dělej, skoč na koleje a zůstaň stát zády k nám!“

Asi za dvě minuty poté, co vstoupili do tunelu a rychle kráčeli v trojúhelníkové formaci - vousáč, který se jmenoval Tus, pět kroků vpřed, za ním Chán a Art'om - náhle zprava, skrz vrstvu země silnou určitě několik metrů - uslyšeli tlumené vytí. Utichlo stejně nečekaně, jako začalo.

Tus se k nim ustrašeně otočil, a dokonce přitom zapomněl odklonit kužel světla. Svítilna se mu v ruce třásla a jeho zdola ozářený obličej strnul v takové grimase, že to mladíka vylekalo víc než křik, který právě zaslechl.

Chán odpověděl na otázku beze slova kývnutím hlavou. „Ostatní se mýlili, to je jasné. Ovšem nedá se ještě říct, jestli *my* jsme na tom lépe.“

Pospíchali dál. Art'om se čas od času podíval na svého ochránce a všiml si narůstajících příznaků únavy: roztřesené ruce, nerovnoměrné kroky, kapky potu na obličejí. Přitom ještě vůbec nebyli tak dlouho na cestě. Tato trasa byla pro Chána asi mnohem namáhavější než pro něho. Zatímco sledoval, jak mizí síly jeho průvodce, bezděčně si vzpomněl na to, jak ho Chán zachránil. Kdyby mladík odešel s karavanou do pravého tunelu, nutně by ho dostihla záhadná smrt a beze stopy by zmizel.

Přitom jich bylo poměrně dost - šest nebo tak nějak. Pokud selhalo železné pravidlo, buď to Chán tušil, nebo mu to našeptal magický *Mentor*. Přitom to nebylo nic jiného než kus barevného papíru. Skutečně mu pomohl? Úsek mezi

Turgeněvskou a *Kitaj-gorodem* byl určitě oranžový? Nebo snad přece jen černý?

„Co je to?“ zeptal se znenadání Tus, zastavil se a znepokojeně pohlédl na Chána. „Cítíš to? Za námi.“

Arťom už chtěl něco sarkasticky poznamenat o vousáčových slabých nervech, protože on sám vůbec nic nevnímal. Dokonce i tíživý pocit stísněnosti a nebezpečí, který je zaplavil na *Turgeněvské*, uvolnil své železné sevření. K jeho údivu však nehybně strnul i Chán, pohybem ruky si vyžádal ticho a otočil se směrem, odkud přišli.

„To je ale vnímavost!“ pronesl po půl minutě s neskrývaným uznáním. „Jsme nadšeni. Královna je nadšena,“ dodal z jakéhosi důvodu. „Až se odsud dostaneme, musíme si podrobněji popovídat.“ Pak se zeptal Arťoma: „Ty nic neslyšíš?“

„Ne, všude je klid.“ Těžko říct, s jakým pocitem se právě vyrovnával - se žárlivostí, nebo ublížeností? Je to mrzuté, že se jeho ochránce tak pochvalně vyjádřil o neotesaném zarostlém dobrodruhovi, který ho před několika hodinami div neodddělal...

„Zvláštní. Myslel jsem, že v tobě sílí nadání naslouchat tunelu. No, ještě se asi nerozvinulo v plné síle.“ Chán zavrtěl hlavou a otočil se k Tusovi: „Máš pravdu. Směřuje to sem. Musíme jít dál, ale mnohem rychleji.“ Zaposlouchal se a neklidně přitom nasával vzduch jako rodilý vlk. „Valí se to na nás jako vlna. Musíme pryč! Pokud nás to dostihne, hra skončila. S těmito slovy rázně vykročil.

Arťom se s ním snažil udržet krok a musel téměř běžet, aby nezaostal. Vousáč, který rázoval vedle něho, dělal kvůli krátkým nohám rychlé kroky a těžce dýchal.

Takhle šli asi deset minut a mladík po celou dobu nechápal, proč tak pospíchají, lapají po dechu a klopýtají. Tunel za nimi byl prázdný a klidný, nic nenasvědčovalo tomu, že by je někdo

pronásledoval. Najednou to však vycítil. Opravdu jim bylo cosi v patách a každým krokem je to dohánělo. Nebyla to vlna, spíš jakési víření, černý vír šířící prázdnotu. Jestli to nedokážou a jejich nepočetnou skupinku to dostihne, čeká je stejný osud jako onu šestici a jako mnoho odvážlivců a hlupáků, kteří vstupovali do tunelů, když tam zuřily d'ábelské orkány strhávající s sebou vše živé. Hlavou se mu prohnal ohnivý proud předtuch a znepokojeně vzhlédl k Chánovi. Ten jeho pohled zachytil a pochopil. „Tak jo, už to došlo i tobě?“ vyhrkl. „To je zlé. Znamená to, že je to docela blízko.“

„Rychleji!“ vykřikl chraptivě mladík. „Dokud ještě není pozdě!“

Chán zrychlil a nakonec široce rozmáchlými kroky běžel. Po únavě, kterou na něm mladík ještě před chvílí viděl, nezůstalo ani stopy a jeho obličej opět vyzářoval něco živočišného. Art'om se také rozběhl, aby s ním udržel krok. Na okamžik to vypadalo, že by se tak mohli zbavit neúprosného pronásledovatele, avšak Tus nečekaně klopýtl o pražec a natáhl se jak dlouhý tak široký na koleje, přičemž si krvavě rozedřel obličej a ruce.

Popoběhli ještě o pár kroků a pak se zastavili. V téže chvíli, kdy Art'omovi došlo, že vousáč upadl, se přistihl při myšlence, že by se tu neměl zdržovat, natož se vracet, nýbrž ho poslat ke všem čertům, toho krátkonohého žvanila i s jeho jedinečnou intuicí, a běžet dál, dokud je to nedohnalo.

Takový nápad se mu sice přičil, ale zlost na Tuse, který pořád ležel na kolejích a tlumeně sténal, byla silnější a zcela umlčela hlas svědomí. Cítil dokonce určité zklamání, když se Chán vrhl nazpět a silnými pažemi pomohl vousáči na nohy - Art'om tajně doufal, že jeho průvodce se svým pohrdáním k veškerému cizímu životu a umírání toho muže prostě nechá ležet v tunelu.

Chán však mladíkovi suchým hlasem přikázal, aby kulhajícího Tuse podepřel na jedné straně, uchopil zraněného za druhou paži a oba táhl pryč. Teď byl běh ještě obtížnější. Muž sténal a při každém kroku skřípal bolestí zuby, ale Arťom k němu kromě narůstající zloby nic necítil. Jeho dlouhý a těžký samopal mu bolestivě narážel do nohou, protože neměl volnou ruku, aby ho podržel. Navíc ho tísnil pocit, jako by někam měl přijít pozdě. To všechno v něm nevyvolávalo strach z černého vakua za zády, jak by se dalo čekat, ale vztek a vzdor...

Smrt byla nyní na dosah ruky. Stačilo, aby mladík zastavil a půl minuty vyčkal; zhoubný vír by ho dostihl, mrštil o stěnu a rozerval na bezpočet kusů. Během zlomku vteřiny by zmizel z tohoto univerza. Podobné myšlenky ho však nechromovaly, naopak, poskytovaly mu novou sílu podporovanou vztekem a zlostí - a ta síla se každým krokem zvětšovala.

A pak to zničehonic skončilo. Bylo to pryč. Pocit nebezpečí zmizel tak rychle, že v Arťomově vědomí zanechal podivně prázdné neobsazené místo, jako by mu právě vytáhli bolavý zub. Zastavil se, jako by potřeboval špičkou jazyka osahat vzniklý otvor. Za nimi nic nebylo, prostě jen čistý, suchý, volný a naprosto bezpečný tunel. Veškerý úprk, obavy, paranoidní fantazie a přehnaná víra v nějaké zvláštní pocity nebo intuici mu teď připadaly tak směšné, hloupé a absurdní, že se jim bezděčně hlasitě zasmál. Tus stál vedle něho a zpočátku ho sledoval udiveným pohledem, ale potom se nesměle ušklíbl a za chvíli se i on smál od ucha k uchu.

Chán oba nespokojeně pozoroval a zvýšil hlas: „Tak co, je vám dobře? Je to tady krása, vidíte? Takový klid a čistota!“ Vykročil, aniž by na ně čekal.

Mladík teprve nyní pochopil, že na konci tunelu je zřetelně vidět světlo, takže stačí ještě pár desítek kroků a jsou na další stanici.

Chán na ně čekal u vstupu na ocelové schůdky. Zatímco Arťom a Tus urazili posledních padesát metrů za neustálého smíchu a v dokonalé pohodě, kouřil cigaretu smotanou z nějaké byliny.

Arťom nyní cítil ke kulhajícímu a smíchy se prohýbajícímu Tusovi něco jako sympatii a soucit. Styděl se za své dřívější myšlenky, když vousáč upadl. Byl opět ve skvělé náladě a Chánův vyčerpaný a zbědovaný stav i jeho podivně pohrdavé pohledy mu dokonce připadaly trochu nepříjemné.

„Díky!“ zvolal Tus, když šplhal po schůdcích za Chánem. „Kdybys... Kdyby vás nebylo, zahynul bych, ale vy jste mě tam nenechali.“

Děkuju! Nezapomenu vám to.“

„Nemáš zač,“ opáčil lhostejně Chán.

„Ale proč jste mě vzali s sebou?“ zeptal se vousáč.

Chán odhodil nedopalek na zem a pokrčil rameny. „Zajímáš mě jako spolubesedník, nic víc.“

Jakmile Arťom stanul na nástupišti, pochopil, proč jeho průvodce nezůstal na kolejích. Těsně před vjezdem do stanice *Kitaj-gorod* bylo kolejiště do výšky dospělého muže zablokováno pytli s pískem. Za nimi dřepěli na dřevěných stoličkách tři muži, kteří v něm na první pohled vzbuzovali určitý respekt. Nakrátko zastřižené vlasy, široká ramena v ošoupaných kožených kabátech a obnošené kalhoty od jakési uniformy. Hráli karty, které s hlasitým mlaskáním dopadaly na čtvrtou stoličku uprostřed. Přitom kleli tak, že Arťom nezaslechl v jejich rozhovoru jedině slušné slovo.

Do stanice se vcházelo jen úzkým průchodem uzavřeným mříží. Tam se však tyčilo neméně impozantní tělo čtvrtého strážného. Mladík si ho zběžně prohlédl: téměř holá lebka, vodově šedé oči, mírně zahnutý nos, rozedrané uši. Těžkého tokareva měl jednoduše zastrčeného za opaskem. Ve vzduchu

se vznášel tak silný opar vodky, že zpomaloval myšlenky.

„Vo co déé?“ zaskřípal protáhle muž a změřil si Chána i za ním stojícího Arťoma od hlavy až k patě. „Turisti, nebo obchodníci?“

„Nejsme obchodníci,“ vysvětlil Chán, „jenom procházíme. Bez zboží.“

„Bez merglí po ránu ani ránu,“ zaveršovala gorila, zarehtala se a pohlédla na hráče. „Slyšíš, Koljo? Po ránu ani ránu!“

Chán se trpělivě usmál.

Medvěd se líně opřel rukou o stěnu a definitivně tak zahradil cestu. „Máme tady... jako clo, jasný? Bez šlupek to nepude. Chcete projít, cálujte. Jestli nemáte čím, koukejte vypadnout!“

„A proč, prosím?“ rozhorlil se Arťom a vzápětí toho litoval.

Medvěd nejspíš ani nerozuměl, na co se mladík ptal, ale nelíbila se mu intonace. Odstrčil Chána stranou, ztěžka popošel vpřed a zastavil se přímo před Arťomem. Brada mu klesla a měřil si ho prázdnýma očima, které byly skoro průhledné a vyzářovaly hloupost a zlobu. Mladík se pokoušel mužův pohled opětovat, až začal vypětím mžourat. Navíc cítil, jak v něm narůstá strach i nenávisť vůči tomu tvorovi ukrývajícímu se za zakalenými očními čočkami, jimiž hledí na svět.

„Nákej problém?“ zeptal se strážný hrozivým hlasem. Byl nejméně o hlavu vyšší než Arťom a snad třikrát širší.

Není divu, že tomu se vybavila pověst o Davidu a Goliášovi. Škoda, že si už přesně nevzpomínal, kdo byl kdo. Příběh však každopádně skončil dobře pro malého a slabého, což mu dodalo značnou sebedůvěru. „Žádnej problém!“ odušil a překvapila ho vlastní chladnokrevnost.

Jeho protějšek zareagoval podle očekávání rozzlobeně. Roztáhl krátké silné prsty, přistoupil k Arťomovi a položil mu dlaň na čelo. Kůži na dlani měl žlutou, mozolnatou a páchla tabákem smíseným se strojním olejem. Mladík neměl

příležitost ten pachový koktejl podrobněji prozkoumat, protože strážný s býčí šíjí ho odstrčil.

Nepotřeboval na to moc síly, ale Art'om proletěl půldruhého metru vzduchem a podrazil nohy Tusovi stojícímu za ním, takže oba bezmocně dopadli na ocelovou mříž. Medvěd se beze spěchu vrátil na původní místo. Tam však na něho čekalo překvapení. Chán shodil ruksak ze zad, rozkročil se a v obou rukou držel mladíkův samopal. Demonstrativně odjistil a potichu se zeptal: „Ale, ale, proč tak hrubě?“

Art'om zrudlý ostudou se ještě zmítal na zemi a pokoušel se vstát. Chánova otázka mu připadala jako temné varující zavrčení, za kterým bude následovat smrtící skok. Když se mu konečně podařilo vstát, strhl z ramene svou starou zbraň, namířil ji na svalovce a odjistil. Nyní byl připraven kdykoli stisknout spoušť. Srdce se mu rozbušilo a nenávist jednoznačně převládla nad strachem, když se Chána zeptal: „Můžu ho..“

Sám se divil, že je bez váhání ochoten zabít člověka, který do něho strčil. Zřetelně viděl holou lebku a pokušení stisknout spoušť bylo téměř neodolatelné. Ať by pak už následovalo cokoli, teď je hlavní skolit toho hajzla a vymáchat ho v jeho krvi.

„Poplach!“ zařval strážný, jakmile mu došlo, co se děje.

Chán bleskurychle vytrhl pistoli z opasku, sklouzl stranou a namířil ji na celníky, kteří k nim spěšně vykročili. „Nestřílet!“ křikl na Art'oma a dynamický obraz znovu nehybně strnul: muž s býčí šíjí na můstku stojící se zdviženýma rukama a Chán mířící na tři muže, kteří nestihli uchopit zbraně. „Žádné krveprolévání,“ prohlásil Chán klidně a jeho hlas nežádal, nýbrž rozkazoval. „Tady platí určitá pravidla, Art'ome.“ Přitom nespouštěl z očí tři bijce, kteří nepochybně věděli, jakou průraznost má na tuto vzdálenost kalašnikov, a proto zřejmě nechtěli jeho majitele dráždit. „Podle těchto pravidel jsme

povinni při vstupu do stanice uhradit poplatek. Jak vysoký je náž příspěvek?“

„Tři kulky na rypák,“ odpověděl strážný na můstku.

„U toho určitě nezůstaneme,“ poznamenal Art'om a namířil hlaveň zbraně do rozkroku gorily.

„Dvě,“ souhlasil muž a zle se na mladíka podíval, neodvážil se však nic podniknout.

„Vyplat' mu to,“ vyzval Chán Tuše. „Pak jsme si kvít.“

Tus ochotně zalovil v kapse, přistoupil ke strážnému a vtiskl mu do ruky šest lesklých špičatých patron. Muž je spěšně sevřel v pěsti a uložil do vyboulené náprsní kapsy. Pak znovu dal ruce nad hlavu a vyčkávavě pohlédl na Chána.

Ten zvedl tázavě obočí. „Je tím poplatek vyřízený?“

Medvěd pochmurně přikývl a nespouštěl oči ze zbraně.

„Takže to máme za sebou?“

Gorila mlčela. Chán uchopil náhradní zásobník připevněný izolační páskou k hlavnímu, vyndal z něj pět patron a strčil je muži do kapsy. Tichý cinkot uvolnil jeho napjatý výraz, takže se opět tváří jako obvykle - líně a pohrdavě.

„Odškodnění za morální újmu,“ vysvětlil, ale jeho slova zůstala bez reakce. Obr zřejmě rozuměl jen jazyku peněz a násilí.

„Můžeš dát ruce dolů,“ vyzval ho Chán a sklonil zbraň, kterou držel celníka v šachu.

Art'om udělal totéž, ale ruce se mu nervózně třáslly. Byl připraven kdykoli si vzít holou lebku znovu na mušku. Nevěřil těm lidem, ale jeho rozčilení bylo zbytečné. Strážný nechal paže volně podél těla a na ostatní zabručel, že je všechno v pořádku. Potom se zády opřel o stěnu a s přehnaně lhostejným výrazem nechal cestující projít.

Když ho mladík míjel, sebral ještě jednou všechnu odvahu a pohlédl mu do očí, ale muž jeho výzvu nepřijal a upřeně hleděl

na neurčitý bod v dálce. Po několika krocích však uslyšel, jak někdo pohrdavě utrousil „zelenáč“ a šťavnatě si odplivl. Už se chtěl otočit, ale Chán, který krácel o krok před ním, ho uchopil za paži a táhl s sebou. Art'om cítil směsici zloby, že musí urážku spolknout, a úlevy, že nemusí čelit další výzvě.

Když vstoupili na žulové dlaždice stanice, ozvalo se zezadu protáhlé volání: „Heej, vrať mi bouchačku!“

Chán se zastavil, vyndal podlouhlé patrony se zaoblenými kulkami ze zásobníku pistole, vrátil zásobník na původní místo a hodil zbraň svalnatci. Ten ji obratně chytil a navyklým pohybem zastrčil do kalhot; zároveň nasupeně přihlížel, jak Chán rozhazuje patrony po zemi.

„Promiň.“ Chán roztáhl ruce. „Jen preventivní opatření. Říká se tomu tak, že?“ Zamrkal na Tuše.

Kitaj-gorod se odlišoval od všech ostatních stanic, které Art'om zatím viděl. Velký centrální koridor působil téměř záhadně rozlehlým dojmem. Jen několik míst bylo osvětleno zavěšenými žárovkami, ohně nikde nehořely, nejspíš tady platil jejich zákaz. Uprostřed prostranství mezi nástupišti zato velkoryse svítila velká rtuťová výbojka, což mu připadalo jako zázrak. Vřava, která kolem něho panovala, ho však pohlcovala natolik, že neměl moc času na prohlížení místní kuriozity. „To je ale obrovská stanice,“ vyhrkl udiveně.

„Ve skutečnosti tady vidíš jen polovinu,“ upozornil Chán, jenž se rozhlížel a pozoroval spěchající lidi. „*Kitaj-gorod* je v podstatě dvojnásobně velký. Ano, je to jedno z nejpodivnějších míst v metru. Asi jsi už slyšel, že se tu kříží různé trasy. Koleje tam napravo patří k Tagansko-Krasnopresněnské lince, kde panuje nepopsatelné šílenství a totální chaos. Tady se setkává s tvou oranžovou Kalužsko-Rižskou linkou. *Kitaj-gorod* nepatří do žádné federace, takže místní obyvatelé jsou přenecháni takřkajíc napospas sami sobě. Je to nesmírně zajímavá lokalita

a já jsem si ji pojmenoval Babylon, samozřejmě v kladném slova smyslu.“

Stanice byla skutečně jediné obrovské mraveniště. Vzdáleně připomínala *Prospekt Mira*, ale tam vše probíhalo pod mnohem větší kontrolou a podstatně organizovaněji. Art'omovi se vybavila Bourbonova slova, že v metru existují lepší místa než zchátralý bazar, kterým společně procházeli.

Kolejiště v nekonečných řadách lemovaly stánky. Celý koridor byl posetý stany a otevřenými stanovými konstrukcemi. Některé z nich se změnilly na obchodní stanoviště, v ostatních žili lidé. Tu a tam bylo napsáno K PRONAJMUTÍ, asi tam nabízeli nocleh pro cestující.

Art'om se s námahou prodíral davem a rozhlížel se na všechny strany. Na pravé koleji objevil šedomodrý přízračný vlak, tvořený však jen třemi vagony.

Na stanici panoval nepopsatelný hluk. Zdálo se, že žádný obyvatel ani na okamžik nemlčí - všichni pořád něco říkali, křičeli, zpívali, o něco se přeli, smáli se nebo plakali. Z několika směrů dokonce přehlušovala lomození davu hudba šířící pro život v podzemí netypickou slavnostní náladu.

Na *VDNCh* žili také lidé, kteří rádi zpívali, ale tam všechno probíhalo velmi uměřeně a klidně. Měli tam jen pár kytar a občas se sešli u někoho ve stanu, aby si po práci odpočinuli. Občas relaxovali i na kontrolním stanovišti u 300. metru, kde nemuseli pořád poslouchat zvuky ze severního tunelu, při nichž měl člověk pocit, že mu co nevidět upadnou uši. Za melodického doprovodu strun pak tiše zpívali, ale většinou o věcech, kterým Art'om nerozuměl: o válkách, jichž se nezúčastnil a jež byly vedené podle jiných, podivných pravidel, nebo o životě tam nahoře tehdy, předtím než...

Zvlášť hluboko se mu vryly do paměti písně o „Afghanovi“, které nesmírně miloval Andrej jako bývalý námořní pěšák, jenž

se je naučil od starších kamarádů v armádě. Ačkoli Arťom v nich kromě smutku za padlé přátele a nenávisti k nepříteli skoro ničemu nerozuměl.

Andrej mladým mužům jednou vyprávěl, že „Afghan“ je země - popisoval jim hory, průsmyky, zurčící potoky, kišlaky, vrtulníky a cínové rakve.

Arťom docela dobře chápal, co je to „země“, Suchoj ho kdysi neučil zbytečně. Ačkoli něco věděl o státech a jejich dějinách, zůstávaly pro něho hory, řeky a údolí abstraktními pojmy; ta slova v něm vyvolávala jen vzpomínky na vybledlé ilustrace v zeměpisných knihách, které nevlastní otec přinášel z vyprav.

Každopádně nikdy neslyšel na *VDNCh* podobnou hudbu. Srovnával Andrejovy zadumané melancholické balady s veselými a hravými melodiemi, které tady zněly hned z několika stran, a pochopil, jak výrazně umí hudba ovlivnit stav lidské mysli.

U nejbližších stojících hudebníků se bezděčně zastavil a vzápětí se ocitl v nepočtené skupince lidí. Neposlouchal ani tak rozpustilá slova písně vyprávějící o něčích tunelových dobrodružstvích po pořádné porci drogy *dur* jako spíš melodii a zvědavě pozoroval oba muzikanty. Jeden - dlouhé mastné vlasy na čele měl svázané koženým řemínkem - byl oblečený do nějakých pestrobarevných hadrů a hrál na kytaru; druhý, už starší pán s nepřehlédnutelnou pleší, několikrát opravovanými a izolační páskou omotanými brýlemi a starým vybouleným žaketem hrál na dechový nástroj, který Chán označil jako saxofon.

Mladík nikdy nic takového neviděl. Jako jediné dechové nástroje znal Panovy flétny, které pár šikovných lidí na *VDNCh* vyřezávalo z izolačních hadic různého průměru, avšak jen k prodeji, protože na samotné stanici je neměli rádi. Podobný

saxofonu byl nanejvýš roh, kterým se tu a tam troubilo na poplach, když siréna z nějakého důvodu stávkovala.

Na zemi před hudebníky leželo otevřené pouzdro na kytaru, ve kterém se už shromáždilo asi tucet patron. Jakmile z plna hrdla zpívající umělec s dlouhou hřívou ze sebe vydal něco mimořádně veselého, a navíc to podbarvil komickými grimasami, reagovali přihlížející pobaveným smíchem, tleskali a do pouzdra přiletěla další patrona.

Když píseň skončila, vlasatý muzikant si dopřál přestávku a pohodlně se opřel, saxofonista však dal hned k lepšímu motiv, který Art'om neznal, ale tady byl zřejmě velmi oblíbený. Lidé se znovu roztleskali, ve vzduchu se zalesklo dalších pár patron a přistálo na ošoupaném červeném sametu pouzdra.

Chán a Tus stáli u dalšího stánku a rozmlouvali. Nechali mladíka na pokoji a ten by tu nejspíš mohl stát ještě celou hodinu a poslouchat ty prosté písně, kdyby znenadání všechno rázem nevzalo za své. K hudebníkům přistoupili typickým gangsterským způsobem dva svalnatí chlapi. Podobali se těm, na které narazili u vchodu do stanice, a byli stejně oblečení. Jeden z nich přidřepł a bez okolků začal patrony z pouzdra na kytaru sbírat a schovávat do své náprsní kapsy. Dlouhovlasý kytarista se na něho vrhl, aby mu v tom zabránil, ale muž hudebníka úderem do ramene odrazil, vytrhl mu nástroj z ruky a zvedl ho nad hlavu, jako by ho chtěl roztržít o sloup. Druhý bandita přitiskl starého saxofonistu, který chtěl svému příteli pomoci, bez viditelné námahy ke stěně.

Nikdo z kolemstojících se neodvážil zasáhnout. Hlouchek se zřetelně zmenšil, několik lidí, kteří tu zůstali, hledělo stranou a se zájmem si prohlíželo zboží na nejbližších stáncích. Art'om se za ně i sebe hluboce styděl, ale ani on se neměl k tomu, aby zasáhl.

„Vy už jste tu přece dnes byli,“ namítl dlouhovlasý muzikant

plačtivým hlasem a držel se rukou za rameno.

„Tak dobře poslouchej. Když máte dobrej den, je dobrej i pro nás, jasný? A jak to se mnou vůbec mluvíš? Máš chut' na kolečko vagonem, ty teplej sviňáku?“ zařval chlap a pustil kytaru. Nejspíš ji použil jen k zastrašení.

Při slově „vagon“ vlasatec okamžitě zmlkl a rychle zavrtěl hlavou.

„Tak se podle toho chovej... buzerante!“ Svalnatý vandal si uplivil hudebníkovi před nohy, což jeho oběť mlčky strpěla. Když se oba přesvědčili, že jeho odpor zlomili, beze spěchu se vzdálili, aby vyhledali další oběť.

Art'om se zmateně rozhlédl a všiml si, že vedle něho stojí Tus. Ten celou scénu pozorně sledoval.

„Kdo to byl?“ zeptal se mladík.

„No co bys řekl? Gauneři, co jiného. Ve stanici *Kitaj-gorod* neexistuje vláda. Všechno kontrolují dvě uskupení. Tahle polovina podléhá slovanských bratrům. Shromáždil se tu veškerý lidský odpad Kalužsko-rižské trasy, samí vrazi a banditi. Většinou si říkají Kalužani nebo taky Rižani, ale s Kalugou ani Rigou nemají samozřejmě nic společného. Vidíš, tamhle je můstek,“ Tus ukázal na schody vedoucí asi v polovině stanice vzhůru, „tam nahoře je další koridor, který vypadá navlas stejně jako tenhle. Tam panuje tentýž chaos, ale vládnu tam kavkazští muslimové, hlavně Ázerbájdžánci a Čečenci. Kdysi tady zuřila válka, každý chtěl uzmout tomu druhému co nejvíc. Nakonec rozdělili stanici na dvě půlky.“

Art'om se neptal, co znamenají ta těžce vyslovitelná jména. Domníval se, že jsou odvozená od jemu neznámých stanic metra, ze kterých tí lotři pocházejí.

„V současnosti je tu poměrně klidno,“ pokračoval Tus. „Bandy odírají ty, co se zdržují v této stanici proto, aby vydělali peníze, a požadují clo od průchozích. V obou

koridorech poplatek obnáší tři patrony, takže je úplně jedno, odkud sem vstoupíš. Zákony tady neexistují a vlastně je ani nepotřebují, jen rozdělovat oheň je přísně zakázáno. Chceš si koupit *dur*? Není problém. I kořalky mají bohatý výběr. Zbraněmi se tady můžeš nechat klidně vyvážit, těmi bys vyhodil do vzduchu půl metra. Také prostitutky tu jen kvete. Přesto bych ti to spíš nedoporučoval..." Tus něco rozpačitě zamumlal o vlastní zkušenosti.

„A co povídal o tom vagonu?“ zeptal se Art'om.

„Vagon? To je něco jako jejich hlavní stan. Když se jim někdo znelíbí, nechce platit, dluží jim a tak podobně, zavedou ho k sobě. Mají tam žalář a mučírnu - něco jako vězení pro dlužníky, jestli chceš. Místo, kterému je třeba se za každou cenu vyhnout... Hele, nemáš hlad?“

Mladík přikývl. Čert ví, jak už je to dlouho, co s Chánem popíjeli na *Sucharevské* čaj a klábosili! Bez hodin ztratil ponětí o čase.

„Šašliky! Horké šašliky!“ vyvolával tmavý obchodník s velkým černým knírem pod orlím nosem stojící nedaleko od nich. Měl zvláštní akcent, který Art'om ještě neslyšel.

Šašliky dělali i na *VDNCh* často a rádi, samozřejmě z vepřového. To, čím tu před sebou mával prodavač, mělo s pravým šašlikem společného jen velmi málo. Mladík po pečlivé kontrole identifikoval kousky na začouzených rožních jako zuhelnatělá těla krysy s pokroucenými tlapkami. Okamžitě se mu udělalo nevoľno.

„Ty nemáš rád krysy?“ zeptal se soucitné Tus a ukázal na obchodníka. „Ti zase nejí vepře. Zakazuje jim to korán. Krysy nejsou vlastně tak špatné.“ Hladově si prohlížel kovové koše s rozžhaveným uhlím, ze kterého stoupal dým. „Dřív se mi to taky hnusilo, ale časem jsem si zvykl. Mají tužší maso, trochu moc kostí a vždycky po něčem páchnou. Tihle kavkazští lupiči

ale umějí kysí maso připravit, to se jim musí nechat. Nejdřív ho do něčeho naloží, že změkne jedna báseň! A pak to koření! A za pár babek!“

Arťom si zakryl ústa, zhluboka se nadechl a pokoušel se myslet na něco jiného, ale před očima pořád viděl nabodnutá černá těla krys. Železná jehlice se do nich zavrtila zezadu a vyšla ven otevřenou tlamou...

„No jak myslíš. Já si každopádně nějakou dám. Taky by sis měl vzít. Jen tři kulky za jeden špíz!“ S tímto posledním argumentem přistoupil Tus k rožňům.

Mladíkovi nezbývalo nic jiného než dát vědět Chánovi a najít si někde jinde něco k jídlu. Obešel celou stanici, zdvořile odmítal samohonku, kterou mu neodbytní obchodníci nutili často z naprosto neuvěřitelných nádob, a zvědavě, ale nedůvěřivě zíral na svůdné ženy, které měly na sobě jen to nejnutnější; stály před polootevřenými stany a vrhaly na kolemjdoucí žhavé pohledy. Byly až vulgárně vyzývavé, ale zároveň přirozené a svobodné - úplně jiné než upjatě oblečené a tvrdým životem poznamenané ženy na *VDNCh*. Zastavil se i u pultů s knihami, nevšiml si však ničeho zajímavého: většinou levné, beznadějně ohmatané brakové romány - pro ženy o velké a ryzí lásce, pro muže o vraždě a penězích.

Stanice byla dlouhá asi dvě stě kroků, o něco delší než obvykle. Stěny a jedinečné sloupy připomínající tahací harmoniku byly obložené mramorem, většinou šedožlutým, na některých místech také růžovým. Podél kolejí visely těžké, původně snad žluté kovové plechy se sotva rozpoznatelnými vyrytými znaky z dávné minulosti.

Celá tahle lakonická krása však byla v žalostném stavu, symbolizovala smutný povzdech a pouhý náznak bývalé velikosti. Koše s uhlím zanechávaly na stropě černou vrstvu sazí, stěny byly na mnoha místech pokryté barevnými nebo

vyrytými kresbami, často obscénního charakteru. Na zemi se povalovaly vylomené kusy mramoru a plechové ornamenty byly zohýbané a poškrábané.

Uprostřed sálu se dalo po krátkých, ale širokých schůdcích připomínajících spíš můstek přejít do druhého sálu stanice. Arťom se tam už chystal vydat, ale narazil na železný plot z mnoha jednotlivých bariér, který znal ze stanice *Prospekt Mira*.

Vedle úzkého průchodu se o plot opíralo několik mužů. Na mladíkově straně stáli staří známí svalnatci v teplácích, na druhé tmavovlasí chlápci s knírem, kteří sice nebyli tak působiví, ale na velkou legraci to s nimi taky nevypadalo. Banditi spolu rozmlouvali a na první pohled by člověk jen těžko uvěřil, že kdysi mezi nimi panovalo nesmiřitelné nepřátelství. Do určité míry zdvořile mu vysvětlili, že přestup na sousední stanici ho bude stát dvě patrony a při návratu musí uhradit stejný poplatek. Měl už své zkušenosti, a tak ho ani nenapadlo zpochybňovat přiměřenost této částky a raději se vrátil.

Ještě jednou stanicí obešel a pozorně si prohlédl zboží na stáncích. Ocitl se tak na místě, kudy se sem dostali. Tam zjistil, že koridor tu ještě nekončí. Další schody nahoru ho přivedly do menší haly, která byla uprostřed také rozdělena střeženou zábranou na dvě části; zřejmě i tady probíhala hranice mezi oběma říšemi. Po pravici ke svému údivu zpozoroval skutečný monument, jaký zatím viděl jen na ilustracích. Nepředstavoval však člověka v životní velikosti, nýbrž pouze jeho hlavu.

Ale ta opravdu stála za to, byla nejméně dva metry vysoká. Ačkoli měla horní část silně znečištěnou a nos, kterého se lidé nejspíš často dotýkali, se poněkud přihloupale leskl, Arťom pocítil bojácnou úctu, ba dokonce mu naháněla strach. Hned se mu vybavil obr, jenž přišel v boji o hlavu. Teď je odlitá z bronzu a zdobí mramorový vestibul vedoucí k místní Sodomě,

kteřou lidé vytvořili hluboko pod zemským povrchem, aby se ukřyli před vševídicím okem Hospodina a unikli trestu. Tvář uražené hlavy byla smutná a mladík se nejdřív domníval, že znázorňuje Jana Křtitele z Nového zákona, jímž kdysi listoval. Pak dospěl k rozhodnutí, že při takových rozměrech určitě jde o některého hrdinu z příběhu o Davidu a Goliášovi; právě si na něj vzpomněl. Jeden z nich byl velký a silný, doslova obr, ale nakonec přišel o hlavu. Kolemjdoucí obyvatelé stanice mu však neřekli, komu ta hlava ve skutečnosti patří, což ho trochu zklamalo.

Vedle monumentu zato narazil na podivuhodné místo - skutečný *kabak* v prostorném a čistém stanu příjemné tmavozelené barvy, stejně jako u něho doma. Uvnitř stály v koutech umělé květiny s látkovými listy - nebylo jasné proč, ale každopádně to vypadalo hezky - a pár poctivých stolů s olejovými lampami, které zaplavovaly stan teplým svědem. A nabídka byla přímo lukulská; nevýslovně křehká vepřová pečeně s houbami. Jak Arťom záhy zjistil, rozplýval se tento pokrm na jazyku. Na jeho stanici se podobná dobrota dala ochutnat jen o svátcích, a ani pak to nebyla taková lahůdka jako tady.

U stolů sedělo několik seriózně oblečených, zřejmě vlivných obchodníků. Spořádaně krájeli křupavě pečené a horkým tukem vonící maso, beze spěchu žvýkali a tiše a kultivovaně rozmlouvali o obchodech. Čas od času vrhli na Arťoma zdvořile zvědavý pohled.

Bylo to samozřejmě drahé potěšení: mladík musel tělnatému hospodskému vyplatit na ruku z náhradního zásobníku celých patnáct patron. Chvilí litoval, že podlehl pokušení, ale v žaludku cítil tak blažený klid a teplo, že to hlas rozumu přece jen uchlácholilo.

A k tomu džbán *brášky*, sametového, mírně zkvašeného vína,

po kterém se příjemně točila hlava, ovšem ne tolik jako po kalné samohonce v zašpiněných láhvích, při jejímž oděru se člověku podlamovala kolena. Jistě, další tři patrony - ale co jsou tři zatracené náboje ve srovnání s miskou třpytivého elixíru, který člověka smiřuje s nedokonalostí vezdejšího světa a pomáhá znovu nabýt vnitřní harmonii?

Arťom popíjel *brášku* malými doušky. Poprvé za poslední dny se cítil klidný a v bezpečí. Myslel na dosavadní události a pokoušel se pochopit, čeho dosáhl a kam se nyní má podít. Postoupil o další kus - a zase stanul na rozcestí.

Jako hrdina z téměř zapomenuté pohádky jeho dětství... Slyšel ji tak dávno, že už nevěděl, kdo mu ji vlastně vyprávěl: Suchoj, Ženini rodiče nebo jeho vlastní matka. Nejvíc se mu zamlouvalo pomyšlení, že ji slyšel od matky, protože přitom jako by se na okamžik vynořil z mlhy vzpomínek její obličej a slyšel, jak mu něžný hlas pomalu a uměřeně předcítá: *Bylo nebylo...*

Jako mytický hrdina stál teď u kamene, odkud se rozvětvovaly tři cesty: na stanice *Kuzněckij most*, *Treťjakovskaja* nebo *Taganskaja*. S požitkem popíjel omamný nápoj. Cítil blaženou ochablost, přemýšlet mu připadalo stále víc zatěžko a v hlavě mu vířila slova: *Půjdeš-li přímo, zahyneš. Vydáš-li se nalevo, ztratíš koně...*

Nynější stav by mohl trvat věčně. Po veškerém vzrušení potřeboval mladík klid. Tady, na stanici *Kitaj-gorody* se vyplatilo chvíli setrvat, porozhlédnout se a vyptat se místních na různé *cesty*. Měl by si také s Chánem ujasnit, bude-li ho i nadále doprovázet, nebo jestli se jejich cesty na tomhle podivném místě rozcházejí.

Zatímco si Arťomova zlenivělá fantazie tohle všechno kreslila a on vyčerpaně zíral do malého plamínku tančícího v lampě na stole, odehrálo se všechno najednou úplně jinak.

ČTVRTÁ ŘÍŠE

Zničehonic uvolněný hovor u stolů přehlušily výstřely z pistole. Nějaká žena zavřískala, kdesi zarachotil kalašnikov. Pupkatý hostinský nečekaně rychle vytáhl zpod pultu krátkou pušku a vrhl se k východu. Arťom nechal stát zpola plnou sklenku, vyskočil a rozběhl se za ním. Přehodil si ruksak přes rameno, odjistil zbraň a zalitoval, že platil předem - teď by byla mimořádně příznivá chvíle prásknout do bot. Osmnáct patron by se mu moc hodilo.

Už od schodů bylo jasně vidět, že se děje něco strašného. Mladík poháněný zvědavostí se prodíral davem, který ovládla panická hrůza a snažil se uniknout po schodech nahoru.

Na kolejích uviděl několik mrtvol v kožených kabátech. Přímo před ním na nástupišti ležela mrtvá žena, s obličejem k zemi, v jasně rudém tratolišti krve, jež se pomalu šířila všemi směry. Spěšně ji překročil a vyhýbal se pohledu pod nohy; uklouzl a div nepadl vedle ní. Kolem něho zavládla panika. Napůl odění lidé vyskočili ze stanů a zmateně se rozhlíželi. Jeden muž se na chvíli zastavil a pokusil se navléct kalhoty; najednou se chytil za břicho a pomalu se sesul k zemi.

Arťom nepoznal, odkud přicházejí výstřely. Stále zněly zuřivé salvy. Z opačného konce koridoru sem spěšně zamířili svalnatí chlapíci v kožených kabátech a nelítostně si razili cestu mezi vřeštěcími ženami a ustrašenými obchodníky. To však nebyli útočníci, jen pár banditů, kteří tu měli hlavní slovo. Na celém nástupišti nebylo vidět nikoho, kdo by dokázal tenhle masakr zastavit.

Konečně pochopil, že útočníci se nacházejí v jednom z tunelů hned vedle něho a odtud přichází jejich smrtící střelba. Zřejmě neměli odvahu se ukázat. Jakmile však uvidí, že se jim podařilo zlomit odpor, určitě na stanici zaútočí.

To měnilo celou situaci - musel se co nejdříve dostat do bezpečí. Sklonil se, pevně sevřel samopal v ruce a vyběhl. Několikrát se rozhlédl. Kvůli ozvěně, která znásobovala hluk výstřelů v celém klenutém prostoru stanice, nebylo jasné, jestli se střílí z pravého nebo levého tunelu.

Po poměrně dlouhém běhu se znovu odvážil ohlédnout přes rameno. V ústí levého tunelu spatřil několik postav v maskovacích převlecích. Při pohledu na černé obličejové masky mu ztuhla krev v žilách - teprve za chvíli si uvědomil, že d'áblové, kteří obléhali *VDNCh*, nepoužívají zbraně a nejsou oblečení. Zdejší útočníci si prostě přetáhli přes hlavu silonové punčochy, které se dají koupit u každého obchodníka.

Přiběhli Kalužani, vrhli se k zemi a zahájili palbu. Kryli se za mrtvými těly ležícími na kolejích. Někdo vylomil pažbou pušky dřevotřískovou desku přibitou na přední straně vlakového vagonu. Za nimi se objevilo kryté kulometné hnízdo. Vzápětí zaduněla první salva.

Ar'om zabloudil pohledem na prosvětlenou tabuli uprostřed koridoru zobrazující všechny stanice na lince. Útok přišel z *Tretjakovské* - tato cesta byla tedy odříznuta. Aby se dostal k *Taganské*, musel by se vrátit celou stanicí a projít tak oblastí nejurputnějších bojů. Zbývala cesta na stanici *Kuzněckij most*.

Dilema se tedy vyřešilo samo. Mladík skočil na koleje a zamířil k temnému vchodu jediného volného tunelu. Chána ani Tuse nikde neviděl. Pouze jednou se nahoře na nástupišti objevila postava podobná potulnému filozofovi, ale po krátkém zaváhání zjistil, že se mýlí.

Nebyl jediný, kdo hledal útočiště v tunelu - běželo tam

hodně lidí. Znělo odtud bojácne volání i zuřivé výkřiky, někdo hystericky nařikal. Občas bylo vidět vrávoravé kužely světla z baterek a mihotavé plápolání čadících pochodní. Každý se snažil posvítit si co nejlépe na svou cestu.

Arťom vytáhl z kapsy Chánův dárek a stiskl páčku. Namířil slabé světlo lampy na zem, aby neklopýtl, a spěšně vykročil kolem skupinek prchajících lidí. Byly t'o buď celé rodiny, nebo osamocené ženy a starci, ale i mladí silní muži. Ti vlekli nějaké pytle, jež jim nejspíš nepatřily.

Několikrát pomohl lidem, kteří upadli. U jednoho z nich se zar stavil: byl to šedovlasý stařec s obličejem zkřiveným bolestí. Opíral se o zvlněnou stěnu tunelu a tiskl si ruku na srdce. Vedle něho stál chlapec, podle jehož nepřítomného výrazu a skelného pohledu poznal, že to není normální dítě. Něco se v něm sevřelo, když spatřil tu zvláštní dvojici, a ačkoli se chtěl vyvarovat jakéhokoli zpoždění, nebyl schopen běžet dál.

Stařec si všiml, že vzbudili něčí pozornost. Pokusil se usmát a něco Arťomovi říct, ale nedostávalo se mu vzduchu. Svraštil čelo a zavřel oči. Mladík se k němu naklonil, aby slyšel, co šeptá.

Chlapec ihned vydal neartikulovaný výhrůžný zvuk a Arťom uviděl, jak mu mezi rty stéká slina, když odhalil malé žluté zuby. Nedokázal potlačit narůstající odpor a odstrčil ho tak silně, že postižený s žuchnutím dopadl na koleje a žalostně se rozbrečel.

„Mladý... muži,“ zasípal stařec. „Nebít... Váněčka... přece nic nechápe.“

Arťom pokrčil rameny.

„Prosím... nitro... glycerin... v tašce... kulička... nemůžu,“ vypravil ze sebe stařec z posledních sil.

Mladík prohrabal koženou tašku ležící na zemi, našel nové,

ještě nenačaté balení, roztrhl fólii, na poslední chvíli zachytil kutálející se tabletku a podal ji muži.

Ten namáhavě zkřivil ústa do provinilého úsměvu a zasténal: „Já nemůžu... moje ruce... pod jazyk.“ Znovu unaveně zavřel oči.

Arťom se nedůvěřivě zadíval na jeho černé ruce, ale pak přece jen vložil starci kluzkou kuličku do úst. Muž slabě přikývl.

Neustále je mýjeli spěchající uprchlíci, ale mladík viděl před sebou jen nekonečnou řadu bot a holínek pokrytých vrstvou špíny a nezřídka proděravělých. Lidé občas klopytli o černé pražce a hrubě zakleli. Trojice u kraje tunelu si nikdo nevšímal. Chlapec pořád seděl na stejném místě a tlumeně vrněl. Mladík si lhostejně, ba s určitou škodolibostí všiml, jak mu jeden z kolemjdoucích uštedřil bolestivý kopanec, takže chlapec zavyl, pěstičkami si rozmazal slzy a začal se kolébat sem a tam.

Stařec znovu otevřel oči. Zhluboka si povzdechl a zamumlal: „Moc vám děkuju... Ted' už je mi lip... Prosím pomozte mi na nohy.“ Namáhavě se pokoušel vstát. Arťom ho podepřel paží, přehodil si samopal přes rameno a vzal mu tašku. Muž se došoural k chlapci a něžně ho oslovil. Ten nenávistně zasyčel, když spatřil mladíka. Znovu mu z dolního rtu ukápla slina.

„Abyste rozuměl, já jsem si ten lék právě ted' koupil,“ vyhrkl stařec, který se viditelně zcela vzpamatoval. „Jen proto jsem vážil tak dlouhou cestu. U nás bych ho nedostal, víte, k nám to nikdo nedovází. Zásoba se už tenčila, poslední tabletu jsem vzal na cestě sem, když nás na *Puškinské* nechtěli propustit. Víte, tam jsou nyní fašisté, už jen představit si to je bizarní; fašisté na *Puškinské*! Slyšel jsem, že chtějí stanici dokonce přejmenovat na *Hitlerovskou* nebo *Schillerovskou*, jestli si správně vzpomínám - ačkoli o Schillerovi nemají samozřejmě ani ponětí. Je to neuvěřitelné: ti chlapi s hákovými kříži nás

nechtěli pustit dál, začali zlobit Váněčku a co ten jim měl asi tak odpovědět, chudáček nemocný? Strašně jsem se rozčílil. Teprve když začaly problémy se srdcem, dovolili nám projít. Proč vám to vlastně povídám? Jo, už vím: víte, úmyslně jsem lék schoval co nejhloběji, kdyby přišla kontrola. Málokdo ví, k čemu je to dobré, někdo by si to mohl nesprávně vyložit... A najednou ty výstřely! Běžel jsem ze všech sil a musel jsem vléct ještě Váněčku, ten totiž viděl ta kuřátka na špízu a za žádnou cenu nechtěl odejít. Zpočátku to šlo docela dobře, myslel jsem, že se to snad zlepší i bez medicíny - ta se dnes platí zlatem. Pak jsem ale pochopil, že to nepůjde. Chtěl jsem si vyndat tabletku, ale zhroutil jsem se. A Váněčka ničemu nerozumí. Často jsem se ho snažil naučit, jak se podává lék, ale nepochopil to. Buď ho sní sám, nebo mi ho přinese, když ho nepotřebuji. Samozřejmě mu poděkuji a usměji se na něho a on se také usměje, víte, tak šťastně a vesele si pobrukuje - ale ještě se nestalo, aby mi ho podal v pravou chvíli. Představte si, že se mi něco stane. Nikdo se o něho nepostará. Radši ani nemyslet na to, co by s ním pak bylo..."

Stařec mluvil a mluvil a snažil se přitom svému posluchači neustále dívat do očí, což bylo mladíkovi hodně nepříjemné. Ačkoli se muž belhal ze všech sil, nemohl se Arťom zbavit pocitu, že postupují jen velmi pomalu. Předbíhalo je stále méně lidí, zanedlouho budou poslední. Váněčka těžkopádně šlapal vedle starce, jenž ho pravou rukou pevně přidržoval. Postižený chlapec se zase tvářil stejně bezstarostně jako předtím. Čas od času natáhl druhou ruku a vzrušeně zažvatlal, když objevil nějaký předmět, který jiní na útěku odhodili nebo ztratili. Občas ale jen tak volal do tmy, která kolem nich stále víc a víc houstla.

„Mohu se zeptat, jak se jmenujete, mladý muži? Mluvíme spolu, ale nestačili jsme se představit... Arťom? Moc mě těší, já

jsem Michail Porfirjevič. Ano, Porfirjevič, přesně tak. Můj otec se jmenoval Porfirij, takové neobvyklé jméno. V období sovětů nás určité organizace kvůli tomu dokonce vyslychaly. Tehdy byla v módě jiná jména - Vladilen, Stalina a tak dále... A odkud pocházíte? Z *VDNCh*? Váněčka a já jsme ze stanice *Barrikadnaja*, kdysi jsem žil nedaleko té stanice.“ Stařec se rozpačitě usmál. „Víte, stával tam kdysi panelák, hned u metra... Ale vy asi nevíte, co to je. Kolik je vám let, jestli se mohu zeptat? No jistě, to samozřejmě není důležité. Měl jsem malý dvoupokojový byt, dost vysoko, s krásným výhledem na střed města. Nebyl velký, ale velmi útulný, samozřejmě dubové parkety jako ve všech bytech, a kuchyně s plynovým sporákem. Panebože, dnes si říkám, co je to za luxus, takový plynový sporák, ale tehdy jsem za každou cenu chtěl elektrický. Úspory mi na něj nestačily... Hned za vchodem visela napravo na stěně v krásném pozlaceném rámu kopie Tintorettova obrazu. A měl jsem tam skutečnou postel, s polštáři a prostěradlem, vždy čistou, k tomu velký pracovní stůl se stojací lampou. Jak krásně svítila! A police s knihami sahaly až ke stropu. Zdědil jsem po otci velkou knihovnu a sám jsem knihy sbíral, z profesionálního i osobního zájmu... Ale co vám to tady všechno vykládám, to vás přece nezajímá, takové stařecké tlachání. Dodnes na to vzpomínám, prostě mi to moc chybí, rozumíte, zvláště stůl a knihy - a v poslední době toužím hlavně po posteli. Tady dole musíme být skromnější. Na stanici *Barrikadnaja* máme vlastnoručně vyrobené dřevěné pryčny, víte? Občas musím spát i na podlaze, na nějakých hadrech, ale to nevadí.“ Michail Porfirjevič si ukázal na hrud'. „To, na čem záleží, je tady uvnitř, nikoli kolem nás. Hlavně že v nitru zůstáváme stejní. Pokud jde o podmínky... K čertu s nimi! Ačkoli taková postel, víte, no...“ Na chvíli se odmlčel. Arťom se zájmem naslouchal, i když si neuměl představit, jak se žije v

paneláku, jaké to je mít na něco výhled nebo jak se během několika vteřin člověk dostane nahoru, protože nepoužívá schody, ale výtah.

Když se Michail Porfirjevič na chvíli zastavil, aby nabral dech, využil mladík přestávky a vrátil se v rozhovoru k tomu, co ho teď pállilo. Jeho cesta povede - ať se mu to zamlouvá, nebo ne - přes *Puškinskou*, nebo snad *Hitlerovskou*, kde bude muset přestoupit na *Čechovskou* a dál se probíjet až do Polis. Proto rychle nadhodil: „Opravdu jsou na *Puskinské* fašisti?“

„Co říkáte?“ zasupěl zmateně stařec. „Fašisti? No víte, oni mají skutečně vyholené lebky a nosí ty náramky - prostě strašné. Nad vchodem do stanice i všude jinde visí jejich znak: černá postava v rudém kruhu protnutém jednou čarou. Dřív jsem si myslel, že se tudy nedá projít. Pak mi došlo, že je to chyba, těch znaků bylo prostě příliš moc. Byl jsem tak neopatrný, že jsem se na to zeptal. Vyšlo najevo, že je to jejich nový symbol. Znamená, že pro ďábly je přístup zakázán, nebo oni sami jsou zakázáni, prostě nějaká blbost.“

Při starcových posledních slovech sebou Art'om škulbl. Ustrašeně pohlédl na Michaila Porfirjeviče: „Opravdu tam jsou ďáblové?“ V hlavě mu vířily myšlenky jako na porouchaném kolotoči: Jak je to možné? Není přece na cestě ještě ani týden! Že by už *VDNCh* padla? Zaútočili ďáblové i na *Puškinskou*? Znamená to konec jeho mise? Přišel příliš pozdě, neuspěl? Bylo všechno zbytečné? Ne, to není možné, určitě by kolovaly nějaké fámy...

Michail Porfirjevič se na něho ustaraně podíval, ustoupil krok stranou a obezřetně se zeptal: „Jakou ideologii vlastně vyznáváte vy, mohu-li se zeptat?“

„Já, no víte, vlastně žádnou,“ vykoktal mladík. „Proč?“

„A jaký máte vůbec vztah k jiným národům, třeba k obyvatelům Kavkazu?“

„Co s tím mají společného Kavkazané? Každopádně v národnostech se zrovna moc nevyznám. No jo, Francouzi nebo Němci, dřív ještě existovali Američani, ale po nich nezůstalo ani památky. Z obyvatel Kavkazu, to vám říkám zcela upřímně, nikoho neznám.“

„Nazýváte Kavkazany ďáblové,“ vysvětlil Michail Porfirjevič. „Přitom to jsou úplně normální lidi - jen tihle vrahouni si myslí, že se od nich nějak odlišují, a proto na ně pořádají lovy. Je to jednoduše bestialní! Jen si představte, že na strop nad kolejemi připevnili háky. Na jednom visel člověk z masa a krve. Váněčku to samozřejmě rozrušilo, ukazoval na něj prstem a něco žvatlal, čímž na sebe ty bestie upozornil.“

Chlapec zaslechl své jméno, otočil se a vrhl na starce dlouhý, kalný pohled. Arťom měl dojem, že je poslouchá, ba dokonce zčásti rozumí tomu, oč jde.

„A když už mluvíme o národech,“ pokračoval Michail Porfirjevič, „zřejmě tam ve zvýšené míře uctívají Němce. Ti totiž vynalezli jejich ideologii, ale to vy určitě víte, proč vám to vykládám?“ Mladík nejisté přikývl, aby tu nestál jako úplný nevzdělanec. „Všude visí německé orlice, hákové kříže, nějaké německé výroky, Hitlerovy citáty o hrdinství, hrdosti a podobně. Pořádají také vojenské přehlídky a slavnostní pochody. Když jsme tam stáli a já jsem se je pokoušel přemluvit, aby nechali Váněčku na pokoji, pochodovala právě stanicí vojenská jednotka a zpívala německé písně - něco o velikosti ducha a pohrdání smrtí. S německým jazykem to vystihli dobře, němčina je na takové věci jako stvořená. Já ji trochu ovládám, rozumíte... Podívejte, tady jsem si něco napsal...“ Michail Porfirjevič vyndal z náprsní kapsy kabátu silný zápisník a zůstal stát. „Počkejte chvíli, posviťte sem prosím, jestli vám to nevadí... Kde to jen bylo? Ano, tady.“

V kuželu žlutého světla spatřil mladík pečlivě napsaná, a

dokonce zarámovaná latinská písmena:

*Besitz stirbt, Sippen sterben, Majetek umírá, příbuzní umírají,
du selbst stirbst wie sie; ty sám také zemřeš;
eins weißlich, das ewig lebt: jedno znám, to žije věčně:
des Toten Tatenruhm. sláva skutků zesnulých.*

Arťom uměl přečíst latinská písmena. Naučil se to podle stařícké školní učebnice, kterou vyhrabal ve staniční knihovně. Neklidně se rozhlédl a znovu posvítíl na blok. Samozřejmě ničemu nerozuměl.

„Co je to?“ zeptal se a vlekl Michaila Porfirjeviče dál. Ten rychle schoval zápisník do kapsy a pokoušel se popohnat Váněčku, ale ten se bůhvíproč bránil a začal nespokojeně kňučet.

„Báseň,“ odpověděl stařec; mladíkovi připadalo, že trochu dotčeně. „Na památku padlých vojáků. Slyšíte, jak to v němčině duní? *Des Toten Tatenruhm!* To vám přímo běží mráz po zádech...“ Najednou se odmlčel, protože se nejspíš zastyděl za své nadšení.

Nějakou dobu kráčeli mlčky. Arťoma rozčilovalo, že jsou nyní opravdu poslední, a že netuší, co se za nimi děje; na náladě mu nepřidalo ani to, že se zastavili uprostřed tunelu, aby si přečetli nějakou báseň. Proti své vůli však poválel poslední slova na jazyku a zničehonic si vzpomněl na Vitalika. To byl ten šťoural, s nímž šli kdysi k Botanické zahradě. Zastřelili ho banditi při přepadení z jižního tunelu. Ten byl odjakživa považován za bezpečný, a proto tam Vitalika převeleli, ačkoli mu bylo teprve osmnáct a Arťomovi dokonce jen šestnáct. Večer chtěli navštívit Žeňu, kterému obchodník přivezl čerstvou, údajně naprosto mimořádnou drogu *dur*. Zasáhli ho do hlavy. Otvor na čele byl jen nepatrný, zato mu to odtrhlo půl

zátylku. Víc nebylo zapotřebí. *Zemřeš...* Z nějakého důvodu se mladíkovi vybavil rozhovor mezi Hunterem a Suchojem a zřetelně slyšel, jak jeho nevlastní otec říká: *Třeba tam vůbec nic není...* Člověk zemře a nic nepokračuje. Konec. Nezůstane nic. Někdo si snad na tebe vzpomene, ale ani to nepotrvá dlouho. *Příbuzní umírají* - nebo jak to znělo? Zamrazilo ho a byl docela rád, že se Michail Porfirjevič zanedlouho zase ozval.

„Nejdete náhodou stejnou cestou jako my? Jen do *Puškinské*? Nebudete tam přece chtít vystoupit - myslím opustit koleje? To bych vám rozhodně nedoporučoval. Neumíte si představit, co se tam děje. Nezamíříte raději k nám, na stanici *Barrikadnaja!* Moc rád bych s vámi rozmlouval!“

Znovu se zmohl jen na přikývnutí a nesrozumitelné zamumlání.

Nemůže přece všet každému, ani neškodnému starci, jen tak na nos cíl své cesty. Michail Porfirjevič byl uspokojen a odmlčel se.

Opět šli dlouho, aniž by někdo promluvil. Vypadalo to, že za nimi je všechno v klidu, takže Arťom se nakonec trochu uvolnil. V dálce i se objevila světla, nejprve slabá, pak stále jasnější. Blížili se ke stanici *Kuzněckij most*.

Mladík neznal pravidla, která tam platí, a proto se rozhodl uklidit zbraň. Zavinul ji pečlivě do pruhované košile a zastrčil hluboko do ruksaku.

Kuzněckij most byla obydlená stanice. Asi padesát metrů před vstupem na nástupiště se uprostřed kolejí nacházelo úctyhodné kontrolní stanoviště. Bylo ovšem osamocené, s jediným reflektorem, který navíc nebyl v provozu, a plně vybaveným kulometným hnízdem. Kulomet byl přikrytý plachtou, vedle něj seděl tělnatý muž v obnošené zelené uniformě a nabíral lžící nedefinovatelnou kaši z poškrábaného

vojenského ešusu. Dva další muži v podobném úboru a s velkými vojenskými samopaly důkladně kontrolovali pasy příchozích. Vytvořila se před nimi malá fronta - byli to poslední uprchlíci z *Kitaj-goroda*, kteří předběhli mladíka, když pomáhal Michailu Porfirjevičovi a Váněčkovi.

Vojáci propouštěli lidi jen pomalu a neochotně. Jednomu mladému muži dokonce vstup zakázali. Stál teď zmateně a bezradně stranou a pořád se pokoušel přistoupit k vojákovi, jenž ho pokaždé odstrčil a vyvolal dalšího. Každý příchozí byl pečlivě prohledán. U dalšího chlapíka objevili makarov; vystrčili ho z řady, a když se pokoušel protestovat, uchopili ho jako zkušené policisté a odvedli.

Arťom se neklidně rozhlížel, protože tušil nepříjemnosti. Michail Porfirjevič na něho udiveně pohlédl. Mladík mu zašeptal, že je rovněž ozbrojený. Stařec však jen klidně přikývl a slíbil, že se nic nestane. Arťom se na něho podíval s neskrývanými pochybnostmi, ale ten se jen usmál a tajuplně mlčel.

Brzy se dostali na řadu. Pohraničníci právě vybalovali umělohmotný pytel nešťastné padesátileté ženy. Ta začala hned nadávat a označila je za nestvůry a ostudu pro lidstvo. Arťom s ní v duchu souhlasil. Strážný se chvíli věcmi prohraboval a pak se spokojeným hvízdnutím vytáhl z hromady špinavého spodního prádla několik dělostřeleckých granátů a tázavě se na ženu podíval.

Mladík by přesvědčený, že nyní uslyší dojemný příběh o vnukovi, který tyto podivné věcičky potřebuje pro svou svářečskou práci, nebo něco v tom duchu. Žeňa místo toho o několik kroků ustoupila, syčivě zaklela a vrhla se zpět do tunelu, aby se ukryla v temnotě. Kulometný střelec odložil misku a sáhl po zbrani, ale jeden pohraničník - zřejmě velitel stanoviště - ho gestem zastavil. Střelec si zklamaně odfrkl a

začal se znovu věnovat kaši. Michail Porfirjevič postoupil o krok vpřed a držel připravený pas.

K mladíkovu údivu strážný starcův dokument jen zběžně prolistoval a Váněčkovi vůbec nevěnoval pozornost, jako by ani neexistoval. Potom byl na řadě Art'om. Podal doklady hubenému muži s knírem a ten je začal stránku po stránce pečlivě prověřovat. Zvláště dlouho se zdržel s baterkou u razítek. Nejméně pětkrát srovnal rysy Art'omova obličeje s fotografií a přitom si nedůvěřivě odkašlal, zatímco mladík se přátelsky usmíval a pokoušel se vypadat co nejnevinněji.

„Pas je podle sovětského vzoru. Proč?“ zeptal se přísně pohraničnick. Zřejmě jinak nenašel nic, na čem by mohl dokázat svou moc.

„Když ještě existovaly pravé pasy, byl jsem moc malý,“ vysvětlil. „Později vzala naše administrace nejlepší předlohu, jaká se dala najít.“

Muž s knírem svrástil čelo. „To není podle předpisů. Otevřete zavazadlo.“

Jestli najde samopal, budu se muset v tom lepším případě vrátit, napadlo Art'oma. Ale jestli ho zabaví... Otřel si pot z čela.

Michail Porfirjevič přistoupil ke strážnému a zašeptal mu: „Konstantine Alexejeviči, ten mladý muž je můj známý. Je to nesmírně slušný člověk. Osobně za něho ručím.“

Pohraničnick už otevřel mladíkův ruksak a k jeho zoufalství do něj strčil ruku. Teď jen suše odpověděl: „Pět.“ Zatímco Art'om uvažoval, co tím myslí, vytáhl Michail Porfirjevič hrst patron a odpočítal pohraničnickovi do pootevřené příruční kabely na boku pět z nich.

Ruka Konstantina Alexejeviče však sklouzla ještě níž a na tváři se mu mihl pobavený výraz. „Patnáct,“ prohlásil s ledovým klidem.

Mladík přikývl, odpočítal za sebe deset patron a nechal je zmizet ve stejné kabele. V obličeji strážného se nepohnul ani sval, muž jenom o krok ustoupil stranou. Cesta na stanici *Kuzněckij most* byla volná. Stoický klid kontrolora na něho hluboce zapůsobil.

Následujících patnáct minut strávil vzrušenou diskuzí s Michaelem Porfirjevičem, který se vytrvale zdráhal přijmout od Art'oma pět patron. Argumentoval, že je mladému souputníkovi dlužen mnohem víc a podobně.

Kuzněckij most se nijak výrazně nelišil od většiny ostatních stanic, které Art'om při svém putování viděl. Stejný mramor na stěnách, tatáž žulová podlaha - jen oblouky byly vyšší a širší, a proto stanice působila mimořádně rozlehlým dojmem.

Skutečná rarita stála na obou kolejích: byly tam dva kompletní vlaky, neuvěřitelně dlouhé a obrovské, téměř po celé délce stanice. Jejich okna byla příjemně osvětlená; světlo pronikalo ven různobarevnými závěsy. Dveře byly otevřené dokořán a přímo vyzývaly ke vstupu.

Art'om, kam až mu paměť sahala, dosud nikdy nic podobného neviděl. Jistě, ještě si neurčitě vybavoval vlaky se světlými čtvercovými okny, které kolem něho s velkým lomozem svištěly. Jako všechny vzpomínky na minulost to však byly velmi vzdálené, nezřetelné dětské záblesky - jakmile se pokusil představit si něco konkrétněji a rekonstruovat v paměti podrobnosti, mlhavý obraz se opět rozplynul, protekl jako voda mezi prsty a nakonec z něj vůbec nic nezůstalo. Od té doby viděl jen vlak v tunelu na *Rižské* a jednotlivé vagony na stanicích *Kitaj-gorod* a *Prospekt Mira*.

Mladík strnul jako solný sloup, upřeně zíral na vlakové soupravy a počítal vagony na protější straně - až tam, kde se vedle přestupu na Rudou linku ztrácely ve tmě. Ze stropu tam visela, vyrvaná z moci tmy přesně zaměřeným světelným

kuželem, rudá vlajka, pod níž stáli na stráži dva ozbrojení vojáci v zelené uniformě. Zdátky vypadali malí a podivně směšní, asi jako vojáčky na hraní.

Arťom míval tři, dřív, když ještě žil s matkou. Jeden z nich, důstojník, držel tasenou drobnou pistolí a něco křičel dozadu; pravděpodobně volal na vojáky, aby ho následovali do bitvy. Oba zbývající stáli v pozoru a zbraň si tiskli k hrudi. Vojáčky asi pocházeli z různých sbírek, protože se s nimi nedalo hrát - důstojník svolával do bitvy, zatímco jeho stateční bojovníci tiše stáli s vypjatou hrudí stejně jako pohraničníci Rudé linie a o válce nechtěli ani slyšet. Zvláštní, že tyhle hračky se mu přesně vybavují, ale na tvář vlastní matky se ne a ne rozpomenout.

Stanice *Kuzněckij most* byla relativně dobře udržovaná. Stejně jako na *VDNCh* bylo i tady v provozu nouzové osvětlení. Podél stropu se táhla záhadná ocelová konstrukce, která zřejmě kdysi sloužila k osvětlení nástupiště. Kromě dvou vlaků nebylo na této stanici nic mimořádného. Arťom nedokázal zakrýt před Michaiem Porfirjevičem zklamání. „Vždycky jsem slyšel o tom, že v metru existuje řada překrásných stanic. Teď ale vidím, že jsou skoro všechny stejné.“

„Ale prosím vás, mladý muži! Znáám tak nádherné stanice, že byste mi ani neuvěřil! Například *Komsomolskaja*, jedna z okružních stanic, je skutečný palác. Najdete tam obrovské stropní malby znázorňující Lenina a vše kolem... No co to tu melu!“ Michail Porfirjevič ztišil hlas. „Měl byste vědět, že se to tady jen hemží čmuchaly, agenty z linie Sokolničeskaja, ech, samozřejmě rudými - promiňte, jsem prostě zvyklý na původní názvy. Každopádně bychom měli být opatrní. Místní úřady jsou sice oficiálně nezávislé, ale nechtějí si zadat s rudými. Pokud by rudí chtěli, aby jim byl někdo vydán, může se docela dobře stát, že by ho dostali. Nemluvě o případných atentátech.“

Bojácně se rozhlédl na všechny strany. „Pojďte, najdeme si nějaké místo, kde si můžeme odpočinout. Upřímně se přiznám, že jsem k smrti unavený. Mám dojem, že i vám by prospělo trochu se vyspat. Přenocujeme tu a zítra půjdeme dál.“

Arťom přikývl. Dnešek byl skutečně nekonečně dlouhý a vyčerpávající. Nutně potřeboval pauzu. Se závistivým pohledem na vlaky následoval Michaila Porfirjeviče. Z vagonů duněl veselý smích a hlasité rozhovory. V otevřených dveřích, kolem kterých procházeli, stáli muži unavení prací, kouřili a kultivovaně rozmlouvali se svými sousedy o událostech uplynulého dne. U stolu sedělo pár starých žen; všechny popíjely čaj pod malou lampou houpající se na roztřepaném kabelu. Kolem nich řádily děti. I to bylo pro něho neobyklé, protože na *VDNCh* byla situace pořád nanejvýš napjatá a lidé tam neustále počítali s nejhorsším. Večer se sice taky scházeli, aby v klidu poseděli ve stanu společně s přáteli, ale nezažil, že by všechny dveře byly dokořán, všichni se jednoduše navštěvovali a všude pobíhaly děti. Lidem se tu prostě žilo velmi dobře. Nakonec se zeptal: „Z čeho tu žijí?“

„Ach, vy to nevíte? Tohle je *Kuzněckij most* Zde bydlí nejlepší technici a pracují největší dílny v metru. Linie Sokolničeskaja si sem dává opravovat všechny nástroje a přicházejí sem dokonce i z okruhu. Tahle stanice se stále dynamicky rozvíjí. Tady by se žilo!“ Michail Porfirjevič si zasněně povzdechl. „Avšak v tomto ohledu jsou velmi přísní...“

Arťom marně doufal, že by se mohli uložit ke spánku v některém vagonu. Uprostřed koridoru stála řada Velkých stanů podobných těm, které měli na *VDNCh*. Na prvním bylo rovnými písmeny namalovanými šablonou napsáno slovo HOTEL. Čekala před ním dlouhá fronta uprchlíků, avšak Michail Porfirjevič si zavolal správce stranou, zacinkal kovem v kapse, zašeptal mu do ucha něco magického, co začínalo

slovy „Konstantin Alexejevič" - a problém byl vyřešený.

„Prosím tudy,“ naznačil jim správce vstřícným gestem a Vaněčka něco radostně zažvatlal.

Dostali dokonce čaj, aniž museli připlácet, a matrace na podlaze byly tak měkké, že mladík, který ztěžka dopadl na své lůžko, už nechtěl vstát. Pohodlně se opřel, opatrně foukal do horkého nálevu v pohárku a pozorně naslouchal starci, jenž vyprávěl s rozzářenýma očima.

„Není pravda, že ovládají celou linii. Nikdo se o tom sice neodvází mluvit nahlas a sami rudí by to nikdy nepřiznali, ale univerzita se vymyká jejich kontrole - a všechno, co se rozkládá za ní, jakbysmet! Ó ano, Rudá trasa probíhá až ke stanici *Sportivnaja*. Za ní totiž následuje mimořádně dlouhá trasa, víte, kdysi dávno to byla stanice s názvem *Leninskije gory*, kterou později přejmenovali, ale já se raději přidržuji starých názvů. Každopádně za Leninskými horami se koleje dostávají na povrch a vedou na most přes řeku. Při výbuchu byl most silně poškozený a zanedlouho se zřítil. Proto od samého počátku neexistovalo s univerzitou spojení..

Arťom si dopřál doušek a kochal se slastným pocitem očekávání. Hned se doví něco o záhadě a výjimečnosti, které začínají za kolejemi Rudé linky tyčícími se nad propastí daleko na jihozápadě města. Vaněčka si usilovně hryzal nehty; občas toho nechal, aby posoudil plody své snahy, a vzápětí činorodě pokračoval. Mladík ho pozoroval téměř se sympatiemi. Všiml si, že je tomu neškodnému tvorovi vděčný za to, že je zticha.

„Víte, na stanici *Barrikadnaja* jsme založili malý kroužek. Setkáváme se večer, občas zajde pár lidí z *Ulicy 1905 goda*. Z *Puškinské* vyhnali všechny jinak smýšlející jedince, a tak si k nám našel cestu i Anton Petrovič. Není to samozřejmě nic mimořádného, jen rozhovory o literatuře, no a tu a tam také o politice, takříkajíc... Ani na stanici *Barrikadnaja* totiž nemají

vzdělance zrovna v lásce, jestli mi rozumíte. Co všechno si tam člověk nevyslechne: že jsme všiví intelektuálové nebo pátá kolona. Proto se chováme velmi klidně... Každopádně Jakov Iossifovič tvrdí, že univerzita nezanikla. Prý se podařilo zabarikádovat tunel a ještě tam žijí lidé, a to nejen obyčejní lidé, nýbrž... Měli byste vědět, že se v té lokalitě kdysi nacházela Moskevská státní univerzita, podle níž byla nakonec pojmenována i stanice metra. Části profesorů a studentů, se údajně podařilo tam zachránit. Pod univerzitou jsou přece obrovské kryty vybudované ještě za Stalinovy doby a ty jsou, pokud vím, zvláštními samostatnými chodbami spojené s metrem. Říká se, že se tam vytvořilo cosi jako intelektuální centrum. No, pravděpodobně to jsou jenom legendy, že tam jsou u moci vzdělání lidé, že rektor vládne třem stanicím až do konce linky a každou z nich vede vždy volený děkan. Ani věda se tam nezanedbává, vždyť studenti, doktorandi i docenti jsou jejími nositeli. Slyšel jsem, že naše kulturní dědictví tam neupadlo v zapomnění jako u nás. Anton Petrovič dokonce tvrdí, že mu přítel inženýr jednou tajně vyprávěl, že tam našli způsob, jak se dá bez úhony vyjít na povrch. Vyvinuli vlastní ochranné obleky a občas se v metru objeví jejich zvědové. Zní to neuvěřitelně, vidíte?”

Michail Porfirjevič se podíval Art'omovi do očí a mladík postřehl v jeho pohledu záblesk touhy a střízlivé, i když zemdlené naděje. Odkáshal si tedy a co nejpřesvědčivěji odpověděl: „Proč? Myslím, že je to vcelku realistické. Existuje například i Polis. Jak jsem slyšel, jsou i tam...”

„Ó jistě, to je nádherné místo, ale jak by se tam mohl někdo dostat? Kromě toho mi bylo řečeno, že v radě připadla moc znovu důstojníkům.“

Art'om zvedl obočí: „V jaké radě?”

„Polisu vládne rada skládající se z nejmvlivnějších lidí. U nich

to jsou knihovníci a důstojníci. O knihovně jste už určitě slyšel, to vám nemusím vykládat, ale další vchod do Polis se dříve nacházel přímo u budovy ministerstva obrany, jestli si správně vzpomínám, nebo přinejmenším v její těsné blízkosti, proto se tam zachránila rovněž část generálů. Na samém počátku na sebe strhli moc důstojníci a v Polis dlouho vládla v podstatě junta. Avšak lidé byli s takovým panováním z jakéhosi důvodu nespokojeni a začaly poměrně krvavé nepokoje, ovšem dlouho před válkou s rudými. Tehdy všichni přistoupili na kompromis a byla založena rada, v níž se vytvořily dvě frakce: knihovníci a důstojníci. Podivná kombinace. Víte, důstojníci předtím neměli s knihovníky nic společného, ale teď jednoduše není zbylí. A samozřejmě mezi oběma frakcemi panuje věčný spor - tu jsou nahoře jedni, potom zase druzí. Když se rozhořela válka s rudými, byla obrana důležitější než kultura, a tak měli důstojníci větší váhu. Jakmile začal mírový život, získali opět svůj původní vliv knihovníci. Tak to jde pořád, jako kyvadlo, sem a tam. Z posledních zpráv jsem vyrozuměl, že důstojníci znovu upevnili svou pozici a že zavládla přísná disciplína, se zákazem vycházení a dalšími radostmi života.“ Michail Porfirjevič se pousmál. „Proniknout tam je nyní stejně obtížné jako dostat se do Smaragdového města - tak v žertu nazýváme univerzitu a její spojenecké stanice. Muselo by se totiž jít buď přes Rudou linku, nebo Hanzu, ale tudy se projít nedá, jak si umíte představit. Před fašisty by se mohlo přestoupit přes *Puškinskou* na *Čechovskou* a odtud vede jediný tunel na stanici *Borovickaja*. Není sice valný, ale když jsem byl mladší, tu a tam jsem ho použil.“

Arťom si nenechal ujít příležitost a zeptal se, co je na tom tunelu špatného. Stařec odpověděl: „Víte, stojí tam na kolejích shořelý vlak. Nevím, jak to vypadá nyní, už jsem tam dlouho nebyl, ale dříve se tam ještě povalovaly zuhelnatělé lidské

mrtvol. Některé dokonce seděly, byla to prostě hrůza. Netuším, jak se to mohlo přihodit. Ptal jsem se známých, co se tam stalo, ale nikdo mi to neuměl přesně popsat. .. Každopádně tím vlakem se dá projít jen velmi obtížně a kolem něj to nejde vůbec, protože tunel se zčásti zřítíl a všechno v okolí vagonů je zasypané zeminou. V samotném vlaku, myslím tedy ve vagoncích, panuje zlo, které vůbec neumím popsat. Jsem ateista a nevěřím na mystické bláboly, proto jsem kdysi vše připisoval krysám a všem možným stvořením. Dnes si tím už ovšem nejsem tak jistý.“

Jeho slova připomněla Art'omovi ponurý hluk v tunelech - a teď se konečně dostal k tomu, že ostatním vypověděl, co se stalo s jeho skupinou a později s Bourbonem. Po krátkém váhání se pokusil uplatnit i vysvětlení, které mu poskytl Chán.

„Ale, ale, to je přece holý nesmysl!“ Michail Porfirjevič přísně zvedl obočí. „O takových jevech jsem už slyšel. Povím vám něco, co jsem se dověděl od Jakova Iossifoviče. Je to fyzik a vysvětlil mi, že existují určité psychické poruchy, při nichž jsou lidé ovlivňováni kmitočty na extrémně nízkých neslyšitelných frekvencích. Jestli se nemýlím, je to zhruba kolem sedmi hertzů... A ten zvuk může vzniknout sám od sebe na základě přirozených procesů, například tektonických posuvů a podobně, to jsem tehdy už tak pozorně neposlouchal. Ale duše mrtvých? V potrubí? Prosím vás.“

Rozmlouvat se starcem bylo nesmírně zajímavé. Art'om nikdy neslyšel nic z toho, o čem mluvil. Ten muž se díval na metro z jiné, staromódní a jedinečné perspektivy. Zřejmě ho to celým srdcem táhlo nahoru, protože se tady cítil stejně stísněně jako během prvních dnů. Mladíkovi se znovu vybavil spor mezi Suchojem a Hunterem a zeptal se: „Co myslíte, my, tím chci říct lidé, vrátíme se tam někdy? Jako na povrch... Přežijeme a vrátíme se?“

Vzápětí litoval, že se zeptal, protože to bylo stejné, jako kdyby svou otázkou přeřezal starci všechny šlachy. Ten se celý schouлил a odpověděl tichým, bezduchým hlasem: „Tomu nevěřím. Ne, nevěřím.“

„Ale prý existují i jiné podzemní dráhy, jak jsem slyšel. V St. Petěrburgu, Minsku, Novgorodě.“ Mladík vyjmenoval ty názvy z paměti, protože pro něho to byl prázdný obal, slupka, která se nikdy nenaplnila významem.

Michail Porfirjevič si zhluboka povzdechl. „Ach, jak krásné město byl Petěrburg! Katedrála svatého Izáka... a Admiralita se zašpičatělou věží... Ta grácie a elegance! A večer na Něvském prospektu: lidi, hluk davu, smích, děti se zmrzlina v ruce, mladé štíhlé dívky, hudba... Hlavně v létě, no, to tam bývalo málokdy dobré počasí, ale když svítlo slunce a azurově modrá obloha byla bez mráčku... to, víte, se dýchalo opravdu lehce.“ Upíral oči na Artoma, ale pohledem ho pronikal a směřoval do přízračné dálky, kde se v ranním oparu vynořovaly dominantní obrysy budov, které se nyní rozpadly v prach a popel. Mladík měl pocit, že kdyby se otočil, mohl by i on vidět ten fascinující výjev. Starý muž si znovu povzdechl a Artom se ho neodvážil vytrhnout ze vzpomínek. „Ano, vedle moskevského skutečně existovala ještě jiná metra. Možná i tam se stačili lidé zachránit. Ale důkladně se zamyslete, mladý muži!“ Michail Porfirjevič zvedl stařecký prst. „Kolik let už uplynulo, a nic se nestalo. Nikde ani živáčka! Neměl by se po tak dlouhé době někdo objevit? Ne, obávám se...“ Dlouze se odmlčel a pak, asi za pět minut, dodal spíš pro sebe než pro Artoma: „Panebože, jaký nádherný svět jsme zničili!“

Ve stanu se rozhostilo tíživé ticho. Váněčku jejich tichý rozhovor unavil a usnul s otevřenými ústy. Zlehka chrápal a čas od času zavrňel jako štěně. Michail Porfirjevič už neřekl ani slovo. Mladík si byl sice jistý, že stařec ještě nespí, ale dopřál

mu klid. Sám zavřel oči a pokoušel se usnout.

Domníval se, že po všem, co se mu toho nekonečného dne přihodilo, ho spánek okamžitě přemůže, avšak čas plynul stále pomaleji a matrace, která mu ještě před chvílí připadala tak měkká, ho tlačila do boku, takže se musel několikrát obrátit z jedné strany na druhou, než konečně našel příjemnou polohu. V uších mu pořád zněla starcova poslední smutná slova: *Ne... Nevěřím... Už nikdy nevidíme nádherné bulváry, velkolepé stavby, neucítíme lehký osvěžující vánek o vlahém letním večeru, jak nám čechrá vlasy a hladí tvář, a ani obloha už nebude taková jako dříve.* Jejich nebe tvořil žebrovaný strop tunelu pokrytý rezavějícím potrubím - a tak to navždy zůstane. Jaké bývalo kdysi? Azurově modré? Nezatazené? Byla to zvláštní obloha, kterou Arťom viděl u Botanické zahrady, posetá hvězdami, ale nikoli sametově modrá, nýbrž temně azurová, a zároveň třpytivá a přátelská... A budovy byly skutečně obrovské, ale nepůsobily stísnujícími těžkopádným dojmem, ne, byly světlé a lehké, jako kdyby je stavitelé utkali z provoněného vzduchu, vznášely se téměř nad zemí a jejich obrysy se rozplývaly v nekonečné výšce. A jak tu bylo živo! Nikdy neviděl pohromadě tolik lidí, nanejvýš v Kitaj-gorodě, ale tady jich bylo ještě víc, celý prostor před těmito kyklopskými budovami i mezi nimi byl zalidněný, V neuvěřitelném hemžení bylo nezvykle mnoho dětí, které něco olizovaly, asi právě onu zmrzlou dobrotu. Arťom už chtěl jedno z nich poprosit, aby mu dalo ochutnat, protože nikdy nejedl pravou zmrzlinu. Avšak malá děcka se smála a utíkala před ním, obratně se mu vyhýbala, takže nespatrił ani jeden obličej. Nakonec nevěděl, co vlastně chce - ochutnat zmrzlinu, nebo se podívat dítěti do tváře, přesvědčit se, že vůbec nějakou má... A znenadání pocítil strach.

Obrysy budovy ztuhněly a ztmavly; nyní se nad ním tyčily

jako hrozba. Stále ještě běhal za dětmi, ale zdálo se mu, že se už nesmějí vesele, ale se zlým očekáváním. Sebral všechny síly a chytil jednoho chlapce za rukáv. Ten se mu pokoušel vytrhnout a škrábal jako čertík, ale mladík ho uchopil železnou rukou za hrdlo a pohlédl mu do tváře. Byl to Váněčka.

Postižený chlapec zakřičel, vycenil zuby, kroutil krkem a pokoušel se Arťoma kousnout do ruky, takže ten ho v panickém strachu odhodil. Váněčka se znenadání postavil, zaklonil hlavu a ozvalo se strašlivé dlouhé zavytí, před kterým mladík uprchl na *VDNCh*. Pobíhající děti se zastavily a začaly se zvolna přibližovat, stále s odvrácenými obličejí a aniž by na něho pohlédly. Za nimi se vypínaly obří budovy temné jako smrt, které se k němu zřejmě také posunovaly. Nakonec se děti, které vyplnily veškerý zbývající volný prostor mezi gigantickými konstrukcemi staveb, připojili k Váněčkovu vytí; byl to hrůzný zvuk naplněný zvířecí nenávistí a současně pochmurným žalem. A potom se všechny malé vyjící bytosti k němu otočily. Neměly obličej, jen masky z černé kůže, s roztřepenými ústy a třpytiimi temnými očními bulvami bez zorniček...

Náhle Arťom zaslechl hlas, který neznal. Nebyl hlasitý, v děsivém vytí ho sotva slyšel, ale vytrvale opakoval jedno a totéž. Naslouchal mu a pokoušel se nedbat na blížící se děti - a pak rázem pochopil, co slyší: „Musíš jít.“ A pak znovu. A zase. Nakonec ten hlas poznal.

Byl to Hunter...

Otevřel oči a shodil ze sebe přikrývku. Ve stanu byla tma a velmi dusno. Hlavu měl těžkou jako olovo a myšlenky o sobě dávaly vědět jen neochotně a těžkopádně. Nevěděl, jak dlouho spal a je-li už načase vstát a připravit se na cestu, nebo se jen otočit na druhý bok a doufat, že se mu bude zdát hezčí sen.

Stanová plachta se nadzvedla a v otvoru se ukázala hlava pohraničníka, který je kontroloval u vstupu do stanice.

Konstantin... jak jen znělo jeho jméno po otci?

„Michale Porfiriči! Michale Porfiriči! Vstávej, Michale Porfiriči! To snad vypustil duši, nebo co?“ Strážný nedbal na Art'oma, který na něho vylekaně hleděl, vstoupil dovnitř a začal spícím starcem třást.

První se probudil Váněčka a něco nespokojeně zamumlal. Příchozímu nestál ani za pohled, a když se ho postižený chlapec pokusil chytit za ruku, uštědřil mu mlaskavou facku. Konečně se probudil i stařec.

„Michale Porfiriči! Rychle vstávat!“ zašeptal pohraničník. „Musíte odejít. Rudí chtějí, abysme tě vydali jako pomlouvače a nepřátelského propagandistu. Ale já tě varoval, abys alespoň tady, na naší zavšivené stanici, nemluvil o univerzitě! Proč jsi mě neposlechl?“

„S dovolením, Kontantine Alexejeviči, co to má znamenat?“ Stařec zmateně zavrtěl hlavou, zasténal a vstal z lůžka. „Já jsem přece nic neřikal, žádnou propagandu, Bůh uchovej, vyprávěl jsem o ní jen tomu mladému muži tady, ale tiše, beze svědků.“

„Toho svého mladíka si můžeš odvést s sebou! Přece víš, s jakou stanicí sousedíme. Zavedou vás na *Lubjanku* a natrhnou vám zadky. Tohohle chlapa hned postaví ke stěně, aby nic nevyžvanil. Tak pohni, na co čekáš, každou chvíli si pro tebe přijdou! Našinci se ještě radí, co můžou od rudých za takovou službu požadovat, pospěš si, honem!“

Art'om už byl na nohou a ruksak měl na zádech. Nevěděl, jestli má vyndat samopal, nebo se obejde bez zbraně. Stařec si také pospíšil a za minutu už běželi podél kolejí. Konstantin Alexejevič s hrdinským výrazem trpitele držel Váněčkovi usta a Michail Porfirjevič se na něho stále znepokojeně ohlížel, jestli chlapci nezakroutil krkem.

V tunelu vedoucím k *Puškinské* byla stanice opevněna

podstatně lépe. Minuli dvě strážní stanoviště, na 100. a 200. metru. První tvořila betonová zeď postavená napříč kolejemi, která sloužila jako improvizovaná hradba. Volný byl jen úzký průchod u stěny, za kterým nalevo visel telefon s přímým spojením na stanici, zřejmě do hlavního stanu. Povalovalo se tam pár beden s municí. Nastoupili do drezíny, která je popovezla sto metrů k dalšímu stanovišti. Tady už byly obvykle pytle s pískem, kulomet a reflektor, stejně jako na opačné straně. Všude byli strážníci, ale Konstantin Alexejevič je bez problémů provedl až na hranici. „Pojďte, ještě pár minut vás doprovodím,“ prohlásil. Zvolna vykročili k *Puškinské* a pohraničník dodal: „Obávám se, že se sem už nemůžeš vrátit, Michale Porfirjiči. Ještě ti neodpustili tvoje někdejší hříšky. Slyšel jsi, že se osobně informoval dokonce soudruh Moskvín? No, však my si už něco vymyslíme. Buď ale ostražitý i na *Puškinské!*“ Pak se zastavil a pomalu rozplynul ve tmě; ještě za nimi stačil zavolat: „Projdi tunelem co nejrychleji. Jak vidíš, máme z nich docela nahnáno. Měj se dobře!“

Tři uprchlíci zatím neviděli důvod ke spěchu, a tak pokračovali vycházkovým tempem.

Arťom se zvědavě podíval na starce. „Co proti vám mají?“

„No, prostě je nemám rád. A během války... víte, napsali jsme v našem kroužku několik textů... Anton Petrovič, který tehdy žil na *Puškinské*, měl přístup k tiskárně - na stanici skutečně měli i takovou vymoženost. Nějací blázni ji dovékli do metra z budovy *Izvestijí*... Takže to potom vytiskl.

„Ale hranice s rudými vypadá docela nevinně. Dva muži, jedna vlajka, ale žádné zábrany jako u Hanzy.“

Michail Porfirjevič se jízlivě usmál. „Není divu! Největší útok na hranice nečekají zvenčí, nýbrž zevnitř. A tam mají zábran pozeňnaně, zatímco na této straně je to všechno jen stafáž.“

Chvíli kráčeli mlčky a mladík se zaposlouchal, jaké pocity v něm tunel vyvolává. Kupodivu tento průchod stejně jako předchozí z *Kitaj-goroda* ke *Kuzněckému mostu* byl naprosto prázdný. Necítil vůbec nic - tohle nebylo nic jiného než neživá stavba.

Vrátil se v duchu k ošklivému snu z minulé noci. Podrobnosti už v jeho paměti ztratily pevné obrysy, zůstala v něm jen neurčitá pochmurná vzpomínka na děti bez tváří a hrozivě se tyčící temné domy. Ale ten hlas...

Dál se nedostal. Uslyšel před sebou známý odporný pískot a škrábání malých tlapek o beton. Do nosu ho udeřil lepivě nasládlý pach shnilého masa. Když slabé světlo baterky konečně nahmatalo místo, odkud zvuky pocházely, naskytl se mladíkovým očím obraz, který v něm vzbudil přání co nejrychleji se vrátit, v nejhorším třeba i k rudým.

U stěny tunelu ležely v řadě vedle sebe tváří k zemi tři nafouklé mrtvoly. Na rukou, které měly svázané drátem za zády, už viditelně delší dobu hodovaly krysy. Arťom si přidržel před nosem rukáv kabátu, aby necítil těžký nasládlý jedovatý zápach, sklonil se a posvítíl na mrtvá těla. Až na spodní prádlo byla nahá a nevykazovala žádné stopy po zranění. Vlasy však byly spleené zaschlou krví, zvláště hustě kolem černého bodu, kudy pronikla kulka.

„Zastřeleni ranou do týla,“ konstatoval. Pokoušel se mluvit co nejklidněji, ačkoli cítil narůstající nevolnost.

Michail Porfirjevič si podržel ruku před ústy a v očích se mu zablesklo, když si otřesený ulevil: „Co to jen provádějí, panebože, co to dělají! Váněčko, nedívej se tam, pojď sem!“

Chlapec si však už zcela nezúčastněně dřepl k prvnímu mrtvému a začal mu soustředěně vrtat prstem do kůže. Přitom vzrušeně žvatlal něco nesrozumitelného.

Kužel světla se posunul výš a osvítíl kus balicího papíru

přilepeného na stěnu nad mrtvolami zhruba ve výši očí. Byla na něm - lemována orlicemi s roztaženými křídly - gotickým písmem napsána německá slova VIERTES REICH. Pod nimi stálo rusky: *Žádná černá svině se nepřiblíží k Velkoříši na méně než tři sta metru!* A na závěr velké razítko se známým zákazem tranzitu v podobě tmavé postavy v přeškrtnutém kruhu.

„Zločinci!“ procedil Art'om mezi zuby. „Jen proto, že mají jinou barvu kůže!“

Stařec rezignovaně potřásl hlavou a odtáhl za límec Váněčku, který si mrtvoly se zájmem prohlížel a nechtěl zpočátku ani vstát. Když zase konečně vykročili, poznamenal Michail Porfirjevič ponuře: „Jak vidím, je naše tiskárna ještě v provozu.“

Šli stále pomaleji, takže až za dvě minuty objevily na stěně namalovanou rudou orlici s nápisem 300 M. Zneklidněný mladík zaslechl zdálky štěkot psů.

Asi sto metrů před stanicí je oslepilo pronikavé světlo. Zůstali stát. Z megafonu zaduněl hlas: „Ruce za hlavu a nehýbat se!“

Art'om poslušně založil obě ruce do týla. Michail Porfirjevič je zvedl nad hlavu. Hlas okamžitě štěkl: „Řekl jsem ruce za hlavu! Pomalou chůzí vpřed! Žádné rychlé pohyby!“

Mladík nedokázal rozpoznat, kdo to mluví, protože světlo mu svítilo přímo do očí, takže ho bolest donutila sklopit je k zemi.

Malými krůčky ještě o kus popošli a potom se zastavili. Někdo konečně odklonil reflektor.

Stála tu barikáda, kterou střežili dva ramenatí kulometčící a muž s pouzdrem na opasku. Všichni měli na sobě maskovací uniformu a černé barety šikmo přes vyholené hlavy. Na rukávech se jim skvěly bílé pásy se symbolem připomínajícím německé hákové kříže - tento se však neskládal ze čtyř, ale jen

tří křížů. Opodál se dalo rozpoznat ještě pár temných postav, u jejichž nohou seděl nervózně kňučící pes. Stěny kolem dokola byly hustě pomalované kříži, orlicemi, výroky a kletbami proti všem Nerusům. Na zřetelně viditelném místě, pod lehce ohořelým kusem látky se zobrazením orlice s třínohým hákovým křížem vynikal tentýž nasvícený znak s nešťastným černým mužem v umělohmotném rámu. Zřejmě jim to nahrazovalo ikonostas.

Jeden strážný popošel dopředu, rozsvítil nezvykle dlouhou baterku podobnou obušku a zakřivenými prsty ji podržel ve výši hlavy. Beze spěchu obešel tři přichozí a podezíravě si prohlédl jejich obličej, zřejmě hledal neslovanské rysy. Všichni však vypadali víceméně jako Rusové, snad s výjimkou Váněčky, jehož obličej poznamenala nemoc, takže pohraničník sklonil lampu a zklamaně pokrčil rameny. „Doklady!“ vyštěkl.

Arťom mu ochotně podal pas. Michail Porfirjevič zaváhal, pak chvíli šátral v náprsní kapse a nakonec vytáhl osobní průkaz.

Muž znechuceně ukázal na Váněčku. „A papíry na tohle?“

„Víte, ono je to tak, že ten chlapec...“ začal vysvětlovat Michail Porfirjevič.

„Ticho!“ zaječel celník a svítilna mu poskočila v ruce. „Oslovujte mě laskavě *pane důstojníku!* A odpovídejte na moje otázky!“

„Pane důstojníku, podívejte, chlapec je nemocný, nemá pas, vždyť je ještě malý. Ale tady ho mám zapsaného...“ Michail Porfirjevič vrhl na muže pochlebující pohled a pokusil se objevit aspoň jiskřičku soucitu. Ten však stál upjatě a pevně jako balvan, i tvář jako by mu zkameněla - a Arťom znovu pocítil neodolatelnou touhu někoho zabít.

„Kde je fotka?“ zasyčel důstojník, když nalistoval příslušnou stránku.

Váněčka dosud poslušně stál vedle starce a projevoval hluboký zájem o siluetu psa; několikrát přitom nadšeně zažvatlal. Teď se však otočil ke strážnému, vycenil zuby a zle zavrčel. Mladík zničehonic dostal o něho takový strach, že zapomněl na vlastní odpor vůči tomu tvorovi a nemyslel na to, kolikrát musel sám potlačovat přání chlapce pořádně nakopnout.

Celník bezděčně o krok ustoupil, zmateně pohlédl na Váněčku a zachroptěl: „Zbavte se ho. Okamžitě. Nebo to udělám já.“

„Promiňte, pane důstojníku,“ slyšel Arťom ke svému údivu vlastní hlas, „chlapec neví, co dělá.“

Michail Porfirjevič na něho vděčně pohlédl.

Muž rychle prolístoval mladíkův pas, vrátil mu ho a chladně prohlásil: „Žádné další otázky. Můžete projít.“

Arťom udělal několik kroků a strnul. Zdálo se, že mu nohy vypověděly službu. Celník se už od něho lhostejně odvrátil a znovu se zeptal na fotografii.

„Podívejte, to je tak,“ začal znovu Michail Porfirjevič, „Pane důstojníku, my nemáme fotografa a na jiných stanicích je to neuvěřitelně drahé. Já prostě nemám peníze na snímek.“

„Svléknout!“ skočil mu do řeči pohraničník.

„Jak prosím?“ Hlas Michaila Porfirjeviče zněl najednou hluše. Starci se rozklepala kolena,

Arťom nepřemýšlel, co dělá. Sundal si ruksak a položil ho na zem. Jsou věci, které nechceš podstoupit, přísaháš si, že na ně ani nepomyslíš, ale potom se najednou stanou samy od sebe. Nestihneš si je ani promyslet, centrum myšlení tím zůstane zcela nedotčené, prostě k tomu dojde a tobě nezbyvá nic jiného než udiveně pozorovat sám sebe a namlouvat si, že na tom neneseš žádnou vinu, protože se to odehrává bez tvého přičinění...

Pokud teď tyhle dva vysvěčou a jako tu předchozí trojici odvedou směrem k metru 300., vyndá samopal, nastaví ho na automatický režim a pokusí se zabít co nejvíc monster v uniformě - dokud ho nedostanou. Všechno ostatní bylo rázem bezvýznamné. Nebylo důležité, že starce a Váněčku zná tak krátce. Maličkost, že ho usmrtí... A co se stane s VDNCh? Na to teď nesmí myslet. Existují věci, na které je lépe nemyslet.

„Svléknout!“ zahulákal znovu celník. „Osobní prohlídka!“

„Ale dovolte...“, vykoktal Michail Porfirjevič.

„Ticho! A pohněte se, rychleji!“ Muž vytáhl z pouzdra pistoli, aby svá slova patřičně zdůraznil.

Michail Porfirjevič začal spěšně rozepínat knoflíky kabátu. Strážný odložil pistoli stranou a mlčky sledoval, jak stařec sundal kabát, neobratně poskakoval na jedné noze, aby si vyzul holínku, a zůstal nerozhodně stát, jestli se má zbavit i opasku.

„Rychleji!“ zasyčel vztekle pohraničnick.

„Ale... je mi to trapné... pochopte přece,“ namítl Michail Porfirjevič. Voják, který už byl vzteky bez sebe, ho plnou silou udeřil do úst.

Arťom vyskočil, ale vzápětí ho zezadu uchopily dvě silné ruce. Pokoušel se jim ze všech sil vytrhnout, ale marně.

Vtom se stalo něco nepředvídaného. Váněčka, který sahal vrahounovi s černou čepicí do pasu, najednou vycenil zuby, zaprskal a vrhl se na muže. Ten takovou hbitost neočekával, takže se chlapi podařilo zakousnout se mu do levé ruky, a dokonce ho udeřit do hrudi. Napadený se však za okamžik vzpamatoval, útočnicka odmrštil, ustoupil, natáhl ruku s pistolí a stiskl spoušť.

Po výstřelu zesíleném ozvěnou tunelu zalehlo Arťomovi v uších; přesto měl dojem, že zaslechl, jak Váněčka tiše vzlykl, když padal k zemi. Teď tu seděl zkroucený a držel se oběma rukama za břicho. Celník ho špičkou holínky převrátil na záda,

s neskrývaným odporem namířil pistoli na chlapcovu hlavu a znovu vystřelil.

„Varoval jsem vás,“ upozornil muž Michaila Porfirjeviče, který stál jako opařený s otevřenými ústy, zíral na Váněčku a tiše chroptěl.

V té chvíli se Art'omovi zatmělo před očima. Když se vzpamatoval, ucítil v sobě takovou sílu, že voják, který ho zezadu držel, překvapením div neupadl. Mladíkovi rázem vše probíhalo jako ve zpomaleném filmu, což stačilo, aby uchopil samopal, odjistil a skrz ruksak prohnal pohraničnickovi hrudí krátkou salvu.

S uspokojením sledoval, jak se na zelené maskovací kombinéze postupně vytváří temný mokvající vzorek.

ZEMŘEŠ

„... provazem,“ dokončil rázně velitel. Ozval se nelítostný a bouřlivý potlesk.

Art'om namáhavě zvedl hlavu, aby se rozhlédl. Otevřel pouze jedno oko, druhé měl oteklé - jeho mučitelé odvedli poctivou práci. Poškodili mu i sluch, vnější zvuky k němu pronikaly jako silnou vrstvou vaty.

Už zase ten bílý mramor, který mu už pomalu leze krkem! Ze stropu visely masivní železné korunové svícný. Dřív to asi byly elektrické svícný, teď do nich zastrkali lojové svíčky, a proto byl strop pokrytý vrstvou sazí. Hořela jen dvě světla: na samém konci stanice, kde vedlo široké schodiště kamsi nahoru, a na místě, kde nyní stál, uprostřed koridoru, na stupních můstku vedoucího k postrannímu přestupu na jinou linku.

Dlouhé řady zakulacených oblouků, sotva viditelné sloupy, spousta volného prostoru... Co je to jenom za stanici?

Tlustý muž vedle velitele upřesnil: „Poprava se koná zítra v pět hodin ráno na stanici *Tverskaja*.“

Jako jeho nadřízený neměl na sobě zelenou maskovací kombinézu, nýbrž černou uniformu s lesklými žlutými knoflíky. Oba muži si nasadili na hlavu malé černé barety.

Všude byly zobrazeny orlice a trojstranné hákové kříže. Na stěnách se skvěla hesla a výroky v pečlivě provedeném gotickém písmu. Slova se mladíkovi rozplývala před očima. Pokusil se soustředit a četl: METRO RUSŮM!, TMAVÍ NA POVRCH!, SMRT KRYSOŽROUTUM! Narazil i na hesla se spíše abstraktním obsahem: VZHŮRU DO POSLEDNÍ BITVY

ZA VELIKOST RUSKÉHO NÁRODA! nebo OHNĚM A MEČEM SE V METRU POSTARÁME O RUSKÝ ŘÁD! Potom ještě něco o Hitlerovi v němčině a poměrně neutrální: VE ZDRAVÉM TĚLE ZDRAVÝ DUCH! Na Art'oma hluboce zapůsobil nápis pod uměleckým portrétem bojovníka s vysunutou bradou a nadmíru působivé ženy. Oba byli zobrazeni z profilu, přičemž muž spolubojovníci zčásti zakrývali. Nápis hlásal: KAŽDÝ MUŽ JE VOJÁK, KAŽDÁ ŽENA MATKA VOJÁKA!

Nápisy a obrazy ho zajímaly mnohem víc než velitelova slova.

Přímo před ním hlučel za zábranou zástup lidí. Přehnaně moc se jich tu nesešlo. Byli oblečeni spíš nenápadně, měli na sobě vatované kabáty nebo zašpiněný pracovní oděv. Neviděl skoro žádné ženy. Pokud ten výjev odpovídá skutečnosti, znamená to v dohledné budoucnosti konec vojáků. Spustil hlavu na hrud' - neměl sílu držet jí stále zpřímá. Kdyby ho nepodpírali dva svalnatí strážci, padl by jak široký, tak dlouhý.

Znovu ho zaplavila vlna nevolnosti, hlava se mu točila a scházela mu síla i na ironii. Nejvíc se obával, že se vyzvrací lidem na očích.

Otupělá lhostejnost vůči všemu, co se s ním dělo, se v něm vytvářela postupně. O okolí měl už jen abstraktní zájem. Zdálo se mu, že ho netrápí to, co s ním dělají; nemohl se zbavit pocitu, jako by to všechno jen četl v jakési knize. Osud protagonisty ho samozřejmě zajímal, ale pokud nakonec zemře, vezme si z police prostě další knihu, snad tentokrát se šťastným koncem.

Nejprve ho neúnavní silní lidé dlouho a trpělivě mlátili. Jiní rozvážní jedinci mu kladli otázky. Prostor, ve kterém se to odehrávalo, byl prozřetelně žlutě vykachlíkovaný, nejspíš aby se dala lépe utírat krev. Zápach se však nedal zahnat ničím, ani

nepřetržitým větráním.

Naučili ho, že má hubeného muže s pečlivě ulízanými hnědými vlasy a jemnými rysy ve tváři, který vedl výslech, oslovovat „pane veliteli“. Dále se na nic neptat, jen odpovídat, a to přesně, stručně a k věci. „Stručně“ a „k věci“ mu vtlučkali do hlavy samostatně, a proto se už delší dobu sám sebe ptal, jak je možné, že má všechny zuby ještě na svém místě, ačkoli se některé silně viklají a stále cítí v ústech pachut' krve. Zpočátku se pokoušel obhajovat, ale vysvětlili mu, že by měl od toho upustit. Pak to zkusil s mlčením; záhy zjistil, že ani to není správná cesta, protože ho moc bolela. Vůbec to byl zvláštní pocit být mlácen tím silným zavalitým chlapem: necítil už bolest, spíš cosi jako vichřici, která odvála všechny myšlenky a vjemy roztříštila na tisíce drobounkých částíček. Skutečná bolest se ozvala až později.

Teprve po určité době pochopil, co má dělat. V podstatě bylo všechno velmi jednoduché. Když se velitel zeptal, jestli ho sem snad nevyslal *Kuzněckij most*, stačilo jen kývnout hlavou. Na to nepotřeboval moc síly, pan velitel pak neohrnoval tak nespokojeně svůj dokonalý slovanský nos a jeho pomocníci nezpůsobovali vyslýchanému další tělesná zranění. Pokud pan velitel vyjádřil domněnku, že sem Art'oma vyslali s osvětovými a sabotážními úmysly - dejme tomu, aby spáchal atentát na vedení Říše, to znamená na samotného pana velitele opět se mohl omezit na pouhé přikývnutí, a tak dosáhl toho, že si jeho trýznitel spokojeně zamnul ruce a on si zachránil druhé oko. Avšak prostě jen kývat také nebylo to pravé ořechové, protože když se mu to povedlo na nesprávném místě, nálada jeho protějšku se zkazila a některý pochop se pak například pokusil zlámat mladíkovi žebro. Po půldruhé hodině ležerní rozmluvy už vyslýchaný necítil tělo a vůbec nic nechápal. Několikrát se pokusil omdlít, ale pokaždé ho ledovou vodou a čichací solí

přivedli k vědomí.

Nakonec v něm viděli nepřátelského špiona a sabotéra, který chtěl vrazit Říši nůž do zad tím, že odstraní vedení, vyvolá chaos a připraví protivníkovi invazi. Jeho konečným cílem údajně bylo zavést v celém metru protilidový kavkazsko-sionistický režim. Ačkoli Ar'om politice moc nerozuměl, připadal mu tento globální cíl vcelku důstojný, a tak všechno bez váhání potvrdil. Pravděpodobně této okolnosti děkoval za uchování chrupu. Poté co byly objasněny poslední podrobnosti spiknutí, propustili ho konečně do milosrdného bezvědomí.

Když se probudil, četl právě velitel rozsudek. Jakmile byly vyřízeny poslední formality a veřejně zaznělo oficiální datum trestu smrti, přetáhli odsouzenci přes obličej černou čepici, čímž mu citelně omezili rozhled. Neexistovalo nic, podle čeho by se mohl orientovat, takže ho to ještě víc dusilo. Necelou minutu se snažil ovládnout, pak vzdal veškerý odpor, tělo se mu křečovitě zkroutilo a pozvracel si holinky. Jeho strážci prozřetelně o krok ustoupili a publikum začalo vzrušeně hlučet. Chvilí si připadal trapně, ale pak cítil, že mu hlava někam odplouvá a bezmocně se mu podlamují kolena.

Čísi silná ruka ho podržela za bradu a uslyšel - jako téměř v každém snu - důvěrně známý hlas: „Půjdeme, Ar'ome. Všechno bude dobré. Vstávej.“ Mladíkovi však na to chyběla síla, nedokázal ani zvednout hlavu.

Byla hluboká tma. Nejspíš za to může ta čepice, ale jak si ji má sundat, když mu ruce spoutali za zády? Přitom to za každou cenu musí udělat, jelikož chce vědět, jestli před ním opravdu stojí očekávaný člověk, nebo je to jen klam.

„Čepici..zažvatlal v naději, že mu jeho protějšek rozumí. Černý závěs před očima zmizel a Ar'om před sebou spatřil Huntera.

Od té doby, co s ním mladík naposledy mluvil - a to bylo

dávno, skoro celá věčnost se Lovec nezměnil. Ale jak se sem dostal? Namáhavě otočil hlavu a rozhlédl se. Nacházel se na téže stanici, kde vyhlásili jeho rozsudek. Kolem dokola ležela mrtvá těla. Několik světel na jednom lustru ještě mihotavě čadilo, druhý zhasl. Hunter držel v ruce obrovského stečkina s nasazeným tlumičem a laserovým zaměřovačem; byla to automatická pistole, která kdysi udělala na Arťoma velký dojem.

Pozorně se na mladíka podíval. „Jak se cítíš? Můžeš chodit?“

„Jistě,“ odpověděl bez uvažování Arťom, protože v té chvíli ho zajímalo něco úplně jiného. „Vy žijete? Takže všechno vyšlo?“

Lovec se unaveně usmál. „Jak vidíš. Díky za tvou pomoc.“

Mladík zavrtěl hlavou a studem ho polilo horko. „Selhal jsem.“

„Udělal jsi, co bylo v tvých silách.“ Hunter mu konejšivě poklepal na rameno.

„A jak to vypadá doma? Jak je na tom VDNCh?“

„Všechno je v pořádku, chlapče. Je po všem. Povedlo se mi přístup zasypat, takže ďáblové už nemůžou vstoupit do metra. Jsme zachráněni. Tak půjdeme.“

„A co se stalo tady?“ Vyděšený mladík zjistil, že téměř celý koridor je posetý mrtvolami. Kromě jejich dvou hlasů tu panovalo hrobové ticho.

Hunter se mu pevně podíval do očí. „To není důležité. Nelam si s tím hlavu.“ Zvedl vak, ze kterého vyčníval lehce dýmající armádní kulomet. Pásky s patronami už nebylo vidět.

Lovec vykročil a Arťomovi nezbývalo nic jiného než ho následovat. Ohlédl se a spatřil něco nového: u přechodu přes koleje viselo z můstku několik tmavých postav.

Hunter mlčel a vzdaloval se dlouhými rychlými kroky, jako by zapomněl, že se mladík sotva hýbá. Ten se sice ze všech sil

snažil, ale odstup mezi nimi stále narůstal, takže se začal obávat, že Lovce prostě zmizí a zanechá ho na zdejší strašné stanici, jejíž podlaha byla pokrytá kluzkým, temným tratolištěm krve. Opravdu za to stojím? ptal se v duchu Art'om. Má můj život stejnou hodnotu jako všechny tyhle životy dohromady? Byl samozřejmě rád, že se ho podařilo zachránit. Ale všichni lidé, kteří tu leželi jako hadrové pytle, občas jeden přes druhého, navždy strnulí v poloze, v níž je zasáhly Hunterovy kulky - zemřeli snad proto, aby on mohl žít? Lovce provedl výměnu s lehkostí, s jakou při šachu obětujete pár nedůležitých figurek, abyste zachránili ty důležité. Byl to hráč a metro mu sloužilo jako šachovnice; navíc mu patřily všechny figurky, protože hrál sám proti sobě. Ale je snad Art'om tak významná figurka, aby kvůli němu sprovodil ze světa tolik jiných? Od této chvíle mu pulzuje v žilách krev rozlévající se po chladné žule. Pozřel ji, odebral ji jiným lidem, jen aby si prodloužil vlastní existenci. Teď se snad už nikdy pořádně nezahřeje...

Přinutil se běžet rychleji, aby Lovce dohnal a zeptal se ho, jestli ho v budoucnu u jakkoli velkého ohně čeká stejný pocit chladu a osamělosti jako o třesuté zimní noci na opuštěné zastávce, ale jeho ochránce měl velký náskok. Možná se mu ho nepodařilo dostihnout proto, že se Hunter spustil na všechny čtyři a pohyboval se s obratností hbitého zvířete. Jeho pohyby mladíkovi nepříjemně připomínaly. .. psa? Ne, spíš... krysu. Panebože! Zmocnilo se ho strašlivé podezření a nevýslovně ho vyděsila vlastní slova, která zazněla jakoby sama od sebe: „Vy jste... krysa?“

„Ne,“ zněla odpověď. „Krysa jsi ty. Jsi zbabělá krysa!“

„Zbabělá krysa!“ opakoval mu kdosi přímo u ucha a hlučně si odkašlal.

Art'om potřásl hlavou a hned zalitoval, že to udělal. To, co

předtím cítil jako tupě bodavou bolest, po rychlém pohybu doslova explodovalo. Přestal ovládat tělo, padl na ruce - a rozpáleným čelem narazil na studenou ocel. Povrch byl žebrovaný a nepříjemně tlačil na lebku, ale chladil horkou kůži. Nějakou dobu setrval v té poloze a nedokázal se rozhodnout, co dál. Jakmile nabral dech, pokusil se opatrně otevřít levé oko.

Seděl na podlaze s čelem přitisknutým na mříž sahající ke stropu a ohraničující z obou stran prostor pod nízkým, úzkým obloukem jakési stanice. Před sebou viděl koridor, za ním se rozkládalo nástupiště. Všechny nedaleké oblouky - jak na protější, tak i pravděpodobně na jeho straně - sloužily jako buňky; v každé sedělo pár lidí. Tato stanice byla dokonale opak té, na které ho odsoudili. Tam panovala jistá elegance, prostor byl lehčí, vzdušnější a rozlehlejší, se štíhlými sloupy a širokými, vysoko se vypínajícími oblouky. Přes ponuré osvětlení a zašpiněné stěny připomínala spíš slavnostní sál. Tady však všechno působilo bezútěšným a sklíčujícím dojmem - jak nízký, tunelově zaoblený strop ve výši dospělého muže, tak i masivní hrubé sloupy, širší než jejich rozpětí. Navíc vybíhaly dopředu a právě tam byly osazené mřížemi ze silných svařených výztužných prutů. Strop byl tak nízký, že se ho Art'om snadno mohl dotknout rukama - kdyby je neměl za zády spoutané dráty.

V malé cele se kromě něj nacházeli ještě dva další vězni. Jeden ležel na podlaze s obličejem vtisknutým do hromádky šatů a čas od času krátce, tlumeně zasténal. Druhý muž, černooký, neoholený s hnědými vlasy, dřepěl vedle něho, opíral se o mramorovou stěnu a se živým zájmem si Art'oma prohlížel,

Venku přecházeli sem a tam dva svalnatí chlapi v maskovací kombinéze a už povědomými barety na hlavě. Jeden z nich držel obrovského psa na vodítku, které měl omotané kolem

ruky; občas musel zvíře rozhodným pohybem uklidnit. Byli to nejspíš oni, kdo mladíka probudili.

Všechno se mu jen zdálo. Byl to sen. Oběsí ho.

Zamžoural k tmavému vězni naproti. „Kolik je hodin?“ zablábolil s oteklým jazykem.

„Půl desátý,“ odpověděl muž. Mluvil stejným hrdelním dialektem, jaký Arťom slyšel na stanici *Kitaj-gorod*. „Večer.“

Půl desáté. Dva a půl hodiny do dvanácti. A pak ještě pět do... procedury. Sedm a půl hodiny. Ne, zatímco přemýšlel a počítal, bylo to už méně.

Dříve si občas zkoušel představit, co cítí odsouzenec na smrt v noci před popravou, nač myslí. Strach? Nenávist vůči svým katům? Lítost?

Cítil v sobě jen prázdno. Srdce ztěžka tlouklo, ve spáncích mu tepalo a v ústech se znovu nahromadila krev. Chutnala po mokrému rezavém železu. Nebo snad páchne vlhký kov po čerstvé krvi?

Oběsí ho. Usmrtí ho. Přestane existovat. Nedařilo se mu vzít to na vědomí, představit si to.

Každý ví, že smrt je nevyhnutelná. V metru byla všední záležitostí, ale i tady se rozšířila víra, že se člověku nic nestane, kulky zasáhnou někoho jiného a nemoc se mu vyhne. A stáří bylo ještě tak daleko, že někdo jako Arťom na ně rozhodně nemusel myslet. Nedá se přece pořád žít s vědomím vlastní smrtelnosti. Musí se to prostě pustit z hlavy, a když člověka takové myšlenky přesto napadnou, musí je zahnat, zardousit je, aby nestačily zakořenit, nerozbujely a nezměnily svými jedovatými sporama život v peklo. Nikdo nesmí myslet na to, že jednou zemře, jinak by mohl přijít o rozum. Jen jedno chrání člověka před šílenstvím - nejistota. Život odsouzenec na smrt, který ví, že za rok bude popraven, nebo život smrtelně nemocného pacienta, jemuž lékaři sdělí, kolik času mu ještě

zbývá, se odlišuje od života normálního člověka v jediném ohledu: jedni zhruba vědí, kdy zemřou, zatímco druzí žijí v nejistotě, a proto věří, že by mohli žít věčně, ačkoli není vyloučeno, že už následující den se stanou obětí nehody. Smrt není strašná - strašné je čekat na ni.

Za sedm hodin.

Jak to vykonají? Mladík si neuměl konkrétně představit, jak se věší člověk. Na domovské stanici kdysi zastřelili zrádce, ale tehdy byl ještě malý a moc na to nemyslel. Kromě toho na *VDNCh* by popravu nikdy neprováděli jako veřejnou podívanou.

Pravděpodobně mu položí provaz kolem krku a potom ho buď vytáhnou ke stropu, nebo odkopnou stoličku pod jeho nohama... Ne, na to teď nesmí myslet.

Měl žízeň.

Namáhavě přehodil zrezivělou výhybku a kára s jeho myšlenkami pomalu vjela na jinou kolej - směrem k důstojníkovi, kterého zastřelil, prvnímu člověku, jehož usmrtil. Znovu viděl, jak se neviditelné kulky zavrtávají do široké hrudi s řemenem přes rameno, jak každá zanechává černou spálenou skvrnku a ta se okamžitě zalévá krví. Necítil sebemenší lítost, což ho udivilo. Kdysi se dočetl, že každý zavražděný je těžkým břemenem pro vrahovo svědomí, zjevuje se mu ve snu, pronásleduje ho do vysokého stáří a přitahuje myšlenky jako magnet. Zřejmě to tak není. Žádný soucit ani lítost, jen pochmurné uspokojení. Arťom si byl jistý, že kdyby se mu jeho oběť někdy zjevila ve snu, lhostejně by se od ní odvrátil a přízrak by beze stopy zmizel. A stáří? No, s tím si už nemusí lámat hlavu.

Znovu uplynul nějaký čas. Nejspíš ho postaví na stoličku... Ne, jestli mu zbývá tak málo života, musí myslet na něco důležitého, na co si prozatím neudělal čas a co pořád odsouval.

Na to, že život neprožil správně, a kdyby mu byl ještě jednou darován, udělal by všechno jinak... Ne, další život pro něho neexistuje a na tom se nedá nic změnit. Ledaže... když důstojník střelil Váněčku do hlavy, měl snad nechat zbraň na pokoji a prostě jen ustoupit stranou? Ne, to by nedokázal. Váněčku ani Michaila Porfirjeviče by nikdy nevyhnal ze svých snů... Co se asi stalo s tím starcem? K čertu, jen jeden hlt vody!

Nejdřív ho vyvedou z cely. Bude-li mít štěstí, povedou ho chodbou na druhou stanici, to mu ještě zajistí trochu času. Pokud mu zase nenatáhnou tu zatracenou čepici, uvidí ještě něco jiného než tyto mříže a nekonečné řady cel... Art'om se pustil mříže, pohlédl na souseda a zaševalil vyschlými rty: „Jaká je to stanice?“

„*Tverskaja*,“ odpověděl muž. „Poslyš, proč tu sedíš?“

„Zabil jsem důstojníka.“ Art'om mluvil pomalu, protože jen obtížně artikuloval.

„Jo tak.. Tmavý vězeň uznale přikývl. „Takže tě čeká šibenice?“

Mladík pokrčil rameny, odvrátil se a znovu se opřel o mříže.

Jeho soused znovu přikývl. „To je jasný.“

Ano, je to jasné. Už brzy, a to přímo tady. Nikdo ho nikam neodvede. ..

Něčeho se napít, aby spláchl chuť rzi v ústech a zvlhčil vyschlé hrdlo. To by pak možná dokázal mluvit i déle než minutu. V cele nebyla žádná voda, na druhém konci stál jen odporně páchnoucí plechový kýbl. Že by se zeptal strážných? Třeba budou mít ke kandidátovi na smrt určité ohledy? Kdyby tak mohl protáhnout ruku mříží, aby je přivolal. Obě ruce měl však svázané za zády, drát se mu zařízl do zápěstí, prsty otekly a znečitlivěly. Pokusil se zavolat, ale vyšlo z toho jen zasípání, které skončilo strašným záchvatem kašle.

Strážci si přesto všimli jeho pokusů o navázání kontaktů a

přistoupili k cele. „Krysa se probudila,“ prohodil výsměšně psovod.

Art'om zaklonil hlavu, aby mu viděl do obličejce, a chraptivě zašeptal: „Pít. Vodu.“

„Pít?“ Muž se psem předstíral údiv. „K čemu by ti to bylo? Stejně se budeš zanedlouho houpat na provaze. Ne, vodou kvůli tobě plejtvat nebudeme. Třeba do té doby sám zdechneš.“

Mladík unaveně zavřel oči. Vězeňští dozorcí však měli chuť mluvit dál. Druhý se ho zeptal: „Chápeš, koho máš na svědomí, ty svině? A to si říkáš Rus? Kvůli takovejmu hajzlům, jako seš ty, co svým vlastním klidně vrazí nůž do zad, obsadí brzy tihle,“ - kývnul hlavou směrem ke spoluvězni, který se uchýlil do zadní části cely „celý metro a nás Rusy připraví o všechny vzduch.“

Tmavý vězeň zavřel oči. Art'om se zmohl jen na pokrčení rameny.

„Aspoň že toho debilního skrčka odpráskli,“ pokračoval první dozorce. „Sidorov vyprávěl, že půl tunelu bylo postříkaný vod krve. To mu patří! Je to odpad, takový musíme likvidovat. Zničili by naši - no, jak se to řekne - jo, dědičnost. A dědka taky vyřídili.“

Mladík zavzlykal. Obával se toho, ale doufal, že Michaila Porfirjeviče nezabili, ale jen zavřeli do některé ze sousedních cel. Zoufale se zeptal: „Jak?“

„Prostě tak. Zhebnul sám vod sebe. Dali mu trochu po hubě, ale von hned chcíp.“ Zdálo se, že psovoda to velmi uspokojilo.

Naopak Art'omovi to div neutrhlo srdce. *Příbuzní umírají. Ty sám taky zemřeš...* V duchu viděl, jak Michail Porfirjevič roztržitě stojí v tunelu, listuje v zápisníku a pak dojatě opakuje poslední řádku. Jak to jen bylo? *Sláva skutků mrtvých.* Ne, básník se mýlil. Ani hrdinské skutky nepřezívají. Nic nezůstane.

Musel myslet na to, jak stařec toužil po svém bytě, ale hlavně po posteli. Pak se myšlenky zpomalily, až se nakonec vsádky a zmizely. Znovu přitiskl čelo na mříž a tupě hleděl na pásku strážného. Zvláštní symbol. Jako hvězda, nebo zmrzačený pavouk... „Proč jenom tři ramena?“ zeptal se. „Proč tři?“

Teprve když kývl hlavou směrem k pásce, pochopili strážní, co má na mysli.

„A kolik bys jich tam asi tak chtěl mít?“ zeptal se nervózně psovod. „Za každou stanicí jedno rameno, ty idiote, jako znamení jednoty. A až jednou dobudeme Polis, přidáme k nim čtvrtý!“

„Ale co,“ zavrčel druhý. „Je to přece starej slovanskej symbol. Říká se tomu sluneční kolo. Fricové to vod nás samozřejmě vodkoukali. Kvůli stanicím!“

„Ale slunce už přece neexistuje...“ zasípal Art'om. Cítil, jak mu oči znovu zahaluje mlžný závoj, přestal chápat význam slov a obestřela ho tma.

„Tak to bysme měli. Stejně mu už kape na karbid,“ utrousil spokojeně psovod. „Pojď, Seño, ten je vodepsanej.“

Mladík se nacházel v mráкотném stavu bez myšlenek a snů, jen zřídka narušovaném nezřetelnými obrazy chutnajícími a páchnoucími krví. Byl za to vděčný. Schopnost myslet přestala fungovat, což mu ochránilo rozum před trudnomyslností, a hlavně před tím, že by si ho sám postupně rozsápal.

„Hej, kamaráde.“ Spoluvězeň mu zatřásl ramenem. „Spíš moc dlouho.“

S námahou, jako by měl na nohou železná závaží, se vynořil z hlubiny vlastního vědomí. Realita se hned nevrátila, rýsovala se pozvolna jako nejasné siluety na filmu ve vyvolávací lázni. Zasípal: „Kolik je hodin?“

„Za deset čtyři.“

Za deset čtyři. Zhruba za čtyřicet minut si pro něj přijdou. A za hodinu a deset minut... hodinu a deset minut... hodinu a deset minut... hodinu a deset minut...

„Jak se jmenuješ?“ zeptal se soused.

„Art'om.“

„Já jsem Ruslan. Můj bratr se jmenoval Achmed, toho na místě zastřelili, ale se mnou si nevědí rady. Mám ruské jméno a oni se nechtějí dopustit chyby.“ Tmavooký muž byl zřejmě rád, že má konečně s kým mluvit.

„Odkud pocházíš?“ Ne že by to mladíka nějak zvlášť zajímalo, ale tlachání se spoluvězněm mu zaměstnávalo hlavu, a nemusel tak myslet na nic jiného - ani na *VDNCh*, ani na svou misi. Nezaobíral se tím, co se stane s celým metrem. Ne, jen to ne.

„Já jsem z *Kijevské*. Víš, kde to je? Říkáme jí slunečná *Kijevská*“ Ruslan se usmál a objevila se řada bílých zubů. „Tam jsou mnozí z nás, skoro všichni. Je tam i moje žena s našimi třemi dětmi. Víš, náš nejstarší má na ruce šest prstů!“

Pít. Jen doušek. Klidně zteplalou vodu, to by teď vůbec nevadilo. I nefiltrovanou, to je fuk. Jen hlt. A pak zase zapomenout, než se dostaví kati. Aby byl dokonale prázdný a ničím se neznepokojoval. Nechtěl, aby mu v hlavě rotovala, bolela a duněla myšlenka, že udělal chybu. Že na to neměl právo. Že měl odejít. Odvrátit se. Zacpat si uši. Pokračovat na stanici *Čechovskaja*. Odtud je to už jen jeden tunel. Jak jednoduché. Pouze jediný tunel - a dokázal by to, splnil by úkol. A byl by naživu...

Pít. Ruce mu natekly tak, že je už necítil.

Mnohem snáze umírají ti, kteří v něco věří a jsou přesvědčeni, že smrt neznamená konec. Umějí černobíle rozdělit svět a přesně vědí, co mají dělat, protože v ruce svírají pomyslnou pochodeň ideologie nebo víry. O ničem

nepochybují, ničeho nelitují. Takoví lidé umírají s lehkým srdcem. Odcházejí z tohoto světa s úsměvem na rtech.

„Dřív tam bylo ovoce, táákhle velké! A krásné květiny. Daroval jsem je dívkám a ony se na mě usmívaly.“ Tato slova pronikla k Artomovu uchu, ale už ho nedokázala zaujmout.

Od konce koridoru se nyní ozvaly kroky. Mladíkovo srdce se křečovitě sevřelo, proměnilo se v malou, neklidně tepající hroudu. Přicházejí si pro něho? Už? Myslel si, že čtyřicet minut potrvá déle. Ale ne, to je přece...

Přímo před očima se mu zastavily tři páry holínek. Dvoje vyčnívaly ze vzorkovaných maskovacích kalhot, jedny z černých nohavic. Zámek zavrzal a Artom se narovnal právě včas, aby s otevíranou mříží nespadol na obličej.

„Zvedněte ho!“ zazněl skřípavý hlas.

Někdo ho uchopil v podpaží a vzápětí vyletěl ke stropu.

„Drž se!“ popřál mu Ruslan na cestu.

Ti dva byli samopalníci. Třetí v černé uniformě měl malý baret, navoskovaný knír a vodnaté světlemodré oči. „Za mnou!“ přikázal a muži vlekli mladíka na opačný konec nástupiště.

Pokusil se jít sám, protože se mu nelíbilo nechat se poponášet jako bezmocná loutka. Když už se musí rozžehnat se životem, pak důstojně. Nohy ho však neposlouchaly. Podlomily se a neohebně je vláčel po zemi.

Cely nezabíraly celou délku stanice, končily krátce za jejím středem, tam, kde vedly eskalátory dolů. V hloubce hořely pochodně a jejich purpurový svit se jako neblahá předtucha mihotal po stěnách. Zdola zněly bolestné výkřiky. Mladík na okamžik uvěřil, že je to peklo, a ulevilo se mu, že ho vedou dál. Z poslední celý za ním kdosi volal: „Žij blaze, kamaráde!“ ale on na to nedbal. Před očima mu tančila sklenice vody.

U protější stěny stála zábrana tvořená nahrubo stlučeným

stolem se dvěma židlemi a známým osvíceným zákazovým symbolem. Šibenici nebylo nikde vidět a nakrátko v něm zahořela pošetilá naděje, že mu chtějí jenom nahnat strach a že ho vůbec nezamýšlejí oběsit, nýbrž dovést za hranici stanice a mimo dohled ostatních zajatců ho propustit...

Muž s knírem prošel posledním obloukem na nástupiště. Na kolejích stála malá dřevěná pojízdná rampa zkonstruovaná tak, že její podstavec se nacházel ve stejné výši jako nástupiště. Podsaditý muž ve skvrnitě uniformě tam právě kontroloval smyčku visící z háku příšroubovaného ke stropu. Od ostatních se odlišoval jen vykasanými rukávy, z nichž vyčnívaly svalnaté paže, a pletenou čepicí s očními průzory, kterou měl přetaženou přes hlavu.

„Všechno v pořádku?“ zaskřípala černá uniforma.

Kat přikývl. „Nemám tuhle konstrukci rád,“ poznamenal po chvíli. „Proč to nejde se starou dobrou stoličkou? Jeden kop,“ udeřil pěstí do dlaně, „křupnutí v krční páteři a zákazník je odbaven. Ale tenhle křáp tady... Než zdechnou, kroutí se jako červi na háčku. A když konečně chcípnu, musí se pokaždé všechno vyčistit. Vždycky si totiž nadělají do kalhot a..

„Ticho!“ zvýšil hlas muž s knírem. Odvedl kata stranou a vztekle mu něco šeptal.

Jen co se důstojník ocitl z doslechu, navázali samopalníci na dříve zřejmě přerušovaný rozhovor. „No a pak?“ zeptal se netrpělivě muž po Art'omově levici.

„No co,“ zašeptal druhý. „Přitiskl jsem ji ke sloupu, rukou jí vjel pod sukni a hned vyměkla. Potom.

Dál se nedostal, protože se opět vrátil muž s knírem. Pořád ještě vysvětloval popravčímu: „... ačkoli to byl Rus! Je to zrádce, separatista, degenerát! A zrádce čeká mučivá smrt.“

Sejmuli pouta z Art'omových znečitlivělých rukou a svlékli mu bundu i svetr, takže tam stál jen ve špinavém tričku. Kat mu

strhl z krku pouzdro, dárek od Huntera, a zeptal se: „Talisman? No dobře, strčím ti ho do kapsy. Třeba se ti ještě bude hodit.“ Neměl zlý hlas, dokonce se dalo říct, že jeho bručení podivuhodným způsobem uklidňovalo.

Znovu svázali mladíkovi ruce za zády a postrčili ho na popraviště. Vojáci se zastavili. Už jich nebylo zapotřebí - beztak by nedokázal uprchnout. Ano, musel vynaložit veškeré své síly, aby se udržel na nohou, zatímco mu popravčí položil smyčku kolem krku a zlehka ji utáhl. Zůstat stát, neupadnout, mlčet. Pít. To bylo vše, nač teď ještě myslel. Voda.

„Vodu...“ zašeptal chraptivě.

„Vodu?“ Kat omluvně pokrčil rameny. „Kde bych teď vzal pro tebe vodu? To nejde, můj milý. My oba už stejně máme zpoždění, tak prosím ještě chvíli vydrž.“ Ztěžka seskočil na koleje, plivl si do dlaní a zvedl lano připevněné k pojízdné rampě.

Vojáci vypnuli hrud' a na kapitánové obličej se objevil důležitý a lehce triumfální výraz. Pak spustil: „Jako nepřátelský špion, který záludně zradil svůj lid, odřekl se...“

Arťomovi začaly v hlavě divoce vířit útržky myšlenek a obrazů. Počkejte, ještě je moc brzy, nestačil jsem zatím... musím... Pak najednou před sebou spatřil Hunterův přísný obličej, který se však vzápětí rozplynul v rudém příšeří stanice... Chápavě na něho pohlédly i Suchojovy oči a pohasly... Michail Porfirjevič... Zemřeš... Ďáblové... To nesmí... Počkejte! A nad vším se vznášela žízeň a zahalovala vzpomínky, slova, přání jako dusný opar. Pít...

„... zdegenerovaný tvor, ostuda svého národa..“

Z tunelu se najednou ozvaly výkřiky a zarachotil kulomet. Následovalo hlasité prásknutí a všude se rozhostilo ticho. Vojáci sáhli po samopalech, důstojník se neklidně rozhlédl a spešně skončil: „... k smrti! Dělejte!“ Pokynul katovi rukou a

ten se s povzdechem zapřel nohama o pražce a zatáhl za lano.

Mladíkovi pomalu ujížděla prkna pod nohama. Ještě se držel tím, že se pohyboval po rampě, ale ta ujížděla stále dál, ztratil rovnováhu, provaz se mu zaryl do krku a stahoval ho dolů, do náruče smrti, ale tam se mu nechtělo, prostě takhle ne... Potom ztratil pevnou oporu pod nohama a váha těla utáhla smyčku. Ta stlačila dýchací cesty, zablokovala je, z krku se ozývalo bublavé chrčení, oči se zkalily, všechno v něm divoce vířilo, každá sebemenší buňka jeho těla žadonila o trochu vzduchu, ale dýchat bylo naprosto nepředstavitelné. Tělo se začalo svíjet, nesmyslně, křečovitě, v podbřišku sílila odporná potřeba...

Vtom se stanice najednou zahalila do jedovatého žlutého kouře. Výstřely zazněly z bezprostřední blízkosti.

Artomovo vědomí pohaslo.

„Hej, šibeničníku! Dělej, nehraj si na mrtvého. Máme tvůj pulz, tak přestaň simulovat!“ Mlaskavá facka ho zase přivedla k vědomí.

„Už mu odmítám znovu dýchat z úst do úst,“ ozval se jiný hlas.

Artom byl přesvědčený, že jde o sen, nejspíš o poslední okamžik bezvědomí před neodvolatelným koncem. Smrt byla dosud nadosah, její železné sevření kolem krku cítil stejně jako ve chvíli, kdy nohy ztratily oporu a klátily se nad kolejemi.

První hlas energicky trval na svém. „Na to, abys to zabalil, je ještě moc brzy! Tentokrát jsme ti vytáhli hlavu ze smyčky, tak si užívej života!“

Něco s ním prudce třáslo. Váhavě otevřel oko a hned ho zase zavřel. Tohle že je onen svět? Skláněla se nad ním bytost podobná člověku, ale tak neobvyklá, že se mu hned vybavila Chánova teorie o určení duše, jakmile se odpoutá od těla. Kůže toho tvora byla matně žlutá, což bylo vidět dokonce i ve svitu baterky, a místo očí měl úzké škvíry, jako by sochař vyřezal ze

dřeva obličej, ale oči jen naznačil a později je zapomněl dodělat. Tvář byla kulatá, s výraznými lícními kostmi. Arťom nikdy nic takového neviděl.

„Ne, takhle to nepůjde,“ prohlásil někdo shora.

Potom mu chrstli vodu do obličejů.

Křečovitě zalapal po vzduchu a uchopil ruku s láhví. Když se pořádně napil, nadzvedl se a rozhlédl kolem sebe.

Ležel na nejméně dva metry dlouhé drezíně, která uháněla závratnou rychlostí temným tunelem. Ve vzduchu se vznášel lehký zápach po zplodinách a mladík se udiveně ptal sám sebe, jestli se jedná o vozidlo poháněné benzinem. Vedle něho seděli čtyři muži a velký hnědý pes s černými skvrnami. První chlapík byl ten s úzkýma očima. Vedle něho dřepěl vousatý svalnatec, který měl na hlavě kožešinovou ušanku s našitou rudou hvězdou a přes ramena přehozený vatovaný kabát. Na zádech se mu pohupovala dlouhá automatická puška podobná té, kterou nosil i Arťom, na téhle však byl pod hlavní zasazený bajonet. Třetí byl pořízek, jemuž nejdřív neviděl do obličejů, ale když spatřil tmavou pleť, div strachy nesekočil na koleje. Teprve když se podíval pozorněji, trochu se uklidnil: Nebyl to vetřelec shora, barevný odstín kůže byl úplně jiný a byl to obličej běžného člověka; jen rty měl trochu odulé a vmáčklý nos jako boxer. Poslední z té čtveřice vypadal poměrně normálně. Pohledným odvážným obličejem a energickou bradou připomínal Arťomovi vzdáleně plakát na stanici *Puškinskaja*. Měl na sobě luxusní kožený kabát, důstojnický řemen přes rameno a na širokém, dvojitě děrovaném opasku bylo zavěšené mohutné pouzdro s pistolí. V zadní části drezíny se skvěl Děgťarevův kulomet a vedle něj se ve větru třepotal rudý prapor. Při náhodném osvětlení baterkou poznal, že to není skutečná zástava, ale jen roztřepeny hadr s rudočerným portrétem jakéhosi vousatého muže.

Všechno se podobalo spíš horečnatému snu než fantazii o záchraně, v níž mu přispěchal na pomoc Hunter a potom zmizel.

„Přišel k sobě!“ zvolal radostně šikmooký. „Tak co, šibeničnicku, řekni, za co tě chtěli pověsit?“

Muž mluvil bez sebemenšího přízvuku, měl stejnou výslovnost jako Arťom a Suchoj. Byl to zvláštní pocit slyšet bezvadnou ruštinu od tak neobyčejného stvoření. Nemohl se zbavit podezření, že je to fraška. Šikmooký nejspíš jen otvírá ústa a mluví za něj vousáč nebo ten v koženém kabátě.

Arťom si odkašlal. „Já jsem... zastřelil jejich důstojníka.“

Jeho protějšek se zakřenil od ucha k uchu. „Bravo! Jen tak na ně! Přesně podle našeho vkusu.“

Tmavý pořízek, který seděl vpředu, se při těch slovech otočil, s respektem zvedl obočí a s úsměvem poznamenal: „Tak to jsme ten chaos aspoň nevyvolali zbytečně.“ I on měl dokonalou výslovnost, což mladíka zcela vyvedlo z míry.

Za chvíli ho oslovil elegán v koženém kabátě. „Jápak se jmenuješ, hrdino?“ Když se Arťom představil, pokračoval: „Já jsem soudruh Rusakov. Tohle,“ ukázal na šikmookého, „je Bansaj, tam naproti soudruh Maxim,“ muž s tmavou pletí se znovu usmál, „a tady je soudruh Fjodor.“

Jako poslední přišel na řadu pes. Mladíka by neudivilo, kdyby mu ho taky představili jako „soudruha“, ale říkali mu jen Karazjupa.

Arťom postupně stiskl Rusakovovu silnou suchou dlaň, pak Bansajovy štíhlé, ale silné prsty, černou pracku soudruha Maxima a masitou tlapu soudruha Fjodora. Přitom se pokusil zapamatovat si jejich jména, ale brzy se ukázalo, že si vzájemně říkají úplně jinak. Velitele oslovovali „soudruhu komisaři“, tmavý muž se jednou jmenoval Maxim, pak zase Lumumba, šikmooký byl pořád Bansaj a vousáč s čepicí strýc

Fjodor.

„Vítej v První mezinárodní rudé bojové brigádě Ernesta Che Guevary moskevského metra!“ prohlásil slavnostně soudruh Rusakov.

Mladík mu poděkoval a odmlčel se. Byl to dlouhý název, jehož konci prozatím neporozuměl. Na rudou barvu od určité doby reagoval jako býk a slovo „brigáda“ vyvolávalo nepříjemné asociace díky Žeňovi, jenž mi kdysi vyprávěl o útoku banditů kdesi na stanici *Šabolovskaja*. Nejvíc ho fascinoval obličej na látce vlající ve větru. „Kdo je to na... vašem praporu?“ zeptal se posléze velmi obezřetně.

„Bratře, to je Che Guevara,“ vysvětlil Bansaj.

„Jaký *čegevara*?“ Podle červeně naběhlých očí Rusakova a Maximova jízlivého úšklebku poznal, že se dotkl citlivého tématu.

„Soudruh. Ernesto. Che Guevara,“ skandoval komisař. „Velký kubánský revolucionář.“

Teď aspoň porozuměl jménu, i když mu absolutně nic neříkalo. Raději však nadšeně vyvalil oči a mlčel. Ti lidé mu přece zachránili život; bylo by nezdvořilé, aby je teď popuzoval svou ignorancí.

Žebroví mezi jednotlivými částmi tunelu se kolem nich míhalo fantastickou rychlostí. Zatímco muži spolu rozmlouvali, minuli zpola opuštěnou stanici a v přítmí tunelu za ní zastavili.

„No tak se podíváme, jestli nás ty fašistické svině nepronásledují,“ prohodil soudruh Rusakov.

Museli teď mluvit velmi tiše; soudruh Rusakov a Karazjupa se vydali zjistit, jestli zdálky neuslyší nějaké podezřelé zvuky.

„Proč jste to udělali? Proč jste kvůli mně... nasazovali život?“ nechápal Art'om.

Bansaj se tajuplně usmál. „Bylo to plánované přepadení. Dostali jsme informace.“

„O mně?“ zajímal se mladík s neskryvanou nadějí. Po Chánových slovech o své misi se mu zalíbilo pomýšlení, že je něčím mimořádný.

Bansaj udělal neurčité gesto. „Ne, jen všeobecně o tom, že plánují nějaká zvěrstva. Soudruh komisař rozhodl, že tomu zabrání. Kromě toho máme za úkol ty lotry neustále znepokojovat.“

„Na téhle straně nemají barikády,“ dodal Maxim. „Ani reflektory, jen jednoduchá strážní stanoviště s táborovým ohněm. Prostě jsme projeli jako nůž máslem. Škoda jen, že jsme museli použít kulomet. Pak jsme odpálili kouřovou bombu, vnikli na stanici v plynových maskách a na poslední chvíli tě stačili sundat. S tím rádoby esesákem jsme udělali krátký proces a zase se stáhli.“

Do rozhovoru se zapojil i strýc Fjodor, který dosud mlčel a kouřil nějakou trávu, z níž slzely oči. „No jo, chlapče, tebe tedy pořádné zřídili. Chceš se napít?“ Z kovové schránky ležící na podlaze drezíny vyndal poloprázdnou láhev se zakalenou tekutinou, protřepal ji a podal mladíkovi.

Ten si dodal odvahy a dopřál si doušek. Drhl jako skelný papír, ale zato se trochu uvolnilo vnitřní napětí, které ho už několik hodin svíralo. „Takže vy jste... rudí?“ zeptal se opatrně.

„My jsme komunisté. Revolucionáři!“ odpověděl hrdě Bansaj.

„Z Rudé linie?“

„Ne, my jsme se udělali sami pro sebe. To ti ale nejlíp vysvětlí soudruh komisař. Je u nás odpovědný za ideologii.“

Po nějaké době se vrátil soudruh Rusakov a tvářil se spokojeně. „Všude klid. Můžeme si dopřát pauzu,“ navrhl.

Neměli po ruce nic, čím by se dal rozdělat oheň. Zavěsili tedy čajník nad lihový vařič a rozdělili si kus studené vepřové kýty. Na revolucionáře si dopřávali podivuhodně vybrané

pochoutky.

„Ne, soudruhu Art'ome, nepocházíme z Rudé trasy,“ vysvětlil vážně soudruh Rusakov, když mu Bansaj tlumočil mladíkovu otázku. „Soudruh Moskvín rezignoval na revoluci v celém metru, odřekl se Interstacionály a odmítl podporovat revoluční činnost, čímž zaujal stalinskou pozici. Je to renegát a oportunist. Soudruzi a já naopak zastáváme spíš trockistickou linii. Je možné odvodit také paralelu s Castrem a Che Guevarou. Proto máme jeho portrét na zástavě.“ Rozmáchlým gestem ukázal na splihlý hadr. „Na rozdíl od kolaboranta Moskvína jsme zůstali věrní revoluční myšlence. Soudruzi a já odsuzujeme jeho postoj.“

„Aha, a od koho dostáváš benzin?“ namítl strýc Fjodor a dál bafal podomácku vyrobenou retku.

Soudruh Rusakov se prudce vztyčil a ztrestal tazatele zničujícím pohledem. Ten se jízlivě zachechtal a zavrtal se hlouběji do kabátu.

Art'om komisaři vůbec nerozuměl, ale hlavní věc mu neunikla: s rudými, kteří mučili Michaila Porfirjeviče a jeho samotného chtěli zastřelit, nemají tihle téměř nic společného. To ho uklidnilo. Nyní myslel hlavně na to, aby udělal dobrý dojem. „Stalín, to byl přece ten v mauzoleu, ne?“ nadhodil.

Vzápětí pochopil, že přestřelil. Rovnoměrné rysy obličeje soudruha Rusakova se zlobně zkřivily, Bansaj se rozčileně odvrátil, a dokonce i strýc Fjodor svažil čelo. Mladík se spěšně opravil: „Ach ne, v mauzoleu byl přece Lenin!“

Hluboké vrásky na čele soudruha Rusakova se zase vyhladily. „Na vás musíme ještě hodně pracovat, soudruhu Art'ome!“

Mladíka ani ve snu nenapadlo, že by soudruh Rusakov na něm mohl pracovat. O politice neměl sebemenší tušení, ale pozvolna se o ni začal zajímat. Riskl další drobný výpad. „A

proč jste proti fašistům? Já jsem tedy taky proti nim, ale vy jste přece revolucionáři a...“

Soudruh Rusakov divoce zaskřípal zuby. „To od nás ty svině mají za Španělsko, Ernsta Thälmana a druhou světovou válku!“

Arťom zase nic nechápal, ale tentokrát se rozhodl, že nebude vlastní nevědomost vystavovat na odiv.

Horká voda šla z ruky do ruky a všichni ožili. Bansaj začal klást strýci Fjodorovi nějaké idiotské otázky, prostě jen aby ho pozlobil. Maxim si přisedl k soudruhu Rusakovovi a tlumeným hlasem se ho zeptal: „Povězte mi, soudruhu Rusakove, co říká marxismus-leninismus o bezhlavých mutantech? Zaobírám se tím už hodně dlouho. Chci být ideologicky kovaný, ale tady cítím mezeru.“ S provinilým úsměvem odhalil zářivě bílé zuby.

Chvíli trvalo, než komisař odpověděl. „Viš, soudruhu Maxime, to není jednoduchá otázka.“

Arťom by také rád věděl, co znamenají mutanti z politického hlediska a jestli skutečně existují. Avšak soudruh Rusakov mlčel, a tak se v duchu znovu vrátil k tomu, co nebyl schopen v posledních dnech pustit z hlavy. Bezpodmínečně se musí dostat do Polis! Zázrakem byl zachráněn a získal tak další šanci, pravděpodobně poslední. Celé tělo ho bolelo, ztěžka se mu dýchalo, když se nadechl zhluboka, rozkašlal se a jedno oko pořád nemohl otevřít. Jak rád by zůstal s těmito lidmi! Cítil se u nich mnohem klidnější a sebejistější a hustá temnota kolem něho nebyla tak deprimující. Šustění a skřípot zaznívající z nitra tunelu ho nezneklidňovaly a přál si, aby takhle odpočívali navěky. Ačkoli ho smrt už sevřela svými ledovými prackami, zmizel tísnivý strach ochromující myšlení i tělo. Jeho poslední zbytky, které se skrývaly pod srdcem a v břiše, vypálila ďábelská samohonka strýce Fjodora. S Fjodorem, bezstarostným Bansajem, vážným komisařem a svalnatým

Maximem-Lumumbou se cítil volný jako nikdy od doby, co se - nejméně před stoletím - vydal na cestu z *VDNCh*. Z jeho původního majetku mu nic nezbylo. Samopal, skoro pět plných zásobníků, pas, proviant, čaj, dvě baterky - to všechno teď měli fašisti. Vlastnil jen kabát, kalhoty a pouzdro z nábojnice, které mu kat strčil do kapsy. *Třeba se ti ještě bude hodit...* Co si má nyní počít? Zůstat tady, u bojovníků za Interstacionálu, ve jménu Boha a rudé Che... Che... a tak dále brigády? Sdílet jejich život a zapomenout na vlastní?

Ne, to nesmí. Nemůže tu zůstat ani minutu a dopřávat si odpočinek. Nemá na to právo. Tohle už není jeho vlastní život. Od té doby, co přijal od Huntera úkol, nemůže vznášet nárok na svůj osud. Je příliš pozdě. Musí odejít. Nemá jinou volbu.

Dlouho seděl mlčky a pokoušel se na nic nemyslet, ale s každou vteřinou v něm nazrávalo ponuré rozhodnutí - ani ne tak v jeho vědomí jako spíš v unavených údech a natažených bolestivých šlachách. Jako by někdo vysypal z panenky piliny a neforemný látkový obal natáhl na pevnou drátěnou konstrukci. Už to nebyl on, jeho někdejší osobnost se rozpadla na mikroskopické částičky, vítr ji rozfoukal jako piliny a odnesl ji průvan v tunelu. Zůstala tu jen skořápka, do níž se nasoukal někdo jiný - a ten nechtěl poslouchat zoufalé zapřísahání ztýraného krvácejícího těla. Ten neznámý jakékoli přání vše vzdát, zůstat, odpočinout si, být nečinný v zárodku rozšlapal okovaným podpatkem dříve než stačilo získat konkrétní podobu. Druhé Já rozhodovalo na úrovni instinktů, svalových reflexů, míchy, mimo hranice vědomí, v němž panuje ticho a prázdnota - a věčný niterný dialog najednou uprostřed slova utichl.

Art'omovi připadalo, jako by se v něm uvolnila dosud stlačená pružina. Vstal tak neohrabaně, že na něho komisař udiveně pohlédl a Maxim dokonce položil ruku na zbraň.

„Soudruhu komisaři, můžeme si... promluvit?“ zeptal se nezvučným hlasem.

Bansaj si přestal dobírat nebohého strýce Fjodora a znepokojeně se otočil.

„Jen mluvte, soudruhu Art'ome,“ vyzval ho rozvázně komisař, „nemám před spolubojovníky žádná tajemství.“

„Rozumějte... Jsem vám všem moc vděčný, že jste mě zachránili. Nejradši bych s vámi tady zůstal, ale nemůžu. Musím dál. Jinak... to nejde.“

Komisař mlčel.

„Kam musíš jít?“ zeptal se strýc Fjodor.

Mladík sevřel rty a sklopil oči. Zavládlo nepříjemné mlčení. Měl pocit, že ho napjatě a nedůvěřivě sledují a pokoušejí se uhodnout jeho skutečné úmysly. Špion? Zrádce? Proč takové tajnůstkářství?

„No dobře, když to nechceš říct, tak to neříkej,“ ozval se smířlivě strýc Fjodor.

„Do Polís,“ vyhrkl Art'om. Přes nesporné riziko se nechtěl připravit o důvěru a náklonnost těchto lidí.

„Obchodně?“

Mlčky přikývl.

„Nutně?“

Další přikývnutí.

„No podívej, chlapče. My tě nebudeme zdržovat. Pokud nám nechceš o svých záležitostech nic říct, je to tvoje věc. Ale nemůžeme tě jen tak jednoduše opustit v tunelu!“ Strýc Fjodor se otočil k ostatním. „To přece nemůžeme, že jo, chlapi?“

Bansaj energicky zavrtěl hlavou. Maxim pustil hlaveň zbraně a potvrdil, že by to ani on nedopustil. Naopak soudruh Rusakov se přísně zeptal: „Jste ochoten, soudruhu Art'ome, přísahat před bojovníky naší brigády, že svým úkolem neplánujete škodit věci revoluce?“

„Přísahám,“ odpověděl ochotně mladík. Věc revoluce skutečně nemínil poškodit. Jeho poslání bylo mnohem důležitější.

Soudruh Rusakov mu dlouho a pozorně hleděl do očí a nakonec vyřkl rozsudek: „Soudruzi bojovníci! Já osobně soudruhu Art'omovi věřím. Prosím vás o souhlas, že mu pomůžeme, aby se dostal do Polis.“

Strýc Fjodor zvedl ruku jako první; mladíka bezděčně napadlo, že to byl on, kdo ho vyprostil ze smyčky. Pak souhlasil Maxim a jako poslední přikývl Bansaj.

„Měl byste vědět, soudruhu Art'ome,“ upozornil ho komisař „že nedaleko odsud je v podstatě neznámá trasa spojující Samoskvoreckou a Rudou linii. Můžeme ji pře...“

Dál se nedostal, protože zničehonic vyskočil Karazjupa, který jim dosud klidně ležel u nohou, a ohlušivě se rozstěkal. Soudruh Rusakov bleskurychlým pohybem vytáhl z pouzdra naleštěnou TT-33. Ve stejné chvíli zatáhl Bansaj za kabel, aby nahodil motor drezíny. Maxim zaujal pozici v zadní části a podal strýci Fjodorovi z kovové bedny, kde měl uskladněnou samohonku, láhev, z jejíhož hrdla vyčníval doutnák.

Na tomto místě se tunel svažoval, takže se nedalo skoro nic rozpoznat, ale pes pořád štěkal jako pomínutý a Art'om zřetelně ucítil ve vzduchu napětí.

„Dejte mi taky zbraň,“ požádal šeptem.

Nedaleko krátce zablikal silný reflektor a zase zhasl, pak bylo slyšet, jak štěkavý hlas uděluje úsečné rozkazy. Těžké holínky zadupaly na pražce, kdosi tlumeně zaklel. Karazjupa, kterému komisař přidržoval tlamu, se osvobodil a znovu se rozstěkal.

„Nechce mi naskočit,“ zamumlal tlumeně Bansaj. „Někdo nás musí roztlačit.“

Art'om seskočil jako první, následoval ho strýc Fjodor a

nakonec Maxim. S vypětím všech sil, s podrážkami zapřenými o kluzké pražce, se jim podařilo strojem pohnout. Rozjel se jen velmi pomalu. Když se motor konečně chrchlavě probral k životu, byly kroky zezadu slyšet už dost blízko.

„Palte!“ zazněl rozkaz ze tmy a úzký tunelový prostor se naplnil nezvyklým hlukem. Nejméně čtyři samopaly zaštekaly současně. Kulky neuspořádaně svištěly tunelem, se zajiskřením se odrážely od stěn a zvonivě pronikaly potrubím.

Arťom se obával, že z toho nevyváznou se zdravou kůží, ale vtom se v celé své velikosti vztyčil Maxim s kulometem v rukou a vypálil salvu, po níž zbraně za nimi zmlkly. Drezína nabrala rychlost, nakonec dokonce museli běžet, aby stačili včas vyskočit na plošinu.

„Prchají! Vpřed!“ zaznělo jim vzápětí za zády a znovu začala palba, tentokrát trojnásobně silná. Většina kulek však zasáhla stěny a strop tunelu.

Strýc Fjodor nedbalým pohybem podržel cigaretový nedopalek u doutnáku, který syčivě vzplál, zabalil láhev do hadru a hodil ji na koleje. Za pár vteřin za nimi vše jasně osvětlil ohnivý záblesk a zaznělo stejné třesnutí, jaké Arťom slyšel, když mu navlékli smyčku kolem krku.

„Ještě jednu! A dým!“ rozkázal soudruh Rusakov.

Motorizovaná drezína je zázrak techniky, pomyslel si mladík, zatímco se jejich pronásledovatelé prodírali hustou kouřovou clonou. Stroj uháněl na plný plyn a minul - k úleku několika přihlížejících - stanici *Novokuzněckaja*. Projeli tudy tak rychle, že si ji Arťom ani nestačil pořádně prohlédnout. Proto mu na ní nepřišlo nic neobvyklého - až na světlo, jež bylo víc než skrovné, ačkoli se tam nenacházelo zrovna málo lidí. Bansaj mu pošeptal, že to není dobrá stanice a obyvatelé jsou dost zvláštní. Když tam naposledy zastavili, hodně toho lítovali a podařilo se jim zmizet jentak...

„Je mi líto, soudruhu, ale nakonec ti bohužel nemůžeme pomoci.“ Soudruh Rusakov už stačil přejít na tykání. „Nějakou dobu se sem nemůžeme vrátit. Proto se stáhneme na svou náhradní základnu na stanici *Avtozavodskaja*. Jestli chceš, můžeš se k nám přidat.“

Arťom se musel opět překonat a nabídku odmítnout, i když tentokrát to měl snazší. Pocítil totiž jakousi radostnou beznaděj. Vypadalo to, že se proti němu spiknul celý svět. Nedařilo se mu vůbec nic. Vzdálil se od centra, vytouženého cíle své cesty, a s každou vteřinou ztrácela tato meta konkrétní obrysy, mizela v temnotě, vypadala neskutečně, abstraktně a nedosažitelně. Nepřátelský vztah světa k jeho záležitosti ho naplnil zatvrzelým vztekem, který se mu přenesl do svalů; v pohaslých očích se rozhořel buřičský oheň, který dokázal potlačit jakýkoli strach, cit pro nebezpečí i rozumovou pohnutku. „Ne,“ prohlásil pevným a klidným hlasem. „Musím jít.“

Po krátkém mlčení komisař odpověděl: „Pojedeme tedy společně až ke stanici *Paveleckaja* a tam se rozejdeme. Škoda, soudruhu Arťome. Takového bojovníka bychom potřebovali.“

Nedaleko od *Novokuzněcké* se tunel větvil. Drezína odbočila vlevo.

Mladík se zeptal, co se nachází v pravém tunelu. Vysvědili mu, že tam by neprojeli - o několik set metrů dál by je čekalo předsunuté stanoviště Hanzy, opravdová pevnost. Ten nenápadný tunel totiž vedl hned ke třem okružním stanicím najednou - k *Okťabrské*, *Dobryninské* a *Pavelecké*. Zničit spojovací trasu - důležitý vyrovnávací ventil - by bylo nerozumné. Využívali ji však jen tajní agenti Hanzy. Pokud se pokusil k předsunutému stanovišti přiblížit cizinec, byl zabit, než měl příležitost vysvětlit své úmysly.

Po nějaké době se v dohledu objevila stanice *Paveleckaja*.

Art'oma napadlo, jak neuvěřitelně rychle ubíhá cesta na takové drezíně - skoro jako v době, kdy ještě jezdily vlakové soupravy. Ale upřímně řečeno by mu teď vozidlo moc nepomohlo. Už neexistuje moc míst, kudy se dá jednoduše a nerušeně projet, leda snad na území Hanzy - nebo právě na této trase.

Ne, nebyl žádný důvod ke snění. Ve zdejším světě stál každý krok neuvěřitelnou námahu a způsoboval palčivou bolest. Minulost neodvolatelně pominula. Onen zázračný nádherný svět byl mrtvý, přestal existovat. A nemělo smysl kvůli němu celý život protruchlit.

Musí na její hrob plivnout a nesmí se nikdy ohlédnout.

NO PASARÁN!

Před *Paveleckou* nebylo vidět hlídky, jen hlouček bezdomovců seděl asi třicet metrů před vchodem do stanice na kolejích. S neskrývaným respektem udělali drezíně místo.

„Je to tady osídlené?“ zeptal se Arťom. Snažil se, aby jeho hlas zněl co nejlhostejněji, ačkoli se mu nezamlouvala myšlenka, že by byl vysazen na opuštěné stanici bez zbraní, potravy a dokumentů.

Soudruh Rusakov se na něho udiveně podíval. „Paveleckaja? Samozřejmě že tu žijí lidé.“

„A proč tedy nemají hlídky?“

„Hele, tohle je *Pa-ve-lec-ka-ja*,“ zdůraznil Bansaj. „Té se nikdo ani nedotkne.“

Mladík pochopil, jak velkou pravdu měl antický mudrc, který před smrtí tvrdil, že ví, že nic neví. To, že *Paveleckaja* je nedotknutelná, bylo zřejmě pro všechny samozřejmé a nikdo to nepotřeboval vysvětlovat.

„Ty o tom fakt nevíš?“ zeptal se nevěřičně Bansaj. „Tak se o tom můžeš hned přesvědčit.“

Pohled na *Paveleckou* okamžitě probudil Arťomovu fantazii. Stropy tu byly tak vysoké, že mihotavý svit pochodní zastrčených do železných držáků na stěně nedosáhl až nahoru. Tak vznikl odstrašující pocit nekonečnosti, ze kterého se návštěvníkovi zatočila hlava.

Obrovské zaoblené oblouky spočívaly na štíhlých sloupech a na první pohled bylo nevysvětlitelné, jak mohou nést tak těžkou klenbu. Prostor mezi oblouky vyplňovaly bronzové

odlitky potažené temnou patinou; stále svědčily o někdejší velikosti. Ačkoli na nich byly znázorněny jen srpy a kladiva, vypadaly zpola zapomenuté symboly zničené říše stejně hrdě a vyzývavě jako v době, kdy byly zhotoveny.

Zdánlivě nekonečná sloupová hala ponořená do mihotavého krvavě rudého svitu se daleko vzadu rozplývala v temnotě, aniž by tam při zběžném pohledu končila. Všechno tu bylo tak velké, jako by to kdysi bývala jeskyně mytického kyklopa.

Bansaj zařadil volnoběh, a zatímco drezína pomalu dojížděla, kochal se mladík nenasytně pohledem na tuto zvláštní stanici. Co se tu stalo? Proč je tak nedotknutelná? Snad ne proto, že se spíš podobá podzemnímu pohádkovému paláci než stavebnímu dílu sloužícímu veřejné dopravě?

Když drezína konečně zastavila, vytvořil se rychle hrozen chudě oblečených nemytých chlapců a mladíků všech věkových skupin. Závistivě si prohlíželi vozidlo. Jeden z nich dokonce seskočil na koleje a opatrně se dotkl motoru. S respektem mlaskl jazykem, ale strýc Fjodor ho vzápětí odehnal.

Art'omovy myšlenky přerušil komisař. „Tady se naše cesty rozcházejí. Poradil jsem se s ostatními soudruhy. Chtěli bychom ti na rozloučenou něco darovat.“ Podal mladíkovi samopal, který pravděpodobně sebrali některému usmrcenému strážnému. V druhé ruce držel kapesní svítilnu fašisty s knírkem. „Jen si to klidně vezmi. Všechno je to válečná kořist, takže ti to patří. Rádi bychom tu ještě zůstali, ale musíme pokračovat. Kdoví, jak daleko nás budou ty svině pronásledovat, ale dál než sem se stejně neodváží.“

Art'om sice cítil svou někdejší rozhodnost a vůli, ale když mu Bansaj podal ruku a popřál hodně úspěchů, Maxim ho přátelsky poklepal po ramenu a vousatý strýc Fjodor mu nabídl načatou láhev se samohonkou, protože nic lepšího mu darovat nemohl, sevřelo se mu srdce. „Měj se dobře, chlapče, ještě se

uvidíme. A dávej na sebe pozor!“ dodal strýc Fjodor.

Soudruh Rusakov mu stiskl ruku a jeho pohledný obličej zvážněl. „Soudruhu Arťome! Na rozloučenou bych ti chtěl říct dvě věci. Za prvé: Věř ve svou hvězdu. Jak říkal soudruh Ernesto Che Guevara: *Hasta la victoria siempre!* A za druhé, a to je nejdůležitější: *NO PASARÁN!*“

Ostatní zvedli pravou pěst a sborově opakovali jako přísahu: „*No pasarán!*“ Arťomovi nezbývalo nic jiného, než rovněž se zařátou pěstí a revolučním hrudním hlasem zvolat „*No pasarán!*“, ačkoli mu celý rituál připadal jako hokuspokus. Zřejmě všechno vykonal správně, protože soudruh Rusakov na něho hrdě a spokojeně pohlédl a slavnostně zasalutoval.

Zarachotil motor, objevila se modrá oblaka zplodin a drezína v doprovodu radostně vřeštících dětí zmizela ve tmě. Mladík znovu osaměl. Ještě nikdy nepobýval tak daleko od domova.

První, co ho zaujalo, když se procházel stanicí, byly hodiny. Napočítal hned čtyři. Na *VDNCh* chápali čas spíš jako symbol, podobně jako knihy nebo pokusy vybudovat školu pro děti - jako neklamně znamení, že obyvatelé nepřestali bojovat, nevzdali se a zůstali lidmi. Tady však zřejmě hodiny hrály jinou, nesrovnatelně důležitější roli.

Chvíli se potuloval sem a tam a všiml si dalších zvláštností. Neviděl tu žádné příbytky, jen několik spojených vagonů stojících na druhé koleji. Část z nich se ztrácela v tunelu, proto neviděl vlakovou soupravu na první pohled. Byla tu spousta nejrůznějších obchodníků a nevýslovně podivných dílen, ale ani jeden obytný stan, ba ani paraván, za kterým by se dalo přenocovat. Jen pár žebraků a bezdzcovců leželo na kartonech. Pospíchající lidé se čas od času zastavili u hodin; pokud sami měli hodinky, porovnali si je s červenými číslicemi na velkém ciferníku a šli dál za svými záležitostmi. Co by tomu všemu asi řekl Chán?

Na rozdíl od *Kitaj-goroda*, kde se každému cestujícímu věnovala velká pozornost, všichni mu chtěli něco prodat nebo se ho snažili nalákat do stanu, byli zdejší lidé zaměstnáni sami sebou. O Art'oma se nikdo nezajímal, což ještě posilovalo jeho pocit osamělosti.

Začal si pozorněji prohlížet lidi, aby se zbavil narůstající trdnomyslnosti. Na první pohled tu pospíchali, křičeli, pracovali a hádali se úplně normální lidé jako kdekoli jinde. Avšak čím bedlivěji je sledoval, tím víc ho mrazilo v zádech. Bylo mezi nimi mnoho mrzáků a zrůd - jednomu chyběly prsty, druhý měl kůži pokrytou odporným svrabem, další měl hrubý pahýl v místě, kde mu amputovali třetí paži. Dospěli byli často holohlaví a vypadali churavě, zatímco silné a zdravé lidi aby pohledal. Pohled na ty žalostné a degenerované bytosti přímo bolestně kontrastoval s ponurou vznešeností stanice.

Uprostřed širokého nástupiště vedly do hlubiny dvě čtvercové šachty. Tady začínal podchod k Okružní stanici. Nebylo tu však vidět žádné pohraničníky ani kontrolní stanoviště Hanzy jako třeba na stanici *Prospekt Mira*. Art'om si vzpomněl, že se kdosi zmínil o tom, že Hanza drží všechny sousední stanice v železném sevření. Zřejmě tady existuje jakési strašlivé tajemství.

Nedošel až k samotnému konci koridoru. Nejdřív si za pět patron koupil miskou pečených hub a sklenici nahnílé vody s nahořklou příchutí. Našel si místo na otočné umělohmotné bedně, kterou dříve používali na skleněné láhve, a s odporem vše snědl a vypil. Potom zamířil k vlaku na druhé koleji v naději, že si tam trochu odpočine. Byl na konci se silami, tělo ho po krutém výslechu pořád bolelo.

Vlak byl úplně jiný než ve stanici *Kitaj-gorod*. Souprava měla prázdné zchátralé vagony, zčásti dokonce ohořelé a seškvařené. Měkké kožené čalounění bylo vytrhané a zmizelo.

Všude bylo vidět zaschlé skvrny od krve a na podlaze se lesklo tolik nábojnic, že to nevěstilo nic dobrého. Rozhodně to nebylo místo vhodné k odpočinku - připomínalo spíš pevnost, která měla zasebou nejedno obléhání.

Neprohlížel si vlak nijak zvlášť dlouho, ale když vystoupil na nástupiště, připadal si jako v jiné stanici. Prodejní stánky zely prázdnotou, hluk odezněl a kromě pár pobudů sedících u přestupu do Hanzy nebylo vidět ani živáčka. Také se výrazně setmělo, jen uprostřed koridoru plápolalo ještě pár pochodní a v dálce, na protilehlé straně, hořel slabý ohýnek. Hodiny ukazovaly krátce po osmé večer. Co se stalo? Šel dál tak rychle, jak mu to rozbolavělé tělo dovolovalo. Přestup do Hanzy neuzavíraly jako obvykle mříže, ale těžké železem pobité brány. Brána u druhého eskalátoru byla pootevřená a škvírou rozpoznal masivní mříž svařenou ze silné armovací oceli jako ve věžeňských kobkách na *Tverské*. Za ní stál stolek se skomíravě svítící lampou, u kterého seděl strážný v seprané šedomodré uniformě.

„Po osmé hodině vstup zakázán,“ odpověděl mechanicky na mladíkovu prosbu o vpuštění. „Až zase v šest ráno.“ Potom se odvrátil, čímž rozhovor definitivně skončil.

Arťom se nechápavě rozhlédl. Proč přestává tato stanice po osmé hodině žít? Co si má teď počít? Bezdomovci, kteří se povalovali po rozložených lepenkových krabicích, na něho působili tak odpudivě, že se rozhodl zkusit štěstí u ohně na opačném konci koridoru.

Už zdálky však viděl, že se tam nesešli tuláci a světoběžníci, ale spíš pohraniční stráž. Plameny osvětlovaly urostlé mužské postavy a rýsovaly se ostré kontury zbraní. Ale co tam vlastně hlídají? Stráž se obvykle staví do tunelu, čím dál od stanice, tím lip, ale tady... Kdyby něco vylezlo z tunelu nebo stanici přepadli banditi, nebyli by tihle strážní nic platní.

Když se blížil k ohni, všiml si ještě něčeho: Za ohništěm čas od času vzplál oslnivý bílý paprsek, který sice mířil vzhůru, ale byl podivně krátký, jako kdyby ho přestřihli. Nenarazil na strop, nýbrž prostě - navzdory všem fyzikálním zákonům - po několika metrech zmizel. Reflektor se rozsvěcoval jen v určitých, nepřilíš častých intervalech, a proto ho mladík předtím nezaznamenal. Co to jen asi může být?

Přistoupil k ohni, zdvořile pozdravil, vysvětlil, že jenom prochází a z nevědomosti narazil na zavřené brány. Zeptal se, jestli si tady může odpočinout?

„Odpočinout?“ opáčil nejbližší strážný, tmavovlasý chlapík s velkým masitým nosem, spíš malého vzrůstu, ale zřejmě velmi silný. „Mladíku, o odpočinku tu nemůže být ani řeči. Můžete mluvit o štěstí, jestli se dožijete zítřka.“

Na otázku, co je tak nebezpečné, muž neodpověděl, jen kývnul hlavou přes rameno směrem k reflektoru. Ostatní byli pohrouženi do rozhovoru a na Artoma nedbali. Rozhodl se tedy, že přijde té záhadě na kloub sám, a zamířil ke světelnému zdroji.

To, co tam viděl, ho velmi udivilo, ale také mnohé vysvětlilo.

Na samém konci koridoru stála kabinka. Kolem ní byly navrstvené pytle s pískem, některá místa zakrývaly masivní ocelové plechy a jeden strážný právě vybaloval jakousi strašlivou zbraň. Druhý seděl v kabině, na níž byl umístěn reflektor namířený vzhůru. Vzhůru... Nebyla tu žádná zábrana ani bariéra. Bezprostředně za kabinou začínaly stupně eskalátorů vedoucích na povrch. A přesně tam mířil světelný kužel reflektoru, neklidně klouzal z jedné stěny na druhou, jako by se pokoušel v té absolutní tmě něco rozpoznat; osvěcoval však jenom stojany na lampy pokryté čímsi hnědým a vlhký strop, ze kterého visely velké kusy omítky.

Ted bylo všechno jasné. Z nějakého důvodu tu nebyla ocelová brána oddělující stanici od povrchu - ani tady dole, ani nahoře. *Paveleckaja* měla přímé spojení s vnějším světem a její obyvatelé žili v neustálém nebezpečí invaze. Dýchali kontaminovaný vzduch, pili zamořenou vodu - nejspíš proto tak divně chutnala. To byl také důvod, proč se tady mezi mladými lidmi vyskytovalo tolik mutací; proto i starší obyvatelé vypadali churavě. Byla to nemoc z ozáření, po které jim vypadaly vlasy; tato choroba jim stravovala těla zaživa.

To ale zřejmě nebylo všechno. Jak si vysvětlit, že celá stanice po osmé večer jakoby vymřela? Proč tvrdil tmavovlasý strážný u ohně, že návštěvník může mluvit o štěstí, když se dožije zítřka?

Po krátkém zaváhání přistoupil k muži v kabině a pozdravil ho.

„Dobry večer,“ odpověděl neznámý. Bylo mu kolem padesátky, ale neměl už skoro žádné vlasy. Ty, co mu ještě zbývaly, rozčuchaně visely kolem spánků a ze zátylku. Tmavé oči si Art'oma se zájmem prohlížely a pod neprůstřednou vestou se klenulo břicho. Na hrudi mu visel dalekohled a vedle něj vyčuhovala dýmka. Ukázal na pytel s pískem. „Klidně se posad'. Ti vzadu si užívají života a nechali mě tu úplně samotného. Zatím se můžu aspoň s tebou pobavit. Kdo ti tak zřídil oko?“

Prohodili pár slov. Muž pak se zachmuřeným výrazem ukázal na eskalátor a poznamenal: „Nedokážeme prostě vytvořit nic pořádného. Ocel nepomáhá, potřebovali bysme beton. S ocelí jsme to už zkoušeli, ale neúspěšně. Jakmile přijde podzim, všechno spláchne voda. Ted' se na druhý straně hromadí a pak si sem najde cestu... Několikrát jsme to zažili a mnozí z nás to zaplatili životem. Od té doby zkoušíme všechno možný. Samozřejmě nám tím skončil klidnej život. Každou noc

čekáme, že sem něco vleze. Přes den nás nechávají na pokoji - buď spí, nebo se potulují po povrchu. Ale jak se setmí, vypukne tu peklo... No dobře, zařídili jsme se podle toho. Po osmé všichni odejdou dolů do průchodu. Tam taky bydlíme, tady nahoře jen obchodujeme. Počkej..." Muž přepnul spínač a reflektor oslnivě vzplanul. Teprve když bílý paprsek prohledal všechny tři eskalátory a olízl strop a stěny, pokračoval strážný ztišeným hlasem: „Tam nahoře je *Pavelecké* nádraží. Přinejmenším tam vždycky bývalo. Prokletý místo. Nevím, kam ty koleje vedou, ale každopádně se tam dějou hrozný věci. Někdy je slyšet takový zvuky, že z toho máš husí kůži. A když některý z nich chtějí k nám dolů... No, říkáme jim návštěvníci, to kvůli nádraží, pak je to všechno trochu snesitelnější. Silnější návštěvníci už párkrát tohle stanoviště převálcovali. Viděls ten poloviční vlak dole na kolejích? Pronikli až k němu. Podchod jim nikdy nesmíme přenechat, tam se schovávají ženy a děti. Pokud by se dostali až tam, je po všem. Naši chlapi to samozřejmě věděli, a proto ustoupili k vlaku, tam se zabarikádovávali a několik netvorů oddělali. Ale oni taky... Jen dva z deseti tehdy zůstali naživu. Jeden návštěvník se probil do tunelu do *Novokuzněcké*. Další ráno ho chtěli vypátrat - zanechal za sebou silnou slizovou stopu ale odbočil dole do postranního tunelu a tam my nechodíme. Už tak máme dost problémů.“

Arťomovi se vybavila Bansajova slova. „Slyšel jsem, že ostatní stanice na *Paveleckou* nikdy neútočí. Je to pravda?“

„Jistě.“ Strážný přikývl a nasadil důležitý výraz. „Kdo by nám chtěl taky ublížit? Kdybysme to tady nehájili, rozlezou se ty potvory po celý trase. Proto nás nechávají na pokoji. Hanza nám dokonce přenechala celej koridor až k Okružní stanici, jen na úplným konci postavili stráž. Občas nám podstrčí zbraně, abysme je dál kryli. Sami si nemíní zašpinit ruce, to si teda piš.“

Jakže se to jmenuješ? Jo, Art'om. Já jsem Mark. Moment, něco tam chraští..." Rychle zapnul reflektor. „Ne, asi falešnej poplach.“

Mladík cítil, jak v něm postupně narůstá tísnivý pocit. Společně s Markem napjatě zírali nahoru. Tam, kde každý viděl jen stíny prasklé lampy, rozpoznal obrysy zhoubné fantazijní bytosti. Nejdřív si myslel, že si s ním zahrává představitivost, ale když světelný paprsek znovu minul jednu z těchto bizarních siluet, neubráníl se dojmu, že se trochu pohnula. „Počkejte,“ zašeptal. „Posviťte ještě jednou do rohu, kde je ta velká škvíra, rychle.“

Bylo to dost daleko, ještě v horní polovině eskalátoru; něco velkého a kostnatého na chvíli strnulo jako přibité oslnivým světelným kuželem a pak to bleskurychle zmizelo. Mark se roztřesenými prsty natáhl po píšťalce a ze všech sil zapískal. Vzápětí muži u ohně vyskočili a rozběhli se ke kabině.

Měli tu ještě druhý reflektor, trochu slabší, zato ale kombinovaný s nezvykle těžkým kulometem. Art'om takovou zbraň dosud neviděl: dlouhá hlaveň byla kónicky zakončená, zaměřovač připomínal pavučinu a munice pocházela z mastně lesklého nábojového pásu.

„Tamhle je, vedle desítky!“ zvolal chraptivým hlasem hubený muž, který se znenadání objevil vedle Marka a zamířil na návštěvníka paprsek světla. „Podej mi dalekohled... Ljocho! Číslo deset, pravá řada!“

„Rozumím. Tak tě pěkně vítáme, přítelíčku. Hlavně sebou nevrť,“ zamumlal kulometčík a namířil zbraň na skrčený černý stín. „Jen hezky zůstaň v klidu!“

Zaduněla ohlušující salva a desátá lampa zezdola se rozletěla na tisíc střepů. Ozvalo se hlasité zavřeštění.

„Vypadá to, že jsme ho dostali,“ konstatoval hubeňour. „Posviť mi ještě... Tamhle leží. A máš to za sebou, ty hajzle.“

Ještě nejméně hodinu bylo shora slyšet srdcervoucí, skoro lidské sténání. Za chvíli to mladík nevydržel a navrhl pro návštěvníka vystřel z milostí, aby se netrápil. Uslyšel však jednoznačnou odpověď: „Jestli chceš, jdi si tam nahoru sám. Tady není žádná střelnice, mladý muži, my šetříme každou patronu.

Když Marka vystřídali, vrátil se s ním Arťom k ohni. Mark si zapálil retku a pohroužil se do svých myšlenek, zatímco Arťom poslouchal, o čem všem se mluví. Slova se právě chopil zavalitý muž s plochým čelem a býcím zátylkem: „Ljoch a včera vyprávěl o krišnovcích, kteří sídlí na stanici *Okt'abrskoje pole* a chtějí proniknout do Kurčatovova institutu, aby tam vyhodili do vzduchu atomovej reaktor a nás všechny tak přenesli do nirvány. Vzali si ale moc velký sousto. Hned jsem si vzpomněl, co se mi stalo před čtyřmi roky, když jsem ještě bydlel na *Savjobvské*. Jednou jsem musel kvůli nějakým záležitostem na *Běloruskou*. Naštěstí jsem tehdy udržoval kontakty s *Novoslobodskou*, a tak jsem mohl jít přímo přes Hanzu. Zanedlouho jsem dorazil na *Běloruskou*, setkal se tam se svým partnerem a dohodli jsme obchod. Samozřejmě mě napadlo, že se to musí oslavit. Upozornil mě, abych byl opatrněj, že se u nich opilci často ztrácej, Na to jsem mu řekl: Ale jdi, nech toho, takovej obchod se bez kapky něčeho vostrýho nevobejde. No, každopádně jsme pak ve dvou popravili celou flašku. Poslední, na co si ještě vzpomínám, bylo, jak lezl po všech čtyřech a křičel: *Jsem Lunochod - !* Když jsem se probudil, všiml jsem si ke svému zděšení, že jsem spoutanej a umlčenej roubíkem, mám holou lebku a ležím v nějakým kutlochu, nejspíš na bejvalej policejní vyšetřovně. No to mi eště scházelo, napadlo mě. Za půl hodiny se vobjevili nějaký chlápci a za flígr mě vyvlekli na koridor. Netušil jsem, kam mě zavedli, všechny znaky byly strhnutý, stěny něčím

přetřený a na podlaže spousta krve. Všude hořely ohně, celá stanice byla překopaná a uprostřed vedla obrovská jáma hluboká nejmíň dvacet nebo třicet metrů. Na zemi i stropě byly takový hvězdy s čárkou, no víte přece, jako by je malovaly děti. Nejdřív jsem si pomyslel: Snad jsi nepad do rukou rudým? Ale pak jsem se rozhlíd a viděl, že de vo někoho jinýho. Ti chlápci mě zavedli na okraj jámy, dolů vedlo lano - a prej abych tam sešplhal. Zezadu mě ještě postrkovali kalašnikovem čili ákáčkem sedmačtyrycítkou. Zmerčil jsem, že dole je hafo lidí se sochorama a lopatama a ještě tu d'ouru prohlubujou. Zeminu vytahovali pomocí rumpálu, sypali ji do malejch vagonů a někam vodváželi. Nedalo se nic dělat, ti chlapi s kalašnikovama byli úplný magoři, všichni tetovaný vod hlavy až k patě. Hned mě napadlo, že to jsou kriminálníci. Asi jsem se dostal do nákýho lochu a ti týpci chtěj prokopat tunel a vzít roha. Za chvíli mi bylo jasný, že je to hovadina. Na co by v metru bylo vězení, když tu nejsou ani policajti? Říkám jim, že mám strach z vejšek, určitě spadnu těm dole na hlavu, a to nikomu zrovna moc nepomůže. Poradili se a nakonec mě donutili dělat jinou práci: měl jsem vysypávat zemi, co dopravovali na povrch, do vozíků. Spoutali mi ruce, sviňáci, náký řetězy jsem měl i na nohách - a s tím jsem měl makat. Přitom mi pořád nebralo, vo co vlastně de. Povím vám, že ta práce dala zabrat. Pro mě to nebylo tak hrozný,“ muž pohnul širokými rameny, „ale bylo tam pár slabších. Jakmile někdo z nich vodpad, hned ho vodtáhli ke schodům. Pozdějc jsem se tam chvíli vochomejtal. Maj tam velkej dřevěnej blok jako dřív na Rudým náměstí, kde lidem usekávali hlavy. Byla v něm zaražená vobrovská sekera, jinak všude byla jen krev a pár nabodenejch hlav. Skoro se mi udělalo blivno. Ne, pomyslel jsem si, musíš prásknout do bot, dokud tě ještě nevycpali.“

„Hele, co to bylo za chlapy?“ přerušil ho chraptivým hlasem

muž obsluhující reflektor.

„Pozdějc jsem se zeptal ostatních, se kterejma jsem nakládal vagony. A co bys řek? Byli to satanisti. Asi se rozhodli, že konec světa je už na spadnutí a metro je brána do pekla. Mluvil taky o nějakých kroužcích, už nevím... Každopádně tihle pošukové si myslí, že peklo mají přímo pod sebou a dábel tam na ně čeká, musí k němu jen proniknout. No a tak kopou. Od tý doby uplynuly čtyři roky, třeba se už někam dostali.“

„Kde to je?“ zeptal se kulometčík.

„Fakt nevím, přísahám. Jen si vem, jak jsem se vodsad dostal. Ostatní mě hodili do vozíku, když se stráže nedívaly, a pak mě zasypali zeminou. Vozili mě sem a tam, až mě nakonec vysypali. Padal jsem někam hluboko a ztratil vědomí.“

Když jsem se zase probral, chvíli jsem se plazil, až jsem se ocitl u nějakých kolejí. Vydal jsem se po nich, ale křížovaly se s jinejma, a tam jsem se zase ztratil. Pak nevím - někdo mi určitě pomohl, protože když jsem se probral, byl jsem na *Dubrovce*. Ten dobrák, co mě tam dopravil, zase zmizel. Jak mám teda vědět, kde se to všechno stalo?“

Potom se rozhovor stočil k tomu, že podle různých fám vypukla na stanicích *Ploščad' Iljiča* a *Rimskaja* epidemie, která zahubila mnoho lidí, ale to už Arťom poslouchal jen na půl ucha. Myšlenka, že metro je vstupní brána do pekla, nebo dokonce jeho první kruh, ho hypnotizovala. V duchu viděl strašný obraz: stovky lidí pobíhají jako mravenci sem a tam a ručně hloubí bezednou jámu, šachtu vedoucí do nicoty. A pak najednou jeden krumpáč zajede do země podivně snadno, prorazí poslední vrstvu - a metro a peklo splynou a vytvoří jednotu.

Pak musel myslet na to, že život na zdejší stanici plyne stejně jako na *VDNCh*. Pořád tu na ně útočí divoké bestie a oni musí jejich útokům čelit úplně sami. Kdyby *Paveleckaja* padla,

rozšířila by se ta monstra po celé trase. Osud *VDNCh* tedy nebyl jedinečný, jak si vždycky myslel. Kdoví, kolik dalších stanic v metru ještě chrání své linky, ačkoli to vlastně vůbec nedělají pro obecné blaho, nýbrž jen proto, aby si jejich obyvatelé zachránili vlastní kůži? Samozřejmě vždycky existovala možnost ustoupit, stáhnout se ke středu a vyhodit tunely do vzduchu. To by se ale jejich životní prostor stále zmenšoval, až by se přeživší nakonec tísnili na nepatrném prostoru a začali si jít vzájemně po krku.

Ale pokud nebyla *VDNCh* v ničem zvláštní a na povrchu byly ještě další vstupy, které se nepodařilo zavřít, pak to znamená... Arťom strnul jako opařený a zakázal si o tom hlouběji přemýšlet. To, co o sobě dávalo vědět, byl jen zrádný podbízivý hlas slabosti, který mu nabízel argumenty proč ukončit cestu a přestat sledovat původní cíl. Nesmí mu ustoupit, jakákoli jiná cesta vede do slepé uličky.

Aby přišel na jiné myšlenky, zaposlouchal se znovu do rozhovoru u ohně. Právě se diskutovalo o šancích jakéhosi Pušoka na vítězství, pak začal chraptivý hlas popisovat, že nějací šílenci přepadli *Kitaj-gorod* a zabili hromadu lidí. Na pomoc přispěchali kalužští bratři a porazili je; zabijáci prý ustoupili k *Taganské*. Arťom chtěl namítnout, že to nebyla *Taganskaja*, ale *Treťjakovskaja*; do hovoru však vstoupil šlachovitý chlapík, jemuž nebylo vidět do obličeje. Tvrdil, že Kalužané byli z *Kitaj-goroda* vyhnáni a stanici teď má údajně pod kontrolou nové uskupení, o kterém dosud nikdo nic neslyšel. Chraptivý hlas se s ním začal vztekle hádat, takže mladík brzy zavřel oči a zdříml si. Tentokrát se mu nic nezдало a časem usnul tak pevně, že ho neprobudilo ani další varovné pískání. Všichni vyskočili ze svých míst, ale nejspíš šlo o planý poplach, protože nenásledovaly výstřely. Když ho Mark konečně probudil, ukazovaly hodiny už tři čtvrtě na šest ráno.

„Vstávej, končí nám směna!“ Zvesela mu zatřásl ramenem.
„Pojď, ukážu ti průchod. Máš pas?“

Mladík zavrtěl hlavou.

„Nevadí, nějak to uděláme.“

Za několik minut se skutečně ocitli ve zmíněném podchodu; strážný ovšem se spokojeným hvízdáním převaloval v ruce dvě patrony.

Chodba byla neobyčejně dlouhá, delší než sama stanice. Jednu stěnu pokrývala stínítka z plachtoviny a nad nimi hořely lampy. Na protější straně probíhal dlouhý, ale poměrně nízký plot.

„Je to jeden z nejdelších přestupů v celém metru,“ prohlásil hrdě Mark. „Plot? Ty to fakt nevíš? Ten je přece všude vyhlášený! Většina lidí sem přichází jen kvůli němu. Teď je ještě moc brzy, nejlepší je to večer, když je stanice zavřená a lidi mají volno. Ale možná dneska proběhne kvalifikace. Hele, opravdu o tom nic netušíš? Pořádají se tu krysí závody, s opravdovými sázkami. Říkají tomu hipodrom. No to je dílo, myslel jsem, že to ví každý. Hraješ rád? Já docela jo.“

Arťom by se samozřejmě na závody rád podíval, ale sázení moc nesnášel. Navíc si nemohl dovolit čekat do večera. Čekání je pro něho nepřijatelný luxus. Musí jít dál, beztak ztratil už moc času... Ale cesta do Polis vedla přes Hanzu, na tom se nedá nic změnit. „Asi tu nebudu moct zůstat až do večera. Musím dál - do *Poljanky*.“

Mark svraštil čelo. „To jde jen přes Hanzu. A jak tudy chceš projít, když nemáš nejen vízum, ale ani pas? S tím ti už nepomůžu, příteli. Přesto mě něco napadlo. Velitel Pavelecké - ne z naší strany, ale z Okruhu - je nadšený fanoušek našich závodů. Jeho krysa se jmenuje Pirát a je tady velký favorit. Každý večer se tu ukáže v doprovodu osobní stráže a s patřičnou pompou. Jestli chceš, hraj proti němu.“

„Ale já nemám nic, co bych mohl vsadit.“

„Za vklad do hry můžeš nabídnout sebe - jako sluhu. Klidně to pro tebe udělám.“ Markovy oči se vášnivě zaleskly. „Pokud vyhraje, získáš svoje vízum. Při prohře se dostaneš na druhou stranu taky, ale je pak jen na tobě, jak se z té polízanice vymotáš. Tobě se to nezdá?“

Arťomovi se ten plán ani trochu nezamlouval. Prodat sám sebe do otroctví, a navíc prohrát vlastní tělo i duši při krysích závodech, se mu zdálo pod jeho úroveň. Rozhodl se, že se k Hanze dostane jinak.

Několik hodin se potuloval kolem nehybných pohraničnicků v šedých maskovacích uniformách - stejných jako na stanici *Prospekt Mira* - a pokoušel se s nimi navázat rozhovor, ale marně. Když ho jeden z nich konečně označil za jednoookého kyklopa - což nebyla tak úplná pravda, protože levé oko sice pekelně bolelo, ale už se začínalo otvírat a doporučil mu, aby šel po svých, zanechal neplodných snah a rozhlédl se po obzvlášť temných a podezřelých lidech; většinou šlo o obchodníky se zbraněmi nebo drogami. Zajímali ho prostě všichni, kteří se vyznali v pašeráctví. Nikdo však nebyl ochoten převést mladíka za jeho samopal a kapesní svítilnu na území Hanzy.

Nastal večer. Arťom seděl v tichém zoufalství na zemi a pronásledovaly ho výčitky svědomí. Do dlouhé chodby se pozvolna vracel život, dospělí se vraceli z práce a večereli s rodinami, děti si ještě chvíli hrály, než je pošlou do postele. Pak se zavřely brány, všichni vyšli ze stanů a shromáždili se u dostihové dráhy. Bylo to nejméně tři sta lidí. Nejčastěji se probíralo, v jaké formě dnes poběží Pirát, a jestli se Pušokovi někdy podaří ho předběhnout. Padala jména i dalších soutěžících, ale tihle dva nechali zřejmě svou konkurenci daleko za sebou.

Majitelé s důležitými výrazy přinesli dobře živené krysy chráněné v malých klíčkách na start. Velitel Okružní stanice se ještě neukázal a i po Markovi jako by se slehla zem. Art'om se dokonce obával, že jeho nový známý si zase musel přeložit hlídku, a proto nepřijde. Jak by pak mohli spolu hrát?

Konečně se na opačném konci koridoru ukázal nepočetný průvod. Dohola vyholený starý muž s hustým, pěstěným knírem, brýlemi a ve strohém černém obleku si i přes tělnatost důstojně vykračoval; doprovázeli ho dva zachmuření osobní strážci. Jeden z nich držel koš obložený červeným sametem, který měl jednu stěnu zamřížovanou. Così malého a šedého v něm pobíhalo sem a tam. Nejspíš to byl pověstný Pirát. Bodyguard zanesl koš s krysou ke startovní čáře a stařec s knírem přistoupil ke stolku pro rozhodčího. Panským gestem vyhnal jeho asistenta ze židle, s funěním se posadil na uvolněné místo a zapředl s rozhodčím kultivovaný rozhovor. Druhý osobní strážce se rozkročil za jeho zády a položil ruce na černou automatickou pušku s krátkou hlavní, která mu visela na hrudi. Přistoupit k tak vznešené osobě, a navíc jí nabídnout sázku vyžadovalo hodně odvahy.

Náhle si Art'om všiml, že se k muži přiblížil Mark, poškrábal se na nemyté hlavě a oslovil rozhodčího. Zdálo by se, že jen to, jak stařec s knírem nejdřív zrudl, pak se ušklíbl, nespokojeně přikývl, sundal si brýle a začal je pečlivě čistit.

Mladík se prodíral davem ke startu, kde na něho už nový známý čekal.

„Všechno v pikách!“ zavolal na Art'oma a zamnul si ruce. Vzápětí mu vysvětlil, že starci právě vnutil osobní sázku proti Pirátovi. Tvrdil, že jeho nová krysa porazí favorita hned při prvním běhu. Přitom musel vsadit mladíka jako osobu, na oplátku však pro sebe i něho požadoval po jednom vízu na cele území Hanzu. Velitel stanice takovou nabídku odmítl, protože

neobchoduje s pracovními silami - mladík si s úlevou oddechl a dodal, že tak domýšlivá drzost zasluhuje trest. Jestli Mark a Art'om se svou krysou prohrají, musí rok čistit latríny Okružní stanice. Pokud vyhrají, dostanou oba vízum. Stařec byl skálopevně přesvědčený o tom, že tato možnost je naprosto vyloučená, jen proto na ni přistoupil. Cucáky, kteří se odvážili vyzvat jeho miláčka, je třeba jaksepatří poučit!

„Máte vůbec nějakou kysu?“ zajímal se opatrně Art'om.

„No jistě,“ uklidnil ho Mark. „Pěknou potvoru! Tomu Pirátovi natrhne zadek! Měl jsi vidět, jak se mi dneska snažila vzít roha. Skoro se jí to povedlo. Letěl jsem za ní skoro až na *Novokuzněckou*.“

„Jak se jmenuje?“

„Jak se jmenuje? No jo, jak se vlastně jmenuje? No, řekněme Raketa. Zní to nebezpečně, ne?“

Když se však ukázalo, že Mark chytil svou kysu teprve dnes ráno, Art'om se neudržel: „A jak víte, že vyhraje?“

„Já v ni věřím, příteli! A vůbec - vždycky jsem chtěl mít kysu.“

Dosud jsem vždycky sázel na cizí a ty všechny prohrály. Tak jsem si řekl, to nevádí, jednoho dne ti osud dopřeje vlastní a ta ti přinese štěstí. Nikdy jsem se ale k tomu neodhodlal, protože to není tak jednoduché, je zapotřebí povolení rozhodčího a to je nekonečná tahanice. Tady se na to čeká půl života, nakonec mě ještě sežere nějaký návštěvník nebo zemřu přirozenou smrtí, aniž se dočkám vlastní kysy. Ale když jsme se potkali, napadlo mě: To je tvoje šance, teď, nebo nikdy! Jestli to teď neriskneš, prosázíš celý život na cizí kysy. A proto jsem se rozhodl: Když už mám hrát, pak hned ve velkém stylu. Samozřejmě ti chci pomoci, ale to není, s dovolením, pro mě rozhodující.“ Mark ztišil hlas. „Víš, chtěl jsem si prostě jednou zahrát proti tomu knírači. Když jsem to na něj vybalil, rozzuřil se tak, že přinutil

rozhodčího, aby mou kysu připustil mimo pořadí.“ Na chvílku se odmlčel a potom dodal: „Už jen za to se skoro vyplatí pucovat rok latríny.“

„Ale tvoje krysa určitě prohraje,“ pokusil se Arťom naposledy o rozumný argument.

Mark se na něho pozorně podíval a usmál se: „A co když ne?“

Rozhodčí si přísným pohledem změřil shromážděné publikum, uhladil si došeda melírované vlasy, významně si odkašlal a začal předčítat jména krys účastnících se závodu. Raketa zazněla jako poslední, ale Mark si z toho nic nedělal. Největší potlesk sklidil samozřejmě Pirát; při Raketině jménu tleskal jen Arťom, protože jeho známý držel v rukou klec. Mladík doufal v zázrak, který ho uchrání neslavného konce ve smradlavé stoce.

Rozhodčí vypálil ze svého makarova slepý náboj a majitelé otevřeli klece. Raketa vyběhla na svobodu jako první, takže Arťomovo srdce poskočilo radostí. Když však i ostatní krysy vyběhly na závodní dráhu, některá rychleji, jiná pomaleji, přestala Raketa dělat čest svému jménu: Pět metrů za startem se v koutě zastavila a nehýbala se z místa. Popohánět krysy bylo podle pravidel závodu přísně zakázáno. Arťom se nejisté podíval na Marka, protože si myslel, že jeho známý začne zuřit nebo se pod tíhou ostudy zhrouť. Mark však svým přísným a hrdým obličejem připomínal spíš kapitána křižníku, který vydal rozkaz potopit vlastní loď, aby nepadla do rukou nepříteli - o takovém muži se mladík kdysi dočetl v jedné ohmatané knize z knihovny *VDNCh*.

Za pár minut se první krysy objevily v cíli. Zvítězil Pirát, jméno druhé krysy bylo nesrozumitelné a třetí byl Pušok. Arťom se podíval ke stolku rozhodčího. Stařec si oťel stejným hadříkem, se kterým si čistil brýle, zpocenou lebku a nechal si

výsledek potvrdit. Mladík doufal, že na ně zapomněl, ale vtom se stařec plácl do čela, pousmál se a pokynem ruky k sobě přivolal Marka.

Art'omovi to vzdáleně připomnělo popravu. Následoval Marka k rozhodčímu a utěšoval se myšlenkou, že má alespoň otevřenou cestu na území Hanzy. Musí najít nějakou možnost útěku. Nejdřív ho ale čekala pohana.

Stařec s knírem je s vybranou zdvořilostí požádal, aby vystoupili na pódium. Pak se obrátil k publiku, stručně popsal obsah sázky a dunivým hlasem prohlásil, že oba smolaři budou podle dohody odvedeni - počínaje dneškem - na rok nucených prací do sanitárních zařízení. Zároveň se jakoby odnikud objevili dva pohraničníci Hanzy, odebrali Art'omovi samopal, ujistili ho, že nejbližší rok bude v naprostém bezpečí, a slíbili, že mu pak zbraň opět vrátí. Pak vojáci za pískotu a hulákání davu oba odvedli k Okružní stanici.

Hanzovní stanice *Paveleckaja* a působila velmi zvláštním dojmem. Strop byl velmi nízký a neměli tady žádné sloupky; místo nich zely ve stěně v pravidelných odstupech průchody, které byly stejně široké jako rozestupy mezi nimi. Vypadalo to, jako by stavitelé na první *Pavelecké* měli snazší práci, protože tam bylo měkčí podloží, takže se jím mohli bez problémů prokopat, zatímco tady narazili na tvrdou odolnou horninu, kterou pronikali jen velmi namáhavě. Přesto tu nepanovala tak pochmurná a tísnivá nálada jako třeba na *Tverské*, protože tu bylo nezvykle mnoho světla. Na stěnách se skvěly jednoduché ornamenty a obě strany průchodů zdobily imitace antických sloupů jako na obrázcích z Mýtů antického Řecka, knihy, kterou si jako dítě s oblibou prohlížel. Stručně řečeno, na výkon nucených prací to nebylo zrovna nejhorší místo.

Na první pohled bylo samozřejmě vidět, že tato stanice patří k území Hanzy. Byla nezvykle čistá, skoro útulná, a ze stropu

příjemně svítily velké lampy s pravými skleněnými cylindry. V prostředním koridoru, který byl o něco menší než jeho protějšek v sousední stanici, nestál jediný stan, ale zato hodně pracovních stolů, na kterých ležely hromady složitých technických součástí. Za nimi seděli lidé v modrých montérkách, ve vzduchu se vznášela příjemná vůně strojního oleje. Pracovní den tu zřejmě končil později než u sousedů. Na stěnách visely zástavy Hanzy - hnědý kruh na bílém podkladu plakáty vyzývající k většímu výkonu na pracovišti a úryvky z děl jistého A. Smithe. Pod největší standartou stál prosklený stůl, a když Art'oma prováděli kolem něj, na chvíli se zastavil, aby se podíval, jaká svátost je uložena ve vitrině.

Na rudém sametu spočivaly dvě knihy láskyplně nasvícené malými lampičkami. První byla skvěle zachovalá. Na černém přebalu stálo zlatými písmeny BOHATSTVÍ NÁRODŮ od Adama Smithe. Druhý titul už byl hodně opotřebovaný, s tenkou a potrhanou vazbou přelepenou úzkými papírovými proužky a tučnými písmeny JAK SE ZBAVIT STAROSTÍ A ZAČÍT ŽÍT. Napsal ji Dale Carnegie.

O žádném z těch autorů Art'om nikdy neslyšel, a proto se spíš zaobíral otázkou, je-li to tentýž samet, kterým velitel stanice vypolstroval klec své oblíbené krysy.

Jedna kolej byla volná a čas od času po ní projížděly ručně poháněné drezíny naložené bednami. Na chvíli tu však zastavila i motorizovaná drezína. Než odjela, viděl na ní skvěle vycvičené vojáky v černé uniformě a černobíle pruhovaných košilích. Každý z nich měl na hlavě přístroj na noční vidění a kolem krku podivně krátkou automatickou pušku. Těla jim chránily těžké neprůstřelné vesty. Velitel prohodil pár slov se staničními strážnými a přešel rukou po obrovské tmavozelené helmici se zaměřovačem, kterou měl položenou na kolenou. Pak drezína zase zmizela v tunelu.

Na druhé koleji se nacházela kompletní vlaková souprava, dokonce v mnohem lepším stavu než ta, kterou Art'om viděl na stanici *Kuzněckij most*. Na několika oknech byly zatažené závěsy, což znamenalo, že se tam asi nacházejí obytné sekce. Jiná okna však zela dokořán a za nimi spatřil stoly s psacími stroji, za kterými seděli čínorodě vypadající lidé. Na štítu nade dveřmi byl vyrytý nápis: HLAVNÍ KANCELÁŘ.

Tato stanice na něho zapůsobila ze všech nejvíc. Ne, nevyvolala v něm takový údiv jako první *Paveleckaja*, protože tu postrádal náznak oné tajuplné ponuré nádhery, jež připomínala velikost a sílu stavitelů metra. Zato lidé tu žili tak, jako by za Okružní linií nehrozilo žádné nebezpečí, zmar a šílenství. Všechno probíhalo rovnoměrným a promyšleně organizovaným způsobem. Na konci pracovního dne přišel zasloužený odpočinek. Mládež se neuchýlila do iluzorního světa drogy *dur*, nýbrž dobrovolně odcházela do provozů. Čím dříve se začalo s kariérou, tím rychleji se postupovalo vpřed. A zámožnější lidé se nemuseli obávat, že je vyhostí do tunelu a budou vydáni napospas krysám, až jejich ruce začne opouštět síla... Bylo jasné, proč Hanza povoluje vstup na své stanice jen vybraným cizincům - počet míst v ráji byl velmi omezený, to jen do pekla byly dveře pro všechny dokořán.

Také Mark se rozhlížel na všechny strany a pak šťastně prohlásil: „No konečně jsem emigroval!“

Na konci nástupiště byla malá, červenobíle pruhovaná závora. Vedle ní seděl v prosklené kabině s nápisem DOZORCI další celník. Když u něho drezíny při tranzitu zastavily, vyšel s důstojným výrazem ven, zkontroloval dokumenty, občas i náklad a nakonec zvedl závora. Mladíka zaujalo, že všichni pohraničníci a celníci jsou mimořádně hrdí na svou funkci. Nedalo se přehlédnout, že práci, kterou byli pověřeni, milují.

Zavedli je za zábranu, odkud směřovala cesta do tunelu. Tam

se nacházela oblast, jež jim byla svěřena. Nudné žluté kachle rámovaly vsakovací jámy hrdě korunované pravými klozetovými mísami. Vydali jim nepopsatelně špinavé pracovní oblečení, lopatky potažené něčím strašlivým a trakař s uvolněným kolem. Jejich úkolem bylo naložit vozík a odvézt ho k nedaleké štole vedoucí do hlubiny. Pracovali obklopeni hrozným, nepředstavitelným zápachem, který pronikl do šatů, každého vlasu od kořínku až po koneček, ba i pod kůži, takže uvěřili, že je součástí jejich osobnosti. Tímhle vyděsí každého člověka a všichni před nimi vezmou nohy na ramena ještě dřív, než je uvidí.

První den monotónní práce se vlekl tak pomalu, že měl Art'om dojem, že je snad přidělili na nekonečnou směnu. Byli prokleti, aby ve věčném cyklu nabírali, naplňovali a odváželi - a znovu nabírat, odvézt, vyprázdnit a vrátit se. Zdálo se, že práce nebere konce. Neustále přicházeli noví návštěvníci; společně se strážnými, kteří stáli u vchodu a východu z tohoto úseku trasy, tedy u štole, nezakrývali zhnusení z nebohých pracovních zvířat. S odporem se zastavili opodál, stiskli si nos nebo - což vyznělo ohleduplněji - se zhluboka nadechli, aby to nemuseli udělat v Art'omově nebo Markově blízkosti. Na konci dne, kdy měli ruce přes obrovské bavlněné rukavice do krve rozedřené, měl mladík dojem, že pochopil skutečnou podstatu člověka a smysl života: Pohlížel na lidi pouze jako na komplexní stroj na ničení potravin a produkci lejn. Stroj, který téměř celý život běží bez poruchy a je naprosto nesmyslný, pokud se jako „smysl“ chápe konečný cíl. Cílem byl proces - spotřebovat co nejvíc potravy, zpracovat ji a potom vyměšovat odpadní produkty, které zbyly po pečených vepřových kotletách, šťavnatých dušených houbách a chutné těstové placce. Procházející lidé Art'omovi splývali jako anonymní mašiny sloužící zkáze krásného a užitečného, vytvářející jen

nepotřebný smradlavý odpad. Zuřil, když ty lidi viděl, a hnusili se mu neméně než on jim.

Naopak Mark to všechno snášel se stoickým klidem a čas od času se pokoušel Arťoma dokonce povzbudit. „Není to tak divoké. Předem mě varovali, že v emigraci je to zpočátku vždycky těžké.“

Nejhorší byl fakt, že první ani druhý den se nenaskytla možnost k útěku. Stráže je hlídaly pozorně, a ačkoli oběma stačilo vlastně projít kolem štol a zamířit do tunelu, aby se dostali na stanici *Dobryninskaja*, nebylo to prostě v jejich silách. Spali v komůrce, která se na noc pečlivě uzamykala. A ve dne i v noci byla prosklená kabina u vchodu do stanice obsazena dozorcím.

Nastal třetí den. A čtvrtý. Čas se těžkopádně vlekl vteřinu za vteřinou jako nekonečná noční můra. Arťom se už smířil s myšlenkou, že ho čeká osud vyhoštěnce. Jako by přestal být člověkem a změnil se v nepředstavitelně odpornou bytost, kterou druzí vnímají nejen jako hnusnou a odpuzující, nýbrž zároveň i jako vzdáleně příbuznou, což je odstrašovalo ještě víc, než že by se mohli od ošklivosti těchto vyvrhelů sami nakazit.

Zpočátku ještě kul plány na útěk, potom následovala nevýslovná prázdnota zoufalství a nakonec se všechno změnilo v neprůhlednou otupělost. Rozum emigroval ze života, vykolejil, tenká vlákna citů a vjemů se zakuklila a zalezla do nejzazšího kouta vědomí jako do ulity. Arťom dál mechanicky pracoval, vše, co měl teď na starosti, bylo nabrat, odhodit, odvézt, znovu nabrat, znovu odvézt, vyklopit a co nejrychleji se opět vrátit k nabírání. Zdály se mu stále zmatenější sny - počínal si v nich jako v bdělém stavu, donekonečna pobíhal sem a tam, nabíral, odvážel, nabíral, odvážel, pořád dokola.

Večer pátého dne najel trakařem na lopatu ležící na zemi.

Obsah vozíku se převrhl a strhl ho na sebe. Když vstal, v hlavě mu přeskočilo - místo aby si urychleně přinesl kbelík a hadry, zamířil beze spěchu k východu z tunelu. Připadal si natolik odporný a odpuzující, že jeho aura mu určitě udrží kohokoli od těla. Právě tehdy osud tomu chtěl, že strážný, který jinak vždycky na něho na konci trasy čekal, z nějakého důvodu odešel. Art'om se ani na okamžik nezaobíral tím, že ho budou pronásledovat, a dál si vykračoval po pražcích. Rozum se mu dosud nevrátil do těla, stále se bojácně choulil ve svém zákoutí. Neslyšel za sebou volání ani kroky, jen naloženou drezínu, která osvětlovala koleje slabou lampou a s hlasitým skřípáním se zezadu přibližovala. Přitiskl se ke stěně a nechal ji projet. Lidé na drezíně si ho buď nevšimli, nebo nepokládali za nutné ho vzít na vědomí. Jejich pohledy po něm sklouzly a nikdo neřekl ani slovo.

Najednou se mu zdálo, jako by ho pád do výkalů učinil nezranitelným a páchnoucí směs, která ho pokrývala od hlavy až k patě, neviditelným. Ta myšlenka ho posílila a pozvolna se mu začalo projasňovat vědomí. Podařilo se mu to! Nevysvětlitelným způsobem, veškerému zdravému lidskému rozumu navzdory se mu povedlo uprchnout z té prokleté stanice - a nikdo ho nepronásledoval! Bylo to zvláštní a úžasné, ale měl pocit, že bude-li o všem přemýšlet a vystaví tak ten zázrak chladnému skalpelu rozumu, magie okamžiku ihned pomine a vzápětí na něj zezadu dopadne světlý kužel hlídky...

Na konci tunelu bylo světleji. Art'om zpomalil a za minutu stál ve stanici *Dobryninskaja*.

Pohraničník se spokojil s hloupoučkým „Zavolal někdo instalátéra?“ a rychle ho nechal projít. Přitom se jednou rukou ovíval a druhou si zacpal ústa.

Mladík musel jít dál, co nejrychleji opustit území Hanzy,

dokud strážní ještě nic nezpozorovali, dokud za ním nedusají okované holínky, dokud nepráskají vzduchem varovné výstřely a... Rychleji.

Na nic nedbal a se sklopenýma očima se blížil k pohraničnímu stanovišti u tunelu vedoucího ke stanici *Serpuchovskaja*. Doslova fyzicky cítil odpor, který vzbuzoval u kolemjdoucích. Vytvořil kolem sebe cosi jako vakuum, jehož pomocí dokázal projít i hustým davem. Co má říct na hranici? Znovu se ho budou vyptávat, požadovat pas - co jim má odpovědět?

Měl hlavu skloněnou tak hluboko, že mu brada spočívala na hrudi. Neviděl, co se kolem něho děje. Vnímal pouze čisté tmavé žulové dlaždice na podlaze. Sel pořád dál a napjatě čekal na okamžik, kdy mu hrubý hlas přikáže, aby zůstal stát. Hranice Hanzy byla blíž a blíž. Teď... hned...

„Co je to tady za smrad?“ zazněl mu nad uchem přidušený hlas.

A je to tady.

„Já... eech... jsem zabloudil... Jsem tu cizí...“ zamumlal Art'om. Nebyl si jistý, jestli koktá z nervozity, nebo zkouší novou roli.

„Koukej padat, slyšíš, ty hnusáku?“ Hlas zněl velmi přesvědčivě, téměř hypnoticky. Mladík ho chtěl hned uposlechnout.

„Ale já... Chtěl jsem...“ Skoro se obával, že to přehnal.

Mužský hlas znovu zazněl, tentokrát už z určité vzdálenosti: „Na území Hanzy je žebrání přísně zakázáno!“

Art'omovi to konečně došlo. „Jen trochu... Mám děti.“

„Jaké děti? Ty už snad nevíš, co je to slušné chování?“ zaduněl vztekle neviditelný pohraničník. „Popové, Lomako, ke mně! Odklid'te mi toho prasáka z očí!“

Popov ani Lomako si nechtěli se smradochem špinit ruce, a

proto ho postrkovali jen hlavněmi pušek do zad. Za sebou slyšel rozzlobené nadávky velitele. Pro uprchlíka to byla rajská hudba...

Serpuchovskaja! Hanzu nechal za sebou!

Konečně vzhlédl, ale to, co vyčetl z očí kolemstojících, ho donutilo znovu oči sklopit. Nenacházel se už na udržovaném území Hanzu, ale znovu se ocitl ve špinavém a žalostném blázinci panujícím v celém zbývajícím metru. Avšak i pro tento svět byl Arťom odporný. Zázračné brnění, které ho po cestě ochraňovalo, ba činilo neviditelným, nutilo lidi, aby se od uprchlíka odvraceli a nevěnovali mu pozornost, a umožnilo mu proklouznout všem hlídkám a pohraničním stanovištím, se znovu změnilo v nesnesitelně páchnoucí škraloup.

První triumf odezněl a s ním najednou zmizela neznámá vypůjčená síla, která mu pomáhala, aby se zatvrzelým vzdorem překonal celou trasu z *Pavelecké* do *Dobryninské*. Nyní byl opět sám sebou, hladový, k smrti vyčerpaný, bez jakéhokoli majetku, nesnesitelně páchnoucí, stále ještě zesláblý ranami, které utrpěl před týdnem.

Dokonce i žebráci, vedle nichž se posadil ke stěně, protože tady se už neměl koho stydět, se od něho s nadávkami odsunuli. Objal se, aby se zahřál, zavřel oči a bezmyšlenkovitě seděl tak dlouho, až ho přemohl spánek.

Kráčel nekonečným tunelem. Byl delší než všechny dohromady, kterými dosud prošel. Tunel na mnoha místech zatačel, klesal a zvedal se, nikde neviděl dál než na deset kroků. Nechtěl se zastavit, ale chůze mu připadala čím dál obtížnější. Dokrvava zbité nohy ho pálily, záda bolela, každý další krok ho stál velké přemáhání. Dokud měl však naději, že konec je na dosah ruky, snad dokonce za nejbližší zákrutou, našel v sobě sílu pokračovat. Zničehonic ho napadla prostá, ale strašlivá myšlenka: Co když ten tunel nemá východ? Co když

vchod a východ do sebe plynule přecházejí? Co když ho někdo jako zmítající se krysu umístil do zdejšího labyrintu, aby se donekonečna vláčel sem a tam, dokud bude mít aspoň trochu síly a nepadne? A to bez jakéhokoli smyslu a účelu, prostě jen tak pro zábavu? Krysa v labyrintu. Křeček v kole. Ale co když, přemýšlel dál, pokračování cesty nevede k východu, ale klíč ke svobodě spočívá v tom, aby ukončil ten nesmyslný pohyb? Posadil se na pražce - nikoli však z únavy, nýbrž proto, že se ocitl na konci své cesty. Stěny kolem něho najednou zmizely. Napadlo ho: Abys dosáhl cíle a dokončil cestu, musíš přestat jít. Potom se ta myšlenka pozvolna rozplynula...

Probudil se s nevysvětlitelným neklidem. Nejdřív nechápal, co se děje. Teprve postupně se začal rozpomínat na části snu a z těch úlomků sestavovat mozaiku, ale jednotlivé dílky do sebe nezapadaly. Neměl sílu, aby je správně pospojoval - chyběla mu na to smysluplná myšlenka, která ho napadla ve snu, jádro, podstata vize, která jí propůjčovala význam. Bez té ideje bylo všechno jen hromada roztrhaného plátna - ovšem s ní naopak vznikl nádherný obraz plný magického smyslu a odkrývající nekonečné obzory. Art'om se kousl do pěsti, uchopil se špinavýma rukama za stejně zašpiněnou hlavu, jeho rty šeptaly něco nesouvislého, takže kolemjdoucí na něho zírali ustrašeně a nepřátelsky. Myšlenka se však ne a ne vrátit. Pokusil se ji pomalu a obezřetně rekonstruovat z fragmentárních vzpomínek, jako by chtěl vytáhnout člověka topícího se v bažině za jediný vlas. A potom - ó jaký to zázrak - se mu v duchu objevil jeden z obrazů a zničehonic se mu vybavila hledaná myšlenka v původní podobě, jak zazněla v jeho snu.

Abys dosáhl cíle a dokončil cestu, musíš přestat jít.

Nyní ovšem, v pronikavém světle jeho bdělého vědomí, mu ta myšlenka připadala banální a absurdní. Aby dokončil cestu, musí přestat jít? No jistě! Jakmile se zastaví, skončí jeho

putování. Co by mohlo být jednodušší? Bylo snad právě tohle východisko?

„Milovaný bratře! Nečistota spočívá na tvém těle i duši!“

Hlas přímo nad ním zazněl tak neočekávaně, že navrátivší se myšlenka a trpký pocit zklamání okamžitě zmizely. Přitom zpočátku vůbec nevztahoval ta slova na sebe, natolik si zvykl, že lidé před ním utíkají na všechny strany.

„Ujmeme se všech sirotek a chudých,“ pokračoval hlas. Zněl tak jemné, konejšivé a něžně, že mladík riskl pohled úkosem nalevo i napravo, aby zjistil, koho vlastně oslovuje.

Nikdo jiný v jeho blízkosti nebyl. Hlas tedy promlouval k němu. Art'om pomalu zvedl hlavu a pohlédl do očí malého usměvavého muže v širokém hábitu, se zrzavými vlasy a růžovými tvářemi, který mu přátelsky podával ruku. Pro mladíka teď byla důležitá jakákoli účast, takže úsměv nejisté opětoval a rovněž svému protějšku podal ruku.

Proč ho neodstrašuji jako všechny ostatní? ptal se v duchu. Proč oslovil zrovna mě, od něhož si druzí lidé udržují co největší odstup?

„Pomohu ti, bratře,“ pokračoval muž s červenými tvářemi. „Moji bratři a já poskytneme tobě a tvé duši novou sílu.“

Art'om jen přikývl, ale jeho novému známému to stačilo.

„Dovol mi tedy, abych tě odvedl do strážní věže, milovaný bratře,“ pronesl muž zpěvným hlasem, uchopil mladíka za ruku a odvedl ho s sebou.

VLASTNÍ CESTA

Na cestu si už nevzpomínal. Věděl jen, že ho ze stanice zavedli do jednoho ze čtyř tunelů, netušil však do kterého. Jeho nový známý se mu představil jako bratr Timofej. Po cestě z ponuré a nevzhledné stanice *Serpuchovskaja* tichým tunelem neustále mluvil. „Raduj se, milovaný bratře, že jsi nás potkal. Od této chvíle se ti v životě všechno změní. Tvé bezcílné putování věčnou temnotou skončilo, neboť nyní jsi našel, co jsi hledal.“

Art'om nechápal, co má jeho průvodce na mysli; domníval se totiž, že jeho putování ani zdaleka neskončilo. Slova růžolícího Timofeje však plynula tak blaženě a konejšivě, že toužil naslouchat jen jim. A chtěl k němu promluvit stejným jazykem a poděkovat mu, že - na rozdíl od zbytku světa - ho svým zevnějškem neodradil.

„Věříš v pravého a jediného boha, Art'ome, můj bratře?“ zeptal se jakoby mimochodem Timofej a pozorně pohlédl mladíkovi do očí.

Ten pouze neurčitě přikývl a zamumlal cosi nesrozumitelného, co se podle libosti dalo vyložit jako souhlas i odmítnutí.

„To je krása, výborně, bratře Art'ome,“ vrkal Timofej. „Jen pravá víra tě vykoupí z pekelných muk a daruje ti odpuštění tvých hříchů.“ Slavnostně vypnul hrud'. „Neboť říše našeho boha Jehovy přijde a posvátná biblická proroctví se naplní. Studuješ bibli, bratře?“

Art'om znovu něco vykoptal, avšak tentokrát se na něho bratr podíval s neskrývanými pochybnostmi.

„Ve strážní věži,“ pokračoval, „se sám přesvědčíš, jak prospěšné je studovat Písmo svaté, a že ten, kdo se vrátí na cestu pravdy, bude bohatě obdarován. Bible je dar od Jehovy, jediného boha. Je možné ji srovnat jen s dopisem milujícího otce svým dětem. Jestlipak víš, kdo napsal bibli?“

Mladík považoval za nesmyslné, aby se i nadále přetvařoval. Upřímně zavrtěl hlavou.

„To a mnoho dalšího ti objasníme ve strážní věži. Oči ti budou přecházet. Víš, co Ježíš Kristus, Syn boží, zvěstoval v obci Laodicejských? Řekl: *Radím ti, abys ode mne koupil oční mast a natřel jí své oči, neboť jen tak prohlédneš.* Nemluví zde však o tělesné nemoci. Ne, má na mysli duševní slepotu, kterou je třeba vyléčit. Ty a tisíce dalších bloudíte v temnotě, jelikož jste slepí. Víra v Jehovu, jediného boha, je onou mastí, která ti otevře oči a umožní ti poznat skutečnou podstatu světa, neboť vidoucí jsi jen ve fyzickém smyslu, ale v duchovním jsi slepý.

Arťoma napadlo, že v posledních dnech by se mu taková opravdová oční mast moc hodila. Bratr Timofej se chvíli odmlčel, zřejmě v domnění, že jeho žák musí takový komplexní myšlenkový pochod teprve zpracovat.

Asi za pět minut daleko vpředu vzplálo světlo a bratr Timofej zvěstoval radostné poselství: „Vidíš v dáli ten oheň? To je strážní věž. Jsme na místě!“

Samozřejmě tam nebyla žádná věž. Měl na mysli prachobyčejný vlak, který stál v tunelu a jehož reflektory ve tmě slabě osvětlovaly asi pětadvacetimetrový úsek. Když se k němu bratr Timofej a Arťom přiblížili, vyšel jim z kabiny strojvedoucího v ústrety podsaditý muž ve stejném hábitu, objal růžolícího soukmenovce a uvítal ho slovy *Můj milovaný bratře*, z čehož Arťom usoudil, že jde spíš o řečnický obrat než skutečné citové vyznání.

„Kdo je ten mládenec?“ zeptal se tloušťík a usmál se na

nového přichozího.

„Náš nový bratr se jmenuje Art'om. Chtěl by s námi kráčet po pravé cestě, studovat svatou bibli a odřít se satana.“

„Pak dovol strážci věže, aby tě uvítal, milovaný bratře Art'ome!“ zahlaholil tělnatý muž. Mladík si s údivem uvědomil, že ani on zřejmě vůbec nevnímá nesnesitelný zápach, který nový uchazeč vydává.

Beze spěchu přistoupili k prvnímu vagonu a bratr Timofej poznamenal: „Než se dostavíš na setkání bratří v Královském sále, musíš očistit své tělo, neboť Jehova, náš bůh, je čistý a svatý a od svých učedníků očekává, že i oni budou duchovně, mravně a tělesně bez poskvrny.“ Zachmuřeně se podíval na Art'omovy šaty nacházející se opravdu v žalostném stavu. „Žijeme v nečistém světě. Abychom před boží tváří zůstali čistí, musíme se jaksepatří snažit, bratře.“

S těmito slovy bratr Timofej uzavřel Art'oma do komory obkládané umělohmotnými deskami, která se nacházela nedaleko vchodu do vagonu. Potom ho požádal, aby se svlékl, vtiskl mu do ruky odporně páchnoucí šedé mýdlo a pět minut ho ostříkoval vodou z gumově hadice.

Mladík se pokoušel nemyslet na to, z čeho to mýdlo vzniklo. Každopádně dokázalo z kůže odstranit nejen zažranou špínu, ale i nesnesitelný odér. Nakonec mu bratr Timofej podal poměrně čistý hábit podobný svému vlastnímu. Nesouhlasně pokukoval po nábojnici na řetízku kolem Art'omova krku, kterou zřejmě považoval za pohanský amulet, ale omezil se jen na vyčítavý povzdech.

Bylo podivuhodné, že v tom zvláštním vlaku, který kdysi uvízl uprostřed tunelu a nyní sloužil bratřím jako obydlí, měli tekoucí vodu, která navíc tekla z hadice pod značným tlakem. Když se však zeptal, co je to za vodu a jak se jim podařilo zkonstruovat takové zařízení, bratr Timofej se jen tajuplně

usmál a vysvětlil mu, že přání sloužit Jehovovi povznáší lidi k opravdu hrdinským a slavným skutkům. S tímto více či méně záhadným vysvětlením se musel novic spokojit.

Pak vstoupili do druhého vagonu, kde mezi tvrdými lavicemi po straně stály dlouhé neprostřené stoly. Bratr Timofej zamířil k muži, který se činil mezi několika velkými a neodolatelně vonícími kotlíky. Za chvíli se vrátil a nesl talíř s jakousi řídkou tekutou kaší, která byla docela chutná, ačkoli Art'om nepřišel na to, z čeho se skládá.

Opotřebovanou lžící spěšně polykal horkou polévku. Bratr Timofej na něho dojatě zíral, ale brzy neodolal a znovu se pokusil z návštěvníka vytáhnout nějakou podrobnost. „Nemysli si, že ti nedůvěřuji, bratře, ale když jsem se tě ptal, zda věříš v boha, zněla tvá odpověď poněkud nejisté. Jak by sis ale představoval svět, ve kterém by neexistoval? To by snad svět měl vzniknout sám od sebe, nikoli podle jeho moudrého úmyslu? Jsou nekonečná mnohotvárnost forem života a všechny krásy tohoto světa výsledkem pouhé náhody?“

Mladík se rozhlédl po vagonu, ale nespatriil v něm žádnou krásu ani jiné formy života kromě nich dvou a kuchaře. Spokojil se tedy se skeptickým zamručením a opět se sklonil k misce.

Bratr Timofej to však nebral na lehkou váhu. „Tebe to nepřesvědčuje? Uvědom si, že kdyby v tomto světě skutečně nikde nebyla patrná boží vůle, znamenalo by to... Zajíkl se, jako kdyby mu strach sevřel hrdlo, a navázal až za chvíli: „To by znamenalo, že lidé jsou ponecháni napospas sami sobě, naše existence postrádá smysl a nemá cenu žít dál. Znamenalo by to, že se topíme v chaosu a naděje na světlo na konci tunelu postrádá opodstatnění... Žít v takovém světě by bylo strašné, ba nemožné.“

Neodpověděl, ale nad slovy bratra Timofeje se zamyslel.

Dosud prožíval život jako ryzí chaos, řetěz náhod beze smyslu a souvislostí. Ačkoli ho to skličovalo a cítil velké pokušení uvěřit v nějakou jednoduchou pravdu, která by jeho životu dala smysl, považoval by to za projev malomyslnosti. Proti všem bolestem a pochybnostem mu určitou oporu poskytovala myšlenka, že jeho život není - tedy kromě něho samotného - nikomu užitečný. Každý živý tvor musí čelit nesmyslnosti a chaosu bytí sám... Nechtělo se mu však kvůli tomu vyvolávat s ohleduplným Timofejem spor.

Zaplavil ho útěšný a blažený pocit sytosti a cítil hlubokou vděčnost k tomu člověku, jenž ho přijal, když byl unavený, hladový a odpudivý, laskavě s ním rozmlouval, poskytl mu čistý oděv a nasytil ho. Chtěl projevit svou uznanost, a tak ochotně vyskočil, když mu bratr Timofej naznačil, že by ho nyní chtěl představit na shromáždění bratří.

Setkání se konalo v dalším, tedy třetím vagonu. Sešlo se tady mnoho lidí nejrozmanitějšího vzezření, ale téměř všichni měli na sobě stejný oděv. Uprostřed vagonu bylo malé pódium. Muž, který na něm stál, převyšoval ostatní natolik, že se hlavou skoro dotýkal stropu.

„Dobře poslouvej,“ nabádal bratr Timofej Art'oma a jemnými doteky si razil cestu mezi přítomnými.

Řečník byl poměrně starý muž. Pěstěný šedý vous mu splýval na hrud' a hluboko položené oči, jejichž barva se nedala určit, hleděly moudře a klidně. Obličej neměl hubený ani tučný, a ačkoli byl posetý hlubokými vráskami, nepůsobil stařecky bezmocným nebo neduživým dojmem, ba právě naopak - vyzářoval zvláštní sílu.

„To je bratr Ioann, náš představený,“ zašeptal uctivě bratr Timofej. „Máš velké štěstí, bratře Art'ome. Kázání teprve začíná. Naučíš se tedy několik lekcí najednou.“

Kazatel zvedl ruku. Šustění a šepot okamžitě utichly. Pak

promluvil hlubokým a zvučným hlasem: „Moje první naučení pro vás, milovaní bratři, pojednává o tom, jak zjistíme, co od nás bůh chce. Zodpovězte tři otázky: Jaké důležité informace obsahuje bible? Kdo ji napsal? Proč ji musíme studovat?“

Jeho způsob mluvy se lišil od Timofejova. Volil prostá slova, srozumitelně formuloval a tvořil krátké věty. Mladík se tomu zpočátku podívil, ale potom se rozhlédl a uvědomil si, že většina přítomných zřejmě rozumí jen takovému jazyku.

Mezitím šedovlasý kazatel vysvětlil, že v bibli je uvedena pravda o bohu a jeho přikázáních. Potom odpověděl na druhou otázku: bibli v průběhu šestnácti set let psalo přibližně čtyřicet různých lidí, ale všechny inspiroval bůh. „Proto,“ usoudil, „nenapsali bibli lidé, nýbrž bůh, nebeská bytost. Nyní mi odpovězte, bratři, proč musíme studovat bibli?“ Ještě než někdo stačil zareagovat, sám si odpověděl: „Protože poznání boha a plnění jeho vůle vám přinesou věčný život!“ Přísně pohlédl na posluchače a varovně dodal: „Všem se nezalíbíte tím, že studujete bibli. Nedopustte však, aby vám v tom někdo bránil!“ Následovala krátká odmlka. Starý muž se napil vody a pokračoval: „Mé druhé naučení pro vás, bratři, pojednává o tom, kdo je bůh. Zodpovězte mi tři otázky: Kdo je pravý bůh a jak zní jeho jméno? Jaké jsou jeho nejdůležitější vlastnosti? Jak se k němu musíme modlit?“

Tentokrát chtěl někdo z přítomných cosi říct, ale ostatní na něho vztekle zasyčeli. Bratr Ioann vysvětlil, jako by se nic nestalo: „Lidé se modlí k lecčemu. V bibli však stojí psáno, že existuje pouze jediný pravý bůh. Ten, který všechno stvořil, jak na nebi, tak i na zemi. A protože nám také daroval život, smíme se modlit pouze k němu.“ Odmlčel se a následovala otázka zvýšeným hlasem: „A jak se jmenuje pravý bůh?“

„Jehova!“ zazněl mnohohlasý chór.

Arťom se nervózně rozhlédl.

„Jméno pravého boha je Jehova,“ potvrdil kazatel. Má mnoho titulů, ale pouze jedno jméno. Zapamatujte si jméno našeho boha a nenazývejte ho zbaběle některým z jeho titulů, nýbrž přímo jménem. A kdo mi teď odpoví: Jaké jsou nejdůležitější vlastnosti našeho boha?“

Jakýsi velmi vážný mládenec zvedl ruku a přihlásil se o slovo, ale stařec ho předešel: „Jehovova osobnost je zjevena v bibli. Jeho nejdůležitější vlastnosti jsou láska, spravedlnost, moudrost a síla. V bibli stojí psáno, že bůh je milosrdný, dobrý, mírný a trpělivý. Musíme ho ve všem horlivě následovat jako poslušné děti.“ Jeho slova nevyvolala žádný odpor, a tak si kazatel uhladil bujný vous a zeptal se: „Povězte mi, jak musíme sloužit našemu Pánu Jehovovi? Vyzývá nás, že máme sloužit pouze jemu. Nesmíme uctívat nebo vzývat obrazy ani symboly!“ Řečníkův hlas hrozivě zesílil. „Náš bůh nebude sdílet svou slávu s jinými! Obrazy nemají sílu, aby nám pomohly!“

Posluchači reagovali souhlasnými výkřiky. Bratr Timofej obdařil Arťoma rozzářeným pohledem a poznamenal: „Ioann je velký řečník. Díky němu roste naše bratrstvo každým dnem, stále stoupá počet stoupenců pravé víry!“

Mladík si odpustil pochybovačný úsměv. Ioannův plamenný projev na něho neudělal takový dojem jako reakce kolemstojících. Snad se mu vyplatí poslouchat dál.

„Ve třetí lekci vám povím, kdo je Ježíš Kristus. Tady jsou tři otázky: Proč nazýváme Ježíše Krista prvorozeným božím synem? Proč mezi nás sestoupil jako člověk? A co v nepřilíh vzdálené budoucnosti vykoná?“

Jak se ukázalo, Ježíš byl boží výtvar. Než se stal člověkem na Zemi, měl duchovní podstatu a žil na nebesích. Arťom musel myslet na to, že skutečné nebe viděl jen jedinkrát - tehdy u Botanické zahrady. A vzpomínal si, že mu jednou někdo řekl,

že by život mohl existovat na hvězdách. Promlouval snad kazatel právě o tom?

Ten se však obrátil na shromážděné s další otázkou: „Kdo z vás mi může říct, proč Ježíš Kristus, Syn boží, sestoupil na Zemi jako člověk?“ Znovu se významně odmlčel.

Arťom začínal zvolna chápat, co se tu děje. Poznal, kdo z přítomných byl obrácen na víru teprve nedávno a kdo už navštěvuje kázání déle. Veterány ani nenapadlo odpovídat na otázky představeného. Naopak novicové s naivním zápalem vykřikovali nedávno nabyté znalosti a hlásili se o slovo - avšak jen tak dlouho, dokud stařec nezačal mluvit.

Ten nyní spustil hodně zešíroka: „Když první člověk Adam uslyšel boží zákaz, dopustil se toho, co je v bibli označeno jako hřích. Proto ho bůh odsoudil k smrtelnosti. Adam stárnul a zemřel, ale předtím předal tyto hříchy svým dětem, a proto i my jednou zestárneme nebo onemocníme a zemřeme. A bůh vyslal svého prvorozeného syna Ježíše zvěstovat lidem pravdu o božském principu a obětovat vlastní život, aby osvobodil lidstvo od hříchu a smrti.“

Mladíkovi byla tato představa cizí. Proč musel bůh nejdříve všechny potrestat smrtí a pak obětoval vlastního syna, aby všechno bylo jako dřív? Copak není bůh všemocný?

„Ježíš vstal z mrtvých a byl vzat na nebesa. Bůh ho jmenoval králem. Ježíš už brzy odstraní veškeré zlo a utrpení. Avšak nejprve se pomodlíme, milovaní bratři!“

Shromáždění muži poslušně sklonili hlavy a Arťoma obklopilo mnohohlasé mumlání, ze kterého rozuměl jednotlivým slovům, ale nepochopil celkový smysl. Asi po pěti minutách zbožného rozjímání se bratři ponořili do živého rozhovoru. Zřejmě se cítili očistěni. On sám se naopak pohroužil do trudnomyslnosti. Přesto se rozhodl, že ještě chvíli setrvá - třeba ještě zažije tu druhou, přesvědčivou část kázání.

Kazatel zpražil posluchače zachmuřeným pohledem a hrozivý hlas zaduněl: „Ve čtvrté lekci vám vysvětlím, kdo je ďábel. Jste na to všichni připraveni? Jsou přítomní bratři dostatečně silní duchem, aby se to dověděli?“

Ted' asi bylo na místě něco odpovědět, ale Arťom ze sebe nevypravil ani hlásku. Jak by mohl vědět, je-li duchovně dostatečně silný, když ani netuší, oč jde?

„Tři otázky: Odkud přišel Satan? Jak podvádí lidi? Proč s ním musíme bojovat?“

Mladík pustil tyto otázky jedním uchem dovnitř a druhým ven. Místo toho usilovně přemýšlel, kde se vlastně ocitl a jak odsud zase uniknout. Slyšel vysvětlení bratra Ioanna - nejtěžší Satanův hřích spočívá v tom, že vyžaduje pro sebe stejné zbožňování, jaké náleží pouze jedinému bohu. Kromě toho prý zpochybňuje, je-li bůh oprávněn vládnout lidem, zda zohledňuje zájmy svých oveček a jestli mu lidé zůstanou oddaní i v budoucnosti. Starcův jazyk Arťomovi připadal stále dogmatictější. Bratr Timofej na svého chráněnce čas od času zamžoural a doufal, že na jeho obličejí zhlédne alespoň jiskřičku osvětlení, ale mladík se tvářil stále zachmuřeněji.

„Satan podvádí lidi, aby ho uctívali,“ hlásal bratr Ioann. „Jsou tři druhy podvodu: falešné náboženství, spiritismus a nacionalismus. Jestliže určité náboženství šíří o bohu lži, slouží satanovým cílům. Stoupenci falešných náboženství nejspíš upřímně věří, že uctívají pravého boha, ale ve skutečnosti posluhují ďáblu. Oproti tomu spiritismus znamená, že lidé zapřísahají duchy, aby je ochránili nebo uškodili jiným lidem, případně aby jim věstili budoucnost a vykonali zázrak. Za tím vším stojí zlá síla, totiž satan! Ten podvádí lidi i jinak - svádí je k přehnané národní hrdosti a ke vstupu do politických organizací.“ Zvedl varovně ukazovák. „Dosud lidé věří, že jejich národ nebo rasa jsou lepší než jiné. To však není pravda.“

S tím Art'om souhlasil.

„Panuje názor, že politické organizace odstraní problémy lidstva. Kdo tomu věří, nevěří v boží říši. Naše problémy vyřeší pouze Jehovovo království. A teď vám povím, bratři, proč musíme ďáblu neustále odporovat. Aby vás přiměl k odklonu od Jehovy, může sáhnout k pronásledování a odboji. Vaši přátelé a příbuzní vás ztratí, protože studujete bibli. Jiní se vám začnou vysmívat. Avšak pomyslete na to, komu vděčíte za svůj život?“ Kazatelův hlas zazněl s ocelovou tvrdostí. „Satan vás chce zastrašit, abyste se přestali učit od Jehovy! Nenechte! Satana! Nikdy! Zvítězit! Postavíte-li se satanovi na odpor, dokážete Jehovovi, že jste jeho poslušní služebníci!“

Zástup posluchačů nadšeně zaječel, ale bratr Ioann jediným pohybem ruky umlčel všeobecnou hysterii a roztáhl paže. „Vyslechněte pátou lekci: Co zamýšlí bůh se Zemí? Jehova ji stvořil, aby na ní lidé žili šťastně! Země nebude nikdy zničena! Bude existovat navěky!“

Teď se už mladík neovládl a opovržlivě si odfrkl. Okamžitě na sebe připoutal vzteklé pohledy a bratr Timofej mu pohrozil prstem.

„Adam a Eva, první lidé, zhřešili tím, že nedbali božího zákona,“ pokračoval kazatel. „Proto je Jehova vyhnal z ráje a uzavřel člověku jeho brány. Nezapomněl však, za jakým účelem stvořil zemi. Slíbil, že ji promění v ráj, ve kterém budou lidé žít navěky. Jak splní tento záměr?“

Soudě podle dlouhé odmlky nastal rozhodující okamžik kázání. Art'om bedlivě poslouchal, když bratr Ioann hlasem věštícím zhoubu vyhlásil: „Než se země stane rájem, je nutné odstranit zlé lidi. Naším předkům bylo zjeveno, že očista proběhne v Armageddonu, v boží válce za zničení zla. Tak bude satan na tisíc let spoután a nikdo nebude zemi škodit. Přežije jen boží národ. Tisíc let bude vládnout náš pán Ježíš

Kristus!“ Kazatel upřel ohnivý pohled na přední řady posluchačů. „Chápete, co to znamená? Boží válka za vyhlazení zla už skončila! To, co se stalo s naší hříšnou zemí, byl Armageddon. Zlo leží v prachu a popelu! Podle proroctví přežije pouze boží národ. A my, lidé v metru, jsme boží národ, jelikož jsme přežili Armageddon. Boží říše se blíží! Už brzy pomine stáří, nemoc i smrt. Nemocní se uzdraví, starci omládnou. Během tisícileté vlády Ježíše přemění věřící zem v ráj a bůh probudí miliony mrtvých z věčného spánku!“

Arťomovi se vybavil rozhovor Suchoje a Huntera. Bavili se o tom, že záření na povrchu si nejméně padesát let zachová stejně vysokou hodnotu jako nyní. Mluvili i o tom, že lidstvo bylo prokleté a vzniknou nové biologické druhy. Jak by chtěl bratr Ioann změnit zem v kvetoucí ráj?

Na jazyku ho páčila otázka, jaké tajemné rostliny rozkvetou v tom zničeném a vypáleném ráji a kde najdou lidé odvahu k tomu, aby vyšli na povrch a osídlili ho, a jestli Arťomovi rodiče byli satanovi zplozenci, protože ve válce za zničení zla zemřeli. Cítil, jak v něm narůstá hořkost a nedůvěra, oči ho pálily a s pocitem studu si všiml, že mu po tváři stéká slza... Zhluboka se nadechl a vyhrkl: „A co říká Jehova o bezhlavých mutantech?“

Otázka zůstala viset ve vzduchu. Bratru Ioannovi nestál ani za pohled, avšak někteří posluchači se na něho polekaně a zaraženě ohlédli. Hned se zase odvrátili, jako by znovu nesnesitelně páchl. Bratr Timofej ho uchopil za ruku, ale mladík se mu vytrhl arazil si mezi bratry cestu k východu. Několikrát se mu někdo pokoušel nastavit nohu, jeden posluchač ho dokonce udeřil pěstí do zad, a zezadu slyšel rozhořčené syčení.

Opustil Královský sál a prošel druhým vagonem. Za stoly sedělo hodně lidí a před každým stála prázdná hliníková miska. Uprostřed místnosti se zřejmě dělo něco zajímavého, protože

se tam upíraly oči všech přítomných. Stál tam hubený nevhledný muž s orlím nosem a promlouval: „Než se začneme věnovat jídlu, bratři, vyslechněme příběh od malého Davida jako dodatek k dnešnímu kázání o násilí.“

Ustoupil stranou a na jeho místo se postavil baculatý chlapec s ohrnutým nosem a sčesanými světlými vlasy. Začal mluvit hlasem, kterým děti přednášejí básně: „Byl rozzlobený a chtěl mi napraskat. Asi jen proto, že jsem tak malý. Ustoupil jsem a zvolal: *Počekj! Nebij mě, vždyť jsem ti nic neudělal. Co se děje?* Malý David se zatvářil oduševněle; bylo vidět, že má celý výstup dobře nacvičený.

„A co ti odpověděl ten zlý muž?“ zeptal se vzrušeně hubeňour.

„Postěžoval si, že mu někdo ukradl snídani. Potřeboval se jen zbavit zlosti.“ Cosi v chlapcově hlase vzbuzovalo pochybnost, že skutečně chápe to, co tu říká.

„A co jsi udělal?“

„Prostě jsem mu připomněl: *To, že mě udeříš, ti snídani nevrátí.* Pak jsem mu navrhl, že spolu zajdeme za bratrem kuchařem a povíme mu, co se stalo. Dostal od něho novou snídani. Potom mi potřásl rukou a od té doby se ke mně chová přátelsky.“

„Je ten, kdo tehdy hrozil malému Davidovi, mezi námi?“ zeptal se hubeňour hlasem žalobce u soudu.

Okamžitě se nad hlavami přítomných objevila ruka. Mohutný, zhruba dvacetiletý chlap s naivně přihlouplým zachmuřeným obličejem si razil cestu k improvizovanému jevišti. Popsal, jak zázračně na něho zapůsobila slova malého Davida. Neměl to jednoduché - chlapec projevil nesrovnatelně víc talentu při pamětním učení. Když představení skončilo a všichni se blahosklonným potleskem rozloučili s Davidem a jeho zkroušeným rváčem, ozval se hubeňour s neskrývaným

dojetím: „Opravdu, laskavá slova mají obrovskou moc! Jak je psáno v Příslovích: *Jemný jazyk láme kosti*. Jemnost a mírnost neznamenají slabost, milovaní bratři, vězí za nimi nesmírná síla vůle! Příklady z Písma svatého to jasně dokládají.“ Nalistoval v objemné knižičce příslušné místo a začal ho vzrušeně citovat.

Art'om provázený udivenými pohledy šel dál a nakonec vstoupil do prvního vagonu. Zpočátku mu nikdo v ničem nebránil, ale když chtěl z vlaku vystoupit, postavil se mu do cesty strážce věže, dobromyslný tlouštík, jenž ho při příchodu tak srdečně vítal. Nyní sraštil husté obočí a s přísným výrazem v obličejí se zeptal, jestli může vidět povolení k odchodu. Vyhnout se jeho panděru bylo zhola nemožně.

Strážný čekal několik vteřin na vysvětlení, pak si zamnul obrovské pěsti a zamířil k Art'ornovi. Ten se rozhlédl na všechny strany jako štvanec a znenadání se mu vybavil malý David. Co kdyby sis s tím slonem nezačínal a jenom ses ho zeptal, jestli ho dnes ráno nepřipravili o snídání?

Naštěstí včas přispěchal bratr Timofej, konejšivě pohlédl na strážného a prohlásil: „Ten mládenec může jít. Nikoho tu nezadržujeme proti jeho vůli.“

Strážný udiveně vzhlédl, ale poslušně ustoupil stranou.

„Dovol mi, abych tě ještě chvíli doprovodil, milovaný bratře Art'ome,“ navrhl podbízivým hlasem bratr Timofej. Když mladík přikývl, protože nedokázal odporovat magii jeho hlasu, pokračoval klidně a vyrovnaně: „Možná ti na první pohled připadá trochu nezvyklé, jak tu žijeme. Nyní však do tebe bylo vloženo boží sémě a mým očím neuniklo, že padlo na úrodnou půdu. Vyslechni ode mě prosím ještě několik rad na cestu - právě teď, kdy říše boží je tak blízko jako nikdy aby ses neprohřešil. Uč se nenávidět zlo a vyvaruj se všeho, co bůh nenávidí, tedy neřest, nevěru, sodomii, incest, homosexualitu, hazard, lež, krádež, záchvaty hněvu, násilí, magii, spiritismus a

opilství.“ Během toho spěšného výčtu se bratr Timofej neustále pokoušel hledět mladíkovi do očí. „Miluješ-li boha a chceš si ho naklonit, zbav se takových hříchů. Cti boží jméno, hlásej jeho říši, drž se stranou záležitostí zdejšího hříšného světa a odřekni se všech lidí tvrdících opak, neboť to jejich ústy promlouvá satan...“

Arťom už nic neslyšel, protože pořád zrychloval, až mu bratr Ti mofej nestačil.

„Kde tě najdu?“ volal ještě za mladíkem, ale na poměrně velkou vzdálenost; sám už nebyl v příšeří téměř vidět.

Arťom se rozběhl. Zezadu se ze tmy ozval poslední zoufalý výkřik: „Vrat' hábit!“

Běžel dál, klopýtal a neviděl na krok. Několikrát upadl, rozdrásal si dlaně a kolena na betonové podlaze do krve, ale nesměl se zastavit - příliš zřetelně před sebou viděl černý kulomet v kabině řidiče. Rozhodně by nedal ruku do ohně za to, jestli by bratři opravdu dali přednost vlídnému slovu před násilím, kdyby ho dohnali.

Navíc Polis už nebyla daleko, šlo o stejnou trasu. Dělí ho od ní jen stanice. Teď je nejdůležitější jít pořád rovně, neuhnout ani o krok, a pak...

Když se ocitl na dohled *Serpuchovské*, ujistil se, že jde správným směrem, a znovu se ponořil do temného jícnu tunelu.

Vtom se s ním něco stalo.

Objevil se už zapomenutý pocit strachu z tunelu, přitiskl ho k zemi a bránil mu jít, mluvit i dýchat. Myslel, že je proti němu imunní, přinejmenším ten smrtelný děs ho po všech putováních opustil - necítil strach ani neklid, když šel ze stanice *Kitajgorod* do *Puškinské*, jel z *Tverské* do *Pavelecké*, ani dokonce když putoval úplně sám do *Dobryninské*. Ale nyní to zase dalo o sobě vědět a s každým krokem se to zhoršovalo. Nejradši by se otočil a horem pádem utíkal zpět ke stanici, kde bylo aspoň

trochu světla, pobývali tam lidé a necítil ten hlodavý zlomyslný pohled v zádech.

Moc dlouho pobýval mezi lidmi a přestal vnímat to, co ho kdysi postihlo u východu z *Alexejevské*. Teď si však rázem uvědomil, že metro není jen bývalý dopravní podnik, protiatomový kryt nebo obydlí pro několik desítek tisíc lidí, nýbrž že zvláštním záhadným způsobem žije a vyznačuje se neobyčejným a pro člověka nepochopitelným vědomím.

Ten pocit byl tak jasný a zřetelný, že Arťomovi připadalo, jako by panika, která ho zaplavila, byla výrazem nepřátelství obrovského architektonického útvaru vůči lidem, kteří ho mylně považovali za své poslední útočiště. Metro nenávidělo ty malé bytosti, jež se mu rozlezly po vnitřnostech, a proto zablokovalo mladíkovi cestu. Proti jeho přání ocitnout se na konci pouti, dospět do cíle dlouhé cesty, postavilo vlastní prastarou mocnou vůli. A jeho odpor vzrůstal s každým metrem, který Arťom urazil...

Kolem něho stále panovala absolutní tma. Neviděl si na ruce, ani když je zvedl k očím. Zároveň vykořenil z prostoru a času a měl dojem, že tělo přestalo existovat - jako by se už nepohyboval v tunelu; připadalo mu, že se jeho vědomí vznáší v neznámé dimenzi.

Neviděl, jestli se ubírá kolem stěn tunelu. Nemohl se zbavit pocitu, že nepostupuje ani o krok vpřed; cíl jeho cesty vypadal stejně nedosažitelně jako před pěti nebo deseti minutami. Chodily se sice dotýkal pražců - bylo to jediné znamení, že se pohybuje v prostoru -, a přesto šlo o tak monotónní pohyb, až si začal myslet, že se jedná o cosi jako nahrávku, která se mu v hlavě pořád opakuje, ale on se ve skutečnosti nepohne z místa. Přibližuje se vůbec ke svému cíli?

Vzpomněl si na sen, který mu přinesl odpověď na tuto trýznivou otázku. Zavrtěl hlavou a pokusil se zaplašit hloupou,

nesmyslnou myšlenku, jež mu ochromovala svaly i rozum, ale pronásledovala ho neuvěřitelně tvrdošíjně. A potom se najednou - ať už to bylo strachem z neznáma, ze zla, z nepřátelství, které mu vřelo za zády, nebo aby si dokázal, že se přece jen pohybuje vpřed - vrhl s vypětím všech sil dopředu... A stačil se zastavit právě včas, protože ho šestý smysl varoval před překážkou.

Opatrně hmatal rukama po chladném zrezivělém železe, skleněných střepech vyčnívajících z gumových těsnění a ocelových kolech a poznal, že tajuplnou překážkou je vlak. Bezděčně se mu vybavil strašlivý příběh, který mu vyprávěl Michail Porfirjevič. Proto raději do soupravy nevstoupil. Přitiskl se ke stěně tunelu a pomalu se snažil projít kolem dlouhého řetězu vagonu. Když měl konečně vlak za sebou, zhluboka vydechl a znovu spěšně vykročil.

Když si jeho nohy konečně zvykly pospíchat ve tmě, objevil se nečekaně před ním, posunutý trochu stranou, načervenalý svit táborového ohně.

Arťomovi se nevýslovně ulevilo. Nyní věděl, že se dosud nachází ve skutečném světě a nedaleko jsou lidé. Bylo mu lhotejně, co si o něm pomyslí. Nehrálo žádnou roli, jsou-li to vrahové, zloději, sektáři nebo revolucionáři, hlavně že to jsou tvorové jako on, z masa a krve. Ani na okamžik nezapochoval o tom, že ho přijmou a on se u nich schová před obrovskou neviditelnou bytostí, která ho chce zardousit - nebo taky před vlastním zdivočelým rozumem.

Obraz, který se naskytl jeho očím, byl vsak natolik zvláštní, že nedokázal s jistotou říct, jestli se opravdu vrátil do reality, nebo pořád bloudí jakýmsi zákoutím svého vědomí.

U stanice *Poljanka* - a jiná to být nemohla - hořel jediný oheň, ale protože tu neexistovaly žádné jiné zdroje světla, připadaly Arťomovi jeho plameny jasnější než svit elektrických

žárovek. Udržovali ho dva muži. Jeden seděl zády, druhý čelem k mladíkovi, ale neviděli ho, ba ani neslyšeli - jako by je od vnějšího světa izolovala jakási neviditelná stěna.

Pokud se to dalo v mihotavých záblescích ohně poznat, byla celá stanice přeplněná neuvěřitelným šrotem. Arťom zahlédl obrysy porouchaných jízdních kol, automobilové pneumatiky, zbytky nábytku a přístrojů a obrovskou hromadu starého papíru, ze které oba muži čas od času vytáhli balík novinového papíru nebo knihu a hodili je do ohně. Přímo před ohništěm stála na kusu látky bílá sádrová busta, vedle níž spala stočená kočka. Jinak tu nebylo vidět ani živáčka.

Jeden obyvatel stanice právě něco rozvážně vyprávěl druhému, a když se k nim mladík přiblížil, začal mu pomalu rozumět: „...ty zprávy o univerzitě jsou opravdu přehnané - a ostatně od základu mylné. Všechno to připomíná starý mýtus o podzemním městě v Ramenkách. To je část metra 2. Se stoprocentní jistotou se samozřejmě nedá nic vyloučit, ostatně s absolutní jistotou nemůžeš ani nic tvrdit. Tady žijeme v říši mýtů a legend. Metro 2 by ovšem představovalo ústřední čili zlatý mýtus, kdyby o něm lidi víc věděli. Jen si vezmi třeba víru v Neviditelné pozorovatele!“

Arťom k nim přistoupil už velice blízko, když muž, který k němu seděl zády, svůj protějšek upozornil: „Někdo tu je.“

Druhý přikývl. „No jistě.“

„Můžeš si k nám přisednout,“ vyzval první mladíka, aniž se k němu otočil. „Dál to stejně nejde.“

„Proč?“ zeptal se znepokojeně Arťom. „V tom tunelu snad někdo je?“

„Ovšemže ne. Kdo by se tam taky odvážil? Říkám přece, že dál to nejde, tak se posaď.“

„Díky.“ Nejistě přešlápl a uvelebil se na zemi vedle busty.

Oběma hostitelům bylo určitě přes čtyřicet. Jeden měl šedý

melír a hranaté brýle, druhý byl světlolvasý a štíhlý chlapík s řídkým vousem. Měli na sobe obnošené vatované kabáty, které se jim křiklavě nehodily k obličejům, a kouřili z přístroje s tenkou hadičkou, který vypadal jako vodní dýmka a šířil kolem sebe zápach, po kterém se slabším náturám točila hlava.

„Jak se jmenuješ?“ zajímal se světlolvasý muž.

„Art'om,“ odpověděl mladík a oba zvláštní společníky si nedůvěřivě prohlížel.

„Jmenuje se Art'om,“ zopakoval vzápětí blondýn pro svého spolubesedníka.

„No jistě, nejsem hluchej,“ zamumlal oslovený muž.

„Já jsem Jevgenij Dmitrijevič a tohle je Sergej Andrejevič,“ představil světlolvasý muž sebe a svého druha.

„Musí to být za každou cenu tak strašně oficiální?“ namítl Sergej Andrejevič.

„Určitě, Serjožo,“ odpověděl Jevgenij Dmitrijevič, „v našem věku se to tak používá. Kvůli postavení a podobně.“

Sergej Andrejevič se otočil k Art'omovi: „A co dál?“

Byla to zvláštní otázka. Vyžadovala pokračování, k němuž však chyběl začátek. Mladíka to zmátlo.

Z úzkých ho vysvobodil světlolvasý muž. „Art'om, Art'om... To přece nic neznamená. Kde žiješ, kam jdeš, v co věříš, kdo je vinen a co chceš dělat?“

Jevgenij Dmitrijevič se rozesmál. „Tak tak!“

„Bydlím na *VDNCh*, alespoň to tak kdysi bylo...,“ začal mladík váhavě.

„Jak to... Kdo zmáčknul to červené tlačítko?“ uchichl se blondýn.

„Ale co, čert vzal Ameriku,“ ušklíbl se Sergej Andrejevič, sundal si brýle a prohlížel si je ve světle plamenů.

Mladík se znovu se na oba neznámé hostitele zadíval. Možná by bylo lepší vzít nohy na ramena, dokud ještě není pozdě...

Avšak to, o čem rozmlouvali, než si ho všimli, ho u ohně zadrželo. „Co je to metro 2? Prosím nezlobte se, chvílku jsem vás poslouchal.“

Sergej Andrejevič se ohlušivě zasmál. „Takže ty bys chtěl slyšet největší legendu metra? Co přesně by tě zajímalo?“

„Mluvili jste o jakémsi podzemním městě a nějakých neviditelných pozorovatelích.“

Jevgenij Dmitrijevič vzhlédl ke stropu, vypustil pár kroužků kouře a začal pozvolna vyprávět: „No, metro 2 je únikové místo bohů sovětského panteonu na dobu Ragnaroku, pokud zvítězí síly zla. Podle legend bylo pod městem, které se rozkládá mrtvé tam nahoře, vybudováno ještě další metro jako útočiště pro vyvolené. Nebo jestli to chceš slyšet jinak: to, co tady vidíš kolem sebe, je metro pro stádo. To, o čem mluví legendy, je pro pastýře a jejich psy. Na samém počátku, kdy pastýři ještě neztratili moc nad stádem, odtud vládli, ale pak se jejich síla vyčerpala a ovce se rozutekly. Oba světy spojovala jediná brána; budeme-li věřit legendě, nacházela se tam, kde je teď mapa krvavě rudým škrábancem rozdělená na dvě části: na linii Sokolničeskaja, někde za stanicí Sportivnaja. Potom se něco stalo a průchod do metra 2 byl navždy uzavřen. Zdejší lidé ztratili povědomí o tom, co se tam děje, a nakonec se i sama existence metra 2 stala mýtem. Avšak,“ Jevgenij Dmitrijevič zvedl ukazovák, „skutečnost, že nikdo neví, kde je vchod do metra 2, zdaleka neznamená, že ten prostor je výmysl. Naopak, je všude kolem nás. Jeho tunely jsou spojené s chodbami naší podzemní dráhy a jeho stanice se možná nacházejí jen pár kroků za stěnami našich stanic. Obě stavební díla jsou nerozdělitelná, jsou jako krevní řečiště a lymfatický oběh téhož organismu. A jsou lidé, kteří neuvěřili, že pastýři nechali své stáda jen tak napospas osudu. Tvrdí, že jsou nepozorovatelné přítomní v našem životě, usměřňují nás,

sledují každý krok, aniž se přitom fyzicky objeví nebo o sobě dají vědět. To je ta víra v Neviditelné pozorovatele.“

Kočka, která se choulila vedle začouzené busty, zvedla hlavu, otevřela obrovské, zářivě zelené oči a podívala se na Art'oma překvapivě jasným a vědoucím pohledem. Určitě to nebyl pohled zvířete - a mladík si navíc nebyl jistý, jestli ho jejíma očima nesleduje někdo jiný. Ale to už si kočka s vyplazeným růžovým jazykem zívla, znovu se zabořila čumákem do podložky a klimbala dál, takže iluze zmizela. Art'om si odkašlal. „Ale proč nechtějí, aby o nich lidi věděli?“

„To má dva důvody. Za prvé, ovce zhrěšily, protože zapudily své pastýře, když tito byli slabí. Za druhé, od té doby, co je metro 2 odříznuté od našeho světa, se pastýři vyvíjejí jinak než my. Teď už to nejsou lidé, nýbrž bytosti vyššího řádu, jejichž logika je pro nás nesrozumitelná a myšlení nepřístupné. Nikdo neví, jaký osud přisoudili metru; každopádně jsou schopni všechno změnit. Ano, mohli by nám dokonce vrátit onen nádherný ztracený svět, protože znovu získali svou původní moc. Postavili jsme se jim však kdysi na odpor a zradili je, a proto se už o náš osud nezajímají. Jsou ovšem všude, vědí o každém našem nádechu, kroku a úderu srdce, prostě o všem, co se v metru děje. Prozatím nás jen pozorují. Teprve až si odpykáme své strašlivé hříchy, blahosklonně na nás shlédnou a podají nám ruku. Pak začne Vzkříšení. Tak to popisují věřící v Neviditelné pozorovatele.“ Jevgenij Dmitrijevič znovu nasál aromatický dým.

„Ale jak můžou lidi odpykat své provinění?“

„To kromě Neviditelných pozorovatelů nikdo neví. Lidé to nemůžou nikdy pochopit, protože skutky Pozorovatelů jsou pro ně naprosto nesrozumitelné.“

„Takže lidi svou vinu nikdy neodpykají?“

Jevgenij Dmitrijevič pokrčil rameny. „Vadí ti to?“ Vytvořil

dva krásné kouřové kroužky a jeden profoukl druhým.

Rozhostilo se ticho, zpočátku lehké a průhledné, ale později zhoustlo a ztěžklo. Art'om cítil stále silnější touhu ho rozbít, čímkoli - ať už nicneřikající frází, nebo nesmyslným zvukem. Proto se zeptal: „Odkud pocházíte?“

„Dřív jsem žil u stanice Smolemkaja“ odpověděl Jevgenij Dmitrijevič. „Pouhých pět minut odsud.“

Mladík na něho zaraženě pohledl. Co tím myslí? Nedaleko od stanice? To jako v tunelu?

„Museli jsme pořád kolem stánků, kde prodávali masové pirohy. Občas jsme si tam koupili pivo. Vždycky tam postávaly prostitutky, které tam měly svůj... ehm... hlavní stan.“

Art'om pochopil, že Jevgenij Dmitrijevič mluví o velmi vzdálené minulosti a životě na povrchu.

„No jo... Ostatně já jsem taky nebydlel daleko,“ připojil se Sergej Andrejevič, „na Kalininské třídě, v jednom výškovém domě. Asi před pěti lety mi někdo oznámil - on sám to měl od jakéhosi stalkera že z těch mrakodrapů zbyla jen hromada suti. *Dům knihy* ještě stojí, a jen si to představ, veškerá makulatura tam leží nedotčená. Jinak ale z výškových domů zůstal jen prach a pár betonových bloků. Je to zvláštní.“

„A jaké to tehdy bylo?“ zajímal se mladík. Velmi rád se na to starších lidí vyptával a sledoval, jak všeho ochotně nechali, jak to stojí a leží, jen aby mu mohli odpovědět. Oči se jim pak zasněně zastřely a ve tváři omládlí o celá desetiletí. I když obrazy, které jim vznikaly před vnitřním zrakem, nejspíš vypadaly úplně jinak, než si Art'om představoval, bylo to i přesto neuvěřitelně napínavé. On sám přitom cítil podivnou, bolestně sladkou touhu v srdci...

Jevgenij Dmitrijevič opět potáhl z vodní dýmky. „No, jak bych to řekl. Byla to krása. Tehdy jsme... hmm... pařili jak šílení.“

Mladík nerozuměl, co ten výraz znamená.

Sergej Andrejevič si všiml jeho nejistoty a pospíšil s vysvětlením: „Užívali jsme si, bavili jsme se.“

„Ano, přesně. Byli jsme kaliči,“ potvrdil Jevgenij Dmitrijevič. „Měl jsem moskviče 2141. Šel na něj celý můj plat, no, aby v něm pořádně duněla hudba, výměna oleje a tak. Jednou jsem si tam zabudoval i karburátor ze sportáku a přimíchal do něj rajský plyn.“ Bylo na něm vidět, že se v duchu vrátil do té šťastné doby, kdy bylo možné jednoduše vmontovat sportovní karburátor, protože na obličejích se mu zračil právě ten zasněný výraz, který Art'om obdivoval.

Sergej Andrejevič však přítelovo sladké vzpomínání přerušil. „Art'om nejspíš vůbec netuší, co je to moskvič, natož pak karburátor.“

„Cože, on to neví?“ Jevgenij Dmitrijevič vrhl pochybovačný pohled na mladíka.

Ten upřeně zíral na strop a horečnatě přemýšlel, co by měl říct. Nakonec přešel do protiútku. „A proč tu pálíte knihy?“

„Už jsme je přečetli,“ odpověděl Jevgenij Dmitrijevič a Sergej Andrejevič hosta poučil: „V knize nestojí vždy pravda. Raději mi pověz, proč nosíš tohle oblečení? Jsi snad nějaký sektář?“

„Ale kdepak,“ pospíšil si Art'om s odpovědí, aby ho uklidnil. „Oni mě přijali a pomohli mi, když jsem na tom byl moc špatně.“

Jevgenij Dmitrijevič přikývl. „No jistě, tak oni pracují. Poznávám jejich rukopis. Všichni sirotkové a chudí... nebo něco v tom duchu.“

„Zúčastnil jsem se jejich shromáždění, kde jsem slyšel moc podivné věci. Například že největší ohavnost satana spočívá v tom, že pro sebe nárokuje i slávu a vzývání. Nejde tedy nakonec jen o závist? Netočí se na světě všechno kolem toho,

že někdo občas nemíní sdílet svou slávu s někým jiným?“

„V žádném případě,“ ujistil ho Sergej Andrejevič, vzal vodní dýmku příteli z ruky a potáhl z ní.

„A ještě něco. Tvrdí, že nejdůležitější boží vlastnosti jsou milosrdenství, dobrota a mírnost, že Všemocný bůh je láska. Ale už při první neposlušnosti vyhnal člověka z ráje a učinil ho smrtelným. Potom zahynuli nesčetní lidé a nakonec bůh poslal vlastního syna, aby lidstvo vykoupil. Avšak ten syn sám zemřel strašlivou smrtí. Předtím ještě zvolal, proč ho božský otec opustil. A k čemu to všechno? Aby svou krví smyl hříchy prvního člověka, lidé se vrátili do ráje a zase získali nesmrtelnost. Ale proč tak složitě? Stačilo přece ty lidi netrestat tak tvrdě, vždyť oni přece žádný zločin nespáchali. Kromě toho měl být trest zrušen kvůli promlčení. Proč obětovat milovaného syna, a navíc ho zradit? Kde zůstala láska, milosrdenství a všemocnost?“

„Vyložil jsi to trochu hrubě a zjednodušeně, ale v podstatě správně,“ usoudil Sergej Andrejevič a vrátil vodní dýmku.

„No, co bych k tomu řekl...,“ Jevgenij Dmitrijevič zhluboka potáhl, blaženě se usmál a pokračoval: „Ačkoli jejich bůh má určité charakteristické rysy, určitě to není láska, spravedlnost nebo dobromyslnost. Vzhledem k tomu, co se na Zemi od jejího stvoření odehrálo, projevil bůh jen jediný druh lásky - zalíbení v zajímavých příbězích. Nejdřív někomu jaksepatří nadrobí a pak kouká, co z toho vzejde. Když je to nuda, trochu to opepří. V tomhle ohledu měl Shakespeare pravdu: Celý svět je divadlo. Ovšem jiné, než si myslel.“

„Jen za dnešní ráno,“ poznamenal Sergej Andrejevič, „sis za své řeči vysloužil pěkných pár staletí v pekle.“

„Aspoň tam budeš mít někoho, s kým se můžeš pobavit.“

„Na druhé straně tam na člověka nepochybně čeká spousta pozoruhodných známostí.“

„Například s nejvyššími představiteli katolické církve.“

„Ó ano, s těmi nepochybně. Ale přísně vzato jsou tam i naši...“

Oba muži viditelně nevěřili, že by za svá slova museli jednou pykat. Postřeh Jevgenie Dmitrijeviče, že osud člověka není nic jiného než zajímavý příběh, však přivedl Art'oma na jinou myšlenku. „Přečetl jsem poměrně dost knih. Vždycky mě udivovalo, proč v nich není nic jako v opravdovém životě. Rozumíte, tam jsou všechny události hezky nalajnovány, všechno spolu souvisí, jedno vzniká z druhého a nic se neděje jen tak. Ve skutečnosti je všechno přece úplně jinak! Život překypuje nesouvisejícími událostmi, probíhajícími zcela nezávisle na sobě. Neexistuje tu žádná logická posloupnost - ale v knihách ano: máte v nich začátek, pak se začne něco rozvíjet, dospěje to k vrcholu a následuje konec.“

„Zlom, ne vrchol,“ opravil ho znuděně Sergej Andrejevič.

„No dobře, zlom,“ pokračoval trochu znejistěný Art'om. „Každopádně v životě to probíhá jinak: sled události občas nemá logické vyústění, a pokud přece jen ano, zdaleka tím všechno ještě nekončí.“

„Myslíš, že život nemá děj?“

Art'om se krátce zamyslel a pak přikývl.

Sergej Andrejevič sklonil hlavu na stranu a pozorně se na mladíka zahleděl. „A jak je to s osudem, věříš v něj?“

„Ne. Žádný osud neexistuje. Jsou jen náhodné události, jejichž smysl pochopíme až dodatečně.“

„No, no...“ Sergej Andrejevič si zklamaně povzdechl. „Popíšu ti teď jednu malou teorii. Potom můžeš sám posoudit, jestli se hodí na tvůj život, nebo ne. Samozřejmě taky věřím, že život je marný a nesmyslný a že není osud, alespoň žádný určitý, zřejmý, který by člověk znal od narození. Ne, to ne. Ale až prožiješ nějaký čas - jak to mám vyjádřit? může se stát, že se

ti stane něco, co tě přiměje vykonat jisté věci a přijmout příslušná rozhodnutí. Přičemž pořád máš na výběr udělat to nebo něco jiného. Rozhodneš-li se však správně, nebudou věci, jež se v budoucnu odehrají, už ryze náhodné, nýbrž podmíněné volbou, pro niž ses předtím rozhodl. Nechci tím říct, že tvůj další osud je tím předurčen. Ale představíš-li si, že znovu stojíš na rozcestí, nebude ti to rozhodnutí připadat tak beznadějně náhodné. Platí to ovšem jen tehdy, pokud volíš vědomě. Zanedlouho přestane život připomínat snůšku náhod a skutečně se změní v určitý děj, ve kterém je všechno logicky vzájemně propojené, i když to nemusí být bezpodmínečně vždy bezprostřední souvislosti. To je pak tvůj osud. A budeš-li svou cestu sledovat dostatečně dlouho, začne se život podobat ději natolik, že občas zažiješ věci, které se už nedají vysvětlit pouhým rozumem nebo tvou teorií náhodného zřetězení. Zato ale skvěle zapadají do logiky dějových vláken, podle nichž se teď řídí tvůj život. Myslím, že osud nepřichází sám od sebe, musíš za ním sám vykročit. Ale až se události ve tvém životě jednou zhustí v děj, může tě to posunout velice daleko... Přitom je zajímavé, že člověk sám občas vůbec nevnímá, že to prožil, nebo má o tom naprosto mylnou představu, protože se pokouší uspořádat události podle vlastního způsobu nazírání světa. Osud má však svou jedinečnou logiku.“

Arťom zpočátku pocíťoval tuto zvláštní teorii jako dokonalý humbuk, ale zatímco ji Sergej Andrejevič vysvětloval do všech podrobností, měnil se postupně Arťomův úhel pohledu na to, co prožil od doby, kdy přijal úkol od Huntera.

Všechna jeho dobrodružství, marné zoufalé pokusy dospět k cíli - ačkoli tu a tam už nechápal, proč to vlastně dělá mu najednou připadaly jako komplexně vybudovaný systém, jako sice trochu spletitá, ale přesto promyšlená konstrukce.

Jestliže mladíkům příslib byl skutečně první krok na této

cestě, pak se následující události - výprava do stanice *Rižskaja*, setkání s Bourbonem - staly dalším. V jeho životě se objevil Chán, ačkoli klidně mohl zůstat na *Sucharevské*... To všechno se přirozeně dalo vysvětlit i jinak. Kupříkladu Chán uvedl zcela odlišné důvody pro své skutky. Potom však Art'om padl do rukou fašistům. Ti ho téměř pověsili, ale na základě zhola nepravděpodobné náhody se rudá brigáda právě ten den rozhodla přepadnout stanici *Tverskaja*. Kdyby se revolucionáři dostavili o pouhý den dřív nebo později, byla by jeho smrt nevyhnutelná a putování by skončilo.

Je to skutečně tak, že tvrdošijnost, se kterou pokračuje v cestě, ovlivní další události? Že by opravdu jeho rozhodnost, vztek a zoufalství, které podivuhodně ovlivňují realitu, splétaly z chaotického nakupení událostí, činů a myšlenek uspořádaný systém, a jak upozornil Sergej Andrejevič, naplňovaly jeho život smysluplným dějem?

Na první pohled to bylo nemožné. Čím víc však o tom přemýšlel... Jak jinak by se dalo vysvětlit setkání s Markem, který mu obstaral jedinou možnou šanci jak proniknout na území Hanzy? Když se potom už smířil s osudem čističe latrín, vyšel prostě jen tak naslepo a neuvěřitelné se stalo skutečností: strážný, jenž měl držet hlídku, zmizel a ani nebylo zahájeno pronásledování. Vrátil se tehdy z křivolaké postranní pěšinky na svou hlavní cestu? Včlenil se znovu do dějové linie vlastního života, a přitom tak zásadně zkreslil - nebo lépe: opravil - realitu, aby se jeho osud mohl nerušeně dál vyvíjet?

Pokud ano, pak to mohlo znamenat jen jediné: jakmile ztratí z očí svůj cíl a odchýlí se z pravé cesty, osud se od něho odvrátí, neviditelný štít chránící ho před smrtí se roztříští na tisíc kousků, Ariadnina nit, kterou opatrně drží v ruce, se přetrhne - a on zůstane sám se šilící realitou, skutečností, kterou rozhněval opovážlivým útokem na chaotickou podstatu

bytí. Třeba vůbec není možné, aby někdo, kdo se už pokusil osud podvést a byl dost lehkomyšlný na to, aby v tom pokračoval, ačkoli se nad ním začala stahovat zlověstná mračna, jen tak jednoduše práskl do bot. Mohl by dokonce vyváznout bez úhony, ale jeho život by se stal průměrným a šedým, už nikdy by neprožil nic neobvyklého, magického, nevysvětlitelného, protože by děj svého života přerušil a protagonistu pohřbil.

Znamená to, že Art'om nejen nemá právo, ale už ani možnost opustit nastoupenou cestu? Je to jeho osud? Osud, na který nevěří, protože všechno to, co se mu stalo, nevnímal správně, nechápal značky na okraji cesty a trasu vymezenou pouze pro něho pojímal jako změť opuštěných stezek a pěšin vedoucích různými směry?

Nachází se tedy na pravé cestě. Události jeho života skutečně tvořily souvislý děj ovládající lidskou vůli a rozum, takže jeho nepřátelé oslepli a přátelé prohlédli, aby mu včas přispěchali na pomoc. Děj, který jako neviditelná ruka natolik řídil skutečnost, že se nezlomné zákony pravděpodobnosti daly tvarovat jako plastelína. A pokud to tak skutečně je, stává se otázka „proč“, na kterou dříve odpovídal jen mrzutým mlčením a skřípotem zubů, najednou bezpředmětnou. Nemusí si už přiznávat, že neexistuje předtucha, že svět nezná zákonitosti ani spravedlnost - myšlenka, že se tu opravdu rýsuje nějaký záměr, byla prostě příliš lákavá...

„Nemůžu tady zůstat,“ ozval se hlasitě a zřetelně Art'om a vstal. Cítil, jak mu svaly pulzují novou silou. Ještě jednou se zaposlouchal do svého nitra a pak opakoval: „Nemůžu tady zůstat. Musím jít. Je to moje povinnost.“

Neohlédl se, seskočil na koleje a vykročil do tmy. Všechny obavy, které ho dohnaly k táborovému ohni, byly zapomenuty. Pochybnosti ho opustily a uvolnily místo absolutnímu klidu a

jistotě, že si konečně počíná správně. Jako by kdysi opustil zadaný kurz, ale nyní se zase dostal na kolej svého osudu. Pražce, po nichž krácel, pod ním ubíhaly jakoby samy od sebe, aniž ho to stálo mimořádné vypětí sil. Za chvíli se ztratil v temnotě.

Sergej Andrejevič opět potáhl z vodní dýmky. „Hezká teorie, vid’?“

„Člověk by řekl, že jí snad sám věříš,“ zabručel Jevgenij Dmitrijevič a podrbal kočku za ušima.

POLIS

Zbýval už jediný tunel. Jen jeden tunel a Art'om konečně dosáhne cíle, který mu stanovil Hunter a který tak tvrdošijně a zoufale hledal. Dva, snad tři kilometry suché a klidné cesty a ocitne se na stanici *Borovickaja*. Přestal si klást otázky. Měl skoro stejně prázdnou hlavu jako samotný tunel. Ještě čtyřicet minut a jeho putování skončí.

Vůbec si neuvědomoval, že kráčí absolutní tmou. Nohy se s náměsíčnou jistotou posunovaly z jednoho pražce na druhý. Nemyslel na to, kolik nebezpečí přestál, že je bezbranný, nenese s sebou dokumenty, kapesní svítilnu ani zbraně a má na sobě odpudivý sektářský hábit. Netrápil ho ani fakt, že nezná zdejší tunel ani nebezpečí, která v něm případně číhají.

Jeho vědomí opanovala jistota, že pokud kráčí po své cestě, nemůže se mu nic stát. Kam zmizel kdysi neodmyslitelný strach z tunelu? Kde zůstaly pochybnosti a únava?

Byla to ozvěna, která všechno ničila.

V tom prázdném tunelu se zvuk mladíkových kroků ozýval zepředu i zezadu. Hlaholivé se odrážel od stěn a postupně slábl, až přešel v tichý šustot. Ozvěna zněla s určitou prodlevou a za chvíli měl pocit, jako by nešel tunelem jen on, nýbrž ještě někdo jiný. Záhy bylo to podezření tak silné, že by se nejraději ze všeho zastavil, aby si poslechl, nežije-li ozvěna kroků přece jen vlastním životem.

Několik minut bojoval s pokušením. Zpomalil krok. Našlapoval tišeji a naslouchal, jestli to ovlivňuje hlasitost echa. Nakonec zůstal stát. Tiše dýchal, aby ani nádechy a výdechy

nepřehlušily sebemenší zvuk v dálce, stál ve tmě jako sloup a čekal.

Ticho.

Jakmile se přestal pohybovat, ztratil opět ponětí o prostoru. Když ještě kráčel, cítil spojení s realitou prostřednictvím chodidel. Teď však stál v temné hlubině tunelu a nevěděl, kde se nachází.

Znovu vykročil, ale měl dojem, že slyší lichou ozvěnu svého kroku, než se jeho noha dotkla betonové podlahy.

Srdce se mu rozbušilo hlasitěji. Přesvědčoval sám sebe, že je hloupé a nesmyslné dbát na každé sebemenší zachrastění v tunelu. Chvilí se pokoušel ozvěnu ignorovat. Pak se mu zdálo, jako by se poslední docela tichá ozvěna postupně blížila. Zacpal si uši a šel dál.

Za pár minut ale spustil ruce k tělu, aniž se zastavil, a s hrůzou si všiml, že ozvěna v tunelu před ním zní opravdu hlasitěji. Jakmile se však zastavil, ztichly za několik zlomků vteřiny i ony záhadné zvuky.

Tunel prověřoval Art'omovu schopnost odolávat strachu. Tak snadno se mu zase nevzdá. Měl toho za sebou už příliš mnoho, aby ho vyděsilo echo v temnotě.

Byla to ozvěna?

Přibližovala se, o tom se nedalo pochybovat. Jakmile měl pocit, že strašidelné kroky jsou asi dvacet metrů před ním, znovu zůstal stát. Bylo to tak nevysvětlitelné a strašidelné, že to sotva vydržel. Otřel si z čela studený pot. Hlas mu přeskakoval, když zavolal do prázdna: „Je tam někdo?“

Ozvěna se ozvala z děsivé blízkosti a Art'om svůj hlas nepoznal. Roztřesené úryvky slov se pronásledovaly do hlubiny tunelu, kde postupně slábly: „... tam někdo... někdo... kdo...?“

Nikdo neodpověděl, ale vzápětí se stalo něco neuvěřitelného:

echo se vrátilo. Bylo hlasitější, znovu skládalo ztracené slabiky a nakonec někdo snad na vzdálenost třiceti kroků bojácným hlasem opakoval jeho otázku.

To už bylo příliš. Mladík se otočil a rozběhl se zpátky. Úplně zapomněl, že nikdy nesmí ustoupit strachu.

Netrvalo dlouho a všiml si, že ozvěna jeho kroků i nadále zní ve stejné vzdálenosti. To znamená, že neviditelný pronásledovatel ho nechce nechat utéct. Sípavě pádil dál, až klopýtl o spojovací kolejnici mezi dvěma tunelovými segmenty a upadl.

Ozvěna okamžitě odumřela. Po nějaké době Art'om konečně sebral veškerou odvahu, zvedl se a znovu vykročil směrem k Polis. Šouravé kroky se teď přibližovaly s každým metrem. Jen bušení v jeho uších přehlušilo ten zlověstný zvuk. Pokaždé když se zastavil, znehybněl i jeho pronásledovatel v temnotě. Byl teď nezvratně přesvědčen o tom, že nejde o ozvěnu.

Šel dál, dokud se kroky k němu nepřiblížily na délku paže... A pak se s křikem a divokým mácháním pěstmi vrhl vpřed - tam, kde tušil protivníka.

Jeden úder střídal druhý, ale nikdo se proti nim nebránil. Bušil do prázdna, ječel, uskakoval, roztahoval paže, aby neviditelného soupeře ve tmě pevně sevřel. Nic. Nikdo tam nebyl. Jakmile však zase nabral dech a vykročil, těžký šouravý zvuk zazněl znovu, tentokrát přímo před ním. Opět udeřil - a zase bezvýsledně. Zdálo se mu, že se pomátl. Civěl do tmy, až ho pálily oči, a zoufale se pokoušel něco rozeznat. Poslouchal, jestli nezaslechne dech toho druhého. Nikdo tam však nebyl.

Poté co několik vteřin naprosto nehybně čekal a sváděl vnitřní boj sám se sebou, dospěl k názoru, že tento úkaz, ať už má jakékoli vysvětlení, pro něho nepředstavuje nebezpečí. Nejspíš je to neznámý akustický fenomén. Až se vrátím domů, zeptám se Suchoje, umínil si. Už se chystal vykročit, když mu

někdo potichu zašeptal do ucha: „Počkej. Ještě nechod’.“

„Kdo je tam?“ zvolal Art'om. Ztěžka dýchal. Nikdo mu neodpověděl. Kolem něho byla jen prázdnota. Otřel si hřbetem ruky čelo a spěšně se vydal směrem k *Borovické*. Přízračné kroky jeho pronásledovatele se stejnou rychlosti vzdalovaly opačným směrem, pozvolna mizely, až v dálce zcela utichly. Teprve pak se Art'om zastavil. Netušil, co to bylo. Nikdy o ničem takovém neslyšel, ani od přátel, ani od nevlastního otce při jeho večerních vyprávěních u táborového ohně. Ale ať už tam k němu promluvil kdokoli, jeho rada, aby zůstal stát a čekal, působila nyní, kdy měl konečně čas se nad tím zamyslet, přímo hypnoticky přesvědčivou silou.

Proto si dřepł na koleje a následujících dvacet minut se tam jako opilec kymácel sem a tam. Bojoval s nečekanou třesavkou a myslel přitom na podivný, téměř nelidský hlas. Teprve když zimnice ustoupila a strašidelný šepot v jeho hlavě splynul s tichým pískáním sílicího průvanu v tunelu, vstal a šel dál.

Celou dobu kráčel mechanicky a nepokoušel se na nic myslet. Tu a tam klopýtl o nějaké kabely na zemi. Vypadalo to, že neuplynulo moc času, ačkoli nedokázal říct, kolik přesně, protože ve tmě se minuty od sebe nedaly odlišit.

Nakonec spatřil na konci tunelu světlo. *Borovickaja*. Polis.

Vtom uslyšel hlasité výkřiky a výstřely. Polekal se a uchýlil do výklenku ve stěně. Z dále znělo protáhlé sténání a kletby. Pak tunelem zaduněla kulometná salva, zesílená mnohanásobnou ozvěnou.

Počkej...

Když se Art'om uklidnil, setrval v úkrytu ještě čtvrt hodiny, než se odvážil vyjít ven. Zvedl obě paže a zvolna kráčel ke světlu.

Skutečně to byl vchod do stanice. Předsunuté hlídky na *Borovické* neexistovaly, zřejmě se tady spoléhali na

nedotknutelnost Polis. Teprve pět metrů před místem, kde končila klenba tunelu, stály cementové bloky kontrolního stanoviště. Před nimi leželo v tratolišti krve mrtvé tělo s doširoka rozhozenýma rukama.

Jakmile se Art'om dostal na dohled zeleně uniformovaných pohraničnicků, přikázali mu, aby přistoupil blíž a postavil se tváří ke stěně. Rychle ho prohledali, zeptali se na pas, zkroutili mu paže za záda a nakonec ho odvedli na stanici.

Světlo. Byla to pravda, nikdo nelhal, nebyly to výplody fantazie. Světlo bylo tak oslnivé, že Art'om musel zamhouřit oči, aby ho neoslepilo. Pronikalo dokonce i přes přivřená víčka; teprve když mu pohraničníci zavázali oči, přestal ho pozvolna vnímat. Návrat k životu, který kdysi vedly dřívější generace, byl mnohem bolestnější, než si představoval.

Na strážnici mu oční pásku zase sundali. Byla to běžná malá služebna obložená tu a tam zlomenými kachlíky. A panovalo tady příšeří. Pouze jedna svíčka se mihotala na okrově natřeném dřevěném stole. Velitel stráže, tělnatý a neholený muž v zelené důstojnické košili s vyhrnutými rukávy a kravatou na gumové pásce, právě přihlížel, jak mu stékající vosk tuhne na prstech. Dlouze Art'oma zkoumal a pak se zeptal: „Odkud přicházíte? Kde máte pas? A co se stalo s vaším okem?“

Podle mladíka nemělo valný smysl, aby se přetvařoval. Popsal, jak mu fašisté odebrali pas a jak u nich téměř přišel o oko.

K jeho překvapení reagoval důstojník blahosklonně. „Ano, to známe, samozřejmě, funěl na druhé straně vede přesně k *Čechovské*. Tam jsme postavili pořádnou pevnost. Prozatím se neválčí, ale zkušené lidé nám radí, abychom se měli na pozoru. Jak se výstižně říká: *Si vis pacern, para bellum*.“ Zamrkal na Art'oma.

Ten poslední větě nerozuměl, ale neměl chuť se na to vyptávat. Jeho pozornost upoutalo tetování na velitelově lokti - byl to pták se široce roztaženými křídly, kterému, nejspíš jako důsledek záření, narostly dvě hlavy s hákovitými zobáky. Něco mu to připomínalo, ale nevěděl přesně co. Když se strážný otočil k jednomu vojákovvi, spatřil stejné znamení v malém na jeho levém spánku.

„A proč jste nás poctil svou návštěvou?“ zeptal se velitel po krátké odmlce.

„Hledám jistého Mělnika. Nejspíš je to přezdívka. Mám pro něho důležité sdělení.“

Výraz pohraničnicka se rázem změnil. Ze rtů mu zmizel líný dobromyslný úsměv a oči mu ve světle svíčky překvapeně zablýskaly. „Povězte mi to, já to vyřídím.“

Art'om zavrtěl hlavou. Omluvně začal vysvětlovat, že jde o tajnou informaci; byl pověřen nesdělovat ji nikomu jinému než Mělnikovi.

Velitel se na něho znovu pozorně zadíval a pak dal znamení jednomu z přítomných vojáků Ten mu podal černý telefon, přičemž přesně odvinul nezbytnou délku kabelu. Důstojníkův prst několikrát otočil číselníkem a muž se ohlásil do sluchátka: „Tady stanoviště Bor-jih, Ivašov. Spojte mě s plukovníkem Mělnikovem.“

Zatímco čekali na odpověď, mladík si všiml, že i oba vojáci, kteří ještě s nimi zůstali v místnosti, mají na spáncích stejné tetování.

Velitel sevřel sluchátko mezi tváří a ramenem a zeptal se Art'oma: „Jak vás mám představit?“

„Řekněte, že jde o sdělení od Huntera. Naléhavá zpráva.“

Jeho protějšek přikývl, vyměnil si ještě pár vět s osobou na druhém konci vedení a ukončil rozhovor.

„Na *Arbatské*, u náčelníka stanice, zítra v devět. Do té doby

jste volný.“ Pokynul rukou vojákovi a ten otevřel dveře. Pak se znovu otočil k Art'omovi. „Jste takříkajíc náš čestný host, a navíc jste tady poprvé. Vezměte si tyhle, ale je to jen zápůjčka!“ Podal mladíkovi tmavé brýle s mírně ohnutými obroučkami.

Až zítra! Art'om nedokázal zakrýt hluboké zklamání, ba pocit příkoří. A kvůli tomu se sem celou cestu plahočil a riskoval svůj život i životy jiných? Proto tak pospíchal a nutil se jít dál za každou cenu? Jak to, že ten zatracený Mělník pro něho nemá volnou ani minutu?

Nebo snad prostě dorazil příliš pozdě a plukovník už všechno ví? Možná se Mělník dokonce dověděl i věci, o kterých jeho host nemá ani sebemenší tušení? Nebo má tak velké zpoždění, že jeho mise už ztratila význam? „Až zítra?“ vyhrkl.

„Plukovník musí dnes ještě splnit jeden úkol. Vráti se zítra ráno,“ vysvětlil důstojník. „Jen jdi a odpočiň si.“ S těmito slovy vyprovodil mladíka ze služebny.

Art'oma to uklidnilo, ačkoli si pořád ještě připadal trochu ublíženě. Nasadil si brýle. Měly poškrábaná skla a trochu zkreslovaly pohled, ale rychle pochopil, že bez nich by byl ztracený. Světlo výbojek bylo pro něj příliš oslnivé. A nebyl to jen jeho problém. Viděl, že mnoho lidí si chrání oči tmavými skly. Zřejmě taky cizinci, pomyslel si.

Celá osvětlená stanice metra byla pro něho něčím novým a nanejvýš nezvyklým. Nebyly tu vůbec žádné stíny. Na *VDNCh* a všech ostatních stanicích, které znal, zářilo jen pár světelných zdrojů a nemohly ani zdaleka osvítit celý prostor. Zato tam každý člověk vrhal hned několik stínů: bledý a neduživý, který vytvářely svíčky, druhý krvavě rudý od nouzového osvětlení a třetí černý a ostře ohraničený od kapesní svítilny. Mísily se, splývaly vzájemně i s cizími stíny, občas vytvářely na zemi i

několikametrovou kresbu - odstrašující, klamavou, probouzející domněnky a tušení. Oproti tomu v Polis ničily žárovky pro denní světlo všechny stíny do posledního.

Malátně se zastavil a rozhlédl. Stanice *Borovickaja* se nacházela v podivuhodně dobrém stavu. Na mramorových stěnách a vybílených stropěch nebylo ani stopy po sazích. Všude panoval pořádek. Úplně vzadu jakási žena v modré pracovní kombinéze čistila nástěnný obraz, který časem ztmavl. Drhla reliéf houbou a čisticím prostředkem.

Příbytky tu byly umístěny v kruhových obloucích. Jen dvě arkády byly ponechány volné jako průchod ke kolejím, ostatně byly po obou stranách zazděné a změnily se tak ve skutečné byty. Každý měl vchod, některé dokonce pravé dřevěné dveře a zasklená okna. Z jednoho bytu bylo slyšet hudbu, před většinou dveří ležely koberečky sloužící jako rohožky. Art'om dosud nic podobného neviděl. Ty prostory vyzařovaly tak intenzivní pocit tepla a bezpečí, že ho až píchlo u srdce a v duchu se mu nakrátko vybavil obraz z jeho dětství.

Nejpodivuhodnější však bylo to, že na obou stěnách středního koridoru se mezi byty táhla dlouhá řada knižních polic. To stanici propůjčovalo nádherný, téměř neskutečný vzhled. Mladíkovi to připomnělo popisy knihoven ve středověkých univerzitách, o kterých se doma dočetl v jedné knize.

Na konci koridoru vedly eskalátory k přechodu na stanici *Arbatskaja*. Bezpečnostní brána byla otevřená dokořán a stála před ní jen nepočtená hlídka. Vojáci chodcům prostě jen kynuli rukou, a ani jim nekontrolovali dokumenty.

Zato na druhém konci se pod velkým reliéfem nacházel vojenský tábor. Stály tam polní stany a mladík poznal na plachtovině stejný znak jako na spáncích pohraničnicků. Na pojízdné plošině byla namontovaná nějaká velká zbraň, jejíž

dlouhá hlaveň s trychtýřovitým nástavcem vyčnívala z ochranného krytu. Střežili ji dva vojáci v tmavě modrých uniformách, helmách a neprůstřelných vestách. Tábor se rozkládal kolem širokého schodiště vedoucího přes jedno kolejiště. Druhé schody, které vedly stejným směrem, byly celé zazděné obrovskými cementovými bloky, a když si Art'om přečetl na závěsných světelných tabulích VÝCHOD DO MĚSTA, pochopil smysl těchto preventivních opatření.

Uprostřed stanice stálo několik stabilních dřevěných stolů, za kterými seděli muži v dlouhých šedých kabátech a živě rozmlouvali. Když se k nim přiblížil, s údivem zjistil, že i oni mají na spáncích tetování - nešlo však o symbol dravého ptáka, nýbrž o stylizovaný znak otevřené knihy, nad níž byla řada svislých čar připomínajících sloupy. Jeden muž si všiml mladíkova pohledu, usmál se na něho a zeptal se: „Návštěvník? Poprvé u nás?“

Při slově „návštěvník“ sebou mladík škulbl, ale hned se zase uklidnil a přikývl. Muž, který ho oslovil, nebyl o moc starší než on, a když vstal, aby mu ze širokého rukávu podal ruku, ukázalo se, že jsou dokonce stejně vysokí, ale místní obyvatel měl přece jen trochu křehčí tělesnou konstrukci.

Art'omův nový známý se jmenoval Danila. Vypτάval se, co se děje za hranicemi Polis, jaké jsou novinky z Okružní linky a co se povídá o fašistech a rudých.

O půl hodiny později seděli v Danilově příbytku, malém bytě pod kruhovým obloukem, a popíjeli čaj, který se sem zřejmě nějakými oklikami dostal z *VDNCh*. Inventář místnosti tvořil stůl zavalený knihami, litinový regál sahající až ke stropu a rovněž přeplněný knižními tituly a postel. Ze stropu visela matně svítící žárovka osvětlující uměleckou kresbu obrovského starověkého chrámu. Až po chvíli v něm mladík poznal knihovnu, která se určitě nacházela kdesi nad Polis.

Když hostiteli konečně došly otázky, dostal se na řadu návštěvník: „Proč všichni nosíte ta znamení na hlavě?“

„Ty jsi nikdy neslyšel o našich kastách?“ ujistil se s údivem Danila. „A o Radě Polis raky ne?“

Arťom si vzpomněl na vyprávění Michaila Porfirjeviče a přikývl. „Ano, slyšel. Důstojníci a knihovníci. Takže ty jsi knihovník?“

Danila se na něho zděšeně podíval, zbledl a musel si odkašlat. Když se vzpamatoval, tiše odpověděl: „Copak jsi už někdy viděl živého knihovníka? To bych ti rozhodně neradil! Knihovníci totiž sedí nahoře. Viděl jsi, jaká tady máme opevnění? To je pro případ, že by jednoho dne sešli dolů... Tyhle věci si nesmíš plést. Já nejsem knihovník, ale strážce. Taky nám říkají bráhmani.“

„Co je to za podivné jméno?“

„Máme tady cosi podobného kastovnímu systému - jako ve staré Indii. Kasta, to je něco jako třída. Existuje kasta kněží, strážců vědění a těch, kteří shromažďují knihy a pracují s nimi. A pak máme kastu válečníku; ti se starají o naši ochranu a obranu. Je to hodně podobné jako v Indii. Tam ještě znali kastu obchodníku a služebníků. Totéž jsme zavedli u nás. Proto používáme indická označení: bráhmani jsou kněží, kšátrijové válečníci, vaišjové obchodníci a šúdrové služebníci. Příslušníkem kasty se stáváš jednou provždy na celý život, a to po určitém zasvěcovacím rituálu, zvláště u kšátrijů a bráhmanů. V Indii to byla rodinná záležitost, která se dědila. U nás si naopak každý vybírá sám, jakmile dosáhne osmnácti let.

Na *Borovičké* žijí hlavně bráhmani. Máme tu školu, knihovny i samostatné studovny. Stanice *Knihovna V.I. Lenina* podléhá zvláštnímu režimu, protože Rudá trasa tam získala tranzitní právo. Proto ji musíme velmi důkladně střežit. Před válkou nás tam bylo víc, většina se přestěhovala na stanici

Alexandrovskij sad. Na *Arbatské* najdeš oproti tomu skoro samé kšátrije.“

Arťom si povzdechl. Nedokázal si tak rychle zapamatovat všechny složité staroindické názvy.

Danila však rázně pokračoval: „Do Rady patří samozřejmě jen dvě kasty, naše a kšátrijové.“ Zamrkal na mladíka. „Většinou je přezdíváme *rváči*.“

„A proč na sobě nosí ty vytetované ptáky? U vás je to knížka, je to jasné. Ale pták?“

Danila pokrčil rameny. „Pro ně je to něco jako totem. Myslím, že dřív to byl patron proti radiačním bojovým jednotek. Je to orel, jestli se nepletu. Oni mají i svou vlastní komickou víru. Jak vidíš, nejsou vztahy mezi našimi kastami zrovna moc dobré. Kdysi jsme dokonce spolu válčili.“

Skrz závěs bylo vidět, že světlo na stanici zesláblo; zřejmě tu začala noc. Arťom se začal loučit. „Máte tady někde místnost pro hosty, kde bych mohl přenocovat?“ zeptal se. Zítra ráno v devět mám s někým schůzku na *Arbatské*, ale nevím, kde se vyspat.“

„Jestli chceš, zůstaň tady. Já spím na podlaze, zvykl jsem si na to. Beztak jsem si teď chtěl udělat něco k jídlu. Můžeš mi vyprávět, co jsi cestou ještě viděl. Víš, já odtud nevytáhnu paty, protože odkaz strážců nám nedovoluje vzdálit se dál než o jednu stanici.“

Po krátkém váhání mladík souhlasil. Místnost vypadala pohostinně a byla vytopená - a jeho hostitel mu ihned padl do oka. Vypadalo to, jako by měli něco společného. O čtvrt hodinu později už čistil houby a Danila krájel vepřové na malé kousky.

„Viděl jsi někdy knihovnu na vlastní oči?“ zeptal se zanedlouho Arťom s plnými ústy.

„Myslíš Velkou knihovnu?“ upřesnil bráhman s přísným pohledem.

Návštěvník ukázal vidličkou ke stropu. „Tu nahoře... Pořád tam přece je, ne?“

„Do Velké knihovny vystupují jen naši stařešinové - a stopaři pracující pro bráhmany.“

„Takže to oni sem přinášejí knihy z knihovny...“ Art'omovi neuniklo, že Danila opět svrástil Čelo, „...chci říct z Velké knihovny?“

„Ano, přinášejí, ale jen z pověření stařešinů naší kasty. My sami nesmíme, proto musíme využívat služeb těch žoldáků. Podle našeho odkazu jsme povinni uchovávat vědění a předávat ho hledajícím. Aby se však vědění dalo předávat, musí se nejdřív obstarat.“ Danila si povzdechl a zvedl oči. „A z nás se tam rozhodně nikdo nepodívá.“

„Kvůli záření?“

„To taky.“ Hostitel ztišil hlas. „Ale hlavně kvůli knihovníkům.“

„Tomu nerozumím. Copak vy nejste knihovníci? Nebo jejich potomci? Zním to takhle z doslechu.“

„Víš co? Při jídle o tom nebudeme mluvit. Nemám to téma zrovna moc rád.“

Danila začal sklízet ze stolu. Najednou se na okamžik zastavil, přistoupil k polici a odsunul část knih stranou. Mezi dvěma svazky v zadní řadě se objevila mezera, ve které se zaleskla baňatá láhev se samohonkou. Našly se k ní i dvě broušené sklenky.

Zatímco seděli a popíjeli, Art'om si se zájmem prohlížel knižní regál. Nakonec uznale pokýval hlavou: „Máš tady spoustu knih! Celá naše knihovna na *VDNCh* asi nemá tolik svazků. Tam jsem už dávno všechno přečetl. Jenom kvůli tomu jsem se chtěl jednou dostat do Polis - kvůli Velké knihovně. Neumím si představit, kolik titulů je tam nahoře, pokud pro ně museli postavit tak obrovskou budovu.“ Ukázal hlavou na

kresbu na zdi. Mladíkova slova hostiteli polichotila. Danila se předklonil. „Všechny tyhle knihy neznamenají vůbec nic a Velkou knihovnu nepostavili kvůli nim. Takové svazky se v ní neuchováávají.“

Arťom se na něho udiveně podíval. Bráhman znovu otevřel ústa, ale znenadání vstal, přistoupil ke dveřím, zlehka je otevřel a naslouchal. Pak je potichu zavřel a šeptem pokračoval: „Velká knihovna byla vybudována pro jednu jedinou knihu. Přechovávají ji tam na tajném místě. Ostatní tituly slouží jen k tomu, aby ji zamaskovaly. Tu určitou knihu všichni hledají - a jen tu tam hlídají.“ Zamrazilo ho.

„Co je to za knihu?“ zeptal se mladík, teď už rovněž ztišeným hlasem.

„Starý foliant. Na antracitově černých stranách je tam zlatými písmeny sepsán celý příběh. Až do konce.“

„A proč ho hledají?“

„Copak pořád nechápeš? Až do konce všeho, ale to je ještě daleko. Ten, kdo má takové poznání k dispozici...“

Za závěsem se na okamžik mihl černý stín. Arťom si ho všiml, ačkoli hleděl na Danilu, a dal hostiteli znamení. Ten uprostřed věty zmlkl a přiskočil ke dveřím. Mladík pospíchal za ním.

Venku nebylo nikoho vidět. Jen od přestupu na *Arbatskou* slyšeli vzdalovat spěšné kroky. Strážní po obou stranách eskalátoru pokojně spali.

Vrátili se do místnosti a Arťom si myslel, že bráhman bude svůj příběh vyprávět dál, ale ten najednou vystřízlivěl a mrzutě zavrtěl hlavou. „Nesmíme to vyprávět. Tato část našeho odkazu je určená jen pro zasvěcence. Moc jsem toho vybreptal. Pamatuj, že to, co jsi právě vyslechl, nesmíš za žádných okolností vyprávět dál. Jestli se někdo doví, že víš o té knize, čeká tě spousta problémů - a mě taky.“

Mladík náhle pochopil, proč se mu začaly potit ruce, když mu Danila vyprávěl o záhadné knize. S bušícím srdcem se zeptal: „Ono jich existuje víc, vid’?“

Danila mu nedůvěřivě pohlédl do očí. „Co máš na mysli?“

Kniha... Bojím... pravda ve starých... foliantech, kde... jsou slova zapsána zlatem a papír... černý jako břidlice... se nerozpadá... Arťom před sebou jako skrz. temný závoj viděl Bourbonův prázdný bezvýrazný obličej a slyšel, jak mechanicky pro sebe koktá ta cizí nesrozumitelná slova.

Bráhman na něho užasle zíral. „Odkud to znáš?“

Host hleděl jako uhranutý na kresbu knihovny. „Zjevení. Není to tedy jen kniha... Co stojí v těch ostatních?“

„Zůstala pouze jedna. Původně byly tři: Minulost, Přítomnost a Budoucnost. Minulost a Přítomnost se ztratily už před staletími, ale poslední - ta nejdůležitější - kniha se tu dosud nachází.“

„A kde je?“

„Někde v hlavním depozitáři. Je tam uskladněno přes čtyřicet milionů svazků - a jeden z nich to je, nenápadná kniha v obyčejné vazbě. K tomu, abys ji poznal, ji musíš otevřít a listovat v ní; podle tradice jsou stránky foliantu skutečně černé. Avšak na to, abys prolistoval všechny knihy v hlavním depozitáři, bys potřeboval sedmdesát let, bez přerušení a beze spánku. Člověk tam ale nevydrží déle než den - a i kdyby, nemůže si všechny svazky prohlédnout v klidu... Ale teď už o tom ani slovo!“

Danila si ustlal na podlaze, zapálil na stole svíčku a zhasl elektrické světlo. Arťom se také uložil, i když jen velmi neochotně. Ačkoli si už ani nevzpomínal, kdysi naposledy odpočinul, nemohl prostě usnout. Danila začal pochrupovat, ale Arťom se ještě zeptal: „Jestlipak je z Knihovny vidět Kremľ?“

„No jistě,“ zamumlal bráhman. „Ale nesmí se tam hledět,

člověka to neodolatelně přitahuje.“

„Jak to?“

Hostitel se opřel o loket. Ve žlutém světle svíčky mladík rozeznal jeho rozmrzlý obličej. „Stopaři tvrdí, že když se ocitneš tam nahoře, nesmíš se dívat na Kreml, hlavně ne na hvězdy na věžích. Jakmile se totiž jednou zahleď, nedokážeš od nich odtrhnout oči. A čím déle se na ně díváš, tím víc tě začínají přitahovat. Není přece náhoda, že všechny brány v Kremlu jsou dokořán. Proto stopaři nikdy nechodí do Velké knihovny sami. Pokud se jeden z nich kouká na Kreml moc dlouho, vrátí ho ten druhý hned zase do reality.“

Arťom nasucho polkl. „A co v tom Kremlu vlastně je?“

„To nikdo neví, protože dovnitř se sice dostaneš, ale odejít se dosud nikomu nepodařilo. Tamhle na polici stojí kniha, jestli se chceš o tom dovědět víc. Je tam zajímavý příběh o hvězdách a hákových křížích - i o hvězdách na kremelských věžích.“ Danila vstal, vyndal zmíněný titul z regálu, nalistoval ji na určité stránce, podal Arťomovi a zalezl zpátky pod teplou deku.

Za pár minut tvrdě spal, zatímco Arťom si k sobě posunul svíčku a pustil se do čtení.

...Bolševiky jako nejmenší a nejméně významné ze všech politických uskupení, která po první revoluci v Rusku bojovala o moc a vliv, nebral žádný jejich rival jako vážné protivníky. Chyběla jim podpora rolníků a měli jen málo stoupenců z dělnické třídy i námořnictva. Vladimír Iljič Lenin, který se ve Švýcarsku naučil v tajných školách umění alchymie a vyvolávání duchů, měl nejsilnější spojení za hranicí mezi světy. Tehdy se poprvé objevil pentagram jako symbol komunistického hnutí i Rudé armády.

Pentagram je, jak známo, nejrozšířenější a pro jeho vyznavače nejvhodnější tvar portálu přivádějícího do našeho světa démony. Pokud to tvůrce pentagramu umí obratně

využít, může přivolaného démona využívat a učinit z něho svého služebníka. K tomu, aby se takto přivolaná bytost dala lépe kontrolovat, se pod pentagram kreslí dodatečná kružnice - démon nedokáže překročit její průměr.

Nevíme, jak se vůdcům komunistického hnutí podařilo to, oč se snažili největší nekromanti všech dob - navázat spojení s Pány temnot, mocnými démony velícími početným hordám níže postavených démonů. Někteří odborníci jsou přesvědčeni, že Pánové temnot viděli blížící se války a nejhorší krveprolití v dějinách lidstva a přesunuli se na své straně k hranici mezi světy, aby povolali ty, kteří se jim postarají o bohatou žeň lidských životů. Na oplátku jim slíbili podporu a ochranu.

Názor, že bolševické vedení bylo financováno německou rozvědkou, je vcelku věrohodné, ale bylo by pošetilé a povrchní se domnívat, že Leninovi se podařilo naklonit miskou vah ve svůj prospěch jen díky zahraničním partnerům a spolubojovníkům. Budoucí komunistický vůdce měl už tehdy nesrovnatelně mocnější a moudřejší mecenáše než vojenskou tajnou službu císařského Německa.

Podrobnosti dohody s Pány temnot jako mocnostmi zla už nejsou pro dnešní vědu přístupné. Výsledek je však zřejmý. Zanedlouho zdobily pentagramy zástavy i pokrývky hlavy Rudé armády i pancířů její tehdy ještě více než skrovné válečné techniky. Každý z těch symbolů otvíral přístup na veškerý svět jednomu ochrannému démonovi, který pak ochraňoval nositele pentagramu před vnějšími útoky. Jak je v takových případech obvyklé, platilo se démonům krví. Jen ve 20. století padlo za oběť tomuto obchodu podle zdrženlivých odhadů přes třicet milionů občanů.

Pakt s vládci magické moci se záhy vyplatil. Bolševici se chopili moci a posilovali ji. Ačkoli Lenin jako pojítka mezi oběma světy nevydržel a vnitřně rozežíráný pekelnými plameny zemřel ve věku pouhých 54 let, pokračovali jeho nástupci bez váhání v zakladatelově díle. Zanedlouho došlo k démonizaci celé země. Děti si na cestu do Školy připínaly pentagram na hrud'. Dnes sotva někdo ví, že iniciační rituál organizace jiskřiček původně předpokládal, že se odznakem s jehlicí píchne do kůže dítěte. Tak démon každé dětské hvězdy ochutnal krev svého budoucího pána a vstoupil s ním do věčného posvátného svazku. Jakmile dítě povyroستlo a vstoupilo do pionýrské organizace, obdrželo nový pentagram, na kterém hloubavá mysl rozpoznala podstatu dohody: vyražený zlatý portrét Lenina tam ovijejí plameny znamenající zakladatelovu smrt. Tak se dospívající generaci připomínal hrdinský čin sebeobětování. Potom následoval Komsomol a pro nemnohé vyvolené cesta do kasty velekněží: komunistická strana.

Myriády přivolaných duchů chránily v sovětském státě vše a každého - děti, dospělé, budovy a stroje. Temní vládcové se však uchýlili do obrovských rubínově rudých pentagramů na kremelských věžích. Dobrovolně se nechali zavřít, aby tím ještě zvýšili svou moc. Odtud totiž probíhají neviditelné siločáry celou zemí, které ji chrání před chaosem a rozpadem a její obyvatele podřizují vůli Kremlu. V jistém smyslu se tak celý Sovětský svaz proměnil v gigantický pentagram - se státními hranicemi jako vnější bezpečnostní linií.

Arťom se na chvíli odtrhl od četby a rozhlédl se po místnosti. Svíčka už skoro shořela a začala čadit. Danila se otočil tváří ke stěně a spal spánkem spravedlivých. Mladík si

protáhl tělo a četl dál.

Rozhodující zkouškou sovětské moci byl střet s nacistickým Německem. S podporou neméně starobylých a silných mocností pronikli pancéřoví Teutoni podruhé během jednoho tisíciletí hluboko do naší země. Tito nesli na zástavách obrácený symbol slunce, světla a blahobytu. Ještě dnes, po padesáti letech, bojují tanky s pentagramy na střelných věžích proti těm, jejichž ocelové tělo zdobí svastika - v muzeálních panoramatech, na televizních obrazovkách, na čtverečkovaných listech vytržených ze školních sešitů...

Svíčka naposledy zaprskala, vzplála a zhasla.

Byl čas spát.

Kdyby se otočil zády k památníku, viděl by v mezeře mezi dvěma zpola zničenými domy část vysoké stěny a obrysy zašpičatělých věží. Vštěpovali mu však, že takhle se postavit a hledět tam je zakázáno. Kromě toho nesměl ani na okamžik spustit ze zřetele dveře a schody, protože kdyby se něco stalo, musel by ihned vyhlásit poplach. Pokud by se ale zahleděl na věže, bylo by na všechno pozdě: pro něho by to znamenalo záhubu a ostatní by se museli vyrovnávat s velkými potížemi.

Zastavil se tedy, ačkoli ho cosi lákalo se otočit. Aby se odreagoval, prohlížel si sochu s podstavcem zarostlým od mechu. Znázorňovala starého, ponuře zírajícího muže, který seděl na ploché židli a opíral se o paži. Z hlubokých očních důlků pomalu odkapávala nějaká hustá tekutina, takže to vypadalo, jako by monument plakal.

Art'om dlouho nevydržel ten pohled opětovat. Obešel sochu a prohlížel si vchodové dveře. Všechno bylo klidné, panovalo absolutní ticho, jen vítr zlehka hvízdal, když vanul mezi ohlodanými skelety budov. Jeho průvodci už byli poměrně dlouho pryč, nevzali mladíka s sebou. Pověřili ho, aby tu

převzal stráž. Kdyby se něco stalo, má se vrátit na stanici a varovat ostatní.

Čas pomalu plynul. Počítal kroky, které potřeboval na to, aby obešel památník: jeden dva, tři...

Když se dostal k pěti stům, stalo se to. Zezadu - tedy odtud, kam se nesměl podívat - se ozvalo dupání a prskání. Něco tam bylo a mohlo se to každou chvíli vrhnout na Art'oma. Strnul a pozorně se zaposlouchal. Pak se vrhl k zemi, přitiskl se k podstavci a odjistil samopal.

Zvuky se přiblížily k opačné straně památníku. Mladík slyšel chraptivé zvířecí supění, které obcházelo podezdívku a pozvolna se k němu blížilo. Zoufale se pokoušel ovládnou rozechvělé ruce a mít na mušce místo, kde se ten tvor musí každým okamžikem objevit.

Avšak znenadání se začaly tajuplné zvuky vzdalovat. Art'om vyhlédl zpoza sochy, aby neznámému protivníkovi vypálil salvu do zad. Vzápětí zapomněl na vše, co se kolem něho dělo.

Hvězdu na kremelské věži bylo dokonce zřetelně vidět i z této vzdálenosti. Sama věž se v bledém studeném svitu luny zastřené mraky změnila v pouhou kalnou siluetu, ale hvězda upoutávala pozornost každého, kdo k ní vzhlédl, protože zářila. Mladík nevěřil svým očím, a tak sáhl po dalekohledu.

Hvězda plála zběsilým oslnivě rudým ohněm osvětlujícím okruh o průměru mnoha metrů. Jakmile se zahleděl pozorněji, všiml si, že ten svit není rovnoměrný. Vypadalo to, jako by v gigantickém rubínu byl uvězněn uragán - plály tam divoké nespoutané plameny, cosi jako by se přelévalo sem a tam, světlo vřelo a oslnivě šlehalo. Byl to nevýslovně strhující, nadpozemsky krásný pohled, ale z téhle vzdálenosti se dal jen obtížně rozpoznat. Art'om se musel dostat mnohem blíž.

Přehodil si samopal přes rameno, seběhl po schodech, seskočil na rozpukaný asfalt ulice a zastavil se až na rohu

budovy, odkud viděl celou kremelskou zeď - a věže. Na každé z nich zářila rudá hvězda. Netrpělivě si znovu přiložil k očím dalekohled. Všechny hvězdy planuly stejným klokotavým nerovnoměrným světlem, od kterého se prostě nedokázal odtrhnout.

Soustředil se na nejbližší hvězdu, nasál do sebe fantastickou hru plamenů - a najednou měl pocit, jako by se tam pod křišťálovým povrchem něco pohybovalo.

Přistoupil ještě blíže, aby si lépe prohlédl záhadné obrysy. Nedbal na nebezpečí, zastavil se uprostřed otevřené ulice a zíral do dalekohledu. Co to tam viděl?

Vládce temnoty. Maršály vojska démonů, vyvolaných na ochranu sovětského státu. Nejen země, ale celý svět se od té doby zhroutil, avšak pentagramy na kremelských věžích zůstaly nedotčené. Mocipáni, kteří uzavřeli pakt s démony, byli dávno mrtví, a proto je nikdo nemohl osvobodit. Nikdo? Co když on...

Musím najít bránu, pomyslel si, objevit vchod...

„Vstávej, za chvíli musíš vyrazit!“ Danila s ním zatřásl.

Arťom zívl a protřel si oči. Právě se mu zdálo něco neuvěřitelného, ale sen se okamžitě rozplynul a rozespálý mladík si už nic nevybavoval. Stanice byla jasně osvětlená, zvenčí slyšel cvakání věder a hlasy spokojených uklízeček, které se navzájem žertovně dobíraly.

Nasadil si sluneční brýle, přijal od hostitele nepříliš čistý ručník a vyklouzl ven, aby se opláchl. Toalety se nacházely v zadním traktu stanice, nedaleko velkého nástěnného reliéfu. Zařadil se do dlouhé fronty a s neovladatelným zíváním se pokoušel vzpomenout alespoň na zlomek snu.

Čekající zničehonic zneklidněli a začali si spolu vzrušeně šeptat. Rozhlédl se. Všechny oči sledovaly těžké železné dveře, které se najednou otevřely. Stál v nich urostlý muž. Když ho

Arťom spatřil, rázem zapomněl, proč tu vlastně je.

Byl to stopař.

Přesně tak si ho podle otčímova vyprávění a historek obchodníků představoval. Měl na sobě zašpiněný, na několika místech dokonce promaštěný ochranný oděv a dlouhou masivní neprůstřelnou vestu. Přes pravé rameno mu nedbale visel kulomet působivých rozměrů. Od levého ramene šikmo přes hrudník se třpytil nábojový pás. Kalhoty byly zasunuté v těžkých šněrovacích holínkách a na zádech nesl objemnou tornu z pevné látky.

Stalker odložil kulatou helmici, sejmul ze zarudlého zpoceného obličejě skleněnou masku a prohodil pár slov s velitelem stráže. Příchozí už nebyl žádný mladík. Mladík si všiml šedivého porostu na tvářích a bradě a stříbrných pruhů v černých, krátce zastřižených vlasech. Přesto vyzařoval sílu, sebevědomí, tvrdost a soustředěnost, jako by dokonce i tady, v klidné a osvětlené stanici, počítal s tím, že každou chvíli bude muset čelit nebezpečí.

Arťom stále zíral na muže s vytřeštěnýma očima. Ostatní čekající ho nejdřív mrzutě vyzvali, aby postoupil, pak ho jednoduše obešli.

„Arťome!“ Danila k němu přistoupil. „Co tu děláš tak dlouho? Vždyť se opozdíš.“

Když stopař uslyšel mladíkovo jméno, otočil se, pozorně si ho prohlédl a vykročil k němu. Hlubokým silným hlasem se zeptal: „*Z VDNCh?*“

Arťom beze slova přikývl. Cítil, jak se mu roztrásla kolena.

„Nehledáš náhodou jistého Mělnika?“

Další němé přikývnutí.

Stalker mu pohlédl přímo do očí. „Já jsem Mělnik. Ty pro mě něco máš?“

Mladík spěšně nahmatal šňůrku s nábojnicí. Cítil se nesvůj,

že se s ní musí rozloučit, stala se pro něj talismanem. Podal ji stopaři.

Ten si stáhl koženou rukavici, odšrouboval víčko nábojnice a opatrně z ní něco vytřásl na dlaň. Byl to malý papír stočený do ruličky. Poznámka. Vzkaz. „Pojďme. Promiň, že jsem nemohl včera. Když volali, byli jsme už na cestě nahoru.“

Arťom se rozloučil s Danilou a poděkoval mu. Potom spěšně vykročil za Mělníkem po eskalátoru k *Arbatské*. Ačkoli mu jen stěží stačil, zeptal se: „Žádné zprávy od Huntera?“

„Ani slovo,“ odpověděl Mělník a ohlédl se na mladíka přes rameno. „Obávám se, že se musíme zeptat vašich d'áblů. Z *VDNCh* dorazilo totiž víc novinek, než je nám milé.“

Arťom cítil, jak se mu rozbušilo srdce. „Jaké novinky?“

„Nic moc potěšujícího. Dáblové opět přešli do útoku. Před týdnem došlo k těžké bitvě, pět lidí při ní přišlo o život. Zdá se, že d'áblů pořád přibývá. Pár lidí z vaší stanice vzalo nohy na ramena, už ten děs nevydrželi. Lovec měl tedy pravdu, když mi říkal, že se u vás chystá něco strašlivého. Neomylně to vycítil.“

„Víte, jak se jmenují oběti?“ zeptal se vystrašený mladík. Zkusil si vybavit, kdo měl před týdnem službu. Co to bylo za den? Žeňa? Andrej? Jen ne Žeňu...

„Jak to mám vědět? Kromě toho, že na vás dotírají ty bestie, se zdá, že i v tunelech kolem stanice *Prospekt Mira* se děje něco příšerného. Lidi tam přicházejí o paměť, někteří dokonce i o život.“

„Co se s tím dá dělat?“

„Dnes se schází Rada. Chceme slyšet názor nejstarších bráhmanů a generálů. Ovšem těžko čekat, že by pomohli *VNDCh*. Dokážeme nanejvýš udržet Polis - a i to jen v případě, že ji nikdo nenapadne opravdu plnou silou.“

Přiblížili se k *Arbatské*. Tady měli rtuťové výbojky a jako na *Borovické* byly průchody na nástupiště přebudovány pomocí

cihlových stěn na příbytky. Některé z nich byly hlídané, vůbec tu bylo vidět nezvykle mnoho vojáků. Na bílých stěnách visely podivuhodně dobře zachované slavnostní vlajky s vyšívaným zlatým orlem. A kypělo to tu životem: důstojní bráhmani v dlouhých hábitech přecházeli sem a tam, hádavé uklízečky štekaly na všechny, kteří chtěli vstoupit na právě vytřenou a ještě vlhkou podlahu. Cizinci, kterých tady také nebylo málo, se dali poznat podle slunečních brýlí nebo podle toho, že si drželi ruce jako ochranný kšilt nad přimhouřenýma očima. Na *Arbatské* se nacházely jen příbytky a správní prostory, obchodní stánky a hospody byly vykázané do přestupních prostor.

Mělník zavedl Arťoma na konec nástupiště, kde začínaly služební místnosti, vyzval ho, aby se posadil na mramorovou lavici, jejíž dřevěný sedák ošoupaly už tisíce cestujících, požádal ho, aby počkal, a vytratil se.

Mladík si prohlížel štukovou výzdobu na stropě a shledal, že Poliss jeho očekávání nezklamala. Život tu skutečně probíhal úplně jinak, zdejší lidé nebyli tak usouzení, podráždění nebo rozzlobení jako na jiných stanicích. Naprosto mimořádnou roli zde zřejmě hrály knihy, vědění a kultura. Při cestě z *Borovické* na *Arbatskou* minuli nejméně pět stánků s knihami a plakáty na zítřek ohlašovaly uvedení Shakespeara. Jako na *Borovické* zněla i tady hudba.

Přestup i obě stanice se nacházely ve výborném stavu, a ačkoli na stěnách bylo vidět trhliny nebo vlhká místa, čtyři opraváři, které mladík viděl pracovat na více místech, jasně naznačovaly, že škody budou odstraněny co nejdříve. Zvědavě nahlédl do jednoho tunelu. I tam panoval absolutní pořádek: byl suchý a čistý, a kam až oko dohlédlo, svítla každých sto metrů elektrická žárovka. Čas od času přijížděly drezíny naložené bednami, vyložily osamělého pasažera nebo naopak

odvážely bedny s knihami - Polis je posílala do celého metra.

Art'om si zničehonic uvědomil, že tohle všechno brzy zanikne, pokud *VDNCh* nedokáže odolat tlaku těch nestvůr. „Není divu,“ pronesl nahlas sám k sobe. Vybavila se mu noc, kdy sám odrážel útok d'áblů, a na noční můry, které ho od té doby pronásledují.

Je *VDNCh* skutečně těsně před zánikem? Pokud ano, znamená to, že by ztratil domov. Otčím a přátelé by se snad s velkým štěstím zachránili. Pak by se snad s nimi jednoho krásného dne v metru setkal. Přísahal si, že jestli mu Mělník dnes oznámí, že svůj úkol splnil a nemá pro něj další práci, vydá se ihned na zpáteční cestu. Je-li jeho stanice předurčena být jedinou překážkou při pronikání d'áblů do metra a pokud jeho přátelé musí při její obraně zemřít, bude raději s nimi, než aby se schovával v tomhle ráji. Ano, chce se vrátit domů, k vojenským stanům a továrně na čaj. Rozmlouvat se Žeňou a vyprávět mu o prožitých dobrodružstvích. Nejspíš by mu neuvěřil ani polovinu - jestli je ještě naživu.

„Půjdem, Art'ome,“ vyzval ho Mělník. „Chtějí s tebou mluvit.“ Odložil ochranný oděv a měl na sobě rolák, černou polní čepici bez kokardy a kalhoty s kapsami podobné těm, které nosili Hunteři. Chováním beztak připomínal mladíkovi spíš Lovce - stejně dokonale se soustředil, byl vnitřně napnutý jako pružina a mluvil v obdobně krátkých a jasných větách.

Vstoupili do místnosti, jejíž stěny byly obložené dubovým dřevem. Na obou stranách visela velká olejomalba. Okamžitě na ní rozpoznal Knihovnu, na druhé viděl vysokou budovu s bílou fasádou a nápisem **GENERÁLNÍ ŠTÁB MINISTERSTVA OBRANY RF.**

Uprostřed stál velký dřevěný stůl. Sedělo za ním asi deset osob a všechny si Art'oma měřily zkoumavým pohledem. Jedna polovina seděla pod obrazem knihovny a měla na sobě

bráhmanský oděv, druhá, pod „Generálním štábem“, byla oblečená do důstojnických uniforem.

V čele stolu jim předsedal malý, ale velitelsky hledící holohlavý mužík v přísných brýlích. Měl na sobě oblek s kravatou a k Art'omovu údivu nebyl tetovaný.

„K věci,“ ozval se, aniž by se představil. „Popište nám vše, co víte, včetně situace v tunelech mezi vaší stanicí a *Prospektem Mira*.

Host začal podrobné vyprávět o boji *VDNCh* proti d'áblům. Pak vyličil Hunterův úkol a nakonec se věnoval své cestě do Polis. Když se dostal k tomu, co se dělo v tunelech mezi *Alexejevskou*, *Rižskou* a *Prospektem Mira*, začali si důstojníci a bráhmani vzrušeně šeptat jedni nevěřičně, druzí s neskrývaným zájmem. Důstojník, který seděl v rohu místnosti a zapisoval, mu několikrát položil upřesňující otázku.

Když diskuze ochabla, dovolili Art'omovi pokračovat. Jeho další zpráva však nevyvolala u posluchačů velký zájem - dokud se nezmínil o *Poljance* a jejích dvou obyvatelích.

„S dovolením,“ přerušil ho jeden z důstojníků, podsaditý, zhruba padesátiletý muž s vlasy hladce sčesanými dozadu a s brýlemi, jejichž ocelové obroučky se hluboce zařezávaly do masitého nosu. „Je přece známo, že *Poljanka* je neobyvatelná. Už dávno je opuštěná. Je sice pravda, že denně prochází touto stanicí několik tuctů lidí, ale nikdo tam nežije. Neustále tam tryská plyn a všude jsou umístěné štíty varující před tímto nebezpečím. Kočky ani starý papír tam už dávno nejsou. Je to naprosto prázdné nástupiště. Ušetřete nás tedy laskavě svých fantazií.“

Ostatní důstojníci přikývli. Art'om zmateně mlčel. Když přišel na *Poljanku*, také ho na okamžik napadlo, že pokojná nálada, která tam panuje, je pro metro velice nezvyklá. To podezření však oba - více než reální - obyvatelé rychle

rozptýlili.

Bráhmani s důstojníkovou rozčilenou námitkou viditelné nesouhlasili. Jejich stařešina, holohlavý muž s dlouhým šedým vousem na mladíka se zájmem pohlédl a se svými kolegy si vyměnil několik slov v neznámém jazyce. Další bráhman sedící napravo od nejstaršího smířlivě upozornil: „Jak víte, má ten plyn v určitém směšovacím poměru se vzduchem halucinogenní účinek.“

Důstojník si změřil hosta nedůvěřivým pohledem. „Pak je ovšem otázka, jestli mu lze věřit i zbytek jeho příběhu.“

„Děkujeme vám za zprávu,“ přerušil muž v obleku diskuzi. „Rada se o ní poradí a oznámí vám výsledek. Můžete jít.“

Mladík pomalu vyšel z místnosti. Skutečně byla rozmluva s oběma kuřáky vodní dýmky halucinace? To by znamenalo, že představa o jeho vyvolenosti a o tom, že muže vytvářet realitu, pokud následuje vlastní předurčený osud, je pouhý výplod fantazie, v nejlepším případě pokus o útěchu. Záhadné setkání v tunelu mezi *Poljankou* a *Borovickou* mu už nepřipadalo jako zázrak. Plyn? No tak jo, plyn.

Seděl na lavici vedle dveří a neposlouchal vzdálené hlasy diskutujících členů Rady. Kolem něho procházeli lidé, stanicí projížděly drezíny a malé lokomotivy, plynula minuta za minutou a on seděl a přemýšlel. Existuje vůbec jeho mise, nebo si ji jen vymyslel? Co si teď má počít? Kam má jít?

Někdo mu položil ruku na rameno. Byl to důstojník, který jeho zprávu zapisoval. „Členové Rady vám sdělují, že Polis není schopna pomoci vaší stanici. Děkuji vám za zevrubnou zprávu o situaci v podzemní dráze. Nyní můžete odejít.“

To bylo všechno. Polis není s to pomoci. Všechno bylo zbytečné. Udělal, co bylo v jeho silách, ale nebylo to nic platné. Nezbyvá mu nic jiného než se vrátit na *VDNCh* a bok po boku bojovat s obránci stanice. Ztěžka se zvedl a vykročil,

aniž věděl kam.

Když se ocitl nedaleko od přestupu na *Borovickou*, uslyšel za sebou lehké odkašlání. Otočil se a spatřil bráhmana, který při zasedání seděl po stařešinově pravici. Muž se na něho přátelsky usmál a vyzval ho: „Prosím počkejte chvíli. Myslím, že bychom si měli o některých věcech promluvit... ale soukromě. Pokud Rada pro vás nemůže nic vykonat, snad vám pomohou mé skromné služby.“

Uchopil Art'oma za loket a vedl ho do jednoho z příbytků pod arkádami. Nebyla tu okna ani žárovka, jen plamen malé svíčky osvětloval obrysy několika osob, které se shromáždily v malé místnosti. Mladíkovi nezbyl čas na to, aby si pozorněji prohlédl jednotlivé obličejy, protože bráhman, jenž ho přivedl, spěšně zhasl plamen, takže se celý prostor ponořil do tmy.

Chraptivý hlas se zeptal: „Je pravda to, co jsi vyprávěl na Radě o *Poljance*?“

„Ano,“ odpověděl Art'om pevným hlasem.

„Viš, jak se *Poljance* říká mezi námi bráhmany? Stanice osudu. Jen ať si kšátrijové věří, že je to pouhá fata morgana způsobená nějakým plynem. Nám to nevádí a nebudeme ty, kteří byli ještě nedávno našimi nepřáteli, zbavovat jejich zaslepenosti. Věříme, že lidé na této stanici se setkávají s vyslanci Prozřetelnosti. Většině z nich však Prozřetelnost nemá co sdělit, a proto jim stanice připadá prázdná a opuštěná. Ten, kdo se tam však s někým setká, by tomu měl přikládat velký význam a celý život pamatovat na to, co se tam dověděl. Vzpomínáš si na to?“

„Ne,“ zalhal Art'om. Nijak zvlášť hostitelům nedůvěřoval, připadali mu jako sekta.

„Naši stařešinové jsou přesvědčeni o tom, že jsi k nám nepřišel náhodou. Nejsi obyčejný člověk a tvé mimořádné schopnosti, které ti nejednou při putování zachránily život, by

mohly být prospěšné i nám. Zato podáme tobě a tvé stanici pomocnou ruku. My, strážci vědění, máme k dispozici znalosti, které mohou zachránit *VDNCh*“

„Co s tím má společného *VDNCh*?“ vyhrkl rozčileně Art'om.
„Všichni pořád mluvíte jen o *VDNCh*, jako byste nechápali, že tu nejsem kvůli domovské stanici. Nebezpečí hrozí vám všem! Nejdřív padne *VDNCh*, potom celá linka a nakonec zanikne celé metro!“

Nikdo mu neodpověděl. Ticho zhoustlo a byl slyšet jen rovnoměrný dech přítomných.

Art'om vyčkával, ale pak to už nevydržel. „Co musím vykonat?“

„Vystoupit na povrch a odebrat se do velkého depozitáře. Tam bys měl najít to, co podle práva patří nám. Až to najdeš, ukážeme ti, jak překonat nebezpečí. Ať Velká knihovna shoří na popel, jestli lžu!“

VELKÁ KNIHOVNA

Arťom vyšel ven a zmateně se rozhlédl. Právě uzavřel nadmíru podivnou smlouvu. Jeho zadavatelé mu nechtějí vysvětlit, co přesně má v depozitáři knihovny hledat - podrobnosti mu prý vysvětlí po cestě. Samozřejmě se mu hned vybavila kniha, o které mu především vyprávěl Danila, ale neodvážil se na to zeptat.

Bráhmani ho ujistili, že nemusí jít na povrch sám. Jako doprovod odvážného mladíka zamýšleli sestavit cosi jako zásahovou jednotku tvořenou nejméně jedním příslušníkem jejich kasty a dvěma stopaři. Pokud expedice proběhne úspěšně, měl strážci vědění okamžitě vydat nález - a za to od něho obdrží něco, co mu umožní odvrátit hrozbu od *VDNCh*.

Nyní, v jasně osvětlené stanici, mu podmínky jejich dohody připadaly absurdní. Připomnělo mu to název staré ruské pohádky: *Jdi tam, nevím kam, přines to, nevím co*. Na oplátku mu slíbili zázračnou záchranu, aniž však upřesnili, jak bude vypadat. Má však na výběr? To se snad má vrátit s prázdnýma rukama? Co od něho Hunter očekává?

Arťom se tajuplných spolubesedníků zeptal, jak má v obrovských depozitářích knihovny najít to, co hledají. Odpověděli mu, že na místě vše pochopí. Vycítí to. Dál se nevyptával, aby bráhmani neztratili víru v jeho mimořádné schopnosti - o nichž on sám rozhodně nebyl přesvědčen. Na rozloučenou mu s veškerou přísností připomněli, aby se žádnému důstojníkovi o ničem nezmínil ani slovem, jinak jejich dohoda ihned přestane platit.

Posadil se na lavici uprostřed koridoru a zamyslel se. Teď má fantastickou šanci vyjít na povrch, což se mu zatím podařilo jen jedenkrát; tentokrát ovšem bez strachu z potrestání nebo jiných důsledků. Navíc by tam nešel sám, ale v doprovodu skutečných stopařů, aby splnil tajný úkol, kterým ho pověřila kasta strážců vedení. Pořád se neodvažoval zjišťovat, proč tak nesnášejí označení „knihovník.“

Na lavici vedle něho ztěžka dosedl Mělník. Vypadal značně unaveně a podrážděně.

„Proč jsi na to přistoupil?“ vydechl otázku a upřeně zíral před sebe.

„Jak to víte?“ zeptal se Art'om překvapeně. Od jeho rozmluvy s bráhmami neuplynulo ještě ani čtvrt hodiny.

Mělník otázku ignoroval a lhostejným hlasem pokračoval: „Budu asi muset jít s tebou, protože jsem teď za tebe odpovědný. Dlužím to Hunterovi, ať už se s ním stalo cokoli. Kromě toho smlouva s bráhmami je nevypověditelná. To se ještě nikomu nepovedlo. Ale hlavně neříkej nic důstojníkům.“ Zvedl se, zavrtěl hlavou a dodal: „Kdybys jen tušil, co sis na sebe naložil... Jdu spát. Dnes večer vystoupíme na povrch.“

„Vy snad nejste důstojník?“ zavolal za ním Art'om. „Slyšel jsem, jak vás oslovují *plukovníku*.“

„Plukovník souhlasí, ale moje organizace je jiná,“ odpověděl váhavě Mělník a zmizel.

Mladík strávil zbytek dne tím, že si prohlížel Polis. Bezcílně se toulal zdánlivě nekonečným labyrintem přestupů a schodišť, obdivoval majestátní sloupořadí, ptal se sám sebe, kolik lidí to podzemní město asi pojme, poslouchal pouliční muzikanty, listoval nabízenými tituly u knižních stánků, hrál si s prodávanými štěňaty, dovídal se nejnovější fámy - a nemohl se zbavit pocitu, že ho přitom někdo sleduje. Několikrát se prudce otočil a hledal zvědavý pohled, ale marně. Kolem něj se valil

činorodý lidský dav a nikdo se o něho nezajímal.

V jednom podchodu objevil něco jako hotel. Několik hodin se v něm prospal a v deset hodin večer se podle domluvy objevil na *Borovické* nedaleko kontrolního bodu u výstupu na povrch. Mělník se zřejmě opozdil, ale strážný byl informovaný a pozval Art'oma, aby s ním počkal na Lovce u šálku čaje.

Starý hlídač přerušil příběh, který právě vyprávěl, aby nalil mladíkovi horkou vodu, a pak pokračoval: „Takže jsem tehdy musel hlídat rádiové spojení. Všichni doufali v nějaký signál z vládních bunkrů za Uralem. Samozřejmě zbytečně, protože právě strategické objekty byly postižené mimořádně tvrdě. O krk šlo i Ramenkám a rekreačním sídlům papalášů s jejich třicet metrů hlubokými sklepy... Ramenki by snad ještě ušetřili - civilní obyvatelstvo se mělo ušetřit, pokud to bude jen trochu možné. Tehdy ještě nikdo nevěděl, že ta válka potrvá až do hořkého konce a že je beztak všechno jedno. Každopádně Ramenki by zůstaly bez úhony, kdyby hned vedle nich nestálo velitelské stanoviště; tomu samozřejmě naložili, co se do něj vešlo. No jo, a civilní oběti patřily k průvodním škodám, jak se tomu moc hezky říká. Podle hesla *Je nám strašně líto, ale...* V době, kdy ještě nikdo nic přesného nevěděl, jsem dostal rozkaz hlídat vysílačku. Hned jsem se posadil u *Arbatské* do krytu. Zpočátku jsem slyšel podivné věci. Ze Sibíře se nikdo neozval, ale zato se hlásily ponorky - a ne ledajaké, strategické, na atomový pohon. Jejich velitelé chtěli vědět, jestli mají udeřit, nebo ne. Vůbec si nedokázali srovnat v hlavě, že Moskva už neexistuje. Byli to kapitáni prvního stupně a brečeli jako děti, ačkoli byli na příjmu. Víš, bylo to komické, když tě tvrdí a nelítostní mariňáci se slzami v očích prosí, abych pátral po jejich ženách a dcerách. Jako bych měl nějakou možnost je najít... Pak každý z nich reagoval po svém: oko za oko, zub za zub, k čertu se vším, nabrali kurz k pobřeží a odpálili všechny

hlavice na přístavní města. Jiní zase neviděli v pokračování boje sebemenší smysl. Proč zabíjet ještě víc lidí? Nebyl v tom už vlastně žádný velký rozdíl. Ponorky nám odpovídaly ještě dost dlouho. V případě potřeby mohly zůstat pod hladinou až půl roku. Některým se sice dostali na kobytku, ale všechny najít nemohli. Vyslechl jsem takové historky, že mi z nich dodnes běhá mráz po zádech... Ale vlastně jsem chtěl vyprávět něco jiného: Jednou jsem měl na příjmu posádku tanku, která jako zázrakem úder přežila. Právě vyjeli ze základny nebo tak něco. Nové tanky odrážejí záření, a tak trojice plnou parou uháněla pryč od Moskvy směrem na východ. Projížděli hořící vesnice, přešli několik žen, ale jeli pořád dál. Po cestě se stavěli u různých čerpadel, aby doplnili naftu, a hned zase pokračovali. Teprve když se dostali do absolutní pustiny, kde nebylo co bombardovat, došla jim pohonná látka.

Zaření pozadí vykazovalo samozřejmě pořád dost vysoké hodnoty, ale nebylo to tak zle jako poblíž měst. Rozbili tábor a tank zpola za hrabali, čímž vytvořili improvizované opevnění. Vedle něj postavili stany, vyhloubili zemljanky, odněkud sehnali ruční generátor a žili poměrně dlouho vedle tanku. Baval jsem se s nimi každý večer, skoro dva roky. Nakonec jsem do nejmenších podrobností znal všechny jejich rodinné příběhy. Nejdřív bylo všechno v klidu, zařídili se tam hezky podomácku, dvě ženy dokonce porodily skoro normální děti. Munice měli taky dost. Poručík, s nímž jsem pokaždé udržoval kontakt, ani pořádně nedokázal popsat, co tam všechno viděli - hlavně zvířata, která vycházela z lesa. Jednoho dne zmizeli. Ještě půl roku jsem je hledal, ale asi se tam něco stalo. Nejspíš se jim porouchal generátor nebo přijímač, možná jim došla munice.“

Vzápětí se přihlásil o slovo jeho kolega: „Jak jsi vyprávěl o Ramenkách, že je vybombardovali, napadlo mě: Tolik let

sloužíš, ale nikdo ti dosud nevysvětlil, jak je to s Kremlem, proč zrovna ten zůstal všeho ušetřen? Proč se ho ani nedotkli? Právě tam bych určitě hledal spoustu krytů...“

Kdo říkal, že se ho nedotkli? Jen ho nechtěli zničit, možná kvůli architektuře. Místo toho tam prostě vyzkoušeli své nejnovější vynálezy. No a teď si to musíme pěkně vychutnat... Kdyby ho tak radši hned srovnali se zemí.“ Stařec si odplivl a odmlčel se.

Art'om seděl jako myška a snažil se, aby pozornost veteránů ničím neodvedl od jejich vzpomínek. Jen zřídkakdy měl příležitost vyslechnout tak podrobné informace o tom, co se tehdy stalo. Strážný se však pohroužil do vlastních myšlenek a mlčel. Mladík chvíli počkal a pak se odvážil položit otázku, která ho už dlouho zaměstnávala. „V jiných městech jsou přece taky metra, ne? Copak nikde lidi nepřežili? Nezachytil jste nikdy jako radista nějaké signály?“

„Ne, nic tam nebylo. Ale máš pravdu. V Petěrburgu se lidi určité zachránili, stanice metra tam vybudovali velmi hluboko, dokonce hlouběji než u nás. Vzpomínám si, že jsem tam jako mladík jednou byl. Na jedné lince nebyly koleje vůbec přístupné, všude stály velké železné brány. Když přijel vlak, brány se otvíraly současně s dveřmi soupravy. Vyptával jsem se tehdy všech možných lidí, ale nikdo mi neuničí vysvětlit, proč to tak je. Jeden usoudil, že je to ochrana před zatopením, druhý si zase myslel, že se prostě měly ušetřit peníze za vnitřní výstavbu. Pak jsem se ale seznámil s jedním stavitelem metra a ten mi vysvětlil, že při stavbě té trasy mu někdo sežral polovinu brigády. Ostatní prý dopadli stejně. Všude zbyly jen ohlodané kosti a nástroje. Obyvatelstvu se samozřejmě nic neprozradilo, ale aby se zabránilo komplikacím, zabudovali po celé linii železné brány. A teď si uvědom, kdy to bylo... Těžko si představit, co z toho později vzešlo, se všim tím zářením.“

Ke kontrolnímu stanovišti se blížil Mělník. Doprovázel ho malý zavalitý muž se širokou bradou, krátkým vousem a vpadlýma očima. Oba měli na sobě ochranný oděv a na ramenou velké ruksaky. Stopař na Art'oma mlčky pohlédl, postavil mu k nohám velkou černou tašku a ukázal na jeden z vojenských stanů.

Mladík vstoupil, otevřel tašku a vyndal černou kombinézu podobnou té, kterou měli na sobě Mělník a jeho partner. Pod ní se objevila trochu neobvyklá plynová maska s velkým průzorem a dvěma šikmo umístěnými filtry, vysoké šněrovací boty a především nový kalašnikov s laserovým zaměřovačem a skládací ramenní opěrkou; takovou zbraň dosud viděl pouze u elitních jednotek Hanzы, které hlídkovaly na drezínách na okružní trase. Kromě toho našel v tašce ještě dlouhou baterku a kulatou, látkou potaženou helmu.

Nestačil se ani zcela převléct, když se nadzvedla plachta a vešel Danila se stejnou objemnou taškou v ruce. Oba se na sebe překvapeně podívali. Art'om pochopil jako první, co se děje, a jízlivě se zeptal: „Ale ne, ty jdeš s námi? Hledat to, nevím co?“

„Vím, co je to,“ odušil Danila. „Ale je mi záhadou, jak to tam chceš najít.“

„To mně taky,“ přiznal Art'om. „Řekli mi, že to určitě pochopím. Takže pořád čekám.“

„A mně oznámili, že mám doprovázet jasnovidce, který vycítí, kam musíme jít.“

Mladík si odfrkl. „Cože, já mám být ten jasnovidce?“

„Stařešinové věří, že máš mimořádné nadání. Kdesi v našich knihách stojí věštba, že přijde mladý, osudem řízený muž, jenž odhalí skrytá tajemství Velké knihovny. Objeví to, co naše kasta už deset let marně hledá. Jsou přesvědčeni, že tím člověkem jsi ty.“

„Je to ta kniha, o které jsi mluvil?“

Danila dlouho mlčel, pak přikývl. „Musíš to vycítit. Jsi-li skutečně *muž vedený osudem*, nebudeš muset dlouho bloudit depozitáři. Kniha si najde *tebe*.“ Zkoumavě pohlédl na Art'oma. „Co za to dostaneš?“

Tajnůstkařit teď nemělo smysl. Mladíka přesto zarazilo, že Danila neví o nebezpečí hrozícím stanici *VDNCh* ani o podmínkách jeho dohody s Radou. Stručně mu vylíčil, o co ve smlouvě jde a jakou katastrofu se pokouší odvrátit. Danila ho pozorně vyslechl až do konce, a když Art'om vyšel ze stanu, pořád ještě stál na místě; zdálo se, že o něčem hluboce přemýšlí.

Mělník a vousatý stalker už čekali v kompletním mundúru, jen plynové masky a helmy ještě drželi v rukou. Kulomet převzal stopařův partner, on sám držel v ruce stejný kalašnikov jako mladík a kolem krku mu visel přístroj na noční vidění.

Danila vyšel ze stanu a mladíci se na sebe důležitě podívali. Bráhman přitom na Art'oma zamrkal a oba se museli zasmát, protože vypadali jako opravdoví stalkeři.

„Máme štěstí,“ zašeptal Danila Art'omovi. „Za normálních okolností nechávají stopaři své nováčky dva roky jen tahat dřevo sem a tam, než je vezmou s sebou na opravdovou výpravu. My jsme se hned vyhoupli do nejvyšší třídy!“

Mělník na ně nesouhlasně pohlédl, ale mlčel. Potom jim naznačil, aby ho následovali. Vystoupili po schodech a zastavili se u betonové stěny před malými opancetovanými dveřmi, které střežila zdvojená hlídka. Stalker pozdravil a pokynul, aby otevřeli. Jeden voják vstal, přistoupil ke dveřím a zatáhl za těžkou západku. Silný ocelový plát se zlehka odsunul. Mělník umožnil nejdřív projít třem ostatním, zsalutoval strážnému a opustil stanici jako poslední.

Za průchodem se nacházela krátká, asi tři metrová nárazníková zóna mezi betonovou zdí a hermeticky uzavřenou

bránou. Tam stáli na stráži další dva po zuby ozbrojení vojáci a důstojník. Než Mělník přikázal zvednout železnou závoru, poučil nováčky: „Takže si to shrneme. Po cestě se nemluví. Byl někdo z vás už nahoře? No, to je jedno.“ Otočil se k důstojníkovi. „Dej mi mapu. Dobrá, až do vstupní haly půjdete přesně v mých šlápějích a nikdo se ani o píd' neodchýlí. A pořád hledět před sebe. U východu se musíte velkým obloukem vyhnout turniketům, jinak vám to usekne nohy. Pohybujte se vždy za mnou a žádné výlety, jasné? Vyjdu první, zatímco číslo deset,“ ukázal na vousatého stopaře, „jistí východ. Bude-li čistý vzduch, odbočíme hned doleva. Ještě se moc nesetmělo, proto necháme baterky vypnuté, abysme nebyli nápadní. S Kremlem vám to vysvětlili? Nachází se napravo od nás, ale jedna věž se vypíná vysoko nad domy, a tak je hned vidět, že jsme opustili metro. Za žádných okolností se tam nedívejte. Kdo to udělá, dostane ode mně osobně za uši.“

Takže je to pravda, že se na Kreml nesmí hledět, pomyslel si dotčeně Arťom. Něco v jeho nitru se znenadání pohnulo, objevily se útržky myšlenek a obrazů, ale zase zmizely.

„Nahoře půjdeme rovnou do knihovny. Dlouhé vstupní schodiště nahoru až ke vchodu. Vejdu jako první. Uvnitř je další schodiště. Až ho uvolním, bude ho jistit číslo deset a vystoupíme nahoru. Pak budeme krýt my jeho a on půjde za námi. Při cestě nahoru ani muk. Pokud objevíte nebezpečí, dejte signál baterkou. Střílet jen v nejzazším případě. To by je mohlo přilákat.“

„Koho?“ zeptal se Arťom.

„Jak koho? S kým se asi tak můžeš setkat v knihovně? Samozřejmě s knihovníky.“

Danila nasucho polkl a zesinal. Mladík nejdřív pohlédl na něho a potom na Mělníka. Rozhodně teď nebyla vhodná chvíle na to, aby předstíral, že je mu všechno jasné. „Kdo je to?“

Mělník udiveně zvedl obočí. Jeho vousatý partner si zakryl rukou oči. Danila upřeně zíral do země.

Stalker spočinul na Art'omovi dlouhým pohledem. Když konečně pochopil, že ta otázka nebyla vyslovena žertem, klidně odpověděl: „To určitě pochopíš sám. Zapamatuj si jen jedno: Můžeš jim zabránit, aby na tebe zaútočili, tím, že jim budeš hledět do očí. Přímo do očí, rozumíš? A nikdy nedovol, aby se k tobě přiblížili zezadu. A teď vpřed!“ Nasadil si plynovou masku a helmici a ukázal strážným palec obrácený nahoru.

Důstojník pohnul několika pákami a uvolnil bránu. Železná zábrana se pozvolna odsunula.

Představení začalo.

Jakmile vystoupili na povrch, prověřil Mělník rychle situaci před stanicí, než ostatním pokynul, že ho mají následovat. Art'om zvedl samopal, rozrazil skleněné dveře a vyklouzl ven. Ačkoli jim stopař přikázal, aby šli přesně v jeho šlépějích a v žádném případě se nezdržovali, nebyl schopen tento příkaz splnit, protože obloha byla úplně jiná než tehdy. Místo nekonečného průhledně blankytného prostoru nad nimi visela těžká šedivá mračna - a z té husté clony podobné olověné vatě padaly dešťové kapky. Museli se předklonit proti chladnému nárazovému větru, který mladík cítil dokonce i přes pevnou látku ochranného oděvu.

Napravo, nalevo i před nimi - všude bylo nezměrně a nepředstavitelně mnoho místa. Art'om fascinovaně sledoval nedozírnou dálavu, a zároveň cítil podivnou stísněnost. Prožíval okamžiky, ve kterých by se nejraději ze všeho zase vrátil do staniční budovy *Borovické*, do podzemí, pod ochranu blízkých stěn, obklopený jistotou a bezpečím uzavřeného vymezeného prostoru. Upřel pohled na okolní budovy, aby se zbavil toho úzkostného pocitu.

Slunce už zapadlo a město se ponořilo do kalného příšeří.

Zpola zničené a kyselými dešti rozleptané kostry nízkých obytných domů na něho civěly prázdny očními důlky svých rozbitých oken.

Město... Ponurý, a přesto krásný pohled. Art'om se jako ve vytržení rozhlížel na všechny strany a nedbal na žádné volání. Konečně mohl srovnat skutečnosti se svými sny a mlhavými vzpomínkami z dětství.

Vedle něho stál - také strnule jak Lotova žena - Danila. Ani on zřejmě ještě nikdy nebyl na povrchu.

Jako poslední opustil vstupní halu vousatý stopař, číslo deset. Aby Art'oma rozptýlil, poklepal mu na rameno a ukázal na obrys majestátní katedrály vypínající se v dálce na pravé straně. „Podívej se na kříž,“ zaduněl jeho hlas filtrem plynové masky.

Zpočátku neviděl nic zvláštního, ani kříž na velké kopuli pořádně nerozpoznal. Teprve když se s protáhlym křikem pronikajícím až do morku kostí od příčného trámu odpoutal obrovský stín a vznesl se do vzduchu, pochopil, co mělo číslo deset na mysli. Netvor několikrát mávl křídly, vznesl se do výšky a začal v širokých kruzích plachtit. Viditelné pátral po kořisti.

„Mají tam nahoře hnízdo. Přímou na katedrále Krista Vykupitele,“ poznamenal vousáč.

Těsně podél zdi se přibližovali ke vchodu do knihovny. Mělník byl pořád o několik kroků napřed, zatímco číslo deset trochu zpomalilo a krylo jim záda. Objevila se socha jakéhosi muže na židli a oba stopaři byli zaměstnáni bedlivým pozorováním okolí.

Pohled na památník uchystal Art'omovi silný úder. Zničehonic viděl naprosto jasně. Znovu si uvědomil část včerejšího snu, ale tentokrát se to už vůbec nevrátilo jako sen. Sloupořadí knihovny vypadala v jeho představě navlas přesně

jako nyní. Jestlipak bude jeho vizi odpovídat i Kreml?

Nikdo na mladíka nedbal, ani Danila - ten zůstal daleko vzadu, u čísla deset.

Ted, nebo nikdy!

Vyschlo mu v krku a ve spáncích cítil tepající krev.

Hvězda na věži byla skutečně oslnivě nasvícená...

„Hej, Arťome. Arťome!“ Někdo mu zatřásl ramenem.

Mladíkovo vědomí se jen zvolna probíralo ze strnulosti. Do očí ho udeřil oslnivý svit silné baterky. Zamžoural a přidržel si ruku před obličejem. Posadil se na zem a opřel se o kamenný podstavec památníku. Danila a Mělník se nad ním sklonili a ustaraně si ho prohlíželi.

„Zorničky jsou zúžené,“ konstatoval Mělník. Potom se rozzlobeně otočil k číslu deset, který stál opodál a nezúčastněně pozoroval ulici. „Jak ti to jen mohlo uniknout?“

„Zaslechl jsem vzadu nějaký zvuk, musel jsem to prověřit,“ hájil se stalker. „Koho by napadlo, že je tak rychlý? Za minutu skoro až k manéži. Byl by fuč, kdyby tady náš bráhman nedával pozor.“ Poklepal Danilovi uznale na záda.

„Svítil,“ oslovil Arťom slabým hlasem Mělníka. „Ona svítí.“

„Ano, to dělá,“ odpověděl bráhman konejšivě.

Když se Mělník přesvědčil, že nebezpečí pominulo, obořil se zuřivě na mladíka. „Proč jsem tě vlastně varoval, ty tupče? Laskavé dělej to, co ti starší řeknou!“ Plácnutí do týla připomínalo razantní výchovný pohlavek.

Helmice stopařovo pedagogické opatření trochu utlumila. Arťom zůstal sedět a bezradně mžoural. Stalker zaklel, uchopil ho za ramena, silně s ním zatřásl a postavil ho na nohy.

Mladík se postupně vzpamatoval. Zastyděl se, že neodolal pokušení. Rozpačitě sklopil oči a neodvážil se na Mělníka pohlédnout. Ten naštěstí neměl čas mu dál číst levity, protože číslo deset hlídající křižovatku ho pokynem jedné ruky přivolal

k sobě, zatímco druhou naznačil ostatním, aby byli potichu.

Mělník přistoupil k číslu deset a vypadalo to, že na místě strnul. Vousáč ukázal směrem od Kremlu, tam, kde poškozené výškové domy Kalininského prospektu čněly proti obloze jako zkažené zuby. Arťom se opatrně přiblížil k mužům, a když nahlédl stalkerovi přes rameno, okamžitě pochopil, co se děje.

Uprostřed široké třídy, ve vzdálenosti asi šest set metrů, stály v houstnoucím příšeří tři nehybné lidské siluety. Byli to skutečně lidé? Na tu vzdálenost by na to Arťom nemohl přísahat. Každopádně byli přiměřně vysocí a stáli na dvou nohách, což byla povzbuzující skutečnost.

„Kdo je to?“ zašeptal chraptivě mladík. Zamlženým průzorem plynové masky viděl postavy jen neurčitě. Pokud to nejsou lidé, pak jde možná o humanoidní netvory, o kterých už také slyšel.

Mělník mlčky zavrtěl hlavou. Zřejmě ani on si nebyl jistý. Namířil kužel své baterky na nehybné bytosti, udělal tři krouživé pohyby a zase ji vypnul. Jako odpověď se tam rovněž objevilo jasné světlo, opsalo tři kruhy a zase zhaslo.

Napětí stopařů pominulo a Mělník zrušil výstrahu. „Jsou to stalkeri. Pamatuj, že tři kruhy baterkou jsou naše rozpoznávací znamení. Pokud ti tak odpoví, můžeš k nim jít a nic ti neudělají. Jestliže však někdo nezareaguje rozsvícením nebo neudělá tři kruhy, vezmi nohy na ramena, a to hned a co nejrychleji!“

„Ale když mají kapesní svítilnu, znamená to přece, že to jsou lidé, a ne bůhvíjaké bestie,“ odpověděl Arťom.

„Těžko říct, co je horší,“ poznamenal lísečně Mělník a bez dalšího vysvětlení vystoupil po schodišti ke vchodu do knihovny.

Těžké dubové dveře, skoro dvakrát vyšší než dospělý muž, se pozvolna otevřely; zrezivělé panty hystericky zaskřípaly.

Mělník vklouzl dovnitř, nasadil si přístroj na noční vidění a zvedl hlaveň kalašnikova. Za okamžik dal ostatním znamení - cesta byla volná.

Měli před sebou dlouhou chodbu. Po jejích stranách stály zprohýbané kovové stojany; kdysi to asi byla šatna. Dál vzadu se v pohasínajícím denním světle rýsovaly bílé mramorové stupně širokého schodiště vedoucího nahoru. Strop byl vysoký dobrých patnáct metru, v poloviční výšce se dalo rozpoznat kované zábradlí na galerii v prvním patře. V tomto sále panovalo křehké ticho, takže každý krok provázela hlasitá ozvěna.

Stěny vstupní haly byly pokryte mechem. Zlehka se pohyboval - jako by dýchal. Ze stropu až skoro na podlahu visely zvláštní liánovité rostliny, jejichž šlahouny silné jako mužská paže se leskly ve svitu kapesních svítilen. Kolem jejich velkých odpudivých květů se šířil štiplavý zápach vyvolávající závrať. I ony se sotva znatelně kývaly sem a tam a Arťom nedokázal říct, je-li to vítr, který sem proniká rozbitými okny v prvním patře, nebo jestli žijí vlastním životem.

Dotkl se jedné liány a zeptal se čísla deset: „Co je to?“

„No co asi? Že by projekt ozelenění?“ odpověděl stopař ironicky. „Pokojevé rostliny po ozáření. Jedinečný pěstitelský úspěch, vid?“

Následovali Mělníka ke schodišti, přitiskli se k levé stěně a začali stoupat, zatímco jim číslo deset kryl záda. Mělník nespouštěl z očí černý čtverec před sebou - tam se nacházel průchod k jednotlivým sálům knihovny. Ostatní osvětlovali baterkami mramorové stěny a strop rozežraný rezavým mechem.

Velké mramorové schody, po nichž se právě pohybovali, vedli do horního podlaží vstupní haly. Obě patra nebyla zastřešena, a proto vytvářela jediný obrovský prostor. Horní

podlaží probíhalo podkovovitě kolem schodů. Na obou postranních plochách stály nízké dřevěné skříně. Většina byla spálená nebo shnilá, ale některé vypadaly tak, jako by někdo jejich mnoho stovek malých zásuvek naposledy použil teprve včera.

„Kartotéka,“ vysvětlil potichu Danila a s neskryvanou úctou se rozhlédl. „Pomocí těch zásuvek se dá předpovídat budoucnost. Umějí to jen zasvěcenci. Podle určitého rituálu musíš naslepo při stoupat k některé skříni, rozhodnout se pro konkrétní zásuvku a vybrat z ní libovolný lístek. Je-li rituál vykonán správně, předpoví ti titul knihy budoucnost, varuje tě nebo ti prorokuje úspěch.“

Arťom na chvíli pocítil přání přistoupit k nejbližší kartotéce a podívat se, do kterého oddělení ho osud zanese. Potom však jeho pohled zabloudil na rozbité okno v zadním rohu místnosti. Visela tam obrovská pavučina o mnohametrovém průměru. V jejích tenkých, ale zřejmě mimořádně pevných vláknech se zachytil velký pták. Byl ještě naživu, protože se jeho tělo tu a tam slabě zachvělo. Živočicha, který vytvořil tu strašlivou síť, nebylo naštěstí vidět...

Na Mělnikovo znamení se zastavili. Stalker se otočil k Arťomovi. „Zkus, jestli už něco cítíš. Neposlouchej však to, co je mimo tebe, nýbrž jen to, co zní v tobě, ve tvé hlavě. Kniha tě musí volat. Bráhmanští stařešinové věří, že ji s největší pravděpodobností najdeš v hlavním depozitáři, ale může být všude: v některém čtenářském sále, v zapomenutém vozíku s knihami, kdesi v chodbě, na stole knihovnického dozoru... Proto teď vyzkoušej, jestli neslyšíš její hlas, než pronikneme do depozitáře. Zavři oči. Uvolni se.“

Arťom pevně sevřel víčka a napjatě se zaposlouchal. Ve tmě se ticho rozpadlo v tucty nepatrných zvuků: vrzání dřevěných polic, průvan v chodbách, nezřetelný šustot, kvílení větru

venku na ulici a zvuk podobný stařeckému kašli, který zněl ze čtenářských sálů - avšak nic, co by znělo jako volání nebo hlas. Stál tu pět, deset minut a občas dokonce zadržel dech, aby ho nic nerušilo a mohl slyšet ze všech rozmanitých zvuků mrtvé knihovny hlas živé knihy.

„Ne,“ přiznal nakonec a otevřel oči. „Tady nic není.“

Mělník neodpověděl, i Danila mlčel, ale mladíkovi neunikl jeho zklamaný pohled, který byl výmluvnější než tisíc slov.

Za minutu dospěl stalker k rozhodnutí. „Třeba tu opravdu nic není. Půjdeme tedy do depozitáře. Lépe řečeno, pokusíme se tam dostat.“ Pokynul jim, aby ho následovali.

Stopař překročil široký práh. Z dvoukřídlých dveří visela v pantech jen jedna část, na okraji zuhelnatělá a pomazaná nesrozumitelnými symboly. Za nimi byla malá kulatá místnost, vysoká asi šest metrů, se čtyřmi východy. I číslo deset se otočil k dvoukřídlým dveřím. Vtom Danila, který se domníval, že ho nikdo nesleduje, přistoupil k nejbližší kartotéce, vytáhl jednu zásuvku a vyndal z ní kartičku. Spěšně přeletěl očima její obsah, ušklíbl se, pracně rozepnul horní knoflík ochranného oděvu a uschoval ji v náprsní kapse. Když si všiml, že Arťom vše viděl, přiložil si spiklenecky prst ke rtům a spěšně následoval stalkery.

Stěny kulaté místností byly pokryté kresbami a nápisy a ve výklenku stála prosezená pohovka se zničeným polstrováním. V jednom dveřním otvoru ležel převrácený stojan na knihy a vedle něho hromada brožur.

„Na nic nesahat!“ varoval Mělník.

Číslo deset se posadil na pohovku, jejíž péra slyšitelně zaskřípala. Danila následoval jeho příkladu. Arťom jako ve vytržení sledoval knihy rozházené po podlaze a mumlal: „Leží tady zcela nedotčené. U nás je musíme napouštět jedem, aby je nesežraly krysy. Copak tu nejsou krysy?“ Vybavila se mu

Bourbonova slova: Když se to někde hemží krysami, nemáš se čeho bát. Tam, kde žádné nejsou, se obávej nejhoršího...

„Jaké krysy? O čem to vůbec mluvíš?“ Mělník mrzutě svařtil čelo. „Ti je přece sežrali už před staletími...“

„Kdo?“ zeptal se zmateně Art'om.

„No kdo asi? Samozřejmě knihovníci,“ vysvětlil Danila.

„Jsou to zvířata, nebo lidi?“

Mělník zamyšleně zavrtěl hlavou. „Zvířata rozhodně ne.“

Kdesi najednou hlasitě a pozvolna zaskřípaly masivní dřevěné dveře. V následujícím okamžité se oba stalkeři rozdělili a schovali se za sloupy částečně vyčnívajícími ze stěny po obou stranách průchodu. Danila sklouzl z pohovky na podlahu a odkutálel se stranou; Art'om ho ihned napodobil.

„Tam vzadu je velký čtenářský sál,“ zašeptal mu bráhman. „Občas se tam objeví.“

„Ticho!“ zasyčel na něho vztekle Mělník. „Viš přece, že knihovníci nesnášejí žádný hluk. Reagují na něj jako býk na červený hadr.“ Tiše zaklel, obrátil se k číslu deset a ukázal na vchod do čtenářského sálu.

Desítka příkývla. Oba stopaři se zády opírali o stěnu a pomalu se blížili k obrovským dubovým dveřím. Art'om a Danila se drželi v těsném závěsu za nimi. Mělník se zády opřel o pevné dřevo, zhluboka se nadechl a vydechl, silným pohybem dveře odsunul a namířil zbraň do zející temné tlamy hlavního sálu.

Za okamžik se všichni ocitli uvnitř. Byla to neuvěřitelně rozlehlá místnost. Strop se ztrácel kdesi ve dvacetimetrové výšce. Jako ve vstupní hale i tady visely až k podlaze těžké kvetoucí liánovité rostliny. Po obou stranách bylo šest velkých oken, některá dokonce ještě nedotčená. Přesto sem zvenčí dopadalo světla jen poskrovnu, protože měsíční svit byl kvůli husté spleti tříptivých šlahounů velmi slabý.

Nalevo i napravo původně zřejmě stálo několik řad stolů pro návštěvníky knihovny. Většina mobiliáře byla odnesena, některé kusy shořely nebo se roztrhaly, ale zachovalo se ještě asi deset nepoškozených stolů. Stály poblíž stěny se silně oprýskanou malbou. Před nimi se uprostřed dala nezřetelně rozpoznat socha čtenáře. Po celé místnosti byly našroubované tabulky s nápisem PROSÍM KLID.

Panovalo tu úplně jiné ticho než ve vstupní hale. Bylo tíživě husté, téměř hmatatelné. Dokonce i tento sál kyklopských rozměrů vyplňovalo beze zbytku a člověk se přímo bál ho narušit.

Uctivě klouzaly světelnými kužely baterek po stěnách. Nakonec to Mělník shrnul: „Nejspíš to byl vítr...“

Avšak vtom si Arťom všiml šedého stínu, který se vynořil daleko vpředu mezi dvěma rozbitými stoly a zmizel v černém otvoru mezi knižními regály. Neunikl ani Mělnikově pozornosti. Ten si přidržel před očima přístroj na noční vidění, zvedl samopal a pozvolna se po mechům porostlé podlaze blížil ke kritickému místu, číslo deset ho následoval. Arťom a Danila je napodobili, ačkoli měli rozkaz čekat na místě. Báli se zůstat o samotě. Mladík se přesto neubráníl a klouzal zvědavým pohledem po sále, který dával ještě hodně tušit o své někdejší majestátné nádheře.

V několikametrové výšce probíhala po celé stěně galerie - nepříliš široká chodba zajištěná dřevěným zábradlím. Odtud se dalo vyhlížet z oken a kromě toho se tam zřejmě nacházely vchody do služebních místností. Na tento ohoz se mohlo vystoupit po dvou schodištích, která vedla nahoru po obou stranách sochy i u vchodu do sálu.

A po těchto schodištích, za zády návštěvníků, klouzaly nyní pomalu a nehlukně příkrčené šedé postavy. Byl to určitě tucet netvorů, které nebylo v přišerí skoro vidět a z nichž každý byl

stejně velký jako Art'om. Pohybovali se však v hlubokém předklonu, takže dlouhé přední tlapy, které překvapivě připomínaly ruce, se téměř dotýkaly podlahy. Běželi na zadních tlapách mírně kolébavými kroky, ale podivuhodně obratně a neslyšně. Mladíkovi vzdáleně připomínali gorily z učebnice biologie jeho nevlastního otce.

Na všechny tyto myšlenky ovšem neměl víc než jedinou vteřinu. Jakmile totiž světelný kužel jeho baterky zachytil jednu ze shrbených postav, zaznělo ze všech stran d'ábelské vřeštění a kreatury se vrhaly po schodech dolů, aniž by se nadále skrývaly.

„Knihovníci!“ zakřičel Danila ze všech sil.

„K zemi!“ rozkázal Mělník.

Art'om a Danila se vrhli na podlahu. Neodvažovali se střílet, protože pořád měli na paměti Mělnikovo varování. Ten však veškeré jejich pochybnosti vzápětí rozptýlil. Jakmile dopadl vedle nich, zahájil okamžitě palbu. Několik nestvůr zařvalo a zhroutilo se, jiné se překotně schovávaly ve tmě, ale jen proto, aby se znovu připlížily odjinud. Za pár sekund se jedna příšera vynořila pouhé dva metry před nimi, odrazila se k mohutnému skoku a chtěla zatnout drápy číslu deset do hrdla. Ten však sklouzl stranou a krvežíznivou bestii rychlou salvou skolil v pádu.

„Utíkejte!“ zvolal Mělník. „Vraťte se do kulaté místnosti a pokuste se proniknout do depozitáře! Bráhman ví, kudy musíte jít, ukáže vám cestu. My zůstaneme tady, budeme vám krýt záda a pokusíme se zbavit všech potvor, které sem proti nám nastoupily.“ Nevěnoval Art'omovi ani pohled a odplazil se k svému partnerovi.

Mladík dal Danilovi znamení, oba se skrčili a vyběhli k východu.

Znenadání proti nim ze tmy vyskočil knihovník, ale vzápětí

ho skosila salva - sralkeři nespouštěli mladé svěřence z očí.

Ze čtenářského sálu bráhman ihned zamířil do vstupní haly, odkud přišli. Art'om si chvíli myslel, že jeho partner zpanikařil kvůli knihovníkům tak, že se pokouší vzít nohy na ramena. Danila však neseběhl z velkého schodiště, ale pádil kolem kartoték k opačnému konci haly. Tam se prostor zužoval a ústil do tří dvojitých dveří - jedny měli před sebou a dvoje napravo a nalevo. Bráhman si vybral ty po pravé ruce. Jakmile jimi proběhl, narazil na schodiště ponořené do tmy. Teprve tady se zastavil, aby nabral dech. Art'om ho za pár vteřin dohnal; Danilova rychlost ho překvapila. Nehybně strnuli a naslouchali. Ze sálu sem pronikaly výstřely a výkřiky, boj zřejmě ještě neskončil. Nedalo se říct, kdo tam nakonec získá převahu.

„Proč jsme běželi opačným směrem?“ zasípal Art'om. „Zpočátku jsme přece zamířili jinam.“

Danila pokrčil rameny. „Nevím, kam nás zavedl, asi chtěli jít jinudy. Stařešinové nás naučili jen jednu cestu a ta vede z této strany přímo do depozitáře. Musíme o poschodí výš, pak chodbou, znovu schodiště, potom náhradní kartotékou a jsme tam.“ Namířil samopal do tmy a vykročil. Art'om rozsvítil baterku a následoval ho.

Uprostřed schodiště probíhala výtahová šachta vedoucí tři patra dolů i nahoru. Zřejmě byla kdysi zasklená, protože z litinové konstrukce dosud trčely skleněné střepy matné vrstvou prachu několika desetiletí. Čtvercovou šachtu lemovaly mírně zpuchřelé dřevěné stupně poseté skleněnými střepy, nábojnicemi a vyschlými exkrementy. Zábradlí zmizelo. Art'om se přitiskl ke zdi, aby neklopýtl a nespadol do zdánlivě bezedné hlubiny.

Nahoře stanuli v malé čtvercové místnosti. I tady viděli tři průchody a mladík začal tušit, že bez průvodce by se ze

zdejšího labyrintu nikdy nevymotal. Levé dveře vedly do Široké tmavé chodby, na jejíž konec kapesní svítilny nedosáhly. Pravé byly zamčené a dokonce křížem pobité prkny; na stěně hned vedle někdo popelem napsal: NEOTVÍRAT! ŽIVOTU NEBEZPEČNO!

Danila vedl Art'oma stále rovně. Dostali se do lomeného průchodu, za nímž následoval další koridor. Ten však byl úzký a plný nových dveří. Tady se bráhman nepohyboval tak rychle, často se zastavoval a naslouchal. Na podlaze byly položeny parkety a na žlutě natřených stěnách visely - jako všude v knihovně - poněkud ponuré tabulky s nápisem PROSÍM KLID. Tam, kde chyběly dveře nebo byly otevřené dokořán, mladík viděl zcela zdemolované pracovny. Zavřenými dveřmi občas pronikal jakýsi šustot; Art'om měl dokonce jednou pocit, že slyší kroky. Podle výrazu obličeje jeho partnera to nevěstilo nic dobrého, a tak pospíchali, aby se co nejrychleji dostali k cíli.

Konečně se po pravé straně, přesně jak Danila předpovídal, objevil průchod k dalšímu schodišti. Ve srovnání s ponuře temnými sály tu bylo dokonce trochu světla, protože na každém schodišti bylo vlastní okno. Odtud bylo vidět na vnitřní dvůr s hospodářskými budovami a vyhořelými skelety technických komplexů. Neměli však čas kochat se tímto výhledem, protože z temného zákoutí se znenadání vynořily dvě šedé shrbené postavy. Pomalu se pohybovaly po dvoře, jako by něco hledaly. Jedna z nich se nečekaně zastavila, zvedla hlavu a - aspoň tak se to Art'omovi zdálo - vzhledla přesně k oknu, u kterého stál. Mladík prudce ustoupil a přidřepl.

„Knihovníci?“ zašeptal polekaně Danila a rovněž se sklonil. Art'om beze slova přikývl.

Bráhman si z jakéhosi důvodu otřel rukou plexisklo plynové masky, jako by mu to mohlo pomoci při osušení čela, po

kterém mu rozčilením stékal pot. Pak to vypadalo, že se pevně rozhodl. Vyběhl po schodišti nahoru a naznačil Art'omovi, aby ho následoval. Další odpočívadlo a opět spleť chodeb. Nakonec se nerozhodně zastavil před několika dveřmi. „Na tohle si nevpomínám,“ přiznal zmateně. „Tady by měl být vchod do náhradní kartotéky. Nikdo nám ale neřekl, že je tu víc průchodů.“ Zamyslel se a váhavě stiskl jednu kliku. Zamčeno - stejně jako u všech dalších dveří. Nevěřičně zavrtěl hlavou a znovu všechny kliky vyzkoušel.

Art'om ho napodobil, ale bezvýsledně. „Zamčeno,“ zašeptal.

Danila se roztřásl. Art'om na něho pohlédl a bojácně o krok ustoupil. Bráhman se však jenom smál. „Tak zkus zaklepat,“ navrhl mladíkovi, vzlykl smíchem a dodal: „Promiň, jsem už nejspíš hysterický.“

Art'om cítil, že se sám co neviděl neudrží a rozchechtá se. Napětí z poslední hodiny se projevilo. Nejdřív se to nutkání pokoušel potlačit, ale pak se nesmyslně rozřel. Oba tam dobrou minutu stáli opření o stěnu a prohýbali se smíchy.

„Zaklepej,“ opakoval mladík, držel se za břicho a litoval, že si nemůže sejmout plynovou masku, aby si otřel slzy. Přistoupil k nejbližším dveřím a třikrát kloubem ruky zaklepal na dřevo...

Okamžitě mu odpověděly tři tlumené úderky z druhé strany. Rázem mu vyschlo v krku a srdce se mu divoce rozbušilo. Za dveřmi někdo stál, poslouchal jejich smích a vyčkával. Na co? Danila civěl strachy položeným pohledem a pomalu ustupoval. Z druhé strany se znovu ozvalo zabušení na dveře, tentokrát ještě mnohem hlasitější a vyzývavější.

Vtom si Art'om vzpomněl na to, co ho kdysi učil Suchoj.

Odstoupil od stěny a kopl nohou do zámku vedlejších dveří. Vůbec nepočítal s úspěchem, ale překážka s hlasitým třesnutím povolila a otevřela se. Ocelový zámek se vylomil ze ztrouchnivělého dřeva.

Malá místnost, která se za vykopnutými dveřmi objevila, ničím nepřipomínala ostatní prostory knihovny. Z nějakého důvodu tu bylo vlhko a dusno. Ve svitu baterek viděli, že je celá prorostlá pozoruhodnými rostlinami. Silné šlahouny, téžké, olejově lesklé listy, tak pronikavá směs pachů, že pronikala dokonce filtry plynové masky, podlaha pokrytá spleť kořenů a malými kmínky, trny a květy. Několik kořenů vyčnívalo ze starých, zčásti rozbitých květináčů a věder. Liány se ovíjely a zároveň podpíraly celou řadu dřevěných skříní podobných těm ve vstupní hale, avšak zcela rozežraných vlhkostí, jak zjistil Danila, když se pokusil jednu zásuvku otevřít.

„Náhradní kartotéka,“ upozornil Art'oma a s úlevou vydechl. „Teď už to není daleko.“

Na vedlejší dveře opět někdo zaklepal. Potom se opatrně, jakoby na zkoušku, pohnula klika. Spěšně prošli odstrašující zahradní místností, hlavněmi přitom odstrkovali liány stranou a opatrně našlapovali na kořeny plazící se po podlaze. Na protilehlé straně spatřili další dveře. Naštěstí nebyly zamčené. Poslední chodba - a pak se zastavili.

Ocitli se v depozitáři, to Art'om okamžitě vycítil. Ve vzduchu se vznášel prach nesčetných knih. Knihovna poklidně oddechovala a skoro neslyšně šustila miliardami stránek. Rozhlédl se. Měl dojem, že cítí vůni starých knih, kterou miloval od dětství. Tázavě se podíval na Danilu.

„Jsme tady,“ potvrdil bráhman a s nadějí v hlase dodal: „Tak co?“

„No... je to nezvyklé.“ Nedošlo mu hned, co má jeho průvodce na mysli.

„Cítíš tu knihu? Tady bys měl svůj hlas slyšet lip.“

Art'om zavřel oči a pokusil se soustředit. V hlavě měl prázdno jako v opuštěném tunelu. Za chvíli začal znovu

rozlišovat nepatrné zvuky, které naplňovaly budovu knihovny, ale neslyšel nic, co by připomínalo hlas nebo volání. A co hůř - vůbec nic necítil. I kdyby předpokládal, že hlas, o němž mluvili bráhmani, vyžaduje vnímání jiného druhu, nic to nezměnilo. Bezradně zvedl ruce. „Nic neslyším.“

Danila mlčel. Za chvíli si povzdechl a odpověděl: „No dobře... Zkusíme to v jiném oddělení. Je jich tady celkem 12. Budeme hledat tak dlouho, dokud ji nenajdeme. S prázdnýma rukama se radši ani nebudeme vracet.“

Po betonových stupních schodiště pro zaměstnance vyšli o několik podlaží výš. Místnost tam vypadala stejně jako ta první: středně velká, zasklená okna, několik kancelářských stolů, obvyklý porost na stropě i v rozích a dvě různými směry probíhající úzké chodby s nekonečnými řadami polic po obou stranách. Strop v místnosti i chodbách byl nízký, něco přes dva metry. Po neuvěřitelné rozloze vstupní haly a čtenářského sálu měl tady Arťom neustále pocit, že musí sklonit hlavu. Dokonce se mu i hůř dýchalo.

Regály přetékaly nesčítelnými knižními svazky. Některé z nich vypadaly skvěle zachované - knihovna byla zřejmě postavená tak, že i v dlouhodobě opuštěném stavu uchovávala určité mikroklima. Bohatství knižního fondu způsobilo, že mladík na chvíli zapomněl, proč tu vlastně je. Prohlížel si hřbety jednotlivých titulů a uctivě po nich přejížděl rukou. Danila pokaždé doufal, že jeho partner konečně našel to, kvůli čemu je sem poslali, a zpočátku ho nerušil. Jakmile však pochopil, co se děje, pevně sevřel Arťoma za paži a táhl ho dál.

Tři, čtyři, šest chodeb, sto, dvě stě regálů, nesčíslné množství knih, které z neprůhledné temnoty na chvíli vysvobodila žlutá světelná skvrna, další oddělení a ještě jedno - všechno zbytečně. Mladík nevnímal vůbec nic, co by mohl považovat za hlas. Nic neobvyklého. Vzpomněl si, že ho bráhmani při

zasedání rady považovali za vyvoleného a věřili, že má mimořádný dar a je miláček osudu, zatímco důstojníci vystoupili s úplně jiným vysvětlením jeho vizí - výplod fantazie.

Teprve v posledních poschodích začal něco cítit, bohužel nikoli to, co tak toužebně očekával. Bylo to nezřetelné rušení, že tu někdo je - připomínalo mu to už dostatečně známý strach z tunelu. Ačkoli všechna oddělení, která prohledali, vypadala naprosto opuštěně a po knihovnicích nebo jiných netvorech nebylo vidu ani slechu, cítil tu stále nutkání otočit se a měl pocit, že je někdo za policemi s knihami pozorně sleduje.

Danila si posvítit baterkou na svou botu. Dlouhou tkaničku, kterou bráhmani pořádně neutáhli, vláčel po podlaze za sebou. „Zavážu si botu,“ zašeptal Artomovi. „Podívej se trochu dopředu, jestli tam přece jen něco neucítíš.“ Poklekl a začal bojovat s vázáním.

Mladík přikývl a zvolna popošel o pár kroků. Každou chvíli se ohlížel po Danilovi, kterému to zabralo víc času, protože kluzká tkanička mu klouzala prsty v rukavicích. Nejdřív posvítil na dolní řadu regálů po pravici. Pak světelný kužel spěšně namířil doleva a zíral do temnoty, jestli mezi řadami prašných a zvlněných knižních vazeb nezahledne skrčený šedivý stín knihovníků.

Když se od přítele vzdálil na třicet metrů, zaslechl najednou před sebou, zhruba ve vzdálenosti dvou řad, zřetelné šustění. Zasunul baterku na hlaveň samopalů a jediným skokem se ocitl v koridoru, kde se podle jeho odhadu někdo skrýval.

Viděl dvě další řady regálů, odshora až dolů naplněných knihami. Jinak nic. Světelný kužel sebou škulbl doleva - třeba se protivník schoval na druhé straně té nekonečné řady. Nic, všude prázdko.

Zadržel dech a snažil se zaslechnout i sebemenší zvuk. Nic,

jen strašidelný šustot knižních stran. Otočil se a namířil do chodby, kde si Danila zavazoval boty. Všude liduprázdno.

Liduprázdno?

Bezhlavě vyběhl, aniž přitom dbal na správný směr. Světlo jeho baterky hekticky poskakovalo sem a tam a vysvobozovalo ze tmy jednu řadu knih po druhé. Kde jen zůstal Danila? Třicet metrů... Dětilo je asi třicet metrů, takže to muselo být tady. Nikde nikdo. Kam jen mohl bez jediného slova odejít? Přepadli ho? Ale proč tedy nekladl odpor? Co se stalo?

Ne, vrátil se moc daleko - Danila musí být mnohem blíže. Ale nikde nebyl! Myšlenky ho přestaly poslouchat a pomalu začal panikařit. Nakonec se prostě zastavil tam, kde Danilu zanechal, a vyčerpaně se opřel zády o přední stranu regálu. Vtom za sebou uslyšel tichý nelidský hlas, který přešel do strašlivého zaječení připomínajícího křik dravého ptáka: „Art'ome...“

Strachem zalapal po dechu. Hekticky se otočil po hlase. Ačkoli zamlženým průzorem plynové masky moc dobře neviděl, pokoušel se mít koridor před sebou na rozřísené mušce svého kalašnikova a vykročil za hlasem.

„Art'ome...“

Teď už to znělo velmi blízko. Najednou dopadl na podlahu tenký proužek světla vycházející z několika volně vedle sebe stojících knih. Světelný paprsek se pohyboval dopředu a dozadu, jako by někdo mával kapesní svítilnou doleva a doprava, doleva a doprava... Pak uslyšel kovové cvaknutí.

„Art'ome...“ Tentokrát to bylo obvyklé, i když sotva slyšitelné zašeptání - a hlas nepochybně patřil Danilovi.

Radostně vykročil vpřed, ale znovu zazněl zlověstný hrdelní výkřik, který slyšel už předtím.

„Art'ome...“ Paprsek kapesní svítilny pořád ještě nesmyslně bloudil po podlaze sem a tam.

Udělal ještě jeden krok, podíval se doprava a cítil, jak se mu

rázem zježily vlasy na hlavě.

Ve výklenku mezi dvěma knižními regály seděl na zemi Danila - v tratolišti krve. Helmice a plynová maska ležely vedle něho na zemi. Ačkoli měl mrtvolně bledý obličej, v očích se dosud skrýval život a rty se pokoušely formulovat slova. Za ním, napůl skrytá ve tmě, dřepěla šedá shrbená postava. Dlouhá kostnatá ruka porostlá drsnou stříbřitou srstí - ne, nebyla to tlapa, nýbrž ruka s velkými zahnutými drápy - zamyšleně posunovala Danilovu baterku na podlaze sem a tam. Druhá vězela hluboko v rozřízlém bráhmanově břiše.

„Tady jsi...“ zašeptal Danila.

„Tady jsi...“ zaskřípalo to za bráhmanem s naprosto stejnou intonací.

„Knihovník,“ pronesl Danila prosebným slábnoucím hlasem.

„Stejně jsem vyřízený... Zab ho.“

„Zab ho,“ opakoval stín.

Znovu kutálel baterku pomalu doleva, pak zase zpátky - a pořád dokola. Aťom měl dojem, že z toho zešílí. V hlavě mu kroužila Mělnikova slova, že výstřely mohou přilákat další strašlivé nestvůry.

„Odejdi,“ požádal knihovníka, ale současně nevěřil, že by mu netvor rozuměl.

„Odejdi,“ zazněla skoro něžná odpověď. Kostnatá ruka se v Danilově břiše otočila, takže bráhman tiše zasténal a z úst mu na bradu vytryskl proud krve.

Z posledních sil a tentokrát trochu hlasitěji zasípal: „Tak už konečně střílej!“

„Tak už konečně střílej!“ vyzval ho ze zadu knihovník.

Má svého nového přítele usmrtit, a tím přilákat další monstra? Nebo radši nechat Danilu svému osudu a vzít nohy na ramena, dokud ještě není pozdě? Chtít ho zachránit nemělo smysl, protože s otevřeným břichem a vyhrželými vnitřnostmi

by nebohé oběti nezbyvala ani hodina života.

Za bráhmanovou zvrácenou hlavou se ukázalo zašpičaté šedé ucho a potom následovalo velké zelené oko lesknoucí se ve svitu baterky. Pomalu, téměř ostýchavě vyhlédl knihovník zpoza umírajícího Danily a jeho pohled hledal Art'omův... Neodvracet oči. Dívat se mu přímo do zorniček. Byly zvířecí, svislé. A byl to nevýslovně zvláštní pocit, rozpoznat v těch strašných nelidských očích slabý odlesk rozumu!

Z bezprostřední blízkosti se knihovník v žádném případě nepodobal gorile, ba ani jiné opici. Jeho čumák šelmy byl porostlý srstí, tlama s dlouhými tesáky mu sahala skoro až k uším a oči byly tak velké, že se nepodobaly žádnému zvířeti, které mladík viděl, ať už naživo, nebo na ilustracích.

Ten okamžik trval celou věčnost. Pohled netvora ho držel v šachu. Teprve když Danila znovu dlouze a tlumeně zasténal, Art'om se vzpamatoval a namířil rudý bod zaměřovacího přístroje na knihovnickovo nízké, a rovněž srstí porostlé čelo. Přepínač nastavil na jednotlivé dávky.

Když nestvůra zaslechla kovové cvaknutí, zle zasyčela a znovu se schovala za Danilovými zády. „Odejdi...“ zavřískala najednou - a znovu stejným hlasem jako předtím Art'om.

Mladík ohromeně strnul. Knihovník si jeho slova zapamatoval a pochopil jejich smysl. Jak je to možné?

„Art'ome... Dokud ještě můžu mluvit,“ zasípal namáhavě Danila a pokusil se kalnými očima zachytit jeho pohled. „V náprsní kapse mám obálku... Měl jsem ti ji předat, až najdeš knihu...“

Mladík zavrtěl hlavou. „Ale já ji nenašel.“

„To je jedno... Nyní už vím, proč jsi na to přistoupil, neděláš to pro sebe... Třeba ti to pomůže... Pro mě není důležité, jestli úkol splníš, nebo ne... Ale pamatuj: Nesmíš se vrátit do Polis... Až zjistí, žeš nic nenašel... A až se to dozví důstojníci... Zvol si

jinou cestu... A teď střílej, moc to bolí... Už nemůžu...“

„Už nemůžu... bolí,“ opakoval po něm knihovník pisklavým hlasem. Ruka v Danilově břiše se prudce pohnula, takže bráhman se křečovitě zachvěl a hlasitě vykřikl.

Art'om už ten pohled nesl. Bez váhání přepnul zbraň na trvalou střelbu, zavřel oči a stiskl spoušť. Ticho knihovny protrhl překvapivě hlasitý rachot provázený příšerným vrískotem. Pak najednou všechny zvuky odezněly. Knihy pod vrstvou prachu nasály jejich ozvěnu jako houba. Když otevřel oči, bylo po všem.

Přistoupil o krok ke knihovníkovi. Kašovitá hmota, v níž se změnila hlava netvora, se sesula na rameno jeho oběti; i ve smrti se skrýval za jejími zády. Posvítíl na ten hrůzný výjev a cítil, jak mu tuhne krev v žilách a ruce se začínají rozčilením potit. Opřel se špičkou boty do knihovníkova těla, které se zhroutilo dozadu. Příšera byla mrtvá, o tom nebylo pochyb.

Spěšně rozeplnul Danilův ochranný oblek; pohledem se přitom snažil vyhnout bráhmanovu zakrvácenému a beztvaremu obličejí. Látka byla už nasáklá zčernalou krví, z níž se v chladném vzduchu depozitáře kouřilo. Art'omovi se zvedl žaludek. Náprsní taška... V hrubých rukavicích neobratně tahal za knoflík. Kdyby ty rukavice zdržely Danilu o minutu déle, možná by mu to zachránilo život...

Art'om zřetelně slyšel, jak v dálce něco chrastí a bosé nohy dupou po chodbě. Spěšně se otočil a světelným kuželem prozkoumal nejbližší koridory. Když se přesvědčil, že zatím nikdo není na dohled, bojoval dál s knoflíkem. Konečně se rozeplnul a ztuhlé prsty vylovily z kapsy tenkou obálku ze šedého papíru, zabalenou do igelitového sáčku a proděravělou od kulek.

Kromě toho našel krví potřísněný obdélníkový štítek - zřejmě ten, který Danila vytáhl ve vstupní hale z kartotéky.

Psacím strojem na něm bylo napsáno: *Šnurkov, N. E.: Zavodňování a perspektivy zemědělství v Tádžické SSR. Dišanbe, 1965.*

Ťapání chodidel a nezřetelné mumláni už bylo slyšet velmi blízko. Času nebylo nazbyt. Art'om uchoopil Danilův samopal a baterku, vyskočil a rozběhl se nazpět. Nedbal přitom na směr a ze všech sil pádil kolem nekonečných řad regálů s knihami. Nebylo mu jasné, jestli ho pronásledují. Dupot vlastních holínek a bušení krve v uších přehlušily všechny zvuky za ním.

Teprve když dorazil ke schodišti a bral betonové stupně dolů po dvou, uvědomil si, že ani neví, v jakém poschodí se nachází východ z depozitáře. Až doběhne do přízemí, snad se mu podaří otevřít okno u schodiště a vyskočit na dvůr. Na chvíli zastavil a vyhlédl ven.

Uprostřed dvora nehybně stálo hned několik šedých bestii. Měly zvednuté čumáky a vzhlížely k oknům - a Art'omovi se zdálo, že zírají právě na něj.

Přitiskl se k boční stěně a opatrně sestupoval dolů. Nyní už jeho boty nezpůsobovaly žádný hluk, a tak zase slyšel, jak shora sbíhají po betonu nahá chodidla, pořád blíž a blíž. Panicky pokračoval v útěku.

V každém poschodí vyběhl ze schodiště a křečovitě se pokusil najít známé dveře, ale nenacházel je, a tak prchal dál. Kdykoli se mu zdálo, že slyší nějaké kroky, vtiskl se do temného zákoutí a zoufale se rozhlížel po nízkých průchodech bez oken. Pak zase skočil na schodiště a běžel do dalšího nejbližšího patra pod sebou. Přitom si stále uvědomoval, že stravný rámus, který způsobuje při zoufalém hledání východu ze zdejšího labyrintu, určité přitahuje všechny nestvůry, které se v této knihovně najdou. Pořád však rozčileně pobíhal sem a tam, marně a nesmyslně, až se jednou zase vrátil na odpočívadlo - a zničehonic spatřil u otevřeného okna zpoła

zkroucenou postavu.

Art'om ustoupil, uchýlil se do prvního nejlepšího průchodu, na jaký narazil, a opřel se o zeď. Namířil samopal na dveřní otvor, ve kterém se knihovník musel co nevidět objevit, a zadržel dech.

Ticho.

Bud' se bestie neodvažovala pronásledovat Art'oma sama, nebo vyčkávala, až se její nastávající oběť dopustí chyby a opustí úkryt. Chodba vedla dál dozadu. Art'om chvíli přemýšlel a pak začal od dveří ustupovat, ale nespouštěl je z očí.

Koridor zatáčel za roh. Ve zdi tu zela černá díra, vedle ní ležela hromada rozbitých cihel a podlahu pokrývala tenká vrstva vápna. Mladík vyslyšel nečekaný impulz, prošel otvorem a ocitl se v místnosti se zcela zdemolovaným zařízením. Pod nohama měl silnou vrstvu zpřetrhaných fotografických negativů a filmových pásu. Vpředu se nacházely pootevřené dveře, kterými sem dopadal úzký klín bledého měsíčního světla. Opatrně našlapoval na zrádné skřípavé parkety a nahlédl dovnitř.

Nebylo možné, aby vedlejší místnost nepoznal, ačkoli teď stál přesně na opačné straně. Působivá socha, neuvěřitelné vysoký stroj, obrovská okna, úzká chodba vedoucí k bizarnímu dřevěnému portálu a řady zničených stolů po obou stranách - znovu se ocitl ve velkém čtenářském sále. Pohyboval se po úzké galerii, která lemovala celý prostor zhruba ve výši čtyř metrů. Odsud shora se k nim připlížili knihovníci. Bylo mu naprostou záhadou, jak se sem dostal. Na dlouhé přemítání však neměl času nazbyt. Knihovníci mu jsou jistě v patách.

Seběhl po nejbližších schodech končících u podstavce sochy a spěšně zamířil ke dveřím. Nedaleko průčelí východu zdobeného řezbami leželo několik mrtvol knihovníků. Rychle minul místo boje a div neuklouzl v tratolišti krve.

Namáhavě otevřel těžké dveře - a přesně do očí ho zasáhl oslnivý bílý paprsek světla. Vzpomněl si na Mělnikovo poučení. Zvedl kapesní svítilnu a opsal ve vzduchu třikrát kruh. Oslepující světlo ihned uhnulo stranou. Na znamení pokojných úmyslů si přehodil samopal přes rameno a pomalu vykročil ke kulaté místnosti se sloupy a pohovkou, aniž věděl, s kým se tam setká.

Kulomet byl opřený o trojnožku. Mělník se skláněl nad svým partnerem. Číslo deset ležel se zavřenýma očima na pohovce a bez ustání krátce stěnal. Měl nepřírozeně vykloubenou pravou nohu, a když se Art'om pozorněji zahleděl, pochopil, že je zlomená a ohnutá - nikoli dozadu, ale dopředu. Jak se to mohlo stát? A jakou sílu musel mít ten, kdo statnému stopaři něco takového způsobil?

Mělník vzhlédl a zeptal se: „Kde je tvůj přítel?“

„Knihovníci...“ pokusil se Art'om o vysvětlení. „V depozitáři... Přepadli ho.“ Z jakéhosi důvodu nedokázal ze sebe vypravit, že Danilu zabil on sám - i když ze soucitu.

„Našel jsi tu knihu?“

Mladík zavrtěl hlavou. „Ne, nic jsem necítil.“

„Pomoz mi ho zvednout... Ne, počkej, vem jeho i můj ruksak. Vidiš přece, jak je na tom s nohou... Div mu ji neurvali. Budu ho muset odnést.“

Art'om nesl celou výbavu - tři batohy, dva kalašnikovy a kulomet, celkem nejméně třicet kilogramů. Už jenom to všechno zvednout nebylo pro něho snadné. Mělník to však měl ještě těžší. S vypětím sil si přehodil ochablé tělo svého partnera přes rameno. Na krátkou cestu dolů po schodech k východu potřebovali několik dlouhých minut.

Až k těžkým dřevěným dveřím nikoho nepotkali, ale když je mladík otevřel, zaznělo z hlubin budovy vřeštivé vytí překypující nenávistí a těžkomyslností. Znovu cítil, jak ho v

zádech zamrazilo, a spěšně je za sebou zabouchl. Teď záleželo hlavně na tom, aby se co nejrychleji dostali k metru.

Jen co vyšli ven, Mělník přikázal: „Dívej se na zem! Máš hvězdu přímo před sebou. Nesmíš se podívat nad střechy!“

Art'om poslušně sklopil oči a mechanicky kladl nohu před nohu.

S každým metrem byly jeho kroky těžší a neohebnější; jedině, na co dokázal myslet, bylo co nejrychleji překonat nepředstavitelné dlouhých dvě stě metrů z knihovny ke vchodu do *Borovické*.

Když se však nakonec dostali k metru, Mělník mu zahradil cestu. Pomalu uložil partnera na zem a sípavě prohlásil: „Polis je teď pro tebe zakázané území. Nenašel jsi knihu, a navíc jsi přišel o průvodce. To se bráhmanům nebude líbit. Znamená to, že nejsi vyvolený a oni svěřili svá tajemství nesprávnému muži. Kdyby ses vrátil do Polis, beze stopy zmizíš. Mají na to své odborníky, ne nadarmo jsou to inteligenti. Ani já tě před nimi nedokážu ochránit. Proto musíš odejít, nejlépe na *Smolenskou*. Po cestě narazíš jen na málo domů a nečekají tě žádné úzké křivolaké uličky. Snad se ti tam podaří dojít - pokud to ještě stihneš včas.“

„Včas?“ zeptal se nechápavě Anom. Zpráva, že se musí na povrchu sám probíjet k další stanici metra - podle mapy ho čekaly asi dva kilometry ho zasáhla jako blesk.

„Před východem slunce. My lidé jsme noční zvířata. Přes den bychom se neměli ukazovat na povrchu. Stokrát bys litoval své hloupé zvědavosti, kdybys viděl, co všechno vylézá z trosek, aby se to ohřálo na slunci. O světle ani nemluvě - nepomohly by ti ani sluneční brýle, okamžitě bys oslepl.“

„Ale jak to mám sám zvládnout?“ Mladík pořád ještě nevěřil vlastním uším.

„Jen se neboj. Nejdřív půjdeš pořád rovně po Kalininském

prospektu, tam nemusíš nikam odbočovat. Nechoď prostředkem silnice, ale netlač se ani příliš blízko k domům, jsou totiž všechny obydlené... Jdi na druhou velkou křižovatku, pak už je Zahradní okruh. Tam doleva a pořád dál až ke krychlové budově s fasádou z bílého kamene. To kdysi býval Dům módy. Najdeš ho hned, protože přesně naproti, na druhé straně okruhu, stojí poměrně vysoký, zpola zničený dům - nákupní centrum. Za Domem módy stojí žlutý oblouk, na kterém je napsáno METRO SMOLENSKAJA. Tam odbočíš a přijdeš na cosi jako vnitřní dvoranu; to už před sebou uvidíš samotnou stanici. Bude-li všude klid, pokus se sejít dolů. Jeden vchod nechali otevřený. Hlídkají ho jako průchod pro své stopaře. Musíš zaklepat na bránu, a to třikrát krátce, třikrát dlouze, třikrát krátce a měli by ti otevřít. Uveď jim moje jméno a počkej tam na mě. Dopravím číslo deset do lazaretu a přijdu za tebou. Budu tam ještě před polednem a najdu si tě. Zbraně si můžeš ponechat, kdoví, co všechno se stane.“

„Ale na mapě je ještě další stanice a ta leží blíž...“ Art'om se za myslel. „*Arbatskaja*.“

„To je fakt, taková stanice existuje, ale neměl by ses k ní moc přibližovat. Až ji budeš míjet, drž se na druhé straně ulice a pohybuj se rychle, ale nesmíš běžet.“ Mělník postrčil mladíka k ulici. „A teď už neztrácej čas!“

Mladík se podrobil svému osudu. Jeden samopal si přehodil přes rameno, druhý uchopil do ruky a energicky zamířil zpět k památníku před knihovnou. Pravou rukou si zakrýval oči, aby náhodou nezahlédl svůdný třpyt kremelských hvězd.

TAM NAHOŘE

Než Art'om minul kamenného starce, odbočil doleva a přeběhl po schodech knihovny. Přitom se znovu podíval na její mohutnou budovu. Zamrazilo ho, když si vzpomněl na její tajemné obyvatele. Teď byla opět zahalena do ponurého mlčení - strážci ticha se pravděpodobně stáhli do svých temných zákoutí, lízali si rány a chystali se, to že dalším dobrodruhům vrátí i s úroky.

Znovu před sebou viděl Danilův bledý obličej. Bráhman měl dobrý důvod k obavám z těch netvorů. Tušil, co mu osud uchystal? Viděl v nočních múrách vlastní smrt? Jeho mrtvola navždy leží v knihovním depozitáři, těsně obemknutá jeho vrahem. A co když ty bestie neopovrhnu ani zdechlinami? Otřásl se. Jestlipak někdy zapomene na smrt člověka, který se už po dvou dnech stal skoro jeho přítelem? Ne, Danila se mu bude ještě dlouho zjevovat ve snech - jak tam leží a krvavými rty se pokouší zformulovat poslední slova.

Vstoupil na široký bulvár a znovu si prošel Mělnikovy pokyny: pořád rovně, neodbočovat, až k Zahradnímu okruhu. A nejen to - vyhýbat se středu ulice, ale nepřibližovat se ani k domovním stěnám. A konečně - to bylo nejdůležitější - dojít na *Smolenskou* před východem slunce.

Věhlasné výškové domy Kalininskeho prospektu, který se často honosil i názvem Nový Arbat, znal ze zažloutlých pohlednic. Teď je viděl před sebou asi ve vzdálenosti půl kilometru. Ulici zatím lemovala dlouhá řada nižších městských vil. Na jejím konci mírně zatáčela doleva a ústila do Nového

Arbatu. Zblízka bylo obrysy budov dobře vidět, ale jakmile se od nich vzdálil, zmizely v přízračném šeru. Měsíc se schoval za nízko visícími mraky, jeho slabý mléčný svit pronikal tlumené mlžným oparem. Teprve když se na chvíli rozplynul, získaly strašidelné siluety domů na chvíli svou původní podobu.

Nahlížel do vedlejších ulic po levé straně a i přes špatnou viditelnost rozpoznal obrysy staré katedrály. Nad křížem na kopuli v dálce opět kroužil obrovský okřídlený stín.

Snad za to mohla skutečnost, že se zastavil, aby si prohlédl létající nestvůru - všiml si ještě něčeho jiného. V příšeří si zpočátku nebyl jistý. Je ta zvláštní postava, která v jedné z bočních ulic nehybné stojí u poničených domovních zdí a částečně s nimi splývá, jen výplod jeho fantazie? Teprve když se zadíval pozorněji, připadalo mu, jako by se ta tmavá skvrna pohybovala a projevovала vlastní vůli.

Na tu vzdálenost se daly tvar a velikost neznámého tvora jen těžko odhadnout. Každopádně stál na dvou nohách, a tak se mladík rozhodl, že se zachová tak, jak ho to stalker naučil. Rozsvítil baterku, namířil světelný kužel do ulice a opsal ve vzduchu třikrát kruh.

Žádná odpověď. Art'om minutu čekal a pak pochopil, že je nebezpečné se tu déle zdržovat. Než vykročil, posvítil si ještě jednou na nehybnou postavu.

To, co spatřil, ho přimělo kapesní svítilnu okamžitě zhasnout a co nejdříve se vzdálit.

Jednoznačně to nebyl člověk - ta postava měřila nejméně dva a půl metru. Krk a ramena zcela chyběly, velká kulatá hlava téměř vrůstala do mohutného trupu. Tvor se sice pořád nehýbal, ale Art'om přes tuto zdánlivou nerozhodnost jasně vycítil, že z něho vychází nebezpečí.

Asi sto padesát metrů k další příčné ulici urazil za méně než minutu. Když se však podíval pozorněji, všiml si, že nejde o

ulici, nýbrž o obrovskou trhlinu násilně proraženou v obytných domech. Buď byly bombardovány, nebo byl otvor proražen těžkou vojenskou technikou. Když bloudil pohledem po zpola zničených domech, uvízl znovu na nezřetelném nehybném stínu. Stačilo si na něj jen kratičce posvítit a všechny pochybnosti rázem zmizely: byla to stejná bestie nebo její soukmenovec. Stála uprostřed průlomu, už se neopírala o domovní blok a nesnažila se ani skrýt.

Pokud to bylo stejné zvíře, muselo běžet souběžnou ulicí. Zřejmě se pohybovalo rychleji než Art'om, protože na další křižovatce na něj zase čekalo. Horší ale bylo něco jiného: v protější boční ulici napravo spatřil rovněž postavu. Stejně jako první stála naprosto nehybně jako socha. Na chvíli si představoval, že to nejsou živá zvířata, nýbrž jen jakási znamení, která tu postavili jako strašáky nebo jako výstrahu.

Další křižovatku minul v poklusu. Teprve u posledního domu se zastavil a opatrně nahlédl za roh - jeho záhadní pronásledovatele ho zase předehnali. Teď už těch obrovských bytostí bylo víc a bylo na ně lépe vidět, protože mračná vrstva se ztenčila.

Jako předtím stály nehybně a vypadalo to, že čekají na to, až se objeví na volném prostranství mezi domy. Opravdu ho nešálí smysly? Třeba to jsou nějaké kusy kamene nebo betonu a on je považuje za živé tvory... Dole v metru mu pomáhaly jeho ostré smysly, tady nahoře se naopak pohyboval v neznámém světě plném klamů, tady bylo všechno jinak a život se tu řídil podle jiných pravidel. Spoléhat se na pět smyslů a intuici bylo riskantní.

Pokusil se co nejrychleji a nepozorovaně přejít další ulici. Když přeběhl na druhou stranu, přitiskl se k domovní zdi, chvilku vyčkal a znovu se podíval za roh. Div se přitom překvapením nezajíkl. Postavy se pohybovaly, a to velmi

neobvyklým způsobem: Jeden z živočichů natáhl hlavu a houpatě s ní pohyboval sem a tam. Jakmile zavěštil, spustil se znenadání na všechny čtyři a obrovským skokem zmizel za nejbližším rohem ulice. Za pár vteřin ho následovali ostatní. Art'om je přestal sledovat, posadil se na zem a zalapal po dechu.

Ani v nejmenším nepochyboval, že ho pronásledují. A nejen to - zdálo se, jako by ho neznámí tvorové vedli, protože se s ním pohybovali souběžně po obou stranách bulváru. Počkali, dokud nemine další blok domů, objevili se v příčné ulici, aby se přesvědčili, že nesešel z cesty, a pokračovali v němém lovu. Ale proč se schovávají v těch temných postranních ulicích? Vzpomněl si, že mu Mělník zakázal do nich vstupovat. Byly důvodem ty bytosti?

Aby se uklidnil, vyměnil zásobník u samopalu, odjistil ho a zapínal a zase vypínal laserový zaměřovač. Byl dobře vyzbrojený a na rozdíl od knihovny tady mohl střílet bez jakéhokoli rizika. Ochránit se před těmi zvířaty bude tudíž dost jednoduché. Ať se děje cokoli, stalker mu zakázal přešlapovat na místě nebo dlouho váhat. Musí si pospíšit - to se tady na povrchu musí snad pořádně!

Na konci následujícího bloku domů zpomalil krok a rozhlédl se. Ulice se rozšiřovala a přecházela do jakéhosi náměstí. Jedna jeho část byla oplocená a vypadala jako park. Na mohutných sukovitých kmenech se skvěly košaté koruny sahající až do čtvrtého poschodí nedaleké budovy. Právě z takových parků nejspíš stopaři přinášeli dřevo, které hrálo a osvětlovalo většinu metra. V mezerách mezi kmeny se míhaly zvláštní stíny a v dálce se mihotalo slabé světlo, které by Art'om považoval za odlesk táborového ohně, kdyby nevydávalo podivné nazelenalé záblesky. Sama budova působila zlověstným dojmem. Vypadalo to, že se už několikrát stala jevištěm krutých a

krvavých bojů. Horní podlaží se propadla, na mnoha místech zely černé otvory po střelách a z některých místností zbyly jen holé stěny, takže se roztráštěnými okny dalo hledět přímo na kalnou noční oblohu.

Na opačné straně náměstí stály budovy daleko od sebe. Ulici křížil široký bulvár. Vzadu se ze tmy jako strážné věže vypínaly výškové domy Nového Arbatu. Vchod do stanice *Arbatskaja* se určitě nachází docela blízko po levé straně. Mladíkův pohled opět přešel po ponurém parku. Mělník měl pravdu - hledat v tomhle houští vchod do metra nebyl dobrý nápad. Čím déle sledoval temný porost, tím víc se mu zdálo, že mezi kořeny obrovských stromů vidí tytéž záhadné postavy, které ho předtím sledovaly.

Poryv větru zatřásl korunami a silné větve těžkopádně zavržaly. Zdálo se, že protáhlé vytí. Porost mlčel, nikoli však proto, že by byl bez života. To ticho odpovídalo nehluchosti Arťomových tajuplných pronásledovatelů - jako by i les na něco čekal.

Měl pocit, že ho trest určitě nemine, bude-li si i nadále takhle bezostyšně hledět do temných hlubin parku. Uchopil pohodlněji samopal, ohlédl se, jestli se netvoří příliš nepřiblížili, a pospíchal dál.

Za pár vteřin se však opět zastavil, fascinovaný pohledem, který se před ním otevřel. Nacházel se v průsečíku několika širokých ulic.

Byla to neobvyklá křižovatka, protože boční ulice se zčásti ztrácela v tunelu a na druhé straně se zase objevila na povrchu. Napravo se rozkládal široký bulvár, který Arťom poznal podle temné spleti obrovských bujících stromů. Nalevo spatřil velkou asfaltovanou plochu se složitou sítí víceprroudých vozovek a za ní opět hustý porost. Viděl teď poměrně daleko a sám sebe se ptal, jestli to souvisí s tím, že brzy vyjde vražedné slunce.

Silnice byly poseté zprohýbanými, vyhořelými vraky, v nichž poznal automobily. Žádný nebyl v pojízděném stavu. Za dvě desetiletí stopaři odnesli vše, co nebylo přiděleno napevno. Benzin z nádrží, autobaterie, generátory, reflektory, směrovky, sedadla - to všechno se nyní prodávalo na *VDNCh* i na každém větším trhu v metru.

Asfalt byl na mnoha místech narušený různě velkými krátery. Všude se vytvořily trhliny, kterými prorůstaly trávy a jiné rostliny, jejichž stonky se prohýbaly pod tíhou velkých kulovitých plodů.

Přímo před sebou spatřil začátek ponuré rozsedliny Nového Arbatu. Věhlasné domy vypadající jako obrovské otevřené knihy... Na jedné straně se nejméně dvacetipatrové budovy jako zázrakem zachovaly téměř nedotčené, zatímco naproti se téměř celé zřítily. A za sebou měl ulici vedoucí ke knihovně a Kremlu.

Stál uprostřed majestátního hřbitova civilizace a připadal si jako archeolog při vykopávkách antického města, jehož bývalá velikost a krása i o mnoho staletí později vyvolává u pozorovatele uctivé mrazení. Pohrával si s představou, že ty kyklopské stavby kdysi obývali lidé. Jakými vozidly se přepravovali; ta tehdy určitě zářila všemi možnými barvami a s jemným šuměním motorů klouzala po hladké vozovce, takže tvrdý asfalt se pod gumovými pneumatikami zahříval. Používali metro, aby se rychleji dostali z jednoho konce toho nesmírně rozlehlého města na druhý. Nepředstavitelné. Na co každý den mysleli? Jaké starosti je sužovaly? Čím si vůbec může lámat hlavu člověk, který se nemusí neustále obávat o vlastní život a bojovat o to, aby si ho prodloužil alespoň o den?

Vtom se mraky rozestoupily a objevil se neúplný kotouč měsíce - jako by z něj někdo kus odkousl. Mladík si s údivem všiml, že luna není rovnoměrně bílá, nýbrž posetá zvláštními

čarami. Její jasné světlo zaplavilo mrtvé město a stonásobně umocnilo jeho ponurou vznešenost. Domy a stromy, z nichž dosud viděl jen ploché obrysy, najednou ožily a získaly konkrétní tvary. Rázem se objevily podrobnosti, které byly předtím neviditelné.

Art'om nebyl schopen pohnout se z místa. Jako očarovaný se rozhlížel na všechny strany a snažil se potlačit vnitřní rozechvělost, která se ho znenadání zmocnila. Teď už chápal, proč v hlasech starců zaznívala tak obrovská touha. Náhle si uvědomil, nakolik se člověk vzdálil od vlastních výdobytků. Podobal se nádhernému ptákovi, jenž kdysi hrdě kroužil na obloze; nyní, smrtelně zraněný, přistál na zemi, aby se uchýlil do nějakého bezpečného zákoutí a tam tiše zemřel. Vybavil se mu rozhovor mezi Hunterem a jeho nevlastním otcem. Přežije člověk? A i kdyby se mu to povedlo, bude to pořád tatáž lidská bytost, která si kdysi podmanila a ovládla svět? Mladík už teď sám začínal tušit, z jaké výšky se lidstvo zřítilo do propasti, a tak definitivně přišel o víru v nádhernou budoucnost.

Před ním se rozkládal široký Kalininský prospekt, rovný jako šňůra; v dálce se zužoval a nakonec se rozplynul ve tmě. Art'om tu stál sám, obklopený stíny minulosti. Představoval si, kolik lidí časně ráno i pozdě v noci chodilo po těch chodnících, kolik automobilů kolem nich projíždělo neuvěřitelnou rychlostí a jak laskavě a pohostinně kdysi svítila domovní okna. Kam to všechno zmizelo? Svět vypadal prázdný a opuštěný, avšak mladík věděl, že je to jenom iluze. Svět není mrtvý - jen tu teď vládnu jiní tvorové. Zatímco na to myslel, mechanicky se otočil a pohlédl směrem ke knihovně.

A rázem je i spatřil, dobrých sto metrů daleko, nehybné, stojící uprostřed silnice. Bylo to nejméně pět příšer. Přestaly se schovávat, ale nepokoušely se ani vzbudit jeho pozornost. Bylo mu záhadou, jak se dokážou tak rychle a nehlukně pohybovat.

V měsíčním svitu si důkladně prohlédl jejich mohutné postavy: měly zvlášť vyvinuté zadní nohy - ty byly dokonce ještě větší, než si zpočátku představoval. Ačkoli jim na takovou vzdálenost neviděl oči, přesně věděl, že si ho ty bestie vyčkávavě prohlížejí a vlhkým vzduchem větrí jeho pach. Zřejmě obsahoval i příchut' střelného prachu, kterou už dobře znaly, a proto váhaly s napadením své oběti. Vytrvale mladíka pozorovaly a pátraly v jeho chování po náznacích nejistoty a slabosti. Třeba ho ale jen doprovázejí na hranici svého teritoria a nemají v úmyslu mu ublížit. Jak má znát chování a zvyky tvorů, kteří se navzdory všem zákonům evoluce zničehonic objevili na Zemi?

Křečovitě se pokoušel zachovat sebeovládání. S předstíraným klidem se otočil a šel dál. Pro jistotu se však každých pár kroků podíval přes rameno. Nejdřív to vypadalo, že bestie stojí na místě jak solné sloupy, ale pak se naplnily jeho nejhorší obavy: ti tvorové se spustili na všechny čtyři a zvolna ho následovali. Přitom si nadále od něho udržovali asi stometrový odstup. Začal si sice zvykat na tu podivnou eskortu, ale nespouštěl ji z očí a držel připravený kalašnikov. A tak kráčeli společně po vylidněném, měsíčním svitem zalitým prospektu: vpředu opatrný člověk, který si uvědomoval napjatou situaci, a proto se každých pět minut zastavil, aby se otočil; za ním pět nebo šest podivných tvorů, kteří se k němu beze spěchu přibližovali, ale pak se vždy usadili na zadní nohy a dopřáli mu původní náskok.

Zanedlouho však nabyl dojmu, že se jejich odstup zkracuje. Kromě toho se živočichové rozestoupili do vějíře, jako by se chtěli pokusit dostat se k němu z boku. Ačkoli neměl sebemenší zkušenost se šelmami na lovu, byl si jistý, že se chystají zaútočit. Byl nejvyšší čas jednat. Rychle se otočil, zvedl samopal a namířil na jednu z temných postav.

Pronásledovatelé tentokrát už nečekali, až se zase vzdálí, nýbrž k němu zamířili a postupně vytvořili kolem své oběti polokruh. Mladík se musel pokusit je odstrašit, než se jim podaří zkrátit vzdálenost natolik, že budou moci zaútočit.

Zvedl zbraň a vystřelil do vzduchu. Zadunění se odrazilo od stěn výškových domů a doznělo jako vzdálená ozvěna na opačném konci prospektu. Nábojnice dopadla na asfalt se zvonivým cinkotem. Zazněl temný vzteklý řev a bestie vyběhly. Od Art'oma je dělilo stále méně vteřin - ale jejich oběť se na ně dobře připravila. Mladík zamířil na nejbližšího netvora, vypálil krátkou salvu a pádil k domům.

Soudě podle divokého pokřiku útočníka zasáhl. Nebylo jasné, jestli tím ostatní zvířata zdržel nebo ještě víc rozzuřil.

Zničehonic vzduch prořízl nový výkřik - nikoli hrozivý řev bestii, nýbrž protáhlé a pronikavé zavřeštění, při kterém tuhla krev v žilách. Ozvalo se shora a Art'om pochopil, že na scénu vstupuje další hráč. Výstřely zřejmě přilákaly jedno z okřídlených monster podobné tomu, které si na kopuli katedrály postavilo hnízdo.

Nad hlavou mu rychlostí blesku proletěl obrovský stín. Mladík se ohlédl a viděl, že nestvůry prchají na všechny strany. Jen jeden živočich, zřejmě ten, kterého zranil, zůstal na ulici. Řval bolestí a snažil se dopotáčet k domům, aby se tam také schoval. Neměl však sebemenší šanci. Obří monstrum znovu zakroužilo ve výšce třiceti až čtyřiceti metrů, přiložilo nadměrná křídla k tělu a volným pádem zaútočilo na svou oběť. Okřídlený gigant zvíře, které naposledy zoufale zavřeštělo, uchopil, bez viditelné námahy se s kořistí vznesl do vzduchu a odnesl ji na střechu výškového domu.

Pronásledovatelé se pořád neodvažovali vyjít z úkrytů, zřejmě se obávali, že by se okřídlený dravec mohl vrátit. Naopak Art'om neměl co ztratit. Příkřčil se a běžel podél

domovních zdí dál, tam, kde se podle jeho odhadu nacházel Zahradní okruh. Urazil skoro půl kilometru, než musel znovu nabrat dech. Otočil se, aby zjistil, jestli se lovci už odvážili ven. Bulvár byl prázdný. Po několika metrech však narazil na boční ulici, podíval se za roh - a spatřil tytéž nehybné stíny. Teď už chápal, proč ty nestvůry jen nerady útočí na kořist na otevřeném prostranství - obávaly se, že se samy stanou obětí ještě větších predátorů.

Znovu se začal při běhu pravidelně ohlížet. Konec bulvám byl už na dohled, když zvířata opět zahájila pronásledování a začala ho obkličovat. Následoval další výstřel do vzduchu v naději, že to přiláká okřídlenou nestvůru, která bestiím nažene strach. Ty se skutečně na chvíli usadily na zadních nohách a kroutily krkem sem a tam. Obloha však byla prázdná - monstrem se asi dosud nevypořádalo s první porcí. Art'om to pochopil dřív než jeho pronásledovatelé. Zamířil doprava, oběhl jeden z domů a vřítel se do nejbližšího vhodného vchodu. Mělník ho sice varoval, že domy mohou být obydlené, ale postavit se tak silnému a pohyblivému protivníkovi na otevřeném prostranství by bylo holé šílenství. Bestie by mladíka roztrhaly na kusy, než by stačil odjistit samopal.

Na schodišti byla tma, takže musel rozsvítit baterku. V kuželu světla se ukázala oprýskaná stěna, kterou kdosi před desetiletími pomaloval oplzlostmi, neuvěřitelně špinavé schodiště a vyražené dveře, za kterými bylo vidět zdemolované a vypálené byty. Krysy v nich pobíhaly bez jakéhokoli ostychu.

Vchod si vybral dobře. Okna ze schodiště vedla na ulici a z horních poschodí viděl, že nestvůry váhají ho následovat. Přiblížily se sice ke dveřím, ale místo aby vešly dovnitř, obstoupily vchod, usadily se na zadních prackách a znehybněly jako kamenné sochy. Mladík nepochyboval o tom, že jen tak neodejdou a nenechají si uniknout kořist. Dříve či později se

mu pokusí dostat na kobylku. Pokud se ovšem na tomhle schodišti neskrývá něco, co jeho samotného přiměje k útěku...

Vystoupil do dalšího podlaží a zjistil, že jeden byt je ještě zavřený. Opřel se do dveří ramenem - zamčeno. Bez dlouhého přemýšlení namířil samopal na zámek, stiskl spoušť a dveře pak mohutným kopnutím otevřel. Není důležité, v jakém bytě se pokusí odolávat obléhání, ale nechtěl si nechat ujít příležitost vidět nedotčené lidské obydlí z minulé epochy.

Zabouchl za sebou dveře a zabarikádoval je skříní stojící v předsíni. Nevytvořil sice vážnou překážku, ale aspoň mu neunikne, pokud se ji někdo pokusí překonat. Potom si stoupl k oknu a opatrně vyhlédl ven. Měl tady téměř dokonalou palebnou pozici. Ze třetího poschodí měl skvělý výhled na vchod a zhruba deset zvířat, která před ním seděla v polokruhu. Výhoda teď byla na jeho straně a on ji bez váhání využije. Zapnul laserový zaměřovač, namířil rudý bod na hlavu největší bestie, vydechl a stiskl spoušť. Zarachotila krátká salva a živočich se bez jediného hlásku zhroutil k zemi. Ostatní se bleskurychle rozprchli a za okamžik byla ulice prázdná. Rozhodl se, že chvíli počká a později se podívá, jestli pronásledovatele smrt jejich soukmenovce skutečně zahнала.

Každopádně mu zbylo trochu času na prohlídku bytu.

Ačkoli okna byla stejná jako v celém domě už dávno rozbitá, jednotlivé kusy nábytku a vůbec celé zařízení se zachovaly podivuhodně dobře. Na podlaze ležely malé hromádky, které mu připomněly jed na krysy používaný na *VDNCh*. Možná to opravdu byla návnada, protože v místnostech nenarazil na jediného hlodavce. Čím déle chodil po bytě, tím víc v něm sílilo přesvědčení, že obyvatelé měli dost času, aby ho spořádaně opustili. Všechno pečlivě zakonzervovali, aby se jednoho dne mohli případně vrátit. V pokojích panoval dokonalý pořádek, v kuchyni nezůstaly žádné potraviny, které

by lákaly hlodavce nebo hmyz, a většina nábytku byla zabalena do igelitových plachet.

Přecházel z jedné místnosti do druhé a pokoušel si představit všední život jejich obyvatel. Kolik lidí tady žilo? V kolik hodin vstávali a vraceli se z práce, co večereli? Kdo seděl v čele stolu? O některých obyčejích a rituálech tehdejší doby se dočetl pouze v knihách. Teď když poprvé viděl skutečný byt, musel si přiznat, že si o všem vytvořil naprosto nesprávnou představu.

Nadzvedl částečně průhlednou igelitovou fólii z knihovny. Vedle několika detektivních románů, které znal z knižních stánků v metru, tam stály i barevné dětské knihy. Uchopil jednu za hřbet a opatrně ji vytáhl. Když listoval stránkami s veselými ilustracemi zvířátek, vypadl z knihy pevný kus papíru. Sklonil se a zvedl ho. Byla to vybledlá fotografie usměvavé ženy držící v náručí malého chlapce.

Arťom strnul a srdce, které dosud pumpovalo krev do těla zcela rovnoměrně, se divoce rozbušilo. Cítil neodolatelnou touhu sejmout těsnou plynovou masku a nadechnout se čerstvého vzduchu. Obezřetně, jako by se obával, že se snímek rozpadne v prach, až se ho dotkne, ho přiblížil k očím.

Ženě bylo asi třicet let, chlapci v jejím náručí nanejvýš dva roky. Měl na hlavě veselou čepici, takže mladík si nebyl jistý, je-li to opravdu chlapec, nebo přece jen děvče. Dítě hledělo přímo do kamery. Připadalo mu přitom podivuhodně vážné a dospělé. Když fotografii otočil, udělaly se mu mžítka před očima. Na zadní straně někdo modrou propisovačkou napsal: *Arťomka, 2 roky a 5 měsíců.*

Cítil se, jako by ho zasáhl blesk. Rozechvěla se mu kolena a musel se posadit na podlahu.

Přidržel fotku proti měsíčnímu svitu, který sem dopadal oknem. Proč mu úsměv ženy připadá tak známý? Jak to, že mu

na ni stačil jediný pohled a div mu to nevyrazilo dech?

Než město vymřelo, žilo v něm přes deset milionů lidí. Art'om sice nepatřilo k častým jménům, ale v takové mnohamilionové aglomeraci se určitě našlo několik desítek tisíc dětí s takovým jménem, to znamená celkový nynější počet obyvatelstva metra. Šance byla mizivě malá. Ale proč na něho úsměv té ženy působí tak důvěrně známým dojmem?

Pokusil se vydolovat z paměti zlomky vzpomínek na dětství, které se mu tu a tam zableskly před vnitřním zrakem nebo o sobě daly vědět ve snu. Útulný malý pokoj, uklidňující světlo, žena čtoucí knihu... široká pohovka. Vyskočil a nedočkavě proběhl všechny místnosti, aby našel zařízení odpovídající jeho snu. A opravdu, chvíli se mu zdálo, že v jednom pokoji je nábytek uspořádán tak, jak mu to utkvělo v paměti. Pohovka vypadala trochu jinak a okno bylo jinde, ale na tom přece nezáleží, ten obraz se mohl do paměti tříletého dítěte vryt i ve zkreslené formě.

Tříletého? Na fotografii stál jiný věk, ale ani to nic neznamena. Vedle nebylo uvedeno žádné datum. Snímek mohl vzniknout kdykoli, nikoli bezpodmínečně pár dní předtím, než rodina musela navždy opustit byt - možná půl roku, nebo dokonce i celý rok před touto událostí. Pak by věk chlapce na fotce odpovídal jeho a pravděpodobnost, že je na ní zachycen právě on se svou matkou, by byla nesrovnatelně vyšší. Fotografie však mohla vzniknout i o tři nebo pět let dříve - jistě, to je taky možné...

Pak ho napadlo něco jiného. Prudce otevřel dveře do koupelny, rozhlédl se a konečně našel to, co hledal. Zrcadlo bylo pokryté tak silnou vrstvou prachu, že neodráželo ani světlo baterky. Ručníkem, který obyvatelé nechali viset na háčku, ho kus otřel. Znovu si na to místo posvítíl a spatřil svůj zrcadlový obraz v plynové masce a helmici.

Vyhublý a vyčerpaný obličej za umělohmotnou maskou nebylo vidět, ale připadalo mu, že se jeho tmavé vpadlé oči podobají chlapcovým. Podržel si fotografii před obličejem, pozorně si prohlížel chlapcovy rysy a pořád se díval do zrcadla. Znovu si posvítíl na snímek a porovnal ho s obličejem za plynovou maskou. Pokoušel si vzpomenout, jak naposledy vypadal, když stál před zrcadlem. Kdy to bylo? Krátce před jeho odchodem z *VDNCh*, ale kolik času od té doby uplynulo? Podle toho, co rozpoznal ze svého obličej v zrcadle, to musely být dlouhé roky. Kdyby tak si mohl tu zatracenou masku sundat! No jistě, lidé se často mění k nepoznání, ale každý obličej si zachovává přinejmenším to, co připomíná vzdálenou dobu dětství.

Nezbývá mu nic jiného než se vrátit na *VDNCh* a zeptat se Suchoje, jestli se žena na snímku podobá osobě, která mu před mnoha lety - tváří v tvář zániku své domovské stanice - svěřila do rukou život svého dítěte. Art'omova matka. Suchoj by ji poznal, ten má profesionální paměť. Mohl by říct, je-li to žena na fotografii, nebo ne.

Ještě jednou se podíval na fotografii, s něžností, která ho samotného překvapila, pohladil obličej ženy, vrátil snímek do knihy a uložil ji do ruksaku. Zvláštní, pomyslel si, před pár hodinami pobýval v největší pokladnici věděni na kontinentu a měl volný výběr z milionů různých, občas neuvěřitelně drahocenných knih. Nechal je však na policích, aby je tam dál zanášel prach, ba ani ho nenapadlo, že by se mohl obohatit některými poklady knihovny. Místo toho si vzal úplně prostou ilustrovanou knihu - a cítil se, jako by objevil největší ze všech pozemských pokladů.

Vrátil se do síně, aby prolistoval další knihy z police a prohledal skříně, jestli tam neleží fotoalba. Jakmile mu však pohled sklouzl k oknu, okamžitě si všiml jakési změny.

Zmocnil se ho lehký neklid. Něco nebylo v pořádku. Přistoupil blíž a pochopil - noc změnila barvu, do šedivého odstínu se přimísil žltorůžový. Pozvolna začalo svítat.

Zvířata se znovu shromáždila před vchodem, ale neodvažovala se dovnitř. Mrtvé tělo jejich soukmenovce nebylo nikde vidět. Možná ho odneslo okřídlené monstrum nebo ho sama roztrhala na kusy. Nebylo mu jasné, co je odrazuje od toho, aby zaútočila na byt - ačkoli takhle mu to samozřejmě vyhovovalo.

Stihne to ještě před východem slunce na *Smolenskou*? A dokáže setřást pronásledovatele? Samozřejmě může prostě setrvat v zabarikádovaném bytě. Před slunečními paprsky by se uchýlil do koupelny.

Tam by mohl vyčkat, než světlo zažene lupiče, a po setmění pokračovat v cestě. Ale jak dlouho vydrží jeho ochranný oděv a filtr plynové masky? A co podnikne Mělník, když se s ním v odpovídající dobu nesetká na dohodnutém místě?

Přistoupil k bytovým dveřím a naslouchal. Ticho. Opatrně odsunul skříň a pomalu otevřel dveře. Na schodišti nikdo nebyl, ale když po něm bloudil kuzelem světla z baterky, spatřil něco, co tam nebylo - nebo si snad toho jen nevšiml?

Schody pokrývala silná vrstva slizu. Vypadalo to, jakoby se tudy právě něco plazilo. Stopa našťěstí mýjela dveře, za kterými se celou dobu Art'om skrýval; to byla ovšem jen slabá útěcha.

Takže ten dům není tak prázdný, jak si myslel. Rázem ho přešla chuť zůstat v bytě, nebo tam dokonce spát. Měl jedinou možnost - musí zaplašit ty hladové bestie a pokusit se dorazit na *Smolenskou*. A to dřív, než mu slunce spálí oči a probudí se příšery, o kterých mluvil Mělník.

Tentokrát nemířil pečlivě, ale pokusil se jednoduše zasáhnout co nejdříve zvířata. Dvě z nich zařvala a padla k zemi, ostatní se rozprchla v uličkách. Vypadalo to, že cesta je volná.

Seběhl ze schodů a opatrně vyhlédl ze dveří, jestli na něho někdo úskočně nečihá. Pak co nejrychleji utíkal k Zahradnímu okruhu. Co to tady muselo být kdysi za strašlivou džungli, napadlo ho, když se i tenké pásy stromů na *Arbatské* změnilly v tak ponuré roští. O Botanické zahradě a o všem, co tam vyrostlo, ani nemluvě...

Zatímco se jeho pronásledovatelé opět shromažďovali, mladík si vypracoval malý náskok a dostal se skoro až na konec bulváru. Viditelně se rozednívalo, ale ti živočichové byli zřejmě vůči slunečním paprskům imunní. Ve dvou skupinách se míhali kolem domů a s každou vteřinou zkracovali odstup od oběti. Tady, na otevřeném prostranství, byli ve výhodě, protože Arťom by se musel zastavit, aby mohl pořádně namířit. Kromě toho se pohybovali po čtyřech, takže neměřili na výšku ani metr a nebylo je téměř vidět. Pokoušel se sice prchat co nejrychleji, ale ochranný oděv, batoh, dva samopaly a vyčerpání po poslední, zdánlivě nekonečné noci o sobě dávaly vědět s každým krokem stále citelněji.

Bylo mu jasné, že uhánějící zvířata ho brzy doženou a dokončí svůj nehezky záměr. Vybavil se mu zběžný pohled na ošklivé obrovské mrtvolky ležící před vchodem v tratolišti vlastní krve. Lesklá, tmavě hnědá srst, velká kulatá hlava a tlama prošpikovaná desítkami malých ostrých zubů, jak se zdálo, v několika řadách - neznal žádné zvíře, které by se vlivem radioaktivního záření proměnilo v takové krcatury.

Naštěstí na Zahradním okruhu - pokud to opravdu byl on - nerostly stromy. Byla to jen velmi široká ulice rozprostírající se napravo i nalevo, kam až pohled dosáhl. Než se znovu rozběhl, vypálil bez ohledu na bestie další dávku. Dětilo je od něho už jen padesát metrů. Znovu se roztáhly a vytvořily půlkruh, takže dvě z nich běžely téměř souběžně s ním.

Na Zahradním okruhu musel probíhat mezi několika krátery

hlubokými pět až šest metrů a na jednom místě mu nezbylo nic jiného než udělat velkou okliku kolem široké trhliny ve vozovce. Domy tady vypadaly podivně - nebyly vypálené, spíš roztavené. Vypadalo to, že se tady stalo cosi mimořádného, protože tato městská čtvrť byla postižená mnohem silněji než Kalininský prospekt. Jako majestátní, a zároveň ponurá kulisa zdejší znepokojující oblasti se nedaleko tyčila obrovská, několik set metrů vysoká budova. Podobala se středověkému zámku a zřejmě bez úhony přestála všechny útoky i zub času. Když mladík zběžně vzhlédl, neubráníl se povzdechu úlevy - nad stavbou kroužil děsivý stín. To by pro něho mohlo znamenat záchranu. Musí jen vzbudit pozornost - a stín se postará jeho pronásledovatelům o patřičnou zábavu. Jednou rukou zvedl samopal, namířil na okřídlenou nestvůru a stiskl spoušť.

Nic se nestalo.

Zásobník byl prázdný.

Přehazovat v běhu náhradní zbraň ze zad do rukou bylo nepředstavitelné, a tak se uchýlil do jedné z postranních ulic, opřel se o zeď a vyměnil zbraň. Teď si může ty potvory alespoň držet od těla, dokud nevyprázdní i druhý zásobník.

Za rohem se už objevilo první zvíře. Typickým pohybem se usadilo na zadní a v celé své velikosti se napřímilo. Troufale se k němu přiblížilo natolik, že viděl v malých očích, zasazených do mohutných nadočnicových oblouků, plápolat zlověstný zelený plamen, něco jako odlesk onoho tajuplného ohně v parku.

Danilův kalašnikov neměl laserový zaměřovač, ale na tuto vzdálenost mohl Arťom jen těžko minout. Klidně na nehybnou bestii namířil, pevně přitiskl zbraň k rameni a stiskl spoušť.

Ta urazila zhruba polovinu své cesty, když ji mechanika zablokovala. Zřejmě se vzpříčil zámek. Co se stalo? Že by

zbraně ve spěchu zaměnil? Ne, ta jeho má přece laser... Pokusil se znovu odjistit a vypálit. Marně.

V hlavě mu divoce vířily myšlenky. Danila. Knihovnici. Proto ho tak snadno přemohli. Nefungoval mu samopal. Představil si, jak Danila křečovitě hmatá po závěrníku, zatímco ho knihovník vleče dozadu mezi regály...

Vedle první bestie se zcela nehlučně objevily další dvě. Pozorně sledovaly mladíka, který ještě pořád zoufale manipuloval s přítelovou zbraní. Pak jim to nejspíš došlo. První zvíře, zřejmě vůdce, udělalo dlouhý skok a přistálo pouhých pět metrů od Artoma.

Vtom nad nimi přeletěl obrovský stín. Pronásledovatelé se bojácně příkrčili a vzhledli k obloze. Mladík využil nastalou chvíli zmatku a vběhl do prvních dveří. Už nedoufal, že z téhle šlamastyky vyvázne živý; byl to ryzí instinkt, který mu velel co nejdříve oddálit okamžik smrti. Tady, v postranních ulicích, neměl sebemenší šanci, ale cestu zpátky na Zahradní okruh měl teď odříznutou.

Ocitl se v prázdném čtvercovém dvoře. Ve vedlejších domech viděl široké oblouky a průchody a za budovou se tyčil onen ponurý zámek, který upoutal jeho pozornost už na Okružní ulici. Vzápětí mu však pohled sklouzl na protější dům, kde se skvěl nápis: MOSKEVSKÁ PODZEMNÍ DRÁHA V. I. LENINA a pod ním: STANICE SMOLENSKAJA. Velké dubové dveře byly pootevřené.

To, jak tentokrát vyvázl se zdravou kůží, hraničilo se zázrakem. Nepochybně zapůsobila zvláštní směsice intuice a pocitu mírného závanu vzduchu, který předcházela dravce vrhajícího se na svou oběť. Bestie přistála půl metru vedle něho. Artom uhnul stranou a z posledních sil vyběhl ke vchodu do metra. Tam je doma, v podzemí je jeho říše, kde má situaci plně pod kontrolou. Vstupní vestibul *Smolenské* vypadal přesně

tak, jak si to Art'om představoval - byl temný, vlhký a prázdný. Dalo se poznat, že zdejší lidé často vyjížděli na povrch, protože pokladní přepážky a služební místnosti byly otevřené a vyprázdněné. Vše, co mělo nějakou hodnotu, putovalo už před mnoha lety do podzemí. Z turniketů a služebny dozoru zbyly jen betonové obruby. Vzadu bylo vidět polokruhovou klenbu tunelu a eskalátory ztrácející se v hlubině. Světelný kužel z mladíkovy baterky se ztrácel kdesi na půli cesty, a tak si nemohl ověřit, je-li na konci pohyblivých schodů skutečně vchod do stanice. Bestie ho však už následovaly do vstupní haly, což poznal podle skřípání dveří. Za chvíli se ocitnou u eskalátoru a jeho nepatrný náskok se rozplyne vniveč.

V těžkých botách začal neohrabaně sbíhat po vratkých rýhovaných stupních. Pokusil se brát je po více najednou, ale najednou šlápl příliš daleko dopředu, svalil se a při pádu se udeřil o hranu do týla. Teprve když na helmici i pozadí cílil, že sklouzl zhruba o tucet schodu níž, zastavil se. Posvítíl baterkou nahoru - jak krátkou trasu urazil! - a spatřil to, čeho se obával: nehybné temné postavy na něho se zájmem shlížely. Jako obvykle zkoumaly před útokem situaci nebo se neslyšně radily. Art'om se vyškrábal na nohy a pádil dál. Znovu se pokusil brát schody po dvou, což se mu tentokrát dařilo už lépe. Pravou rukou se přidržel gumového madla, v levé držel kapesní svítilnu. Asi dvacet vteřin takhle sbíhal dolů. Pak znovu klopýtl.

Ze zadu zaznělo těžké dupání. Zvířata se rozhodla zaútočit.

Art'om si vroucně přál, aby se staré schody, které už pod jeho vahou žalostně skřípaly, pod statnými těly pronásledovatelů prostě prolomily. Stále hlasitější dusot však nedával tušit nic dobrého.

Ve svitu baterky spatřil cihlovou zeď s velkými dveřmi uprostřed. S námahou se zvedl a poslední úsek překonal za

patnáct vteřin, které mu připadaly jako věčnost.

Dveře byly z ocelového plechu a pod jeho pěstí duněly jako zvon. Bušil do nich ze všech sil, sílu mu dodávaly stále se přibližující stíny, které viděl v příšeří jen nezřetelné. Za pár vteřin pochopil, jaké chyby se právě dopustil, a krev mu ztuhla v žilách: místo aby dal o sobě vědět smluveným kódem, strážce pořádně vyděsil. Teď mu za žádných okolností neotevřou - nemohou přece vědět, co všechno chce shora proniknout do metra.

Jak zněl vlastně ten signál? Třikrát krátce, třikrát dlouze, třikrát krátce? Ne, to je přece S.O.S. Určitě byly tři údery na začátku a tři na konci, ale zda dlouhé nebo krátké, to už nevěděl. Jestli s tím teď začne experimentovat, může na vpuštění rovnou zapomenout. To tedy raději S.O.S. Přinejmenším hlídka pochopí, že na druhé straně je člověk.

Ještě jednou zabušil na ocelové dveře, sejmul z ramene druhý samopal a roztřesenými prsty do něj zasunul Danilův zásobník. Pak uchopil baterku a nervózně posvítil do klenutého prostoru. Dlouhé stíny stojanů na lampy se ve světelném kuželu překrývaly a Arťom si už nebyl jistý, jestli se někde za nimi neskrývá temná postava.

Na druhé straně ocelových dveří stále panovalo absolutní ticho. Panebože, pomyslel si mladík, snad to není falešná *Smolenskaja*? Třeba tenhle vchod už před desetiletími uzamkli, protože ho nikdo nepoužíval - koneckonců nedodržel Mělnikovovy pokyny, ale přišel sem jen náhodou. Možná zabloudil...

V bezprostřední blízkosti, necelých patnáct metrů od něho, zavrzal schod. Arťom se přestal ovládat a naslepo vypálil směrem, odkud zvuk zazněl. Ozvěna ho bolestivě udeřila do uší a putovala po eskalátoru až na povrch. Nenásledovalo však nic, co by se podobalo řevu zraněné bestie. Kulky minuly cíl.

S pohledem upřeným na schody se opřel o dveře a znovu do nich zabušil pěstí - třikrát krátce, třikrát dlouze, třikrát krátce. Znenadání zaslechl na druhé straně těžký kovový skřípot. A právě v té chvíli na něho z temnoty bestie bleskově zaútočila.

Spoušť samopalu, který držel v pravé nice, stiskl skoro náhodně, když sebou instinktivně škulbl. Náraz kulek otočil útočnickovo tělo ve vzduchu; místo aby bestie skočila své oběti po krku, zhroutila se dva metry před ní k zemi. V následující chvíli se však zase zvedla, zavrávala, znovu se odrazila ke skoku a narazila Arťoma na ledové ocelové dveře. To jí ale už stačil prohnat hlavou svou poslední kulkou, takže na konci skoku byla přišera mrtvá. Síla, s jakou do mladíka narazila, by ovšem sama o sobě stačila k tomu, aby mu roztránila lebku, kdyby neměl nasazenou helmici.

Dveře se otevřely a objevil se sloup jasného světla. Z eskalátoru zazněl ustrašený řev. Soudě podle zvuku tam čekalo nejméně pět zvířat. Silné ruce uchopily Arťoma za límec a vtáhly ho dovnitř. Potom se ozvalo kovové řinčení - někdo zamkl dveře a zasunul závoru.

„V pořádku?“ zeptal se hlas vedle něho.

„Viděl jsi, koho sem přivedl?“ zeptal se jiný hlas. „Naposledy jsme se jich zbavili jentaktak a jen pomocí plynu. To by nám ještě chybělo, aby se ty mrchy usadily na *Smolenské*. Stačí, že je máme na *Arbatské*. Ale možné by to bylo, potrpí si na lidské maso...“

„Nechte ho, ten patří ke mně. Arťome! No tak, Arťome, vstávej už!“ Třetí hlas připadal mladíkovi známý. S námahou otevřel oči.

Skláněli se nad ním tři muži. Dva z nich, pravděpodobně strážní, měli na sobě šedé kabáty, vlněné čepice a neprůstřelné vesty. Ve třetím - ke své velké úlevě - poznal Mělníka.

„Aha, tak to je on?“ zeptal se jeden z hlídačů trochu

zklamaně. „No tak ho vezměte s sebou, ale nezapomeňte, že nejdřív musí do karantény a pak je třeba ho dekontaminovat.“

„Díky za poučení,“ odpověděl stalker s úsměvem a podal mladíkovi ruku. „Vstávej, Art'ome. Ta cesta ti trvala dost dlouho.“

Stopařův chránělec se pokoušel vyškrábat na nohy, ale nohy mu vypověděly službu. Všechno se kolem něj točilo a rozplývalo před očima a bylo mu nevolno.

„Musí do lazaretu!“ přikázal Mělník.

Zatímco ho lékař vyšetřoval, prohlížel si Art'om bílé kachlíky na stěnách operačního sálu. Celá místnost se leskla, ve vzduchu se vznášel silný zápach chlóru, na stropě bylo hned několik žárovkových svítidel. Stála tu celá řada operačních stolů a vedle každého visela schránka s připravenými nástroji. Vybavení malé nemocnice bylo působivé, ale nechápal, proč se nachází zrovna na *Smolenské*, což je, pokud se neplete, vysloveně pokojná stanice.

„Naštěstí žádná zlomenina, jen pár pohmožděnin,“ konstatoval lékař a osušil si ruce čistým ručníkem. „Škrábance jsme pro jistotu dezinfikovali.“

„Nechal byste nás chvíli o samotě?“ požádal Mělník. „Musíme něco probrat mezi čtyřma očima.“

Lékař chápavě přikývl a vyšel ven. Stopař se posadil na okraj Art'omova lehátka a vyzval ho, aby mu všechno co nejpřesněji popsal. Podle jeho propočtu se měl mladík objevit na *Smolenské* o dvě hodiny dřív a on se už chystal jít na povrch a pátrat po něm. Příběh o pronásledovateli vyslechl až do konce, avšak bez velkého zájmu. Létající příšeru označil vědecky znějícím slovem „Pterodaktylus“. Velký dojem na něho udělala jen epizoda na schodišti. Když Art'om vyjádřil domněnku, že po schodech něco lezlo, zatímco on pobýval v bytě, stopař svrástil čelo a zavrtěl hlavou. „Jsi si jistý, že jsi do

toho slizu na schodech nešlápl? Chraňbůh, abysme ten sajrajt roznesli tady na stanici. Říkal jsem ti přece, že se máš domům vyhýbat! Můžeš mluvit o štěstí, že tě to nepostihlo ve tvém bytě.“ Mělník vstal, přistoupil k mladíkovým holínkám, které stály vedle vchodu, a zevrubně si prohlédl jejich podrážky. Nejspíš nic podezřelého neobjevil, a tak je zase vrátil zpět.

„Jak jsem ti už naznačil, do Polis se vrátit nemůžeš. Bráhmanům jsem musel namluvit pěknou historku. Ted věří, že jste se v knihovně ztratili oba a já jsem se vás vydal hledat. Co se vlastně přesně stalo?“

Art'om ještě jednou převyprávěl celý příběh od začátku až do konce. Tentokrát čestně nesmlčel, jak zemřel Danila.

Stalkerův obličej se znovu zachmuřil. „Ten konec si radši nech jen pro sebe. Upřímně řečeno, mně se první verze líbila mnohem víc. Druhá by u bráhmanů vyvolala příliš mnoho otázek. Jednoho z nich jsi usmrtil, knihu jsi nenašel, a odměna ti přesto zůstala.“ Nedůvěřivě si mladíka změřil. „No jo, co to vlastně bylo?“

Art'om se opřel o lokty a vytáhl z kapsy obálku potřísněnou zaschlou krví. Pozorně se podíval na Mělníka a pak obálku otevřel.

PLÁN

Nadvakrát složený papír vytržený ze školního sešitu a kousek lepenky, na které bylo tužkou nakresleno několik tunelů. Při cestě na stanici *Smolenskaja* Arťom neplýtvá myšlenkami na to, co se nachází v Danilově obálce a v čem spočívá řešení tohoto dosud zřejmé neřešitelného problému: jak odvrátit Damoklův meč nepochopitelné a neúprosné hrozby od *VDNCh* a celého metra.

Uprostřed listu s vysvětlivkami se vytvořila rezavá skvrna - bráhmanova krev. Arťom ho nejdřív musel trochu navlhčit, aby se dal rozložit; nesměl přitom poškodit drobné písmo.

Díl č. ... Tunel... D-6... nepoškozená zařízení... ai 400 000 čtverečních kilometru... smršť... porouchaný... nepředvídané...

Slova poskakovala rozčilenému Arťomovi před očima sem a tam, takže vůbec ničemu nerozuměl. Nakonec vzdal pokus o jejich spojení do smysluplného textu a podal dopis Mělnikovi.

Ten ho opatrně uchopil a upřel zrak na písmena. Chvilí ani nemukl, ale pak nevěřičně zvedl obočí. „To není možné,“ zašeptal. „Lež jako věž! To by jim přece neuniklo...“ Otočil list a prohlédl si ho z druhé strany. „Nechali si to pro sebe... a důstojníkům neřekli ani slovo. Není divu, ti by jinak zase oprášili své staré historky. Ale skutečně si toho nevšimli? *Porouchaný...* No dobře, to je docela možné... To znamená, že tomu věřili!“

Mladík, který celou dobu čekal na vysvětlení, vyhrkl otázku: „Pomůže nám to?“

Stopař přikývl. „Pokud to, co tady stojí černé na bílém, je

pravda, máme přinejmenším šanci.“

„O co jde? Nechápu to...“

Mělník hned neodpověděl. Znovu si přečetl dopis od prvního do posledního písmene, na pár vteřin se zamyslel a začal konečně vyprávět: „Už jsem o tom kdysi slyšel. Je to jedna z nesčetných legend o metru. Podobně jako legendy o univerzitě, Kremlu, Polis - člověk nikdy neví, co je pravda a co si někdo vymyslel u táboráku na stanici *Ploščad' Iljiča*. Stejně je to i s tímhle příběhem... Každopádně se pořád vypráví, že někde v Moskvě - nebo poblíž Moskvy - existuje dosud nedotčená raketová základna. Samozřejmě je to vlastně zhola nemožné. Vojenské objekty jsou vždy hlavním cílem útoku. Údajně však tu základnu už nestihli zničit, přehlédli ji nebo na ni jednoduše zapomněli - rozhodně se zachovala v kompletním, nedotčeném stavu. Někdo tam prý dokonce pobýval a prohlédl si ji. Povídá se, že tam v rozlehlých hangárech stojí celá startovací zařízení - zbrusu nová a zabalená. V metru jsou pochopitelně nepoužitelná, vždyť v té hloubce beztak nenarazíme na žádného nepřítele.“

Arťom se na stalkera udiveně podíval a spustil nohy z lehátka. „A co mají rakety společného s naším problémem?“

„Dáblové útočí na *VDNCh* od Botanické zahrady. Hunter se domnívá, že někde tam pronikají do metra. Bylo by tedy logické, aby tam taky žili. V podstatě existují jen dvě možnosti: buď se místo, odkud všichni pocházejí - takříkajíc vosí hnízdo - nachází nedaleko od vchodu do metra, nebo takové sídlo neexistuje a nepřátelé přicházejí ze vzdálenějšího místa venku ve městě. Ale proč je tedy nikdo neviděl nikde jinde? To nedává smysl. Ačkoli... snad je to jen otázka času. Každopádně situace vypadá takto: Jestli se přesunují odněkud za hranicemi města, nemůžeme proti nim beztak nic podniknout. Předpokládejme, že tunely *VDNCh* nebo pro mě za mě dokonce

za stanicí *Prospekt Mira* vyhodíme do povětří; dřív či později najdou nové vchody. Pak bychom se mohli jediné v metru zabarikádovat a všechny stanice hermeticky uzavřít. Pak bychom se ale taky museli vzdát naděje, že se ještě někdy vrátíme na povrch, a zbyli by nám už jen vepři a houby. Jako stopař ti říkám, že bychom to dlouho nevydrželi. Ale jestli někde mají velkou líheň a ta se nachází poblíž, jak předpokládal Hunter...“

Art'omovi začalo svítat. „Rakety?“

„*Dvanáct bojových hlavic nesoucích kazetové bomby s rozptylovanou a tříštivou municí mají akční rádius asi 400 000 čtverečních metru,*“ přečetl Mělník a krátce se podíval na Art'oma. Stačilo by jen pár raketových salv tohoto druhu - a Botanická zahrada, nebo ať už žijí kdekoli, by lehla popelem.“

„Vy ale tvrdíte, že to jsou legendy.“

Stalker zamával listem papíru. „Bráhmani jsou přesvědčeni o opaku. Tady je dokonce popsáno jak se dostat k tomu bojovému stanovišti. Zároveň tu ovšem stojí, že část zařízení je vadná.“

„A kudy se tam tedy jde?“

„D-6. Tady se zmiňuje D-6, čili metro-2. Popisují polohu jednoho vchodu a domnívají se, že tunel odtud vede kromě jiného i ke zmíněné základně. Nezapomněli však napsat, že při pokusu proniknout do metra-2 se mohou vyskytnout nepředvídatelné překážky.“

Art'omovi se vybavil rozhovor, který kdysi proběhl - teď mu to každopádně připadalo dávno. „Neviditelní pozorovatelé?“

Mělník svažtil čelo. „To s těmi pozorovateli je nesmyslný blábol.“

„Raketová základna je přece taky jen legenda.“

„A taky jí zůstane, dokud ji neuvidím na vlastní oči.“

„A kde je vchod do toho metra-2?“

„Ten je tady, na stanici *Majakovskaja*. Je to zvláštní - ačkoli jsem tam pobýval dost často, nikdy jsem o ničem takovém neslyšel.“

„A co teď budeme dělat?“

„Nejdřív se najíš a odpočineš si a já to zatím promyslím. Zítřka si promluvíme, co dál. A teď pojď.“

Jakmile se Mělník zmínil o jídle, mladík si uvědomil, že má hlad jako vlk. Seskočil na chladnou kachlíkovou podlahu a chystal se odkulhat k botám, ale stopař ho pohybem ruky zastavil. „Nech boty i šaty tady. Všechno strč do téhle bedny. Tvoje věci budou vyčištěny a dekontaminovány. Musíme zkontrolovat i ruksak. Na židli visí kalhoty a vesta, zatím si to obleč.“

Smolenskaja působila nízkým stropem, úzkými obloukovými průchody a kdysi bílým mramorovým obložení na pevných stěnách ponurým dojmem. Posilovaly ho dokonce i klasicistní nepravé sloupy po obou stranách arkád a docela dobře zachovaná štuková výzdoba u stropu. Stanice mu připadala jako dlouho obléhaná citadela a spartánský dekor, kterým ji obránci vybavili podle vlastního vkusu, dojem ponurosti jen prohluboval. Dvojitá betonová stěna s masivními ocelovými dveřmi po obou stranách hermeticky uzavřené brány, mohutná bojová stanoviště před vchody do tunelů - to vše názorně dokládalo, že obyvatelé zdejší stanice mají dobrý důvod starat se o svou bezpečnost. Nebyly tu skoro žádné ženy a všichni muži, které viděl, chodili ozbrojení. Když se na to zeptal Mělníka, stopař jen neurčitě zavrtěl hlavou a utrousil, že tady nevidí nic neobvyklého.

Arťom se však pocitu zvláštního napětí nezbavil. Zdálo se, že tu všichni na něco čekají - a ten dojem se přenesl i na něho.

Stany stály v jedné řadě uprostřed koridoru a všechny arkády zůstaly volné, jako by je nechtěli blokovat pro případ rychlé

evakuace. Příbytky se bez výjimky nacházely v prostoru mezi průchody, takže bylo bez problémů vidět od jednoho kolejiště ke druhému. A uprostřed každého nástupiště, tam, kde se schází ke kolejím, seděla stálá hlídka a nespouštěla tunel po obou stranách z očí. Celkový dojem umocňovalo nápadné ticho panující na této stanici. Lidé tady mluvili potichu, občas spolu dokonce šeptali, jako by se obávali, že jejich hlasy přehluší nějaké zvuky z tunelů.

Pokusil se vybavit si vše, co ví o *Smolenské*. Má ta stanice nebezpečné soupeře? Ne. Na jedné straně vedou koleje do prosvětlené kvetoucí Polis, srdce metra, na druhé ke *Kijevské*, o které věděl jen to, že ji obývají především Kavkazané, které viděl v *Kitaj-gorodě* a ve vězeňských celách fašistů na *Puškinské*. Byli to v podstatě úplně normální lidé, kterých se nebylo třeba obávat.

Kantýna se nacházela ve stanu přesně uprostřed. Poledne už zřejmě minulo, protože tu u velkých, hrubě otesaných stolů sedělo jen několik lidí. Mělník Art'oma nechal, aby si našel místo, a za pár minut se vrátil s miskou s dýmající nechutnou šedou kaší. Pod povzbuzujícím pohledem stopaře se přemohl a ochutnal lžící - a odložil ji, až když byla miska zcela prázdná. Oproti očekávání mu zdejší specialita chutnala skvěle, ačkoli nemohl říct, z čeho se vlastně skládala. Jedno však bylo jisté: kuchař rozhodně nešetřil na mase.

Dojedl, odsunul nádobu stranou a spokojeně se rozhlédl. U sousedního stolu dosud seděli dva muži a tiše spolu rozmlouvali. Ačkoli měli na sobě obyčejné vatované kabáty, bezděčně si je představil v ochranném oděvu a s přenosnými kulometry přes rameno.

Všiml si pozorného pohledu, který jeden z nich vrhl na Mělníka, aniž by s ním promluvil. Muž si krátce změřil i Art'oma a pak se zase s bohorovným klidem obrátil ke svému

partnerovi.

Několik minut panovalo mlčení. Mladík se pokusil navázat rozhovor s Mělníkem, ale dostalo se mu od něho jen váhavých a jednoslabičných odpovědí.

Potom se muž v kabátu zvedl, přistoupil k jejich stolu a sklonil se ke stopaři. „Co uděláme s tou *Kijevskou*?“ Už je pomalu načase...“

„Tak dobře, Art'ome, teď si odpočiň,“ zareagoval na to stalker. „Třetí stan odsud je určený pro hosty. Postel je tam pro tebe už povlečená, o to jsem se postaral. Já se tu ještě chvíli zdržím, musím něco projednat.“

S důvěrně známým pocitem, že ho posílají pryč, aby neposlouchal rozhovory dospělých, se mladík zvedl a loudavě zamířil k východu. Utěšoval se tím, že alespoň může stanici prozkoumat sám.

A zanedlouho objevil řadu neobvyklých detailů. Všude kolem něho panoval dokonalý pořádek. Všechno možné harampádí, které se nevyhnutelně hromadilo na většině stanic, tady chybělo. *Smolenskaja* vůbec nepůsobila dojmem obydlené stanice. Vzpomněl si na ilustraci z učebnice dějepisu, která zobrazovala válečný tábor římských legionářů. Obdélníkový, symetricky vytvořený prostor, odkud bylo vidět na všechny strany. Nebylo tam nic přebytečného, všude hlídky a opevněné vchody a východy...

Neprocházel se dlouho. Za několik minut si všiml nedůvěřivých pohledů obyvatel. Vrátil se tedy do stanu pro hosty, kde na něho skutečně čekalo povlečené lehátko. V rohu stál umělohmotný pytel, na němž byl připevněn lístek s jeho jménem. Posadil se na rozvrzané lůžko a otevřel vak. Byly tam jeho osobní věci z ruksaku. Chvíli se v nich přehraboval a pak vytáhl dětskou knihu. Jestlipak jeho malý poklad zkontrolovaly Geigerovým počítačem? Přístroj určitě nervózně zacvakal.

Snažil se takové myšlenky zaplašit. Prolistoval pár stránek a prohlédl si několik vybledlých obrázků. Zaváhal, jestli se má znovu podívat na tu fotografii.

Fotografie...

Ať se teď stane s ním, *VDNCh* a celým metrem cokoli, musí se vrátit na svou stanici a najít Suchoje. Přitiskl rty na snímek, uložil ho nazpět a vrátil knihu do batohu. V následujícím okamžiku usnul.

Když otevřel oči, vstal a vyšel ze stanu, zpočátku vůbec nechápal, kde se to ocitl. Stanice vypadala úplně jinak. Stálo tu už jen asi deset stanů, ostatní byly zničené nebo spálené. Stěny zčernaly sazemi a byly poseté otvory po střelách. Ze stropu opadaly velké kusy omítky. Po okrajích nástupiště tekly černé stružky, neblahá předzvěst nastávajícího zatopení. Koridor byl liduprázdný, jen malá holčička seděla vedle jednoho stanu na zemi a věnovala se hračkám. Odnaproti, kde vedl eskalátor nahoru, bylo slyšet tlumené výkřiky a na stěnách se mihotaly záblesky ohně. Tmu držely na uzdě jen dvě poslední nepoškozené lampy nouzového osvětlení.

Samopal, který položil k nohám lehátka, zmizel. Prohledal celý stan a nakonec se smířil s tím, že musí jít dál neozbrojený.

Co se stalo? Arťom se chtěl zeptat dítěte, ale jakmile ho spatřilo, zoufale se rozplakalo, takže se nic nedověděl.

Nechal vzlykající děvčátko být, opatrně prošel arkádou a ocitl se na nástupišti. Tam zůstal stát jako opařený. Na mramorem obložené stěně visel bronzový nápis: *VNCh* Místo písmena *D* zela ve zdi hluboká trhlina.

Musí se podívat, co se děje v tunelu. Třeba někdo stanici dobyl. Než přivede pomoc, je třeba prozkoumat situaci, aby mohl spojencům na jihu přesně vylíčit, jaké nebezpečí hrozí.

Jakmile vkročil do tunelu, tma rázem zhoustla. Z vlastních paží viděl jen lokty. Z hlubin tunelu zněly podivné mlaskavé

zvuky. Vydat se tam neozbrojený by bylo holé šílenství.

Potom zvuky nakrátko utichly. Art'om slyšel, jak po zemi zurčí voda. Protekla mu kolem bot a proudila dál na *VDNCh*.

Nohy se mu roztráslly a vypověděly službu. Hlas v hlavě ho varoval, abych nikam nechodil, že je to příliš velké riziko a že v té tmě beztak nic nerozpozná. Druhá část jeho Já ho však v rozporu se zdravým rozumem vábila hlouběji do temnoty. Mechanicky pokročil kupředu.

Obestřela ho absolutní tma, neviděl vůbec nic a měl podivný pocit, jako by jeho tělo zmizelo. Celé se zredukovalo na sluch a myšlení se této skutečnosti přizpůsobilo. Chvíli se ještě takhle pohyboval, ale předešlé zvuky se nepřibližovaly. Zato bylo slyšet jiné: šouravé kroky, přesně takové, jaké už v podobné temnotě kdysi slyšel. Usilovně přemýšlel, ale nedokázal si prostě vzpomenout, kde a za jakých okolností to bylo. A čím víc se kroky z hlubiny tunelu přibližovaly, tím víc cítil, jak mu srdce svírá ledový děs. Nakonec to nevydržel, otočil se a překotně pádil zpátky na stanici. Ve tmě však klopýtl o pražec a upadl. Ještě v pádu pochopil, že je to tady, nevyhnutelný konec...

Probudil se zbrcený potem. Chvíli trvalo, než pochopil, že spadl z lehátka. Měl nezvykle těžkou hlavu a ve spáncím mu tepala tupá bolest. Několik minut zůstal ležet na podlaze, než konečně přišel k sobě a byl schopen vstát.

Jen co se mu v hlavě trochu rozjasnilo, rozplynuly se útržky noční můry a on si už ani vágně neuměl představit její obsah. Nadzvedl plachtu stanu a vyšel ven. Kromě několika strážných nebylo nikoho vidět. Zřejmě je noc. Několikrát vdechl a vydechl důvěrně známý vlhký vzduch, vrátil se do stanu, znovu se natáhl na lehátka a upadl do hlubokého, tentokrát bezesného spánku.

Probudil ho Mělník. Stopař měl na sobě tmavý vatovaný

kabát s vysokým límcem a vojenské kalhoty. Vypadalo to, že co nevidět chce ze stanice odejít. Hlavu mu pokrývala stále stejná letecká čepice.

Vedle lehátka teď stály dvě velké tašky, které Art'omovi připadaly povědomé. Mělník k němu špičkou boty jednu přisunul a vysvětlil mu: „Tady jsou boty, oblečení, ruksak a zbraň. Převlékni se. Ochranný oblek můžeš zatím nechat v tašce, ten budeš potřebovat až později. Za půl hodiny vyrážíme.“

Mladík ospale zamžoural a pokusil se potlačit zívnutí. „Kam jdeme?“

„Na *Kijevskou*. Pokud tam bude všechno v pořádku, pokračujeme přes Okruh až na *Běloruskou* a odtud na stanici *Majakovskaja*. Pak se uvidí, co dál. Teď si sbal věci.“

Stopař se posadil na stoličku do kouta, vytáhl z tašky kus novinového papíru a ubalil si cigaretu. Pod jeho pozorným pohledem Art'omovi opět všechno padalo z ruky, a tak mu balení trvalo dvakrát déle než obvykle.

Za dvacet minut byl připraven. Mělník beze slova vstal, uchopil svou tašku a vyšel ven. Art'om se ještě jednou rozhlédl a následoval ho.

Z nástupiště sestoupili po dřevěném žebříku na koleje. Stopař kývl na jednoho strážného a vstoupil do tunelu. Mladík si teprve teď všiml, že vchody do tunelu tady vypadají jinak než obvykle. Na koleji vedoucí na *Kijevskou* polovinu prostoru zabíralo betonové bojové stanoviště s úzkými střílnami. Zbývající část průchodu uzavírala ocelová mříž, u níž drželi hlídku dva strážníci. Mělník s nimi prohodil pár slov, načež jeden z nich odemkl těžký visací zámek a odsunul mříž.

Na vnitřní stěně tunelu byl natažený černý izolovaný kabel, na kterém každých deset až patnáct metrů visela slabá žárovka. I takové osvětlení připadalo Art'omovi jako opravdový luxus.

Asi po třech stech metrech kabel končil a čekala tu na ně další hlídka. Strážní ze *Smolenské* nenosili uniformu, ale vypadali mnohem nebezpečněji než vojáci Polis. Jeden z nich stopaře nejspíš znal, protože mu jen zběžně pokynul a propustil ho. Na konci osvětleného úseku vyndal stalker kapesní svítilnu a zapnul ji.

Ušli několik set metrů, když znenadání uslyšeli hlasy a v dálce spatřili odlesk několika baterek. Mělníkův kalašnikov nepozorovaně sklouzl z ramene do rukou. Mladík následoval jeho příkladu.

Bylo to zřejmě předsunutě strážní stanoviště *Smolenské*. Dva ozbrojení pořízci v teplých kabátech s límci z umělé kožešiny a kulatých vlněných čepicích se hádali se třemi obchodníky. Oběma kolem krku visely přístroje na noční vidění. Ačkoli dva obchodníci byli rovněž ozbrojeni, rozeznal mladík na první pohled, že to jsou kupci: obrovské vaky se starým šatstvem, v ruce mapa tunelu, mimořádně prohnání pohled - to všechno viděl už často. Za běžných okolností obchodníky na všech stanicích propouštěli bez váhání, snad jen s výjimkou těch, kteří směřovali do Hanzy. Na *Smolenské* však viditelně nebyli vítáni.

„Tak to už ukončete, chlapi,“ vyzval hlídku jeden z nich, urostlý muž s knírem v krátkém kabátě. „*Smolenskaja* nás přece nezajímá, chceme jen projít.“

„Neseme s sebou obnošené šaty,“ potvrdil jeho kolega, podsaditý chlapík, kterému visely štětiny vlasů i přes oči. „Klidně se podívejte. Chceme je prodat v Polis.“

Pak se vmísil do hovoru i třetí muž: „Nepřejeme si žádné spory, právě naopak. Podívej, tyhle džíny jsou jako nové, tvoje velikost a výborná kvalita, já ti je prostě daruju.“

Strážný mlčky zavrtěl hlavou a zahradil průchod. Jeden obchodník si však jeho mlčení vyložil jako souhlas a vykročil k

němu. Oba strážní ihned odjistili samopaly. Mělník a Art'om stáli snad pět kroků daleko, a ačkoli stopař držel zbraň skloněnou, Art'omovi neuniklo, jaké vnitřní napětí jeho průvodce prožívá.

„Stát!“ zvýšil hlas strážný. „Máte pět vteřin, abyste odsud zmizeli. Na této stanici platí zvýšený bezpečnostní stupeň. Nikdo nesmí dovnitř. Pět, čtyři...“

„A jak se dostaneme dál, to se snad máme vrátit a obcházet to přes Okruh?“ zvolal rozčileně obchodník. Druhý jen sklesle zavrtěl hlavou a táhl svého kolegu pryč. Všichni tři zvedli vaky a vzdálili se.

Mělník minutu počkal a pak dal Art'omovi znamení. Vykročili za obchodníky směrem na *Kijevskou*. Když míjeli strážné, kývl jeden z nich mlčky na stopaře a přiložil si dva prsty na spánek.

„Zvýšený bezpečnostní stupeň?“ zeptal se mladík, když měli strážní stanoviště za sebou. „Co to znamená?“

„Tak se vrať a zeptej se,“ utrousil Mělník suše, takže se už neodvážil ho s tím dál obtěžovat.

Ačkoli se pokoušeli udržovat od obchodníků patřičnou vzdálenost, jejich hlasy se stále přibližovaly. Pak zničehonic utichly. Po dvou tuctech kroků oslnil dvojici paprsek světla.

„Kdo je tam? Co chcete?“ zakřičel nervózně něčí hlas.

„Jen klid,“ odpověděl stalker tiše, ale zřetelně. „Nechte nás projít, nic vám neuděláme. Jdeme na *Kijevskou*.“

Obchodníci se poradili a ze tmy se ozval hlas: „No dobře, ale jděte napřed. Nechceme mít nikoho za zadkem.“

Mělník pokrčil rameny a pozvolna vykročil. Asi po třiceti metrech se opravdu setkali se třemi obchodníky. Měli zdvořile skloněné zbraně, a když se k nim Art'om a Mělník přiblížili, rozestoupili se a nechali je předejít. Stalker šel dál, jako by se nic nestalo, ale mladík si všiml, že se začal chovat jinak: šel

nyní naprosto nehlučně, aby mu neuniklo nic z toho, co se děje za nimi. Ačkoli je kupci bezprostředně následovali, stopař se ani jednou neohlédl.

„Hej!“ zazněl zezadu trochu nervózní hlas. „Počkejte!“

Mělník se zastavil. Art'om nechápal, proč tak poslušně plní příkazy nějakých bezvýznamných kramářů.

Připojil se k nim urostlý obchodník. „To děláte takový tyjáter kvůli *Kijevské*, nebo proto, že hlídají Polis?“ zeptal se.

„Samozřejmě kvůli *Kijevské*“ odtušil bez váhání stopař a mladík ucítil osten žárlivosti - stalker mu nechtěl nic říct.

„Tak to jo, to se dá pochopit,“ zamumlal dloubán. Nebylo jasné, jestli oslovil stalkera, nebo mluví sám se sebou. „Už se to nedá moc snášet. Každopádně vašim báječným strážným tam vzadu bude pořádné horko. Jakmile se totiž Hanza uzavře, přeběhnou z *Kijevské* všichni k vám. Je to jasné, kdo by chtěl žít na takové stanici? To se radši nechat zastřelit...“

„Přesně jako předtím ty, co?“ poznamenal zezadu jeho kolega. „Ty jsi mi taky hrdina!“

„No jo, já to ještě nemám zapotřebí,“ odpověděl dlouhán.

„Co se to tu vlastně děje?“ neudržel se Art'om.

Oba obchodníci se na sebe podívali, jako by odpověď na tak hloupou otázku znalo každé malé dítě. Mělník mlčel. Ani obchodníci nereagovali, a tak šli chvíli beze slova. Když už Art'om téměř pohřbil naději na odpověď, dlouhán neochotně utrousil: „Protože se odtud jde na *Park Pobědy*.“

Při názvu té stanice oba jeho souputníky zamrazilo. Vlhký vzduch se zničehonic nic pohnul v náhlém závanu a mladík měl pocit, že se stěny tunelu zúžily. Dokonce i Mělník pohnul rameny, jako by se chtěl zahřát. Mladík o stanici *Park Pobědy* čili Park vítězství nikdy nic špatného neslyšel. Nevybavila se mu žádná historka, která by se jí týkala.

Mělníkův hlas zněl ustaraně, když se zeptal: „Zhoršilo se

to?“

„Jak to máme vědět?“ zabručel dlouhán. „Procházíme tudy přece jen občas. Zdržovat se tam déle, jak jistě chápete...“

Podsaditý obchodník šeptem dodal: „Ztrácejí se tam lidi. Mnozí se bojí a prchají. A ostatní mají o to větší strach.“

„Na jejich tunelech spočívá kletba,“ vyhrkl dlouhán.

„Ty jsou přece zasypané,“ namítl zpola tázavě Mělník.

„To ano, už celé století. A k čemu to je? Ty to přece musíš vědět. Každý vám řekne, že strach pochází z tunelu - a je úplně jedno, jestli jste ho třikrát vyhodili do vzduchu a zabarikádovali. Ucítíš to okamžitě, jakmile tam strčíš nos.“ Dlouhán ukázal na svého vousatého průvodce. „Dokonce i Sergejič to prožil.“

„Přesně tak,“ potvrdil zmíněný muž a pokřižoval se.

„Ale tunely jsou přece střežené, ne?“ naléhal Mělník.

„Každý den.“

„A chytili někdy někoho? Nebo aspoň viděli?“

„Jak to máme vědět? Já jsem každopádně nic neslyšel. Tam přece není co chytat.“

„Co tomu říkají tamější lidi?“

Sergejič se rozhlédl a zašeptal: „Město mrtvých...“ Vzápětí se znovu pokřižoval.

Arťom se vlastně opět mohl bavit tím, kolik historek, pohádek a legend o příbytcích mrtvých koluje po celém metru. Jednou jejich duše přebývají v potrubích, jindy se chtějí prokopat k pekelné bráně - a teď tu máme i město mrtvých, u stanice *Park Pobědy*. Strašidelný závan vzduchu mu však zadusil smích v hrdle a přes teplé oblečení ho zamrazilo. Nejhorší bylo to, že Mělník už nepronesl ani slovo. Mladík tajně doufal, že stalker jen jízlivě mávne rukou a celou představu prohlásí za ztřeštěnou.

Zbytek cesty urazili mlčky, každý pohroužený do vlastních

myšlenek. Tunel byl až do *Kijevské* klidný, prázdný, suchý a čistý. S každým krokem však zesilovala ponurá předtucha, že je čeká něco neblahého.

Když se ocitli na stanici, okamžitě se jich zmocnila jako kalná a ledová spodní voda nezadržitelně se deroucí na povrch. Tady panoval šílený strach, to bylo vidět na první pohled. To měla být ta „slunečná“ *Kijevskaja*, jak ji nazval Arťomův kavkazský spoluvězeň? Nebo měl snad na mysli stejnojmennou stanici na sousední Filjovské trase?

Kijevskaja nepůsobila přímo zanedbaným, nebo dokonce opuštěným dojmem. Vypadalo o, že tu žije poměrně dost lidí, ale působili dojmem, jako by jim stanice nepatřila. Bydleli natěsnáni jeden vedle druhého a všechny stany se tlačily ke stěnám uprostřed koridoru. Nikdo nedodržel předepsanou minimální vzdálenost, obyvatelé měli zřejmě horší starosti než nebezpečí požáru. Když si mladík prohlížel chodce, odvraceli ostýchavě tvář; sami od sebe uvolňovali cizincům místo a zalézali jako švábi do všech možných zákoutí.

Střední část stanice byla vtěsnána mezi dvě řady nízkých arkád. Úplně vzadu vedly eskalátory dolů a nedaleko schody nahoru k přechodu na jinou stanici *Kijevské*. Arťom občas viděl žhnoucí uhlí a ve vzduchu se vznášela intenzivní vůně pečeného masa. Kdesi plakalo dítě. Je možné, že někdo pokládal *Kijevskou* za vstupní dvoranu do fiktivního zádušního města, ale ona sama se každopádně měla čile k životu.

Obchodníci se spěšně rozloučili a ztratili se v průchodu k sousední linii. Mělník se rozhlédl a energicky vykročil k jednomu z dalších přestupů. Mladík vycítil, že stopař se na této stanici vyzná. Proč se tedy na ni obchodníků tak důkladně vyptával? Doufal, že jejich výmysly by mu mohly poskytnout důležité poznatky o skutečné situaci? Nebo to byly jen záludné otázky, aby odhalil případné špiony?

Za chvíli se zastavili před vchodem do služebních prostor. Dveře byly vylomené z veřejí, ale stála před nimi stráž. Vedení stanice, pochopil Arťom.

Mělníkovi vyšel v ústrety hladce oholený starší muž s pečlivým účesem. Měl na sobě starou modrou uniformu zaměstnance metra, která sice byla obnošená a vybledlá, zato ale obdivuhodně čistá. Mladíkovi kromě toho neuniklo, že hostitel je zřejmě ve velmi dobré formě. Zasalutoval Mělníkovi, avšak ne tak vážně jako strážní v tunelu, nýbrž s ironickým úsměvem. „Dobrý den, pane plukovníku,“ pozdravil příjemně hlubokým hlasem. Stalker se s ním také uvítal s úsměvem.

O deset minut později seděli v teplé místnosti a popíjeli - jak jinak - houbový čaj. Tentokrát Arťoma neposlali ven, a tak se poprvé ocitl při projednávání důležitých záležitostí. Bohužel z rozhovoru s náčelníkem stanice, jehož Mělník oslovoval jako Arkadije Semjonoviče, ničemu nerozuměl. Stopař se nejprve vyptával na jistého Treťjaka a pak ho zajímalo, jestli někdo pozoroval v tunelu nějaké změny. Náčelník odpověděl, že Treťjak je na cestách a zařizuje si něco osobního, ale brzy se zase vrátí. Navrhl, že nejlepší by bylo na něho počkat. Pak oba začali podrobně diskutovat o jisté dohodě, takže mladík ztratil nit hovoru. Prostě tu jen seděl, usrkával horký čaj, jehož houbová vůně mu připomínala domovskou stanici, a rozhlížel se. *Kijevskaja* měla nejspíš lepší časy za sebou - na stěnách místnosti visely koberce rozežrané od molů; vzorek těch rádoby tapiserií se už nedal rozpoznat. Nad nimi na několika místech byly v širokých pozlacených rámech připevněné skici tužkou, znázorňující rozvětvení tunelů. Stůl, u kterého seděli, byla starožitnost. Těžko říct, kolik stopařů ho sem přivleklo z nějakého opuštěného bytu a kolik za něj vrchnost této stanice zaplatila. Na jedné stěně visela starobylá šavle

potážená černou patinou, vedle ní prehistorický exemplář pistole, která se určitě nedala použít jako zbraň. V zadní části místnosti se na vysokém prádelníku leskla obrovská bílá lebka - Art'om netušil z jakého živočicha pochází.

Arkadij Semjonovič zavrtěl hlavou. „V těch tunelech není nic, vůbec nic. Rozestavili jsme hlídky, aby lidi mohli klidněji spát. Ty sám jsi tam přece byl a víš, že obě trasy jsou asi po třech stech metrech naprosto neprostopupné. Tudy nic neprojde. Je to jen pověra.“

Mělník svařtil čelo. „A přesto tu mizí lidi.“

„Správně, ale nevíme kam. Myslím, že to jsou lidi, kteří vezmou do zaječích, protože se bojí. Východy k jiným stanicím nejsou hlídané,“ Arkadij Semjonovič ukázal rukou na schody, „a za nimi začíná celé město. Je to slušný výběr - buď se odsud dostaneš rovnou na Okruh nebo na Filjovskou linii. Říká se, že Hanza je nyní pro lidi z naší stanice otevřená.“

„Čeho se tedy bojí?“

„No čeho asi?“ Arkadij Semjonovič rozpráhl paže. „Toho, že tady pořád někdo mizí. A hned z toho máš začarovaný kruh.“

„Zvláštní... Víš co? Zatímco budeme čekat na Treťjaka, zajdeme na hlídku. Prostě jen tak, abychom to poznali na vlastní kůži. Na *Smolenské* si totiž už začínají dělat starosti.“

Náčelník přikývl. „To chápu. Ve stanu číslo tři bydlí Anton. Je to vedoucí další směny. Řekni mu, že přicházíš ode mě.“

Ve stanu s namalovanou trojkou bylo hlučno. Na podlaze si hráli dva asi desetiletí chlapci s prázdnými nábojnicemi. Vedle nich seděla malá holčička a dívala se na bratry velkýma zvědavýma očima, ale neodvažovala se zasáhnout do hry. Pěstěná žena středního věku v zástěře právě něco krájela. Panovala tu pohodová atmosféra, ve vzduchu se vznášela příjemně domácká vůně.

Žena se klidně usmála a řekla: „Anton tu není. Posad'te se,

můžete na něho počkat.“

Chlapci zpočátku zírali na příchozí nedůvěřivě, ale pak jeden z nich přistoupil k Art'omovi a zvědavě si ho prohlížel. „Máš nábojnice?“ zeptal se.

„Olegu, okamžitě přestaň žebrot!“ napomenula ho přísně žena a vařila dál.

K Art'omovu překvapení sáhl Mělník do kapsy u kalhot, chvíli se v ní přehraboval a vyndal pár mimořádně dlouhých patron, které určitě nepatřily do jeho kalašnikova. Zacinkal s nimi jako s chrastítkem a pak ukázal poklad chlapci. Tomu zazářily oči nadšením, ale neodvážil se jich dotknout.

„Jen si je klidně vezmi!“ Stopař zamrkal na chlapce a vložil mu patrony do natažené ruky.

„Tak, a teď vyhraju!“ zvolal šťastně malý rošťák. „Podívej, jak jsou velký. To jsou jednotky zvláštního nasazení!“

Mladík se zadíval pozorněji. Chlapci vyrovnali patrony do řad. Zřejmě to byli jejich vojáci. Vzpomněl si, že sám se taky kdysi věnoval podobným hrám, ale měl štěstí, že vlastnil právě cínové vojákky.

Zatímco se na podlaze odehrávala bitva, vešel do stanu otec chlapců - středně vysoký štíhlý muž s řídkými světlehnědými vlasy. Když spatřil cizince, beze slova na ně kývl.

Druhý syn ho hned zatahal za kalhoty a zeptal se: „Tati, tati, přinesl jsi ještě nábojnice? Oleg jich teď má víc a kromě toho dostal dlouhý!“

„Přicházíme ze staničního vedení,“ vysvětlil Mělník. „Půjdeme s vaší směnou do tunelu, takříkajíc jako posila.“

„Na co posila?“ zabručel muž, ale vzápětí se usmál. „Já jsem Anton. Nejdřív něco pojíme a pak vyrazíme.“ Ukázal na naplněné pytle sloužící jako židle. „Posaďte se.“

Ačkoli hoste zpočátku s díky odmítli, dostal každý kouřící misku se záhadnými hlízami, které Art'om dosud neviděl.

Tázavě pohlédl na Mělnika, ale ten bez velkých okolků nabodl jeden kus na vidličku, vložil ho do úst a začal žvýkat. Na jeho obvykle kamenném obličejí se teď dokonce zračilo cosi jako blaženost, což mladíkovi dodalo odvalu. Hlízy měly nasládlou chuť a byly trochu tučné, takže za pár minut všechny zasytily. Mladík se chtěl zeptat, co vlastně jí, ale pak si to rozmyslel. Chutná to - a basta. V metru se dala najít i místa, kde měli za delikatesu krysí mozeček.

Chlapec, kterému Mělník daroval nábojnice, rychle snědl polovinu své porce a zbytek rozmazal po celé misce. „Tati, můžu jít dnes s tebou na hlídku?“ zeptal se otce.

„Ne, Olegu, to přece víš,“ odmítl Anton a svrástil čelo.

Žena uchopila synka za ruku. „Olešenko! Co tě to napadá? Malí chlupci mají strážní službu zakázanou!“

„Mami, ale já už nejsem malej kluk.“ Pokoušel se mluvit nezvykle hlubokým hlasem a rozpačitě pohlédl na hosty.

Matka však varovně zvýšila hlas. „Ani na to nemysli! Chceš, abych kvůli tomu přišla o rozum?“

„No tak nic...“ zamumlal chlapec. Jakmile se však matka vzdálila na druhý konec stanu, zatahal otce za rukáv a hlasitě zašeptal: „Ale posledně jsi mě přece taky vzal s sebou.“

„Už ani slovo!“ napomenul ho Anton.

„Přesto...“ Poslední slova si Oleg zabručel pro sebe, takže jim Art'om nerozuměl.

Když Anton dojedl, otevřel železnou bednu stojící na podlaze, vyndal z ní starý AK-47 a upozornil ženu: „Dnes mám krátkou směnu, za šest hodin jsem zpátky.“

Mělník a Art'om se také zvedli. Malý Oleg se zoufale podíval na otce a neklidně se zavrtěl na místě, ale neodvážil se nic říct.

Před temným jícnem tunelu seděli na okraji nástupiště dva strážní a klátili nohama. Třetí stál na kolejkách a zíral do tmy. Na stěnu někdo napsal ARBATSKÁ KONFEDERACE. VÍTÁME

VÁS! Písmena však už byla zpola smazaná, barvu asi nikdo už dlouho neobnovil. Muži spolu rozmlouvali šeptem, občas na sebe dokonce zasyčeli, pokud někdo z nich promluvil příliš hlasitě.

Kromě stopaře a Arťoma provázeli Antona ještě dva další muži ze stanice. Byli to mrzutí a nemluvní chlápci. Když se představili, mladík si ani nezapamatoval jejich jména.

Prohodili pár slov se strážnými, sestoupili na koleje a pomalu zamířili do tunelu. Kulatá klenba se v ničem nelišila od jiných, země i stěny vypadaly tak, jako by na ně zub času neplatil. Přesto se Arťoma hned při prvních krocích zmocnil nepříjemný pocit, o kterém mluvili obchodníci. Z hlubiny jim v ústrety čísel temný nevysvětlitelný strach. Na celé trase bylo ticho, jen zdálky zaznívaly ojedinělé hlasy - tam se nacházelo druhé stanoviště.

Byla to jedna z nejpodivnějších hlídek, jaké Arťom dosud viděl. Několik mužů sedělo na pytlích s pískem kolem jednoduchých, podomácku vyrobených železných kamínek. Trochu stranou stálo vědro s topným olejem. Obličej strážných osvětloval odlesk ohně mihotající se malou štěrbinou v kamínkách i třepotavý plamínek olejové lampy na stropě tunelu. Lampa se ve vydýchaném vzduchu mírně houpala a oživovala stíny klidně sedících lidí. Mladíka však nejvíc zarazilo to, že strážní s bohorovným klidem seděli zády k tunelu. Chránili se rukama před oslnivým svitem baterek těch druhých a připravovali se k odchodu.

Anton nabral naběračkou topný olej z kbelíku. „Tak co, jak bylo?“ zeptal se.

Velitel směny se lhostejně ušklíbl. „Jako vždycky. Nikde nikdo. Klid. Až příliš velký klid...“ Kýchl, sklonil hlavu a vydal se na stanici.

Zatímco si ostatní posunovali pytle s pískem blíž ke kamínkům, aby seděli co nejpohodlněji, obrátil se Mělník k Arťomovi. „Nepodiváme se, jak to vypadá trochu dál?“

„Tam nic nevidíte. Obyčejný zával, jako všechny ostatní.“ Anton ukázal přes rameno směrem k *Parku Pobědy*. „Prohlédl jsem si ho snad stokrát. Ale jestli za každou cenu chceš, klidně běž, je to odsud jen patnáct metrů.“

Už před vlastním závalem se tunel nacházel v dezolátním stavu. Země byla posetá kameny a šterkem, strop se na několika místech propadl, stěny se zčásti zřítily a zúžily. Po pravé ruce zel šikmý dveřní otvor, zřejmě vchod do služebních místností. Na konci chodby zmizely rezavé koleje v hromadě odlomených betonových bloků smíšených s dlaždicemi a zeminou. I ocelové zásobovací potrubí na stěně se nořilo přímo do toho neprostupného valu.

Mělník si posvítil na zřícený tunel baterkou. Nenašel tu žádné tajné chodby, a tak pokrčil rameny a vrátil se k šikmým dveřím. Namířil světelný kužel dovnitř, rozhlédl se, ale práh nepřekročil.

Když se vrátili ke kamínkům, Anton se zeptal: „Druhá trasa taky beze změn?“

„Všechno jako před deseti lety.“

Dlouho mlčeli. Teď když zhasli baterky, pocházelo světlo zase jen z nedovřených železných kamínek a drobného plamínku za začouzeným sklem olejové lampy. Tma zhoustla natolik, že se zdálo, jako by chtěla vytěsnit vše cizorodé. Pravděpodobně proto se strážníci posouvali tak blízko ke kamínkům, protože jen tady se světelné záblesky míhaly tmou a chladem a dýchalo se tu volněji.

Arťom se sebou bojoval, ale nakonec cítil tak silnou potřebu jakéhokoli zvuku, že nechal všechen ostych stranou, odkašlal si a oslovil Antona: „Jsem tu nový a nechápu, proč tady držíte

hlídku, když tam vůbec nic není? Vždyť se tam ani nedíváte!“

„Nařizení shora,“ vysvětlil velitel směny. „Tvrdí, že se tu nic neděje jen proto, že tady jsme na stráž.“

„A co je za tím valem?“

„Myslím, že tunel. Vede až...“ Anton se odmlčel a krátce se ohlédl přes rameno, „... k *Parku Pobědy*.“

„Žije tam někdo?“

Velitel směny jen neurčitě zavrtěl hlavou. Chvilí mlčel a potom se zeptal: „Ty skutečně o té stanici nic nevíš?“ Nečekal na Arťomovu odpověď a pokračoval: „Bůhví, co z ní ještě zůstalo, ale dřív to byla obrovská dvojitá stanice, jedna z těch, které byly postaveny jako poslední. Starší z nás tam dokonce občas zavítali... *předtím*. Každopádně vyprávějí, že to těch byla velkolepá stanice a na rozdíl od těch ostatních nových prý ležela velmi hluboko. Lidem se tam údajně žilo báječně. Dlouho jim to však nevydrželo, jen do zřícení tunelů.“

„Jak k tomu došlo?“

Anton se krátce podíval na své kolegy. „U nás se říká, že se to stalo samo od sebe. Chyba při projektování nebo při stavbě někdo něco ukradl, co já vím. Je to tak dlouho, že to už nikdo přesně neví.“

Jeden strážný se tiše chopil slova: „Mně vyprávěli, že oba úseky byly vyhozeny do vzduchu na příkaz naší vrchnosti. Snad proto, že *Park Pobědy* byl nebezpečný konkurent, nebo z jiných důvodů. Víš přece, kdo měl tehdy u nás na *Kijevské* hlavní slovo - lidi, kteří nikdy nedělali nic jiného, než že na trhu obchodovali s ovocem. Byli to horkokrevní jedinci, kteří se o všechno hned do krve hádali. Takže po jedné bedně dynamitu do každého tunelu, v dostatečné vzdálenosti od naší stanice - a už to jede. Čistá záležitost, žádné prolévání krve a problém je vyřešený.“

„A co se pak stalo s těmi za závalem?“

„Jak to máme vědět? Přišli jsme sem až později...“ zamumlal Anton.

„Co by se s nimi asi tak mohlo stát?“ ozval se další strážný. „Všichni zemřeli. Je to přece jasné - jakmile jsi jednou odříznutý od metra, dlouho naživu nevydržíš. Nejspíš se porouchaly filtry nebo generátory, nebo došlo k záplavě. Na povrch vyjít nemohli. Kdysi mi někdo vyprávěl, že se tu nejdřív chtěli prokopat, ale pak to nejspíš vzdali. Tehdejší stráže prý slyšely v potrubí výkřiky... Ale pak všechno brzy utichlo.“ Odkáslal si, natáhl ruce ke kamnům, chvíli si je hrál a potom se opět podíval na Arťoma. „Nedošlo ani k pořádné válce. Kdo by taky bojoval? Byly tam i ženy a děti, staří lidé, celé město. A za co? Protože se nechtěli dělit o své peníze. Nikoho sice přímo nezabili, ale stejně. Chceš vědět, co je tam, na druhé straně závalu? Je tam smrt.“

Anton zavrtěl hlavou, ale nic neříkal. Mělník ho pozorně sledoval, otevřel ústa, jako by chtěl něco dodat, ale pak si to zřejmě zase rozmyslel.

Mladíkovi začala být zima, a tak se i on posunul k ohnivým jazykům šlehajícím otevřenými dvířky kamínek. Představoval si život na stanici, jejíž obyvatelé věřili, že koleje vedou od nich přímo do říše smrti - a pochopil, že tahle zvláštní strážní služba v nezvykle krátkém tunelu není nutnost, nýbrž spíš rituál. Koho chtějí zastrašit? Komu zabrání v průniku na jejich stanici, a tím do celého metra? Stále víc se třásl chladem a nepomáhala mu železná kamínka ani vatovaný kabát, který dostal od Mělníka.

Stopař se najednou bleskurychle otočil, pohlédl do tunelu ke *Kijevské*, vstal a pozorně naslouchal. Za několik vteřin i Arťom pochopil důvod jeho znepokojení - bylo odtud slyšet rychlé lehké kroky. V určité vzdálenosti poskakovalo světlo slabé svítlny sem a tam, jako by někdo skákal po pračcích a ze

všech sil k nim pádil.

Stalker ustoupil na stranu, přitiskl se ke stěně a namířil samopal na světelný bod. I Anton se zvedl a zahleděl se do tmy. Z jeho uvolněného postoje však bylo patrné, že z tohoto směru tunelu se neobává žádného nebezpečí.

Mělník zapnul baterku, temnota neochotně ustoupila a asi třicet kroků od nich znehybněla jakási křehká postava. Stála uprostřed kolejiště a zvedla ruce. „Tati, tati, to jsem já, nestřílejte!“ Byl to dětský hlas.

Stopař namířil světelný kužel stranou, odstoupil od stěny a oklepal si rukáv. Za minutu už chlapec stál u kamínek a rozpačitě klopal oči. Byl to Antonův syn, který chtěl s otcem bezpodmínečně na strážní službu.

„Stalo se něco?“ zeptal se ustaraně jeho otec.

„Ne... Jen jsem s tebou chtěl strašně moc jít. Nejsem už malý kluk, který musí celou dobu sedět s mámou ve stanu.“

„Jak ses sem dostal? Tam vzadu jsou přece stráže!“

„Lhal jsem, že mě za tebou poslala máma. Hlídku měl strýc Pěťa, ten mě zná. Řekl mi jen, abych si pospíšil a nekoukal do žádných bočních chodeb. A pak mě propustil.“

„Budu si s ním muset promluvit,“ oznámil zachmuřeně Anton. „A ty můžeš zatím přemýšlet, jak to vysvětlíš matce. Zpátky tě už totiž samotného nepustím.“

„Takže můžu s vámi zůstat?“ Chlapec nedokázal skrýt nadšení a vesele poskočil.

Anton odsedí stranou a posadil syna na prohřátý pytel pisku. Pak si svlékl kabát a chtěl ho Olegovi přehodit přes ramena, ale ten už sklouzl na zem, vyndal své poklady a rozložil je na kousku látky: hrst patron a pár dalších předmětů. Arťom seděl vedle něho, a tak měl dost času si všechny chlapcovy věci prohlédnout. Nejvíce ho zaujala kovová krabička s kličkou. Když Oleg uchopil ten předmět do jedné ruky a druhou zatočil

kličkou, ozvaly se kovově znějící tóny, které se spojily v jednoduchou mechanickou melodii. Zábavné bylo i to, že stačilo krabičku přitisknout na jinou vhodnou věc, ta začala rezonovat a melodii několikanásobně zesílila. Nejlépe to fungovalo se železnými kamínky, ale Oleg ji na nich nemohl držet dlouho, protože se rychle zahřívala. Mladíkovi se prostý přístroj líbil tak, že poprosil, aby si ho mohl sám vyzkoušet.

Chlapec mu podal horkou krabičku a pofoukal si spálené prsty. „To ještě nic není,“ poznamenal spiklenecky. „Já ti pak ukážu něco fantastického!“

Následující půlhodina se neuvěřitelně vlekla. Mělník šeptem rozmlouval s Antonem. Oleg si hrál na zemi s nábojnicemi. Arťom pořád dokola točil kličkou a poslouchal hudbu, aniž dbal na otrávené pohledy strážných. Melodie toho miniaturního flašinetu byla trochu zádumčivá, ale záhadným způsobem ho fascinovala, takže prostě nedokázal přestat.

„Ne, tomu nerozumím,“ zavrtěl hlavou stopař a vstal. „Jestliže jsou oba tunely zasypané a hlídáte je, jak je potom možné, že se ztrácí tolik lidí?“

Anton k němu vzhlédl. „Kdo tvrdí, že za to můžou jen ty tunely? Máme tu přechody ke dvěma dalším trasám a nezapomeň na tunel vedoucí na stanici *Smolenskaja*. Domnívám se, že někdo jednoduše využívá naši pověřivost.“

„Jakou pověřivost?“ zapojil se do hovoru strážný, který už předtím mluvil. „Naše stanice je prokletá za to, co se stalo s *Parkem Pobědy*. A my všichni jsme prokletí, dokud tady žijeme...“

„Nemaluj čerta na zeď!“ skočil mu rozzlobené do řeči Anton. „Tady sedí normální lidi, kteří se chtějí něco dovědět, a ty otravuješ se svými výmysly!“

„Ještě jednou to obejdeme,“ navrhl Mělník. „Všiml jsem si po cestě několika dveří a boční chodby, rád bych se na to znovu

podíval. Na *Smolenské* jsou lidi už taky dost neklidní. Vypτάval se na to dokonce i Kolpakov.“

„No jistě, teď ho to najednou zajímá.“ Anton se smutně usmál. „Nemá smysl si něco namlouvat - z naší konfederace zbyl už jen název. Každý bojuje za sebe.“

„Ano, dokonce i v Polis se už ptají, co se tu děje.“ Stopař vyndal složenou novinovou stránkou. „Tu máš, přečti si to.“

Art'om viděl noviny v Polis. Na jednom přestupu narazil na stánek, kde se daly koupit. Stály ovšem deset patron - tolik se mu za kus balicího papíru se špatně vytištěnými fámami nechtělo platit.

Pod hrdým názvem *Zprávy z metra* bylo na zažloutlém kusu papíru úsporným písmem vytištěno několik článků. Jeden z nich dokonce doplňovala černobílá fotografie. Nadpis zněl: **KIJEVSKAJA - POHŘEŠUJÍ SE DALŠÍ OSOBY.**

Anton opatrně uchopil list novin a rozložil ho. „Plevelu se nezbavíš. Tisknou a tisknou... No dobře, půjdeme, ukážu ti ty postranní chodby. Dáš mi to přečíst?“

Stopař přikývl.

Anton vstal a upozornil syna: „Hned se vrátím. Ne abys tu tropil neplechý, zatímco budu pryč.“ Otočil se k Art'omovi. „Buď tak hodný a pohlídej mi ho.“

Mladíkovi nezbylo než přikývnout.

Jen co se otec a stalker ocitli mimo doslech, Oleg vyskočil, drze vytrhl Art'omovi krabičku z ruky, zvolal „Chyt mě!“ a vyběhl k závalu v tunelu. Art'om chápal, že je nyní za Antonova syna odpovědný. Vrhł na strážné provinilý pohled, zapnul baterku a vykročil za chlapcem.

Ten se naštěstí neodvážil do zpola zničené služební místnosti, jak se mladík obával, ale čekal na něho přímo před závalem.

„Podívej se, co ti teď ukážu!“ Oleg vyšplhal na pár kamenů a

ocitl se na úrovni kovového potrubí ztrácejícího se v suti. Pak uchopil krabičku a přiložil ji k chladnému kovu. „Poslouchej!“ vyzval mladíka s neskrývaným nadšením a zatočil páčkou.

Potrubí se vyplnilo smutnou melodií z miniaturního flašinetu. Chlapec přiložil ucho ke kovu a jako očarovaný točil kličkou a mámil z krabičky další tóny. Pak se na chvíli zastavil, dál naslouchal, radostně se usmál, seskočil z hromady kamení a podal ji Art'omovi. „To máš, zkus si to!“

Mladík si uměl představit, jak se zvuk melodie změní v dutém potrubí. Olegovy oči však vyzařovaly takové nadšení, že mu nechtěl zkazit radost. Vystoupil nahoru, přiložil malou krabičku k železné konstrukci, přitiskl na ni ucho a zatočil kličkou. Hudba znenadání zazněla tak hlasitě, že Art'om skoro uškubl hlavou. Tak dobře zákony akustiky neznal - bylo pro něho nepochopitelným zázrakem, jak může kus železa mnohonásobně zesílit neškodnou melodií a propůjčit jí objem. Točil kličkou dál a krátký motiv přehrál ještě třikrát. Pak kývl na Olega. „Skvěle!“

Chlapec se zasmál. „A teď si to poslechni znovu. Bez hraní, jen poslouchej!“

Mladík pokrčil rameny, otočil se ke strážnímu stanovišti - jestlipak se už Mělník a Anton vrátili? - a znovu přiložil ucho k potrubí. Co teď asi uslyší? Vítr? Ozvěnu oněch podivných zvuků, které znal z tunelu mezi *Alexejevskou* a *Prospektem Mira*.

Z nepředstavitelné vzdálenosti se mohutným závalem prodíraly tlumené zvuky. Pocházely ze stanice *Park Pobědy*, to bylo mimo jakoukoli pochybnost. Art'om strnul, pozorně naslouchal a pak si se zamrazením uvědomil, že slyší něco nemožného - hudbu.

Někdo nebo něco opakovalo v několikakilometrové vzdálenosti zádumčivou melodií z hudební krabičky - notu za

notou. A nebyla to ozvěna. Na několika místech se totiž neznámý interpret dopustil chyby, držel tu či onu notu trochu déle, avšak motiv jako takový se dal velmi dobře rozpoznat. Ještě překvapivější však bylo to, že melodii zřejmě nevytvářely malé kovové jazýčky miniaturního flašinetu, nýbrž její zvuk připomínal spíš pobroukávání... Nebo zpěv? Nesrozumitelný mnohohlasý sbor? Ne, spíš to bylo nějaké bzučení...

„Tak co, hraje to?“ zeptal se Oleg a zatvářil se vážně. „Ukaž, já si to poslechnu ještě jednou!“

Mladíkovy suché rty se jen namáhavě rozlepily. „Co je to?“ zachraptěl bázlivě.

„Hudba! Potrubí hraje samo!“

Tísňového pocitu, který v Arťomovi vyvolával ten strašlivý zpěv, zůstal chlapec nejspíš ušetřen. Pro něho to všechno byla jen veselá hra. Neptal se, kdo nebo co tam odpovídá na melodii - na stanici, která už desetiletí neudrzuje kontakty se zbytkem světa a kde dávno pohlásil jakýkoli život.

Oleg znovu vyšplhal na kameny, aby vyzkoušel krabičku, ale Arťom zničehonic dostal o chlapce nevýslovný strach. Chytil ho za paži a přes hlasité protesty ho táhl za sebou zpět ke kamnům.

„Zbabělec! Zbabělec!“ křičel rozpustile Oleg. „Jen malé děti věří těm povídačkám!“

Mladík se zastavil a podíval se mu do očí. „Jakým povídačkám?“

„Že kradou děti, když chtějí poslouchat v tunelu potrubí.“

Arťom ho dál táhl k ohni. „Kdo jsou ti oni?“

„Mrtví!“

Rozhovor skončil v půli slova. Strážný, který předtím mluvil o prokletí stanice, sebou škubl a podíval se na ně tak pronikavě, že mladíkovi uvízla slova v hrdle. Své malé dobrodružství ukončili právě včas, jelikož Anton a stopař se

vrátili téměř současně s nimi - a měli s sebou třetího muže. Art'om chlapce rychle usadil na své místo.

Náčelník směny ztěžka dopadl vedle mladíka na pytel písku. „Promiň, chvíli to trvalo. Choval se slušně?“

Art'om přikývl a doufal, že Oleg bude dost prozřetelný na to, aby se nezačal vychloubat, jaké zažil dobrodružství. Ten však soustředěně znovu stavěl nábojnice jako vojáčky a tvářil se, jako by se vůbec nic nestalo.

Třetí muž byl hubený a měl řídké vlasy, vpadlé tváře a kruhy pod očima. Přistoupil ke kamínkům a pozdravil strážné. Pak si pronikavým pohledem změřil Art'oma, ale nic neřekl.

„To je Treťjak,“ představil ho Mělník. „Půjde s námi. Je to odborník na raketovou techniku.“

PÍSNĚ MRTVÝCH

„Nejsou tu žádné tajné chodby a nikdy tady neexistovaly, to přece víš sám nejlíp!“

Tret'jakův hlas byl rozčilením tak hlasitý, že mu Art'om rozuměl. Právě se vraceli na stanici. Mělník a Tret'jak se trochu opozdili a vášnivě diskutovali. Když mladík rovněž zpomalil, aby se zúčastnil jejich rozhovoru, ztlumili hlasy, takže mu nezbývalo než se zase připojit ke zbytku skupiny, kde se malý Oleg cupitavě pokoušel udržet krok s dospělými. Odmítl otcovu nabídku, že ho ponese na ramenou. Místo toho ve viditelně dobré náladě uchopil Art'oma za ruku a oznámil: „Já jsem taky odborník na rakety!“

Mladík na něho udiveně pohlédl. Chlapec stál vedle něho, když Mělník představoval Tret'jaka. Jestlipak chápe, co to znamená?

„Ale nikomu to neříkej,“ dodal Olej spěšně. „Ostatní to nesmí vědět. Je to tajemství. Ten strejda támhle je asi tvůj přítel, když ti toho tolik o sobě pověděl.“

„No dobře, budu mlčet jako hrob,“ přistoupil Art'om na hru.

„Za to není třeba se stydět,“ vysvětlil chlapec. „Můžu být na to dokonce pyšný! Ale kdyby se o tom dověděli ostatní, mohli by o tobě povídat nehezké věci.“

Anton šel asi deset kroků před nimi a svítil na cestu. Chlapec ukázal hlavou na otcovu hubenou postavu a zašeptal: „Táta říkal, že to nemám nikomu prozrazovat, ale ty si to necháš jen pro sebe. Podívej se!“ Vytáhl něco z kapsy.

Ve svitu baterky spatřil Art'om odznak, kruhový, z těžké

pogumované látky, o průměru asi sedm centimetrů. Jedna strana byla černá, na druhé viděl na tmém podkladu zobrazené tři zkřížené, zvláště protáhlé předměty - celé se to podobalo šesticípé papírové hvězdě, kterou na *VDNCh* používaly jako novoroční výzdobu. Ve svislé věci při pozornějším pohledu rozeznal patronu - zřejmě ze samopalu nebo speciální pušky. Na její zadní straně však byla z nějakého důvodu připevněna křídélka. Na druhých, rovněž žlutých předmětech bylo na obou koncích nápadné rozšíření. Neměl sebemenší tušení, oč jde. Podivná hvězda byla orámována věncem jako na starých kokardách a okraj lemoval malý nápis. Barva se už setřela, a tak Art'om poznal jen NÍ VOJSKA A AR a neúplné slovo USKO. Kdyby měl víc času, nejspíš by přišel na to, co mu právě chlapec ukazuje - ale vtom Anton syna přivolal k sobě: „Hej, Olešku! Pojď sem, musíme si o něčem promluvit!“

„Co je to?“ zeptal se mladík chlapce, ale ten mu vytrhl odznak z ruky a znovu ho schoval v kapse.

„*Er, Té, A,*“ pronesl Oleg hlasitě a zřetelně. Zářil přitom pýchou. Pak na Art'oma spiklenecky zamrkal a rozběhl se k otci.

Když se vrátili na stanici, strážní vyšplhali na nástupiště a šli si po svém. U vchodu do tunelu čekala Antonova žena. Se slzami v očích vyběhla vstříc Olegovi, uchopila ho za ruku a obořila se na něho: „Chceš mě připravit o rozum? Nechápeš, jaké si dělám starosti, když je dítě tak dlouho z domu? To jsi ho nemohl přivést nazpět?“

„Leno, před lidmi ne...“ zamumlal Anton a rozpačitě se rozhlédl. „Nemohl jsem přece odejít. Uvědom si, že jako velitel hlídky nesmím své místo jen tak opustit...“

„Jako velitel - no to snad nemyslíš vážně! Tak se laskavě jako velitel chovej! Jako bys nevěděl, co se tady děje. Před

týdnem zmizel nejmladší syn našich sousedů...”

Mělník a Tret'jak se rychle vzdálili. Art'om pospíchal za nimi, ale ještě dlouho slyšeli Lenu plakat a spílat, i když jednotlivým slovům nerozuměli.

Ve třech zamířili k hlavnímu stanu velitele stanice. Zanedlouho seděli v místnosti s tapisériemi a Arkadij Semjonovič je na Mělnikovu prosbu nechal o samotě.

Stopař se zeptal: „Svůj pas už nemáš, vid'.“ Bylo to spíš konstatování než otázka.

Art'om přikývl. Bez dokumentu, který mu zabavili fašisti, byl vyhnanec - bez přístupu do téměř všech více či méně civilizovaných stanic. Dokud se v jeho blízkosti pohyboval stalker, nikdo se na nic zbytečné nevyptával, ale jakmile se odloučí, bude muset bloudit mezi opuštěnými stanovišti a zpola zdivočelými stanicemi jako *Kijevskaja*. Na svůj sen o návratu na *VDNCh* by pak mohl zapomenout.

Jako na potvrzení toho, co se mladíkovi právě honilo hlavou, Mělník pokračoval: „Hansou tě bez pasu nedostanu. Nejrychlejší cesta na stanici *Majakovskaja* ovšem vede přes Okruh. Můžeme nechat vystavit nový, ale to stojí dost času. Co budeme dělat?“

Art'om pokrčil rameny. Vytušil, kam stopař směřuje. I kdyby Hansu obešel, na *Majakovskou* by se stejně nedostal. Tunel, který tam z druhé strany vede, má na opačném konci *Tverskou*. A vracet se do fašistického pekla by bylo šílenství. Ocitl se v bezvýchodné situaci.

„Nejlepší bude, když Tret'jak a já nejdřív ve dvou zajdeme na *Majakovskou*,“ usoudil Mělník. „Najdeme tam vchod do D-6. Až ho objevíme, vrátíme se pro tebe. Snad se do té doby podaří obstarat ti pas - někoho požádám, aby nám sehnal předlohu. Pokud vchod nenajdeme, máš nás tady brzy zpátky. Ve dvou půjdeme po Okruhu rychle, během jednoho dne

bychom to měli zvládnout. Počkáš na nás?“ podíval se zkoumavě na mladíka.

Art'om znovu pokrčil rameny. Nemohl přikývnout nebo jinak vyjádřit souhlas. Stále se vyrovnával s pocitem, že s ním zacházejí jako s materiálem určeným ke spotřebě. Svůj domácí úkol - vyřídit zprávu o nebezpečí - splnil, a tak ho „dospělí“ oznámkovali a prozatím odsunuli stranou, aby jim nepobíhal pod nohama.

„Dobře,“ uzavřel stalker. „Hned vyrazíme, abychom neztráceli čas. Zítرا ráno jsme zpátky. Tvoje stravování a ubytování domluvíme s Arkadijem Semjonovičem. Nelam si s tím hlavu, je to dobrý hostitel. To je asi všechno... Jo, ještě něco.“ Vyndal krví potřísněný kus papíru s plánkem a legendou. „Vracím ti to, obkreslil jsem si to - kdoví, jak se věci vyvinou. Ale nesmíš to nikomu ukázat.“

O hodinu později byli Mělník a Treťjak pryč. Předtím ještě projednali s náčelníkem stanice nejdůležitější záležitosti. Arkadij Semjonovič zdvořile doprovodil Art'oma do jeho stanu, pozval ho na společnou večeři a nechal ho o samotě, aby si mohl odpočinout.

Stan pro hosty stál trochu stranou. Ačkoli byl ve vynikajícím stavu, necítil se v něm mladík od začátku dobře. Vyhlédl ven a znovu jasně viděl, jak jsou ostatní příbytky na sebe namačkány co nejdál od vchodu do tunelů. Stopař tu teď nebyl, Art'om se na této cizí stanici ocítl sám, a tak se vrátil známý tísnivý pocit - na *Kijevské* mu všechno připadalo strašidelné, prostě děsivé, aniž měl k tomu jakýkoli viditelný důvod. Bylo už pozdě, hlasy dětí ztichly a dospělí stále méně vycházeli ze stanů. Projít se po nástupišti ho vůbec nelákalo. Přečetl si třikrát Danilovo poselství a už to nevydržel - na večeři u Arkadije Semjonoviče se dostavil o půl hodiny dřív.

Předsíň služební místnosti se proměnila v kuchyni, kde se

otáčela sympatická mladá žena, trochu starší než on. Ve velké pánvi dusila maso s nějakými kořeny, vedle se znovu vařily známé bílé hlízy, které ochutnal už u Antonovy ženy. Náčelník stanice seděl vedle na stoličce a listoval ohmatanou knížečkou, na jejíž obálce byl zobrazený revolver a ženské nohy v černých punčochách. Když spatřil návštěvníka, rozpačitě odložil svazek stranou. „Asi se tu nudíte,“ poznamenal a chápavě se usmál. „Půjdeme do kanceláře. Kateřina nám tam prostře.“ Zamrkal na Art'oma. „Zatím si dopřejeme sklenku něčeho ostřejšího.“

I místnost s tapisériemi a lebkou nyní vypadala jinak: stolní lampa se zeleným látkovým stínidlem vytvářela útulnou atmosféru. Napětí, které ho pronásledovalo venku, okamžitě zmizelo. Hostitel vyndal ze skříně malou láhev a nalil - jen málo, snad na šírku prstu - nahnědlou tekutinu s omamnou vůní do nezvykle vypouklé sklenky. Ta láhev sama stojí nejspíš víc než celá bedna vína, které pil na stanici *Kitaj-gorod*, dovítípl se mladík.

„Koňak.“ Arkadij Semjonovič zachytil Art'omův zvědavý pohled. „Sice arménský, ale zato třicetiletý. Shora.“ Vzhlédl toužebně ke stropu. „Neboj, ten není zamořený. Osobně jsem ho prověřil.“

Neznámý nápoj byl silně alkoholický, ale příjemná chuť a výrazná vůně mírnily jeho účinek. Mladík napodobil hostitele a každý doušek dlouho poválel v ústech. Vzápětí mu tělem začal proudit oheň a zanechával po sobe příjemné teplo. Místnost byla rázem ještě útulnější a Arkadij Semjonovič sympatičtější.

„Podivuhodné.“ Art'om požitkářsky zavřel oči.

„Skvělé, že? Asi před půldruhým rokem stopaři na *Krasnopresněnské* narazili na zcela nedotčený obchod s potravinami. Ve sklepním prostoru, jak to dříve bývalo. Vývěsní štít spadl, proto si nikdo ničeho nevšiml. Ale jeden ze

stalkerů si vzpomněl, že dříve - to znamená *předtím* - tam občas zašel. A rozhodl se, že se tam ještě jednou podívá. Za všechny ty roky koňak samozřejmě získal na kvalitě. Přes známosti jsem dostal za sto kulek dvě láhve - v *Kitaj-gorodě* zaplatíš za jednu dvě stě.“ Arkadij Semjonovič znovu upil a zvedl pak sklenku zamyšleně proti světlu. „Ten stopař se jmenoval Vasja. Báječný chlap. Žádná malá ryba, která shora nosí jen dřevo, ale jeden z těch, kteří shánějí skutečně cenné věci. Pokaždé, když pobýval na povrchu, zašel nejdřív ke mně.“ Náčelník se pousmál. „*Semjonyči*,“ říkával vždycky, „*je tu nová dodávka*.“

„Stalo se mu něco?“

„No, on měl z celého srdce rád *Krasnopresněnskou*. Tvrdil, že je to opravdové eldorádo. Všechno je tam prý jako nové, samotný výškový dům z období Stalina má nezměrnou hodnotu. Samozřejmě se tam nikdo ničeho nedotkl, protože hned na druhé straně ulice se nachází zoologická zahrada. Kdo by se tam, ke *Krasnopresněnské*, odvážil? Nepředstavitelná hrůza! Ale Vasja byl dobrodruh a miloval riziko. Zato si taky patřičně vydělával. Jednoho dne však osudu přece jen neunikl: něco ho chytilo a zavelklo do zoo. Jeho partner tehdy unikl jen o vlásek.“ Arkadij Semjonovič ztěžka povzdychl a dolil sobě i Art'omovi. „Napijme se na jeho památku.“

Mladíkovi nešla z hlavy neuvěřitelná cena koňaku a už chtěl protestovat, ale náčelník mu energicky vtiskl vypouklou sklenku do ruky a prohlásil, že váhání by bylo urážkou památky nebojácného stopaře, který mu ten božský nápoj obstaral.

Mezitím žena prostřela stůl a Art'om i Arkadij Semjonovič přešli na obyčejnou, ale velmi silnou samohonku. Maso bylo skvěle uvařené a průzračný mok se k němu pil podivuhodně snadno.

Za půldruhou hodinu se Art'omovi rozvázal jazyk. „Mně se na vaší stanici nelíbí. Působí tu něco strašidelného a vytváří to tísnivou náladu...“

„To je věc zvyku.“ Arkadij Semjonovič neurčitě zavrtěl hlavou. „I tady žijí lidé a není tu hůř než na mnoha jiných stanicích.“

„Ne, abyste mi správně rozumělo,“ pospíšil si mladík uchlácholit náčelníka. „Vy nejspíš děláte, co je ve vašich silách. Přesto všichni mluví o tom, že se tu pořád někdo ztrácí.“

„To jsou nesmysly,“ odmítl rozhodně Arkadij Semjonovič. Po další sklence však uznal: „Neztrácejí se všichni, jen děti.“

Art'oma zamrazilo. „Odnášejí je mrtví?“

„Kdoví. Na verzi s mrtvými nevěřím. Těch jsem už v životě viděl dost. Jak by mohli někoho odvléct? Ti přece jen nehybně leží. Ale tam, na druhé straně závalu,“ - hostitel ukázal rukou směrem ke stanici *Park Pobědy*, přičemž div nespadol ze židle „něco je. O tom nepochybuju. Tam však nesmíme.“

„Proč?“ Mladík se pokoušel soustředit na svou sklenku, ale rozplývala se mu před očima a měl pocit, že mu pořád někam klouže.

„Počkej, něco ti ukážu.“ Náčelník stanice hlučně odstrčil židli, těžkopádně se zvedl a vrávoravě přistoupil ke skříní. Chvilí se v ní přehraboval a potom opatrně vytáhl na světlo dlouhou kovovou jehlu, na jejímž tupém konci bylo umístěno několik per.

Art'om svraštil čelo. „Co je to?“

„To bych taky rád věděl.“

„Odkud to máte?“

„Z krku jednoho našeho strážného, který držel stráž u pravého tunelu. Nekrvácel, ale celý otekl, zmodral a u úst měl pěnu.“

„Někdo z *Parku Pobědy*?“

„Čert ví.“ Arkadij Semjonovič do sebe překlopil zbytek sklenky a vrátil jehlu do skříně. „Ale měj se na pozoru, abys nikomu nic neprozradil.“

„Proč to nechcete zveřejnit? Vám by to pomohlo a lidi by konečně měli klid v duši.“

„Nikdo by neměl klid, naopak, všichni by se rozutekli jako krysy! To už ostatně dělají i teď. Myslíš, že když jim tu jehlu ukážu, že se to změní? Nebuď k smíchu! Všichni by vzali nohy na ramena a já bych tu zbyl sám! Co bych to byl za velitele stanice, kdyby tady už nebylo ani živáčka? Kapitán bez lodi!“ Hostitel se dostal do ráže, ale pak mu selhal hlas a odmlčel se.

„Arkašo, Arkašo, jen klid, to je dobré...“,“ chlácholila ho mladá žena, která se ustaraně vedle něho posadila a jemně ho pohladila po hlavě. Ačkoli mladíkovi v hlavě už šumělo, s jistou lítostí pochopil, že to určitě není náčelníkova dcera.

Arkadij Semjonovič se znovu rozohnil. „Krysy opouštějí potápějící se loď! Nakonec tady zůstanu jen já, ale nevzdám se!“

Mladík se namáhavě zvedl a nejisté zamířil k východu. Před dveřmi si hlídač cvrnkl ukazovákem o krk a tázavě se podíval ke kanceláři Arkadije Semjonoviče.

„Jo, už má dost,“ zahlaholil Arťom. „Do zítřka ho radši nechte v klidu.“ Pak se odpotácel ke svému stanu.

Jen s potížemi hledal cestu. Několikrát omylem skončil v cizích stanech, a teprve když někdo začal hrubě klít nebo hystericky vřeštět, pochopil, že není doma. Samohonka byla záludnější než levné víno, protože začala pořádně působit až teď. Arkády a sloupy se před mladíkovými očima rozplývaly a bylo mu nevolno. Ve dne by ho snad někdo doprovodil ke stanu pro hosty, ale teď byla stanice zcela liduprázdná - dokonce i stanoviště u východů z tunelu působily opuštěným dojmem.

Na celé stanici visely ze stropu jen tři nebo čtyři začouzené

lampy a s výjimkou jejich skromných kuželů světla byl celý koridor ponořený do tmy. Najednou se Art'om zastavil. Zdálo se mu, že se v příšeří něco skrývá a pomalu se to přibližuje. Nemohl důvěřovat svým očím, a tak s opileckou odvahou zamířil k podezřelému místu. Nedaleko přestupu na Filjovskou trasu, vedle arkády, se pohybovala temná skvrna - nikoli rovnoměrně sem a tam jako obvykle, nýbrž rychle a zároveň vědomě.

Přiblížil se na patnáct kroků a zvolal: „Hej! Kdo je tam?“

Nikdo neodpověděl, ale v beztvarem černém útvaru jako by se rýsoval podlouhlý stín. Nedal se skoro rozpoznat od temného pozadí, ale mladík byl stále více přesvědčen o tom, že na něho z temnoty někdo upřené zírání. Zavrával, ale udržel se na nohou a udělal další krok.

Najednou se stín smrštil, shlukl se do něčeho jako klubko a klouzal dopředu. Do nosu ho udeřil tak silný a odporný zápach, až sebou škubl. Po čem to jen smrdí? Vybavil se mu obraz, který znal už z tunelu před Čtvrtou říší: hromada mrtvol s rukama spoutanýma za zády. Pach mrtvolného rozkladu?

Vtom se na něho stín vrhl ďábelskou rychlostí, jako šíp z kuše. Na okamžik se před ním zjevil obličej, sinavý, s hluboko vpadlýma očima a podivnými skvrnami.

„Mrtvola!“ zaskřehotal Art'om. Pak se mu hlava rozletěla na tisíc kousků, strop se roztančil, stále rychleji se otáčel a všechno pohaslo. Z tíživého ticha zazněly hlasy a zase zmlkly, zableskly se různé výjevy a hned zase pohasly.

„... *Máma mi to nedovolí, bude si dělat starosti,*“ ozval se nedaleko nějaký chlapec. „*Dnes to určitě nepůjde, plakala celý večer. Ne, nebojím se, nejsi zlý a zpíváš tak krásně. Já jen nechci, aby máma zase brečela. Nezlob se! Když tak jen na chvíli... Vrátime se do zítřka?*“

„... *nemám čas, nemám čas,*“ zamumlal hluboký mužský

hlas. „Nemám času nazbyt, jsou už blízko. Vstávej, nezůstávej ležet, zvedni se! Jestli teď ztratíš naději, zaváháš nebo to vzdáš, zaujmou tvoje místo jiní. Budu za to dál bojovat. A ty musíš taky! Tak vstávej! Pochop přece...“

Pak další hlas: ... a kdo je to? K Mistrovi? Ach tak, do stanu pro hosty. No jasně že ho unesu sám! Hele, chyt' ho aspoň za nohy. Je těžkej... Co mu to asi cinká v kapsách? Ale jo, vždyť si dělám jen legraci, A jsme tady. Ne, ne, to já ne. Už jdu...“

Vchod do stanu se prudce otevřel a světlo z baterky udeřilo Arťoma do očí.

„Ty jsi Arťom?“ Tazatelův obličej se nedal poznat, ale hlas zněl mladě.

Mladík vyskočil z lehátka - a hned se mu v hlavě všechno zatočilo. V zátylku mu pulzovala tupá bolest a každý dotek pálil. Vlasy měl spleené, zřejmě od zaschlé krve. Co se s ním stalo?

„Můžu dál?“ zeptal se příchozí, vstoupil, aniž by čekal na odpověď, a spustil za sebou plachtu. Pak vtiskl mladíkovi do ruky malý kovový předmět.

Když Arťom konečně rozsvítil baterku, nevěřil svým očím: byla to nábojnice ze samopalů, upravená na šroubovací uzávěr - přesně jako ta od Huntera. Pokusil se ji rozšroubovat, ale rozčilením upoceně ruce mu po ní klouzaly. Nakonec vypadl drobný kousek papíru.

Nepředvídané potíže. Východ D-6 blokován, Tretjak zavražděn. Čekej na mě. Potřebuji čas na organizaci. Přijdu co nejdřív. Mělník.

Přečetl si zprávu podruhé a pokusil se jí porozumět. Tretjaka zavraždili? Vstup do metra-2 je uzavřen? To znamená, že všechny jejich plány a naděje jsou vniveč! Nevěřicně se zahleděl na posla.

„Mělník nařídil, abys tu zůstal a počkal na něho,“ dodal muž.

„Třetjak je mrtev. Zavražděn. Stopař říkal, že ho otrávil nějaká jehla, ale neví, komu patří. Organizuje teď úderný oddíl. Musím už jít? Chceš mu něco odpovědět?“

Art'om přemýšlel, co by měl stalkerovi vzkázat. Co má dělat? V co ještě může doufat? Má prostě všeho nechat a vrátit se na *VDNCh*, aby byl alespoň v posledních minutách u svých přátel? Zavrtěl hlavou. Posel se mlčky otočil a vyšel ze stanu.

Mladík se posadil na lehátko a zamyslel se. Teď se nikam nemůže vypravit. Bez pasu a průvodce by se nedostal na Okruh ani zpět na *Semjonovskou*. Musí tedy doufat, že Arkadij Semjonovič bude i v příštích dnech tak pohostinný jako včera.

Na *Kijevské* se „rozednilo“. Lampy hořely pouze na poloviční plamen a vedle služebních místností, kde se nacházel byt náčelníka stanice, dokonce oslnivě zářila rtuťová výbojka. Dorazil tam s pokřivenou tváří, tak moc ho bolela hlava. Strážný u vchodu ho gestem zastavil. Zevnitř pronikly k Art'omovu sluchu rozčilené mužské hlasy.

„Má práci,“ vysvětlil strážný. „Počkej, jestli chceš.“

Za pár minut vyběhl ze dveří Anton. Za ním následoval náčelník. Ačkoli byl opět velice pečlivě učesaný, měl kruhy pod očima, obličej mu viditelně otekl a pokrývaly ho stříbřitě šedé štetinky vousů. Art'om si promnul tváře a uvědomil si, že sám asi nevypadá o moc lépe.

„A co mám asi tak dělat? Co?“ křičel náčelník za Antonem, pak si uplivil a udeřil se rukou do čela. Když si všiml mladíka, nevěřícně se usmál: „Ach... už na nohou?“

„Budu tu muset ještě chvíli zůstat, než se vrátí Mělník.“

„Já vím, já vím. Pojd'me dovnitř. Prosili mě, abych pro tebe něco udělal.“ Arkadij Semjonovič ho pohostinným pokynem ruky pozval dál. „Máme tě vyfotit, kvůli pasu. Mám tady techniku z doby, kdy byla *Kijevskaja* ještě normální stanice. Pokud Mělník ještě obstará vhodný čistý formulář, uděláme ti

nový průkaz.“

Hostitel posadil Art'oma na stoličku a namířil na něho objektiv malě umělohmotné kamery. Zablesklo se - a následujících pět minut mladík proseděl v naprosté tmě. Jen kolem sebe bezmocně mžoural.

„Promiň, měl jsem tě varovat... Každopádně k nám prostě zajdi, kdybys měl hlad, Kát'a ti dá něco k jídlu. Dnes na tebe bohužel nemám čas. Situace se zostřila. Antonův nejstarší syn dnes v noci zmizel. To teď vystraší celou stanici. Co je tohle za život... Jo, a tebe prý dnes ráno našli na nástupišti se zakrvácenou hlavou. Stalo se něco?“

Mladík si odkašlal. „Nevzpomínám si... Nejspíš jsem v opici upadl.“

Náčelník se usmál. „Ano, včera jsme si dali pořádně do nosu... No dobře, Art'ome, mám teď práci. Zajdi ještě později.“

Mladík vstal. Viděl před sebou Olegův obličej. Byl to Antonův nejstarší syn? Musel myslet na krabičku, na to, jak ji Oleg držel u potrubí a co potom řekl... Zoufalstvím se mu podlomila kolena. Že by ten kluk měl pravdu? Může snad za všechno on sám? Bezmocně se znovu otočil k Arkadiji Semjonovičovi a otevřel ústa - ale pak přece jen vyšel z místnosti, aniž ze sebe vypravil slovo.

Vrátil se do svého stanu, posadil se na podlahu a nějakou dobu civěl do prázdna. Ať už ho pro tuto misi vybral kdokoli, zároveň ho proklel! Skoro všichni, kteří ho chvíli na jeho cestě provázeli, za to zaplatili životem: Bourbon, Michail Porfirjevič a jeho vnuk, Danila. Chán beze stopy zmizel a i bojovníci revoluční brigády už nejspíš zahynuli. Teď Třet'jak. A co malý Oleg? Vede snad všechny své průvodce do náručí smrti?

Nechápal, co dělá, ale vyskočil, přehodil si přes ramena batoh a samopal, uchopil baterku a vyšel na nástupiště. Nohy ho samy od sebe nesly tam, kde byl minulou noc přepaden.

Když se k tomu místu přiblížil, strnul jako solný sloup. Jako za kalným závojem na něho civěly mrtvé zorničky hluboko vpadlé do očních oblouků. Rázem se na všechno rozpomněl. Nebyl to sen...

Musí najít Olega! Za každou cenu musí veliteli stráže pomoci, aby měl svého syna zase doma. Je to jeho, Art'omova vina, nedával na chlapce pozor, hrál s ním tu podivnou hru s potrubím - a teď tu sám stojí zcela nedotčený, ale Oleg zmizel. Byl si jistý, že Antonův syn neutekl z vlastní vůle. V noci se stalo něco zlého a nevysvětlitelného a on je dvojnásob vinen tím, že mohl neštěstí zabránit, kdyby nebyl v tak žalostném stavu.

Prozkoumal místo, kde se včera ve stínu schovával záhadný návštěvník. Povalovala se tam hromada odpadků, a když se v nich začal přehrabovat, vylekala ho toulavá kočka. Prohledání nástupiště k ničemu nevedlo, a tak seskočil na koleje. Stráže u vchodu do tunelu si ho změřily lhostejným pohledem a varovaly ho, že vstup na trasu je jen na vlastní nebezpečí.

Tentokrát se vydal druhým tunelem, souběžně s tím, který si prohlížel včera. Tenhle byl zasypaný zhruba ve stejné výši a i tady na konci hlídalo několik mužů. Železná popelnice sloužila jako provizorní kamna, kolem dokola leželo pár pytlů s pískem. Na koleji stála ručně poháněná drezína s několika plnými uhláky.

Strážní spolu potichu rozmlouvali. Když se k nim Art'om přiblížil, vyskočili. Nejdřív si ho měřili nervózními pohledy, ale pak jeden z nich vyhlásil konec poplachu a ostatní se uklidnili a zase usedli u provizorního ohřevu. Mladík poznal velitele stanoviště - byl to Anton. Spěšně zamumlal něco nesouvislého, otočil se a vykročil zpátky. Celý obličej měl v jednom plameni. Nedokázal se podívat do očí člověku, který přišel jeho zaviněním o syna. Art'om sklesle spěchal ke stanici

a šeptal si: „Nemám s tím nic společného... Nemohl jsem přece... Co bych asi tak pořídil?“ Světelná skvrna jeho baterky poskakovala před ním v taktu kroků sem a tam.

Najednou si všiml malého předmětu, který opuštěně ležel ve stínu mezi dvěma pražci. Už zdálky mu připadal známý. Rozbušilo se mu srdce. Sklonil se a zvedl malou krabičku, z níž vyčnívala páčka. Když jí otočil, zazněla kovová smutná melodie. Olegovy hrací hodiny. Určitě mu tady vypadly nebo je ztratil.

Mladík odložil ruksak na zem a s dvojnásobnou pozorností začal prohledávat stěny tunelu. Nedaleko odsud se nacházely dveře, za nimiž však spatřil jen prázdnou toaletu. Ani za dalších dvacet minut nic neobjevil. Vrátil se k ruksaku, ztěžka dosedl na zem, opřel se o stěnu a rezignovaně vzhledl ke stropu.

V následujícím okamžiku už zase stál na nohou. Roztřesenými prsty posvítíl na černou štěrbinu, kterou nebylo na tmavém betonovém stropě vidět. Byla to škvíra pootevřeného průzoru, přímo nad místem, kde ležela Olegova hračka. Bylo naprosto vyloučené se k otvoru dostat - strop byl tady vysoký přes tři metry.

Následovalo bleskové rozhodnutí. Uchopil krabičku, odhodil ruksak na koleje a pádil zpět ke strážným. Teď se už nebál pohlédnout Antonovi do očí.

Než dorazil na konec tunelu, zpomalil, aby strážné nevyděl tak, že by na něho začali střílet. Přistoupil k Antonovi a šeptem mu popsal, co právě objevil. Zakrátko stáli na drezíně a provázeni zvědavými pohledy ostatních se chopili páky a vyjeli.

Zastavili přímo pod otvorem. Drezína byla právě tak vysoká, že Arťom z Antonových ramen otevřel západku a vlezl dovnitř. Pak pomohl nahoru i Olegovu otci.

Průchod byl poměrně úzký a příliš nízký, než aby se dalo jít zpřímá. Probíhal souběžně s tunelem. Art'om se snažil přijít na to, z jakého důvodu byl tento prostor vůbec vytvořen. Jako ventilační zařízení? Pro krysy? Nebo byl prohrabán až poté, co došlo k závalu hlavního tunelu?

Ačkoli chodba probíhala oběma směry, Anton hned zamířil ke stanici *Park Pobědy*. Za několik vteřin bylo jasné, že se nemýlil - na zemi se matně leskla podélná nábojnice, jedna z těch, které chlapci daroval Mělník. Antona tento nález nesmírně povzbudil a vykročil ještě rychleji.

Asi po dvaceti metrech průchod znenadání skončil a na zemi bylo vidět rovněž pootevřený otvor. Anton se do něj bez váhání spustil, a než stačil Art'om něco namítnout, zmizel mu z očí. Z průvzlaku zazněl rachot, pak zaklení a nakonec tlumený hlas: „Bud' opatrný - jsou to tu nejmíň tři metry. Počkej, posvítím ti.“

Mladík se rukama přidržel okraje a houpal nohama sem a tam. Pak se pustil a dopadl mezi pražce. Vstal, oprášil si ruce a zeptal se: „A jak se zase dostaneme zpátky?“

Anton odmítavě mávl rukou. „Však nás něco napadne. Ale jsi si jistý, že se ti to včera nezdálo?“

Art'om pokrčil rameny. Ačkoli ho zátylek dosud bolež, připadala mu myšlenka, že se na *Kijevské* stal objektem útoku nějakého ducha, naprosto absurdní.

„Půjdeme k *Parku Pobědy*,“ rozhodl Anton. „Jestli se u nás děje nějaká čertovina, může nebezpečí pocházet jen odtud. Nejspíš jsi to taky vycítil - znáš přece naši stanici.“

Mladík se pokoušel držet krok se svým doprovodem a zeptal se: „Proč jste včera o tom nic neřekl?“

„Rozkaz shora. Semjonovič chce za každou cenu zabránit panice. Proto nám zakázal šířit fámy. Obává se o svou funkci. Všechno má ale svoje meze. Už dlouho se ho snažím

přesvědčit, že to nemůže věčně držet pod pokličkou. Za poslední dva měsíce zmizely tři děti a čtyři rodiny ze stanice uprchly. Pak měl jeden z nás zničehonic tu jehlu v krku. Ale Semjonovič prohlásil: *Ne, jestli vypukne panika, ztratíme kontrolu.* Je to zbabělec!“ Anton si vztekle odplívl.

„A co když to s tou jeh...“ Mladíkovi uvízlo slovo v hrdle. Prudce se zastavil a Anton s ním.

Strážný se zaraženě zeptal: „Co se zase děje? Už jsi to někdy viděl?“

Art'om neodpověděl. Upřeně zíral na zem a přejížděl baterkou sem a tam, aby si „to“ podrobněji prohlédl.

Viděl obrovský obraz, který někdo namaloval bílou barvou přes koleje, pražce a podloží: byla to vlnovitá čára připomínající plazícího se hada nebo červa, širokého zhruba čtyřicet centimetrů a dlouhého dva metry. Na jednom konci byla rozšířená, vypadalo to jako hlava, což posilovalo dojem, že jde o obrovského plaza.

„Had,“ usoudil Art'om.

Anton se pokusil usmát. „Nebo tu někdo třeba jen vylil barvu.“

„Ne. Tam je hlava a hledí určitým směrem. Plazí se k *Parku Pobědy*.“

„Takže máme společný cíl.“

Asi po stovce metrů se jejich domněnka potvrdila - uprostřed kolejiště ležely tři další nábojnice. Jdou tedy rozhodně správným směrem! Povzbuzeni vykročili ještě rázněji.

„Stejně má ten můj kluk za ušima!“ poznamenal hrdě Anton. „Jak přišel na to zanechat za sebou stopu.“

Mladík přikývl. Mnohem víc ho však zaměstnávalo, jak se neznámému tvorovi podařilo vzít s sebou zřejmě ještě živého chlapce tak nehlučně. Došlo skutečně k tomu, co slyšel v bezvědomí? Odešel Oleg se záhadným průvodcem dobrovolně?

Proč a pro koho tedy označoval svou cestu?

Arťom se na několik minut odmlčel a ani Anton nic neříkal. Šli prostě pořád dál, ve tmě překonávali jeden pražec za druhým - a pozvolna je opouštěla veškerá radost a naděje. Mladík se znovu začal cítit stísněně. Ve snaze odčinit vlastní vinu před chlapcem i jeho otcem hodil prostě za hlavu všechna varování a veškeré děsivé a jen šeptem vyprávěné příběhy. Navíc zapomněl i na stalkerovo nařízení, že nesmí *Kijevskou* za žádných okolností opustit. Anton se snažil proniknout ke stanici *Park Pobědy*, protože hledal syna, ale Arťom se neubráníl otázce, proč *on* chce navštívit to zlověstné místo? Za co nasazuje vlastní bezpečnost a svůj nejdůležitější cíl? Na okamžik se mu vybavili podivní starci na *Poljance* a to, co mu prozradili o jeho osudu. To pomohlo - srdce mu už netlouklo tak zběsile.

Jeho hrdinská nálada však vydržela pouhých deset minut, k dalšímu obrazu hada.

Tentokrát byla kresba dvakrát větší než první, což zřejmě znamenalo, že se stále ubírají správným směrem a blíží se k cíli. Arťom si však nebyl jistý, jestli se má z toho radovat.

Tunel zdánlivě nebral konce. Mladík odhadl, že jsou na cestě nejméně dvě hodiny. Mohl se ovšem taky mýlit: Anton byl teď málomluvný a ve tmě a tichu se minuty vlekly nesmírně pomalu.

Třetí had, dlouhý nejméně deset metrů, zároveň označoval akustickou hranici. Anton nehybně strnul, natočil ucho k tunelu a Arťom se také pozorně zaposlouchal. Ze tmy sem pronikaly podivné, nepravidelné zvuky. Zpočátku je nepoznal, ale pak si uvědomil, že je to zpěv, doprovázený temným bubnováním - bylo to velmi podobné tomu, co slyšel v potrubí.

Anton přikývl. „Už to není daleko.“

Zničehonic se však čas, který se beztak už nesnesitelně vlekl,

změnil v hustou mlhu a téměř se zastavil. Když se mladík podíval na svého společníka, s neúprosnou jasností si uvědomil, že Anton pořád ještě příkyvuje. Přesněji řečeno, hlava mu křečovitě šhubala. Navíc s údivem zjistil, že mužova brada se už nevrací do výchozí pozice. Když se Olegův otec vzápětí zhroutil jako směšná hadrová panenka, měl Arťom pocit, že ho dokáže zachytit, ale zabránilo mu v tom lehké píchnutí v rameni. Překvapeně se podíval na bolavé místo a zjistil, že mu z kabátu trčí okřídlená jehla. Nemohl ji vytáhnout, což měl původně v úmyslu, protože mu celé tělo zkamenělo. Kolena se pod tíhou trupu už neohýbala a mladík tvrdě dopadl na zem. Vědomí přitom zůstalo nezkalené, jehla ušetřila i sluch a zrak, jen se mu hůř dýchalo, ale to nevadilo, protože moc vzduchu už nepotřeboval - měl naprosto nepohyblivé údy.

Vedle sebe zaslechl rychlé, lehké kroky. Tvor, který se přibližoval, nemohl být člověk, protože lidské kroky se naučil rozpoznávat od jiných na strážním stanovišti u *VDNCh*. Zněly vždy v páru, často v kombinaci s hřmotnou podrážkou koženkových holínek, nejrozšířenějších bot v metru.

Pořád viděl jen část pražců a kolejí vedoucích na *Kijevskou*. Do nosu ho udeřil ostrý, nepříjemný zápach.

„Jeden, dva. Cizinci, leží tady,“ pronesl kdosi nad ním.

„Dobrý zásah na dálku. Krk, rameno,“ poznamenal další.

Byly to podivuhodné hlasy, bez melodie a zvučnosti. Arťomovi spíš připomněly monotónní hvízdot větru v tunelech. Patřily však lidem, o tom nebylo pochyb.

První pokračoval: „Ano, přesná muška. Tak si to přeje Velký červ.“

„Jistě. Jednoho ty, druhého já, odneseme cizince domů.“

Obraz před Arťomovými očima se rázem změnil - někdo ho jediným trhnutím zvedl. Na okamžik se před ním vynořil úzký

obličej s temnými vpadlými očními důlky. Potom obě baterky zhasly a všichni se ocitli v naprosté tmě. Z toho, že mu krev stoupá do hlavy, mladík usoudil, že si ho někdo přehodil přes rameno jako pytel a vleče ho pryč.

Podivný rozhovor mezitím pokračoval, i když věty přerušovalo namáhavé sípání.

„Jehla němoty, ne jedu. Proč?“

„Šéf rozkázal. Kněz rozkázal. Velký červ to tak chce. Maso déle vydrží.“

„Ty chytrý. Ty a kněz přátelé. Kněz učí.“

„Ano.“

„Jeden, dva, nepřátelé přicházejí. Páchnou prachem, ohněm. Špatný nepřítel. Jak přišel?“

„Nevím. Šéf a Vartan dělat výsled. Já, ty chytit. Dobré, Velký červ mít radost. Já, ty vzít odměnu.“

„Je hodně? Boty? Kabát?“

„Je hodně, Kabát, boty ne.“

„Já mladý. Chytám nepřátele. Dobré. Je hodně. Od-mě-na... já se radovat.“

„Dnes dobrý den. Vartan přinesl nové malé. Já, ty chytit nepřátele. Velký červ radovat, lidé zpívat. Slavit.“

„Slavit. Já radovat. Tančit? Vodka? Já tančit Nataša.“

„Nataša a šéf tančit. Ty ne.“

„Já mladý, silný. Šéf moc let. Nataša mladá. Já chytám nepřátele, odvážný, dobrý. Nataša, já tančit.“

Poblíž se ozvaly další hlasy a spor utichl. Art'om se dovтіpil, že dorazili na místo určení. Panovala tu stejná tma jako v tunelu - na celé stanici hořel jen jeden malý oheň. Tam, nedaleko plamenů, ho lhostejně odhodili na zem. Ocelové prsty mu sevřely bradu a otočily obličej nahoru.

Lidé, kteří kolem něho stáli, vypadali velmi podivně. Byli skoro nazí, měli holé lebky, a přesto se zdálo, že jim není ani

trochu zima. Na čele měli namalovanou stejnou vlnovku, jakou Anton a on viděli v tunelu. Byli malého vzrůstu a nepůsobili zrovna moc zdravým dojmem, ale přes vpadlé tváře a kůži barvy zeminy vyzařovali nesmírnou sílu. Mladíkovi se proti jeho vůli vybavilo, s jakou námahou nesl Mělník poraněné číslo deset. Jak rychle je ve srovnání s tím přepravily tyhle bytosti na svou stanici!

Téměř všechny měli u sebe dlouhou úzkou trubku. Když si ji pozorněji prohlédl, pochopil, že to jsou umělohmotné trubky užívané k pokládání a izolaci elektrických kabelových svazků. Na opascích měli zavěšené obrovské bajonety, které Arťom znal ze starších typů kalašnikova.

Všechny podivuhodné postavy kolem něho byly přibližně stejně staré, žádné z nich nebylo přes třicet.

Neznámí tvorové chvíli mlčky pozorovali zajatce. Pak se jeden z nich - jediný, jehož hadovitá linka byla rudá a měl hustý vous - ozval: „Dobře. Já rád. Nepřátelé Velkého červa. Strojoví lidé. Zlí lidé, křehké maso. Velký had spokojen. Šarap, Vovan odváží. Odvedu strojové lidi do žaláře, udělám výslech. Zítra oslava. Všichni dobří lidé pozřou nepřátele. Vovane, jaká jehla? Němoty?“

„Ano, jehla němoty,“ potvrdil Šlachovitý muž s modrou linkou na čele.

„Jehla němoty dobrá,“ pochválil vousáč. „Maso se nezkaží. Vovane, Šarape, vzít nepřátele a dovést je se mnou do žaláře.“

Obraz se znovu rozmazal a světlo se začalo vzdalovat. Bylo slyšet nové hlasy, kdosi vyjadřoval neartikulovanými zvuky nadšení, jiný žalostně vyl - a pak opět zazněl onen zpěv, hluboký, sotva slyšitelný a hrozivý. Opravdu zněl jako nápěv nemrtvých a Arťom si vzpomněl na fámy kolující kolem stanice *Park Pobědy*... Pak je zase pustil z hlavy, protože vedle něho dopadl Anton a vzápětí sám ztratil vědomí.

Něco jím třásl a vyzývalo, aby konečně vstal. Protáhl se, rozsvítil baterku, zakryl ji rukou, aby světlo neoslepovalo ospalé oči, rozhlédl se po stanu - kde má samopal? - a pak vyšel ven. Tak vroucně toužil po svém domově, že se nyní, když se znovu ocitl na *VDNCh*, z toho nedokázal ani trochu radovat.

Celý strop byl začouzený, stanové plachty prošpikované kulkami a opuštěné a ve vzduchu se vznášel těžký pach požáru. Stalo se tu něco strašlivého - stanice se až odstrašujícím způsobem lišila od obrazu, který mu utkvěl v paměti. V dálce, pravděpodobně v přestupním prostoru na konci nástupiště, někdo křičel, jako by ho brali na nože.

Skrovné světlo dvou nouzových lamp se jen namáhavě prodíralo hustými oblaky dýmu. Nebylo nikoho vidět, kromě malé dívky, která si hrála vedle stanu na zemi. Art'om se jí chtěl zeptat, co se tu stalo a kam všichni zmizeli, ale když ho spatřila, hlasitě se rozplakala, a tak ji nechal v klidu.

Tunely. Tunely z *VDNCh* k Botanické zahradě. Pokud obyvatelé jeho stanice někam odešli, pak jedině tam, vstříc tomu prokletému místu. Jiní by možná zkusili uprchnout do centra, směrem k Hanse, ale jeho lidé by ho s malou dívkou nikdy tady nenechali napospas osudu.

Seskočil na koleje a rozběhl se k temnému jícnu. Žádná zbraň, bez zbraně je to nebezpečné, pomyslel si. Neměl však co ztratit a kromě toho musel prozkoumat situaci. Možná že d'áblové prorazili obrannou linii. V takovém případě by veškerá naděje spočívala na něm - musí poznat celou pravdu a informovat jižní spojence.

Okamžitě ho pohltila tma a s ní i strach. Vůbec nic neviděl, přesto mu něco k sluchu proniklo - odporné mlaskání. Znovu zalitoval, že není ozbrojen, ale teď už bylo na návrat pozdě.

Zdálky se ozvaly kroky. Šly mu vstříc, když kráčel vpřed, a

zastavily se, jakmile zůstal stát. To se mu kdysi stalo, ale už si nepamatoval kdy. S narůstajícím zoufalstvím se přibližoval k tomu neviditelnému a neznámému nepříteli. Je to opravdu protivník? Kolena se mu třásla tak, že se pohyboval jen velmi pomalu. Čas jednoznačně pracoval pro strach a hrůzu. Po spáncích mu stékal ledový pot. S každou vteřinou se ho stále víc zmocňoval děs.

Nakonec, když uslyšel kroky asi jen tři metry od sebe, to už nevydržel. Klopýtal, padal, znovu se škrábal na nohy, ale utíkal zpět ke stanici. Když se však jak dlouhý tak široký natáhl potřetí, vypověděly mu zesláblé nohy službu a on pochopil, že smrt je nevyhnutelná...

„...Všechno na tomto světě stvořil Velký červ. Celý všehomír byl kdysi z kamene a nebylo nic jiného než kámen. Neexistoval vzduch, voda, světlo, oheň, lidé ani zvířata, jen neživý kámen. Potom se však objevil Velký červ.“

„Ale odkud Velký červ? Odkud přišel? Kdo ho zrodil?“

„Nepřerušuj. Velký červ byl vždycky. Sněhl se do středu světa a prohlásil: *Tento svět bude můj. Je z tvrdého kamene, ale já v něm prohloubím chodby. Je chladný, ale já ho ohřeji ohněm vlastního těla. Je temný, ale já ho osvítím světlem svých očí. Je mrtvý, ale já ho oživím všemi svými tvory.*“

„Kdo tvorové? Co?“

„Tvorové jsou zvířata, která Velký červ vyvrhl ze svého těla. Ty a já, my všichni jsme jeho stvoření. A pak Velký červ řekl: *Vše se stane tak, jak jsem určil, neboť tento svět je od nyníška můj.* A začal hlodat chodby v tvrdém kameni a kámen změkkl v jeho klíně, sliny a šťáva Velkého červa ho napojily a kámen ožil a začal vytvářet houby. A Velký červ se prokousával kamenem skrz naskrz a činil tak tisíce let, až jeho chodby protkaly celou Zemi.“

„Tisíc co? Jeden, dva, tři? Kolik tisíc?“

„Máš na ruku deset prstů. A Šarap jich má taky deset - ach ne, ten jich má dvanáct, to nejde. No tak Grom, ten jich má taky deset. Když vezmu tebe, Groma a ještě tolik lidí, že vás bude tolik, kolik máš prstů na ruce, pak je to desetkrát deset, tedy sto. A tisíc, to je desetkrát sto.“

„Hodně prstů. Neumím spočítat.“

„Nevadí. Každopádně když na Zemi vznikly chodby Velkého červa, byla jeho práce vykonána. Tu řekl: *Hle, vyhloubil jsem v tvrdém kameni tisíckrát tisíc chodeb a kámen se rozdrobil. A úlomek prošel mým tělem a vsákl do sebe šťávu mého života a sám ožil. Dřív bylo vše na světě z kamene, avšak nyní vznikl prázdný prostor. Teď existuje místo pro děti, které porodím.* A z jeho klína vzešly první bytosti, na jejich jména si dnes už nikdo nevzpomíná. Byly vzrostlé a silné a podobaly se Velkému červu - a ten je miloval. Neměly však co pít, neboť na světě nebyla voda, a zahynuly žizní. Velký červ se rmoutil. Dosud zármutek nepoznal, protože tu nebyl nikdo, koho by mohl milovat, a nepoznal ani osamělost. Jakmile však stvořil nový život, naučil se ho milovat a připadalo mu obtížné se s ním rozloučit. Tu se rozplakal a jeho slzy naplnily svět. Tak vznikla voda. I řekl: *Nyní existuje místo k životu a voda k pití. A země, nasycená mou tělesnou šťávou, žije a vytváří houby. Teď porodím své děti. Budou žít v chodbách, které jsem vytvořil, pít moje slzy a jíst houby vyrostlé ze šťávy mého klína.* Obával se však, že znovu porodí obří tvory podle svého obrazu, neboť pro všechny nebylo dost místa, vody ani hub. Tak stvořil nejprve blechy a poté krysy, kočky, slepice, psy, vepře a nakonec člověka. Nedopadlo to však tak, jak si usmyslel: blechy pily krev, kočky žraly krysy, psi trhali kočky a člověk je všechny usmrcoval a pojídal. A když člověk poprvé usmrtil druhého člověka a pozřel ho, pochopil Velký červ, že jeho děti ho nejsou hodné, a hořce zaplakal. A pokaždé když Člověk sní jiného

člověka, Velký červ se rozpláče a jeho slzy tečou chodbami a zaplavují je.“

„Člověk dobrý. Maso chutná. Sladké. Ale smím jíst jen nepřátele. Já vím.“

Art'om zaťal prsty v pěst a zase je natáhl. Ruce měl za zády spoutané kusem drátu a silně mu otekly, ale aspoň ho trochu poslouchají. I skutečnost, že ho bolí celé tělo, bylo dobré znamení - ochrnutí jedovatou jehlou bylo nejspíš jen přechodné. Hlavou se mu honila absurdní myšlenka, že na rozdíl od neznámého vypravěče netuší, odkud se do metra dostaly slepice. Pravděpodobně je nějací obchodníci přinesli z trhu. Věděl, že vepří pocházejí z *VDNCh*, ale slepice...

Pokusil se rozhlédnout, ale kolem dokola panovala absolutní tma. Někdo tu však byl, nedaleko od něho. Mladík přišel k sobě už před hodinou a se zadržným dechem naslouchal podivné rozmluvě. Postupně mu docházelo, kde se nachází.

„Hýbá se, slyším,“ zazněl chraptivý hlas. „Přived' šéfa. Šéf dělá výslech.“

Cosí šouravě odešlo a už to nebylo slyšet. Zkusil pohnout nohama, ale i ty měl spoutané drátem. Potom se chtěl převrátit na druhou stranu a narazil přitom na něco měkkého. Následovalo dlouhé bolestivé zasténání.

„Antone, jsi to ty?“ zašeptal Art'om.

Žádná odpověď.

„Aha... Nepřátelé Velkého červa se probudili...,“ zazněl jízlivý hlas ze tmy. „Budete si ještě přát, abyste se nikdy neprobrali.“

Byl to ten křehký, přemoudřelý hlas, který během poslední půlhodiny beze spěchu vyprávěl o Velkém červovi a stvoření života. Jeho majitel se výrazně lišil od ostatních obyvatel této stanice: místo primitivních úsečných frází používal obvyklé, občas trochu vyumělkované věty, a mluvil hlasem obyčejného

člověka, nikoli jako jeho zdejší soukmenovci.

„Kdo jste? Pusťte nás!“ zaskřípal Arťom. Jazyk se mu dosud hýbal jen velmi ztěžka.

„Ano, jistě,“ odpověděl hlas lhostejně. „To říkají všichni. No, vaše cesta tady bohužel končí. Budou vás mučit a opékat. Co se dá dělat? Jsou to divoši.“

„Vy jste taky zajatec?“

„My všichni jsme zajatci - ale vás ještě dnes osvobodí.“ Neviditelný se zachichotal.

Anton znovu zasténal, začal se na podlaze převalovat sem a tam, něco žvatlal, ale k vědomí se neprobral.

„Proč vlastně sedíme ve tmě? Jako neandrtálci!“ ozval se hlas.

Cvakl zapalovač a malý plamínek osvětlil tvář mluvčího - dlouhý šedivý vous, špinavé rozčuchané vlasy, šedé výsměšné oči ve změti vrásek. Muži bylo nejméně šedesát let. Seděl na židli na druhé straně železné mříže, která místnost rozdělovala na dvě poloviny. Na *VDNCh* byl podobný prostor sloužící jako vězeňská cela - pojmenovali ho *opičí klec*, ačkoli Arťom znal opice jen z učebnic biologie a dětských knih.

„Nemůžu si prostě zvyknout na tu ďábelskou temnotu,“ posteskl si stařec a zakryl si oči. „Proto musím pokaždé použít tenhle krám... Takže proč jste se sem vetřeli? To už na druhé straně není místo?“

„Poslyšte,“ ozval se mladík. „Vy jste přece svobodný... Pusťte nás ven, dokud se ti lidožrouti nevrátí! Vy jste přece normální člověk.“

„To bych samozřejmě mohl,“ uznal muž, „a pochopitelně to neudělám. S nepřáteli Velkého červa se nepaktujeme.“

„Jaký Velký červ? O čem to vůbec mluvíte? Slyším o něm poprvé, jak bych tedy mohl být jeho nepřítel?“

„Nehraje žádnou roli, jestli jste o něm slyšeli nebo ne. Přišli

jste z druhé strany, kde žijí nepřátelé. To znamená, že můžete být jediné Špehové.“ Starcovu jízlivou intonaci vystřídala ocelová tvrdost. „Máte střelné zbraně a kapesní svítilny! Dábelské mechanické hračky! Věci na zabíjení! Jaký důkaz ještě potřebujete, abyste pochopili, že jste na falešné cestě, že jste nepřátelé života, a tudíž i Velkého červa?“ Vyskočil ze židle a přistoupil k mříži. „Vy a vám podobní jste všechno zavinili!“ Zhasl přehřátý zapalovač a ve tmě bylo slyšet, jak si fouká na spálené prsty.

Pak se ozvaly nové, syčivé a strašidelné hlasy. Arťom znejistěl. Musel myslet na Treťjaka zabitého otrávenou jehlou. „Prosím,“ zašeptal prosebně. „Dokud ještě není pozdě! Co vám to udělá?“

Stařec neodpověděl.

Za minutu se celý prostor naplnil zvuky: nahá chodidla ťapkala po betonu, někdo chraptivě dýchal, další pískavě vdechoval vzduch nosem. Ačkoli nic neviděl, cítil, že je jich poměrně dost a že si ho všichni pozorně prohlížejí, očichávají a zvědavě naslouchají.

„Ohniví lidé,“ zasyčel hlas. „Táhne z nich střelný prach a strach. Smrdí jako stanice na druhé straně. Dva cizí. Jeden, dva nepřátelé.“

„Má udělat Vartan,“ nařídil jeden hlas.

„Udělej oheň,“ požádal někdo.

Kromě starce, v jehož ruce vzplál plamínek, stáli v místnosti tři holohlaví divoši. Drželi si ruce před očima. Arťom poznal jednoho z nich, šlachovitého vousáče. I druhý mu připadal podivně známý. Hleděl mladíkovi přímo do očí, popošel vpřed a stanul blízko mříže. Zapáchal jinak než ostatní - vycházel z něho sotva rozpoznatelný pach tělesného rozkladu. Jeho oči se mladého vězně doslova zmocnily, jako dva bouřlivé víry roztočily celý svět a nasály ho do sebe. Arťom sebou trhl. Teď

už věděl, kde tuhle tvář viděl. Byl to netvor, který ho přepadl v noci na *Kijevské*.

Opět si připadal podivně ochromený, ale tentokrát ho nenechalo na holičkách tělo, nýbrž rozum. Myšlenky se odmítly podřídít jeho vůli, vnitřně strnul. Tvorovi, který se jen navenek podobal člověku a který ho pohltit očima, ochotně umožnil přístup ke svému vědomí.

„Otvorem...“ odpovídal Art'om poslušně na otázky, jež se mu vynořovaly v hlavě. „Průchod byl otevřený. Chtěli jsme odvést chlapce. Antonova syna. Toho v noci unesli. Je to moje vina, dovolil jsem mu poslouchat vaši hudbu, potrubím... Jinak jsme to nikomu neřekli... Byli jsme tam dva... Nezavřeli jsme ho...“

Bylo zhora nemožné klást odpor nebo se skrýt před tím nezvučným hlasem požadujícím od něho jasnou zprávu. Za pouhou minutu se netvor dověděl od Art'oma vše, co ho zajímalo. Přikývl a ustoupil do tmy. Oheň zhasl. Mladíkovi se začal postupně vracet cit do oteklých rukou a uvědomoval si, že nad sebou znovu získává kontrolu.

„Vovan, Kulak zpátky do tunelu. Zavřete dveře!“ přikázal nějaký hlas, pravděpodobně patřící vousatému veliteli. „Nepřátele zůstanou tady. Dron zajatce pohlídá. Zítra oslava, lidé jedí nepřátele, modlí se k Velkému červu.“

„Co jste udělali s Olegem? Co je s tím dítětem?“ zasípal za nimi Art'om.

Ozvalo se hlasité bouchnutí. Dveře se zavřely.

DĚTI ČERVA

Několik minut uplynulo v hrobovém tichu. Art'om se domníval, že je nechali o samotě, a začal se znovu pohybovat, aby se alespoň posadil. Nohy a ruce měl spoutané tak pevně, že otekly a bolely. Jeho nevlastní otec mu kdysi vysvětlil, že když se dakový obvaz nebo škrtící guma přiloží příliš dlouho, začne tkáň odumírat. Ale na tom snad teď už ani nezáleží...

„Nepřítel, lež tiše!“ uslyšel znenadání hlas. „Dron plivne jehlu němoty!“

Mladík strnul. „Ne, prosím ne!“ Vzkličila v něm naděje. Snad dokáže s hlídačem navázat rozhovor a přimět ho k tomu, aby mu odsud pomohl. O čem se ale dá mluvit s divochem, který nejspíš nerozumí ani polovině toho, co se mu říká? Zeptal se tedy na to první, co ho napadlo. „Kdo je to, ten Velký červ?“

„Velký červ dělá zemi. Dělá svět, dělá lidi. Velký červ je všechno. Je život. Nepřátelé Velkého červa, strojoví lidé, jsou smrt.“

„Ještě nikdy jsem o něm neslyšel,“ poznamenal opatrně Art'om. „Kde žije?“

„Velký červ nežije tady. Vedle. Kolem nás. Prokopává všechny chodby. Člověk později říká, že kope on. Ne. Velký červ. Dává život, bere život. Hrabe nové chodby, lidé v nich žijí. Dobří lidé se modlí k Velkému červu. Nepřátelé chtějí Velkého červa zabít. Tvrdí kněží.“

„Kdo jsou kněží?“

„Staří lidé, s vlasy na hlavě. Jen oni mohou. Vědí, slyší přání Velkého červa, říkají lidem. Dobří lidé dělají tak. Špatní lidé

neposlouchají. Špatní lidé nepřátelé, dobří lidé je jedí.“

Mladík si vzpomněl na rozhovor, který předtím vyslechl, a začalo mu svítat: ten starý muž, který vyprávěl legendu o Velkém červovi, byl asi jeden z těch kněží. Pokusil se to naformulovat tak, aby mu jeho protějšek porozuměl: „Kněz říká: Lidi se nesmí jíst. Tvrdí, že Velký červ pláče, když jeden člověk pozře druhého. Pojídá lidi je proti vůli Velkého červa. Když tu zůstaneme, snědí nás. Velký červ bude truchlit a plakat.“

„No jistě, že Velký červ bude plakat,“ zazněl ze tmy jízlivý hlas. „Ale city jaksi nemohou nahradit nezbytný podíl bílkovin v potravě.“

To znovu promluvil onen stařec. Aťom okamžitě poznal jeho hlas. Pobýval celou dobu v místnosti, nebo se sem teprve teď nepozorovaně vloudil? Ať už to bylo jakkoli, na útěk nyní nebylo ani pomyšlení.

A pak dostal nápad, při kterém ho zamrazilo. Naštěstí se Anton ještě neprobudil... Ta myšlenka byla tak příšerná, že mladík s vytřeštěnýma očima zíral do tmy a nezvučně se zeptal: „A dítě? Co děti, které unesete? Taky je jíte? Toho chlapce? Olega?“

„Malé děti nejíme,“ odpověděl divoch. „Malí nemohou být zlí. Nemohou být nepřátelé. Malé my přivedeme a vysvětlíme, jak mají žít. Vyprávíme o Velkém červovi. Učíme, jak vzývat Velkého červa.“

„Velmi dobře, Drone,“ pochválil ho kněz a vysvětlil: „Můj oblíbený žák.“

„Co se stalo s chlapcem, kterého jste unesli minulou noc? Kde je? Víím, že ho odvěklo tohle monstrum.“

„Monstrum?“ vybuchl stařec. „A kdo ta monstra vytvořil? Kdo vytvořil všechny ty němé, tříoké, bezruké, šestiprsté, neživé rvory neschopné se rozmnožovat? Kdo je znetvořil,

zapověděl jim ráj a vyhnal je pak do slepého stěva toho prokletého města, aby v něm chcipli? Kdo to zavinil - a kdo je tedy opravdové monstrum?“

Art'om mlčel. Ani stařec už nic nedodal. Ztěžka dýchal a pokoušel se uklidnit.

Vtom se konečně probral Anton. „Kde je?“ zašeptal chraptivě a pozvolna přidával na hlase, až nakonec křičel: „Kde je můj syn? Kde je můj syn? Vraťte mi syna!“ Pokoušel se osvobodit a začal se na podlaze převalovat sem a tam. Přitom narazil jednou do mříží, podruhé do betonové zdi.

„Záchvat zuřivosti,“ podotkl stařec opět známým výsměšným způsobem. „Drone, uklidni ho.“

Bylo slyšet zvláštní zvuk, jako kdyby někdo zakašlal nebo si pořádně uplivil. Così krátce zasyčelo vzduchem a za pár vteřin Anton znovu znehybněl.

„Velmi poučné,“ prohlásil kněz. „Přivedu sem chlapce, ať ještě jednou uvidí otce a rozloučí se s ním. Ten spratek ostatně není žádná třasořitka, otec na něho může být pyšný. Jak houževnatě se brání proti hypnóze...“ Šouravými kroky se vzdálil, pak se ozvalo skřípání otevíraných dveří.

„Žádný strach,“ ozval se zanedlouho překvapivě laskavě jejich hlídač. „Dobří lidé nezabíjejí a nejedí lidi nepřátel. Malí nejsou hříšní. Dají se naučit jak dobře žít. Velký červ odpouští malým nepřátelům.“

„Proboha, jaký Velký červ? To je přece úplně absurdní! Horší než sektáři a satanisti dohromady! Jak jenom můžete v něco takového věřit? Viděl ho někdo z vás, toho Velkého červa? Viděl jsi ho snad ty?“ Art'om se pokusil, aby jeho tiráda vyzněla co nejsarkastičtěji, ale se spoutanýma rukama a nohama a vleže na podlaze se mu to moc přesvědčivě nepodařilo. A jako tehdy, když čekal u fašistů na popravu, mu byl vlastní osud stále lhostejnější. Položil hlavu na studenou

podlahu a zavřel oči. Nečekal, že by se dočkal odpovědi.

„Na Velkého červa se nesmí hledět. Zákaz!“ prohlásil energicky divoch.

„To je přece nesmysl. Žádný Velký červ neexistuje! To lidi kdysi vybudovali všechny tunely, které jsou zakreslené na mapách. Existuje dokonce jeden kruhový, tam, kde je Hanza, to umějí postavit jen lidé. Ale ty asi vůbec netušíš, co je to mapa...“

„Vím. Učím od kněze, on ukazuje. Na mapě hodně chodeb není. Velký červ vytvořil nové chodby, na mapě ne. Dokonce tady u nás jsou nové chodby, posvátné chodby, na mapě ne. Strojoví lidé dělají mapy, myslí, sami kopou chodby. Hloupé, pyšné. Nevědí nic. Za to trestá Velký červ.“

„Za co?“

„Za do...“, divoch jménem Dron pracně bojoval se slovem, „...domýšlivost.“

„Za vaši domýšlivost,“ potvrdil hlas kněze. „Velký červ stvořil člověka jako posledního a člověk byl jeho oblíbené dítě. Ostatním tvorům totiž nedal rozum, avšak člověku ano. Věděl, že rozum je nebezpečná hračka, a proto člověku přikázal: *Žij v míru se sebou samým, se zemi a veškerými bytostmi a vzývej mě.* Pak se Velký červ vrátil hluboko do nitra Země, ale předtím oznámil: *Přijde den, kdy se vrátím; počínej si tak, jako bych byl vedle tebe.* A lidé poslechli svého stvořitele a žili v míru se zemí, kterou stvořil, se sebou navzájem i s ostatními bytostmi a modlili se k Velkému červu. Rodili děti a jejich děti rodily děti a z otce na syna a z matky na dceru si předávali slova Velkého červa. Avšak zemřeli ti, kteří slyšeli jeho zvěst na vlastní uši, a zemřely i jejich děti, přešlo mnoho generací, ale Velký červ se nevracel. Tu začali lidé jeden po druhem pohrdat Stvořitelovými přikázáními a činili, jak sami chtěli. Objevili se i takoví, kteří tvrdili: *Velký červ nikdy neexistoval a*

neexistuje. Další čekají na to, že se Stvořitel vrátí a potrestá je. Sežehne je svitem svých očí, roztrhá jejich těla a zavalí chodby, ve kterých žijí. Velký červ se však nevrátil, nýbrž jen plakal nad člověkem. Jeho slzy vystoupily z hlubiny a zaplavily naše chodby. Tu se však ozvali ti, kteří se svého Stvořitele zřekli: *Nás nikdo nestvořil, my jsme tu byli odjakživa, člověk je krásný a mocný a rozhodně nepochází od pozemského červa.* A pokračovali: *Celá zemi je, byla a bude naše a chodby v ní nevytvořil Velký červ, nýbrž my a naši předkové.* Zapálili oheň a začali zabíjet bytosti, které stvořil Velký červ, a takto promlouvali: *Veškerý okolní život patří nám a všechno tu slouží k ukojení našeho hladu.* A vytvořili stroje, aby mohli rychleji zabíjet, rozsévat smrt, ničit život stvořený Velkým červem a podmanit si svět. Stvořitel však ani teď nevystoupil z hlubin, kam se uchýlil. A tak se smáli a dál porušovali jeho příkázání. Aby ho ponížili, rozhodli se vytvořit takové stroje, které budou připomínat Stvořitelův vzhled. Vyrobili a ovládli je a se smíchem prohlásili: *Ted' můžeme využívat samotného Velkého červa, a nikoli jen jednoho, ale celé tucty. Z očí těch velkých hadů šlehá světlo a duní hrom, když lezou, a lidé opouštějí svou tělesnou schránku. Stvořili jsme červa, ne ze červ stvořil nás.* Avšak ani to jim nestačilo. V srdcích jim klíčila nenávisť. Proto se rozhodli zničit Zemi, na které žijí. Zhotovili tisíce různých strojů šlehajících plameny, plivajících železo a trhajících zemi na kusy. I započali s ničením Země a veškerého pozemského života. To už Velký červ nestrpěl a prokletel je. Připravil je o svůj nejcennější dar - rozum. Podlehli šílenství, namířili stroje na sebe a začali se vzájemně usmrcovat. Nevzpomínali si, proč tak činí, ale už to nemohli zastavit. Tak potrestal Velký červ lidi za jejich domýšlivost.“

„Ale ne všechno?“ ozval se dětský hlas.

„Ne. Našli se i takoví, kteří stále uctívali Velkého Červa a

stále se k němu modlí. Ti se odřekli strojů a světla a žili v pokojném souladu se zemí. Zachránili se a Velký červ nezapomněl jejich věrnost, ponechal jim rozum a slíbil, že jim předá celý svět, jakmile padnou jeho nepřátelé. A tak se stane.“

„A tak se stane,“ odpověděl sborově Dron a dětský hlas.

Ten připadal Art'omovi povědomý. „Olegu?“ zvolal.

Žádná odpověď?

„Dodnes žijí nepřátelé Velkého červa ve svých chodbách, protože nevědí, kde by se jinak mohli schovat. Stále však nevzývají jeho, nýbrž své stroje. Trpělivost Velkého červa je nesmírná a mnoho staletí snášel nelidské zločiny. Není ovšem nekonečná. Proroctví tvrdí, že až svede poslední bitvu proti temnému srdci nepřátelské země, bude vaše vůle zlomena a svět bude patřit dobrým lidem. Podle stejné věštby nastane hodina, kdy Velký červ povolá na pomoc řeku, zemi a vzduch. Obrovské plochy země se propadnou, vytrysknou zpěněná vodstva a temné srdce nepřítelů se zřítí do nicoty. Pak se konečně spravedliví dočkají triumfu a člověk žijící podle řádu Velkého červa se bude těšit z radostné existence bez nemocí, dosyta se nají hub a bude vlastnit nesmírně mnoho dobytka.“

Znovu vzplál plamínek. Art'omovi se podařilo zčásti se opřít o stěnu; nemusel se už křečovitě ohýbat, aby viděl lidi za mříží.

Na podlaze seděl zády k němu malý chlapec. Nohy měl zkřížené v tureckém sedu. Nad ním se vypínala vyzáblá postava kněze, osvětlená zapalovačem v jeho ruce. Divoch se opíral hned vedle o zárubeň a držel v ruce foukačku. Všechny oči byly upřené na starce, který právě dovyprávěl.

Art'om s námahou otočil hlavu a podíval se na Antona, jenž strnul v křečovitě poloze, v níž ho zasáhla ochromující jehla. Civěl na strop; syna neviděl, ale pravděpodobně všechno slyšel.

„Vstaň, synu, a prohlédni si ty lidi,“ vyzval kněz.

Chlapec okamžitě vyskočil a otočil se k Art'omovi. Byl to Oleg.

„Popojdi k nim blíž. Poznáváš některého z nich?“

„Ano,“ přikývl chlapec. „To je můj táta a s tím strýčkem jsme společně poslouchali vaše písně. V tunelu.“

„Tvůj otec a jeho přítel jsou špatní lidé. Vytvořili stroje, aby ponížili Velkého červa. Víš ještě, cos mně a strýci Vartanovi vyprávěl o povolání svého otce?“ „Ano.“

Stařec si přendal zapalovač do druhé ruky. „Pověz nám to ještě jednou.“

„Můj táta pracoval u raketových jednotek. Je odborník na rakety. Chtěl jsem být jako on, až vyrostu.“

Art'omovi se sevřelo hrdlo. Jak to, že ho to hned nenapadlo? Proto tedy chlapec dostal ten odznak a sebevědomě zdůrazňoval, že je také odborník na rakety. Byla to přímo neuvěřitelná náhoda - v celém metru se našlo už jen pár lidí, kteří sloužili u raketových bojových sil, a nyní se dva z nich ve stejnou dobu objevili na *Kijevské*. Nebo to snad nebyla náhoda?

„Raketový expert... Tito lidé způsobili světu víc škody než všichni ostatní dohromady. Vyslali své stroje, které spálily a zničily Zemi a téměř celý pozemský život. Velký červ odpouští mnoha lidem, kteří zbloudili z pravé cesty. Avšak ti, z jejichž úst zazněl rozkaz zničit svět a rozsévat v něm smrt, a vykonavatelé toho rozkazu nemohou od něho očekávat milost.“ Stařcův hlas opět zazněl kovově a neúprosně. „Tvůj otec přivodil Velkému červovi nesnesitelnou bolest. Svýma vlastníma rukama ničil náš svět. Víš, co si za to zaslouhuje?“

„Smrt?“ zeptal se nejisté Oleg. Bloudil pohledem mezi knězem a otcem, který pořád ještě ležel zkroucený na podlaze klece.

„Smrt,“ potvrdil kněz. „Musí zemřít. Čím dřív zahynou zlí lidé, kteří Velkému červovi způsobili bolest, tím dřív se naplní

jeho odkaz, svět vstane z mrtvých a bude patřit dobrým lidem.“

„Tak to musí táta zemřít!“

„Bravo!“ Stařec pohládl chlapce něžně po hlavě. „A teď jdi a hraj si dál se strýcem Vartanem a ostatními dětmi. Bud ale opatrný ve tmě, neupadni! Drone, doprovod ho, já tady ještě chvíli posedím. Vrať se za půl hodiny s ostatními a přineste pytle, my se zatím přichystáme.“

Světlo zhaslo. Vzápětí zazněly divochovy mlaskavé kroky a vzdalující se lehké ťapání dětských chodidel. Kněz si odkašlal a navrhl: „Chtěl bych si s tebou trochu promluvit, jestli nejsi proti. Za běžných okolností nebereme zajatce, jen děti, protože naše vlastní jsou už od narození slabé a neduživé. Dospělé většinou přivádějí omámené. Rád bych s nimi prohodil pár slov a oni by asi taky souhlasili, ale bohužel je příliš brzy snědí.“

„Vždyť je učíte, že je špatné jíst jiné lidi,“ připomněl Art'om, „že Červ pláče a tak dále.“

„No, jak to jen vyjádřit... To platí pro budoucnost. Vy oba samozřejmě žádnou nezažijete a já taky ne. Vytváříme však nyní základ budoucí civilizace, která bude žít v souladu s přírodou. Pro ně je kanibalismus nezbytné zlo. Rozuměj, bez živočišné bílkoviny se dál nedostaneme. Legenda zůstane ovšem zachována, a jakmile nebudou muset bezpodmínečně tvé soukmenovce zabíjet a pojídat, přestanou s tím. A potom se rozpomenou na Velkého červa. Škoda jen, že tu nádhernou dobu už nezažiju...“ Stařec se opět nepřijemně zasmál.

„Víte, já už jsem toho v metru zažil poměrně hodně. Na jedné stanici se prokopávají k pekelné bráně, na jiné hlásají, že poslední bitva mezi Dobrem a Zlem už skončila a přeživší se dostanou do božské říše. Po tom všem nezní příběh s Červem zrovna přesvědčivě. Věříte mu vůbec vy sám?“

Stařec se ušklíbl. „Jaký je v tom rozdíl, jestli já nebo ostatní kněží věříme v Červa? Ty budeš beztak naživu už jen pár

hodin. Něco ti povím. Člověk není vůči nikomu tak otevřený jako vůči tomu, kdo si zanedlouho odnese všechna přiznání a odhalení do hrobu. Otázka, v co věřím, nemá žádný význam. Důležité je to, v co věří lidé. Není snadné věřit v boha, kterého jsi sám stvořil...“ Kněz se krátce zamyslel a pak pokračoval: „Jak ti to mám vysvětlit? Kdysi jsem studoval filozofii a psychologii, ačkoli to ti asi těžko něco řekne. Jeden z mých profesorů přednášel kognitivní psychologii. Nesmírně chytrý muž. Dokázal do sebemenších podrobností analyzovat celý proces myšlení - neuvěřitelně zajímavá přednáška. Snad jako každý v tom věku jsem si tehdy kladl otázku, jestli existuje Bůh. Četl jsem různé knihy, vysedával až do svítání v kuchyni, diskutoval o tom... no prostě jak to tak chodívá. Zastával jsem spíš názor, že Bůh není. A nějak jsem byl přesvědčený, že mi na tu otázku může přesně odpovědět jen onen profesor - jako velký znalec lidské duše. Zašel jsem tedy k němu do kabinetu, abych s ním probral referát, a nakonec jsem se ho jakoby mimochodem zeptal: Co myslíte, Ivane Michalyči, existuje Bůh? A on mě tehdy velice překvapil.

Já, prohlásil, si takovou otázku vůbec nekladu. Pocházím z věřící rodiny a zvykl jsem si na myšlenku, že existuje. Z psychologického hlediska bych vůbec nechtěl víru analyzovat. Není to pro mě ani tak otázka zásadního vědění nýbrž každodenního jednání. Moje víra nespočívá v tom, že jsem upřímně přesvědčený o existenci vyšší moci, ale v tom, že dodržuji přikázání, před spaním se modlím a jsem klidnější. Tak je to.“ Stařec se odmlčel.

Za minutu Art'om nedočkavě vyhrkl: „A co dál?“

„Dál už nic. Není důležité, jestli věřím ve Velkého červa nebo ne. Přikázání hlásaná božskými rty však přetrvávají staletí. Není toho zapotřebí mnoho. Musí se jen stvořit bůh a naučit ho pronášet správná slova. A věř mi, že Velký červ není horší než

ostatní bohové a mnohé z nich přežije.“

Arťom zavřel oči. Dron ani vůdce toho podivného kmene, ba ani takoví tvorové jako Vartan zřejmě nikdy nezapochoybovali o existenci Velkého červa. Pro ně byl nesporný, představoval jedině vysvětlení toho, co kolem sebe viděli, jediný možný způsob jednání, jedinou míru dobra a zla. V co jiného by mohl jinak věřit člověk, který ve svém životě neviděl nic jiného než metro?

Avšak na mýtu o Velkém červu bylo ještě něco, čemu mladík nerozuměl. „Proč hlásáte nenávist ke strojům? Elektřina, světlo, palné zbraně - jak může váš lid bez všeho toho přežít?“

„Co je na strojích špatného?“ Ve starcově hlase už najednou nezněla předstíraná laskavost a trpělivost jako dosud. „Chceš mi snad v poslední hodině svého života kázat o užitečnosti strojů? Rozhlédni se přece kolem sebe! Jen slepec by nepoznal, že lidstvo vděčí za svůj zánik jedině skutečnosti - příliš se spoléhalo na stroje. Jak se můžeš odvážit tady, na mé stanici, žvanit o významu techniky? Hnus!“

Arťoma by nikdy nenapadlo, že ta poměrně nevinná otázka vyvolá u starce tak bouřlivou reakci. Nevěděl, co by mu na to odpověděl, a tak mlčel.

Kněz ve tmě ztěžka dýchal, nesrozumitelně klel a pokoušel se uklidnit. Teprve za několik minut se zase ovládl a poznamenal: „Už jsem prostě odvykl mluvit s nevěřícími. Pořádně jsem se s tebou zapovídal. Kdepak jsou ti mladí tak dlouho? Už dávno měli přinést pytle...“

„Jaké pytle?“

„Připraví vás teď jako pokrm. Když jsem předtím mluvil o mučení, nevyjádřil jsem se totiž správně. Velkému červovi je jakákoli nesmyslná krutost proti mysli. Proč tě mučit, když jsi mi už zodpověděl všechny otázky? Myslel jsem něco jiného. Když jsme já a moji kolegové pochopili, že se tu už etablovat

fenomén kanibalismu a nedá se proti němu nic dělat, rozhodli jsme se, že se alespoň postaráme o kulinářskou stránku této záležitosti. A tu se jeden z nás rozpomněl na to, jak se v Koreji připravovali psi - strčili je živé do pytle a umlátili k smrti. Maso tím získá na kvalitě, je měkké a křehké. To, co jsou pro někoho mnohočetné hematomy, jsou pro jiného takříkajíc naklepané řízky. Takže nám to prosím nezazlívejte. Vůbec si neumím představit přivodit nejdřív exitus a potom naklepávat, protože bohužel vnitřní krvácení je nezbytná podmínka. Recept je recept.“ Stařec zažehl zapalovač, aby viděl, jaký efekt jeho slova vyvolala. Pak zvrátil hlavu dozadu. „Trvá to ale nějak dlouho. Snad nebude nic...“

Přerušil ho řev pronikající až do morku kostí. Arťom slyšel výkřiky, pobíhání, plačící děti a zlověstné syčení. Venku se něco dělo. Kněz nervózně naslouchal, pak zhasl plamínek a ztichl.

O několik minut později zadupaly na prahu těžké holínky a hluboký hlas zaburácel: „Je tu někdo?“

„Ano! Jsme tady! Arťom a Anton!“ zakřičel mladík ze všech sil. Doufal, že stařec s sebou nenosí fou kačku s jedovatými střelami.

„Tady jsou!“ zvolal někdo. „Kryjte mě a chlapce!“

Ve dveřích se objevilo oslnivé světlo. Kněz vyběhl k východu, ale jakási postava mu zahradila cestu a jediným úderem na krk ho srazila k zemi. Stařec krátce zasípal a zhroutil se.

„Dveře, zajistit dveře!“

Něco bouchlo, vápno se sypalo ze stropu a Arťom zavřel oči.

Když je zase otevřel, stáli v místnosti dva muži. Vypadali velmi neobvykle - takovou výstroj ještě neviděl.

Oba měli na sobě dlouhé těžké ochranné vesty na přiléhavých černých uniformách a byli vyzbrojeni nezvykle

krátkými automatickými puškami s laserovým zaměřovačem. Cizorodý dojem posilovaly i masivní obrovské helmice s hledím jako u jednotek zvláštního nasazení v Hanze a velké kovové štíty s průzorem, jejichž funkci nechápal. Jeden z mužů měl navíc přehozený přes záda plamenomet.

Nejdřív prohledali místnost dlouhými a výkonnými baterkami, které zdálky vypadaly jako obušky, a potom se jeden zeptal: „Tihle tady?“

„Ano,“ potvrdil druhý.

První si krátce prohlédl zámek na dveřích klece, ustoupil, udělal pár krátkých kroků a kopl holíčkem do mříže. Zrezivělé kovové závěsy povolily a dveře dopadly s rachotem půl kroku od Artoma na podlahu. Jeden muž vedle něho poklekl a zvedl hledí. Teď už bylo všechno jasné - byl to Mělník, který na něho zkoumavě hleděl. Širokým zakřiveným nožem přeřízl dráty kolem mladíkových rukou a nohou. Potom stejným způsobem osvobodil z pout i Antona. „Takže jsi ještě naživu,“ konstatoval spokojeně. „Můžeš chodit?“

Artom přikývl, ale na nohy se nepostavil. Jeho otupělé údy ho zatím nechtěly poslouchat.

Do místnosti vběhli další muži. Dva z nich ihned zaujali postavení u dveří. Jednotka se skládala celkem z osmi bojovníků. Byli oblečení a vybaveni téměř stejně jako Mělník, někteří z nich měli navíc dlouhé kožené kabáty, čímž se podobali Hunterovi. Jeden nesl v náručí dítě, které chránil vlastním štítem. Teď spustil chlapce na zem.

Ten okamžitě vběhl do cely a sklonil se k otci. „Tati! Tati! Úmyslně jsem je obelhal a předstíral, že jsem na jejich straně, čestné slovo! Ukázal jsem strýčkovi, kde jsi! Odpusť mi, tati! Tati, řekni přece něco!“ Oleg měl slzy na krajíčku.

Anton zíral lhostejným skleněným pohledem na strop. Mladík se už obával, že druhá omračovací jehla během

jediného dne by mohla být pro velitele hlídky poslední, ale Mělník mu přiložil ukazovák na krk a za pár vteřin konstatoval: „Všechno v pořádku, žije. Přineste nosítka!“

Zatímco mu Arťom vyprávěl o účinku jehel, rozložili dva bojovníci na podlaze látková nosítka a položili na ně Antona.

Nyní se začal i stařec pohybovat a něco si pro sebe mumlal.

„Kdo je to?“ zeptal se Mělník. Když vyslechl Arťomovu odpověď, rozhodl: „Vezmeme ho s sebou jako živý štít. Jak vypadá situace?“

„Všude klid,“ ohlásil jeden z bojovníků u dveří.

„Ústup tunelem, kterým jsme přišli,“ ohlásil stalker.

„Musíme se vrátit se zraněným na základnu a vyslechnout tam rukojmí. Tu máš, vezmi si to!“ Hodil Arťomovi kalašnikov.

„Pokud všechno proběhne normálně, nebudeš ho potřebovat. Nemáš ochranný oděv, a proto půjdeš za námi, budeme tě krýt. Dávej pozor na chlapce!“

Mladík přikývl a uchopil Olega za ruku. Jen s námahou ho odtrhl od nosítek, na kterých ležel otec.

„Vytvoříme falangu!“ rozkázal Mělník.

V následujícím okamžiku vytvořili bojovníci pomocí nastavených štítů ovál, na kterém bylo vidět pouze jejich helmice. Čtyři z nich uchopili volnými rukama nosítka. Arťom a chlapec se nacházeli uvnitř této formace a chránily je štíty. Zajateho starce umlčeli roubíkem a spoutali mu ruce za zády. Pak ho postavili dopředu, do čela jednotky. Nejdřív se pokoušel osvobodit, ale po několika silných štulcích se zklidnil a hleděl rozmrzele k zemi.

Jako oči „falangy“ fungovali dva bojovníci vpředu. Měli zvláštní přístroje na noční vidění, přímo připevněné k helmicím, takže jim ruce zůstávaly volné.

Na rozkaz se všichni sklonili tak, aby jim štíty kryly nohy, a rychle vykročili.

Arťom byl zaklíněný mezi bojovníky a táhl s sebou Olega, který mu sotva stačil. On sám neviděl vůbec nic. To, co se dělo venku, odhadoval jen podle úsečných vět, které tu a tam létaly mezi muži.

„Tři napravo... ženy, dítě.“

„Nalevo! V arkádě, v arkádě! Pozor, ostřelování!“ Několik jehel narazilo na kovový štít.

„Eliminovat!“ Jako odpověď zazněla suchá salva ze samopalu.

„Jeden... dva... Dál, pokračujeme!“

„Vzadu! Lomove!“ Zase výstřely.

„Hej, kam to jdete? Tudy se nedá projít!“

„Zatraceně, jen o chlup to minulo oko...“

„Stát! Zastavte!“

„Co je?“

„Všechno blokováno. Je to snad čtyřicet mužů. A barikády.“

„Jak daleko?“

„Dvacet metrů. Žádné ostřelování.“

„Pozor, přicházejí z boku!“

„Jak jenom dokázali tak rychle postavit barikády?“

Zničehonic se na ně sesypala prudká sprška jehel. Na signál všichni poklekli, takže teď zcela zmizeli za štíty. Arťom se naklonil nad chlapcem, aby ho chránil. Čtyři bojovníci odložili nosítka s Antonem na zem. Teď měli dvakrát víc střelců.

„Nereagovat! Nereagovat! Počkáme...“

„Zasáhlo mě to do boty.“

„Připravit světlo... Na tři baterky a palba. Kdo má přístroj na noční vidění, vybere si svůj cíl už nyní... Jedna...“

„Čekají, co bude, no to se podiví...“ „Dva... Tři!“

Naráz se rozsvítilo několik silných baterek a zarachotily zbraně. Kdesi vpředu bylo slyšet výkřiky a sténání smrtelně zasažených. Potom palba najednou ustala. Arťom se

zaposlouchal.

„Tamhle, tamhle, ten s bílým praporem... To se snad vzdávají?“

„Ukončit palbu! Budeme vyjednávat. Ukažte jim rukojmí!“

„Hej, ty lumpe, co to znamená?... Už ho mám, nebojte. Na svůj věk je docela hbitěj.“

„Máme vašeho kněze! Nechte nás projít!“ zvolal Mělník.

„Vrátíme se do tunelu! Opakuji, nechte nás jít!“

„No tak co je? Co se děje?“

„Žádná reakce.“

„Rozumíte nám vůbec?“

„Posviťte na něj trochu víc.“

„Tak se podívejte.“

Pak rozhovory utichly. Zdálo se, že se bojovníci pohroužili do zádumčivého mlčení - nejdřív zmlkli ti, co stáli vpředu, potom i zadní voj. Následovalo napjaté, zlověstné ticho.

„Co je?“ zeptal se znepokojeně Art'om.

Nikdo mu neodpověděl. Muži se ani nepohnuli. Mladík si najednou všiml, že chlapec mu tiskne ruku prsty zpocenými rozčilením. Oleg se třásl po celém těle. „Cítím to...“ zašeptal. „Dívá se na ně.“

Najednou Art'om uslyšel Mělníka: „Propustit rukojmí.“

„Propustit rukojmí,“ opakoval druhý bojovník.

Ted' už to Art'om nevydržel. Natáhl se a vyhlédl přes štíty a helmice dopředu. Tam, ve vzdálenosti deseti kroků, stál v průsečíku tří světelných kuželů urostlý shrbený muž s bílým šátkem v natažené šlachovité ruce. Z té vzdálenosti na něj bylo dobře vidět - až příliš dobře. Byla to stejná bytost jako Vartan, který ho před pár hodinami vyslychal. Mladík se zase skrčil za stěnu ze štítů a odjistil samopal.

Dosud před sebou viděl tu strašnou, a zároveň fascinující scénu. Vzpomněl si na knihu *Mýty antického Řecka*. Jedna

legenda vyprávěla o netvorovi v lidské podobě, jehož pohled mnoho bojovníků proměnil v kámen...

Zhluboka se nadechl, soustředil se na konkrétní bod, zakázal si pohlédnout hypnotizérovi do obličeje, vyskočil najednou jako čertík z krabičky nad val ze štítů a stiskl spoušť. Po podivně nehlučném boji, který protivníci vedli se střelnými zbraněmi s tlumiči a foukačkami, to vypadalo, jako by dávka z jeho kalašnikova otřásla celou klenbou stanice.

Ačkoli byl přesvědčený, že z této vzdálenosti nemůže cíl minout, stalo se to, čeho se nejvíc obával. Tvor nepochopitelným způsobem vytušil jeho pohyb, a když se Art'omova hlava vynořila nad Štíty, padl mladíkův pohled do pasti oněch mrtvých očí. Podařilo se mu sice stisknout spoušť, avšak neviditelná ruka odstrčila hlaveň stranou. Téměř celá dávka minula svůj cíl, pouze jedna kulka se zavrtala hypnotizérovi do ramene. Ozval se ošklivý hrdelní zvuk a protivník téměř nepozorovatelným pohybem zmizel v temnotě.

To nám daruje pár vteřin, pomyslel si Art'om. Jen pár sekund, ne víc. Když Mělnikova jednotka přepadla stanici, byl efekt překvapení na její straně. Avšak nyní, když divoši zorganizovali obranu a jako předvoj vyslali duchovní bytosti, se šance na překonání překážky tam vpředu rovnala nule. Mladík si vzpomněl na slova svého dozorce, že z této stanice vedou tunely neznámým směrem a nejsou zakreslené na žádné mapě.

„Jsou tady další tunely?“ zeptal se Olega.

„Tam vzadu za přestupem je ještě jedna stanice, vypadá to tam úplně stejně, skoro jako v zrcadle.“ Chlapec naznačil směr. „Hráli jsme si tam. Tam jsou taky tunely, ale zakázali nám tam chodit.“

„Ústup! K přestupu!“ zařval Art'om a pokusil se, aby mu hlas zněl stejně hluboko jako Mělníkův bas.

„Co je to, k čertu?“ zaklel znenadání stopař. Zřejmě se znovu probral.

Mladík ho uchopil za rameno. „Rychle, mají tam hypnotizéra. Tu barikádu neprorazíme. Mají tu ale ještě jeden východ, na druhé straně!“

„To je fakt, tahle stanice je přece zdvojená!“ Mělník se otočil k mužům. „Stáhneme se! Kontrolovat barikádu! Všichni zpátky! Pochodem v chod!“

Teď se už - jakoby proti své vůli - pohnuli i ostatní. Mělník je neustále zasypával rozkazy, dokud se úplně nevzpamatovali, aby ústup začal dřív, než je zasypou další jehly. Dostali se už na schody vedoucí k přestupu, když vtom znenadání vykřikl bojovník, který šel jako poslední a sáhl si na lýtko. Art'om pár vteřin ve svitu baterky přihlížel, jak zraněný přešlapuje na místě se stále ztuhlejšíma nohama, pak jím zatřásla strašlivá křeč, zkroutil se jako vyždímaný hadr a se hřmotem se zhroutil. Muži se zastavili. Dva z nich se pod ochranou štítů vrátili, aby kamaráda odtáhli. Bylo však příliš pozdě - tělo mu zmodralo a u úst měl pěnu. Mladík věděl, co to znamená, a Mělník zřejmě také.

„Vezmi jeho štít, helmici a zbraň,“ přikázal Art'omovi. Na další bojovníky zavolal: „Dál, pokračujte!“

Obrovská helmice byla zcela potřísněná odpornou pěnou a mladík ji nedokázal stáhnout mrtvému z hlavy. Spokojil se tedy se samopalem a štítem. Vypálil za sebe dávku v polokruhu, aby odstránil případné vrahy skrývající se ve tmě, zaujal bojovníkovo místo na konci formace, zakryl se štítem a následoval ostatní.

Teď skoro běželi. Jeden bojovník odhodil dýmovnici a v nastalé mlze sestoupili na koleje. Další muž přitom překvapeně vykřikl a padl k zemi. Art'om se neodvážil nahlédnout za jeho štít. Několikrát nazdařbůh vypálil. Potom se zničehonic

rozhostilo podivuhodné ticho. Už nelétaly žádné jehly, ačkoli spousta kroků a změt' hlasů kolem dokola mohly znamenat pouze jediné - Že jsou divoši stále v pohotovosti. Sebral veškerou odvahu a vyhlédl ven.

Mělníkovi muži stáli asi deset metrů od vchodu do tunelu. První bojovníci už do něj vstoupili, zatímco dva poslední se otočili, osvětlovali baterkami okolí a poskytovali ostatním tak potřebné krytí. To však už nebylo zapotřebí, protože se zdálo, že divoši je dovnitř rozhodně nechťejí následovat. Vytvořili kolem nich polokruh, sklonili foukačky, chránili si rukama oči před oslepujícím světlem kapesních svítilen a na něco čekali.

„Nepřátelé Velkého červa, slyšte!“ Z přítmi vystoupil vousatý vůdce, který uděloval pokyny během výslechu. „Nepřátelé vstupují do posvátných chodeb Velkého červa. Dobří lidé je nenásledují. Dnes tam jít zakázáno. Velké nebezpečí. Smrt. Zatracení. Nepřátelé pustí starého kněze a odejdou!“

„Nepropouštět. Nepslouchejte ho,“ nařídil okamžitě Mělník. „Pokračujte v ústupu.“

Opatrně šli dál. Art'om a dva další bojovníci na konci formace přitom ustupovali pozpátku a nespouštěli stanici z očí. Zpočátku za nimi nikdo nevykročil. Ze stanice však pronikly k jejich sluchu hlasy. Někdo se tam přel s ostatními, nejdřív potichu, ale pak slyšeli, jak křičí: „Dron nemůže! Dron musí jít! S Místrem!“

„Zákaz jít! Zůstaň!“

Náhle se jedna černá postava vrhla ze tmy do světla jejich baterek tak rychle, že na ni ani nedokázali pořádně zaútočit. Vzápětí následovalo pár dalších divochů.

Zadní bojovník se marně pokusil útočníky zaměřit, a tak nakonec varoval: „K zemi! Granáty!“

Art'om padl tváří na pražce, zakryl si rukama hlavu a otevřel

ústa, jak ho to naučil jeho nevlastní otec. Do uší ho udeřilo nepředstavitelné zadunění a nárazová vlna ho strašlivou silou přitiskla k zemi. Několik minut ležel omámený. V hlavě mu dunělo, před očima se mu vznášely barevné skvrny. První zvuky, které si zase jasně uvědomil, byla bezradná, stále se opakující slova: „Ne, ne, nestřílej, nestřílej, nestřílej, Dron beze zbraně, nestřílej!“

Zvedl hlavu a rozhlédl se. Ve svitu baterek tam stál se zdviženými rukama divoch, který je hlídal, když leželi v kleci. Dva bojovníci ho drželi v šachu a čekali na další rozkazy. Ostatní se zvedli a oprášili se. Ve vzduchu se vznášel těžký kamenný prach a od stanice sem vanul leptavý dým.

Někdo se zeptal: „Tak co, kompletní zával?“

„Od jediného granátu... To ti tedy řeknu, to metro snad drží pohromadě jen na povel.“

„No, alespoň jsme se jich prozatím zbavili. Než všechny kameny odklidí...“

„Spoutejte divocha a vezměte ho s sebou,“ nařídil Mělník, který k nim potichu přistoupil. „Půjdeme dál, tlačí nás čas. Kdoví, kdy se zase vzpamatují.“

Odpočinek si dopřáli až za hodinu. Tunel se několikrát rozvětvoval a stopař, jenž krácel v čele, určoval, kterou odbočkou se vydají. Na jednom místě viděli ve stěně obrovské železné veřeje, které kdysi nesly mohutné dveře. Vedle se povalovaly zbytky hermetické brány.

Jinak nenarazili na nic zajímavého. Tunel byl temný, prázdný a bez sebemenšího náznaku života.

Postupovali jen zvolna, protože zajatý stařec se sotva držel na nohou. Několikrát klopýtl a upadl. I Dron se pohyboval váhavě a celou dobu mumlal něco o zákazech a kletbách, takže ho nakonec umlčeli roubíkem.

Když Mělník konečně povolil pauzu a vyslal po jednom

strážném s přístroji na noční vidění padesát minut oběma směry, kněz se vyčerpáním zhroutil. Divoch s roubíkem vydával tak srdceryvné zvuky, že ho jeho strážci nakonec dovedli ke starci. Poklekl před knězem a začal ho spoutanýma rukama hladit po hlavě.

Malý Oleg přiběhl k nosítkům, na kterých ležel otec, a rozplakal se. Antonovo ochromení povolilo, ale znovu ztratil vědomí, podobně jako po první jehle.

Mělník kývl na Art'oma, aby s ním popošel stranou. Mladík umíral zvědavostí. „Jak jste nás našli? Už jsem myslel, že je po všem a že nás prostě sežerou.“

„Nemuseli jsme dlouho hledat, nechali jste přece stát drezínu přímo pod průchodem. Strážní ho objevili za pouhou půlhodinu, když se Anton nevrátil k čaji. Sami se tam ovšem neodvážili, proto tam nechali jednoho muže a informovali náčelníka stanice. Já jsem dorazil na *Kijevskou* krátce poté, co jsi zmizel. Musel jsem si nejdřív obstarat posilu z naší základny na *Smolenské*. Pospíchali jsme, ale všechno vyžaduje svůj čas, a dokud jsme neměli pohromadě výbavu... Každopádně jsem teprve na *Majakovské* pochopil, co se děje. I tam existuje zasypaný postranní tunel. Při pátrání po vchodu do D-6 jsme se já a Tret'jak rozdělili. Každý jsme byli o samotě nanejvýš tři minuty, když jsem na něho něco zavolal, ale nedočkal jsem se odpovědi. Vzdálenost mezi námi nebyla víc než padesát metrů. Běžel jsem nazpět, ale to tam už ležel celý zmodralý a oteklý a rty měl pokryté pěnou. Tím hledání pochopitelně skončilo. Uchopil jsem ho za nohy a odtáhl zpátky na stanici. Přitom jsem si vzpomněl na vyprávění Arkadije Semjonoviče o otráveném strážném. Posvítíl jsem si na Tret'jaka - a skutečně, v noze měl zabodnutou jehlu. Pak jsem za tebou urychleně vyslal posla, abys na mě počkal, ale když jsem se vrátil, byl jsi už pryč.“

„Že by tihle divoši pobývali i na *Majakovské*?“ podivil se Art'om. „Jak se tam dostanou ze stanice *Park Pobědy*?“

„Přesně to jsem ti chtěl vysvětlit.“ Stopař si sundal helmici a položil ji na zem. „Neměj mi to za zlé, ale nevrátili jsme se jen kvůli tobě, ale i kvůli průzkumu. Myslím si totiž, že odsud taky existuje přístup k metru 2, kterým tvoji lidožrouti dorazili až na *Majakovskou*. Ostatně tam máme stejnou situaci: v noci mizí ze stanice děti. Čert ví, kde všude se ti lotři potloukají, a my o tom nemáme sebemenší tušení.“

„To znamená... Vy chcete říct...“ Samotná myšlenka připadala Art'omovi tak neuvěřitelná, že se ji hned neodvážil vyslovit. „Vy myslíte, že vchod do metra 2 je někde tady?“ Že by se brána do D-6, tajuplného stínového metra, skutečně nacházela nedaleko? Art'omovi se vybavily všechny fámy, pohádky, legendy a teorie o metru 2. Už jenom ten příběh o neviditelných pozorovateli, o kterých mu vyprávěli ti dva podivíni na *Poljance*... Bezděčně se kolem sebe rozhlédl, jako by očekával, že spatří něco neviditelného.

„Povím ti ještě něco.“ Stopař na něho zamrkal. „Myslím, že už jsme v něm.“

To přece nemůže být pravda! Art'om si od jednoho bojovníka vypůjčil baterku a začal prohledávat stěny tunelu. Všiml si, že ostatní přitom na něho hledí s údivem, a pochopil, jak mimořádně hloupě to vypadá, ale nemohl si pomoci. Přitom sám přesně nevěděl, co by měl uvidět. Zlaté koleje? Lidi, kteří žili jako dříve, v pohádkovém přebytku, bez potuchy o hrůzách současného života? Bohy? Prošel celý úsek mezi dvěma vnějšími hlídkami, ale nenarazil na nic mimořádného. Vrátil se tedy k Mělnikovi. Ten právě rozmlouval s mužem, který hlídal oba zajatce. Strážný se prozaicky zeptal: „Co s rukojmími? Odepsat?“

„Nejdřív si promluvíme,“ odpověděl stalker. Sklonil se a

vyndal roubík z úst nejprve starci a pak i druhému zajatci.

„Mistře! Mistře!“ spustil hned nařikavě divoch. „Dron jde s tebou! Dron porušil zákaz. Chodit posvátnými chodbami. Ochoten zemřít z rukou nepřátel Velkého červa, jen když jde s tebou, na konec!“

„Co to znamená? Jaký červ? A jaké posvátné chodby?“ zeptal se Mělník.

Stařec mlčel. Dron však ustrašené pohlédl na své strážce a spěšně vyhrkl: „Posvátné chodby od Velkého červa zákaz pro dobré lidi. Může se ukázat Velký červ. Člověk může vidět. Vidět zákaz! Jen kněží smějí! Dron má strach, ale jde. Dron jde s Mistrem.“^u

Stopař sražil čelo. „Jaký červ?“

„Velký červ je Stvořitel života. Dále posvátné chodby. Ne každý den může jít. Jsou zakázané dny. Dnes zakázaný den. Když uvidíš Velkého červa, jsi prach. Když uslyšíš, budeš proklet a brzy zemřeš. Všichni vědí. Říkají stařešinové.“

Mělník se podíval na Arťoma. „Jsou na tom všichni takhle?“

„Ne. Promluvte si s knězem.“

„Vaše Blahorodí,“ oslovil Mělník výsměšně starce. „Musíte mi prominout, jsem jenom starý voják a - jak bych to jenom vyjádřil - nejsem schopen vznešené mluvy. Ale ve vaší říši existuje určité místo, které hledáme. Konkrétně řečeno, schovávají se tam... ohnivé šípy... plody hněvu...“ Zkoumavě pohlédl do starcovy tváře, jestli zareaguje na jeho metafory, ale kněz tvrdošíjně mlčel. Arťom a ostatní muži udiveně přihlíželi, jak stalker hledá stále nové formulace: „Horké božské slzy... Diovy blesky...“

„Nechte toho tyjátru,“ přerušil ho nakonec stařec hlasem plným pohrdání. „To se nedá vydržet, jak špinavými vojenskými bagančaty pošlapáváte metafyziku.“

Mělník okamžitě přešel do běžného srozumitelného jazyka:

„Rakety. Raketová základna v blízkém okolí Moskvy. Východ z jednoho tunelu stanice *Majakovskaja*. Vy víte, o čem mluvím. Nutně se tam musíme dostat a já vám vřele radím, abyste nám přitom pomáhal.“

„Rakety...“ Kněz vyslovil to slovo velmi pomalu, jako by si nejprve musel zvyknout na jeho příchut'. „Rakety... Vám je asi kolem padesáti, že? Tak to jste určitě ještě nezapomněl. SS-18. Na Západě je nazývali Satan. Ten název představuje jediný světlý moment jinak zaslepené lidské civilizace. To pořád ještě nemáte dost? Celý svět leží v troskách a vy pořád ještě nemáte dost?“

„Poslyšte, Velebnosti,“ skočil mu do řeči Mělník, „na to teď nemáme čas. Dám vám pět minut.“ Protáhl si ruce tak, až slyšitelně zapraskaly klouby.

Stařec se ušklíbl. Bojový úbor stopaře ani jeho nezastíraná hrozba na něho zřejmě nijak zvlášť nezapůsobily. „Copak se mnou chcete dělat? Mučit? Zabít mě? No prosím, prokažte mi tu laskavost, beztak jsem starý a naší víře se nedostává mučedníků. Zabte mě, jako jste zabili stovky milionu jiných lidí. Celý můj svět jste zničili! *Náš* celý svět! Pojd'te, stiskněte spoušť té své ďábelské zbraně - stejně jako mačkáte tlačítka desetitisíců strojů rozsévajících smrt!“ Starcův slabý a chraptivý hlas pozvolna zesílil a zazněla z něj ocelová tvrdost. Přes rozčuchané šedé vlasy, spoutané ruce a malý tělesný vzrůst už nevypadal politováníhodně. Vyzařovala z něho podivuhodná síla a každé další slovo znělo přesvědčivěji a hrozivěji než předchozí. „Nemusíte mě zardousit vlastníma rukama ani přihlížet, jak bojuji se smrtí. Buďte prokleti se všemi svými stroji! Život i smrt jste zbavili jakékoli hodnoty. Pokládáte mě za šilence? To vy jste blázni, vy, vaši otcové a vaše děti! Nebo snad není ryzí šílenství chtít si podrobit celou Zemi, zapřáhnout přírodu a trýznit ji tak, až se křečovitě svíjí a

má pěnu u úst? A pak s ní z nenávisti vůči sobě samým a svým soukmenovcům definitivně zúčtovat? Kde jste byli, když se svět hrotil? Viděli jste vůbec, jaké to bylo? Viděli jste, co jsem viděl já? Jak se obloha nejdřív začala roztékat a pak ji zakryla kamenná hradba mraků? Jak voda v řekách i mořích vřela a vyplivovala na břeh spálené živočichy, kteří se vzápětí proměnili v ledové želé? Jak slunce na mnoho let zmizelo z obzoru? Jak se domy i jejich obyvatelé během zlomku vteřiny rozpadli v prach? Slyšeli jste jejich volání o pomoc? Jak umírali na epidemie a mrzačilo je ozáření? Slyšeli jste, jak vás proklínali? Podívejte se na něj!“ Ukázal na Drona. „Jen pohlédněte na ty tvory bez rukou, očí nebo se šesti prsty! Proklínají vás i ti, kteří získali nové schopnosti!“

Divoch poklekl a s bojácnou úctou naslouchal slovům svého kněze. I Art'om cítil, že se v něm vzmáhá podobný pocit. Dokonce i strážci o krok ustoupili, jen Mělník hleděl se svrašťelým čelem starci dál do očí.

„Viděli jste zánik vašeho světa?“ pokračoval kněz. „Chápete, kdo to zavínil? Kdo zná jména těch, kteří jediným stisknutím tlačítka vymazali z povrchu planety statisíce lidských životů? Kdo proměnil zelené lesy ve spálenou poušť? Co jste udělali s tím světem? S mým světem? Jak jste se mohli opovážit převzít odpovědnost za jeho zničení. Země nikdy nepoznala větší zlo než vaši prokletou civilizaci strojů, civilizaci, která proti přírodě postavila bezduché mechanismy! Ta civilizace udělala všechno možné i nemožné, aby si přírodu jednou provždy podmanila, pozřela a strávila, ale přitom přecenila své síly a nakonec se sama vyhubila. Vaše civilizace je zhoubný nádor, obrovská améba, která pohlcuje vše, co je v jejím okolí užitečné a stravitelné, a přitom za sebou zanechává jen páchnoucí jedovaté odpady. A nyní se zase chcete dostat k raketám! Znovu toužíte vlastnit ty nejhorší zbraně, jaké si

civilizace vymyslela. Na co? Abyste dokončili to, co jste započali? Abyste jimi vydírali poslední přeživší? Abyste na sebe strhli moc? Vrazi! Nenávidím vás, všechny vás nenávidím!“ Starcův zběsilý křik skončil strašlivým záchvatem kašle. Nikdo neřekl ani slovo. Pak se znovu nadechl a zasípal: „Ale váš čas končí... A i když to už sám nezažiju, přijdou po vás další a ti pochopí osudové nebezpečí techniky a obejdou se bez ní. Jste degenerovaní a dlouho tady nebudete. Škoda že neuvidím váš smrtelný zápas. Spatří ho však naši synové, které vychováme! Člověk bude litovat, že ve své povýšenosti zničil vše, co mu bylo milé a drahé. Po staletích podvodu a iluzí začne konečně rozlišovat mezi dobrem a zlem, pravdou a lží! Vychováme ty, kteří po vás zalidní Zemi. A aby vaše agónie netrvala příliš dlouho, vrazíme vám už brzy dýku milosrdenství přímo do srdce. Do ochablého srdce vaší ztrouchnivělé civilizace... Ten den je blízko!“ Plivl Mělníkovi k nohám.

Stalker s odpovědí nespíchal. Pozorně si prohlížel kněze, který se vzteky chvěl po celém těle. Potom zkřížil paže na hrudi a udiveně se zeptal: „A kvůli tomu jste si vybájili nějakého červa a přidali k němu pár pohádek? Jen abyste ty své kanibaly naučili, že mají nenávidět techniku a pokrok?“

„Mlčte! Co vy víte o mé nenávisti k vaší prokleté d'ábelské technice! Jak byste mohli rozumět lidem, jejich nadějším, cílům a potřebám? Lidstvo už dlouho potřebovalo takového boha... a my jsme ho stvořili! Jestliže stará božstva člověku dovolila, aby se zřítíl do propasti, a sama přitom zanikla, nemá smysl je znovu oživovat. Ve vašich slovech slyším tu d'ábelskou povýšenost, pohrdání a pýchu, která dovedla člověka až na pokraj zkázy. Ano, možná že Velký červ neexistuje. Je možné, že jsme si ho vymysleli. Vy se však brzy přesvědčíte o tom, že ten vymyšlený podzemní bůh je o něco mocnější než vaši nebešťané, ty modly, které se zřítily ze svých trůnů a roztržily

se na tisíce kousků! Vysmíváte se Velkému červovi? Jen směle do toho! Kdo se směje naposled, ten se směje nejlíp!“

„To stačí. Roubík!“ přikázal Mělník. „A nechte ho zatím na pokoji, mohli bychom ho ještě potřebovat.“

Ačkoli se stařec bránil a vykřikoval divoké kletby, nacpali mu hadr do úst. Divoch, kterého dva bojovníci pro jistotu drželi, tentokrát neprojevil s Mistrem sebemenší soucit. Mlčky stál se svěřenými rameny a jeho vyhaslý pohled spočinul na knězi. „Mistře...“ vypravil nakonec ze sebe namáhavě. „Co to znamená, že Velký červ neexistuje?“

Starci nestál ani za pohled.

„Jak to, že Mistr Velkého červa vymyslel?“ drmolil Dron otupěle a vrtěl hlavou.

Kněz neodpověděl. Art'om měl dojem, že stařec během svého monologu spotřeboval veškerou životní energii a vůli. Nyní se nacházel ve stavu absolutního vyčerpání, protože bezesbytku kolem sebe rozstříkal jed nenávisti.

„Mistře... Mistře... Velký červ existuje... Ty podvádíš! Proč? Nemluvíš pravdu... Nepřátele zmást... Existuje... Existuje!“ Dron zničehonic začal temně a hrůzyplně výt.

V tom vytí kombinovaném s pláčem se tajilo tolik zoufalství, že Art'om najednou pocítil přání k němu zajít a utěšit ho. Stařec se naopak už podle všeho rozžehnal se životem a o svého žáka ztratil všechn zájem.

„Existuje! Existuje! My jeho děti! My všichni jeho děti! Existuje, vždy existoval a bude existovat! Kdyby Velký červ ne... pak... my úplně sami...“ S divochem, který byl teď ponechán o samotě, se dělo něco strašného. Upadl do tranzu, kýval hlavou sem a tam, jako by chtěl zapomenout, co právě vyslechl, a slzy se mísily se slinami, jež mu v pramíncích vytékaly z úst. Zařal prsty do své holohlavé lebky.

Strážci od něho odstoupili a on se zhroutil na zem, zakryl si

uši, tloukl hlavou o kameny a dostával se stále víc do ráže, až se začal zcela nekontrolovaně převalovat sem a tam a jeho vřeštění hlaholilo v celém tunelu. Někteří muži se ho pokoušeli uklidnit, ale i mírné kopy a údery přerušily křik jen na pár vteřin a pak to začalo nanovo.

Mělník vrhl nesouhlasný pohled na šíleného kanibala, vytáhl z pouzdra stečkina, namířil ho na Drona a stiskl spoušť.

Tiše to cvaklo a zkroucený divoch na zemi okamžitě ochabl. Neartikulovaný křik, který po celou dobu vydával, skončil, jen ozvěna odrážela zvuky z posledních vteřin, jako by chtěla Dronův život trochu prodloužit: „Áááám...“

Teprve teď Art'om pochopil, co divoch krátce před smrtí vykřikl: „Sám!“

Stalker vložil pistoli zpět do pouzdra. Mladík se mu nedokázal podívat do očí. Místo toho hleděl na Drona, který teď nehybně ležel na podlaze, a kněze sedícího nedaleko. Ten na smrt svého žáka vůbec nezareagoval. Když Mělník vystřelil, stařec sebou lehce trhl, potom se ohlédl na divochovu mrtvolu a opět se lhostejně odvrátil.

„Půjdeme dál,“ nařídil stopař. „Při tomhle hluku budeme mít za chvíli na krku půl metra.“

Vzápětí se jednotka znovu zformovala. Art'omovi byla v zadním voji přidělena role koncového bojovníka a dostal výkonnou kapesní svítilnu a neprůstřelnou vestu; obě věci předtím patřily Antonovi. Za minutu vyrazili a pronikali dál do tunelu.

Mladík se však na úkol koncového bojovníka vůbec nehodil. Jen s námahou pohyboval nohama, klopytal o pražce a bezmocně zíral na muže jdoucí před ním. V uších mu pořád zněl Dronův poslední nářek. Jeho zoufalství, zklamání a neschopnost uvěřit, že člověk je na tomto strašném ponurém světě úplně sám, přešly na Art'oma. Bylo to podivuhodné, ale

teprve po výkřiku divocha, naplněném beznadějnou touhou po ošklivém vymyšleném božstvu, začal chápat onen kosmický pocit osamělosti, který živí lidskou víru.

Kráčel prázdným neživým tunelem a sám cítil něco velmi podobného. Jestli má stalker pravdu a oni se už přes hodinu nacházejí v metru 2, pak by se z toho tajuplného stavebního díla vyklubala jednoduchá zásobovací šachta, kterou dřívější majitel opustil a teď ji obývali jen méně zámožní kanibalové a fanatičtí kněží.

Muži si začali spolu šeptat. Ocitli se na liduprázdné stanici vypadající velmi nezvykle. Krátké nástupiště, nízký strop, silné sloupy z ocelového betonu a kachlíkované stěny svědčily o tom, že jejím posláním nebylo lahodit oku, ale co nejlépe ochránit ty, kteří se do ní uchýlili.

Tmavá bronzová písmena na stěně tvořila nesrozumitelné slovo SOVMIN. Jinde stálo DŮM VLÁDY RF. Aťom neomylně věděl, že v běžném metru neexistuje stanice s takovým názvem, což znamenalo jediné - nacházejí se za jeho hranicemi.

Vypadalo to, že se tu Mělník nechce dlouho zdržet. Spěšně se rozhlédl, tiše se poradil s jedním bojovníkem a jednotka opět vykročila.

Mladíka se zmocnil zvláštní, jen obtížně popsatelný pocit. Jako by mu jeho nevlastní otec daroval k narozeninám pestrobarevný balík, ve kterém však nebylo nic jiného než novinový papír. Neviditelní pozorovatelé mu umírali před očima, jakási hrozivá, moudrá a nepochopitelná síla je proměňovala ve hintasmagorické sochy, jež znázorňovaly starobylé mýty a pod vlivem vlhkosti a nepřetržitého proudění vzduchu v tunelech se postupně rozpadaly. Jako mýdlové bubliny praskaly i všechny ostatní pověry, se kterými byl při svém putování konfrontován... Před ním se otevřelo jedno z

největších tajemství metra: nacházel se v D-6, „zlatém mýtu“ podzemní dráhy, jak se kdosi vyjádřil. Místo radostného vzrušení však cítil zvláštní hořkost. Začínal chápat, že určitá tajemství jsou právě proto tak nádherná, že je nikdo nedokáže rozluštit. Dospěl k poznání, že existují otázky, na které by raději nikdo neměl znát odpověď.

Ucítil něco chladného na tváři, tam, kde dech tunelu ovanul stopu po stékající slze. Zavrtěl hlavou - stejně to učinil ten mrtvý divoch. Potom ho zamrazilo, ať už kvůli ledovému průvanu přinášejícímu zápach vlhkosti a pustiny nebo proto, že mu osamělost a prázdnota už stačily proniknout do duše. Na okamžik uvěřil, že všechno na světě ztratilo svůj smysl - jeho mise, pokusy lidí přežít ve změněném světě a vůbec i život ve všech svých jevových formách. A ten nic neobsahoval - jen prázdň, temný tunel času, který byl člověku vyměřen. Tím tunelem musí každý jedinec naslepo bloudit, od stanice *Zrození* až do stanice *Smrt*. Kdo hledá víru, pátrá v postranních chodbách tunelu. Existují však pouze ty dvě stanice a tunel byl vybudován proto, aby je spojil...

Když se opět vzpamatoval, všiml si, že se mu ostatní vzdálili už o pár tuctů kroků. Nepochopil hned, co ho přimělo k tomu, aby se začal soustředit. Rozhlížel se na všechny strany a slyšel podivně sílicí zvuk, který pocházel z pootevřených dveří ve stěně tunelu - bylo to tlumené šumění. Když kolem nich procházeli ostatní, zřejmě se to ještě neozývalo. Teď však nebylo možné ten zvuk přeslechnout.

Jednotka měla náskok zhruba sto metrů. Art'om potlačil touhu je doběhnout, zadržel dech, přistoupil ke dveřím, otevřel je a posvítíl dovnitř baterkou. Měl před sebou poměrně dlouhou a širokou chodbu ukončenou temným čtvercem dalšího východu. Právě odtud slyšel to šumění, které se teď změnilo spíš v hučení a stále víc připomínalo přidušený řev

nějakého obrovského zvířete.

Neodvážil se vstoupit do chodby. Stál tam jako v tranzu, zíral do černého prázdna na druhém konci a poslouchal, dokud řev několikanásobně nezesílil a v kuželu kapesní svítilny se neobjevilo cosi nepředstavitelně obrovského, co se mihlo kolem otevřeného průchodu na konci chodby.

Mladík prudce ustoupil, zabouchl dveře a rozběhl se za ostatními.

MOC

Už si všimli, že chybí, a tak se zastavili. Bílý paprsek světla se neklidně mihotal sem a tam, a když se v něm objevil Art'om, zvedl pro jistotu ruce a zvolal: „To jsem já! Nestřílet!“

Světlo zhaslo. Rychle vykročil k ostatním a vnitřně se připravoval na pořádné vyhubování. Mělník se však jen stručně zeptal: „Slyšel jsi něco?“

Mladík přikývl, ale nezmínil se o svém zážitku. Třeba se mu to jen zdálo. V poslední době si zvykl na myšlenku, že v metru se nedá smyslům vždy věřit.

Co to bylo? Projíždějící vlak? Zcela vyloučené! V metru už celá desetiletí neměli dost proudu na to, aby se celá souprava dokázala rozjet. Avšak druhá možnost byla ještě nepravděpodobnější: divoši je přece varovali před posvátnými chodbami Velkého červa. Dnes, jak tvrdili, je zakázaný den... Dál ho už nic nenapadlo. Pro jistotu se zeptal stopaře: „Vlaky už nejezdí, že?“

Ten na něho rozzlobeně pohlédl. „Jaké vlaky? Od doby, co se kdysi zastavily, se žádný nerozjel. Už dávno je rozložili na díly a roznesli po celém metru. Myslíš ty zvuky? Podle mě je to podzemní voda. Nedaleko je přece řeka, šli jsme pod ní. Ale to je jedno, k čertu s tím, teď máme jiné problémy. Nejdřív se odsud musíme dostat.“

Art'om se dál nevyptával, nechtěl vypadat před stopařem jako šílenec; jeho další hypotéza by přece vyzněla ještě ztřeštěněji.

Nedaleko zřejmě skutečně tekla řeka. Ponurým tichem

tunelu se nyní totiž ozýval nepříjemný zvuk padajících kapek vody a žbluňkajících černých stružek vedle kolejí. Stěny a strop se vlhce leskly a pokrývala je bílá plíseň. Na několika místech se museli brodit kalužemi. Mladík věděl, že se nemusí vody v tunelech obávat, protože vlhkost se vždy objevovala na místech, která člověk opustil a zapomněl. Pokud se tady neustále neprováděla údržba a nečelilo se spodní vodě, začala prosakovat. Suchoj mu dokonce vyprávěl o zcela zaplavených tunelech a stanicích. Ty se však většinou nacházely dost hluboko a spíš na okraji metra, takže problém se netýkal bezpodmínečně celé trasy. Malé kapky na stěnách mu teď každopádně připadaly jako kapičky potu na čele osamělého umírajícího člověka.

Čím dál však postupoval, tím bylo větší sucho. Pramínky vyschly, plíseň ustoupila a dýchalo se zase mnohem snáze. Tunel zvolna klesal a nadále byl zcela prázdný. Art'omovi se znovu vybavilo Bourbonovo varování, že prázdný tunel znamená největší nebezpečí. Vytušili to asi i ostatní. Stále častěji se ohlíželi kolem sebe i za sebe a rychle odvraceli oči, aby je Art'om, který šel poslední, nezachytil pohledem.

Celou dobu směřovali přímo za nosem a nedbali na odbočky s kovovými mřížemi ani na silné železné postranní dveře s masivními ručními koly. Teprve nyní si mladík uvědomil, jak neuvěřitelně rozlehlý je labyrint vyhloubený několika generacemi pod tímto městem. Metro byl nejspíš jen částí gigantické podzemní pavučiny sestávající z nespočtu chodeb a prostranství.

Některé dveře, kolem kterých procházeli, byly dokořán. Svit baterek na okamžik opuštěné místnosti a zrezivělá dvoulůžka strašidelně oživoval a ztrácel se pak v křivolakých chodbách. Všude panovala strašná pustota - Art'om se marně rozhlížel po sebemenším náznaku stop lidské činnosti. Celé velkolepé

stavební dílo se tu dlouho rozkládalo mrtvé a opuštěné; i kdyby Art'om někde narazil na něčí posmrtné ostatky, bál by se méně než teď.

Jejich rychlý pochod zdánlivě nebral konce. Stařec šel stále pomaleji, síly ho viditelně opouštěly, a ani št'ouchance či kletby ho nepřiměly k tomu, aby vykročil svižněji. Skupina už nedělala přestávky, které by stály za zmínku, nejdelší přerušení chůze trvalo půl minuty - právě tak dlouho, kolik potřebovali muži u nosítek, aby si vyměnili strany. Antonův syn se držel obdivuhodně statečně. I on byl viditelně unavený, ale ani jednou si nepostěžoval; sípavě oddechoval, ale držel s muži vytrvale krok.

Zničehonic se bojovníci v čele jednotky začali spolu živě bavit. Art'om nahlédl mezi jejich široká záda a pochopil, co se děje. Dorazili na další stanici.

Vypadala stejně jako ta předchozí - nízké stropy spočívaly na sloupech silných jako sloní nohy. Betonové stěny bez sebemenšího dekoru byly pomalované olejovou barvou. Nástupiště však bylo tentokrát tak neobvykle široké, že nikdo pořádně neviděl, co se nalézá na druhé straně. Na první pohled by tu mohly současně čekat na vlak nejméně dva tisíce lidí. Avšak ani tady nebylo živáčka, koleje zčernaly pod nánosem rzi a na ztrouchnivělých pražcích rostl mech. Při názvu stanice z litých bronzových písmen sebou mladík škubl. Znovu viděl ta záhadná slova: GENERÁLNÍ ŠTÁB. Okamžitě si vzpomněl na důstojníky v Polis a vybavil se mu zlověstný putující oheň na malém náměstí před rozbombardovanou budovou ministerstva obrany.

Mělník zvedl ruku a jednotka vzápětí znehybněla. „Ulmane, za mnou.“ S tímto úsečným rozkazem se stopař vyhoupl na nástupiště.

Bojovník s medvědí postavou, který šel dosud vedle něho, se

rovněž vyšplhal nahoru a následoval ho. Jejich měkké plíživé kroky se záhy ztratily v tichu stanice. Ostatní členové skupiny zaujali bojové postavení a vzali si tunel v obou směrech na mušku. Pod ochranou kamarádů si Art'om prohlédl stanici pozorněji.

Vtom ho za rukáv zatahal chlapec. „Musí teď táta zemřít?“

Art'om sklopil oči. Oleg na něho úpěnlivě hleděl a mladík pochopil, že Antonův syn má slzy na krajíčku. Konejšivě zavrtěl hlavou a pohládl ho po vlasech.

Oleg za vzlykal. „Můžu za to, protože jsem prozradil, kde pracuje? Ublížil jsem mu tím? Tatínek mi vždycky říkal, že to nesmím nikomu prozradit. Připomínal mi, že lidé nemají raketové jednotky v oblibě. Opakoval, že se nemá za co stydět a není na tom nic špatného. Raketové vojsko chce jenom bránit vlast - a ti ostatní prostě jenom závidí.“

Art'om se opatrně ohlédl po knězi. Ten seděl vyčerpaný na zemi, civěl do prázdna a nedbal na rozhovor.

Za několik minut se oba průzkumníci vrátili. Jednotka se shlukla kolem stopaře, který stručně popsal stav věcí. „Stanice je prázdná, ale používá se. Na několika místech je zobrazen ten červ. A pak jsme našli ještě plánek namalovaný ručně na stěnu. Budeme-li mu věřit, vede tato trasa ke Kremlu. Tam se nachází centrální stanice se spojnicemi k ostatním linkám. Jedna z nich směřuje k *Majakovské*. Tam se musíme dostat. Cesta by měla být volná. Postranních chodeb si nevšímáme. Otázky?“

Muži si vyměnili pohledy, ale nikdo ani nemukl. Jakmile však slovo „Kreml“ dolehlo ke starcovu sluchu, probral se z apatie a začal divoce vrtět hlavou a sténat. Mělník se k němu sklonil a zbavil ho roubíku.

„Ne, tam ne!“ zamumlal kněz. „Ke Kremlu nepůjdu. Nechte mě tady!“

„V čem je problém?“ zeptal se mrzutě stopař.

Stařec se třásl po celém těle a zoufale opakoval: „Ke Kremlu ne! Nikdy tam nechodíme! Nepůjdu s vámi!“

„No tím lip. Pokud tam nikdy nechodíte, máme o problém méně. Tunel je prázdný a čistý. Boční chodby mě nezajímají. Myslím, že bude nejlépe, když projdeme Kremlem.“

Bojovníci si začali šeptat. Art'om si vzpomněl na zlověstný svit kremelských věží a pochopil, proč se zřejmě nejen kněz obává toho místa.

„Tak to stačí!“ ukončil Mělník mumlání. „Jdeme dál, nemáme času nazbyt. Dnešek je pro ně zakázaný den, proto v tunelu nikdo není, ale kdoví, jak dlouho to ještě vydrží. Zvedněte ho!“

„Ne! Tam ne! Já nechci!“ zakřičel stařec, který byl viditelně bez sebe. Když se k němu jeden strážný přiblížil, vykroutil se mu kněz nenápadným hadovitým pohybem z prstů. Muži na něho namířili zbraně a stařec se s předstíranou poslušností zastavil. Zničehonic škulb rukama spoutanýma za zády a zavřeštěl: „Jděte všichni do pekla!“ Jeho triumfální úsměv se za několik vteřin změnil v bublavé skřehotání, tělo se křečovitě prohnulo a z úst mu vytryskla hustá pěna. Křeč změnila starcův obličej v ošklivou masku, která byla o to strašnější, že koutky úst směřovaly nahoru. Byl to nejstrašnější úsměv, který Art'om dosud spatřil.

„Už to má za sebou,“ utrousil Mělník. Přistoupil k mrtvému tělu a špičkou holínky ho otočil. Strnulé, jakoby zkamenělé tělo se pomalu převalilo na obličej.

Art'om si nejdřív myslel, že stalker chce prostě jen skrýt tvář mrtvého, ale pak pochopil skutečný důvod: Mělník posvítíl baterkou na starcova spoutaná zápěstí. Mrtvý muž svíral v pravé pěsti jehlu, kterou si zapíchl do levého podpaží. Mladík si neuměl vysvětlit, jak to kněz dokázal, kde měl jedový osten po celou dobu schovaný a proč ho nepoužil dřív. Odvrátil se od

mrtvolu a zakryl Olegovi oči.

Muži se nehýbali. Ačkoli rozkaz k odchodu už zazněl, stáli tu jako solné sloupy. Stopař si zkoumavým pohledem změřil skupinku. Bylo jasné, co teď zaměstnává jejich mysl - co je asi čeká v Kremlu, když se rukojmí raději zabil, než aby tam musel jít?

Na diskuze však nebyl čas. Mělník přistoupil k nosítkům s Antonem, který tiše sténal, sklonil se a uchopil jedno držadlo. „Ulmanel!“ zavolal.

Ramenatý průzkumník krátce zaváhal a pak se postavil vedle Mělníka. Arťom bezděčně vyslyšel nenadálý impulz a přistoupil k Antonovi zezadu. Za chvíli se přidal čtvrtý muž. Stalker se mlčky narovnal a všichni čtyři vykročili. Ostatní je následovali a jednotka se tak znovu zformovala.

„Už to není daleko,“ poznamenal Mělník potichu, „zhruba dvě stě metrů. Hlavně abychom našli přestup na další trasu. Dojdeme na *Majakovskou* a pak uvidíme, co dál. Třetjak je mrtvý, takže musíme něco vymyslet sami. Máme jen jedinou cestu.“

Při těch slovech se v Arťomovi něco pohnulo - vzpomněl si na vlastní putování. Proto si hned neuvědomil, co Mělník předtím řekl. Pak sebou znenadání škulbl a zašeptal: „Anton... zraněný... On byl přece taky u raketového vojska. Měl by tedy vědět, kudy jít! Pak bychom to přece jen mohli dokázat!“

Mělník se nevěřičně ohlédl přes rameno na velitele hlídky, který byl natažený na nosítkách a viditelné mu bylo pořád huň. Ochromení už dávno odeznělo, ale trápila ho vysoká horečka. Sténání přerušovaly útržky vět a pak nezřetelné, ale vzteklé rozkazy, zoufalé zapřísahání, vzlykání a mumlání. Čím víc se blížili ke Kremlu, tím hlasitější byly výkřiky raněného muže, který se stále prudčeji převaloval na nosítkách sem a tam. „Už jsem řekl! Žádné diskuze!“ volal ve snu na své kamarády. „Už

jdou... K zemi! Zbabělci... Ale co... co je s ostatními? To nikdo nedokáže, nikdo!“

Antonovo čelo zvlhlo a Oleg, jenž kráčel vedle nosítek, využil každou nepatrnou pauzu - zatímco si muži vyměňovali strany -, aby ho kouskem hadříku osušil. Mělník na nemocného muže posvítíl - bylo vidět, jak Anton skřípá zuby a jak mu neklidně krouží zřítelnice pod víčky. Zařal ruce v pěst a tělo se mu kroutilo tu na jednu a vzápětí hned na druhou stranu. Řemeny z plachtoviny ho chránily před pádem, ale bylo stále obtížnější ho přenášet.

Po dalších padesáti metrech Mělník zvedl ruku a skupina se zastavila. Na zemi se opět lesklo načrtnuté znamení - už známá hadovitá křivka tu narážela hlavou do silné červené čáry. Ulman tiše hvízdal a vzadu někdo nervózně zažertoval: „Na červenou by se nemělo chodit.“

„Tohle platí pro červy, ne pro nás,“ poznamenal úsečně Mělník. „Vpřed!“

Nyní postupovali ještě pomaleji. Stopař si nasadil přístroj na noční vidění a šel v čele jednotky. Nebyla to však jen opatrnost, která je přiměla zpomalit. Od stanice *Generální stáb* tunel stále příkřeji klesal, a ačkoli byl pořád absolutně prázdný, šířil se směrem od Kremlu neviditelný, ale přesto citelný nádech jakési zvláštní přítomnosti. Obklopoval muže, kteří byli nakonec přesvědčeni o tom, že se tam, v temné neproniknutelné hlubině, skrývá něco nevsvětelného, obrovského a zlého.

Ten pocit se nedal srovnávat s těmi, které už Arťom znal: ani s temným vírem, který ho pronásledoval u *Sucharevské*, ani s hlasy z potrubí, natož s pověřčivým strachem z tunelů vedoucích na stanici *Park Pobědy*. Stále silněji cítil, že tentokrát se za jeho neklidem skutečně něco skrývá - cosi neoduševnělého, a přesto živého.

Pohlédl na svalnatého bojovníka naproti, který šel na druhé

straně nosítek a jehož stopař oslovoval jako Ulmana. Cítil nutkovou potřebu s někým o čemkoli mluvit - hlavně aby zase slyšel lidsky hlas.

Najednou ho napadla otázka, která ho už kdysi zaměstnávala. „Proč svítí hvězdy na Kremlu?“

„Kdo ti řekl, že svítí?“ odpověděl udiveně Ulman. „To přece není pravda. S Kremlem se to má takhle: Každý vidí jen to, co chce. Někteří dokonce tvrdí, že samotný Kreml už dávno neexistuje a že si lidé prostě jen namlouvají, že ho vidí. Doufají totiž, že jejich nejsvětější svatyně zůstala nedotčená.“

„Co se s ním vlastně stalo?“

„To nikdo neví, snad kromě tvých kanibalů. Já jsem ještě moc mladý, bylo mi tenkrát asi deset let. Ale ti, kteří tehdy byli ve válce, tvrdí, že Kreml nikdo nechtěl zničit, a proto na něj svrhli nějakou tajně vyvinutou biologickou zbraň. Došlo k tomu hned na začátku války. Nepodařilo se ji hned objevit, dokonce ani poplach nespustil, a když se zjistilo, co se stalo, bylo příliš pozdě. To, co se tam vyvinulo, vše sežralo, a dokonce to ještě přitahovalo lidi z okolí. Dodnes to žije a skvěle prospívá za kremelskými zdmi.“

Mladík znovu před sebou viděl hvězdy na věžích Kremlu, jak září nadpozemským svitem. „A jak... to přitahuje lidi?“

„Víš, kdysi existoval takový hmyz, nazýval se mravkolev. Hloubil v písku malé chodbičky, usadil se na jejich dno a otevřel jámu. Když kolem přecházel mravenec a náhodou se ocitl na okraji otvoru, bylo po všem. Konečná stanice. Mravkolev se trochu zachvěl, písek se svezl domů a společně s ním i mravenec, přímo do hrdla. S Kremlem je to stejné. Stačí se postavit na okraj - a hned tě to vtáhne.“ Ulman se usmál.

„A proč tam tedy lidi sami chodí?“

„Jak to mám vědět? Možná hypnóza... Jen se podívej na ty svoje kanibalské kouzelníky, jak nám ochromili myšlení.“

Dokud to sám nezažiješ, neuvěříš. Vždyť nás tam skoro dostali na lopatky.“

„A pročpak jdeme teď přímo do jámy lvové?“

„Na to se radši zeptej šéfa. Ale jestli tomu správně rozumím, musíš se nahoře dívat na věže, aby tě to dostalo. My jsme už vlastně uvnitř. A tady není nic, na co by se dalo koukat...“

Mělník se otočil a vztekle zasyčel. Ulman okamžitě zmlkl. Hned uslyšeli, co jeho hlas dosud přehlušil: tiché a zlověstné... zurčení?

Vrčení? Od té chvíle, kdy zaslechli ten vlastně neškodný, ale nějak naléhavý a nepříjemný zvuk, jím už v hlavách neutichl.

Pak prošli třemi velkými, přímo za sebou umístěnými hermetickými bránami. Všechny byly otevřené dokořán a těžký železný závěs byl vytažený ke stropu.

Dveře, napadlo Art'oma. Jsme na prahu.

Stěny se rozestoupily a jednotka se ocitla v mramorovém sále, tak velkém, že ani nejsilnější baterky nedosáhly na protější zeď. Strop byl velmi vysoký - na rozdíl od jiných tajných stanic - a spočíval na majestátných, bohatě zdobených sloupech. Shora visely masivní, kdysi pozlacené, nyní černou patinou potažené lustry, které však na kapesní svítilny pořád reagovaly koketním třpytem.

Stěny pokrývaly obrovské mozaiky, na kterých byl znázorněn postarší pán v žaketu, s kozí bradkou a pleší. Dále tu byli lidé v dělnických montérkách, mladé ženy ve skromných šatech a lehkých bílých šátcích, vojáci ve staromódních kšiltovkách - a všichni se usmívali. Vedle mladík viděl formace bojových letounů, které letěly po obloze, tankové formace a nakonec i samotný Kreml.

Název této podivuhodné stanice nebylo nikde vidět, ale právě podle toho bylo naprosto jasné, kde se nacházejí.

Sloupy a stěny byly pokryté skoro centimetrovou šedou

vrstvou prachu. Zřejmě sem nikdo nevkročil už celá desetiletí. Pomyšlení, že i nebojácni divoši se zdejší stanici vyhýbají, bylo znepokojující.

V pozadí stál na koleji prazvláštní vlak. Tvořily ho jen dva vagony, ale zato byly silně opancéřované a natřené tmavozelenou barvou. Místo oken měl úzké průzory podobné střílnám se zastíněnými okny. Dveře, jedny na každý vagon, byly zavřené. Že by vládci Kremlu nakonec tajnou únikovou cestu vůbec nevyužili?

Vyšplhali se na nástupiště a zůstali stát.

„Tak takhle to tu vypadá...“ Stalker zvrátil hlavu tak daleko, jak mu helmice dovolila. „Často mi o tom vyprávěli - a nic z toho není pravda.“

„Kam teď?“ zajímal se Ulman.

„To netuším,“ přiznal Mělník. „Nejdřív se tu rozhlédneme.“

Tentokrát zůstal u jednotky a muži společně vykročili. Svým uspořádáním stanice připomínala ostatní: na obou stranách nástupiště vedly koleje vymežující prostor vlevo a vpravo. Na podélných stranách se pod mohutnými arkádami nacházely eskalátory. Bližší vedl nahoru, ostatní mizely v hlubině. Někde tu byl zřejmě i výtah, protože z bývalých obyvatel Kremlu by asi nikdo neměl jako běžný smrtelník čas na to, aby v klidu a pohodě sjel na nástupiště po pojízdných schodech.

Okouzlení, které cítil Mělník, se přeneslo i na ostatní. Svítili baterkami na vysoké klenby, prohlíželi si bronzové sochy uprostřed sálu a nádherné nástěnné malby, s neskrývaným údivem vnímali přepych této stanice, skutečného podzemního paláce. Domlouvali se jenom šeptem, jako by nechtěli narušit posvátný klid. I Art'om se nadšeně rozhlížel a úplně pustil z hlavy všechna nebezpečí, starcovu sebevraždu i hypnotický svit kremelských hvězd. Zaměstnávala ho pouze jediná myšlenka: Jak nádherně musela zdejší stanice vypadat v

oslnivé záři lustrů!

Pozvolna se blížili k protějším konci dvorany, kde začínaly eskalátory směřující dolů. Art'om si představoval, co se tam asi skrývá. Ještě jedna dodatečná stanice, jejíž vlaky jezdily přímo do tajných krytů na Urale? Nebo tam vedou další koleje do nesčetných koridorů a podzemních prostor, které tu byly vykopány v dobách, které si neuměl historicky ani představit? Podzemní pevnost? Strategické zásoby zbraní, léků a potravin? Nebo prostě nekonečný pás schodů vedoucích tak hluboko, kam oko dosáhne? Není někde tady nejhlubší bod metra, o kterém mluvil Chán?

Těmito nepravděpodobnými obrazy Art'om úmyslně podněcoval fantazii a prodlužoval okamžik, kdy se dostane na okraj schodů a konečně na vlastní oči uvidí, co se dole doopravdy nachází. Proto tam jako první nedorazil on, nýbrž bojovník, který mu vyprávěl o mravkolevovi. Ten znenadání vykřikl a uskočil. Za okamžik mladík pochopil, co se stalo.

Pomalou, jako pohádková bytost, která stovky let snila a teď se probrala k životu a protáhla si ztuhlé údy, se obě schodiště rozjela. S namáhavým a stařecky unaveným supěním lezly schody dolů - a ten výjev sám o sobě vyzařoval něco nevýslovně strašidelného. Co si tu nebylo v pořádku a neodpovídalo tomu, co Art'om o eskalátorech věděl a nač si matně vzpomínal. Cítil to, ale řešení té záhady mu prostě unikalo.

Z úzkých mu pomohl Ulman. „Slyšíš, jak jedou potichu? Nepohání je žádný motor... Pohon je prostě vypnutý.“

No jisté, to bylo přesně ono! Skřípání stupínek a vrzání nenamazaných ozubených kol byly jediné zvuky, které zařízení vydávalo. Jediné? Nyní to mladík znovu uslyšel - ono odporné žbluňkání a mlaskání, kterého si všiml už v tunelu. Zvuky přicházely zdola, tedy odtud, kam vedly schody.

Sebral veškerou odvalu, přistoupil k okraji a posvítil do šikmého tunelu, kterým hnědočerný pás schodů sjížděl stále rychleji.

Na okamžik věřil, že se mu zjevilo tajemství Kremlu. Viděl, jak škvírami mezi stupínky prostupuje něco špinavě hnědého, olejnatého, tekoucího - a jednoznačně živého. Vytékalo to se sotva slyšitelným čvachtáním a synchronně se to zvedalo a klesalo po celé délce eskalátoru, kam až Arťom dohlédl. Nevypadalo to však na nesmyslné pulzování. Ta vlna byla nepochybně součástí gigantického celku, který s obrovskou silou pohyboval eskalátory. Kdesi úplně dole, v hloubce několika desítek metrů, se co špinavě olejové Cosi rozlévalo po podlaze, pěnilo, vzdouvalo, teklo a přelévalo sem a tam, což vytvářelo ty zvláštní odporé zvuky. Arkáda mu teď připomínala damu příšery, klenba eskalátoru jícen a stupně vypadaly jako lačný jazyk děsivého prastarého božstva, které nově přichozí nedopatřením probudili z hlubokého spánku.

A pak mu připadalo, jako by se čísi ruka jemně dotkla jeho vědomí. Hlavu měl rázem prázdnou jako tunel, kterým právě přišli. Ovládlo ho pouze jediné přání - vstoupit na eskalátor a beze spěchu sjet dolů, kde konečně najde klid a mír a odpověď na všechny své otázky.

Přes tvář ho švihla rukavice tak, až mu zčervenala kůže. „Arťome! Utíkej!“

Trhl sebou a strnul hrůzou: hnědá břecha se opravdu blížila k tunelu. Každým okamžikem se nadouvala, zvětšovala objem a pěnila jako převařené mléko. Mladíka neposlouchaly nohy. Na chvíličku mu neviditelná tykadla uvolnila rozum, ale teď se ho znovu zmocnila a táhla ho zpět do temnoty.

„Odvleč ho!“

„Nejdřív chlapce. Přestaň už plakat...“

„Člověče, to je tíha. A támhle je ještě ten zraněný...“

„Pusť ta nosítka! Co si chceš s nimi počít?“

„Počkej, jdu nahoru, ve dvou to jde snáz.“

„Ruka, podej mi ruku! Tak už dělej!“

„Svatá Matko boží... Už je to venku...“

„Táhni vši silou... Nedívej se na to, nekoukej tam! Slyšíš?“

„Ubal mu jednu! Tak!“

„Ke mně! To je rozkaz! Nebo budu střílet!“

Před Art'omem defilovaly podivné obrazy: zelená, nýty posetá boční stěna vagonu, převrácený strop dvorany, pak zašpiněná podlaha... Tma... Zase zelené opancěrování... Potom přestal svět kolísat, uklidnil se a znehybněl. Mladík se narovnal a rozhlédl se. Seděli v kruhu na střeše pancéřovaného vlaku. Všechny baterky byly zhasnuté, jen jedna velmi malá ležela uprostřed a svítila. Její světlo nestačilo na to, aby se dalo poznat, co se odehrává ve dvoraně, avšak Art'om slyšel, jak to ze všech stran žbluňká, bublá a šumí.

A znovu se kdosi opatrně a zároveň tápavě dotkl tykadly jeho vědomí. Tentokrát rozhodně zavrtěl hlavou a iluze zmizela.

Rozhlédl se a mechanicky spočítal muže sedící na střeše. Bylo jich pět, nepočítaje Antona, který se pořád ještě neprobral, a jeho syna. Mladík rezignovaně zjistil, že jeden bojovník chybí, a pak mu myšlenky zase strnuly. Jakmile se mu však v hlavě vyprázdnilo, jeho rozum začal znovu sklouzávat do kalného víru. Cítil, jak obtížně se mu proti tomu bojuje samotnému. Jakmile si to uvědomil, chopil se té myšlenky a pokusil se ji nepustit z hlavy. Bylo důležité na něco myslet, protože tím zůstával rozum zaměstnaný. Vypadalo to, že ostatní jsou na tom stejně.

„Takže to vzniklo vlivem záření,“ prohodil Mělník. „A je pravda, že to byla biologická zbraň! S tím kumulativním efektem ale určitě nepočítali. Šťestí, že se to nachází za zdí a

nešíří se to po městě.“

Nikdo mu neodpověděl. Bojovníci mlčeli a naslouchali.

„Mluvte se mnou! Nemlčte! Tenhle sajrajt vám jinak sežere mozek. Hej, Oganესjane! Oganესjane! Na co myslíš?“ Stopař zatřásl jedním mužem z jednotky. „Ulmane, zatraceně! Kam to zíráš? Dívej se mi do očí! A přestaňte mlčet!“

Ulman několikrát zamrkal a odpověděl: „Volá mě... tak jemně...“

„Cože? Jemně? Copak jsi neviděl, jak dopadl Děljagin?“ Mělník uštedřil muži mlaskavou facku, takže jeho zamlžený pohled se zase projasnil.

„Vzpamatujte se! Vzpamatujte se!“ křičel stalker. „Proboha nemlčte! Sergeji! Sem se dívej, koukej na mě!“

Pod nimi bublala a vřela strašlivá hmota. Určitě zaplavila už celé nástupiště. Stále usilovněji na ně naléhala a jejímu víru se dalo jen stěží odolat.

Mělník se však nevzdával, třásl vojáky, fackoval je nebo je přiváděl k sobě téměř něžnými doteky. „Chlapi! Lidi! Nevzdávejte to! Tak spustíme... sborové! Zpívejte!“ A skřípavým hlasem falešně zanotoval: „*Již vstávej země ohromná, již vstávej v krutý boj!... jde chá-á-ska vrahů ničemná... ji rázné bít se stroj...*“

„*At' sva-a-té naše nadšení,*“ přidal se Ulman, „*se vzdouvá jak vln proud...*“

Zdálo se, že bublající masa kolem vlaku začala přibývat dvakrát rychleji. Art'om nezpíval, protože neznal slova. Byl si však jistý, že muži nikoli náhodou zpívají o vražedně moci.

První sloku a refrén znali všichni bojovníci, ale dál musel Mělník zpívat sám. Přitom hrozivě blýskal očima a dbal na to, aby ho celá jednotka pozorně sledovala:

„Jak pólum v ničem společným

*vždy soupeřit je nám.
Chcem vést lid ke dnům slunečným,
chtí vládnout oni tmám.“*

Tentokrát zpívali refrén skoro všichni, dokonce i malý Oleg se o to pokusil. Byl to žalostný sbor hrubých kuřáckých mužských hlasů, které se odrážely v nekonečném ponurém koridoru. Jejich nápěv vzlétl k vysoké klenbě zdobené mozaikou, odrazil se od ní, spadl dolů a ponořil se do kypící živé hmoty. A ačkoli v každé jiné situaci by tento výjev - sedm dospělých mužů a chlapec sedící na střeše vlakové soupravy metra, držící se za ruce a zpívající nesmyslné písně připadal Art'omovi absurdní a komický, zdálo mu to tady spíš jako scéna z tíživé noční můry. Nic si nepřál vroucněji, než aby se konečně probudil.

*„My rvát se budem ze všech sil,
nám vůle v srdci plá,
by v krátku vrahů zbaven byl
Svaz náš, zem veliká“*

Ačkoli mladík nezpíval, pohyboval čile rty a kolébal se do rytmu melodie. Neporozuměl zcela slovům první sloky, a tak si zpočátku myslel, že je to píseň buď o přežití lidí v metru, nebo o boji proti ďáblům, pod jejichž náparem nejspíš brzy padne jeho domovská stanice. Potom však v jedné z dalších slok zaslechl slovo „fašisti“ a pochopil, že jde zřejmě o boj Rudé brigády proti obyvatelům *Puškinské*.

Když se opět vzpamatoval ze zamyšlení, všiml si, že chór zmlkl. Buď Mělník neznal další sloky, nebo ostatní prostě přestali zpívat.

„Tak nespěte, chlapi! Zkuste aspoň *Kombat*,“ pokusil se stopař přemluvit svoje lidi, začal první sloku, ale po několika slovech se sám odmlčel.

Skupina strnula. Muži se už nedrželi za ruce, kruh se rozpadl. Všichni mlčeli, dokonce i Anton, který do poslední chvíle mumlal něco z horečky.

Art'om cítil, jak se prázdno v jeho hlavě naplňuje teplou kalnou břechkou z lhostejnosti a únavy. Rychle ji začal zase vytlačovat, myslel na svou misi, přeříkával si všechny dětské básničky, na které si vzpomněl, a nakonec už jen opakoval: „Myslím, myslím, myslím, do mě se nedostaneš...“

Znenadání se bojovník, kterého stopař oslovoval Ogenesjan, zvedl z místa a napřímil se. Mladík nezúčastněně zvedl oči.

„Tak, už musím. Mějte se,“ ozval se Ogenesjan.

Ostatní se lhostejně na kamaráda podívali a neodpověděli, jen stalker přikývl. Bojovník přistoupil k okraji a bez váhání udělal krok vpřed. Nevykřikl, ale zvuk zdoda byl odporný - směsice žbluňkání a hladového vrčení.

„Volá... volá-á mě...“, zazpíval Ulman a začal se zvedat.

V Artomově hlavě uvízla zaklínací formule „já myslím, já myslím, já myslím.. u slova „já“ a teď už prostě hlasitě opakoval, aniž to sám zpozoroval: „Já, já, já, já, já.“ Najednou se ho zmocnilo silné, ba neodolatelné přání se podívat, jestli kypící masa tam dole je pořád tak odporná jako na počátku. Třeba se mýlil. Znovu se mu vybavily hvězdy na kremelských věžích, tak vzdálené, a přesto neuvěřitelně lákavé...

Vtom vyskočil malý Oleg, rozběhl se a s radostným smíchem skočil dolů. Živá břechka tiše zamlaskala, když přijala chlapcovo tělo. Mladík si uvědomil, že Olegovi závidí, a chystal se ho následovat. Avšak pár vteřin poté, co se hmota uzavřela nad Olegovou hlavou - snad přesně ve chvíli, kdy ho zbavila života -, jeho otec náhle vykřikl a probral se.

Anton ztěžka dýchal, rozhlédl se na všechny strany jako štvanec a začal lomcovat ostatními. Přitom se ptal: „Kde je? Co je s ním? Kde je můj syn? Kde je Oleg? Oleg! Oleška!“

Do obličejů bojovníků se postupně vracel rozumný výraz. I Art'om se zvolna probíral. Teď už nevěděl tak jistě, jestli opravdu viděl Olega skočit dolů. Proto neodpovídal, ale pokoušel se uklidnit Antona, který zřejmě nevysvětlitelným způsobem cítil, že se stalo něco osudného, a viditelně ztrácel sebeovládání. Jeho panika vedla k tomu, že se mladík, Mělník a ostatní muži konečně probrali ze strnulosti. Antonovo rozčilení a vzteklé zoufalství se na ně přenášelo a neviditelná ruka, která se násilně zmocnila jejich vědomí, ucukla, jako by se spálila o nenávist, jež v nich teď plápolala. Art'omovi a ostatním se konečně vrátila schopnost jasného myšlení, kterého byli zbaveni, jak nyní chápali, už u vchodu do stanice.

Stopař několikrát do bublající hmoty vystřelil, avšak bezvýsledně. Proto přikázal muži s plamenometem, aby odvázal kanystr s hořlavinou. Potom vyzval dva bojovníky, aby připravili silné baterky, a sám se připravil ke střelbě. Na Mělníkův pokyn se první muž otočil kolem vlastní osy a odhodil kanystr doprostřed stanice. Div přitom neletěl za ním - až na poslední chvíli se mu podařilo zachytit okraje střechy vlakové soupravy.

Kanystr těžce plachtil vzduchem a dopadl asi patnáct metrů od nich. Zatímco oba další bojovníci svítili na místo, kde se nádoba pohupovala na olejově leskle ploše, stalker zvolal: „K zemi!“, zamířil a stiskl spoušť.

Mladík se vrhl na střechu vlakové soupravy jak široký, tak dlouhý. Když uslyšel suché prásknutí z Mělníkova stečkina, zakryl si obličej loktem a vši silou se přitiskl k chladnému pancíři. Exploze byla tak silná, že ho div nesmetla ze střechy. Vlak se zakymácel. Zavřenýma očima mu pronikl kalně oranžový záblesk, když se hořící olej rozšířil po hmotě a spaloval ji.

Zhruba minutu se nic nedělo. Žbluňkání a mlaskání obrovské

bažiny nepolevovalo a Art'om počítal s tím, že se masa z nepříjemného překvapení brzy zotaví a znovu mu začne zatemňovat rozum.

Pak se ale zvuk začal pomalu vzdalovat.

„Podívejte se! Stahuje se!“ zařval Ulman.

Art'om zvedl hlavu. Ve svitu baterek bylo zřetelně vidět, jak masa, která ještě před chvílí vyplňovala skoro celou dvoranu, posléze ubývá a ustupuje k eskalátorům.

Mělník vyskočil. „Rychle! Jakmile zmizí z dohledu, všichni za mnou, do tunelu tam naproti!“

Mladíka udivilo, proč si je stopař najednou tak jistý, ale nevyptával se a přisoudil jeho dřívější nerozhodnost všeobecnému duševnímu zmatku. Byl to zase starý známý stalker, střizlivý a cílevědomý velitel jednotky.

Neměl však čas ani chuť nad tím dlouho hloubat. Teď bylo nejdůležitější, aby co nejrychleji opustili tu prokletou stanicí a nenechali se sežrat podivným tvorem ze sklepení Kremle. Stanice mu už vůbec nepřipadala podivuhodná a nádherná, nýbrž jen nepřátelská a odporná. Dokonce i dělníci a rolníci shlíželi z nástěnných maleb vztekle, a pokud se usmívali, byla to nasládlá a falešná grimasa.

Krkolomně seskočili na nástupišti a vrhli se k protější straně stanice. Anton se už stačil zcela vzpamatovat a běžel s nimi, takže je nic nezdržovalo.

Po dvaceti minutách šťvanice černým tunelem nemohl Art'om popadnout dech a i na ostatních byla patrná únava. Nakonec jim stalker povolil přejít do rychlé chůze.

Mladík dohnal Mělníka a zeptal se: „Kam jdeme?“

„Myslím, že nyní jsme pod Tverskou ulicí. Zanedlouho bychom měli dorazit na *Majakovskou*. Tam uvidíme, co dál.“

„Jak jste věděl, kterým tunelem se musíme vydat?“

„Vyčetl jsem to z plánku, který jsme viděli u Generálního

štábu, ale napadlo mě to až na poslední chvíli. Věř nebo ne - jakmile jsme se ocitli v Kremlu, měl jsem v hlavě úplně pusto.“

Art'om se zamyslel. Že by obdiv vůči kremelské stanici, jejím obrazům, sochám, velikosti a velkoleposti nevyjadřoval jeho vlastní nadšení? Byla to jen šalba navozená tou zvláštní bytostí?

Potom si vzpomněl na nevoli a strach, který v něm stanice vzbuzovala, když pominula iluze - a začal pochybovat, jestli i tyto city byly projevem jeho osobnosti. Možná že „mravkolev“ v nich vyvolal přání vzít v panice nohy na ramena poté, co mu způsobili bolest.

Jaké pocity vůbec patří samotnému Art'omovi, jaké vznikají v jeho vlastní hlavě? Pustila už nestvůra z pařátů mladíkův rozum, nebo mu pořád ještě diktuje myšlenky a emoce? Kdy přesně se dostal pod její hypnotický vliv? Byl vůbec někdy svobodný ve svých rozhodnutích? Znovu si vzpomněl na rozhovor se dvěma podivínskými obyvateli *Poljanky*...

Rozhlédl se, dva kroky od něho šel Anton. Nevyptával se, co se stalo se synem - nejspíš mu to už někdo stačil říct. Obličej měl strnulý jako umrlec a pohled upřený do vlastního nitra. Chápal, že jeho smrt byla nešťastná náhoda, která zachránila životy všem ostatním? Nebo to nebyla náhoda, ale oběť? „Víte, Oleg nás všechny zachránil. Jen díky němu jsme se... probrali k životu,“ obrátil se Art'om na Antona.

„Ano,“ odpověděl velitel hlídky lhostejně.

„Prozradil nám, že jste sloužil u strategického raketového vojska.“

„U taktického. *Točka a Iskander*.“

Stopař zaslechl jejich rozhovor, trochu zpomalil a zeptal se: „A raketometry? *Směřč, Uragan*?“

„Ty taky znám. Byl jsem dělesloužící, takže jsme se s nimi seznámili. Kromě toho mě to vždycky zajímalo. Chtěl jsem

všechno vyzkoušet - dokud jsem neviděl, k čemu to vede.“ Antonův hlas zněl naprosto nezúčastněně. Zdálo se, že ho ani v nejmenším neznepokojuje, že jeho úzkostlivě chráněné tajemství vešlo nyní ve známost. Odpovídal jednoslabičně, ba téměř mechanicky.

Mělník přikývl a připojil se znovu k přední skupině.

Mladík se znovu podíval na Antona. „Nutně potřebujeme tvou pomoc. Na *VDNCh* se dějí hrozné věci...“ Vzápětí zmlkl. Po všem, co zažil za posledních čtyřiaadvacet hodin, mu to, co trápilo jeho domovskou stanici, už nepřipadalo tak hrozné; dokonce to nevnímal ani jako výjimečnou situaci ohrožující celé metro a nakonec i člověka jako biologický druh. Avšak i s touto myšlenkou se vyrovnal, protože byl přesvědčený, že není jeho vlastní, ale vnucená zvnějšku. Vzpatoval se a pokračoval: „Z povrchu k nám pronikají strašní netvoři...“

Anton ho gestem přerušil. „Prostě řekni, co mám udělat, a já to vykonám,“ prohlásil monotónním hlasem. „Mám teď času dost. Jak bych se bez syna mohl ukázat doma?“

Arťom snaživě přikývl a nechal strážného svému osudu. Cítil se bídě, když žádal o pomoc člověka, který právě ztratil dítě - a navíc jen jeho, Arťomovou vinou.

Znovu dohnal stopaře. Ten měl očividně dobrou náladu - šel vpřed sám, tiše si pobrukoval, a když spatřil mladíka, usmál se na něho.

Ten za chvíli poznal melodii. Byla to píseň o svaté válce, kterou zpívali na střeše vlakové soupravy. „Víte, nejdřív jsem si myslel, že v ní jde o naši válku proti d'áblům. Pak jsem ale pochopil, že myslíte fašisty. Nesložili ji ti z Rudé linie?“

Mělník zavrtěl hlavou. „Ta píseň je stará sto, ne-li sto padesát let. Nejdřív byla vytvořena pro jednu válku, pak ji přepsali pro další. To je na ní to dobré - že se hodí ke každé válce. Dokud člověk žije, bude vždy přesvědčen o tom, že je

moc světla a jeho nepřátelé představují moc temnoty.“

A to na obou stranách fronty, pomyslel si Art'om. Znamená to snad... V myšlenkách se vrátil k d'áblům. Znamená to snad, že v očích d'áblů ztělesňují lidé, obyvatelé *VDNCh*, zlo a temnotu? Zakázal si však označovat d'ábly za běžné protivníky. Jakmile by se jim jednou otevřela brána soucitu, nic by je nezastavilo.

Za chvíli Mělník prohlásil: „Víš, v této zemi, kde žijeme, je vlastně jedna doba jako druhá. I zdejší lidé jsou takoví, nezměníš je. Všichni jsou tvrdohlaví. Řekl bys, že nastal konec světa, bez ochranného oděvu už ani nevyjdeš na ulici - a pak máš najednou co činit se všemi možnými potvory, které jsi dřív viděl nanejvýš v kině... Ale ne: efekt je nulový! I ty potvory jsou pořád stejné. Někdy mám dojem, že se nic nezměnilo. Podívej, například dnes jsem byl v Kremlu,“ stopař se ušklíbl, „ale nějak se mi nepoštěstilo objevit tam něco nového. Dávají tam pořád stejné představení. Nejsem si ani jistý, kdy nás tenhle mor postihl - jestli před třiceti lety, nebo třemi staletími.“

„Copak před třemi sty lety už existovala taková zbraň?“ nadhodil Art'om pochybovačně, ale Mělník mu neodpověděl.

Ještě dvakrát nebo třikrát narazili na obraz Velkého červa, ale divochy ani čerstvé stopy jejich přítomnosti nebylo vidět. Bojovníci se u prvního znamení ještě chovali opatrně, u druhého a třetího už zachovali uvolněný klid a Ulman s úlevou konstatoval: „Nelhal. Dnešek je pro ně svátek, sedí na stanicích a vyhýbají se tunelům.“

Mělníka zaměstnávalo něco jiného. Podle jeho propočtů musel být východ k metru i tunel k raketové základě velmi blízko. Každou chvíli se díval na plánek, který si obkreslil, a roztržitě si pro sebe mumlal: „Někde tady... Co tohle? Ne, špatný úhel, a kde je hermetická brána? Už bysme tam měli

být...“

Nakonec se zastavili na rozcestí. Nalevo byla slepá ulička uzavřená mříží, za kterou viděli zbytky hermetické brány, napravo přímý tunel, v jehož temném jícnu se světlo baterek ztrácelo.

„To je ono,“ přikývl Mělník. „Jsme tady. Souhlasí to s mapou. Za mříží je zával jako na stanici *Park Pobědy*. A to je chodba, kde dostali Treťjaka. Takže...“ Posvítíl si na plánek. „Ze zdejšího rozcestí směřuje tenhle tunel přímo k divizi a tenhle ke Kremlu, odkud jsme přišli. Souhlasí to.“

Mělník a Ulman přešplhali mříž a asi deset minut prohledávali stěny a strop krátké chodby. Po návratu stalker oznámil: „Všechno v pořádku! Je tam průchod, tentokrát v zemi, kulaté víko, jako u kanalizace. To znamená, že jdeme správným směrem. Ale nejdřív si dopřejeme přestávku.“

Jen co shodili ruksaky a uvelebili se na zemi, stalo se s Art'omem něco zvláštního - ačkoli neseděl moc pohodlně, upadl okamžitě do hlubokého spánku. Nejspíš se na tom podepsalo vyčerpání minulého dne, snad i jed narkotizační jehly, jejíž účinek mohl ještě pomalu doznívat.

Znovu se mu zdálo o tom, že se probudil ve stanu na stanici *VDNCh*. Jako v předchozích snech byla ponurá a liduprázdná. Ačkoli si příliš neuvědomoval, že sní, věděl, co se s ním stane. Jako obvykle pozdravil hrající si holčičku, ale tentokrát se jí na nic neptal, nýbrž rovnou vykročil ke kolejím. Výkřiky a úpěnlivé prosby v dálce mu už nenaháněly strach. Byl si jistý, že to není pravý důvod, proč se mu bůhvípokolikrát zdá tenhle neodbytný sen - ten se skrýval v tunelu. Musí odhalit povahu toho nebezpečí, prozkoumat situaci a informovat o tom spojence na jihu. Jakmile ho zahalila temnota tunelu, veškerá jeho jistota se vytratila.

Měl strach jako tehdy, když poprvé sám opouštěl hranice své

stanice - a stejně jako tehdy se neobával samotné tmy ani zvuků tunelu, nýbrž nejistoty a nemožnosti vytušit, jaké nebezpečí na něho číhá na nejbližších stech metrech.

Tma, neprostupná jako vzpomínka na události z jiného života, mu připomněla to, jak si počíнал v předchozích snech. Rozhodl se, že tentokrát nepodlehne strachu a půjde stále vpřed, dokud nestane tváří v tvář tomu, co se v temnotě skrývá a čeká na něho.

Kdosi mu šel naproti - beze spěchu, stejně jako se pohyboval Art'om, ale nikoli šouravými ustrašenými kroky, nýbrž těžkou a sebevědomou chůzí. Mladík se zastavil a zatajil dech. I ten druhý zůstal stát. Art'om si přísahal, že tentokrát neuteče, ať se stane cokoli. Když ho od dvojníka schovaného ve tmě dělily - soudě podle zvuků - zhruba asi tři metry, roztřásla se mu kolena a silně zavrával. Přesto našel sílu udělat ještě jeden krok. Jakmile však na obličej pocítil lehký závan, který mu prozradil, že ten druhý k němu těsně přistoupil, už to nevydržel. Rozpřáhl ruce, odstrčil neviditelnou bytost od sebe a vzal nohy na ramena. Tentokrát neklopýtal a běžel nesnesitelně dlouho, hodinu nebo dvě, avšak jeho stanice se pořád neobjevovala, nenarazil na žádné stanice, pořád jen nekonečný temný strašlivý tunel.

„Hele, přestaň chrápat, zaspíš poradu o tom, co dál.“ Ulman mu zatřásl ramenem a závistivě dodal: „Jak to jen dokážeš?“

Art'om si protřel oči a provinile pohlédl na ostatní. Zřejmě usnul jen na pár minut. Muži seděli v kruhu. Uprostřed Mělník ukázal na plánek a vysvětlil: „Od místa určení nás dělí asi dvacet kilometrů. To nic není. Rychlým pochodem a bez nepředvídatelných překážek to zvládneme za půl dne. Vojenská základna se nachází na povrchu, ale pod ní je kryt, do kterého nás tunel dovede. Stejně teď nemáme čas o tom moc hloubat. Rozdělíme se.“ Otočil se k mladíkovi. „Vyspal ses dobře?“

Vrátíš se do metra. Ulman tě doprovodí. My ostatní půjdeme dál až na raketovou základnu.“

Art'om se už chystal protestovat, ale stalker ho odbyl netrpělivým gestem, sklonil se a začal rozdělovat ruksaky, které ležely na jedné hromadě.

„Vy si vezmete dva ochranné obleky, takže nám zůstanou čtyři. Kdoví, co nás tam čeká. A po jedné vysílačce pro vás a pro nás. Teď instrukce: Půjdete až na stanici *Prospekt Mira*. Tam vás budou očekávat. Posel je už na cestě.“ Mělník se podíval na náramkové hodinky. „Přesně za dvanáct hodin vyjdete na povrch a naladíte náš signál. Pokud bude vše v pořádku a navážeme spojení, začne druhá fáze. Vaším úkolem je co nejvíc se přiblížit k Botanické zahradě a vyšplhat co nejvýš, abychom mohli nastavit a korigovat orientaci raketometů. Smerč pokrývá jen malou plochu, a navíc nevíme, kolik raket tam ještě zbylo. Není to totiž zrovna malý areál.“ Pohlédl na Art'oma. „Žádný strach, to všechno udělá Ulman. Ty s ním jen půjdeš. Samozřejmě nám budeš taky užitečný, protože víš, jak d'áblové vypadají.“ Potom se znovu obrátil k mužům. „Myslím, že televizní věž Oostankino je jako směrový bod ideální. Uprostřed má takovou kouli, dřív tam bývala restaurace. Dodnes si pamatuju, že tam podávali kaviárové řezy za naprosto nekřesťanské ceny. Ale lidi tam nechodili kvůli jídlu, lákal je nádherný výhled na Moskvu. Botanická zahrada leží každopádně před vaším nosem. Pokuste se proniknout na věž. Pokud to nepůjde, hned vedle stojí pár výškových domů, bílých, ve tvaru podkovy. Podle zpráv, které mám k dispozici, jsou neobydlené... Tady máte plánek města a jeden si necháme my. Všechno je na něm přehledně rozděleno do čtverců. Stačí se jen na něj podívat a sdělit nám údaje. O zbytek se už postaráme. Ještě nějaké otázky?“

„Co když tam ta vaše líheň nebude?“

„Kdo se moc ptá, moc se doví,“ odušil stopař a udeřil dlaní do plánku. „Abych nezapomněl, mám pro tebe ještě jedno překvapení.“ Zamrkal na Art'oma, sáhl do ruksaku a vyndal bílý měřlohmotný sáček s barevnou osahanou ilustrací.

Mladík v něm našel pas na své jméno a dětskou knihu s fotografií, kterou objevil v opuštěném bytě na Kalininské třídě. Měl s hledáním Olega tak naspěch, že veškerý svůj majetek zanechal na *Kijevské*. Mělník nelitoval námahy, vzal ho k sobě a po celou dobu ho střežil jako oko v hlavě. Ulman, který seděl vedle Art'oma, se nejdřív podíval na něho a potom bezradně na stopaře.

„Soukromé záležitosti,“ vysvětlil s úsměvem Mělník a rozpřáhl paže.

Mladík mu chtěl říct něco laskavého, ale stopař už zase vstal a udělil svým lidem poslední pokyny.

Art'om přistoupil k Antonovi, který stál pohroužený do vlastních myšlenek, a podal mu ruku. „Hodně štěstí!“

Velitel hlídky mlčky přikývl a přehodil si ruksak na ramena. Měl bezedně prázdný pohled.

„Tak to je všechno!“ zvolal Mělník. „Nebudeme se loučit. A hlídejte si čas!“ Otočil se a beze slova odešel.

POSLEDNÍ BOJ

Jakmile se odloučili od ostatních, Ulman se rázem změnil. Odpovídal jednoslabičné a mluvil jen tehdy, pokud dával Arťomovi pokyn nebo ho před něčím varoval.

Spojenými silami odsunuli těžký kovový kotouč stranou. Bojovník mladíka vyzval, aby zhasl baterku, nasadil si přístroj na noční vidění a jako první zmizel v otvoru.

Úzká svislá šachta se skládala z navrstvených betonových prstenců, z nichž vyčnívalo vždy po jedné kovové rukojeti. Arťom se jich prakticky naslepo přidržel a sestupoval za Ulmanem. Divil se všem bezpečnostním opatřením, protože od návštěvy Kremlu nezažili žádné nebezpečí. Nakonec usoudil, že stopař Ulman se prostě musí řídit určitými pokyny - nebo si jednoduše užívá, že může jednou sám vykonávat roli vůdce.

Bojovník mu poklepal na nohu. Mladík se poslušně zastavil a čekal na další pokyny. Místo nich však uslyšel tichý náraz - Ulman dopadl na dno - a za pár vteřin zapraskaly tlumené výstřely.

„Vzduch je čistý,“ zašeptal Ulman. Dole zablikalo světlo.

Když držadla skončila, Arťom se pustil, spadl o dva metry dolů a přistál na betonu. Zvedl se, oklepal si ruce a rozhlédl se. Nacházeli se v krátké, asi patnáct kroků dlouhé chodbě. Na jednom konci byla tajná šachta, kterou sestoupili dolů, na druhém viděl další průchod, rovněž uzavřený železným poklopem. Vedle něj ležel v kaluži krve tváří k zemi mrtvý divoch. I ve smrti stále pevně svíral foukačku.

„Asi měl tu chodbu hlídat,“ odušil Ulman na Arťomův

tázavý pohled. „Nejspíš přitom usnul. Nenapadlo ho, že by z téhle strany mohl někdo přijít.“

„Ty jsi ho... ve spánku?“

„No a? Nebo to snad uráží tvůj jemnocit?“ Ulman si odfrkl. „To má z toho, že ve službě chrápe. A byl to špatný člověk, protože porušil posvátné pravidlo. Dnes jsou přece všechny tunely tabu.“ Nohou odstrčil mrtvolu, otevřel poklop a zhasl baterku.

Tentokrát byla šachta velmi krátká a ústila do služební místnosti, která se spíš podobala šrotovišti. Východ byl zakrytý horou plechu, šroubů, per a poniklovaných madel - bylo toho dost na sestavení celého vagonu. Všechno bylo chaoticky naházené až ke stropu a hraničilo se zázrakem, že se to nezřítilo. Mezi hromadou a stěnou probíhala úzká chodba, kterou se jen namáhavě protáhli - stále vystaveni nebezpečí, že je zavalí staré železo.

Polovysoké, zeminou zasypané dveře vedly do neobvyklého tunelu čtvercového průřezu. Nalevo po několika krocích končil - buď se provalil strop, nebo tam prostě přestali kopat. Napravo pokračoval standardní klenutý a široký tunel. Arťom okamžitě vycítil, že zde překračují hranici mezi dvěma vzájemně prostoupenými podzemními světy. Tady, v metru, se dýchalo jinak; i když vzduch tu byl stejně vlhký, nebyl tak těžký a vyčichlý jako v tajných chodbách D-6.

Bylo otázkou, kudy se mají vydat. Vybrat si směr pochodu jen tak nazdařbůh bylo riskantní - možná se v tomto tunelu nachází pohraniční stanoviště Čtvrté říše, protože stanice *Majakovskaja* a *Čechovskaja* oddělovalo jen dvacet minut chůze. Arťom tedy vyndal z plastového obalu Danilův zakrvácený plánek, aby určili správnou trasu.

Po pěti minutách dorazili na *Majakovskou*. Ulman se s úlevou posadil, sundal si z hlavy těžkou helmu, otřel si

rukávem zrudlý zpocený obličej a přejel si prsty krátké vlasy. Ačkoli měl vypracovanou postavu a chuži zkušeného tunelového vlka, byl jen o několik let starší než Arťom.

Nejdřív se snažili koupit něco k jídlu. Arťom už ani nevěděl, kdy měl naposledy v ústech sousto, a žaludek mu to teď dával nesmlouvavě najevo.

Pokud šlo o situaci a náladu na této stanici, připomínalo jim to tady *Kijevskou*. Kdysi elegantní a vzorná stanice se změnila ve vlastní stín. Zpola byla zpusťovaná a lidé se tísnili v opotřebených stanech nebo přímo na nástupišti. Stěny a stropy byly vlhké, na několika místech prosakovala voda. Na celé stanici hořel jediný malý oheň - zřejmě se nedostávalo paliva - a obyvatelé spolu rozmlouvali jen potichu, jako truchlící u postele s nebožtíkem.

Avšak i na této postupně chátrající stanici se nacházel obchod v podobě mnohokrát vyspravovaného stanu pro tři osoby s rozkládacím stolkem u vchodu. Nabízel skromný sortiment: stažené a vyvržené krysy, sušené svrašťelé houby neznámého původu a mech nařezaný na čtverečky. Všechny výrobky byly hrdě vybavené cenovkami - většinou to byl kus novinového papíru zatížený nábojnicí, na kterém se kaligrafickým písmem skvěla cena.

Kupce aby rady pohledal - postávala tu jen hubená shrbená žena držící na ruce malého chlapce. Dítě se snažilo dostat matku ke krysímu trupu na pultu, ale ta se na něj obořila: „Nech toho! Tenhle týden jsme už maso jedli!“

Chlapec poslechl, ale dlouho to nevydržel. Jen co se matka odvrátila, znovu se začal zaobírat mrtvým zvířetem.

„Koljo! Co jsem ti říkala?“ napomenula ho žena a na poslední chvíli dítě odtáhla od pultu. Jestli budeš takhle zlobit, odnesou tě čerti z tunelu. Šaška nechtěl maminku poslouchat, a proto si ho odvedli.“

Art'om a Ulman zaváhali. Mladíkovi se najednou zdálo, že by to klidně vydržel až do stanice *Prospekt Mira*, kde měli alespoň trochu čerstvější houby.

„Dá si panstvo myšičku?“ nabízel jim důstojně holohlavý majitel obchodu. „Připravíme ji přímo ve vaší přítomnosti. S osvědčením o kvalitě!“

„Díky, už jsem jedl,“ ujistil ho spěšně Ulman. „Art'ome, co by sis dal? Mech bys měl radši vynechat, jinak ti v břicho vypukne čtvrtá světová válka.“

Žena na ně pohrdavě zašilhala. Měla v ruce dvě patrony, což stačilo jen na trochu mechu. Když si všimla, že mladík hledí na její skromný kapitál, schovala pěst na zády a zlostně zaprskala: „Co koukáš? Jestli nechceš nic koupit, tak vypadni! Není každé milionář.“

Art'oma vlastně nejvíc zaujal její syn. Nápadně se podobal Olegovi: stejně bezbarvé řídké vlasy, zarudlé oči a ohrnutý nosík. Chlapec si strčil palec do úst a ostýchavě a trochu nedůvěřivě se na něj usmál.

Mladík si uvědomil, že se také bezděčně pousmál, a do očí mu vstoupily slzy.

Jakmile však žena zpozorovala jeho pohled, rozzlobila se a v očích se jí vztekle zablesklo: „Ty perverzní čuňáku! Pojd, Koljo, jdeme domů.“ A vlekla chlapce za sebou pryč.

„Počkejte!“ Art'om vyndal z náhradního zásobníku svého samopalu několik patron, přiběhl k ženě a vtiskl jí je do ruky. „To je pro vás. Pro vašeho Kolju.“

Žena na něho nedůvěřivě pohlédla a pak se pohrdavě ušklíbla. „Myslíš si snad, že to udělám za pět patron? Moje vlastní dítě?“

Mladík nejdřív vůbec nechápal, o čem mluví. Potom mu však začalo svítat. Už už otvíral ústa, aby se ospravedlnil, ale nakonec ze sebe nevypravil ani slovo a jen bezmocně

zamžoural.

Ženu dosažený efekt uspokojil a pokračovala shovívavějším tónem: „No dobře! Dvacet patron za půl hodiny.“

Art'om jako omámený zavrtěl hlavou, otočil se a nejradši ze všeho by od nich co nejrychleji utekl.

„Lakomče!“ křičela za ním žena. „No dobře, tak aspoň patnáct!“

Ulman pořád stál na stejném místě a rozmlouval s prodávacem. Když chlapík spatřil mladíka, zdvořile se zeptal: „Takže co takhle jednu kysu, už jste si to rozmyslel?“

Já se z toho snad pozvracím, pomyslel si Art'om. Chytil Ulmana za rukáv a spěšně s ním opustil tu Bohem zapomenutou stanicí.

„Proč najednou takový kvalt?“ zeptal se bojovník, když už pochodovali směrem k *Běloruské*.

Jeho společník pořád ještě bojoval s knedlíkem, který ho tlačil v krku. Vylíčil Ulmanovi, co zažil, ale na stopaře to nijak zvlášť nezapůsobilo. „No a? Z něčeho přece musí žít.“

Art'om se otrásl. „Na co je ti takhle žít?“

Ulman pokrčil rameny. „Máš snad na výběr?“

„V čem je smysl takového života? Přežívat ze dne na den, trpět ten strašný hnus a ponižování, prodávat vlastní děti, pojídat mech - proč?“ Mladík se odmlčel, protože si vzpomněl na Huntera, jak mu lovec vyprávěl o pudu sebezáchovy, o tom, že bude ze všech sil jako zvíře bojovat za svůj život i přežití ostatních. Tehdy, úplně na začátku, znamenala jeho slova pro Art'oma naději a dodala mu bojovou odvahu jako té žábě, která nožkami stloukla v džbánu mléko na máslo. Nyní měl však pocit, že pravdě odpovídají spíš slova jeho nevlastního otce.

„V čem?“ opíčil se po něm Ulman. „A pro co vlastně žiješ ty, člověče?“

Art'om litoval, že vůbec o tom začal diskutovat. Ulman byl

zřejmě skvělý bojovník, o tom nejspíš není sporu, ale mluvit se s ním moc nedalo. Diskutovat s ním o smyslu života mu připadalo naprosto nesmyslné. Proto se omezil jen na mrzutou odpověď: „Nevím, jak tobě, ale mně je to jasné.“

Ulman se zasmál. „No tak ven s tím! Abys zachránil lidstvo? To jsou přece jenom bláboly. Pokud ho nezachráníš ty, udělá to někdo jiný. Například já.“ Posvítil si do obličeje, aby ho mladík viděl, a zatvářil se jako nefalšovaný hrdina.

Art'om na něho závistivě pohlédl, ale neřekl ani slovo.

„A kromě toho,“ pokračoval bojovník, „nemůžou přece všichni žít jen pro tenhle jeden cíl.“

„A jak se ti zamlouvá tvůj život beze smyslu?“

„Jak - beze smyslu? Můj život má svůj smysl, stejně jako všechny ostatní. Tohle hledání smyslu většina lidí překonala po pubertě. U tebe to nejspíš přetrvává trochu déle... Docela dobře si ještě vzpomínám na dobu, když mi bylo sedmnáct. To jsem taky chtěl všechno vědět, jak, proč a jaký smysl to má. To přejde. Náš život má jen jediný smysl, kamaráde: počít děti a vychovat je. A ať se pak s tím problémem taky poperou a najdou odpověď, která jim bude nejlépe vyhovovat. To drží svět pohromadě. Jen taková teorie.“ Ulman se znovu zasmál.

Za chvíli se Art'om zeptal: „A proč tedy jdeš se mnou a riskuješ přitom život? Jestli nevěříš v záchranu lidstva, o co ti vlastně jde?“

„Za prvé, rozkaz je rozkaz, o tom se nediskutuje, za druhé, jak si snad ještě vzpomínáš, nestačí jen zplodit děti, musíš je taky vychovat. A jak to mám prosím udělat, když je ta havěť z *VDNCh* sežere?“

Ulman si byl sám sebou, svou silou a svými slovy tak jistý a jeho pohled na svět byl tak lákavě prostý a harmonický, že se s ním Art'om nechtěl přít. Naopak, zničehonic pocítil, že bojovník i jemu vlévá do žil jistotu, která mu dosud chyběla.

Jak Mělník správně upozornil, byl tunel mezi *Majakovskou* a *Běloruskou* zcela klidný. Ve větracích šachtách sice trochu skučel vítr, ale pobíhaly tu kolem nich úplně normální krysy, což mladíka uklidnilo. Trasa byla podivuhodně krátká. Byli pořád ještě zabráněni do diskuze, když se v dálce objevily staniční ohně.

To, že *Bělorusskaja* profituje ze sousedství s Hanzou, bylo vidět hned na tom, že ve srovnání s *Kijevskou* a *Majakovskou* byla velmi dobře strážena. Deset metrů před vchodem na příchozí čekalo kontrolní stanoviště, tvořené kulometem umístěným na pytlích s pískem a pěti strážnými.

Po kontrole dokumentů - ještě že Arťom nyní vlastnil pas! - se jeden ze strážných zdvořile zeptal, jestli snad nepřicházejí z Říše. Zároveň je ujistil, že tady nikdo nic proti Říši nemá, protože jsou obchodní stanice a při konfliktech mezi mocnostmi - muž tak nazýval Hanzu, Říši a Rudou trasu - prý zachovávají absolutní neutralitu.

Než se Arťom a Ulman vydali přes Okruh, rozhodli se, že si přece jen odpočinou a trochu pojedí. Posadili se v bohatě, a dokonce s jistým vkusem vybaveném bufetu. Mladík si pochutnal na dobré a poměrně levné kotletě a zároveň získal podrobné informace o *Běloruské*. U protějšího stolu totiž seděl světlavý muž s kulatým obličejem, který se představil jako Leonid Petrovič; právě spořádal obrovskou porci vajec se špekem. Jakmile měl volná ústa, začal o své stanici ochotně vyprávět.

Ukázalo se, že *Bělorusskaja* žije z dodávek vepřů a kuřat. Na druhé straně Okruhu, směrem ke stanicím *Sokol*, a dokonce až k *Vojkovské*, ačkoli ta už ležela nebezpečně blízko povrchu, se nacházejí obrovské, úspěšné hospodářské provozy. Na mnohakilometrových úsecích se tunel i technické prostory změnil v nekonečné živočišné farmy.

Živily celou Hanzu a zásobovaly Čtvrtou říši stejně jako věčně hladovou Rudou trasu. Kromě toho obyvatelé stanice *Dinamo* zdědili po svých předcích nadání pro krejčovské řemeslo. Právě odtud pocházely kabáty z vepřovic, které Art'om viděl na *Prospektu Mira*.

Z tohoto konce Samoskvorecké linky nehrozilo nebezpečí. Za dlouhé roky života v metru stanice *Sokol*, *Aeroport* ani *Dinamo* nikdy nečelily útoku. Hanza neuplatňovala žádné nároky, spokojila se s vybíráním cla a poskytovala jim zároveň ochranu před fašisty a rudými.

Obyvatelé *Běloruské* se skoro výhradně věnovali obchodu. Chovatelé dobytka ze stanice *Sokol* ani krejčí z *Dinama* se tu dlouho nezdrželi a neměli problém s tím, aby se jejich zboží dostalo na správné místo určení. Skvěle tu totiž fungoval velkoobchod. „Lidé z druhé strany“, jak se jim tady říkalo, sem přiváželi půlky vepřů nebo živá kuřata na ručně poháněných drezínách a překlopných vozících, vyložili je - na to byly na nástupištích vybudovány dokonce vlastní jeřáby vyúčtovali a hned se zase vraceli domů.

Život na stanici doslova kypěl. Hbití obchodníci - na *Běloruské* je z jakéhosi důvodu označovali jako manažery - pobíhali sem a tam mezi takzvaným terminálem čili místem vykládky a sklady, cinkali sáčky s patronami a udíleli příkazy svalnatým nakladačům. Vozíky s bednami a balíky nehlučně jezdily po pečlivě naolejovaných kolech k řadě prodejních stánků na hranici okružní linky, kde zboží přejímali obchodníci z Hanzy, nebo na druhý konec nástupiště, kde na své objednávky čekali emisaři z Říše.

Nepohybovalo se tu zrovna málo fašistů - a většinou to byli důstojníci, nikoli prostí vojáci. Chovali se však úplně jinak: sice s určitou troufalostí, ale pořád v únosné míře. Snědí jedinci, jichž se mezi obchodníky i překladači pár našlo, na ně

hleděli s nelibostí, ale nesnažili se prosadit vlastní pojetí řádu a pořádku.

„Máme i banky,“ prozradil jim jejich protějšek. „Mnozí, hlavně z Říše, k nám přicházejí, aby si údajně odvezli nějaké zboží, ale ve skutečnosti chtějí uložit úspory. Proto není pravděpodobné, že by nám chtěli něco udělat. Jsme pro ně něco jako kdysi Švýcarsko.“

„Máte to tady dobré,“ poznamenal Arťom.

Leonid Petrovič se vzápětí zdvořile poptal: „Ale proč mluvíme celou dobu jen o nás? Odkud jste vlastně přišli?“

Ulman předstíral, že se usilovně věnuje masu a otázku přeslechl. Mladík na něho pohlédl a pak odpověděl: „Já jsem z *VDNCh*“

„No neříkejte! To je hrůza!“ Leonid Petrovič odložil vidličku a nůž. „Tam je to prý hodně špatné. Slyšel jsem, že obyvatelé té stanice z posledních sil hájí své pozice. Půlka *VDNCh* údajně padla. Je to pravda?“

Arťomovi uvízlo maso v krku. Ať už se stalo cokoli, musí zpátky na *VDNCh*, aby ještě jednou viděl své lidi. Jak může ztrácet drahocenný čas jídlem? Odsunul talíř, zaplatil a vlekl za sebou i protestujícího Ulmana kolem prodejních stánků s masem a oděvy, hromad zboží, obchodníků, neúnavných překladačů a povýšených fašistických důstojníků k železnému zátarasu na přestupu k Okružní linii. Nad vchodem visel kus bílé látky s hnědým kruhem uprostřed a dva ozbrojení muži v dobře známých šedých maskovacích uniformách tam kontrolovali doklady a prohledávali zavazadla.

Přechod k Hanze proběhl zcela hladce. Ulman, který ještě pořád žvýkal maso, se chvíli hrabal v náprsní kapse, pak vytáhl nenápadný dopis a podal ho pohraničnickům. Ti bez jakékoli další diskuze zátarasy odsunuli a nechali je projít.

„Copak je to za psaní?“ zajímal se Arťom.

„Ale jen taková drobnost,“ zažertoval Ulman. „Listina k medaili *Za zásluhy o vlast*. Těžko bys tu našel někoho, kdo něco nedluží našemu plukovníkovi.“

Pohraniční komplex Okružní linie tvořila zvláštní směsice pevnosti a obchodního skladu. Druhé začínalo za malým mostem, přes který vedly koleje. To už bylo řádné bojové stanoviště s kulomety, a dokonce i plamenometem. Dál vzadu, vedle jakéhosi sousoší - znázorňovalo chytře hledícího vousáče se samopalem, mladou dívku a zasněného chlapce, ovšem oba ozbrojené (nejspíš zakladatelé stanice *Bělorusskaja* nebo hrdinové v boji proti mutantům, napadlo Art'oma) -, se nacházela celá posádka přibližně o dvaceti vojácích.

„To je kvůli Říši,“ vysvětlil Ulman. „S fašisty to máš tak: důvěřuj, ale prověřuj. Švýcarsko nechali na pokoji, ale zato schlamstli Francii.“

„Mám v dějepisu mezery,“ přiznal rozpačitě mladík. „Otčímovi se nepodařilo sehnat učebnici pro desátou třídu. Zato jsem si trochu počel o starém Řecku.“

Kolem vojáků se teď jako mravenci vlekl nekonečný řetěz nosičů. Téměř celou produkci stanic *Sokol*, *Dinamo* a *Aeroport* lačně pohltila Hanza. Provoz tu byl přesně řízen: nosiči sjížděli po eskalátorech dolů, zatímco na druhé straně vyjížděli nahoru. Třetí schodiště uprostřed bylo vyhrazené pro ostatní chodce.

Dole seděl v zasklené kabině další ozbrojený voják a sledoval schody. Znovu si důkladně prohlédl Art'omovy a Ulmanovy doklady a vydal každému list s razítkem TRANZIT a aktuálním datem. Teď byla cesta volná.

I tato stanice se nazývala *Bělorusskaja*, ale rozdíl oproti její dvojnici na radiální lince byl do očí bijící: jako u dvojčat, která po porodu rozdělili a jedno z nich se dostalo do královské rodiny, zatímco druhé bylo vychováno nemajetným bezdomovcem. Veškerý blahobyt a prosperita první *Běloruské*

bledl ve srovnání s druhou: bílé stěny zářily, pohled klouzal z jedné rafinované štukatérské výzdoby ke druhé a neonová svítidla zaplavovala stanici jasným světlem - ačkoli byla jen tři, měla dostatečnou svítivost.

Na nástupišti se roj nosičů rozdělil: jedni prošli pod arkádami a zamířili doleva, druzí odložili balíky a žoky napravo. Okamžitě běželi nazpět, aby přinesli další zboží.

Na každé koleji byly dvě zastávky: na jedné se pomocí malého jeřábu překládalo zboží, na druhé přistupovali pasažéři, a proto tam stála malá pokladna. Každých patnáct až dvacet minut přijela nákladní drezína, jejíž ložná plocha byla stlučená z prken. Kromě tří až čtyř mužů obsluhujících páku jel vždy jeden strážný. Osobní drezíny přijížděly v delších časových intervalech - Art'om a Ulman museli čekat přes čtyřicet minut. Jak jim vysvětlil muž u pokladny, sběrné taxi vždy vyčkává, dokud se neshromáždí dostatek lidí, aby se zbytečně neplýtvalo pracovní silou. Avšak už jen skutečnost, že si v metru pořád ještě může koupit jízdenky - jeden tunel za jednu patronu aby jako kdysi dojel z jedné stanice na druhou, Art'oma nadchla. Nakrátko zapomněl na všechno utrpení a pochybnosti a jen tak stál a přihlížel, jak se překládá zboží. Přitom myslel na to, jak krásný musel být kdysi život v metru, když po kolejích nejezdily ručně poháněné drezíny, ale nablyštené vlakové soupravy.

„Tady přijíždí váš taxík!“ ohlásil pokladník a zazvonil.

Objevila se velká drezína táhnoucí jeden vagon s dřevěnými lavicemi. Mladík a Ulman ukázali jízdenky a posadili se na volná místa. Po několika minutách se našlo dost pasažérů a drezína se zase rozjela.

Jedna polovina sedících cestujících hleděla po směru jízdy, druhá proti. Art'om dostal jedno z takových míst, zatímco Ulman seděl zády k němu.

„Proč jsou sedadla tak zvláště uspořádána?“ zeptal se mladík sousedky, kypré šedesátnice v proděravělých vlněných šatech. „To je přece nepříjemné.“

Žena spráskla ruce. „No a co si myslíš? To chceš nechat tunel bez dozoru? To je ta lehkomyšlná mládež! Neslyšel jsi, co se stalo předevcírem? Ze spojovací chodby prý zničehonic vyběhla takováhle krysa,“ rozpráhla paže, „a odvěkla jednoho cestujícího.“

„To přece nebyla krysa!“ vmísil se zezadu do rozhovoru malý muž ve vatovaném kabátě. „Byl to mutant! Na *Kurské*, tam se tahle havěť pořád objevuje.“

„A já říkám, že to byla krysa!“ odporovala rozhořčeně žena. „Slyšela jsem to od své sousedky Niny Prokovjevny. Ta to přece musí vědět!“

Přeli se ještě dlouho, ale Arťom je už neposlouchal. V duchu se znovu vrátil k *VDNCh*. Byl pevně rozhodnutý, že než půjde na povrch, aby s Ulmanem vystoupil na televizní věž Ostankino, pokusí se proniknout k domovské stanici. Dosud nevěděl, jak partnera přesvědčí o této nutnosti, ale nemohl se ubránit nedobrému pocitu, že má už jen tuto šanci ještě jednou vidět svůj příbytek a ty, které miluje, než půjde nahoru. A tu šanci nesmí nechat nevyužitou - kdoví, co ho pak čeká? I když Mělník tvrdil, že jejich úkol se dá zvládnout snadno, Arťom nevěřil, že se s ním ještě shledá. Před pravděpodobně posledním výstupem musí bezpodmínečně alespoň nakrátko zpět na *VDNCh*.

Ve-De-En-Cha... Zní to melodicky, skoro něžně. Dokázal bych to poslouchat věčně, pomyslel si. Že by náhodný známý z *Běloruské* měl skutečně pravdu a jejich stanice byla těsně před zánikem? Opravdu zahynula už celá polovina obránců? Jak dlouho je pryč? Dva týdny? Tři? Zavřel oči a pokusil se představit si důvěrně známou klenbu, elegantní, ale nenucené

linie arkád, kované železné mříže odvodušňovacích šachet a řady stanů v koridoru. Tamhle je Žeňův stan a tady, trochu blíž, jeho vlastní...

Drezína se jemně pohupovala do taktu klepajících kol a Art'oma, aniž si toho stačil všimnout, nakonec přemohl spánek.

Znovu se mu zdálo, že je na *VDNCh*. Tentokrát se však už ničemu nedivil, neposlouchal a nepokoušel se nic pochopit. Cíl jeho snu se nenacházel na stanici, nýbrž v tunelu, na to si vzpomínal přesně. Vyšel ze stanu a hned zamířil ke kolejím. Seskočil dolů a běžel na sever, směrem k Botanické zahradě. Strach mu nenaháněla absolutní tma, nýbrž nastávající setkání v tunelu. Co ho tam čeká? V čem spočívá smysl této události? Proč mu pokaždé chybí odvaha vydržet až do konce?

Konečně se v dálce objevil jeho dvojník. Měkké sebejisté kroky se přibližovaly jako posledně a Art'omova rozhodnost byla zničehonic vniveč. Tentokrát se však držel lépe: zpočátku se mu sice znovu roztřásla kolena, ale pak se ovládl a dočkal se okamžiku, kdy se nacházel přímo před neviditelným tvorem. Polil ho studený lepivý pot, ale zůstal stát, neutekl, ačkoli mu sotva citelný závan vzduchu prozrazoval, že záhadnou bytost dělí od jeho obličeje už jen pár centimetrů.

„Neutíkej... Pohledni svému osudu do očí,“ zašeptal mu suchý šustivý hlas do ucha.

A vtom se najednou rozpomněl - jak na to jenom mohl v předchozích snech zapomenout - že má u sebe zapalovač. Sáhl pro malý umělohmotný předmět, nahmatal jeho mechanismus a připravil se na to, že tomu, kdo ho oslovil, posvítí do tváře.

Strnul jako solný sloup. Měl pocit, že se mu nohy přilepily k zemi.

Před ním nehybně stál d'ábel. Vytřeštěné temné oči bez zorniček hledaly jeho pohled.

Art'om ze všech sil vykřikl...

„Ježíšikriste!“ Stařena se chytila za srdce a zhluboka se nadechla. „Tys mě ale vyděsil, chlapče!“

Ulman se otočil a mladíka omluvil: „Promiňte, on je... trochu nervózní.“

„Co se ti zdálo, žes tak vykřikl?“ Stařena se na něho zvědavě podívala nateklýma, zpola přivřenýma očima.

„Byla to noční můra,“ odpověděl Art'om. „Promiňte, prosím.“

„Noční můra? Vy mladí jste nějak přecitlivělí.“ A znovu začala sténat a spílat.

Mladík spal podivuhodně dlouho. Neprobral se ani na stanici *Novoslobodskaja*. Tak se mu nepodařilo vzpomenout si na důležitou věc, kterou pochopil na konci snu, protože taxík už vjížděl do stanice *Prospekt Mira*.

Zdejší situace se výrazně odlišovala od syté spokojenosti na *Běloruské*. O čilé výměně zboží tu nemohlo být ani řeči. Nápadný však byl vysoký počet vojáků, především ze zvláštních jednotek, a důstojníků se služebními odznaky průzkumníků. Na druhém konci nástupiště stálo na koleji několik střežených motorových drezin naložených tajuplnými bednami a zakrytých stanovými plachtami. Uprostřed koridoru seděli na podlaze dva padesátiletí spíš ošuntělé než pořádně oblečení lidé. Měli u sebe obrovské pytle s osobním majetkem a zmateně se rozhlíželi.

„Co se to tady děje?“ zeptal se Art'om Ulmana.

„Tady se nic neděje, to spíš u vás, na *VDNCh*“ odpověděl bojovník. „Vypadá to, jako by chtěli vyhodit tunely do povětří. Kdyby se sem dostali ze stanice *Prospekt Mira* d'áblové, šlo by Hanze o kejhák. Pravděpodobně proto chystají preventivní úder.“

Když přešli na Kalužsko-Rižskou trasu, Art'om poznal, že Ulman měl se svou hypotézou pravdu. Zvláštní jednotky

Hanzy operovaly dokonce na radiální stanici, kde vlastně neměly co hledat. Oba severní vchody do tunelů, směrem k *VDNCh* a *Botanické zahradě*, byly zablokované; Hanza tam ve velkém spěchu zřídila vlastní kontrolní stanoviště. Na trhu se pohybovalo málo kupujících a polovina stánků byla prázdná. Lidé si vzrušeně šeptali, jako by stanici hrozilo veliké neštěstí. V jednom rohu se tísnilo několik tuctů lidí - byly to celé rodiny s pytli a taškami. Kolem stolku s nápisem REGISTRACE UPRCHLÍKŮ se kroutila dlouhá fronta.

„Počkej tu na mě, vyhledám našeho muže,“ vyzval Ulman Art'oma. Nechal mladíka u stánků a ztratil se v davu.

Art'om měl však jiné plány. Seskočil na koleje, přistoupil ke kontrolnímu stanovišti a zeptal se mrzutě mžourajícího pohraničníka: „Dá se ještě projít na *VDNCH*?“

„Zatím jo, ale moc bych ti to neradil,“ odvětil muž. „Neslyšel jsi, co se tam děje? Objevili se tam nějakí kanibalové. Skoro celá stanice to už má za sebou. Těm našim lakomcům už musí pěkně téct do bot, když vám zadarmo poskytují munici, abyste vydrželi alespoň do zítřka...“

„A co bude zítra?“

„Zítra všechno pošleme k čertu. Tři sta metrů od *Prospektu* položíme do obou tunelů dynamit a pak sbohem.“

„Ale proč jim nepomůžete? To snad nemá Hanza dost sil?“

„Říkám ti přece, že to jsou lidožrouti. Těmi se to tam jenom hemží, na jakoukoli pomoc je pozdě.“

„A co bude s lidmi z *Rižské* a z *VDNCH*?“

„Před několika dny jsme je varovali, a tak sem pomalu přicházejí. Hanza všechny přijímá, nejsme přece bez srdce. Ale měli by si pospíšet. Až vyprší čas, bude to znamenat jediné - rozloučení. Takže se snaž brzy vrátit... Co tam vůbec chceš? Obchody? Rodina?“

„Obojí,“ odpověděl Art'om - a pohraničník jen chápavě

přikývl.

Ulman stál pod arkádou a tiše vyjednával s urostlým mladíkem a přísným starším mužem, který měl na sobě uniformu strojvedoucího a zřejmě zastával funkci náčelníka stanice.

„Vůz je nahoře, nádrž je plná,“ ozval se právě mladík a ukázal na dvě velké tašky. Tady máte pro všechny případy ještě vysílačky, ochranné oděvy, pečeněg a dragunov. Na povrch se můžete vydat kdykoli. Kdy vyrazíte?“

„Signál musíme stihnout za osm hodin. Do té doby musíme být na místě.“ Otočil se k náčelníkovi stanice. „Je hermetická brána funkční?“

„Jistě,“ přikývl muž. „Kdykoli řeknete. Nejdřív je ale třeba odehnat lidi, aby se zbytečně nevyplašili.“

„Dobře, to by bylo z mé strany všechno. Teď si pět hodin odpočineme a pak vyrazíme. Art'ome, co tomu říkáš? Že bysme to tady chvíli zařizli?“

Mladík odvedl partnera stranou. „Já nemůžu. Bezpodmínečně musím nejdřív na *VDNCh* - rozloučit se a porozhlédnout se, jak vypadá situace. Měl jsi pravdu: chtějí zasypat všechny tunely od stanice *Prospekt Mira*. I kdybychom se shora vrátili živí, nikdy už svou stanici neuvidím. Nemám prostě na vybranou.“

„Poslyš, jestli se bojíš jít nahoru, protože tam jsou d'áblové...“ začal Ulman, ale když viděl Art'omův pohled, zarazil se. „To byl jen žert. Promiň.“

„Opravdu, jinak to nejde.“ Neuměl ten pocit vysvětlit, ale neomylně věděl, že se vrátí na *VDNCh*, a to za každou cenu.

„No dobře, když to musí být,“ zamumlal zmateně bojovník. „Zpátky to už ale nestihneš, zvláště když se chceš ještě loučit. Uděláme to tedy takhle: já a Paška - to je ten s taškami - jsme chtěli jet rovnou k věži, ale můžeme to vzít malou oklikou a

projet kolem starého vchodu do *VDNCh*. Nový vchod je v troskách, to lidi u vás určitě vědí. Tam na tebe počkáme. Za pět hodin a padesát minut. Kdo se opozdí, má smůlu. Máš s sebou ochranný oblek? A hodinky? Tu máš, vezmi si moje,“ rozepnul kovový pásek, „já si prozatím nasadím Paškovy.“

„Za pět hodin a padesát minut.“ Art'om přikývl, stiskl Ulmanovi ruku a vyběhl ke kontrolnímu stanovišti.

Když ho pohraničník znovu spatřil, zavrtěl hlavou. Vtom si mladík na něco vzpomněl. „Dějí se v tunelu pořád ty divné věci?“ zeptal se.

„Myslíš to s potrubím? Už ho zalátali. Teď se prý člověku trochu točí hlava, když kolem něj prochází, říkají, ale aspoň už nikdo po cestě neumírá.“

Art'om poděkoval pokývnutím hlavy, zapnul baterku a vstoupil do tunelu.

Prvních deset minut myslel na všechny možné věci najednou - na nebezpečí, která na něho v tunelu číhají, skvěle organizovaný rozumný život na *Běloruské*, sběrné taxi i skutečné vlakové soupravy.

Postupně však tma v tunelu tyto nadbytečné záblesky paměti lačně pohltila. Nejdřív se dostavil pocit klidu a vnitřní prázdnoty, pak musel myslet na něco úplně jiného...

Jeho putování se chýlilo ke konci. Neuměl říct, jak dlouho byl pryč. Snad uplynuly dva týdny, ale možná i víc než měsíc.

Jak jednoduchá a krátká mu ta cesta připadala, když seděl na *Alexejevské*, ve světle baterky si prohlížel starý plánek metra a pokoušel se označit směr do Polis. Tehdy se před ním rozkládal svět, o kterém absolutně nic nevěděl, a tak si prostě zvolil nejkratší trasu, aniž by nad tím nějak usilovně hloubal. Život mu však uchystal zcela jinou cestu - klikatou, obtížnou a životu nebezpečnou. Lidé, kteří se na ní na chvíli stali jeho náhodnými souputníky, většinou zemřeli.

Neubráníl se vzpomínce na Olega. Každý má své určení, řekl mu Sergej Andrejevič na *Poljance*. Je možné, že poslání toho krátkého dětského života spočívalo ve strašlivé smrti kvůli záchraně jiných lidí? Aby mohli pokračovat ve své věci?

Zamrazilo ho a cítil se bídň. Bude-li souhlasit s touto domněnkou, musí přijmout i zmíněnou oběť. Pak ovšem bude věřit, že právě on je vyvolený, že mu bylo umožněno pokračovat v cestě, ačkoli ostatní přitom přicházeli o život nebo trpěli. Znamená to snad, že může pošlapávat, ba ničit osud ostatních, jen aby splnil vlastní určení?

Oleg byl ještě příliš malý, než aby si položil otázku, proč je na světě. Kdyby se ale nad tím zamyslel, jen těžko by s takovým osudem souhlasil. Chlapec by určitě radši hrál na tomto světě vědomou a významnější roli. A kdyby už měl obětovat vlastní život, aby zachránil cizí, vzal by ten kříž na sebe uvědoměle a dobrovolně.

Před vnitřním zrakem mu defilovali Michail Porfirjevič, Danila a Treťjak. Za co zemřeli? Proč právě on přežil? Kdo mu poskytl možnost a právo přežít? Litoval, že teď nemá po boku Ulmana; ten by jízlivou poznámkou rozptýlil všechny pochybnosti. Rozdíl mezi nimi spočíval v tom, že Arťom na základě zkušeností ze své cesty pohlížel na svět jakoby kaleidoskopem, zatímco bojovníka tvrdý život naučil vidět věci velmi jednoduše - totiž zaměřovačem pušky příslušníka jednotky zvláštního nasazení. Nevěděl, kdo z nich je blíží pravdě, ale už nedokázal věřit, že na každou otázku existuje pouze jediná pravdivá odpověď.

V životě - a především v metru - je všechno nejasné, proměnlivé, relativní. Jako první mu to vysvětlil Chán na příkladu se staničními hodinami. Pokud je však čas, jeden ze základů vnímání pozemského světa, pouze fiktivní veličina závislá na dalších faktorech, co by se pak dalo konstatovat o

jiných zdánlivě nevyvratitelných životních představách?

Pro všechno - od hlasů v potrubí tohoto tunelu po světélkování kremelských hvězd až po věčná tajemství lidské duše - existovalo vždy víc vysvětlení. A obzvlášť mnoho odpovědí se našlo na otázku: Proč? Všichni lidé, s nimiž se setkal - ať už to byli kanibalové na stanici *Park Pobědy*, nebo bojovníci z brigády Che Guevary -, měli na ni vlastní odpovědi, sektáři, satanisti, fašisti i ozbrojení filozofové Chánova ražení. Právě to Art'omovi tak ztěžovalo najít ze svého hlediska tu jedinou správnou odpověď. Každý den mu překládal novou variantu, a proto nemohl věřit, že zrovna ta či ona je správná - protože už zítra mohl narazit na další neméně exaktní a obsáhlou odpověď.

Komu má věřit? A v co? Ve Velkého červa, kanibalského boha, údajného stvořitele života na této spálené a neplodné Zemi? V hněvivého a ješitného Jehovu? V jeho pyšného protihráče satana? Ve vítězství komunismu v celém metru? V nadřazenost světlovlasých mužů s orlím nosem nad tmavými kudrnatými protějšky? Něco mu našeptávalo, že mezi tím vším není žádný rozdíl - jakákoli víra sloužila člověku jen jako hůl, o kterou se mohl opřít, která mu pomohla najít cestu a pomocí níž znovu vstal, když předtím zakopl a upadl. Jako malý chlapec se Art'om bavil příběhem, který mu vyprávěl otčím: opice si v něm vzala do ruky hůl a stala se člověkem. Teď má pocit, že od té doby protřelý makak tu hůl nepustil, a proto se dosud zcela nenaroval.

Mladík chápal, k čemu člověk potřebuje tu oporu. Bez ní byl život prázdný jako opuštěný tunel. Art'om pořád ještě slyšel zoufalý křik divocha, když se ten nebožák dověděl, že Velký červ je pouhý výmysl jeho kněžích. Něco podobného cítil sám, když mu prozradili, že Velcí pozorovatelé neexistují. On to měl ovšem poměrně snadné, když se měl rozloučit s pozorovateli,

červem a všemi ostatními božstvy.

Co to všechno znamená? Je jiný, silnější než ostatní? Uvědomil si, že sám sebe obelhává. I on má v ruce hůl - a musí vynaložit veškerou odvahu, aby si to přiznal.

Jeho oporou bylo vědomí, že plní nesmírně důležitý úkol, při kterém jde o přežití celého metra, a že tou misí nebyl pověřen náhodou. Ať už vědomě nebo podvědomě - mladík vždy hledal důkazy, že je vyvolený splnit uvedený úkol, nikoli však z vůle Huntera, nýbrž jakési vyšší moci. Zničit d'ábly, osvobodit od nich svou stanici a přátele, zabránit jim ve vyplnění celého metra - toho se mohl velice dobře přidržovat jako hlavního životního úkolu. A všechno, co se mu při putování přihodilo, naznačovalo jen jediné: Není jako ostatní, je mu přisouzen mimořádný osud, je to on, kdo musí zničit ten ksindl, jinak bude mít ještě na krku zbytek lidstva. Dokud se nachází na cestě a správně si vykládá jednotlivá znamení, pak jeho bezpodmínečná vůle po úspěchu ovládá skutečnost, pohrává si se statistickými pravděpodobnostmi, odvrací střely, oslepuje příšery a nepřátele a spojencům přichází na pomoc vždy ve správnou dobu a na pravém místě. Jak jinak rozumět tomu, že mu Danila poskytl situační plánec raketové základny, která nebyla před desetiletími jako zázrakem zničena? Jak jinak vysvětlit, že zrovna on se setkal s jedním z mála, ne-li s posledním přeživším raketovým odborníkem v metru? Byla to Arťomova osobní prozřetelnost, která mu v tom člověku vložila do ruky mocnou zbraň, kterou oné nevysvětlitelné nemilosrdné moci zasadí smrtelný úder? Jak jinak objasnit, že byl vždy zázračně zachráněn ze zoufalých situací? Ne, dokud věří na své poslání, je nezranitelný - i když lidé jdoucí po jeho boku jeden po druhém zemřeli.

V duchu sklouzl k tomu, co mu na *Poljance* Sergej Andrejevič vyprávěl o osudu a významu činu v životě člověka.

Tehdy ta slova vlila mladíkovi do žil novou krev a poskytla mu nový impulz - asi jako nová naolejovaná pružina opotřebovanému a zrezivělému pohonnému ústrojí tlakového čerpadla. Současně však pro něho byla nepříjemná - snad proto, že ta teorie Art'omovi upírala svobodnou vůli.

Pokud se rozhodoval, nečinil tak tudíž na základe osobního postoje, ale protože se včlenil do řetězce činů, jimiž naplňoval svůj osud. Ale jak by na druhou stranu mohl po všem, co se stalo, popírat existenci toho řetězce? Ted už není možné věřit, že celý jeho život je pouhým sledem náhod. A protože nyní došel tak daleko, musí jít dál - to je neúprosná logika cesty, kterou si zvolil. Bylo pozdě na to, aby o ní začal pochybovat. Musí pokračovat, i když to znamená, že už nenese odpovědnost jen za svůj život, ale i za životy ostatních lidí. Všechny ty oběti nebyly nadarmo, musí je přijmout, dojít až na konec cesty a naplnit to, k čemu je na tomto světě předurčen. Takový je jeho osud.

Proč nebyly jeho myšlenky už dřív takhle průzračné? Pořád pochyboval o své vyvolenosti, nechával se rozptylovat hloupostmi, váhal - a přitom měl odpověď vždy nadosah. Ulman měl pravdu: proč si komplikovat život?

Art'om teď vykročil s novým elánem. Z potrubí nebylo slyšet ani hlásku a až do *VDNCh* nenarazil na žádné nebezpečí. Po celé cestě ho samozřejmě míjeli lidé, kteří směřovali ke stanici *Prospekt Mira*. Byl to proud nešťastných štvanců, kteří na útěku všechen majetek nechali, jak stál a ležel, a vzali nohy na ramena. Hleděli na něho jako na šílence - byl totiž jediný, kdo se odvážil k místu děsu a hrůzy, zatímco všichni ostatní se ho zoufale pokoušeli opustit. Na *Rižské* ani *Alexejevské* nebyly žádné kontroly. Uplynulo skoro půldruhé hodiny, ale Art'om byl příliš pohroužený do svých myšlenek, aby si všiml, že už téměř dorazil na *VDNCh*.

Když konečně vešel do stanice a rozhlédl se, podvědomě sebou škulbl - tahle *VDNCh* vypadala úplně stejně jako stanice, kterou viděl v nočních múrách. Polovina lamp nesvítala, ve vzduchu se vznášel pach střelného prachu, někde v dálce slyšel sténání, jakási žena plakala.

Uchopil do ruky samopal a šel dál. Ďáblům se zřejmě přinejmenším jednou podařilo prolomit zábrany a proniknout na stanici. Část stanů byla roztrhaná, na několika místech zůstaly na zemi zaschlé stopy krve. Našly se však i stany, kde ještě žili lidé - tu a tam blikala přes stanovinu kapesní svítilna.

Ze severního tunelu sem pronikaly zvuky vzdálené střelby. Přístup byl zabarikádován pytlí se zeminou navrstveným i do výšky dospělého muže. Za nimi se kryli tři bojovníci pozorně sledující tunel; zbraně měly stále připravené k palbě.

„Art'om? Art'om! Kde se tu poboha bereš, člověče?“ uslyšel najednou známý hlas.

Mladík se otočil a spatřil Kirilla, který se kdysi rovněž hlásil do karavany. Měl převázanou ruku a vlasy rozčuchanější než obvykle.

„Každopádně jsem zase tady,“ odpověděl mladík neurčitě. „Jak se tu držíte? Kde je strýček Saša a Zena?“

„Žena...“ Kirillův obličej se zachmuřil. „Ten to koupil... Zabili ho, už před týdnem.“

Mladíkovi se zastavilo srdce. „A můj otčím?“

„Suchoj je zdravý a čilý a uděluje příkazy. Ted ho najdeš v lazaretu.“ Kirill ukázal k eskalátoru vedoucímu k novému východu ze stanice.

„Díky!“ Art'om se rozběhl uvedeným směrem.

„A kdes celou tu dobu trčel?“ volal za ním Kirill, ale odpovědi se mu už nedostalo.

„Lazaret“ působil neblahým dojmem. Jen pár mužů - kolem pěti - bylo skutečně zraněných. Většinu tvořili pacienti jiného

druhu. Zabalení jako kojenci leželi ve spacích pytlích vyrovnaných do jedné řady. Oči mely vytřeštěné a z pootevřených úst se jim linuly nesouvislé výkřiky. Nepečovala o ně zdravotní sestra, nýbrž samopalník, který držel v ruce láhev s chloroformem. Jakmile některý ovinutý pacient začal sebou na podlaze házet a ječet a hrozilo, že záchvatem nakazí ostatní, strážný mu rychle přitiskl na obličej kus vaty napuštěný omamnou látkou. Nešťastník pak sice neusnul - oči mu zůstaly otevřené ale aspoň byl nějakou dobu zticha.

Art'om musel Suchoje chvíli hledat. Otčím něco projednával v samostatné služební místnosti se staničním lékařem, ale jakmile vyšel ven, vběhl mladíkovi do náruče. „Art'omko! Ty žiješ... Bohudíky...“ mumlal a osahal mu ramena, jako by se chtěl přesvědčit, že před ním nestojí přízrak.

Art'om ho pevně objal. Obával se jako malý kluk, že mu nevlastní otec vynadá: kde jsi trčel, to je ale neodpovědné, proč se nedokážeš chovat jako dospělý... Místo toho ho Suchoj k sobě prostě jen přitiskl a dlouho držel v objetí. Když se konečně pustili, s rozpaky si všiml, že se otčímovy oči lesknou slzami.

Nezdržoval se dlouho líčením svých dobrodružství a stručně popsal, kde byl a čeho dosáhl. Pak vysvětlil, proč se vrátil.

Suchoj zavrtěl hlavou a začal spílat Hunterovi, ale pak se uklidnil a prohlásil, že o mrtvých se má mluvit jen dobře nebo vůbec. Ani on však nevěděl, co přesně se s lovcem stalo. „Vidíš, jak to u nás vypadá?“ V otčímově hlase opět zazněla ocelová nota. „Každou noc přicházejí v zástupech, nestačí nám už na ně patrony. Nedávno ze stanice *Prospekt Mira* přijela drezína s municí, ale to je jen kapka v moři.“

„Chtějí tunel u *Prospektu* vyhodit do povětří, aby *VDNCh* a ostatní stanice izolovali.“

„Já vím... Mají strach ze spodní vody, a proto se k nám

neodvažují moc blízko. Ale to jim nadlouho nepomůže - ďáblové si najdou jiné přístupy.“

„Kdy odsud odejdeš? Moc času ti už nezbývá, necelých čtyřiaadvacet hodin, a to si ještě musíš sbalit věci...“

Suchoj se na něho dlouze a zkoumavě zadíval. „Ne, Art'ome, pro mě odsud vede jediná cesta - a ta určitě nemíří k *Prospektu Mira*. Máme třicet zraněných, to je tu mám nechat samotné? A pak - kdo tady bude hájit naši pozici, když si útekem zachráním zdravou kůži? Jak bych to zdejšími lidem vysvětlil? Jako že oni tu mají zůstat, aby nepřátele zadrželi a zemřeli, a já že si klidně odejdu? To nejde...“ Povzdechl si. „Pro mě za mě ať tunel zavalí. Budeme se bránit do posledního muže. Chci zemřít jako slušný člověk.“

„Ne, ne, musíš bezpodmínečně odejít! Naše brána je zcela funkční a eskalátor taky ještě ujde. Tudy se rychle dostaneš k východu. Musíš je vzít s sebou - oni vůbec netuší, s kým mají co do činění!“

Art'om dostal podezření, že ho otčím poslal pryč, aby mu zachránil život. Pokusil se odporovat, ale Suchoj nechtěl nic slyšet. „Z tvé skupiny víš jen ty sám, čeho jsou ďáblové schopni.“ Suchoj ukázal na pacienty na zemi.

„Co se jim stalo?“

„Byli v tunelu a pomátli se. Tyhle jsme našťěstí dokázali odvléct nazpět. Mnohé ale ďáblové zaživa roztrhali na kusy. Mají neuvěřitelnou sílu. Když se objeví a začnou výt, nikdo tomu neodolá, to víš sám dobře. Někteří z našich dobrovolníků se spoutali ručními pouty, aby neutekli. Ti, které jsme včas uvolnili, leží teď tady. Celá řada zraněných ale není naživu, protože pokud ďáblové někoho dopadnou, už jim neuteče.“

Art'om nasucho polkl. „Žeňa... Oni ho dostali?“

Suchoj přikývl a mladík se rozhodl, že se nebude vyptávat na podrobnosti.

Do rozpačitého ticha ho otčím vyzval: „Pojď si chvíli promluvit, dokud je ještě klid. Zbyl mi dokonce i čaj. Chceš něco pojmít?“ Položil mu paži kolem ramen a zavedl ho do kanceláře vedení stanice.

Art'om se roztřeseně rozhlédl. Nedokázal prostě uvěřit tomu, že se *VDNCh* za tři týdny jeho nepřítomnosti tolik změnila. Na dříve tak útulné a rušné stanici teď panovala stísněnost a zoufalství. Instinktivně pocítil přání vzít nohy na ramena.

V dálce zarachotil kulomet. Mladík sáhl po samopalu, ale Suchoj ho zadržel. „To dělají jen na odstrašení. To nejhorší vypukne až za pár hodin, už to cítím. Dáblové nastoupí v celých vlnách. Nedávno jsme jednu takovou odrazili. Neboj se - kdyby se dělo něco vážného, zapnou sirény a vyhlásí poplach.“

Art'om se zamyslel. Ten sen o tunelu... Ale to přece není možné, skutečné setkání by těžko skončilo tak neškodně. Nemluvě o tom, že Suchoj by mu nikdy nedovolil, aby se do tunelu odebral sám. S tou šílenou myšlenkou se tedy musí rozloučit. Teď má důležitější práci.

Když seděli a popíjeli čaj, Suchoj poznamenal: „Mimochodem věděl jsem, že přijdeš a uvidíme se. Před týdnem tě tady někdo hledal.“

„Kdo?“ zeptal se opatrně Art'om.

„Říkal, že ho znáš. Vysoký muž, hubený, vousatý. Měl takové podivné jméno...“ „Chán?“

„Přesně tak. Oznámil mi, že se vrátíš, a byl si tím tak jistý, že mě to uklidnilo. Něco mi pro tebe dal.“ Suchoj vytáhl náprsní tašku, v níž uchovával poznámky a předměty srozumitelné jen jemu, a vyndal nadvakrát přeložený list papíru.

Art'om ho rozložil a podržel před očima. Byla to krátká poznámka, napsaná nedbalým, ale rovnoměrně položeným

písmem:

Ten, kdo je dostatečně odvážný a vytrvalý, aby celý život hleděl do temnoty, spatří v ní jako první záblesk světla.

„Nic víc tu nezanechal?“ zeptal se.

„Ne. Myslel jsem, že je to zakódovaná zpráva. Vždyť sem přišel jen kvůli tomu.“

Mladík pokrčil rameny. Polovina všeho, co říkal a dělal Chán, mu připadala naprosto absurdní - druhou polovinu mu však zjevil svět v jiném světle. Jak má vědět, kam ten vzkaz patří?

Ještě dlouho pili čaj a rozmlouvali. Art'om se nemohl zbavit myšlenky, že vidí nevlastního otce naposledy. Vypadalo to, jako by s ním otčím teď chtěl toho namluvit tolik, aby to vydalo na celý život.

Pak přišel čas odejít.

Suchoj zatáhl za páku vedle eskalátoru a těžký zátaras se s pronikavým skřípotem o metr nadzvedl. Nahromaděná dešťová voda se zvencí nahnula dovnitř. Art'om stál až po kotníky v bahně a usmíval se na Suchoje, ačkoli mu v očích stály slzy. Už se chtěl rozloučit, když tu si na poslední chvíli vzpomněl na to nejdůležitější. Vytáhl z ruksaku dětskou knihu, zalistoval v ní, našel fotografii a ukázal ji otčímovi. Srdce mu nervózně bušilo.

„Kdo je to?“ zeptal se Suchoj.

„Znáš ji? Podívej se pořádně. Není to moje matka? Tys ji přece viděl, když tě prosila o pomoc.“

Suchoj se smutně usmál. „Art'ome... Ani jsem jí pořádně neviděl do tváře. Byla tam tma a já se soustředil hlavně na krysy. Vůbec si na ni nevzpomínám. Na tebe ano, jak jsi mě tehdy vzal za ruku a vůbec neplakal, ale na ni ne, nezlob se!“

„Tak díky a měj se dobře!“ Už už chtěl dodat „táto“, ale knedlík v krku mu v tom zabránil. Nasadil si plynovou masku,

předklonil se, proklouzl pod zátarasem, přitiskl pomačkanou fotografii k hrudi a rozběhl se po vratkých stupních nahoru.

ZROZENÍ K LEZENÍ

Schody mu připadaly nekonečně dlouhé. Arťom zpomalil a našlapoval velmi opatrně, protože stupně mu pod nohama vrzaly a klepaly a na jednom místě dokonce povolily, takže jen na poslední chvíli dokázal stáhnout nohu. Všude se povalovaly zlomené větve pokryté mechem, a dokonce i malé stromy - nejspíš je sem tehdy odmrštila tlaková vlna. Stěny byly porostlé popínavými rostlinami a lišejníkem a otvory v umělohmotném obložení stále odkrývaly pohled na zrezivělé pohonné ústrojí.

Ani jednou se neohlédl.

Nahoře bylo všechno černé. To nevěstilo nic dobrého - jestli se zřítila vstupní hala, nedostane se vůbec na povrch. Nebo za to může bezměsíčná noc? Pokud ano, bylo to také zlé znamení, protože nasměrovat rakety při špatné viditelnosti na správné místo nebude jednoduché.

Čím víc však stoupal, tím zřetelněji se světlé skvrny na stěnách rozjasňovaly a objevily se tenké paprsky světla pronikající škvírami. Vchod do vstupní haly byl skutečně zablokovaný, nikoli však kameny, nýbrž padlými stromy. Po několika minutách však našel úzký průchod, kterým se s námahou protáhl.

Na stropě vstupní haly zel obrovský otvor, jímž sem dopadal slabý měsíční svit. Na zemi ležely zlámané větve. Vypadalo to, jako by byly slisované; vytvářely něco jako povrchovou vrstvu dřevěné podlahy. Na stěně si všiml několika zvláštních objektů zcela zakrytých křovím - byly to kožené tmavošedé koule,

vysoké skoro jako dospělý muž. Působily odpuzujícím dojmem a mladík se k nim neodvážil přiblížit. Pro jistotu zhasl kapesní svítilnu a vyšel na ulici.

Před vstupní halou stála řada pavilonů a kiosků. Kdysi nejspíš vypadaly docela přitažlivě, ale teď z nich zbyla jen holá konstrukce. Za nimi viděl obrovskou budovu podivného obloukového tvaru, jejíž pravé křídlo se zčásti zřítilo. Rozhlédl se. Ulman a jeho druh zatím nedorazili, asi je cestou něco zdrželo. Má tedy trochu času na to, aby prozkoumal nejbližší okolí.

Na pár vteřin zadržel dech a naslouchal, jestli zdálky neuslyší hrůzyplné vřeštění d'áblů. Botanická zahrada se odsud nenacházela daleko. Proč netvoří vlastně nezaútočí na jejich stanici z povrchu?

Všude panovalo ticho, jen někde daleko se ozvalo smutné, skoro tklivé vytí divokých psů. Setkání s nimi nebylo zrovna to, po čem by toužil; pokud totiž přežili všechny ty roky na povrchu, nedali se dost dobře srovnávat se psy, které chovali obyvatelé metra.

Trochu opodál objevil další zvláštnost. Vchod do stanice obklopovala nepřilíš hluboká nerovnoměrná stoka, ve které - jako v malém hradním příkopu - stála temná tekutina. Arťom ji přeskočil, zamířil k jednomu z kiosků a nahlédl dovnitř.

Byl úplně prázdný. Na podlaze se povalovalo sklo z rozbité lahve, jinak bylo všechno vyrvané a odnesené. Navštívil ještě několik dalších stánků a pak znenadání stanul před velkým ohrazeným místem s přepážkou. Připomínalo mu miniaturní pevnost - kostka svařená ze silného plechu, s malým okénkem ze zrcadlového skla. Nápis hlásal: VYMĚNA DEVIZ.

Dveře byly opatřené neobvyklým zámkem, který se neotvíral klíčem, nýbrž číselnou kombinací. Přistoupil k oknu a pokusil se ho otevřít - marně. Zato si na parapetu všiml skoro

vybledlého nápisu.

Uzamčený kiosek v něm vzbudil zvědavost. Zapomněl na veškerou opatrnost a rozsvítil baterku. Namáhavě rozluštil roztřesená písmena: *Řádně mě pochovejte. Kód 767*. Jen co se nad tím zamyslel, zaznělo z velké výšky zlostné zavřeštění. Okamžitě ho poznal - přesně takhle křičely létající příšery na Kalininově třídě.

Rychle zhasl, ale už bylo pozdě. Vzduch prořízl další ryk, tentokrát přímo nad jeho hlavou. Panicky se rozhlédl a hledal nějaký úkryt. Jestli byla jeho domněnka správná, měl pouze jedinou šanci: stiskl v předepsaném pořadí tlačítka na dveřích a stiskl kliku. V zámku tlumeně cvaklo a dveře se namáhavě a s hlasitým zaskřípěním v prorezlých závěsech pohnuly. Vklouzl dovnitř, zavřel za sebou a znovu rozsvítil.

V koutě, opřená o stěnu, seděla vyschlá mumie jakési ženy. V jedné ruce držela silný fix, ve druhé umělohmotnou tašku. Stěny polepené linoleem byly odshora dolů popsány úhledným ženským rukopisem. Na zemi ležela prázdná krabička od prášků, barevné papírky od čokolády a plechovky od minerální vody. V druhém rohu stál otevřený sejf. Mrtvola mladíka nevylekala, naopak, cítil, jak se ho zmocňuje soucit s neznámou mladou ženou. Z neurčitého důvodu byl přesvědčen o tom, že jde o mladou ženu.

Znovu zaslechl křik létající bestie. Střecha se zatřásla pod tak silným nárazem, že se celý kiosek zakýval. Arťom si lehl na podlahu a vyčkával. Když druhý útok nenásledoval a vřeštění vzteklého živočicha se postupně vzdalovalo, zase vstal. Tahle plechová kostka byl ideální úkryt - mohl tady čekat jakkoli dlouho. Mrtvola byla totiž také nepoškozená, ačkoli se poblíž určitě vyskytovalo dost lovců, kteří by si na ní rádi pochutnali. Mohl samozřejmě zkusit netvora zabít nebo alespoň zranit, ale to by musel kiosek opustit. A co když se netrefí, nebo je ta

bestie opancéřovaná? Na otevřeném prostranství by mu druhou šanci určitě nedala. Je rozumnější počkat na Ulmana - pokud je ještě naživu.

Aby se rozptýlil, začal číst text na stěně.

Píšu, protože se cítím osamělá a abych se nezbláznila. Už tři dny sedím v téhle boudě a bojím se z ní vyjít. Venku to deset lidí nestihlo do metra. Jsou mrtví a dosud leží na ulici. Naštěstí jsem se v novinách dočetla, jak se lepenkou těsni spáry. Teď čekám, až vítr odnese mraky. Říkali, že po jednom dnu už nehrozí žádné nebezpečí.

9.červenec. Pokusila jsem se dojít do metra. Za eskalátorem je železná stěna, kterou jsem nedokázala nadzvednout. Klepala jsem ze všech sil, ale nikdo mi neotevřel. Všude mrtvolý. Vypadají ošklivě, jsou strašně opuchlé a páchnou. Rozbila jsem výlohu jednoho potravinářského obchodu a vzala si minerální vodu a čokoládu. Tak alespoň nezahynu hladem. Cítím se strašně slabá. Sejf plný dolarů a rublů - a já si s nimi nemohu nic počít. Zvláštní. Nic než papír.

10.červenec. Dnes zase padaly bomby. Zprava, od Prospektu Mira, jsem celý den slyšela strašlivé dunění. Myslela jsem, že to nikdo nepřezil, ale včera kolem mé velmi rychle projel tank. Chtěla jsem vyběhnout ven a zamávat na ně, ale nestihla jsem to. Moc toužím po mamince a Ljovovi. Celý den jsem zvracela. Potom jsem usnula.

11.červenec. Kolem stánku proběhl strašlivě popálený muž. Netuším, kde se celou dobu schovával. Pořád křičel a chrčel, bylo to strašné. Zaběhl do metra a slyšela jsem hlasité bušení. Asi se tam snažil doklepat. Pak se rozhostilo ticho. Zítra tam půjdu a podívám se, jestli mu otevřeli.

Kioskem znovu otrásl úder - bestie se nemínila kořisti jen tak snadno vzdát. Art'om zavrával a div neupadl na mrtvé tělo ženy; v poslední chvíli se přidržel stolku pod oknem. Přikrčil

se a minutu počkal. Pak četl dál.

12.červenec. Nemůžu ven. Celá se třesu, nevím, jestli spím nebo bdím. Mluvila jsem hodinu s Ljovou, slíbil mi, že si mě brzy vezme. Pak přišla maminka. Měla oči jak vymačkaný citron. Pak jsem zase osaměla. Jsem pořád tak sama. Kdy to všechno skončí, kdy nás zachrání? Přiběhli psi a požívají mrtvoly. Konečně, díky. Znovu jsem zvracela.

13.červenec. Mám ještě konzervy, Čokoládu a vodu, ale už nechci. Potrvá to nejméně rok, než se život vrátí k normálu. Vlastenecká válka trvala pět let, déle to nebude. Všechno se zlepši. Určitě mě najdou.

14.červenec. Já už nechci. Už nechci. Shlušně mě pohřbete, nechci v téhle prokleté železné bedně... Je tu málo místa. Díky, fenazepame. Dobrou noc.

Písmo ještě pokračovalo, ale věty stále častěji postrádaly souvislost nebo zůstaly nedokončené. A nákresy: malí d'áblíci, dívky s velkými klobouky nebo mašlemi ve vlasech, lidské obličejí.

Opravdu doufala, že její noční můra pomine. Rok, možná dva, a všechno bude zase v pořádku, jako dřív. Život půjde dál a všichni zapomenou, co se stalo. Kolik let od té doby uplynulo? V té době se lidstvo ještě víc vzdálilo svému cíli vrátit se na povrch. Jestlipak by si ta mladá žena někdy pomyslela, že přežijí jen ti, kteří se stačí uchýlit do metra, a pak pár šťastlivců, jimž v následujících dnech, navzdory všem instrukcím, otevřeli dveře?

I Arťom chtěl věřit tomu, že lidé jednoho dne vyjdou z metra, aby zase žili jako dřív a znovu vybudovali nádherné budovy, které postavili jejich předkové - prostě aby v nich mohli bydlet. Aby mohli pozorovat vycházející slunce a nemuseli mhouřit oči. Aby přes bůhvíjaké filtry nemuseli dýchat nechutnou směsí kyslíku a dusíku, ale aby si užívali

čistého vzduchu prosyceného vůní rostlin. Vůbec netušil, jak vzduch kdysi voněl, ale muselo to být krásné, zvláště květiny, které měla jeho matka tak ráda.

Zamyšleně hleděl na vysušenou mrtvolu mladé ženy a ptal se sám sebe, jestli by to i on tak dlouho vydržel. V čem se odlišuje jeho naděje od jistoty té nešťastnice? Za dlouhé roky existence v metru člověk nezesílil tak, aby se mohl triumfálně vrátit na povrch a vykročit na cestu za novou slávou a vznešeností. Naopak, ještě víc zeslábl a zvykl si na tmu a těsný prostor. Většina lidí v podzemní dráze už zapoměla na kdysi absolutní moc člověka nad světem - co by jim teď byla platná? Zatímco druzí po ní stále toužili a zbytek ji proklínal. Komu z nich patří budoucnost?

Najednou zvenčí zaslechl houkání. Vrhł se k oknu. Na malé ploše před kiosky zastavilo nanejvýš neobvyklé vozidlo. Mladík už dřív viděl auta, nejdřív ve vzdáleném dětství, pak na obrázcích a fotografiích v knihách a konečně při posledním pobytu na povrchu. Žádné z nich však nevypadalo takhle.

Byl to obrovský šestinápravový nákladák rudé barvy s bílým pruhem po straně. Velká kabina pro řidiče měla dvě řady sedadel a za nimi se nacházela kovová schrána jako úložný prostor. Nad střechou vyčnívaly podivné trubky a vedle nich nalevo i napravo blikala dvě modrá světla.

Nevyšel z kiosku, ale nejdřív posvítíl baterkou za oknem a čekal na odpověď. Reflektory vozu se několikrát rozsvítily a zase zhasly. Už se chystal otevřít dveře, když vtom se z oblohy prudce snesly dva obrovské černé stíny. První zařal drápy do střechy automobilu, ale takový náklad byl na něj přece jen trochu moc těžký. Netvor zvedl vůz asi půl metru nad zem a obě trubky vpředu se ulomily. Dravec rozmrzele zavřeštěl a odmrštil je. Druhá příšera s pekelným vřískotem narazila do boku vozidla a zřejmě se ho pokoušela převrhnout.

Otevřely se dveře auta a vyskočil nějaký muž. Měl na sobě ochranný oděv a v rukou svíral masivní kulomet. Namířil hlaveň nahoru, několik vteřin vyčkal, až se monstra přiblíží, a vypálil. Shora se ozvalo bolestivé zavytí.

V té chvíli Art'om spěšně stiskl kliku a vyběhl ven. Viděl, jak jedna z okřídlených příšer asi třicet metrů nad nimi krouží a chystá se znovu zaútočit. Druhá zmizela.

„Rychle, do auta!“ vykřikl muž s kulometem.

Mladík se k němu vrhl, vyšplhal na sedadlo spolujezdce a uvelebil se. Střelec vypálil další dobře mířenou salvu, vyskočil na stupátko, vyhoupl se do kabiny a zabouchl za sebou dveře. Motor zařval a náklad'ák se trhavě rozjel.

„Tys chtěl právě krmit holoubky, vid'?" Ulmanův hlas zněl dutě, protože se na Art'oma díval průzorem plynové masky.

Mladík si myslel, že je obě bestie budou pronásledovat, ale ty jen párkrát přeletěly nad vozidlem a asi po sto padesáti metrech se vrátily k *VDNCh*.

„Brání své hnízdo,“ poznamenal bojovník. „Ty potvory by bezdůvodně aut'ák nikdy nenapadly, to je na jejich zobáky moc velké sousto. Kdepak ho asi mají?“

Art'omovi najednou došlo, kde si ho ty nestvůry vybudovaly a proč se u vchodu do *VDNCh* neukáže ani živáček, a to včetně d'áblů. „Je to ve vstupní hale naší stanice, nad eskalátorem,“ upřesnil.

„Opravdu? Zvláštní, většinou hnízdí výš, na nějakých domech. Třeba je to jiný druh... Jo, abych nezapomněl, omluv prosím moje zpoždění.“

V ochranných oblecích a s obrovskými zbraněmi bylo v kabině přece jen hodně těsno. Na zadních sedadlech ležely ruksaky a podlouhlé tašky. Ulman seděl vpravo, Art'om uprostřed a nalevo od něj, u volantu se činil Pavel, Ulmanův kamarád ze stanice *Prospekt Mira*.

Ten se právě ozval: „Jaké omlouvání? My za to přece nemůžeme. Plukovník nám neřekl, co se stalo s *Prospektem Mira*, teď myslím jako ulici od *Rižské* až sem. Jako kdyby po té třídě přejel obrovský parní válec. Nechápu, jak je možné, že se úplně nezřítily mosty. Navíc se tam není kam schovat. Jentaktak jsme unikli psům.“

„Psy jsi tady neviděl?“ zeptal se Ulman Art'oma.

„Jen slyšel.“

„My jsme je zahlédli,“ poznamenal Pavel při projíždění zatáčky.

„A?“

„Nic moc. Uhryzli nám nárazník a div nerozkousali za jízdy kolo.“ Pavel ukázal na Ulmana. Petro musel dragunovem složit jejich vůdce, aby se trochu uklidnili.“

Jízda nebyla jednoduchá. Všude se vyhýbali výmolům a asfalt byl popraskaný, takže museli pečlivě vybírat trasu. Na jednom místě zabrzdili a pět minut se pokoušeli překonat hromadu betonových úlomků - zřejmě se tu zřítíl viadukt. Art'om vyhlédl z okna a držel samopal pevně v ruce.

„Jede docela dobře,“ pochválil Pavel vozidlo. „A přitom zpočátku každý sejčkoval, že mu určitě dojde šťáva. Ale naši chemici už vymysleli úplně jiné věci. Ne nadarmo přece hájíme Polis.“

„Kde jste na to auto narazili?“ zeptal se Art'om.

„Stálo v jedné vozovně, porouchaný motor. Nestačili ho včas spravit, aby ho použili při hašení, když hořela celá Moskva. Teď si ho bereme jen občas, což není jistě účelné, ale zato nás nikdy nenechalo na holičkách.“

„Aha.“ Mladík se znovu zadíval z okna.

Pavel měl viditelně hovornou náladu. „Máme štěstí s počasím, na obloze ani mráček. To je dobré, protože budete mít z věže dobrý výhled - pokud se na ni dostanete.“

„Radši polezu na věž než do domů,“ nechal se slyšet Ulman. „Plukovník sice myslí, že tam skoro nikdo nebydlí, ale to *skoro* se mi vůbec nelíbí.“

Náklad'ák odbočil doleva a přešel širokou rovnou ulici rozdělenou pruhem trávníku na dvě části. Vlevo stála řada téměř nepoškozených cihlových domů, napravo až k vozovce sahal ponurý les. Na několika místech mohutné kořeny roztrhaly asfalt, takže je museli objíždět.

„Tady ji máme, je to nádhera!“ vykřikl znenadání nadšeně Pavel.

Přímo před nimi se vypínala věž Ostankino. Jako opěrný štít oblohy nebo gigantická jehla se tyčila do výšky několika set metrů a hrozila dávno poraženým nepřátelům. Byla to od základu neskutečná stavba. Art'om ještě nikdy v knihách ani časopisech neviděl nic podobného. Otčím mu samozřejmě vyprávěl o té kyklopské konstrukci nacházející se pouhé dva kilometry od jejich stanice, ale ani podle jeho popisu si neuměl představit, jak jím ta věž vnitřně oťřese.

Zbytek jízdy seděl nehybně a se zvláštní směsicí nadšení a hořkostí zíral na mistrovské dílo lidské tvůrčí síly. Bolestně si uvědomoval, že lidé už nikdy nedokážou vytvořit nic podobného.

Pokusil se vyjádřit své pocity slovy: „Celou dobu to bylo tak blízko a já to nevěděl...“

„Dokud jsi nebyl nahoře, leccos jsi v životě ještě nepochopil,“ prohodil Pavel. „Víš vůbec, proč se vaše stanice jmenuje tak, jak se jmenuje? *VDNCh* znamená *Velké výdobytky našeho hospodářství*. Býval tam totiž obrovský výstavní areál se všemi možnými zvířaty a rostlinami. A teď ti něco povím: Byla tam spousta prasat, a proto si ti ptáčci postavili hnízdo přesně nad vaším vchodem. Některé z těch výdobytků se pod rentgenovými paprsky vyvinuly tak báječně, že jim dnes

neublíží ani plný zásah z pancéřovky.“

„Ale z vašich opeřených přátel mají respekt,“ dodal Ulman.
„Ti vám takřikajíc poskytují krytí.“

Oba se zasmáli. Art'om se rozhodl, že nebude Pavla poučovat o správném názvu své stanice, a znovu se otočil k věži. Když se zadíval pozorněji, všiml si, že se obří stavba trochu naklání, ale zřejmě ještě pořád byla v rovnováze a stabilní. Jak jen mohla odolat tehdejšímu peklu? Sousední domy to zčásti nebo úplně srovnalo se zemí, ale věž se stále hrdě tyčila uprostřed vší té zkázy - jako by ji někdo mocným kouzlem ochránil proti nepřátelským bombám a raketám.

„Jak to asi mohla vydržet?“ zamumlal.

„Nejspíš ji vůbec nechtěli bombardovat,“ usoudil Pavel. „Je to přece jen významná součást infrastruktury. Dřív totiž byla ještě o čtvrtinu vyšší a nahoře měla ostrý špičatý kužel. Ted, jak sám vidíš, vypadá skoro jako rozhledna.“

„No tak proč ji ušetřili?“ zeptal se Ulman. „Beztak jim přece bylo všechno jedno. Snad za tím nevězí něco jako v Kremle...“

Minuli vysoký ocelový plot a přijeli přímo ke vchodu do televizní věže. Ulman uchopil přístroj na noční vidění a samopal a vyskočil z auta. Za minutu jim naznačil, že je vzduch čistý. I Pavel sešplhal z kabiny, otevřel zadní dveře a vytáhl ruksaky s výbavou. „Signál by měl přijít za dvacet minut,“ připomněl.

„Pokusíme se ho tu zachytit.“ Ulman našel tornu s přijímačkou a z několika dílů začal spojovat dlouhou anténu.

Zanedlouho se nad nimi v mírném nočním větní pohupoval šest metrů dlouhý snímač. Ulman se posadil k přijímači, nasadil si na uši sluchátka s mikrofonem a zaposlouchal se do éteru.

Všichni trpělivě čekali.

Na okamžik se jim nad hlavami mihl stín pterodaktyla, ale

dravec nad nimi jen několikrát zakroužil a zase zmizel za domy.

„Jak vlastně ti d'áblové vypadají?“ zeptal se Pavel mladíka.
„Ty jsi v podstatě náš expert na tuto otázku.“

„Vypadají strašně. Jako... opak člověka.“ Art'om hledal vhodná slova. „Absolutní opak člověka. No a jak se už u d'áblů obecně předpokládá, jsou černí.“

„Hm... A odkud se najednou vzali? Dřív o nikom takovém nikdo neslyšel. Copak o tom říkají lidi u vás?“

„Ale to přece není to jediné, o čem jsme dosud nikdy neslyšeli. Nebo vy jste snad věděli o kanibalech u stanice *Park Pobědy*?“

„To je fakt. Nacházeli jsme lidi s jehlami v krku, ale nikdo nevěděl, kdo to udělal. No jo, co se dá dělat? To je prostě metro. A Velký červ - takový blábol! Ale odkud ti vaši d'áblové...“

„Já jsem ho viděl.“

„Červa?“

„No, přinejmenším něco podobného. Snad šlo jen o nějakou vlakovou soupravu. Bylo to obrovské a řvalo to tak ohlušivě, až mě bolelo v uších. Nemohl jsem poznat, oč jde, protože to kolem mě prosvištělo moc rychle.“

„Ne, to nemohl být vlak... Na co by asi tak jel? Na houby? Vlaky jezdí na proud. Víš, co mi to připomíná? Tunelový razicí stroj.“

„Proč?“

„Hlavně o tom neříkej nic Ulmanovi a ani plukovníkovi, nebo tě ještě budou považovat za cvoka. Má se to totiž takhle. Svého času jsem v Polis shromažďoval informace, vyslychal všechny možné špiony, stručně a jasně, měl jsem co činit se sabotéry, vnitřní bezpečností a tak. A jednou jsem narazil na starce, který tvrdil, že na jednom místě, konkrétně v tunelu

vedle *Borovické*, je celou dobu slyšet takový hluk, jako by za stěnou pracoval razicí stroj. Za normálních okolností bych ho samozřejmě označil za blázna, ale on dřív pracoval na stavbě metra a vyznal se v takových věcech.“

„Ale komu by to prospělo, kdyby tam razil chodbu?“

„To netuším. Stařec žvanil o tom, že nějací ničemové chtějí prokopat tunel k řece, aby celou Polis jednou provždy spláchnli, a že prý tajně vyslechl jejich plány. Hned jsem informoval všechny odpovědné činitele, ale nikdo mi neuvěřil. Hledal jsem tedy starce, abych ho předvedl jako svědka, ale on najednou jako by se do země propadl. Třeba to byl jenom provokatér. Ale možná...“ - Pavel se opatrně ohlédl na Ulmana a ztišil hlas -, „možná opravdu slyšel, jak důstojníci nechávají vyhloubit tajnou chodbu. A oni ho v ní pak hned pohřbili, aby se zbavili nepohodlného svědka. No, a od té doby nosím v hlavě myšlenku o razicím stroji a všichni si proto myslí, že mi přeskočilo. Stačí, abych jen otevřel pusku, a už slyším žerty kvůli tomu stroji.“ Zkoumavě pohlédl na Art'oma. Jak asi přijme jeho příběh mladík?

Ten neurčitě pokrčil rameny, jako by chtěl říct: Proč ne?

Přistoupil k nim Ulman. „Není nic slyšet, všude mrtvo. Tahle hromada šrotu signál tady dole nezachytí. Mělník je asi moc daleko. Musíme se dostat výš.“

Art'om a Pavel ihned začali balit své věci. Jiná vysvětlení, proč s nimi stopařova skupina nenavázala spojení, si nikdo z nich nechtěl představit ani ve snu. Ulman rozšrouboval anténu, uložil přijímačku do ruksaku, přehodil si přes záda kulomet a vykročil k prosklenému vstupnímu vestibulu, který se skrýval za jednou z mohutných podpěr věže. Pavel podal Art'omovi velkou tašku, sám uchopil ruksak a ostřelovací pušku a zabouchl dveře nákladáku. Pak následovali Ulmana.

Uvnitř panoval naprostý chaos. Lidé nejspíš odsud kdysi

prchali v nevidané panice a už nikdy se nevrátili. Měsíc svítil roztříštěnou a zaprášenou skleněnou konstrukcí na převrácené lavice, rozbitou pokladní přepážku, dozorcí kabinu milicionáře s kšiltovkou, kterou tady ve spěchu někdo zapomněl, a proražené turnikety u vchodu. Přízračný svit dopadal i na pokyny a varování pro návštěvníky televizní věže; všechny nápisy byly nastříkané jednotnou šablonou.

Rozsvítili baterky a po chvíli hledání našli cestu ke schodům. Výtahy, které dříve nehlukně vyjely nahoru za necelou minutu, teď stály bez užitku v přízemí s dveřmi dokořán. Na první pohled připomínaly paralyzovanou čelist.

Ulman oznámil, že je čeká více než třisetmetrový výstup. Prvních dvě stě schodů připadalo Arťomovi snadných, protože jeho nohy si v posledních týdnech přece jen zvykly na určitou zátěž. Od dvou set padesátého schodu však ztratil pocit, že se pohybuje vpřed. Schody se neúnavně točily a mezi jednotlivými poschodími se nedal poznat žádný rozdíl. Věž byla vlhká a chladná, pohled klouzal po hladkých betonových stěnách, dveře, které se vyskytovaly jen zřídkakdy, byly otevřené dokořán a umožňovaly tak nahlédnout do opuštěných vysílacích studií.

Po pěti stech schodech vyhlásil Ulman první přestávku. Mladík si teprve nyní všiml, že únavou necítí nohy. Za pět minut se však znovu vydali na cestu, protože Ulman nechtěl zmeškat okamžik, kdy se stopař s nimi pokusí navázat spojení.

Když napočítal osm set schodů, začala se mu plést čísla. Nohy mu ztěžkly jako olovo a každá vážila nejméně třikrát tolik jako na začátku výstupu. Nejkrutější bylo odlepit podrážky od podlahy, ke které se lepily jako k magnetu. Pot mu stékal do očí, šedé stěny před očima splývaly a boty se ne a ne odlepit od schodů. Nemohl se zastavit a odpočinout si, protože za sebou slyšel Pavlovo namáhavé sípání - jeho druh totiž nesl

zhruba dvakrát těžší náklad než Art'om.

Za dalších pět minut jim Ulman znovu umožnil, aby nabrali dech. I on vypadal unaveně, hrud' se mu pod neforemným ochranným oděvem dmula a klesala a rukou hledal u stěny nějakou oporu. Vyndal z ruksaku plnň láhev s vodou a podal ji Art'omovi.

V plynové masce byl speciální ventil, kterým se dalo pít. Ačkoli si mladík uvědomoval, jakou žízeň jeho druhové určitě mají, nedokázal se od gumové hadičky odtrhnout, dokud nevyprázdnil půl lahve. Pak klesl na podlahu a zavřel oči.

„Pojď, už to není daleko!“ zavolal na něho Ulman. Jediným trhnutím postavil Art'oma znovu na nohy, uchopil jeho tašku, hodil si ji přes ramena a vykročil.

Mladík neměl ponětí o tom, jak dlouho trval poslední úsek výstupu. Schody a stěny mu před očima splývaly, světelné skvrny pronikající špinavými okny vnímal jako zářící oblaka a po celou dobu se snažil odreagovat tím, že pozoroval jejich veselé míhání. Krev mu tepala ve spáncích, studený vzduch ho pátil v plicích a schody nebraly konce. Několikrát mu podklesla kolena, ale pokaždé mu oba souputníci pomohli vstát a povzbuzovali ho, aby šel dál.

Proč to všechno dělá?

Aby pokračoval živoř v metru?

Ano.

Aby mohli na *VDNCh* dál pěstovat houby a chovat vepře, aby tam jeho otčím a Ženina rodina mohli klidně žít, aby se lidé zase usazovali na *Alexejevské* a *Rižské* a aby nezaniklo obchodování na *Běloruské*. Aby bráhmani ve svých hábitech mohli chodit po Polis a šustit stránkami knih, aby zkoumali starobylé vědění a předávali ho dalším generacím. Aby fašisti budovali svou říši, chytali nepřátele a mučili je až k smrti. Aby lidé vyznávající Červa dál unášeli cizí děti a pojídali dospělé.

Aby žena na *Majakovské* mohla neustále prodávat svého synka a oba se tak protloukali životem. Aby neustaly krysí závody na *Pavelecké* a bojovníci z Brigády mohli i nadále přepadávat fašisty a pokračovat ve svých dialektických diskuzích. Aby tisíce lidí v celém metru dýchaly, jedly, milovaly se, dávaly život dětem, vyprazdňovaly se, spaly, snily, bojovaly, zabíjely, dokázaly se nadchnout, vzájemně se podváděly, filozofovaly, nenáviděly a aby každý věřil ve vlastní ráj a vlastní peklo... Aby ten nesmyslný, zbytečný, vznešený, povznášející, špinavý, kypící, nekonečně mnohotvárný a právě proto tak magický a nádherný život v metru pokračoval.

Zatímco takhle přemýšlel, jako by mu někdo točil v zádech obrovským natahovacím klíčem, takže vždycky udělal ještě další krok, a pak ještě a ještě jeden. Navzdory všem okolnostem se stále dral vpřed.

A pak bylo najednou po všem. Dostali se do dlouhé okružní chodby, jejíž vnitřní stěna byla obložená mramorem, takže se Art'om hned cítil jako doma. Naopak vnější stěna...

Za dokonale průhlednou vnější stěnou začínala obloha a kdesi daleko, předaleko pod nimi stály rozptýlené maličké domečky, ulice krájely město na čtvrti, parky a obrovské krátery po bombách vypadaly jako černé skvrny a daly se rozpoznat i kvádry nepoškozených výškových domů.

Odsud byl výhled na celé město, jehož šedivá hmota sahala až k temnému obzoru. Art'om se zhroutil na podlahu, opřel se o stěnu a dlouho, velmi dlouho si prohlížel Moskvu a oblohu zrůžovělou červánky.

„Art'ome!“ Ulman mu silně zatřásl ramenem. „Vstávej a radši mi pomoz.“

Bojovník mu podal velký svitek drátu. Mladík na něho nechápavě pohlédl. Ulman ukázal na šestimetrovou anténu, která už ležela zkroucená na podlaze, a vysvětlil: „Ten krám

nic nechytá. Zkusíme to s rámem. Tam naproti jsou dveře na technický balkon. Ten je o patro níž. Východ se nachází přesně u Botanické zahrady. Já zůstanu tady u přijímače. Vy oba půjdete ven, Paška bude odvíjet drát a ty ho budeš jistit. Pospěšte si, zanedlouho se rozední.“

Mladík přikývl. Ted už zase věděl, proč je tady, a to ho povzbudilo. Neviditelný klíč v jeho zádech se znovu otočil a pružina se natáhla. Už téměř dosáhli svého cíle. Uchopil svitek drátu a vykročil ke dveřím na balkon.

Nedaly se otevřít. Ulman musel několikrát vystřelit, aby se proděravělé sklo vysypalo. Vzápětí se jich zmocnil mohutný poryv větru a div je neporazil. Pak Arťom vyšel na terasu lemovanou po celém obvodu vysokou mříží.

Pavel mu podal dalekohled a ukázal dolů. „Tu máš, podívej se.“

Arťom přiložil dalekohled k očím a dlouho prohledával město, než ho Pavel nasměroval na správné místo.

Botanická zahrada a *VDNCh* srostly v jedinou temnou, neproniknutelnou houštinu, ze které vyčnívaly oprýskané, kdysi bílé kopule a střechy výstavních hal. V té džungli bylo vidět dvě mýtiny: úzkou stezku mezi největšími pavilony výstavišti - „hlavní alej“, zašeptal s bojácnou úctou Pavel - a pak ještě něco dalšího...

Uprostřed parku v Botanické zahradě se vytvořila obrovská pustina, jako by tam stromy ustoupily nějakému obrovskému národu. Byl to zvláštní a zároveň odpudivý pohled: obrovské město, ale i gigantický životodárný orgán, který sebou škubavě pulzoval a zaujímal plochu několika čtverečních kilometrů.

Oblohu zbarvilo nadcházející svítání, takže ten strašlivý tumor bylo vidět stále lépe: měl živou kůži potaženou jemnými cévkami, z nichž jako ze stok vylézaly černé postavy a hned začaly činorodě pobíhat jako mravenci... Ano, jako mravenci,

protože tenhle hermafroditní útvar z města a dělohy Art'omovi připomněl obrovské mraveniště. Jedna z mravenčích ulic - teď to velmi dobře viděl - vedla k bílé kulaté budově stojící trochu stranou, která vypadala přesně jako vchod do stanice *VDNCh*. Temné postavy běžely až ke dveřím a pak zmizely. Další cestu znal velmi dobře.

Skutečně se tedy pohybují v bezprostřední blízkosti a nepřicházejí zdaleka. To znamená, že by je opravdu mohli zničit... prostě vyhladit! S úlevou si povzdechl. Sice si znovu vzpomněl na temný tunel ze svých snů, ale zavrtěl hlavou a začal odvíjet drát.

Terasa vedla kolem věže, ale čtyřicet metrů dlouhý kabel byl příliš krátký, aby vytvořil uzavřený kruh. Proto přivázali konec dráhu k mříži a vrátili se.

„Mám signál!“ zařval nadšené Ulman. „Spojení navázáno! Plukovník se ptá, kde jsme vězeli.“ Přitiskl si sluchátka k uším, zaposlouchal se a pokračoval: „Říká, že situace je dokonce lepší, než doufal, našli čtyři zařízení, všechna ve skvělém stavu, naolejovaná a zakrytá plachtovinou... Tvrdí, že Anton je génius, který se v tom skvěle vyzná. Zanedlouho budou připraveni. Máme jim uvést koordináty. Nechává tě pozdravovat, Art'ome!“

Pavel rozložil velkou mapu města, která byla rozdělená do mnoha čtverců. Pak se podíval dalekohledem a začal diktovat souřadnice, které Ulman hned opakoval do mikrofonu.

„Pro jistotu zničíme stanici i my.“ Pavel srovnal jejich pozici s mapou a vysypal ze sebe další čísla.

„Tak, koordináty odešly, teď musí zadat správný kurz.“ Ulman si sundal sluchátka a oťrel si čelo. „Chvíli to potrvá, ten tvůj raketový zázrak musí totiž všechno udělat sám. No tak tedy chvilku počkáme...“

Art'om uchopil dalekohled a znovu vyšel na terasu. Něco ho

přítahovalo k tomu odpornému mraveništi; byl to nepochopitelný tísnivý pocit, nevysvětlitelná úzkost, jako by mu na hrudi leželo závaží a bránilo mu zhluboka se nadechnout. Opět viděl před sebou temný tunel - a zničehonic tak jasně a zřetelně, jak ho dosud v opakovaných nočních můrách nikdy neviděl. Ale už se nemusí bát, protože ti kanibalové ho brzy přestanou ve snech trápit...

Ulman zakřičel: „Už je odpálili! Se srdečným pozdravem od plukovníka! Teď ta havěť zažije svoje peklo!“

V té chvíli najednou město pod Artomovými nohama zmizelo, obloha se propadla do černé propasti, radostné výkřiky za ním umlkly - a zbýval jen prázdný temný tunel, ve kterém se tolikrát s někým setkal.

A čas se zastavil.

Mladík vytáhl z kapsy umělohmotný zapalovač a objevil se plamínek, který se vesele zamihotal a osvětlil okolí.

Věděl, co uvidí, a chápal, že se toho už nemusí bát. Zvedl hlavu a podíval se do velkých černých očí bez zorniček a jakéhokoli bělma. Slyšel, jak někdo prohlásil: „Ty jsi vyvolený!“

Svět se převrátil. Během zlomku vteřiny spatřil v těch nevýslovně hlubokých očích odpověď na všechno, co mu předtím připadalo nesrozumitelné a nevysvětlitelné. Odpověď na všechny jeho pochybnosti, váhání a hledání.

A ta odpověď byla úplně jiná, než si myslel.

Zřítíl se do ďáblova pohledu a začal nyní vidět svět jeho očima.

Nově vznikající život, bratrství a jednota stovek, ba tisíců různých duchů, jednota, ve které se neztrácely hranice mezi nimi, naopak, myšlenky všech zúčastněných bytostí se spojovaly v jediný velký celek. Pružná černá kůže odpuzující smrtelné záření a umožňující snášet žhavé sluneční paprsky

stejně jako lednový mráz. Jemná pružná teleskopická tykadla, jimiž lze něžně hladit milovanou bytost, ale také bolestně zasáhnout nepříteli. Absolutní necitlivost vůči bolestem...

Ďáblové stanuli na vrcholu zničeného aktu stvoření. Připomínali bájného fénixe vzniklého z popela lidstva. A byli nadáni rozumem, Činorodým rozumem toužícím po poznání, který se však podobal lidskému tak málo, že dosud s lidským rodem nenavázal kontakt. Až na jedinou výjimku - Art'oma.

Nyní viděl lidi očima d'áblů - jako zahořklé špinavé bastardy, kteří se schovávají v podzemí, plivou kolem sebe oheň a olovo a zabíjejí parlamentáře vyspělejšího rodu, který je k nim vysílá - lidé jim však vyrvou bílý prapor z ruky a probodnou jim hrdlo.

Potom se dověděl o narůstajícím zoufalství těchto bytostí, které jim přinášela nemožnost navázat spojení a dosáhnout vzájemného porozumění. Hluboko pod zemí, v temných chodbách sídlily nerozumné zdivočelé kreatury, jež si zničily vlastní svět, ale přesto pořád spolu bojují a nakonec se vyhubí, pokud jim někdo nepomůže stanout na správné cestě. Ďáblové se neustále pokoušeli podat lidem pomocnou ruku, ale ti do ní kousali s takovou nenávisť, že to vzbuzovalo stále větší obavy. A ty nakonec vyústily v požadavek zbavit se těch zběsilých, ale zároveň po všech čertech protřelých tvorů, dokud jim v podzemních chodbách ještě není moc těsno a nezačnou se vracet na povrch.

Ale po celou dobu zoufale hledali někoho z nich, kdo by fungoval jako tlumočník mezi oběma světy a těm i oněm vždy vyložil smysl konání a přání druhé strany. Lidem by vysvětlil, že se nemají čeho obávat, a d'áblům by pomohl s nimi komunikovat. Neexistovalo totiž nic, co by lidi a d'ábly muselo rozdělovat. Nepředstavovali vzájemně si konkurující druhy, nýbrž do jisté míry dva organismy, které příroda předurčila k

symbióze. Společně - s lidskými znalostmi techniky a dějin zamořeného světa a se schopností ďáblů odolávat jeho rizikům - by se mohlo lidstvo dostat na nový vývojový stupeň, aby se zadrhlá Země zase začala se skřípotem otáčet kolem vlastní osy. I ďáblové tvořili část lidstva, jeho novou odnož, která vyrostla zde, na troskách této zničené metropole.

Stvořila je poslední válka lidí. Byli děti pozemského světa, jen lépe přizpůsobení novým pravidlům hry. A jako mnozí jiní tvorové, kteří vznikli po válečném běsnění, měli vedle známých smyslových orgánů dodatečně ještě něco jako duchovní čidla.

Artom si vzpomněl na podivný hluk v potrubí, divochy s jejich hypnotickým pohledem, odpornou, rozum utlumující hmotu v srdci Kremlu - člověk proti tomu nic nezmohl, ale ďáblové byli pro to jako stvoření. Potřebovali však partnera, spojence, přítele, prostě někoho, kdo jim pomůže navázat spojení s lidmi, jejich zaslepenými a ohluchlými staršími bratry.

A tak začalo dlouhé trpělivé hledání zprostředkovatele. Konečně to vypadalo, že úspěch je na dosah ruky, protože tlumočník, vyvolený, byl nalezen. Než s ním však stačili navázat kontakt, zmizel. Čidla „velkého celku“ ho všude hledala. Občas ho vypátrala, ale reagoval bojácně, vždy se vymanil z jejich vlivu a uprchl. Museli ho podporovat, zachraňovat, odrazovat od určitých kroků, varovat před nebezpečími, pak ho zase pobízet a hlavně ho dovést domů, tam, kde spojení s ním bylo obzvlášť silné a průkazné. Nakonec se podařilo navázat stabilní kontakt: každý den, občas dokonce několikrát denně se jim podařilo přiblížit k vyvolenému, dennodenně učinil další nesmělý krok na cestě poznání svého úkolu. Svého osudu. Vždy to bylo jeho poslání - vždyť to on jim jako první umožnil vstup do metra, k lidem.

Art'om jim chtěl položit jednu otázku: Co se stalo s Hunterem? Myšlenku však strhly nové nepochopitelné dojmy a uklouzla mu, ačkoli se ji ze všech sil snažil zadržet, beze stopy zmizela v klokotajícím víru jeho citů. Stačil okamžik a zapomněl, co se chtěl dovědět.

Ted' ho už nic neodvádělo od hlavní věci znovu otevřel své vědomí...

...a ocitl se těsně před pochopením něčeho mimořádně důležitého. Ten pocit měl na samotném počátku putování, když seděl u táborového ohně na stanici *Alexejevskaja*. Bylo to přesně ono, ten zřetelný pocit, že po několikátýdenním bloudění mnohakilometrovými tunely znovu stojí před tajnými dveřmi. A až je otevře, pozná veškerá tajemství univerza a povznese se nad ubohé lidi, kteří si svůj malý svět přenesli do nepoddajné chladné země a zavrtali se do ní. Mohl ty dveře otevřít už tehdy a všechny jeho následující cesty by byly zbytečné. To se však k nim dostal jen náhodou, podíval se klíčovou dírkou a polekal se, protože to, co viděl, mu nahnalo strach. Avšak nyní, po dlouhém putování, může dveře bez váhání otevřít a vstoupit vstříc světlu absolutního vědění, které se odtud bude linout. Jistě ho oslepí, protože oči jsou přece neobratný a neužitečný nástroj, vhodný jen pro ty, kteří za celý život neviděli nic jiného než začouzené stěny klenutých tunelů a žulové obložení stanic.

Stačí, aby Art'om jen uchopil ruku, kterou mu podávají. Je možná ošklivá, nezvyklá, obalená lesklou černou kůží, ale nepochybně je nabízena s přátelskými úmysly. Pak se dveře otevrou. A všechno se změní...

Otevrou se před ním nové, nekonečně široké obzory, nádherné a velkolepé. Srdce mu naplnila radost a rozhodnost, smíšená jen s kapkou lítosti - že to všechno nepochopil dřív a odháněl přátele a bratry, kteří po něm toužili a doufali v jeho

pomoc a podporu, protože on je jediný člověk na celém světě, který jí jim může poskytnout.

Položil ruku na kliku u dveří a stiskl ji.

Srdce tisíců dáblů se zachvěla v radostném očekávání plném naděje.

Tma před jeho očima se rozptýlila, a když se znovu podíval do dalekohledu, viděl, že stovky černých postav daleko dole na zemi nehybně strnuly. Vypadalo to, že všechny k němu vzhlíží a nevěří tomu, že vykonal tak dlouho toužebně očekávaný zázrak a ukončil nesmyslnou bratrovražednou válku.

V té chvíli rozčísila oblohu jako blesk první raketa, zanechala za sebou pruh ohně a dýmu a dopadla přímo doprostřed sídla d'áblů. Zanedlouho se na červánky zružovělém obzoru mihly ještě další tři meteority.

Art'om sebou trhl v naději, že zadrží ten nálet, rozkáže, vysvětlí... Vzápětí však rezignoval, protože pochopil, že je po všem.

Nad „mravenišťem“ vyšlehl oranžový plamen a objevil se smolně černý oblak stoupající zvolna k obloze. Exploze otfásly d'ábly ze všech stran. Jejich sídlo se nafouklo, z jeho nitra se ozvalo poslední přidušené zasténání a potom splasklo. Zahalil ho hustý dým z hořícího dřeva a masa. Z oblohy dopadaly další a další rakety - a každá smrt vyvolávala v mladíkově duši palčivou bolest.

Zoufale pátral ve svém vědomí po stopě oné přítomnosti, která ho ještě před chvílí tak příjemně naplňovala a hřála, slibovala jemu a celému lidstvu vykoupení a poskytovala Art'omově existenci nový smysl. Už tam však nic nenašel. Jeho vědomí připomínalo opuštěný tunel metra, jehož nevýslovnou prázdnotu nebylo vidět jen proto, že tam panovala tma, absolutní tma. Věděl, ba neomylně to i cítil, že už nikdy tam

nevzplane světlo, které by mu ukázalo cestu životem.

„Skvělá grilovačka, vid’? Takhle to dopadne, když si někdo pořád nedá pokoj!“ Ulman si zamnul ruce. „Je to tak, Art’ome? Hej, Art’ome!“

Celá Botanická zahrada a stanice *VDNCh* se proměnily v ohnivé moře. Obrovské cáry mastného černého dýmu líně stoupaly k podzimní obloze a žhnoucí ohnivá záře se mísila s nesmělými paprsky vycházejícího slunce.

Mladík cítil nesnesitelnou úzkost; měl dojem, že ho to zadusí. Strhl si plynovou masku z obličeje a zhluboka se nadechl trpkého chladného vzduchu. Pak si otřel slzy, a aniž by dbal na volání svých druhů, rozběhl se ze schodů.

Vrátí se do metra.

Domů.

APOKALYPSA DMITRIJE GLUCHOVSKÉHO

Takoví jedinci se stávají kosmonauty, případně hrdiny televizních besed. Podobným portfoliem zážitků bývají obdařováni literární a filmoví hrdinové. Dmitrij Gluchovskij však sám píše knihy. A jeho očima návštěvníci televizního kanálu *Russia today* vidí Moskvu, Rusko a prezidenta Vladimíra Putina.

Dmitrij Gluchovskij stihl za svých téměř 30 let života čtyři a půl roku strávit v Izraeli, jeden v Německu a tři ve Francii. V životopise uvádí práci v *Rádio Rossija*, televizní a rozhlasové společnosti *Deutsche Welle* a na televizních stanicích *Euronews* a *Russia today* ve funkci korespondenta Kremlu. Osud mu přinesl i práci korespondenta v Abcházii a Izraeli, konkrétně v městě Kirjat-Smona, na které směřovalo 80 % úderů Hizballáhu.

V jeho mytologickém příběhu nacházíme podezření kolegů z *Euronews* ze špionáže, které se zakládalo na tom, že „mladý člověk ve 23 letech nemůže znát 5 jazyků a nepracovat přitom pro rozvědku“. Měl v plánu projet se na drezíně nočním moskevským metrem a hledat tajemný podzemní život. V hlavě přetřásal otázky o tom, jak bude žít svět po globální katastrofě a co se stane s modelem společenského chování po vynulování cele společnosti.

Dmitrij Gluchovskij se snažil zodpovědět uvedené otázky tím, že apokalyptickým experimentům podrobil hrdiny své knihy nazvané *Metro 2033*.

Tato publikace se ještě před vydáním změnila ve svébytný kulturní jev, a to nejen literární, ale hlavně světonázorový a herní.

„Vždycky mě zajímalo, co se stane se světem, jestli dojde k jaderné válce,“ uvádí Dmitrij. „Svět po konci světa... V tom se skrývá něco estetického. Okouzující téma. Jakmile přijde vniveč vše, čeho civilizace dosáhla, zůstávají pouze neurčité mýty, báje a legendy, které zanedlouho zmizí. A budoucnost vypadá tak pochmurně a nepředvídatelně...“

Zajímal se i o moskevské metro - „největší proti letecký kryt na světě, o kterém toho moc nevíme“. Výsledkem byla fantastická anti-utopie - podobenství *Metro 2033* o Moskvě po jaderném útoku, kde se přeživší skrývají před radioaktivním zářením i „novými formami života“ v metropolitní podzemní dráze.

Roztříštěné skupiny lidí zakládají na stanicích metra městské státy, obchodují, bojují a uzavírají smlouvy. Hrdina knihy je ve jménu záchrany vlastní stanice nucen putovat celým metrem. Přitom se seznamuje s novými sociálními jednotkami, které během postjaderné doby vznikly, a překonává rozličné nástrahy a nebezpečí. Zhruba v polovině cesty ho však zabila zbloudilá kulka.

„To mělo svůj filozofický důvod,“ tvrdí autor. „Čím dál došel a čím víc světonázorů poznal, tím pevněji se přesvědčoval o tom, že jeho putování postrádá smysl. Nakonec se ocitá před dilematem, jestli má smysl jít dál.“ Hrdina dospívá k názoru, že pokračovat je smysluplné, protože pořád má v co věřit a doufat. A za patnáct minut ho zabijí. „Tak zněla moje nihilistická odpověď na jeho otázku: Nic nemá smysl...“ tvrdí Dmitrij Gluchovskij.

Tak končila první varianta knihy, napsaná před několika lety. Život v knižní vazbě nebyl tomuto textu souzen: nakladatelství, do kterých autor poslal rukopis, vynášela jeden a tentýž rozsudek - „nedoporučujeme“.

„Takový průběh událostí mě trochu frustroval, a tak jsem se rozhodl, že to zveřejním sám,“ vypráví autor.

Jestliže americký autor vědeckofantastické literatury Ray Bradbury, z jehož pera pocházejí klasické antiutopie, při jejím vytváření do posledního dechu odmítal používat počítač a psal svá díla doslova ručně, pak Dmitrij Gluchovskij nejen hubí světovou civilizaci pomocí jednoho ze symbolů moderní technologie, ale i aktivně využívá úspěchy technické revoluce. Kapitoly knihy *Metro 2033* se metodicky objevovaly na speciální stránce projektu www.m-e-t-r-o.ru v rámci Dmitrijova *Živého časopisu* dglu.livejournal.com a zaběhaly si v kole, kterým točili reální a virtuální kritikové, čtenáři a redaktori.

„Tehdy jsem nevěděl nic o literatuře na webové síti. Prostě jsem si v internetu vyhotovil u bezplatného hostitele stránku, nakreslil její design a vložil tam text. Vytvořil jsem odkazy na fórech fanoušků sci-fi a milovníků metra“. Tak začal virtuální život první varianty knihy *Metro 2033*.

Tehdy se spisovatelé už ani tolik nesnažili pokořit světovou informační síť, jako ji spíš podle možností podřídili svým zájmům. Stephen King v roce 2000 začal na své internetové stránce publikovat novou knihu *Rostlina*. Každá nová kapitola byla zpřístupněna s podmínkou, že za přečtení předchozí čtenář pošle autorovi 1 dolar. Kapitoly byly zveřejňovány bezplatně a úplata byla pouze svérázná objednávka čtenářů na pokračování. První kapitolu zaplatilo 80% čtenářů, pátou 46%. Pokles čtenářského zájmu Kinga donutil přerušit práci na knize a vrátit se k tradičnímu způsobu komunikace se čtenáři - knižtisku. V té době však spisovatel vydělal na internetovém projektu přes 500 tisíc dolarů.

V roce 2000 se i Frederick Forsyth, autor thrilleru *Den pro Šakala*, rozhodl zveřejnit v internetu pět nových rozsáhlejších

povídek pod společným názvem *Kvintet*. Za určitou částku zaplacenou nakladatelství bylo možné si díla stáhnout.

Ruští autoři nepoužili světovou síť na vydělávání peněz, ale k zapojení kolektivního rozumu. Sergej Lukjaněnko opublikoval ve tvrdé i měkké vazbě všechny možné *Hlídky*, ale novou knihu *Průhledné vitráže* začal zveřejňovat na internetu a navrhl čtenářům, aby ji psali s ním a vymýšleli všechny možné syžetové linie, zápletky a dějové obraty.

Metro 2033 se stalo interaktivní knihou v době, kdy Dmitrij Gluchovskij ještě nevěděl o experimentech svého kolegy.

S novými kapitolami knihy se objevili noví návštěvníci webových stránek, kteří se časem nespokojili jen statickou rolí čtenářů a vyžadovali součinnost.

„Nemám zkušenosti se stavbou metra, nesloužil jsem v armádě, nestavěl jsem domy, nejsem ekonom, takže jsem se dopustil mnohých chyb a nepřesností,“ přiznává Gluchovskij. „Ale právě proto, že jsem knihu zveřejňoval nejprve po jednotlivých kapitolách a vytvořila se kolem ní plnohodnotná komunita, mohl jsem *monitorovat* reakci lidí. Ukázalo se, že mezi mými čtenáři jsou stavitelé metra, strojvedoucí vlakových souprav, pochůzkáři, vojáci, příslušníci speciálních jednotek, kteří bojovali v Čečensku. A právě ti mi vysvětlili, že u ostřelovací pušky typu Dragunov jsou jiné patrony, že střílející samopal má trochu jiný zvuk, než jsem napsal, že zásobník a kulometný pás jsou něco jiného. Pomáhal mi kolektivní rozum. Opravovali mé chyby a navrhovali, co dál.“

„Jakmile o projektu vědělo už několik desítek tisíc lidí, začaly se hrnout dopisy se žádostmi o pokračování. Ne všechny uspokojoval konec, kde hlavní hrdina zničehonic zemřel a dějová linie se přetrhla,“ vypráví Dmitrij.

Aktivita čtenářů nakonec vedla k tomu, že převážila nad

autorovým sklonem k pochmurné estetické bezvýhodnosti. Hrdina se dočkal druhého života a kniha pokračování.

Každá kapitola zveřejněná na webové stránce končila očekáváním rozuzlení zápletky, a to vždy na nejnapínavějším místě. Tak si v poslední době počínají autoři dobrodružných seriálů.“

Ještě jeden prostředek - „čím méně konkrétnosti, tím více místa pro fantazii“.

„V první části knihy jsem nepopsal žádné monstrum - inspiroval jsem se Gogolovým dílem *Večery na samotě poblíž Dikaňky*, kde si lidé večer vyprávějí strašidelné příběhy. Je to daleko strašidelnější než cokoli reálného. Jakmile je vše popsáno, zprostředkovaně se to z beztvaré hrůzy mění v něco, co vidíte, čeho se můžete dotknout – a s čím se tudíž dá bojovat,“ tvrdí Gluchovskij.

POZNÁMKY

ALEXANDER MATROSOV

Sovětský hrdina z druhé světové války. Během útoku se vrhl před střílnu německého bunkru a umožnil jeho dobytí. Při této akci byl smrtelně zraněn.

ALEXANDROVSKIJ SAD

Stanice nazvaná podle stejnojmenného parkového komplexu (Alexandrovska zahrada) u kremelské stěny. Park byl založen v 19. století za cara Alexandra I. V sovětské epoše se tato stanice dlouho jmenovala Kalininskaja.

ARBAT

Jedna z nejstarších ulic ve středu Moskvy s historickými budovami, kavárnami a butiky. Kdysi proslulá svou intelektuální scénou. Arbat po pádu Sovětského svazu degradoval na ryzí turistickou atrakci.

BOROVICKAJA

Tato stanice a náměstí nad ní jsou nazvány podle jedné z kremelských věží.

CO DĚLAT? - KDO JE VINEN?

Dvě nejdůležitější otázky ruských a sovětských dějin. Co dělat byl původně název románu, který v roce 1963 napsal ve vězení ruský spisovatel a kritik Nikolaj Čemyševskij. Stejným názvem se inspiroval Vladimír Iljič Lenin roku 1902 v jednom ze svých stěžejních děl. Kdo je vinen? byl původně název románu ruského myslitele a spisovatele Alexandra Gercena (1847).

ČEBUREKI

Ruské, původem kavkazské těstové taštičky plněné sekaným

masem a kořením.

DĚGŤAREV (SAMOPAL, LEHKÝ KULOMET)

Vasilij Alexejevič Děgťarev (1880-1949) vyvinul různé typy samopalů a lehkých kulometů. Zde je míněna jejich přenosná varianta, rozšířená v zemích bývalé Varšavské smlouvy.

DRAGUNOV

Ostřelovačská puška, která se nejvíc rozšířila ve východní Evropě. Vyvinul ji sovětský konstruktér zbraní Jevgenij Fjodorovič Dragunov (1920-1991).

DŘEVĚNÝ BLOK NA RUDÉM NÁMĚSTÍ

Zde je míněno takzvané „Lobnoje město“ (doslova „čelní místo“), kulatá tribuna ze 16. století, z které ruští panovníci a církevní představitelé pronášeli projevy k lidu. Později toto místo sloužilo i jako pranýř a popraviště.

DUR

Ruské slovo „dur“ znamená „bláznovství, idiotismus, hloupost“ a označuje nejspíš stav vyvolaný požitím této drogy.

DŮM KNIHY

Dvoupatrový Dům knihy otevřený v roce 1967 je jedním z nejznámějších moskevských knihkupectví. Nachází se v Novém Arbatu (také: Kalininský prospekt), výstavním bulváru ze sovětské epochy.

FENAZEPAM

Jedno z nejrozšířenějších sedativ v Rusku.

IZVESTIJA

Nakladatelství těchto zřejmě nejznámějších ruských novin se nachází nedaleko Puškinova náměstí, tedy v bezprostřední blízkosti stanice metra Puškinskaja.

JSME NADŠENI. KRÁLOVNA JE NADŠENA.

Citát ze slavného románu Michaila Bulgakova Mistr a Markétka. Zřejmě narážka na legendární výrok královny

Viktorie. Když si přečetla Alenku v říši divů od Lewise Carrolla, požádala prý o další autorovy knihy, načež dostala Carrollova matematická pojednání.

KALININSKÝ PROSPEKT (TRÍDA)

Nazvaný po Michailu Kalininovi, sovětském státním představiteli. Ulice se od roku 1990 nazývá Nový Arbat, v 60. letech dvacátého století byla jednou z typických obytných i obchodních ulic v Moskvě. Její dominantou jsou čtyři šestadvacetipatrové výškové domy na jedné straně stojící v jedné řadě jako čtyři gigantické rozevřené knihy.

KARAZJUPA

Nikita Fjodorovič Karazjupa (nar. 1911, datum úmrtí neznáme), cvičitel služebních psů a jeden z nejlepších pohraničnicků Sovětského svazu. Údajně sám zajal 467 narušitelů hranice a byl za to v roce 1965 jmenován Hrdinou Sovětského svazu.

KATEDRÁLA KRISTA VYKUPITELE

Jeden z největších ortodoxních kostelů na světě a hlavní svatostánek ruské pravoslavné církve. Byla postavena v roce 1883. Roku 1931 ji Stalin nechal zbourat a její mramorové desky byly použity na výstavbu interiéru stanice metra. V roce 2000 byla znovu vybudována podle původních architektonických plánů.

KGB

„Komitět gossudarstvennoj bezopasnosti“ (Výbor pro státní bezpečnost), v roce 1991 přejmenovaný na FSB („Federalnaja služba bezopasnosti“ - Federální bezpečnostní služba).

KIŠLAK

Afghánské označení pro „horskou vesnici“.

KITAJ-GOROD

Jedna z hlavních obchodních čtvrtí Moskvy, bezprostředně

sousedící s Rudým náměstím. První stopy osídlení pocházejí z 12. století a už v 16. století měla velký význam pro rozvoj obchodu.

KOMBAT

Popová píseň o válce. Nazpívala ji úspěšná ruská skupina *Ljubě*. Zkratka z „komandir bataljona“, česky „velitel praporu“.

KOMUNISMUS - TO JE MOC SOVĚTŮ PLUS

ELEKTRIFIKACE CELÉ ZEMĚ

Citát Vladimíra Iljiče Lenina a zároveň deviza bolševické politiky dvacátých let 20. století ztělesňující pokus o modernizaci hospodářsky zaostalého Ruska.

LENINOVA KNIHOVNA

Ruská státní knihovna, do roku 1992 „Státní Leninova knihovna SSSR“ je s 42 miliony exemplářů největší evropskou a po Library of Congress druhou největší na světě. Před hlavním vchodem stojí socha spisovatele Fjodora Dostojevského. Muzeum má vlastní stanici metra nazvanou Biblioteka imeni Lenina.

LENINOVO MAUZOLEUM

Budova na Rudém náměstí, ve které byl k poslednímu odpočinku uložen v osvětlené skleněné rakvi Lenin. Tým kvalifikovaných vědců se kdysi nepřetržitě věnoval konzervaci mrtvého těla.

LENINSKIJE GORY

„Leninské hory“ jsou výšiny nad řekou Moskvou na jihozápadě města. Po rozpadu Sovětského svazu se vrátily k původnímu názvu „Vorobjovy gory“ (Vrabčí hory).

MAKAROV

Samonabíjecí pistole, nástupnický model Tokareva, oblíbená zbraň rudoarmějců, později Ruské armády.

MANÉŽ

Věhlasná budova z 19. století, nejprve hala pro přehlídky císařské důstojnické jízdní školy, později komplex výstavišť. Nachází se západně od Kremle a bezprostředně sousedí s Alexandrovými zahradami.

METRO V ST. PETĚRBURGU

V roce 1935 bylo uvedeno do provozu moskevské metro. Zanedlouho začaly práce na leningradské podzemní dráze. Kvůli válce a poválečným rokům se však předání do provozu protáhlo až do roku 1955. Petěrburské metro je menší, ale stejně honosné jako moskevské. S průměrnou hloubkou 50 až 75 metrů je to nejhlubší podzemní dráha na světě.

MYTIŠČI

Středně velké průmyslové město na severovýchodním okraji Moskvy. Nachází se tam továrna Metrovagonmaš, výrobce vlakových souprav pro moskevskou podzemní dráhu.

NOVÝ ARBAT

Jiný název pro Kalininský prospekt (třidu).

OBLOUKOVÁ BUDOVA NA STANICI VDNCH

Zde se jedná o věhlasný pětadvacet i patrový luxusní hotel Kosmos, postavený v roce 1979.

OKŤABRJATA

Tak se nazýval nejnižší stupeň sovětské mládežnické organizace, děti ve věku od sedmi do devíti let, v deseti se stávaly „pionýrem“. Odznak sovětské pionýrské organizace zobrazoval Leninův portrét v rudé hvězdě na pozadí rudého plamene.

OPRAVDOVÝ ČLOVĚK

Slavné dílo Borise Polevoje z roku 1946 o sovětském pilotu Meresjevovi, který byl v zimě 1942 sestřelen a za nepředstavitelného utrpení se vrátil zpět do vlasti. Příběh vychází ze skutečné události popsané jedním bojovým

pilotem.

PARK POBĚDY

„Park vítězství“ byl vytvořen v roce 1995 u příležitosti 50. výročí vítězství nad nacistickým Německem. Patří k němu stanice metra zpřístupněná veřejnosti v roce 2003; je to nejhlubší stanice v Moskvě (84 metrů). Má dvě paralelní haly, protože se tu původně mělo přestupovat na novou linku metra, která však nebyla nikdy postavena.

PAVELECKÉ NÁDRAŽÍ

Jedno z osmi moskevských nádraží pro meziměstskou dopravu, nazvané podle ruského města Pavelec.

PEČENĚG

Mimořádně výkonný samopal ráže 7,62 mm.

PODZEMNÍ ŘEKA

Tím je myšlena řeka Něglinnaja, přítok Moskvy nedaleko Kremle, která už v roce 1819 kvůli nebezpečí záplav byla zčásti svedena do tunelu a od 70. let dvacátého století teče celá v podzemí.

POKLEPAT SI NA KRK

Typicky ruské gesto vzniklo zásluhou pokrývače Pjotra Těluškina, který v roce 1830 bez lešení opravil větrem poškozeného anděla na špičce st. petěrburské katedrály svatého Petra a Pavla. Podle legendy mu bylo za odměnu dovoleno, aby celý život pil víno v petěrburských hospodách zadarmo. Za tím účelem nosil na krku carskou značku - stačilo, aby na ni prstem poklepal, a už mu nalili. Rusové dodnes chápou toto gesto jako odkaz na vydatnou spotřebu alkoholu.

POMNÍK „HLAVA“ V KITAJ-GORODĚ

Nadrozměrná „hlava“ je Noginův památník, jedno z oblíbených míst schůzek v metru. Bolševik Viktor Pavlovič Nogin dovedl v roce 1917 revoluční jednotky v Moskvě k

vítězství. V sovětské epoše se tato stanice metra proto jmenovala také Ploičad' Nogina, tedy Noginovo náměstí.

PROSPEKT

Slovem „prospekt“ se v ruštině označuje důležitá hlavní ulice. Znamé jsou kromě jiných Něvský prospekt v St. Petěrburgu nebo Leningradský prospekt v Moskvě, výpadovka k mezinárodním letišťům Šeremetěvo 1 a 2.

PUŠKA BERDAN

Zadovka, dříve často používaná v ruské armádě.

Původně ji vyvinul severoamerický generál Hiram Berdan.

RAMENKI

Městská čtvrť na západě Moskvy, kam patří i obrovský areál Státní moskevské Lomonosovovy univerzity. Ramenki však získaly mimořádnou proslulost svým bájemi opředeným podzemním městem, které v případě evakuace Moskvy mohlo nabídnout ochranu patnácti až dvaceti tisícům obyvatel. Proto tudy vede i linka 1 metra 2 spojující Kreml, Leninovu knihovnu a další strategicky důležité objekty.

SLUNCE VYCHÁZÍ NAD LESEM...

Sloka ze sovětského animovaného muzikálu Bremenskije muzykanty, poměrně volného přepracování Bréniských městských hudebníků. Tento verš tam zpívá zamilovaný trubadúr, když touží po své vzdálené princezně.

SMĚŘČ

Česky „smršť“, označení ruského systému raketometů s celkem dvanácti raketami.

SOCHY NA STANICI BĚLORUSSKAJA

Sousoší na přestupu k okružní stanici představuje běloruské partyzány.

SOVMIN

Zkratka výrazu „Sověť ministrů“ (Rada ministrů). Je míněna Rada ministrů SSSR, nejvyšší výkonný orgán

Sovětského svazu.

STANICE METRA

Mnoho stanic moskevského metra bylo - dokonce několikrát - přejmenováno. Obzvláště silná vlna nových názvů se objevila po pádu Sovětského svazu, kdy sovětské názvy byly nahrazovány svými předchůdci z předsovětského období, což nezdědka souviselo s návratem k původním jménům ulic, náměstí a lokalit. Například:

Dzeržinskaja - Ljubjanka: Felix Dzeržinskij stál v čele obávané státní tajné policie ČEKA (předchůdkyně KGB). Nad stanicí metra se nachází věhlasná Ljubjanka, hlavní sídlo tajné služby. V roce 1990 se náměstí Dzeržinského vrátilo k svému historickému názvu náměstí Ljubjanka a odpovídajícím způsobem byla přejmenována i stanice metra.

Kirovskaja - Čistyje prudy: Sergej Kirov byl Stalinův chráněnc a člen ústředního výboru. Později se stal obětí stalinských čistek. V roce 1990 byla stanice přejmenována podle rybníku, který se tam rozkládá. Nebyl to nikdo menší než Alexander Menšikov, favorit Petra Velikého, který tento rybník, původně páchnoucí stoku, nechal vyčistit a poté ho pojmenoval „Čistyje prudy“ (Čisté rybníky).

Prospekt Marksa - Ochoťnyj rjad: Ulice, podle které byla tato stanice nazvána, nese jméno Karla Marxe. Po pádu Sovětského svazu se vrátila vzpomínka na historickou lokalitu. Název Ochoťnyj rjad (Lovecká řada) připomíná, že zhruba zde se nacházela celá řada trhů s divočinou a drůbeží.

STEČKIN

Stečkin APS (= automatická pistole Stečkina, *pozn. překl.*) je zbraň spojující vlastnosti pistole a malého samopalů. Byla vyrobena a používána v SSSR. Do výzbroje byla zaváděna společně s pistolí Makarov PM. Stejně jako ta má ráži 9 mm a neuzamčený závěr. Pojistka zbraně plní také funkci

přepínače střelby (zajištěno, jednotlivě, dávka). Hledí je stavitelné od 25 do 200 m. Zbraň se nosí v dřevěném (nebo umělohmotném) pouzdře, které také plní funkci nástavné pažby. Ve výjimečných případech je možné z pistole střílet dávkou přímo z rukou, tj. bez pažby. Velmi přesná zbraň s vysokou přesností a nepatrným zpětným rázem. Patřila do výzbroje speciálních jednotek ruského ministerstva vnitra.

ŠEDÉ MASKOVÁNÍ

Šedá maskovací uniforma je v Rusku vyhrazena pro zvláštní jednotky OMON (= speciální zásahové jednotky, *pozn. překl.*) a proto se vyskytuje mnohem vzácněji než zelená.

TELEVIZNÍ VĚŽ OSTANKINO

Tato gigantická věž, postavená v roce 1967, byla se svými 540 metry dlouho nejvyšší budovou na světě. Věhlasná otočná restaurace Sedmé nebe ve výšce 328 až 334 metru je oblíbený výletní cíl Moskvanů.

TOKAREV

Také TT-33, pistole Rudé armády. V 50. letech dvacátého století ji vystřídala pistole Makarov.

TRASA ARBATSKO-POKROVSKÁ

Linka 3 moskevského metra mezi stanicemi *Park Pobědy* a *Ščolkovskaja*.

TRASA FILJOVSKAJA

Linka 4 moskevského metra mezi stanicemi *Krylatskoje* a *Alexandrovskij sad*.

TRASA KACHOVSKAJA

Linka 11 moskevského metra mezi stanicemi *Kachovskaja* a *Kaširskaja*.

TRASA SAMOSKVORECKAJA

Linka 2 moskevského metra mezi stanicemi *Rečnoj vokzal* a *Krasnogvardějskaja*.

TRASA SERPUCHOVSKO-TIMIRJAZEVSKAJA

Linka 9 moskevského metra mezi stanicemi *Altuffjevo* a *Bulvár Dmitrija Donskogo*.

TRASA TAGANSKO-KRASNOPRESNĚNSKAJA

Linka 7 metra mezi stanicemi *Planěrnaja* a *Vychino*.

TVERSKAJA

V sovětské epoše znali Moskvané tuto stanici pouze pod názvem *Gorkovskaja*, protože se stejně (na počest spisovatele Maxima Gorkého) jmenovala ulice nad ní, jedna z nejživějších komunikací v Moskvě. V roce 1990 se z ní však znovu stala Tverská ulice, a tak byla stejně pojmenována i stanice metra.

VDNCH

(vyslov vé-dé-en-chá). „Výstavka dostiženij narodnogo chozjajstva SSSR“ (Výstava úspěchů národního hospodářství SSSR) byla gigantická výstava v Moskvě probíhající nepřetržitě v letech 1959-1991. Ve více než osmdesáti zčásti přepychově vybavených pavilonech prezentovala všechna hospodářská odvětví, mezi nimi i chov dobytka, na ploše zhruba 200 000 čtverečních metrů své výrobky. Stanice metra má stejný název.

VĚRTUŠKA

Tak se nazývalo zvláštní telefonní spojení spojující Kreml s regionálními administracemi v Sovětském svazu.

VLASTENECKÁ VÁLKA

Míněna je „Velká vlastenecká válka“ - v Sovětském svazu a později i v Rusku obvyklé označení druhé světové války.

VSTAVAJ, STRANA OGOROMNAJA...

Píseň písni ve válce proti nacistickému Německu. V roce 1941 byla zveřejněna v *Izvěstijích* jako báseň, zanedlouho se dočkala zhudebnění a polními telefony se přenášela na frontu, aby vojáky povzbudila.

VÝSTAVBA KOMUNISMU NA JEDNÉ TRASE

Obměna Stalinova citátu. Sovětský diktátor pochopil, že ruská revoluce nevyvolá světovou revoluci. Proto po Leninově smrti propagoval tezi o „výstavbě socialismu v jedné zemi“, s níž se prosadil proti levému křídlu strany, konkrétně Trockému.

VÝŠKOVÝ DŮM NA KRASNOPRESNĚNSKÉ

Takzvaný „obytný dům na náměstí Kudrinské“ nedaleko stanice metra *Krasnopresněnskaja* je jedna ze slavných „Sedmi sester“.

VÝŠKOVÝ DŮM NA STANICI BARRJKADNAJA

Jedna z věhlasných „Sedmi sester“. Tak se nazývaly stalinské výškové domy postavené v tzv. „cukrářském stylu“. Staly se architektonickými dominantami Moskvy a stojí samostatně na více strategicky důležitých bodech města.

VÝŠKOVÝ DŮM U ZAHRADNÍHO OKRUHU

Zde se jedná o budovu ruského ministerstva zahraničí, jednu ze „Sedmi sester“.

ZAHRADNÍ OKRUH

Tak se nazývá široká a velmi rušná okružní ulice kolem historického centra Moskvy. Původně vznikl na počátku 19. století na místě starého opevňovacího valu. Své jméno získal kvůli mnoha bulvárům a parkům. V jižní části probíhá okružní linie metra přesně pod touto ulicí.